חסידות · חב״ד

שערי היחוד ואמונה

רבי אהרון הלוי הורוביץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שערי היחוד ואמונה

רבי אהרון הלוי הורוביץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שערי-היחוד-ואמונה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פתח דבר 6
הקדמה 31
שער ראשון 38
פרק א 38
פרק ב 42
פרק ג 46
פרק ד 50
פרק ה 52
פרק ו 62
פרק ז 65
פרק ח 68
פרק ט 69
פרק י 71
פרק יא 73
פרק יב 77
פרק יג 80
פרק יד 84
פרק טו 85
פרק טז 87
פרק יז 89
פרק יח 91
פרק יט 93
פרק כ 95
פרק כא 97
פרק כב 104
פרק כג 105
פרק כד 107
פרק כה 109
פרק כו 111
פרק כז 114
פרק כח 116
שער שני 119
פרק א 119
פרק ב 121
פרק ג 122
פרק ד 124
פרק ה 126
פרק ו 129
פרק ז 131
פרק ח 133
פרק ט 135
פרק י 137
פרק יא 139
פרק יב 143
פרק יג 145
פרק יד 147
פרק טו 149
פרק טז 152
פרק יז 155
פרק יח 157
פרק יט 159
פרק כ 162
פרק כא 164
פרק כב 168
פרק כג 169
פרק כד 171
פרק כה 175
פרק כו 177
פרק כז 180
פרק כח 184
פרק כט 187
פרק ל 189

פרק לא 192
פרק לב 194
פרק לג 198
פרק לד 202
פרק לה 205
פרק לו 208
פרק לז 210
פרק לח 213
פרק לט 215
פרק מ 218
שער שלישי 220
פרק א 220
פרק ב 224
פרק ג 225
פרק ד 227
פרק ה 229
פרק ו 232
פרק ז 232
פרק ח 233
פרק ט 234
פרק י 237
פרק יא 238
פרק יב 241
פרק יג 243
פרק יד 244
פרק טו 247
פרק טז 249
פרק יז 251
פרק יח 253
פרק יט 254
פרק כ 258
פרק כא 259
פרק כב 262
פרק כג 264
פרק כד 266
פרק כה 268
פרק כו 270
פרק כז 271
פרק כח 273
פרק כט 275
פרק ל 277
פרק לא 279
פרק לב 282
פרק לג 285
פרק לד 293
פרק לה 293
פרק לו 295
פרק לז 298
פרק לח 300
שער רביעי 305
פרק א 305
פרק ב 307
פרק ג 308
פרק ד 310
פרק ה 313
פרק ו 314
פרק ז 316
פרק ח 320
פרק ט 322
פרק י 324
פרק יא 327
פרק יב 330
פרק יג 331
פרק יד 333

פרק טו 335
פרק טז 337
פרק יז 340
פרק יח 342
פרק יט 343
פרק כ 358
פרק כא 361
פרק כב 363
פרק כג 366
פרק כד 369
פרק כה 371
פרק כו 373
פרק כז 375
פרק כח 378
פרק כט 380
שער חמישי 382
פרק א 382
פרק ב 385
פרק ג 387
פרק ד 389
פרק ה 391
פרק ו 394
פרק ז 395
פרק ח 397
פרק ט 399
פרק י 403
פרק יא 407
פרק יב 409
פרק יג 411
פרק יד 413
פרק טו 415
פרק טז 417
פרק יז 419
פרק יח 422
פרק יט 424
פרק כ 426
פרק כא 428
פרק כב 431
פרק כג 433
פרק כד 435
פרק כה 437

פתח דבר

פתח דברי יאיר בהתנצלות על החיבור הזה אשר חברתי מה ראיתי על ככה ומה הגיע אלי לחבר חיבור כזה לגלות דברים אשר הסתירום החכמים חכמי הקבלה האלק"ית במתק לשונם הקדוש הנאמרים בדברי חידות ומי אנכי אשר מלאתי ידי לקרבה אל המלאכה הגדולה הזאת לגשת אל הקודש פנימה לגלות הטמון ונעלם:

הנה טרם אחלה לדבר ראשית דברי יהיו לבאר אדני הקבלה על מה הוטבעו ותועלתה ופעולתה וידיעתה למה היא נצרכת אלינו:

כי הנה מודעת זאת האזהרות שהזהירו בעלי המקובלים הראשונים והאחרונים על ידיעת הקבלה ובפרט בזוהר הקדוש ובתקונים והפלגתם שהפליגו במעלת בחינת ידיעה הזאת: והטעם הוא היות שידוע שכל עיקר פינת ויסוד שורש העבודה ועסק התורה והמצות הוא בשביל לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכל עיקר היחוד הוא על ידי הידיעה כמו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ונאמר דע את אלק"י אביך ועבדהו ונאמר השכל וידוע אותי ונאמר הלא היא הדעת אותי ובלי ידיעת שמו יתברך לא ישוער יחודו יתברך ואיך ובאיזה אופן תהיה הידיעה אשר הוא יתברך אינו בערך השגה וידיעה כלל לזה באה עיקר הקבלה איך למנדע ליה ואיך ובאיזה אופן יגיע היחוד אלינו אשר בשכל אנושי לא יוחקר יחודו יתברך בעולמות הנגלים ליש ונפרדים כי אם על ידי הקבלה האמיתית שהיא למעלה מן השכל אנושי אשר לכן נקראת קבלה שהשכלת יחודו יתברך היא מקובלת מפה אל פה עד למשה רבינו עליו השלום מסיני או על פי גילוי אליהו זכור לטוב:

ולכן מבואר בזוהר הקדוש ראשיתא הוא למנדע ליה וכל מאן דלא אשתדל למנדע ליה טב ליה דלא יתברי בעלמא וכל מאן דאזיל בלא ידיעא מפקין ליה מכל תרעין דלעילא וכאשר מלא מזה בתיקונים להזהיר על השתדלות ידיעת שמו יתברך שהוא הקבלה כמו מאמר התיקונים (תיקון ארבעים ותלת) על פסוק ונהר יחרב ויבש וההוא זמנא דאיהו יבש ואיהי יבשה צווחין בנין לתתא ביחודא ואומרים שמע ישראל ואין קול ואין עונה וכו' והכי מאן דגרים דאסתלק קבלה וחכמתא וכו' דגרים דלא ישתדלון בהון וכו' בודאי כאלו הוא יסלק ההוא נביעו מההוא נהר וכו' וי ליה טב ליה דלא אתברי בעלמא וכו' דאתחשיב ליה כאלו אחזר עלמא לתוהו ובוהו וכו' גם מאמר התיקונים המובא בהקדמת העץ חיים על פסוק ורוח אלקי"ם מרחפת על פני המים עיין שם וכמאמר הגה"ה דספרא דצניעותא במאמר המתחיל דבר אחר ישרצו המים כלומר כד מרחשין בשפוותיה פתגמי

צלותא בזכותא ובנקיות דעתיא ובמיא הוה רחיש נפשא חייתא וכד בעי בר נש לסדרא צלותיה למאריה ושפוותיה מרחשן בהאי גוונא מתתא לעילא לסלקא יקרא דמאריה לאתר דשקיו דעמיקו דבירא נגיד ונפיק לבתר ינגיד לאמשכא מעילא לתתא מההוא שקיא דנחלא לכל דרגא ודרגא וכו' לקשרא קשרא בכלא קשרא דכוונה דמהימנותא וכו' ושאלתא דאית לבר נש לשאלא ממאריה הן מסודרות בתשע גוונין אית באלפא ביתא ואית באדכר מכילוהי דקודשא בריך הוא אית בשמהן יקירין דקודשא בריך הוא וכו' אית בעשר ספירן כו': ועילא מנהון מאן דידע לתקן תיקונין דמאריה כדקא יאות ואית בידיעה סלקא מתתא לעילא ואית מאן דידע להמשיך שיפעא מעילא לתתא וכו' ואי מכוון בכל חד וחד מתשע גוונין כדקא יאות דא הוא בר נש דאוקיר לשמא דמאריה לשמא קדישא ועל דא כתיב כי מכבדי אכבד וכו' אף על פי דלא קרי כל צורכיה כיון דזכי לאשגחא ידיעת מאריה וכו' ומאי ובוזי יקלו דא הוא מאן דלא ידע לאחדא שמא קדישא ולקשרא קשרא דמהימנותא ולאמשכא לאתר דאצטריך ולאוקיר שמא דמאריה טב ליה דלא אתברי בעלמא עיין שם כל המאמר:

וכמה מאמרים בזוהר הקדוש ובתיקונים וברעיא מהימנא אשר עצמו מספר המפליגים במעלת הידיעה ומזהירים באזהרות גדולות על ההיפך: ולא רציתי לבאר בלשונם הקדוש שלא יתארך עלינו הדבור: אך המעיין בזוהר ובתיקונים ימצא הכל כתוב וקצת מאמרים כבר הביאום בעלי המחברים ספרי הקבלה הקדושים בהקדמותיהם ובפרט הקדוש מהרמ"ק זכרונו לברכה אשר חיבר על זה ספר מיוחד הנקרא אור נערב אשר שם מבאר בראיות ברורות וחזקות על ההכרח העצום בידיעת הקבלה וכמבואר גם כן בהקדמת עץ חיים ובהקדמת ספר עמק המלך ועוד כמה ספרי מקובלים וכולם מתנבאים בסגנון אחד להזהיר על השתדלות ידיעת הקבלה:

והנה פעמים רבות מבואר בזוהר בהיפך דהיינו עונש המגלה רזין כמו וי ליה למאן דמגלה רזין ומאן דמגלה רזין הוא הולך רכיל מגלה סוד ומילין לא אתגליין אלא ביננא ולאו כל מוחא סביל דא ועוד כמה מאמרים בזוהר הקדוש שמזהיר מאד על גילוי סודות הקבלה שלא לגלות כי אם ליחידי סגולה ולכן ציוה רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום שלא יכתוב דבריו כי אם רבי אבא שיודע להסתיר הדברים:

והנה המאמרים נראים כסותרים זה את זה כי ממאמרים המזהירים על הידיעה משמע שחובה זו היא על כל ישראל לאשתדלא למנדע ליה עד שקורא עליו וי ליה מאן דלא כו' וטב ליה דלא אברי וכאלו אחזר עלמא לתהו ובהו וקורא עליו המקרא ובוזי יקלו כו'

וממאמרים המזהירים על גילוי הסודות משמע שאין לגלות כי אם ליחידי סגולה מאן דעאל ונפיק וכדומה לזה אשר הם מבני עליה שהם מועטים:

וכי כל אשר אינו מבני עליה יקרא עליו ובוזי הלא מקרא מלא דיבר הכתוב ואתם הדבקים בהוי"ה אלקיכ"ם ונאמר ומי גוי גדול אשר לו אלקי"ם קרובים אליו: ורק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה ועמך כולם צדיקים אשר כל הפסוקים האלו נאמרים על כלל ישראל ובכלל ישראל יש מדרגות לאין מספר צדיקים ובינונים וכו' ובצדיקים עצמם יש מדרגות לאין מספר וכמבואר בתיקונים על בחינות הנשמות אשר אית מאן דתליין בידין ואית מאן דתליין ברגלין וכו' והרבי שמעון בר יוחאי זכרונו לברכה אמר בעצמו (במסכת סוכה מ"ה:) ראיתי בני עליה והם מועטים ואם כן איך אמר וי ליה ובוזי כו' על כלל ישראל אשר לא זכו להיות מבני עליה שישיגו סודות התורה האמיתים וכו' וכי בשביל שאינם מבני עליה יקראו בוזים חס ושלום:

אך הענין כאשר שמעתי ממורי נשמתו עדן שבבחינת ידיעה עצמה יש שני בחינות והוא על פי מאמר רבותינו זכרונם לברכה אם אין חכמה אין יראה ואם אין יראה אין חכמה כי יש חכמה שקודמת ליראה ויש חכמה שקדם לה היראה דהיינו החכמה והידיעה שקודם ליראה הוא הידיעה הנצרכת לעבודה להוליד מבינתו אהבת הוי"ה ויראה הפנימית ודביקות וכו' והיא ידיעת יחודו יתברך בעולמות על פי סדר ההשתלשלות דהיינו לידע מציאותו יתברך בעולמות אבל מהותו לא נודע ואשר הוא רם ונשגב מכל הרעיונות ופשוט בתכלית הפשיטות ומושלל מערך העולמות בתכלית השלילה ואף על פי כן הוא נמצא בכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ומתקשר בקישור נפלא לקשרא קשרא בכולא כמבואר בספרא דצניעותא הנזכר לעיל בהאי גוונא מתתא לעילא לסלקא יקרא דמאריה לאתר וכו' לבתר נגיד מן כו' ולידע ולהבין יחודו יתברך בעולמות בלי שום שינוי ופירוד חס ושלום וכמו שהיה לבדו מקודם שנבראו העולמות כן הוא יתברך לבדו אחר בריאת העולמות וכל העולמות אין תופסים בו יתברך כלל לאיזה מהות נבדל חס ושלום ולא משתנה ולא מתרבה בהם ואין העולמות חס ושלום דבר נוסף עליו:

וזה האופן לא יושג כי אם על פי ידיעת הצמצומים וההתלבשות ובחינת דרגין ואיך הם סדר השתלשלות הדרגין ואצילות הספירות ויחודם האמיתי אליו אשר היא ידיעת הקבלה וכמו שכתוב והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקי"ם עולים ויורדים בו: כמו שהסולם הזה הוא מחבר התחתון עם העליון וגם יש בו שליבות ומדרגות זו למעלה מזו ועל ידי השליבות ומדרגות יוכל העולה לעלות למעלה והיורד יוכל לירד למטה כן הוא כביכול התקשרות עולמות עליונים עם עולמות תחתונים שהוא

בחינת השפעתו יתברך למעלה מן הגבול הנקרא שמים עם בחינת התחתון שהוא בחינת הגבול והיש הוא על ידי התקשרותו יתברך בבחינת פלא: וההתקשרות זו נקרא בחינת יסוד כמו שכתוב כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא מצד כחו הפלא כי בחינת היסוד עולה עד הכתר כידוע ליודעי ח"ן והוא הסולם ובחינת ההתקשרות הזה הוא על ידי בחינת דרגין דהיינו בחינת צמצומו יתברך בהמשכות העולמות בבחינות עד אין קץ עד שיעלה העולה על ידי התקשרות זה ועל ידי בחינת הדרגין שהם חכמה בינה דעת ומדות של כל עולם ועולם שהוא על ידי החכמה והבינה שהוא התבוננות יחודו יתברך מצד העולמות ממטה למעלה וחכמה בינה דעת ומדות של כל עולם הם השליבות והדרגין וכן להמשיך אלקו"תו יתברך בעולמות תחתונים מעילא לתתא הוא הכל על ידי בחינת הדרגין האלו וכאשר מתקשרים כל הדרגין באופן שיתגלה קישורו ויחודו יתברך בעולמות ונעשים כלים לקבל אור יחודו יתברך אז נאמר והנה הוי"ה נצב עליו ועל ידי זה נגלה עצמותו ברוך הוא אשר אין עוד מלבדו: ונצב הוא לשון חיזוק וממשלה כמבואר בזוהר שהוא לשון נצב מלך:

וכל הידיעה זו הוא בכדי שעל ידי התבוננות הידיעה זו תתפעל הנפש באהבת הוי"ה ויראתו יתברך והוא להתבונן ביחודו יתברך כדי שמההתבוננות הלזו יגיע אליו האהבה והיראה והדביקות אליו יתברך ובלתי ידיעת יחודו יתברך לא תשוער האהבה ודביקות כי בחינת אהבה אין לתאר כי אם על ידיעת המהות והכרתו אשר על ידי האהבה מתחבר עם מהות הידוע לו ודביקות גם כן מכל שכן שלא תתואר כי אם התדבקות גמור דהיינו ששני מהותים מתדבקים יחד ונעשים לאחדים: והנה איך יהיה שייך בחינת אהבה אליו יתברך אשר לא נודע מהותו כלל ואינו מושג בשום השגה בעולם ומכל שכן איך יפול שם הדביקות על דבר אשר הוא רחוק ממחשבה ותפיסא כלל ואדרבה שהם בחינות מנגדים שהוא יתברך בלתי בעל גבול והעולמות והאדם הם בעלי גבולים:

גם יראה פנימית גם כן שהוא להתבושש מגדולתו יתברך אינו שייך לומר כי אם על דבר הנגלה אליו כמו למשל מי שעומד לפני המלך ורואה גדולתו אזי מתבושש ממנו עד שיתבטל ממש ממהותו אבל מי שאינו רואה את המלך כי אם על פי השמועה אין נופל שם בושה וביטול עליו כי אם שירא מעונשיו ומגזירותיו אבל בחינת הבושה והביטול ממש ממהותו לא תגיע אליו כשהמלך רחוק ממנו:

ודבר זה מובן לכל בן דעה. ולכן יראה הוא אותיות ראיה לכן לא תגיע אל האדם יראה פנימיות להתבושש מגדולתו יתברך ולהבטל אליו יתברך ממש ממהותו כי אם על ידי הבנת יחודו יתברך בהעולמות אשר אין עוד מלבדו וכולא ממש כלא חשיבא לגביה

יתברך ואין דבר נמצא זולתו ואשר כל העולמות אינו דבר נבדל ממהותו חס ושלום אז תיפול עליו אימה ופחד להתבושש מגדולתו יתברך ולבטל היש שלו אשר מצד הנגלה נגלה ליש ודבר נפרד ולהכלל ביחודו על ידי התבוננות ביחודו יתברך: אבל בהתבוננות סתם שכל העולמות בטלים אליו דהיינו שלא בבחינת הבנת יחוד של העולמות הרי העולמות נגלים ליש ודבר רק שמאמין שהם בטלים למאמרו בדרך אמונה ועל פי מאמר הכתוב וכמצבייה עביד בחיל שמיא ועצמותו ברוך הוא הוא רחוק מהשגתו ואין היראה זו כי אם בבחינת חיצוניות לפחד ממנו יתברך רק מצד ממשלתו יתברך אבל הוא אינו בבחינת הבושה וביטול היש שלו ממש כי בחינת הבושה וביטול גמור לא תגיע כי אם מצד בחינת הקירוב בבחינת ראיה ממש כמשל הנזכר לעיל ובבחינת הקירוב בבחינת ראייה ממש הוא רק מצד הבנת יחודו יתברך בבחינת עולמות דהיינו שאינו רואה בכל הנפעלים בעולמות דבר ומהות בלעדו חס ושלום רק שהכל הוא עצמותו ברוך הוא ונודע ממש מצד פעולותיו אבל בלא הבנת יחודו יתברך בהעולמות הגם שמאמין שמלא כל הארץ כבודו הרי העולמות נראים לגשמיים ממש והקדוש ברוך הוא הוא מושלל מערך הגשם עד אין קץ הרי אם יבין שמלא כל הארץ כבודו כפשוטו הרי הוא מתארו חס ושלום לגשם ובבחינת שינוי ופירוד אשר מצד חקירה זו נטו המחקרים מדרך היחוד והאמונה באמרם אם עצמותו נמשך בעולם הרי עצמותו נתגשם חס ושלום ואם לא הרי העולם דבר שחוץ ממנו חס ושלום:

אבל על ידי היחוד על פי הקבלה יובן דוקא שעצמותו ברוך הוא דוקא נמשך בעולמות ואף על פי כן לא נשתנה חס ושלום ומהתבוננות זו להגיע יראה אמיתית ובושה גדולה מעצמותו ברוך הוא דווקא הנמשך בעולמות אבל אף על פי כן יכול להגיע ליראה על ידי האמונה מצד גדולתו אבל היראה הזאת נקרא יראה חצונית כמשל שירא מהמלך מצד הממשלה:

וכן הוא באהבה והדביקות כמבואר בזוהר כי בחינת האהבה הוא התדבקות רוחא ברוחא ולכן יש ארבע אותיות בתיבת אהבה כמבואר שם וכמבואר בזוהר פרשת תרומה על פסוק ישקני ואינון אתוון דשמא קדישא תלי בהו ועלאי ותתאין וכו' ומאן אינון אהבה ואינון רתיכא עלאה ואינון חברותא ודביקותא ושלימותא דכולא אלין אתוון ארבע רוחין ואינון רוחין דרחימו וחדוה וכו' וארבע רוחין אינון בנשיקה כל חד וחד כלול בחבריה וכד האי רוחא כלול באחרא וההוא אחרא כלול בהאי אתעבידו תרין רוחין כחדא וכד מתחברין בדביקו חד אינון ארבע בשלימו: עיין שם כל המאמר אשר מורה על מדת האהבה שהוא התכללות ממש בהתחברות עצום ביחוד ממש וגם דביקות הוא התדבקות

ממש כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ואתם הדבקים בהוי"ה דבקים ממש וכמאמר הזוהר ישראל אחידין בשמיה ממש ואתאחדן בגופא דמלכא ואינון אחידין ביה ממש כאשר תמצא לשונות אלו בזוהר הקדוש בכמה מקומות אשר רבו מלספור ולכן קדמה שמע לואהבת דהיינו שעל ידי התבוננות באחד יגיע לואהבת[1] אשר על כן עיקר העבודה הוא דוקא על ידי התבוננות היחוד ועל ידי זה מייחדים קודשא בריך ושכינתיה אשר הקדוש ברוך הוא נקרא עצמותו יתברך ושכינתיה הוא הגילוי בעולמות אשר שוכן בתוכם יתברך אשר מצד הגילוי המה ממש שני הפכים כי עצמותו ברוך הוא אינו בערך גבול ואינו בערך השגה כלל והעולמות נראים לגבולים נפרדים כו' אך על ידי עבודת ישראל ובחינת יחודם מייחדים כביכול קודשא בריך הוא ושכינתיה וכאשר יבואר דברים אלו בשערי החיבור הזה ובפרט בחלק העבודה והידיעה זו היא קודמת ליראה כי על ידי ידיעה יגיע ליראה אמיתית ועליו אמרו רבותינו זכרונם לברכה אם אין חכמה אין יראה וכמבואר בתיקונים בהקדמה (דף ו' ע"א) בגין דאיהי יראה דנפקא מגו

[1] **והנה** הגם שיכול העובד לעבוד עבודתו על פי בחינת אמונה ולדבקה בו על ידי אהבה ויראה טבעית והיא גם כן נקראת עבודה תמה וכמבואר בספר הקדוש ליקוטי אמרים של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן עם כל זה יש יתרון מעלת העבודה באהבה ויראה הבאה על ידי התבונה והדעת ביחודו יתברך על העבודה על ידי אהבה ויראה הטבעית הבאה על ידי האמונה מצד האהבה המוסתרת שבנפשו כיתרון מעלת מדבר על בחינת החי כמבואר שם: ועל זה ניתן חכמה ובינה באדם כדי להבין על ידי חכמה ובינה ודעת יחודו יתברך ולהתקשר ביחודו יתברך על ידי עבודתו בקריאת שמע ותפלה ובעסק התורה ועשיית מצותיו יתברך: אך עם כל זה העבודה שעל ידי אהבה ויראה טבעית גם היא נקראת עבודה דהיינו אם האדם אינו יכול להתבונן ביחודו יתברך להוליד מבינתו אהבה ויראה הן באדם אחד עצמו לא כל העיתים שוות כי האדם הוא עולה ויורד יש עת שיכול להעמיק דעתו בהתבוננות ביחודו יתברך ולהתפעל בנפשו באהבה ויראה ודביקות האמיתי. ויש עת שאינו יכול להעמיק דעתו בתבונה ודעת והן מצד חלוקים והבדלים הנמצאים מצד שורש נשמתם של כל אחד ואחד אשר יש נשמות שיוכלו להשיג יחודו יתברך על ידי הבינה והדעת שנמשך בהם מצד שרש נשמתו ויש נשמות שאינם יכולים להשיג יחודו יתברך על ידי הבינה ודעת כי אם על ידי התבוננות בכלל על ידי האמונה אשר הוא יתברך עיקרא ושרשא דכל עלמין: ועל ידי זה מתעורר אצלם אהבה ויראה הטבעית ויהיה עבודתם לפי בחינתם כמו שכתוב גם מזה אל תנח ידיך וגם היא נקראת עבודה כידוע שיש נשמות מצד בחינת בריאה עבודתם הם על ידי דחילו ורחימו שכליים ויש נשמות מצד בחינת יצירה שבבחינת יצירה נקראים חיות מצד שביטולם הוא בחינת טבעית כמבואר בתניא ועבודתם הוא על ידי דחילו ורחימו טבעים: ויש נשמות הנמשכים מבחינת עשיה עבודתם הוא על פי קבלת עול מלכות שמים בלבד שלא בהתעוררות אהבה ויראה כמו בבחינת טבעית בעשיית המצות בבהינת סור מרע ועשה טוב אבל עם כל זה האדם מחוייב הוא להשתדל לעבוד עבודתו זו בהתבוננות בבחינת העמקת הדעת ביחודו יתברך: אך אם לא יכול להגיע למדה זו הן מצד העת והן מצד שורש נשמתו יהיה עבודתו על פי יראה ואהבה טבעית או על פי אמונה סתם: ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה שכל אדם יאמר לנפשו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב ועל זה אמרו לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה וכמו ששמעתי ממורי ורבי נשמתו עדן שקיבל מרבו ורבו מרבו שדורות האלו שהם בחינת עקביים הם משונים מדורות הראשונים כי בדורות הראשונים היה כל אחד מכיר בחינתו בעבודתו כי היה בחינת חילוק והבדל גמור נגלה בבחינתם מצד שורש נשמותיהם אשר נשמות שהם מבחינת בריאה היו מובדלים בבחינתם בבחינת הבדל גמור מנשמות הנמשכים מבחינת יצירה ונשמות שהיו מבחינת בריאה הם היו רבנן ותלמידיהם ונשמות שהיו מבחינת היצירה היו עוסקים במשא ומתן והם היו תמכין דאורייתא ונשמות הבאים מעשיה היו עמי הארץ גמורים אבל בדורות האלו באים הנשמות מעורבים בבחינותיהם אשר בכל בחינת נשמה יכול להיות כל בחינות האלו בערבוביא ולכן עבודתם גם כן הוא שלא בבחינת סדר פעם יכול להתבונן ביחודו ופעם אינו יכול וכו' אשר על כן מוכרח האדם לבחון בנפשו בכל האופנים ואם לא תגיע אליו הבחינה הזאת יעבוד עבודתו באופן השני.

תורה וכו' דאי לא ינדע מאן דברא ליה וברא אורייתא איך דחיל ליה וינטר פקודוי ובגין דא אמר דוד לשלמה בנו דע את אלק"י אביך ועבדיהו כו' ועל הידיעה הזאת באו כל האזהרות של הזוהר הקדוש והתיקונים וכל גדולי המקובלים ובחינת השתדלות ידיעה זו היא חובה על כל אדם מישראל ואין כל אדם יכול ליפטר ממנה וכל אחד ואחד מישראל מוכרח לאשתדלא למנדע ליה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ובחינה השניה שבידיעה הוא ידיעת השמות ויחודם זה בזה וצרופיהם וצרופי צרופיהם והשתלבות הדרגין ולהשתמש בהיכלות וידיעת סוד שם המפורש וידיעת מעשה מרכבה וידיעת פרטי כוונת התפילה בכל תיבה ותיבה וצרופי אותיותיהם וליכלל נפשו עמהם לעלות על ידי הכוונות בעולמות עליונים וידיעת פנימיות וסודות התורה בכדי לידע שמו הגדול ולחפש בגנזי דמלכא ולעסוק ביחודים שזהו הידיעה שאינה נצרכת להתפעלות אהבה ויראה ודביקות נפשו כי אם לעשות נחת רוח ליוצרו וכמבואר בזוהר הקדוש ובעץ חיים שמי שהגיע למדרגה זו לייחד יחודים על ידי הידיעות האלו הנזכרים לעיל כביכול גורם תענוג ושעשוע להקדוש ברוך הוא ומבואר זה בזוהר בכמה מקומות וסעדין לשכינתא בגלותא. אשר על כן לידיעה זו והשכלת החכמה הזאת קדמה לה היראה האמיתית אשר כוללת האהבה ודביקות האמיתית וביטול נפשו להוי"ה במסירות נפש ושלא להבטל מדביקותו אל הוי"ה אפילו שעה אחת ובקבלת עול תורה ועשיית המצות ובאהבה ויראה בכוונה בשמחה ושיהיה מופשט מגשמיות ויהיה עניו ושפל רוח וצנוע וארך רוח ומוחל על עלבונו וכדומה לזה מעלות ומדות שמנו חכמינו זכרונם לברכה וכל עבודתו יהיה לייחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה ולייחד כל העולמות אליו יתברך בכדי לעשות נחת רוח לקונו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דיליה ולאקמא שכינתיה מעפרא ולא בשביל התפעלות והתקשרות נפשו בלבד כמבואר בזוהר הקדוש על בחינת משה רבינו עליו השלום דאלו הוו כל עלמין תחות דשותיה הוה יהיב לון בכדי לייחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה ורחימותא דרחים ליה הוא יתיר מגרמיה ורוחיה ונפשיה וכמאמר הנביא אסף מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' העומד בבחינת מעלה זו הנה לזה מוסרין סתרי תורה הנזכרים לעיל ולאו דוקא שהגיע למעלתם ממש כי אפילו במעלה זו יש דרגין מחולקין כי לאו כולי עלמא יכולים להגיע למדרגת משה רבינו עליו השלום ודוד המלך עליו השלום ורבי שמעון בר יוחאי עליו השלום רק שהגיעו למדה זו ועבודתם הוא על פי אופן זה כל אחד ואחד לפי ערכו והשגתו ומדרגתו להם הוא החובה לעסוק בידיעה זו וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה ששואלין לאדם אחר פטירתו צפית במרכבה וכמבואר בפרקי היכלות שהקדוש ברוך הוא שואל לאדם אחר

פטירתו הידעת שיעור קומת ראשי כמה פרסאות כו' ועל אלו וכיוצא בהם נאמר כל היודע שיעור קומה של יוצר בראשית כו' ועל אלו החובה להשתדל בידיעה הזאת:
אבל מי שלא בא למדה הזאת לכלל העבודה האמורה לעיל אין לו עסק בנסתרות כאלו כי אם לידיעת יחודו השייך לנפשו להתפעל מידיעתו באהבה ויראה ולדבקה בו וביטול היש ליבטל אליו יתברך על ידי עסק התורה ועשיית המצות ולקבל עליו עול מלכות שמים ולהיות סור מרע ועשה טוב על ידי הידיעה זו דרך כלל ועל אלו באו כל האזהרות בזוהר הקדוש ובכל ספרי המקובלים שלא לגלות רזין דאורייתא כי אם לראויים וכמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שאין מוסרים סתרי תורה ומעשי מרכבה כי אם למי שהוא צנוע ועומד בחצי ימיו ומוחל על עלבונו כו':
והנה מודעת זאת מזוהר הקדוש ומכל ספרי המקובלים ובפרט מהקדמת האלק"י רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה לספרו הקדוש עץ חיים שגילוי החכמה הזאת יהיה דוקא בדורותינו אלה כמבואר ברעיא מהימנא ובתיקונים האי חבורא דילך זמין לאתגלייא בסוף יומיא ומהאי חבורא דילך יתפרנסון בגלותא בסוף יומיא ובהאי חבורא יפקון מגלותא וכמה מאמרים רבו מלספור וגם בדברי האלק"י רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה בהקדמתו מבואר ועל דבר העלמת החכמה הזאת שמימות רבי שמעון בר יוחאי זכרונו לברכה עד עתה וגם ציוה באדרא זוטא שלא יכתוב דבריו שום תלמיד כי אם רבי אבא שהיה יודע להלבישו באופן שלא יובן בעומק דבריו וכמה ראיות על עונש המגלה החכמה הזאת הכל הוא לאותן הדורות אבל בדורות הללו מצוה ושמחה גדולה לפני הקדוש ברוך הוא שיתגלה החכמה הזאת כי בזכותו יבא משיח וכמה מאמרים בזוהר מורים על זה וגם כתב שם כמה ראיות ברורות עיין שם ומהר"י צמח כתב וזה לשונו עוד נראה לי כי גילוי החכמה הזאת עתה בדורות הגרועות האלו הוא כדי שיהיה לנו מגן לאחוז בלבב שלם באבינו שבשמים כי באותן הדורות הרוב היו אנשי מעשה וחסידים והמעשים טובים היו מציליין אותם מן המקטרגים ועתה הדורות האלו הם רחוקים משורש העליון כמו השמרים בתוך החביות מי יגן עלינו אם לא קריאתינו בחכמה הזאת הנפלאה והעמוקה ובפרט שכתב הרב זכרונו לברכה שהנסתרות נעשו כמו נגלות כי בדור הזה מושל כו' עיין שם:
וטעם לזה היה נשמע מפה קדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן על פי משל מלך בשר ודם אשר יש לו אוצרות מלאים סגולות זהב וכסף ואבנים יקדים בחדריו ואוצרות שונים זה מזה והנה מקורביו ואוהביו אשר יש להם רשות לכנוס לחדריו יש בהם חלוקים שונים יש מהם נאמן אצלו באוצר הזה ואין נאמן אצלו באוצר האחר הגדול

ממנו ואינו מאמינו לחפוש באוצר הזה לכן אין לו רשות כי אם לכנוס בתוך האוצר אשר מאמינו ויש מהם שמאמינו גם לאוצר הזה ואינו מאמינו לכנוס באוצר הגדול ממנו ויש בזה דרגין מחולקין: אבל לאותן העומדים בחוץ שאין להם רשות ליכנוס בתוך חדריו כאשר חפץ לגלות כבודו ויקר תפארת גדולתו בכדי שעל ידי זה יהיה להם אימה וביטול לגביהם פותח כל אוצרותיו דוקא כי אינו חושש פן ישלחו יד באוצרותיו כי הם עומדים בחוץ ודלתות היכלו נעולים ואינם יכולים לקרב אל אוצרותיו:

כן הוא כביכול בנמשל כי דורות הראשונים מצד גודל צדקתם היו יכולים לכנוס בהיכלי מלך להשיג בהשגה ממש אלקו"תו יתברך ולבא בגנזיו שהם גנזי מלכא אשר על כן לא היה רשות להם לכנוס לחדריו ולחפש בגנזיו וסתריו רק כל אחד ואחד לפום ערכו ושיעורו אבל על סתרים שהם אינם בערכו לא היה להם רשות להשיג זה כי אולי יוכל לטעות באיזה דבר ולא היה נאמן כי אם כל אחד ואחד לפי ערכו כי אם במשה רבינו עליו השלום נאמר בכל ביתי נאמן הוא ולכן לא היה רשות בזמן ההוא לגלות דברים עמוקים כי אם ליחידי סגולה כל אחד לפי בחינתו:

אבל עתה בדורות האלו אין מי שיכנוס לחדרי המלך בהשגות אמיתות ממש כי דלתות ההיכלות דמלכא נעולים הגם שבדורות האלו יקרה גם כן גדולי הנפש שיכולים לכנוס בהיכלות המלך אבל הם יחידי סגולה אשר נמשכו נשמות גדולות לצורך תיקון הדור אבל דרך כלל הנשמות שבזמן הזה הם מעקביים כנזכר לעיל ולכן אין חשש לגלות להם אוצרות מגנזי המלך כדי שעל ידי ראותם גדולתו ותפארתו יתפעלו בביטול היש ולהתאחד אליו יתברך: והנה יש עוד משל לזה דהיינו אותן הקרובים אל האור די להם בגילוי אור קטן מצד התקרבותם אל האור אבל אם יגלה להם אור גדול יזיק להם אבל הרחוקים בריחוק רב מהאור אם יגלה אור קטן לא יגיע ולא יאיר להם אור הקטן זה מצד התרחקותו מהאור לכן מוכרחים לגלות להם אור גדול כי על ידי זה יגיע אליהם איזה הארה מהאור ההוא והנמשל מובן מאליו.

גם יש עוד משל על פי מאמר רבותינו זכרונם לברכה כל מה שראה יחזקאל ראה ישעיה אלא ישעיה דומה לבן כרך שראה את המלך ויחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך דהיינו הטעם שיחזקאל גילה המרכבה בגילוי גדול יותר מישעיה. וישעיה לא גילה כל כך הוא מצד התקשרותו אל המלך תמיד בחדריו לא היה לו תימה גדולה כל כך כמשל בן כרך שרגיל תמיד לראות המלך וגדולתו אינו מתפעל כל כך לספר כל פרטי גדולתו מצד רגילותו לראותו אבל בן כפר שאינו רגיל לראות המלך וכבודו וגדולתו מתפעל מכל פרט ופרט שראה מצד התימה שמתמיה וכן כשרוצים לגלות כבוד המלך לאותן

הרגילים לראות גדולתו וקרובים אליו אין צריכים להאריך ולבאר כל פרטי גדולת המלך כי מצד רגילותו והכרתו אשר מכיר את המלך בדבר קל מתפעל ומתבטל לגדולת המלך אבל לאותן הרחוקים מהמלך ואינם יודעים כלל מהות המלך ונימוסיו ועצם גדולתו לא יהיה מתפעל בדבר נקל מספורי גדולתו כי יעריך גדולתו לפי ערכו השפל ולכן מוכרחים להאריך לפניו אופן המלך וגדולתו ותפארתו באריכות בביאור כל הפרטים ואז יתפעל מעט מביטול עדכו נגד המלך:

כן הוא בנמשל אשר בדורות הראשונים היו נשמות גבוהות והיה לבם פתוח כפתחו של אולם מצד שורש נשמתם הקרובים ליחודו היו מתפעלים בדבר נקל מהתגלות יחודו יתברך מצד קרבתם בשורשם אליו יתברך: אבל עתה מצד שהנשמות של הדור הזה הם רחוקים מהשורש אשר לזה הסיבה שולטת הגשמיות והחומריות עולם הזה מאד ורחוקים מהפנימיות לכן לא יתפעלו כי אם באריכות הביאור אופן היחוד ממקורו ושרשו בפרטים גדולים אז יהיו יכולים להתפעל מעט לבטל גשמיותם ולהדבק ביחודו יתברך:

ויש עוד בזה טעמים כמוסים לגילוי החכמה בדור הזה והם כבשי דרחמנא: והנה הגם שהמקובלים זכרונם לברכה גילו החכמה הזאת וסתרי פלאותיו כל אחד לפום אופנו ועיקר הגילוי הוא בזוהר הקדוש ובכתבי האר"י זכרונו לברכה אשר גילה תעלומות חכמה ופתח שערים וגילה מסתרי הזוהר הקדוש והוא זכרונו לברכה הפליא לעשות בגילוי החכמה הזאת מכל אשר היו לפניו ואף על פי כן הסתירו זה בכמה הסתרות כמו חידות ומשלים וחתומים באלף עזקאן ואין מבין דבריהם אשר על כן רבים מהמקובלים האחרונים תפסו הדברים כמעט כפשוטן בהגשמה רבה השם יכפר בעדם:

ובודאי לא היתה כוונתו של האר"י זכרונו לברכה ותלמידו האלק"י רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה שיהיו הדברים כהווייתן בסתימתן אם כן מהו זה שביאר בהקדמתו שגילוי החכמה בדורות האחרונים הוא שמחה לפני הקדוש ברוך הוא והיא המגנת עלינו ומה הועיל בגילוי הזה אשר הוא זכרונו לברכה סתם מכל אשר היו לפניו. והסתירם בכמה הסתרות להמשילם בגוף גשמי כידוע לכל באי שעריו אלא ודאי היתה כוונתו הקדושה על ביאור דבריו הקדושים בדורות האלו והראיה שגזר אומר שלא יגלו את חיבורו הקדוש עד אחר מאה שנים וכן היה שהיה סתום כמה דורות עד שהאיר הוי"ה את אור ישראל וקדושו הלא הוא עיר וקדיש מן שמיא נחית הקדוש האלק"י **מורינו הרב רבי ישראל בעל שם טוב** זכרונו לברכה והוא התחיל לבאר דבריו הקדושים ברוח קדשו אשר הופיע עליו מן השמים אשר נגלה אליו אליהו זכור לטוב וגילה תעלומות החכמה הזאת ואיזן

וחיקר ותיקן משלים הרבה מבחינת התקשרות הנפש עם הגוף כמו שכתוב ומבשרי אחזה אלו"ה והוא זכרונו לברכה החל להושיע את ישראל ועשה אזנים לקופה לקרב אל השכל במציאות טעם ודעת שיהיה בו קצת תפיסה והבנה בכדי שיהיה יכול העובד לעבוד עבודתו תמה על פי ביאור דברים הקדושים האלו ולהיות נתפס יחודו יתברך בלב כל אחד ואחד כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ולקשר נפשו ביחודו יתברך להיות מטפס ועולה מטפס ויורד בהתקשרות העולמות אליו יתברך כאשר היו נשמעים דבריו הקדושים לתלמידיו הקדושים גאוני הזמן קדושי עליון נשמתם עדן אשר קיבלו אור תורתו הקדושה והם זכרונם לברכה השפיעו גם כן ברוח קדשם לתלמידיהם ברוח שכל ובינה לבאר דבריו הקדושים המאירים כספירים:

ואחריו האיר נתיב חד מן קאמיא מהעמודי עולם הלא הוא תלמידו הקדוש אשר סמך ידיו עליו הלא הוא מאור הגולה הגאון האמיתי איש אלקי"ם קדוש ונורא שמו הרב המגיד הגדול מורינו הרב **דובער** נשמתו עדן אשר גילה דבריו הקדושים בתוספת ביאור והוא הפיץ מעיינותיו חוצה ברוח קדשו אשר הופיע עליו מן השמים והיו זקוקין דנור יוצאים מפיו הקדוש לתלמידיו הקדושים אשר העמיד תלמידים הרבה הלא הם הצדיקים המפורסמים קדושי עליון נשמתם עדן במעיינות החכמה הקדושה על פי חכמת אלקי"ם אשר היה בקרבו והוא גילה סתריו וביאר תעלומותיו ותיקן משלים הרבה לקרבה אל השכל ויהיב בהו אורחא לבני עלמא לאתנהגא בהו לעבוד את השם על פי הדברים הקדושים האלו ולהתקשר ביחודו יתברך ולייחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה.

ותלמידיו הקדושים היו משמיעים דבריו הקדושים לרבים והיו משפיעים ברוח קדשם לבאר דבריו הקדושים כידוע ומפורסם לכל והיו דבריהם הקדושים בוערים כנחלי אש להלהיב הלבבות של דורשי הוי"ה ויחודו להתדבק אל הוי"ה בדביקה חשיקה וחפיצה כידוע ומפורסם:

עד אשר לעינינו האיר אור המזרח המאיר לארץ ולדרים כצאת השמש בגבורתו אשר מלאה פני תבל תבונתו ולקצוי ארץ זרחה חכמתו כאור השמש בתקופתו אשר מלאה הארץ כבוד תהלתו הלא הוא אדונינו מורינו ורבינו גאון עוזינו תפארת ישראל והדרתו נזר החכמים ותפארתם אור האלק"י קדוש ונורא שמו אשר מי ימלל שבחו להשמיע כל תהלתו המפורסם בכל קצוי ארץ כבוד קדושת שם תפארתו מורינו **שניאור זלמן** נשמתו עדן אשר פרש ענן אורו באור חכמתו הרחבה מן הים לבאר ברוח קדשו אשר הופיע עליו מן השמים תעלומות החכמה וסתריה ובמעמקי הים שם דרך להאיר אורחות ונתיבות החכמה הקדושה הזאת על פי קבלתו אשר קיבל מרבו הקדוש נשמתו

עדן והוסיף אורה הכינה וגם חקרה ונעשה כמעיין המתגבר וכנהר שאינו פוסק לבאר ולהסביר לכל הבאים אליו לדרוש הוי"ה ויחודו ועבודתו יתברך ושם דרך לראות בישע אלקי"ם לכל אחד ואחד לפום שיעורא דיליה אשר דבריו הקדושים היו מאירים מאור הגנוז ומלהיבים בלהבת אש מאוד הוי"ה ויחודו בלב כל אחד ואחד הבאים אליו לדרוש הוי"ה ליטע בלבם יחודו ואהבתו ויראתו יתברך כאשר השמיע לרבים לאלפים ורבבות תורתו הקדושה לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים והפליא עצה והגדיל תושיה להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד ולשית עצות בנפשו להתהלך לפני הוי"ה אשר אין די באר בכתב ולשון גודל עוצם צדקתו וקדושתו וחסידותו וענוותנותו ועומק חכמתו ורוחב בינתו כאשר עיני ראו ולא זר אשר בעוד השמש היה זורח על הארץ היו הדברים שמחים כנתינתם מסיני בלב כל אחד ואחד לאחוז בסנסני החכמה הקדושה ולשום בה נתיבות בלבו ולהאיר בנפשו באור החיים האמיתיים מאוד תודתו הקדושה:

והנה אחר שגברו העונות ונתעלה האור לשרשו ושקעה השמש ונגנז האור ונצחו העליונים את התחתונים ונגנז ארון הקודש ושמש וירח אספו נגהם ושמים נתקשרו בעבים ולבשו קדרות ושק הושם כסותם וחשכו הרואות בארובות ונסתמו מעיינות החכמה ונתיבותיה הושמו לתלמידיו רורשי הוי"ה אשר היו שומעים חכמתו ותורתו הקדושה. והנה הגם שתורתו הקדושה נשארה קיימת לדור דורים:

אך לא רבים יחכמו להבין על ידי הכתב אשורית הנכתב בדיו עיקרית החכמה ולשית עצות בנפשם ליקח אמריו הקדושים ולהתהלך בהם ולעבוד עבודתו כי אינו דומה שמיעה מפיו הקדוש לראיה בכתב. ומה גם שתורתינו הקדושה כתיב בה לא תסור ימין ושמאל אשר צריך שמירה גדולה שלא לנטות לאחת מקצוותיה יותר מדאי אפילו לימין כמו שכתוב פלס ומאזני משפט להוי"ה מעשיהו כל אבני כיס וכתיב ושקל בפלס הרים וגבעות במאזניים ונאמר פלס מעגל רגליך אשר כל הפסוקים נאמרים על תורתינו הקדושה אשר דבריה במתקלא אתקלו כמו שהפלס ומאזניים ששוקלין בהם עמידתם הוא זה כנגד זה בלי הכרע אחד מהמאזניים יותר משכנגדו בלי נטייה כלל כך תורתינו הקדושה נשקלת כל מלה ומלה שבה ביותר לא להוסיף ולא לנטות לצד אחד יותר מדאי וכמו שכתוב אל תוסף על דבריו וכו' וכתיב דבש מצאת אכול דיך פן תשבענו והקאתו כמו שהדבש האוכל ממנו מעט די לנפשו אבל כשירצה לאכול כדי שביעה אזי מקיא ולא נשאר אצלו אפילו המעט:

כן הוא בתורתינו הקדושה אם אדם עוסק בה להעמיק ולהבין בה על פי הדרך אשר דרכו בה חכמינו זכרונם לברכה וגדולי הראשונים ויבין בנפשו שרחוק הוא מהשגתה כי אם

להאמין באמונה שלימה שיש בה דברים עמוקים שאינן בערך השגה כלל ולא ניתנה לשער בשכל אנושי אז די לנפשו להתקשר אל הוי"ה ולבטלה אליו יתברך על ידי תורתו הקדושה אבל אם ירצה לשבע נפשו דהיינו שידמה בנפשו להבינה בשכלו שכל אנושי שיהיה לו בה יד לעמוד על דרכיו על פי השכלתו דייקא בטעם ודעת לכל דבר אזי יקיא אפילו המעט ויאבד הונה של תורה כמו שקרה לכמה וכמה מהמחקרים ומהפלסופים מבני עמינו שרצו לקרב ידיעת שמו יתברך בבריאת העולמות אל שכל האנושי ונם ידיעת טעמי התורה שתהיה נתפסת בשכלו אשר בזה נטו מדרכיה וכו' וכן קרה בדורות אשר לפנינו בעוסקם בנגלה של התורה אשר הקדמונים אחזו שער לחפש נתיבות התלמוד ולבא שעריו לדקדק בכל מלה ומלה ולחדש בה חידושים אמיתיים על ידי פלפולם אבל הם עסקו ביראת הוי"ה הגדולה אשר היה בלבם והתקשרותם באמיתית התורה בחיפוש מצפוניה בשמירה גדולה שלא לזוז מהקבלה שקיבלו ושלא לנטות מפשטי דברי רבותינו זכרונם לברכה ולא סמכו על חכמתם כלל כידוע זה לכל באי שערי ספרי הראשונים וגדולי האחרונים זכרונם לברכה אשר עסקו באמיתית של תורה.

אך רבים אשר רצו להתחכם יותר ולהוסיף בה שכליים וסברות מדעתם ולא שמרו עצם הפשט ונטו מדרך חכמינו זכרונם לברכה בפלפולם לבדות מלבם סברות כוזבות כאשר כבר צווחו וקראו תגר עליהם הגדולים בספריהם כמו שכתב השל"ה זכרונו לברכה וכדומה לו על העוסקים בחילוקים ופשטים זרים הוי"ה יכפר בעדם:

וכן קרה למקצת מן המקובלים האחרונים מדורות האלו אשר תפשו הדברים כהוייתם והתחכמו בהם בפשטים ודימו בנפשם שהשיגו החכמה והבינו פשטי הדברים ופירשו דברים מסתרי התורה בפירושים זרים ובהגשמה, הוי"ה יכפר בעדם כי לכל העם בשגגה:

והנה עתה גם עתה הגם שנפתחו שערי החכמה ונבעו מצפוניה וביארו סתריה החכמים הקדושים הנזכרים לעיל ונתנו יד ומבוא לכל אחד ואחד לקרבה אל השכל על ידי ביאורים ומשלים להיות נתפס במוח ושכל האדם לאחוז בסנסני החכמה על ידי האזנים אשר תיקנו יש בזה גם כן חשש גדול ונצרכה שמירה גדולה ועצומה בכמה אופנים שלא לנטות חס ושלום יותר מדאי בהביאורים ובהמשלים דהיינו שלא ידמה בנפשו חס ושלום שעל ידי הביאור והמשל הזה עמד על עיקרה ושרשה וגם חס ושלום שלא ידמה בנפשו שהנמשל הוא ממש דומה למשל וגם שלא ימציא לבדות מלבו משלים אשר לא כן חס ושלום ולהמשיל על פי משל זה חס ושלום למעלה וכאשר הזהירו חכמי הקבלה על זה באזהרות גדולות ועצומות וכמבואר בעץ חיים שהסברא בזה סכנה עצומה כי בהסבר על פי משל יש בו שלשה תנאים עיקרים לבד מתנאים פרטים:

עיקר ראשון מהתנאים הוא אשר מי שרוצה להסביר חכמת הוי"ה וידיעתו על פי משל מוכרח מקודם להבין עצם החכמה ולעמוד על שרשה על פי קבלתו אשר קיבל מרבו: וכל אשר יחכם יותר ויעמוד על שרשה יותר מצד עצם חכמתו יכול למצוא גם כן משל מצד הבריאה הן בהתקשרות הנפש עם הגוף והן בטבעית העולם מצד כי כל מה שיש בעולמות עליונים יש כנגדם בעולמות התחתונים כמאמר הזוהר הקדוש עלמא תתאה הוא כגוונא דעלמא עילאה כי באמת אצלו יתברך הכל הוא בחינה אחת כי כל העולמות העליונים והשכלתם הוא רק מצד הבריאה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית והוי"ה בחכמה יסד ארץ וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה בשלשה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת ובעשרה לבושים נתלבש הקדוש ברוך הוא והם הם העולמות עליונים כאשר יבאו בבאור בשערי החיבור הזה:

וכן האדם בכלל נקרא עולם קטן כמו שכתוב נעשה אדם בצלמינו כו': אשר על כן לא יושכלו חכמת פרטי הנבראים וחכמתם בטבעם וכן התקשרות האדם עם נפשו כי אם מצד ידיעת עיקרית חכמת עולמות עליונים והתקשרותם בכל פרט יהיה יכול הממשיל למצוא משל גם כן הן בטבעית הבריאה והן בהתקשרות הנפש עם הגוף אבל בלא ידיעת עיקרית עצם החכמה העליונה לא ישיג ולא יבין מצד שכל האנושי מצד החקירה אמיתית חכמת הטבעים הנסדרים בהבריאה על בוריים אשר נפלאים מעשיו יתברך וכל הבריאה הוא מצד כחו הפלא כמו שכתוב נפלאים מעשיך כי עשית פלא כולם בחכמה עשית: ואיך יכול החוקר לעמוד על שרשי הבריאה הנסדרים על פי חכמת הבורא ברוך הוא ופלאותיו על פי שכל האנושי אשר כל האדם כוזב: ואילו יתקבצו כל החכמים לא יוכלו לברוא על פי חכמתם אפילו יתוש אחד ואיך יעמוד הנברא אשר בעפר יסודו על חכמת הבורא ברוך הוא:

והמופת לזה אשר בין המחקרים עצמם יש פלוגתא זה אומר בכה וזה אומר בכה הן בחכמי הטבעיים והן בחכמי הניתוח וכולם יודו בזה שלא יוכלו לעמוד על אמיתית שרשי ועיקרי החכמה על בוריה וכל חכמתם הוא רק מצד הנסיון וגם הנסיון אינו הכרע לחכמתם אשר על כן איך ימשילו מטבעית העולם או מהתקשרות הנפש בגוף להבין מזה בחכמת אלק"ות בעולמות עליונים מאחר שאין להם ידיעה אפילו מצד עולמות התחתונים ומי שממשיל מזה לעולמות עליונים לא די שלא הגיע על ידי חכמתו להשיג דבר מה בעולמות העליונים אדרבה יכול חס ושלום לדבר סרה ותועה וכו':

אשר על כן נאמר על שלמה המלך עליו השלום ויחכם מכל האדם כי הוי"ה נתן חכמה לשלמה להבין עיקרית עצם החכמה בשרשה לכן וידבר שלשת אלפים משל כי עמד

על שרשיה מצד עצם החכמה אשר נתן לו הוי"ה ולא על פי שכל אנושי לכן היה יכול למצוא משלים הרבה בטבעית הבריאה ולכן נאמר וידבר על העצים ועל האבנים הכל מצד ידיעתו עיקרי הדברים בשרשם על פי רוח הוי"ה אשר היה בקרבו ולכן נאמר עליו דייקא ואיזן וחיקר תיקן משלים הרבה: אבל מי שלא השיג חכמה כמותו או בדומים לו אשר הופיע עליהם רוח הוי"ה וניתן להם מפיו יתברך חכמה ותבונה לעמוד על אמיתית שרשי הדברים אינו רשאי להמציא משלים מחכמתו האנושית וכמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה תלת מאה משלי שועלים היו לו לרבי מאיר ורבי יוחנן אמר אנו אין לנו אלא שלשה וכו' והוא תמוה מה רבותא הוא להמציא משלים אשר ידוע אשר כל חכמי התלמוד היו בקיאים בכל החכמות ובכל טבעי סדר הבריאה כידוע למעיין בדברי רבותינו זכרונם לברכה איך לא היה יכול להמציא משלים על פי חכמתו הגדולה ולהבין על ידי המשלים האלו בחכמה העליונה: אלא ודאי מחמת אשר רבי מאיר עמד על שרשי הקבלה האמיתית יותר מהם על ידי זה היה יכול להמציא משלים יותר כנזכר לעיל ורבי יוחנן שלא השיג כל כך בחכמה העליונה לכן לא היה יכול להמציא משלים הרבה מצד טבע הבריאה כמו רבי מאיר:

וידוע ליודעי ח"ן מה שמבואר בספרי המקובלים ובפרט לכל באי שערי עץ חיים שפסוק וידבר שלשת אלפים משל נאמר על שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה: ושלשה מאות משלי שועלים נאמר גם כן על שלשה עולמות הנזכרים לעיל כידוע ליודעי ח"ן:

כי בריאה יצירה עשיה נקראים שועלים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה שעל ידי קטרוג הלבנה שהיא בחינת מלכות דאצילות ירדה מכבודה ונעשית ראש לשועלים שהן הם השלשה משלים של רבי יוחנן וטעם שנקראו שועלים ידוע ליודעי ח"ן לכן שלמה המלך עליו השלום שהשיג יותר היתה השגתו בבחינת אלפים ושל רבי מאיר היה בבחינת מאות ושל רבי יוחנן היה רק בבחינת יחידות ודי למבין והבן:

ועיקר השני מהתנאים כי כל המשלים אשר המשילו חכמינו זכרונם לברכה וכל החכמים האלק"יים האמיתיים הם רק משלים להתקשרותו יתברך בעולמות ומצד המשכתו יתברך בעולמות בזה יש משלים מצד התפשטות הנשמה בהגוף וכן מצד טבעית העולמות וכן משלים אחרים אשר מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה משל למלך בשר ודם אבל מצד אמיתותו יתברך שלא מצד התמשכותו יתברך בעולמות כי אם מצד מהותו יתברך בזה חס וחלילה להמשיל איזה משל או דמיון חס ושלום מצד הבריאה אשר אינו בערכם אשר לא נודע מהותו כלל כי אם נודע מצד פעולותיו. ומקרא מלא דיבר הכתוב ואל מי כו' תמשילוני ונדמה ואל מי תדמיוני ואשווה יאמר קדוש.

והנה כתוב אחד אומר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וכן הוא אומר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו אשר מזה נראה שמותר להמשיל משל ודמיון בבחינת אין סוף ברוך הוא המתפשט בעולמות להתפשטות הנשמה בגוף וכתוב אחד אומר ואל מי תמשילוני ונדמה ואל מי תדמיוני ואשווה אשר מזה הכתוב נראה שאין להמשילו יתברך בשום משל ודמיון:

וכן בדברי רבותינו זכרונם לברכה פעם נאמר משל לבשר ודם ופעם נאמר שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: אבל האמת הוא כי מצד המשכתו יתברך בעולמות אשר נראים ליש ונפרד ואשר הוא יתברך אחד בהם בזה הוא משל כהתייחדות הנפש עם הגוף אשר לית אבר פנוי מן הנשמה והגוף בטל להנפש ומתקשרים ביחוד אחד כן כביכול בהתפשטותו יתברך בעולמות אשר לית אתר פנוי מיניה והעולמות בטלים ומתייחדים אצלו יתברך בלי שינוי ופירוד כמאמר רבותינו זכרונם לברכה מה הקדוש ברוך הוא ממלא את כל העולם כן הנשמה ממלאה כל הגוף כו' בזה מותר להמשיל משל ודמיון וכל המשל הזה הוא רק מצד הגילוי כאשר נגלים לגבי דידן:

אבל מצד כחו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא שאינו בערך עולמות כלל בזה אסור להמשיל משל כלל כי אין בו השגה ותפיסה כלל ולא תליא ביה שאלתא כלל כי לא נודע מהותו יתברך וכמבואר ברעיא מהימנא דאתקרי הוי"ה ברוך הוא מסטרא דנחית לאמלכא על בריין אבל מאן דאשתמודע ליה קדם בריאה אסור לצייראּ ליה בשום אות ונקודא ובשום דיוקנא כלל (פרשת בא דף מ"ב.) וכן מבואר בעץ חיים דע כי קודם אצילות אין לנו עסק כלל כו' כי אם באצילות מותר לנו לדבר בדרך משל ודמיון וכאשר יבאו דבריהם בהקדמה כי בחינת אצילות הוא מצד העולמות הנבראים אשר הוא ברוך הוא מהווה אותם ומחיים ומקיימם והוא יתברך אחד בהם כח היחוד הזה נקרא אצילות וכאשר יבואר בשערי החיבור הזה:

ועיקר השלישי מהתנאים הנזכרים לעיל שהגם שניתן רשות להמשיל בדרך משל ודמיון בבחינת התייחדותו יתברך בעולמות עם כל זה אין להמשיל חס ושלום המשל לנמשל מכל צד דהיינו שאין להעריך התייחדותו יתברך בעולמות כהתייחדות הנשמה עם הגוף כמו שכתב אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן בספרו שער היחוד והאמונה פרק ו' וזה לשונו ולכן הוצרך הכתוב להזהיר וידעת היום והשבות אל לבבך כו' שלא תעלה על דעתך שהשמים וכל צבאם והארץ ומלואה דבר נפרד בפני עצמו והקדוש ברוך הוא ממלא כל העולם כהתלבשות הנשמה בהגוף ומשפיע כח הצומח כו':

אך באמת אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי הנשמה והגוף המה באמת נפרדים זה מזה בשורשם כי אין התהוות שורש הגוף ועצמותו מנשמתו וכו' מה שאין כן השמים והארץ אשר כל עצמותם מתהווה מאין ואפס המוחלט רק בדבר הוי"ה ורוח פיו יתברך וגם עדיין נצב דבר הוי"ה לעולם כו' ואם כן המה בטלים באמת במציאות לגמרי לגבי דבר הוי"ה ורוח פיו יתברך המיוחדים במהותו וכו':

וגם מבואר בספרו הקדוש הנקרא ליקוטי אמרים פרק מ"ב על מה שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה שבידיעת עצמו יודע כל הנבראים שהמשל הוא מהנפש של האדם שיודע ומרגיש בעצמו כל מה שנעשה ונפעל באחד מכל רמ"ח אבריו כו' רק שמשל זה אינו אלא לשכך את האוזן אבל באמת אין המשל דומה לנמשל כלל כי נפש האדם אפילו השכלית והאלק"ית היא מתפעלת ממאורעי הגוף כו' אבל הקדוש ברוך הוא אינו מתפעל ממאורעי העולם ושינוייו ולא מהעולם עצמו שכולם אין פועלים בו שום שינוי כו' עיין שם. וכמו שמבואר ברעיא מהימנא פרשת פנחס (דף רנ"ז) על המשל שהמשילו רבותינו זכרונם לברכה ה הפשטותו יתברך בעולמות להתפשטות הנשמה בהגוף ואוף הכי כל הוי"ה ושם סהדין עליה כו' וסגיאין בכל אינון שמהן וכינויין אתקרו על שם כל עלמין ובריין דילהון לאחזאה שולטנותיה עלייהו אוף הכי נשמתא על שולטנותא דכל אברים דגופא אמתיל לה לגביה לאו דאיהו אדמי לה דאיהי בעצמה הוא ברא לה ולית אל"ק עליה דברא ליה ועוד נשמתא אית לה כמה שינויין ומקדים וסיבות דאתקריאו לה מה דלאו הכי למארי כולא ובגין כך איהי אדמי ליה בשולטנותא על כל אברי גופא אבל לא במלה אחרא:

וכן מבואר ברעיא מהימנא ווי ליה למאן דישווה ליה אפילו לאינון מדות דיליה כל שכן לבני אדם אשר בעפר יסודם כו' (פרשת בא מ"ב:) כל אלו מורים שחס ושלום להמשילו יתברך בבחינת התפשטותו בעולמות לבחינת התפשטות הנשמה בהגוף כי אם בזה הוא משל שהוא כולל בבחינתו שכל ומדות ומחשבה דיבור ומעשה וראיה ושמיעה וריח ודבור וכמה מיני פרטים שונים ואף על פי כן בכלל הוא אדם אחד המיוחד בכל הכחות האלו לאחדים כן הוא יתברך כולל כל פרטי העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין הכל בכח אחד אבל בזה אין להמשילו לאדם שהאדם יש לו שכל ומדות ונשתנה על ידי מדות לחסד או לגבורה ומתפעל מהמקרים והסיבות אשר חס ושלום וחלילה לתאר אצלו שכל ומדות אשר אצלו לאו מכל אילין מדות כלל כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות הגם שמתארים לו חכמה ומדות הוא רק מצד הצמצום וההסתר בעולמות אשר נגלים לגבי דידן אבל לגביה איהו ומדותיו חד ממש וכמאמר הזוהר כמראה אדם דכליל כל

דיוקנין ולכן נאמר כמראה אדם ולא מראה אדם ממש ולכן עיקר המשל הוא כמאמר הכתוב ומבשרי אחזה אלו"ק דהיינו שעל ידי המשל יוכל האדם להיות לו איזה אחיזה בו בשכלו כי כאשר הוא למעלה אין לאדם בו תפיסא מצד חומריותו וגשמיותו:
אבל על ידי משל יהיה לשכלו איזה תפיסא והשגה בו ולכן המשל הוא כמו אזניים לקופה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה מתחלה היתה התורה כקופה שאין לה אזניים עד שבא שלמה המלך עליו השלום ותיקן על ידי המשלים אזניים לקופה כמו שעל ידי אזניים יש אחיזה לקופה כן על ידי המשל יש איזה תפיסא להיות נתפס בשכל האדם אבל העיקר היא הקופה והאזניים הם טפלים ובטלים להקופה כן על ידי המשל יהיה עיקר השכלתו כמו שהוא למעלה אצלו יתברך להפשיט מגשמיות המשל: וגם ליזהר שלא ידמה הנמשל להמשל לגמרי ושיהיה המשל בטל לגבי הנמשל באופן שיהיה העיקר להשכיל יחודו האמיתי כאשר הוא אצלו:
אשר על כן מובן לכל בן דעה שכל שאינו נשמר בהמשל משלשה התנאים האלו דהיינו התנאי הראשון כנזכר לעיל שלא ידוע לו עיקרי ושרשי החכמה העליונה מצד העצם ורוצה להבין על ידי משל מה שמבדה מלבו וגם מתנאי השני שלא יהיה נשמר חס ושלום להמשיל משל בבחינת אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת התמשכותו יתברך בעולמות וגם אינו שומר התנאי השלישי דהיינו שממשיל התפשטותו יתברך בעולמות ממש מכל צד כמו שהוא באדם כן הוא למעלה לא די שיצא הפסדו בשכרו ותקנתו יהיה קלקלתו חס ושלו אלא אדרבה יהיה הפסדו הרבה יותר משכרו וקלקלתו מרובה מתקנתו חס ושלום הן מאותם שאינם נותנים לב להבין כי אם עבודתם הוא על פי האמונה והן מאותן המבינים הקבלה כפשוטן יודעים בעצמם דרך כלל שאיך הוא למעלה הוא למעלה מהשגה והבנה ומאמינים בדרך אמונה שהוא יתברך למעלה מהבנה אבל המבין על פי הסבר המשל מדמה בעצמו שהשיג בשכלו להבין איך הוא למעלה על פי המשל אשר ממשיל וחושב שכן הוא ממש למעלה בזה יוכל חס ושלום לבא לכמה תקלות להגשים ולהפריד ולהמשילו חס ושלום באיזה ערך השגה והבנה אשר חס ושלום להרהר בזה וגם שמדמהו חס ושלום לבעל חכמה ומדות ורצון ותענוג ואשר הוא חס ושלום בערך העולמות בבחינת גשמיות וגם יכולים כל אחד לומר ולדמות בנפשו כי יש לו שם ויד בידיעה זו וכל אחד יהיה יכול לומר אני דורש במעשה בראשית כו' מצד כי המשל הוא על פי שכל אנושי אשר יכול להבין זה אפילו הקטן אשר הס מלהזכיר כל אלו הדברים חס ושלום אשר חס ושלום להרהר באין סוף יתברך איזה תפיסא והשגה וידיעה כלל וגם הס מלהזכיר לעשותו יתברך חס ושלום בעל חכמה ומדות וחס ושלום להעריך אותו

יתברך אפילו מצד התפשטותו בעולמות לאיזה דבר המורה על ערך ושם או על איזה שינוי וריבוי חס ושלום וגם כל ידיעה זו היא אינה על פי שכל אנושי ורחוקה הרבה מערך שכל אנושי וכל תכלית הידיעה בזה הוא אשר לא נדע כי כל המרבה בידיעה יבין יותר שאינו בערך ידיעה והשגה כלל וכל התוארים שאנו מתארים אותו הוא כאשר נגלים העולמות לגבי דידן אבל אצלו יתברך לאו מכל אילין מדות כלל וכמו שהזהירו חכמי המקובלים אזהרות עצומות על זה והנה כל זמן שהיה האור של אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן זורח בעודו היה בחיים והיה משפיע מתורתו מפיו הקדוש והיו זיקוקין דנור יוצאים מפיו הקדוש היה הכל מתוקן בכל האופנים והיו הדברים אשר יצאו מפיו הקדוש מתוקנים בכל היותר אפשרי שהיה נזהר בדבריו הקדושים שלא יהיה מקום לטעות חס ושלום בדבריו.

והנה עתה אחר שנסתלק האור למעלה ותורותיו הקדושים אשר היו נשמעים מפיו הקדוש נשמתו עדן נשארו בכתובים על הנייר אשר השומע את דבריו הקדושים רשם את הדברים בכתב דברים ככתבן כל אחד לפי הבנתו: והנה אנכי הרואה ראה ראיתי את עני עמינו בני ישראל הנתונים בצרה מצד טרדת הפרנסה המטריד שכלו ומדותיו של אדם אשר מזה נתמעטו הלבבות החפצים לדרוש הוי"ה ומוחם ושכלם אינם פנויים מטרדת הזמן אשר על כן יש לחוש הרבה שכאשר ירצה לידע ולהבין ולהעמיק בתורתו של אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן הכתובים בכתב ידמו לו הדברים המבוארים שם בביאור על פי משל כפשוטן בלי שיהיה נשמר חס ושלום מהתנאים הנזכרים לעיל ולא די שיהיו לו הדברים בלא יועילו אדרבה יכול להגיע לו הפסד חס ושלום מהחששים המבוארים לעיל:

הנה כל זה נתתי אל לבי כל הדברים האמורים לעיל להזהיר את המבינים ומעיינים בכתבי תורתו הקדושים של רבינו הקדוש נשמתו עדן להיות נזהרים ונשמרים בזה ובפרט לאותם שלא שמעו בעצמם מפיו הקדוש וגם יש מי ששמע ולא הבין כראוי ולא עמדו על שרשי חקירות ודעת הקבלה הזאת על בוריה אשר צריכה דעת רחב ולב עמוק בזה ופן ואולי יתפסו הדברים ככתבן ויארעו להם כל הנזקין הנזכרים לעיל חס ושלום: וגם אם אולי המצא תמצא באיזה כתב הנכתב נגד השלושה תנאים הנזכרים לעיל לא יתלה הדברים חס ושלום על רבינו הקדוש נשמתו עדן כי אם יתלה בחסרון הבנת הכותב: ואפשר יכול להיות שהכותב הבין כוונתו אך לא העלה על לבו להיות נזהר ונשמר בדקדוק לשונו באלו הדברים הדקים שלא ליתן מקום להקורא לטעות בהם כי בדברים

הדקים הרוחניים האלו העמוקים מני ים אשר לאו כל מוחא סביל דא הרי בקל יוכל הקורא לטעות ולצאת מהמכוון ולדמות הדברים אשר לא כן:
אשר על כן באתי לגלות ולהזהיר לכל קורא שלא לנטות מהעיקרים האלו אשר לא בדיתים מלבי חס ושלום כי אם שהמה מקובלים אצלי ממורי ורבי הקדוש נשמתו עדן אשר יצאו מפיו הקדוש לאזני אשר שמעו דבריו הקדושים: וכאשר ימצא המעיין בכל ספרי המקובלים ראשונים ואחרונים הכללים האלו ובפרט שהם דברים של טעם:
והסברא נותנת בזה אשר אין לנטות ימין ושמאל מהכללים האלו: אשר אחרי כל הדברים האלו הנאמרים לעיל והחששים האלו הם העירוני וזרזוני ועל כן שנסתי את מתני ואזרתי חלצי ונכנסתי לפנים ממחיצתי ויצאתי מחוץ לגדרי והעירותי מצפונה של תורה לפתוח שערי אורה בהבנת שרשי היחוד והאמונה לפרש ולבאר קצת הקרמות שרשיות מיוסדות על אדני פז הקבלה האמיתית יסודתם בהררי קודש להבין על מה אדניה הטבעו ולבאר העיקרים אשר הם יסוד ופינה לידיעת יחודו יתברך בכל השמירות והאזהרות הנצרכים לידיעה הזאת להשכיל באמיתתו ויחודו יתברך ושלא יהיה חס ושלום מקום לטעות בהם כי ביארתי אותם באופנם ושרשם הנעלה שנצרכים להידיעה כאשר הוא למעלה:
והגם שלפעמים אני מבאר על פי משל הרי כבר הזהרתי בזה לא פעם ולא שתים במה שיש להמשיל ובמה שאסור להמשיל ובמשל גופא ביררתי במה שהוא מותר לדמות במעין ודוגמא ובמה שאסור לדמותו כאשר יראה הקורא בספרי הלז:
וכל אלה הדברים והביאורים בידיעת השרשים האלו לא משכלי שפטתים ולא מסברתי ביארתי אותם כי אם כל השרשים האלו הם מקובלים אצלי מפי מורי ורבי הקדוש נשמתו עדן ולא חידשתי בהם חס ושלום מסברתי על פי שכל אנושי שום דבר כי אם שביארתים היטב והסברתים בהסבר רחב להסבירם ולהבינם לכל מבין בספרים האלו בכדי להבין בטעם והרחבת הדעת בהם שרשי היחוד והאמונה כי כל השכלות האלו הנאמרים ביחודו יתברך כולם הם על פי האמונה שהוא למעלה משכל האנושי הגם שהם מושכלים עמוקים אבל כל השכלתם אין שכל אנושי מחייבם ולא יושכלו כלל על פי שכל אנושי כי המה מושכלים אלק"יים וכאשר הוא יתברך אינו בגדר שכל ומדע כלל ככה כל הנמשך ממנו יתברך בעולמות אשר פעל ויחודו בהם לא ניתנו לשער על פי שכל ומדע כלל שהשכלתם הוא הכל בבחינת פלא: אך הגם שאינם בגדר שכל אף על פי כן המה דייקא על פי השכלות עצומות ועמוקות אשר כל ההשכלות שהם על פי שכל אנושי המה נגד השכלות אלק"יות כחושך לגבי אור ויותר על זה: וכל ההשכלות

האלו המה מבוארים במופתים וראיות חזקות כאשר יבין הקורא המבין ומעיין בעומק הביאורים האלו אזי יגלו לו שערי אורה:

והנה לא מחכמה יתירה דאית בי קרבתי לגשת הנה לקרבה אל המלאכה הגדולה הזאת ולגשת אל הקודש פנימה כי לא נעלם ממני מיעוט ערכי אשר בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי ולא הגעתי בקבלתי הזאת מחכמת מורי ורבי הקדוש נשמתו עדן למקצת מן המקצת מחכמתו הקדושה לגודל ועוצם חכמה אלק"ית אשר היה בקרבו אשר עומק ורוחב לבו בחכמתו היה עמוקה ורחבה מני ים ואין אני יכול להתהלל אפילו שחסרתי מחכמתו הקדושה ככלב המלקק מן הים (סנהדרין ס"ח) אשר מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה: אך זאת אני יכול לומר על נפשי מאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק אף חכמתי עמדה לי (קהלת ב' ט') חכמה שלמדתי באף היא עמדה לי (קהלת רבה ב' ה') וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק כי מיץ חלב יוציא חמאה (משלי ל' ל"ג) במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא עליה חלב שינק משדי אמו (ברכות ס"ג:) כי קרוב לשלשים שנה שנתאבקתי בעפר רגליו ושמשתי לפניו ולא עמדתי על שמיעותי אשר שמעתי מפיו הקדוש עד אחר הרבה יגיעות שיגעתי בכל מלה ומלה ששמעתי מפיו הקדוש עד שעמדתי על שורשה: ואם לא הייתי מבין בפעם הראשון הייתי מבינה בפעם השני ולא סמכתי על סברתי ודעתי בזה לשפוט על פי שכלי בזה להסביר לנפשי על פי איזה סברא ואחרי אשר עמדתי על שורשה אז הייתי יכול להרחיב בה הביאור כרצוני: והנה כל החיבור הזה בניינו ויסודו הוא על ספרו הקדוש של אדונינו מודינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן הנקרא שער היחוד והאמונה לבאר בביאור סתריו ותעלומותיו ועל אדני פז יסודתו יסדתיו:

והגם שנמצא בהחיבור הזה כמה וכמה דברים והשכלות נוספות על המבואר בספרו הקדוש אבל המה מסודרים על סדרי החכמה אשר סידר בספרו הקדוש ויסודותיו אשר יסד אותו עם שלא הספיק הזמן בידו להשלימו כפי כוונתו ורצונו הקדוש אשר על כן קראתי שם החיבור הזה שערי היחוד והאמונה על שם ספרו הקדוש הנזכר לעיל:

ואל יתמה הקורא על מה שלא הזכרתי את ספרו הקדוש כי אם במקומות מועטים סמכתי על מאמר רבותינו זכרונם לברכה בהפיוס שפייס רבי יעקב בר אידי את רבי יוחנן על שרבי אלעזר תלמידו לא אמר ההלכה בשמו כמבואר שם הכל יודעים מה שאלעזר תלמידך דורש תורתו של רבו הוא (יבמות צ"ו:) כן אני אומר על נפשי השפלה שכל הדברים המבוארים בחיבור זה אין בה דבר זולתי על פי השמיעה וקבלת שקבלתי מפיו הקדוש:

והנה זה גלוי לכל שער מדינתינו שמושי ששמשתי את כבוד קדושתו בתדירות ולא קבלתי מרב אחר זולתו וזהו התנצלותי אשר לא הלכתי אל הגדולים גאוני הזמן קדושי עליון לחלות פניהם הקדושים ליתן הסכמה על ספר הלז כי מאחר שכל הנמצא בספר הלז הכל הוא על פי דבריו ותורתו הקדושה: ודבריו הקדושים אינם צריכים חיזוק כי הוא היה מוסכם ומוסמך מרבו הקדוש נשמתו עדן וכאשר גדלו ושבחו והילולו נודע לרבים ותהלתו מלאה הארץ: אשר על כן על זה תמכתי יתדותי שבודאי כל גדולי הדור יתנו עידיהן ויצדקו בהסכמתם על זה ולא יקפידו חס ושלום על זה:

והנה חלקתי את החיבור הזה לשני חלקים: חלק הראשון הוא מיוסד על הבנת שרשי היחוד שהוא השכלת יחודו יתברך מצד בריאת העולם וסדר השתלשלות: וחלק השני הוא חלק העבודה שהוא להורות הדרך לדורשי השם ולעבדו באמת ואיך יעבוד עבודתו על פי השכלת והבנת הדברים האלו כי כל עיקר הבנת שרשי היחוד הוא בשביל יחוד העבודה: וכאשר יעיין המעיין בחיבור הלז יבין וישכיל שכל הבנת שרשי היחוד הוא רק בשביל עבודת האדם לייחדו יתברך וליבטל אליו: אבל עם כל זה לא חברתים לאחד מצד שבכל דבר שרוצה להדבק בו ולהמשיך אחריו מוכרח מקודם לידע עצם הדבר באופנו ומהותו ואז על ידי ידיעה זו כשמתבונן בעצם הדבר אז יהיה לו החפץ ורצון ואהבה לדבר: כן הוא בעבודה הגם שכל עיקר היחוד הוא בשביל העבודה ובכדי שיוליד מהבנתו אהבה ויראה אשר המה עיקרי העבודה אך אם לא תקדם לו ידיעת גדולתו ורוממותו יתברך ויחודו והתקשרותו יתברך בעולמות לא יגיע להאהבה בשלימות: וגם שיהיו מסודרים כל אחד באופנו בכדי שלא לבלבל עין הקורא אשר לזה היה הטעם של הקדוש האלק"י רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה אשר חילק ספרו הקדוש לשני חלקים שהוא מצד טעם הנזכר לעיל וגם כדי שלא לבלבל עין הקורא:

וזאת אחלה מאת כל המעיינים בספר הזה לעיין בו היטב בעמקות השכל ולדקדק בכל מלה ומלה וכאשר ישים עיונו בו באמת יגלו לו שערי בינה ודעת להשיג חפצו בטעם ודעת והשכל וכל אשר יעיין בו יותר יתגלה לו יותר בינה ודעת עד אין קץ כי דברים אלו עומדים ברומו של עולם והמה השכלות עמוקות אשר לא ניתנו לשער בשכל אנושי והשכלתם הוא עד אין קץ:

וכל מה שישים עיונו בו ביותר יתגלו לו הבנת הדברים ביתר שאת ויתר עז: אבל בלתי עיון כי אם שיהיה רצונו להבינו בהשקפה ראשונה במהירות לפום ריהטא מעיד אני עליו שלא ישיג ממנו כלום: אבל כשייגע בו שכלו בודאי ימצא טוב טעם ודעת וכל שיעמיק בו יותר כמה פעמים יבין שצריך יגיעה יותר:

אך אף על פי כן בטחתי שיהיה הספר הזה שוה לכל נפש דהיינו להמבינים בעם הנה בודאי ינעם להם ויערב לנפשם להתפעל מדברים הקדושים האלו להלהיב לבם ולהוליד מבינתם אהבתו ויראתו יתברך בחפיצה וחשיקה לדבקה בו: ואפילו לאותם שאינם מבינים היטב יועיל להם בודאי בדרך כלל כי יבין דרך כלל וידע מתוך הדברים האלו שאין זולתו יתברך והוא נמצא בכל העולמות ומתייחד בהם באופן דלית אתר פנוי מיניה ועל ידי הבנה זו דרך כלל יגיע לאהבת הוי"ה ויראתו יתברך:

ועוד זאת אדרוש ואבקש מאת המעיינים שלא לדלג משער אל שער ומכל שכן מפרק לפרק כי כל הספר הזה מסודר בסדר נכון ובהמשך הדברים לפי הסדר הנצרך להגיע מידיעה לידיעה כשידע ויבין הבנת הדברים הנצרכים לידיעה הראשונה ישכיל ויבין ידיעה הבאה אחריה: וידיעה האחרונה לא תושכל בלתי שתוקדם לה הידיעה שקדמה לה ועל פי רוב לא הארכתי בביאור הדברים אשר באו בשערים האחרונים מאותן הדברים אשר כבר נתבארו בראשונה להסבירם כראוי באריכות מטעם שסמכתי על ביאורי הדברים האלו המבוארים בראשונה: וגם בכמה מקומות אשר מבואר להבין על פי משל לא הזהרתי שלא להדמות המשל לנמשל מכל צד אשר צריך שמירה לזה כמבואר לעיל מטעם שכבר הזהרתי בזה כמה פעמים בדברי הראשונים על כן לא חששתי מלהזהיר עוד הפעם: וכאשר יבין המעיין בחיבור הזה השתלשלות הדברים זה בזה:

עוד זאת אדרוש לבית ישראל ובפרט לחבירים המקשיבים לקולי להעירם בשני הערות גדולות חזקות ועצומות: הערה אחת היא לכל המעיין בספר הזה שיהיה כל עיקר כוונתו בידיעה זו שהוא ידיעת יחודו יתברך בכדי להגיע על ידי הבנה זו להתפעל בנפשו לעבוד עבודתו יתברך באהבה ויראה ומסירת נפש וביטול אליו יתברך כי עיקר שם הידיעה היא כשנתפסת ונרגשת בנפשו בבחינת חיות ממש ולהתפעל מזה בהרגשת חיות נפשו ממש וכמו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך דייקא וכן הוא אומר דע את אלק"י אביך ועבדהו ודרשו רבותינו זכרונם לברכה איזהו עבודה שבלב זו תפלה כי כל עיקר הידיעה הוא לידע יחודו יתברך וידיעת יחודו הוא אינו בערך הבנה כי בחינת יחוד הוא למעלה מן הבנה כי אם בבחינת תפיסת והרגשת יחודו יתברך בנפשו האלק"ית של כל אחד ואחד מישראל מצד שורשו שהוא למעלה מן החכמה והבנה יש בכחם זה להיות נתפס יחודו יתברך בנפשם וזו נקראת ידיעה: וכמבואר בספרו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן שהדעת הוא קיום המדות וחיותם וכאשר יבין המבין בעץ חיים אשר כל ענין הדעת הוא רק מצד המדות ועל זה נאמר בדעתו תהומות נבקעו וכן הוא אומר בדעת חדרים ימלאו שהוא חדרי ליבא דייקא אבל בלא הדגשה

ותפיסה והתפעלות מדותיו אינו נקרא ידיעה כלל ויהיה כל השכלת הספר הזה בלא יועיל חס ושלום:

הערה השנייה היא שהגם שהעבודה על פי הידיעה היא מוכרחת מאד ונצרכת אלינו מהטעמים המבוארים לעיל וכי זה כל האדם לעבוד עבודתו יתברך באהבה ויראה ודביקות וביטול הנפש על ידי ידיעת יחודו יתברך הנה אף על פי כן לא יעלה על לב אדם שיהיה עיקר עסקו בקביעות בלימוד הידיעה הזאת כי אם עיקר הקביעות יהיה בעסק התורה הנגלית לנו דייקא דהיינו בגמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים בכדי לידע הדינים שהוא עשיית רצונו יתברך כל אחד ואחד לפי השגתו בהם:

כי הנה ידוע ומבואר בספרו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן שהתורה נקראת לחם והוא מזון הנפש וכמו שכתוב לכו לחמו בלחמי כי כמו למשל באדם שהוא חי מצד חיות הנפש המחיה את הגוף וקיום החיות של הנפש בגוף הוא על ידי אכילה שהוא הלחם ובלי אכילת הלחם אין קיום להחיות של הנפש המתקשרת בגוף כי אם לא יאכל אדם כמה ימים הרי יחלש וייגע וכל התחזקות והתקשרות הנפש עם הגוף הוא על ידי אכילת הלחם הזן את הנפש ומקשרה עם הגוף ועל ידי זה יהיה שכלו חזק ומדותיו בשלימות כידוע: והנה בדבר אחד גדלה מעלת חיות הנפש מהלחם אשר הוא אוכל כי חיותו הוא רוחניות ושכליות והלחם הוא צומח ואין נגלה בו תנועה חיונית כלל אבל ממה שאנו רואים שהלחם זן את הנפש ומחייהו בזה מוכרח שגדל מעלת הלחם ממעלת הנפש החיונית מצד השורש כי אם שכח החיות שבו הוא מוסתר מאד וכאשר יבואר אם ירצה השם במקום אחר ביאור זה:

כן הוא בבחינת חיות אלק"י מצד נפש האלק"ית שבאדם יש שני בחינות האלו דהיינו חיות הנפש אלק"ית הוא מצד הבנת יחודו יתברך והתקשרותו ודביקותו בו יתברך על ידי התפעלות אהבתו ויראתו וביטולו של כל אחד ואחד הבאה מצד ההתבוננות והעמקת הדעת בקריאת שמע ותפלה והוא הנקרא חיות הנפש אלק"ית. ובחינה השניה שבבחינת עבודה הוא על ידי עסק התורה הנגלית לנו ועשיית מצותיו יתברך בפועל אשר על ידי עסק ועשיה זו הוא מקיים רצונו יתברך בפועל ממש והנה התורה והמצות הנגלים לנו הרי הם נגלים ומלובשים בבחינת השכלה ועשייה גשמיות בבחינת גבול דייקא ובחכמת עשיה הגשמיות אשר כל התורה על פי נגלה אינו רק על פי השכלת עשיה הגשמיות כידוע. והנה מצד הנגלה הרי גדלה מעלת הדביקות והתפעלות הנפש על ידי ידיעת יחודו יתברך שהוא הפשטה מגשמיות על מעלת התורה והמצות אשר נתלבשו בעשיה גשמיות אבל מצד האמת גדלה מעלת התורה והמצות הנגלים ממעלת

חיות אלק"י הנמשך בנפש כי החיות הנמשך מצד ההתבוננות ותפיסת והרגשת היחוד הוא רק לפי שיעור כל אחד שמשער בנפשו כמאמר הזוהר על פסוק נודע בשערים בעלה שהידיעה הוא כל חד וחד לפום שיעורא דיליה אבל השגת עצם היחוד כאשר הוא אצלו יתברך אינו בכלל תפיסא והשגה כלל אבל בתורה ומצות בזה הוא גילוי רצונו יתברך ממש ואיהו ורצונו חד ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ממש ולזה נקרא התורה לחם ממש כמו המשל הנזכר לעיל הגם שמצד הנגלה היא למטה הרבה ממדרגת חיות האלק"י הנגלה בנפש מצד היחוד אבל בשורשה היא גבוה הרבה ממעלת הנפש ולכן היא זנה את הנפש האלק"ית והיא המחזקת את הנפש האלק"ית שיהיה בה כח להשכיל יחודו ולחזק מדותיה באהבה ויראה ודביקות וכל אשר ישבע מלחם התורה ביותר תתחזק נפשו האלק"ית ביתר שאת. וכן מובן בההיפוך חס ושלום כל אשר יחסר לחמו של תורה תחלש נפשו אלק"ית חס ושלום כו' אבל על ידי התורה ומצות תתחזק נפש האלק"ית בהשכלתה ובינתה ואהבתה אל הוי"ה ויראתה ממנו יתברך ביתר שאת ויתר עז:

והנה עם כל זה מובן לכל משכיל שכמו שמעלת הלחם הוא דוקא לאדם שהוא חי אז נתגלה מעלתו על ידי שמחזק להנפש ומקשרה עם הגוף אבל לאדם שאינו חי הרי אין מעלתו נחשבת לכלום כי אינו בגדר אכילה כלל כן הוא מעלת התורה הנקראת לחם הוא דוקא לאדם שחי בחיות אלק"ות דהיינו שמתפעל באהבה ויראה על ידי ההתבוננות ביחודו יתברך על ידי קריאת שמע ותפלה אז התורה ומצות מחזקים את הנפש אלק"ית כנזכר לעיל אבל מי שאינו מתבונן ביחודו יתברך לקבל עליו עול מלכות שמים ואינו מתפעל באהבה ויראה שכליים או על כל פנים דחילו ורחימו טבעיים הרי אינו בגדר בחינת אלק"ות והאיך יזון אותו לחמה של תורה לכן קדם קריאת שמע ותפלה לעסק התורה ומפסיקין מתלמוד תורה לקריאת שמע ותפלה כדי שימשיך חיות אלק"י בנפשו על ידי התבוננות ביחודו יתברך להוליד מבינתו אהבה ויראה על ידי קריאת שמע ותפלה ואז יהיה כל השתדלותו בעסק התורה ומצות בכדי לחזק את נפשו האלק"ית כמו למשל מאדם כאשר מתעורר משינתו ונמשך בו חיות נפשו אזי כל היום משתדל בעסק פרנסתו כדי להחיות נפשו שלא יחסר לחמו כן הוא ממש בחיות אלק"י כי מאחר שנתעורר נפשו בקריאת שמע ותפלה בבחינת חיות אלק"י כל חד וחד לפום שיעורא דיליה כן כל היום ישתדל בעסק התורה והמצות כדי להחיות נפשו האלק"ית ולחזקה על ידי לחם התורה: אשר על כן באתי בהערה זאת לכל החברים המקשיבים לקולי שיקבעו עיתים לתורתם בכל יום כל אחד ואחד לפי ענייניו ועסקו בתורה נביאים כתובים ובמשניות וגמרא

ופוסקים ראשונים ואחרונים אחר עמידתם בתפילה וללימוד הספר הזה אשר חברתי יקבעו גם כן עת קבוע בכל יום ללמוד ולהבין בו היטב בכדי להשכיל יחודו יתברך בכדי לעבוד עבודתו באהבה ויראה בעת עמדם לפני הוי"ה בקריאת שמע ותפלה לייחד יחודו יתברך ולדבקה אליו יתברך בעבודתם:

והנה שאלתי ובקשתי מהמבינים בעם ללמד ולהסביר הדברים האלו לאותם שאינם מבינים כל כך ולזכות גדול תחשב להם: ועתה אחל לבאר בעזר השם בשפה ברורה ובאימה וביראה: ומהא"ל העוזר והרחמן אשאל ואבקש עזר ומחילה וסליחה וכפרה על שנכנסתי לפנים ממחיצתי לבאר ולגלות דברים הכבושים ונסתרים שהם כבשונו של עולם כי גלוי וידוע לפניו יתברך עיקר כוונת נקודת לבבי שלא לכבודי ולא לשום פנייה אחרת חס ושלום חברתי את החיבור הזה כי אם כוונתי בכדי לגלות אמיתית יחודו יתברך וידיעת שמו הגדול שיטע בלב כל החפצים לדרוש הוי"ה יחודו ואהבתו ויראתו יתברך לעבדו בלב שלם ולבאר אמיתית חפצו וכוונתו של אדוני מורי ורבי הקדוש נשמתו עדן בהתגלות תורותיו הקדושים אשר כל ימיו של אותו הצדיק נשמתו עדן מסר נפשו בכדי ליטע אחדותו יתברך ואהבתו ויראתו בלב כל ישראל הבאים לדרוש את הוי"ה ויהא רעוא מקמיה יתברך שיתקבלו הדברים האלו ויכנסו בלב של המעיינים והמבינים בעם לעורר לבם לאביהם שבשמים על ידי ידיעת הדברים האלו ולעורר אהבת הוי"ה בלבם ויראתו יתברך להטות שכם אחד לעבדו: וברוך א"ל עליון אשר עזרני עד כה לגמור ולהשלים חבורי הזה לטוב: וכן יהי רצון מלפניו יתברך להיות בעזרי לגמור בעדי להשלים חפצי וכוונתי הטובה בהשלמת הדברים האלו להשלימם כאשר עם לבבי ולמהר להחיש ישועתינו בקרוב כעתירת הדורש טוב לבית ישראל ומתקשר באהבת דורשי הוי"ה ויחודו הצעיר לבית לוי: **אהרן** בן לאדוני אבי מורי הרב ר' **משה הלוי** זכרונו לברכה לחיי העולם הבא:

הקדמה

לבאר קצת שרשי היחוד והאמונה אשר דברו בהן רבותינו בעלי הקבלה האמיתים ולהבין מעט דברי חכמים וסתריהם בקצת ביאור על פי הקדמות שרשיות אמיתיות הנובעים ממעיין הנובע מבאר מים חיים אמיתיות תורתו הקדושה של רבינו הקדוש נשמתו עדן על פי קבלתי אשר קבלתי מפיו הקדוש נשמתו עדן אעתיק מקודם קצת מאמרים מזוהר הקדוש ומרעיא מהימנא ומעץ חיים ומפרדס וספר אלימה לאיש האלק"י

מהרמ"ק זכרונו לברכה ומפירוש הראב"ד זכרונו לברכה לספר יצירה ושארי מקובלים אמיתיים:

איתא ברעיא מהימנא פרשת בא (דף מ"ב) המתחיל ואי יקשה בר נש דהא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה איהו יתרץ האי תמונה חזינא וכו' ולא בכל תמונה אחרא דברא ויצר באתווי ובגין דא אמר ואל מי תדמיוני וכו' ואפילו האי תמונה לית ליה באתריה אלא כד נחית לאמלכא על בריין ויתפשט עליהון אתחזי לון לכל חד כפום מראה וחזיון ודמיון דלהון וכו' ומאן דאשתמודע ליה קדם בריאה דאיהו לבר מדיוקנא אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא לא באות ה' ולא באות יו"ד ואפילו בשמא קדישא ולא בשום אות ונקודה בעלמא וכו'. אבל בתר דעביד האי דיוקנא כו' נחית תמן ואתקרי בהאי דיוקנא הוי"ה בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה וכו' כפום עובדיהון דבני נשא דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה כו' ווי ליה מאן דישוה ליה לשום מדה ואפילו מאילין מדות דיליה כל שכן לבני אדם אשר בעפר יסודם אלא דמיונא דיליה כפום שולטנותיה על ההיא מדה ואפילו על כל בריין וכו' וכד אסתליק מינה לית ליה מדה ודמיון וצורה כלל כגוונא דימא וכו' עד עביד מאנא רברבא וקרא ביה ים וכו' עיין שם כל המאמר:

ובפרשת פנחס (דף רל"ט) אשר ביאר שמלכות נקראת תמונת כל דבה אסתכל קודשא ברוך הוא וכלל בה עילאין ותתאין בלי פרודא כלל וכו' ומסטרא דעילת על כולא אתמר בה כי לא ראיתם כל תמונה אבל מסטרא דשאר בריין אתמר בה ותמונת הוי"ה יביט עיין שם:

ובפרשה הנזכר לעיל (דף רנ"ז:) אלא קדם דברא עלמא אתקרי הוא בכל אילין דרגין על שם בריין דעתידין להבראות וכו' למאן אתקרי רחום וכו' אלא כל שמהן דיליה אינון כינויין ולא אתקרי בהון אלא על שם בריין וכו' אבל לאו דאית ליה מדה ולא שם ידיעא כגוונא דספיראן כו' כל שכן למארי עלמא דלא לרשמא ליה באתר ידיעא או לאתקרי ליה בשמהן ולשנאה ליה בהון או לשלשא ליה כגון דרגין דמרכבתא וכו' קדושה לך ישלשו וכו' אבל למארי דכולא לית לשלשא ביה בשמהן ולא באתוון וכו' עיין שם כל המאמר:

ובזוהר הקדוש פרשת בראשית (דף כ"א) מחשבה דבר נש לא יכיל לאתדבקא ולמנדע ליה לגו מן מחשבה מאן איהו דעביד רעיונא דהא לית סוכלתנא למשאל כל שכן למנדע אין סוף לית ביה רשימו כלל ולא תליא ביה שאלתא ולא רעיונא ואסתכלותא דמחשבה כלל מגו סתימו דסתימו מריש נחיתו דאין סוף נהיר נהירו דקיק וכו' רזא סתימו דמחשבה לא ידיעא עד דאתפשיט מיניה נהירו באתר דאית ביה רשימו דאתוון

וכו' א' רישא וסופא דכל דרגין רשימו דאתרשים ביה דרגין כולהון ולא אקרי אלא אחד לאחזאה דאף על גב דאית ביה דיוקנין סגיאין לאו איהו אלא חד עיין שם כל המאמר.
ובפרשת נח (דף ס"ה) במאמר ארימית ידי בצלותא דכד מחשבה עילאה לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא דלא אתיידע ולא אתפס כלל לעלמין רישא דסתים יתיר לעילא וההוא רישא אפיק מאי דאפיק ולא ידיעא ונהיר מאי דנהיר כולא בסתימו וכו' עד ואתעבידו תשעה היכלין לאו אינון נהורין וכו' ולא אית מאן דקיימא בהו וכו' תפסין בה ולא תפסין באילין קיימי כל רזא דמהימנותא ובפרשת צו (דף כ"ו:) המתחיל הא אוקימנא עד אין סוף דכל קישורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע דרעוא דכל רעווין ביה אין סוף לא קיימא לאודעא ולא למעבד סוף ולא למעבד ראש כמה ראין קדמאה אפיק ראש וסוף וכו' אבל להתם אין סוף לאו רעותין ולאו נהורין ולאו בוצינין בההוא אין סוף כל אינון נהורין תליין לאתקיימא ולא לאתדבקא וכו' עיין שם כל המאמר:
ובעץ חיים בשער עגולים ויושר בסופו המתחיל דע כי בזה החלל נמצא אדם קדמון לכל הקדומים עד והנה נמצא על ידי הצמצומים הנזכרים לעיל כאשר נעשה האדם הנזכר לעיל היה בו בחינות עצמיות וכלים וכו' ואין לנו רשות לדבר במקום גבוה כזה וכו':
ואמנם אינו כלי ממש אלא שבערך האור וכו': והנה האדם קדמון הזה מבריח מן הקצה אל הקצה אבל בבחינת פנימיות ועצמותו של האדם קדמון הזה אין אנו רשאין לדבר בו ולהתעסק בו כלל ובשער אוזן חוטם פה מבואר כבר ידעת כי אין בנו כח להתעסק קודם אצילות ולא לדמות שום דמיון וצורה כלל חס ושלום כי אם לשכך את האוזן אנו צריכים לדבר דרך משל ודמיון וכו':
והנה נתחיל ונאמר כי הלא אין סוף ברוך הוא אין בו שום ציור כלל חס ושלום ואמנם כשעלה במחשבה לברוא את העולם לעשר מדרגות האציל והמשיך ממנו התפשטות אורות רבים להיותם שרשי אצילות אחר כך ובסוף הפרק כתב אבל דוגמת נשמה הנקרא יחידה אין למטה דוגמתה ולקמן כתב שמהעיניים דאדם קדמון ולמטה שם אפשר לדבר בדרך השאלה לשכך האזן אבל גולגלתא דאדם קדמון הנקרא יחידה אין אנו רשאין לדבר בו כלל: לכן מכתר דאדם קדמון ולמעלה אין אנו רשאין לדבר כלל וכו':
ובספר אדם ישר כתב האר"י זכרונו לברכה וזה לשונו הנה נודע כי האור העליון למעלה למעלה אין קץ הנקרא אין סוף שמו מוכיח עליו שאין בו תפיסה כלל לא במחשבה ולא בהרהור כלל ועיקר והוא מופשט ומובדל מכל המחשבות והוא קדם אל כל הנאצלים

והנבראים ונוצרים ונעשים ולא היה בו זמן התחלה וראשית כי תמיד היה נמצא קיים לעד ואין בו ראש וסוף כלל:

והראב"ד זכרונו לברכה בפירושו לספר יצירה בהקדמה אחר שביאר שהכתר הוא נקרא היולי שאינו לא בכח ולא בפועל אך הוא ממוצע בין הכח ובין הפועל וכל הנאצלים מכתר עליון ולמטה לא נמצאו כולם אלא מאמיתיות מציאותו ואינו עובר בדין בני חילוף ואינו מקבל הויה והפסד כי הוא ראשית המציאות ופירוש הכתוב גלמי ראו עיניך וכו' ימים יוצרו ולא אחד בהם ולא כתיב באל"ף וקרי בוי"ו פירוש ולא הוא הכתר אחד כי הוא מתייחד בהם פירוש שהכל יבא מכתר עליון עיין שם להיות כל היצורים אשר עלו במחשבת כתר עליון נצטיירו בחכמת היוצר על דרך משל צורת הבנין בבנאי וכו' והזהר מאוד בנפשך כי אמרי הנה נצטיירו בחכמת אלקי"ם שלא יעלה על דעתך לומר שיש כח נפשיי בעילת העילות שכל מי שיעלה בדעתו לומר כל אלה אין לו חלק באלק"י ישראל ובתורתו הקדושה:

ואחר זה הוא מפרש הנו"ן שערי בינה וזה לשונו וצריך אתה לידע כי הפילסופים אומרים כי לא יתהוה דבר מלא דבר ולדעתינו ולתורתינו הקדושה שהעולם מחודש אם כן יש להאפיקורסים פה לשאול אותנו העולם לא ימלט משני פנים או שהיה לו חומר קדמון שממנו נברא העולם או שלא היה לו חומר כלל וכו' אם תאמר שהיה לו חומר וכו' הרי האמינו שיש דבר קדמון זולת השם לבדו וזהו כפירה בתורה ואם תאמר כי לא היה שם אלא הקדוש ברוך הוא וברא את העולם מעצמו אם כן הרי עצמותו נתגשם ועל זה הסוד אמרו איפה היית ביסדי ארץ וכו':

ועוד יוכל השואל לשאול וכי אפשר הוא להיות איכות היסודות היפוך מטבעם ואלו ארבע וכו' הם עצמם מאין נתהוו אם מעלול ראשון והעלול ראשון מהיכן נתחייבו לו אלו ההפכים היש בעלת העלות דברים הפכים כאלו ואם תאמר הוא פשוט אם כן מאיזה מקור התחלקות האיכות והתהפכם ועל זה הסוד נאמר על מה אדניה הטבעו ועל מה הוא חכמה הנקרא מ"ה כי הוא נושא לאיכות ההם כעין שההיולי נושא לאיכות הפשיטות לדעת האפיקורסים הפילסופים ולא על דעת הפילסופים כי לפילסופים נמנע היות חומר מבלי צורה וצורה מבלי חומר ולפי תורתינו הקדושה כי החכמה מאין תמצא: עד כאן לשון הראב"ד זכרונו לברכה הנצרך לענייננו עיין שם כל הענין המדבר בנו"ן שערי בינה הכל על זה האופן כאשר אבאר מעט לקמן אם ירצה השם:

ובפירושו להנתיבות (בנתיב השני הנקרא זוהר האחדות השוה) כתב וזה לשונו דע כי האין כתר עליון לא יתכן עליו מנין לא מנין אחדות ולא מנין ריבוי כי איך יאמר אחד

על מה שאינו מושג מציאותו וכל שכן שלא יאמר אחדות וריבוי בעלת העלות כו' ואלו בשכל השני יש שם קצת השגה יותר ממה שיש בשכל מופלא ולכן נקרא שכל מזהיר לפי שכבר נתבאר שלא יתהוה דבר מלא דבר וכו': ולפי שיש כאן להתלות הנבראים נקרא כתר דבריאה ונקרא אחדות השוה כי הוא המקבל אחדות באמת עד כאן לשונו לענייננו:

ובפירושו לספר יצירה פירוש על ולפני אחד מה אתה סופר ביאר שכתר עליון נקרא יחיד בהכרח באותו כח שנתייחד ואין לו לכתר עליון כח שניות בערך שעלת העלות אין שייך בו לומר לא מספר אחדות ולא ריבוי מציאות כו' ולפני אחד מה אתה סופר כי שם מספר לא יפול אלא על דבר שהוא ישות ולא על דבר שהוא אין אלא שהוא השואת הכל ולפיכך נקרא אחד ולפני אחד כו' אחר שאפילו מספר אחד לא יתכן לומר אפילו על כתר עליון אם כן איזה דבר ומילה תהא ראוי להאמין על עלת העלות עיין שם כל המשנה.

וזה לשון הפרדס (בשער סדר אצילות פרק ד') קודם אצילות הנאצלים היה אין סוף פשוט בתכלית הפשיטות נעלם תכלית ההעלם ולא היתה אלקו"תו מתגלית להעדר הויות אשר על ידם קצת גילוי רוממות אחדות והיו הספירות בכחו נעלמים בו וכו' ואל יתמה לב אדם עליו באמרינו שהיו נעלמים בו אם כן יתחייב מזה הריבוי והשינוי כו' כי אם היותינו אומרים שהספירות היו נעלמים אין כוונתינו לומר שהיו הספירות בו כמעשיהם עתה אבל היו מתאחדים ביחוד חזק והמשיל משל מאבן החלמיש שמוציאים ממנו האש שאין האש מתגלה בו כלל ואינו במציאות ממש באבן וכו' כך היו הספירות באין סוף עד שכמעט לא יצדק בהם שם מציאות כלל אלא יחוד האמיתי כו' שלא יצדק בהם אפילו לשון צחצחות כמו שיתבאר בשער הצחצחות וכאשר עלה ברצונו הפשוט וכו' הוציא מההעדר אל הויה וכו' עיין שם כל הפרק ובשער צחצחות (פרק ג') מבואר אחר שביאר ענין השלשה צחצחות שעל גבי הכתר וטעם היותם מתחלקים אל שלשה עם היות שהם מיוחדים תכלית היחוד ומציאות החילוק הזה אי אפשר אלא על דרך השאלה כו' אמנם נתיחס אל מספר השלשה מפני שהם שורש ומקור אל שלשה ענפים שהם כתר חכמה בינה ולא כתר חכמה בינה ממש אלא כתר חכמה בינה המצטיירים בכתר כו' עיין שם כל הפרק ובסוף הפרק כתב והנה המציאות והיחוד והמקור הזה נתגלה במציאות הפשוט מצד רצונו אל האצילות ואמרינו נתגלה הכוונה מציאות ההוי"ה שלא היה משפעת להעלם האצילות בעצמותו ועתה מצד התפשטותו משפיע במקורות ההם וכו' ובפרק ד' האריך לבאר ענין היחוד של הספירות בעצמם שהם דבר אחד ממש:

ובפרק ה' מבאר בביאור על מאמר הזוהר שהבאתי לעיל אין סוף לא קיימא לאודעא עיין שם ובספר אלימה עין כל ת"א הביאו בעל שומר אמונים הוא המציא כל הנמצאים והוא עילת על כל העילות ואין שום עילה במציאות שלא תהיה מחודשת גמורה היה זמן לא זמן שלא היה ואין סוף חדשה חידוש גמור ואין שום נמצא מחוייב המצאתו ממנו כלל אלא הכל רצון חדש בנדבה אבל אין לך מחוייב המציאות כלל אלא האלקי"ם הנקרא אין סוף ונקראהו כתר עליון או נקראהו מחוייב המציאות כו' וכל הנמצא חוץ ממנו מחודש חדשו אין סוף ברצון ובנדבה לא הכרח כלל שאינו מקבל הפעולות ולא סיבה שיכריחנו כלל וגם הנמצא אינו נמצא במקרה אלא בכוונה מאתו וכו' אמנם יקשה לך מהאמונה אל האמונה שאם כן ימצא לפי זה עת רצה ועת לא רצה כו' ואם כן יחודש לו הפעולות חס ושלום זה אינו אמת אלא כל העיתות שם שוים וכו' ועניינים אלו כולם סתרים נסתרים ממנו מהשגתנו כמו שנפלא ונשגב מרעיון שום נמצא השגת אמיתיות עצמותו כך לא ישיג פעולתו ועת פעולתו עד כאן לשונו לענייננו עיין שם.

ועוד מספר אלימה הנזכר לעיל האלקי"ם פועל כל הפעולות ושופע ממנו כל השפעות והוא אחד תכלית האחדות ואינו כספירות שיש בהם בחינת ידיעה להשפיע כל פעולה ופעולה וכו' אין באין סוף בחינת ידיעה ומציאות פרט לומר מבחינה זו משפיע כך או מבחינה זו משפיע כך חס ושלום שזה היפך האחדות ואין לחלק ולהבחין בו בחינות אמנם הוא מכל מציאות הפשוט שופע כל מיני שפע נותן מכל צד כל מיני רחמים וטובה וכו':

עוד הביא מספר אלימה עין כל ת"ג פרק י"ד וזה לשונו ודע שענין האצילות אנו צריכין להחזיק שאין עצמותם במאציל אמנם ענין הויותם ואמיתות מציאותם הם הויה מחודשת בלתי נאחזת במציאות קדם כלל להויותם אלא מתפשטת ומתמצאת מאין המוחלט: עוד מספר אלימה בעין כל ת"ח פרק ט"ו) דרעוא דרעוין המסולק למעלה מעלה מכל הרצונות עם כל זה אינו קדמון כקדמותו אלא מחודש ונתחדש אלא שלרוב הקורבה למאציל יתמצע בין מאציל לנאצלים וכו': ובשער עצמות וכלים כתב שבאין סוף לא יצדק בו לומר לשון אחד כי אם על צד השלילה: ובשער אם אין סוף הוא הכתר כתב שלא יצדק בו לומר לשון ראשון כי אם על כתר ועל זה נאמר אני ראשון ואני אחרון אני הוא אין הנקרא כתר כו':

עוד מספר אלימה עין כל ת"א פרק ד' וזה לשונו ובכלל אזהרה זו אל המקובלים שלא יאמינו שהספירות הם חלק מעצמותו שנשתלשל ממנו שאם יאמרו כן הרי עשאהו אחד הנפרד לחלקים ומשתלשל מעילה לעלול חס ושלום וזה עון פלילי: עוד מספר אלימה

הנזכר לעיל כי כמו שלא נדעהו כך לא נדע איך נדבתו איך שינוי הרצון בו וזהו דלת הנועל דלתי השכל בעד הדרושים האלו וכיוצא בהם ועל הדרוש הזה נאמר במופלא ממך בל תדרוש והרב רבי עזריאל כתב בקבלתו ממורו ורבו הרב רבי יצחק סגי נהור בן הראב"ד זכרונו לברכה וזה לשונו דע כי אין סוף אין לומר בו לא רצון ולא חפץ לא כוונה ולא מחשבה אף על פי שאין חוץ ממנו אין לומר בו שום דבר שיראה ממנו שהוא מוגבל כי כל מוגבל משתנה ואין אצלו יתברך לא שינוי ולא חידוש ולא חילוף עד כאן לשונו: עד כאן העתקתי מקצת מן המקצת מעניינים אלו הנמצאים בספרי הקבלה ועתה כל מעיין בהם יעיין על כל הדברים הנאמרים לעיל בספרו הקדוש של רבינו הקדוש נשמתו עדן בשער היחוד והאמונה שמבאר שם המשל מזיו השמש אשר הוא בטל בגוף השמש ממש וכאשר הוא במקורו אינו נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס כי באמת הוא שם לאין ואפס רק שבכדור הארץ שאין שם מקור השמש במציאות שם נראה הזיו ליש וזהו בענין המשל מהשמש מאחר שהשמש בשמים וחלל העולם הוא מהות בפני עצמו לכן נופל עליו שם יש מה שאין כן בכל הברואים הנשפעים מאין סוף הרי הם במקורם תמיד רק שאין המקור נראה לעיני בשר ולמה אינן בטלים במציאות למקורם מבאר שם על פסוק כי שמש ומנן כו' ותוכן דבריו בקיצור כי אלקי"ם הוא נרתק של שם הוי"ה ששם הוי"ה פירושו שמהוה את הכל מאין ליש והוא על ידי מדת גדולתו יתברך היא מדת החסד והתפשטות החיות בכל העולמות להיות ברואים מאין ליש וגם מדה זו הוא למעלה מהשכלת הנבראים שאין כח בשום שכל להשיג מדה זו ויכולתה לברוא יש מאין ולהחיות כי הבריאה יש מאין הוא דבר שלמעלה משכל נבראים כי היא ממדת גדולתו של הקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא ומדותיו אחדות פשוט וכשם שאין ביכולת שום שכל להשיג הבורא כך אינו יכול להשיג מדותיו וכשם שאין שום שכל יכול להשיג מדת גדולתו כך ממש אין להשיג מדת גבורתו שהוא מדת הצמצום שהחיות מסתתר בגוף הנברא וכאלו גוף הנברא הוא דבר בפני עצמו ואף שבאמת אינו דבר בפני עצמו אלא כמו התפשטות אור השמש מהשמש מכל מקום הן הן גבורותיו אשר כל יכול לצמצם החיות ולהסתיר שלא יבוטל הבעל גבול הנברא במציאות וכנזכר לעיל עיין שם באריכות כי קצרתי בלשונו הקדוש.

ובפרק ו' כתב על פסוק וידעת היום שלא תעלה על דעתך שהשמים וכל צבאם והארץ ומלואה דבר בפני עצמו והקדוש ברוך הוא ממלא את כל העולם כהתלבשות הנשמה בגוף כי אין המשל דומה לנמשל כי הנשמה והגוף הן באמת נפרדים זה מזה מה שאין כן השמים והארץ כל עצמותם ומהותם נתהוו מאין ואפס המוחלט וגם עדיין ניצב דבר

הוי"ה לעולם ומהוה אותם תמיד מאין ליש כהתהות האור מהשמש בתוך גוף כרור עצמיות השמש דרך משל ואם כן הם בטלים ממש במציאות לגמרי לגבי דבר הוי"ה ורוח פיו המיוחדים במהותו ועצמותו רק שהן הן מדות גבורותיו להסתיר החיות השופע בהם שיהיו נראים כאלו הם בפני עצמו אך אין הצמצום אלא לגבי התחתונים אבל לגבי הקדוש ברוך הוא כולא ממש כלא חשיבא קמיה כאור השמש בשמש ואין מדת הגבורה מסתרת חס ושלום לפניו יתברך כי הוי"ה הוא אלקי"ם:

ובפרקים הבאים האריך לבאר ענין מה שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע והוא הידוע והוא המדע ואין הנבראים מוסיפין בו ריבוי ושינוי ואינם נוספים אליו יתברך אפילו אחר צאתם לחוץ מה שאין בשכל אנושי להשיגו מאחר שהחכמה נחשבת כגוף העשיה לגבי אין סוף יתברך אשר הוא רם ומתנשא רוממות מעלות לאין קץ על מדריגת החכמה ולא שייך כלל לייחס אצלו שום ענין המתייחס אל החכמה אפילו בדרך עילוי רב כגון לומר עליו שאי אפשר לעליונים ותחתונים להשיג חכמתו ומהותו כי ענין השגה נופל על דבר חכמה אבל הקדוש ברוך הוא שהוא למעלה מהשכלה והשגה לא שייך עליו לשון השגה וכמו שאי אפשר לומר על חכמה עמוקה ורמה שאי אפשר למששה בידים וכו' ומה שהקדוש ברוך הוא נקרא חכם היינו משום שהוא מקור החכמה שממנו יתברך נאצל ונמשך מדרגת חכמה וכן רחום וחסיד כו' וענין המשכה ואצילות איך ומה ידוע למשכילים אך הנגלות לנו להאמין באמונה שלימה דאיהו וגרמוהי חד דהיינו מדותיו וחכמתו ובינתו ודעתו עם מהותו ועצמותו המרומם לבדו רוממות מעלות לאין קץ מבחינת חכמה ולכן גם יחודו שמתייחד עם מדותיו שהאציל מאתו יתברך גם כן אינו בבחינת השגה להשיג איך מתייחד בהם לכן נקראו הספירות בזוהר הקדוש רזא דמהימנותא שהוא למעלה מן השכל ובהגה"ה כתב שהוא היודע והידוע והמדע שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה שייך לומר באצילות אחר שנתצמצם בבחינת כלים דאצילות אבל לא למעלה מאצילות חס ושלום מאחר שלמעלה מן אצילות אינו בבחינת מדע כלל חס ושלום עיין שם:

שער ראשון

פרק א

שער כללות היחוד שער הראשון

ועתה אחר שהבאתי מקצת מן המקצת מדבריהם הקדושים אשר כל מעיין יעיין בדבריהם הקדושים אשר כולם מתנבאים בסגנון אחד וגזרו אומר שלא יצדק לומר חס

ושלום באין סוף יתברך שום שם או ספירה או דמיון המורה על איזה התחלקות אפילו בכח ובהעלם ואסור לדבר שם ואפילו להרהר ולהעלות על לב שום כח ופעולה מן הפעולות הנמצאות אפילו ברשימו בכחו יתברך בכדי לשלול מכוחו יתברך כל דבר המורה על איזה תואר ומדה חס ושלום המורים על איזה התחלקות וריבויים ושינויים כי אם שהוא פשוט בתכלית הפשיטות לכן אין לומר בו מדות אשר הם היפוך הפשיטות כי הם מורכבים ומתחלקים ומשתנים. ויש להם ראש וסוף. ולכך הזהירו שלא להעלות על הלב ולהרהר בו חס ושלום באיזה חקירה והבנה וידיעה ודלא לאסתכלא ביה כלל הגם שהוא המהוה את הכל וכל הנמצאים מאתו יתברך אף על פי כן חס ושלום להרהר בו איזה כח מן הכוחות הנמצאים אפילו בהעלם ובאיזה ערך ודמיון כי הוא יתברך מושלל מכל אלו התוארים המורים על איזה התחלקות כנזכר לעיל. רק להאמין שהכל מאתו יתברך ולייחד כל הנמצאים אליו יתברך. אבל לא להרהר חס ושלום שום תואר או מדה בעצמותו כלל כי בזה תלוי כל יסודות הקבלה האמיתית ועיקרי ושרשי היחוד והאמונה: ועתה נבוא לבאר קצת מדבריהם הקדושים בטוב טעם ודעת מקצת מן המקצת הקדמות שרשיות. מקובלות מאור תורתו של רבינו הקדוש נשמתו עדן אשר יסודתם בהררי קודש מיוסדים על אדני פז אשר ביאר קצת בספרו הקדוש בשער היחוד והאמונה. וזה אשר יצא ראשונה לבאר הטעם שלא נוכל לתאר שום מדה באין סוף אפילו בבחינת התייחדות והתכללות כי ידוע שאין סוף ברוך הוא הוא פשוט בתכלית הפשיטות ומצד פשיטותו אין לתאר אליו מדות כי כל המדות המה מצד ההרכבה:

ולהבין החילוק שבין פשוט למורכב כי לשון מורכב הוא כשמו שהוא מורכב משני מהותים כמו סוס ורוכבו שהם שני מהותים נבדלים. כן הוא לשון מורכב שמורכב כח זה עם זה. והנה כל מה שתמצא בעולם בבחינת בריאה כולם המה מורכבים ומצד בחינת ההרכבה המה כל השתנות הנבראים וכל שינוייהם והבדלם זה מזה המה הכל מצד ההרכבה וכפי הרכבתם ככה יהיה שינוייהם והבדלם זה מזה והנה בבחינת ההרכבה הזאת תמצאהו לשלשה בחינות דהיינו כל מה שנמצא בעולם מורכבים מארבע יסודות אש רוח מים עפר דהיינו בדומם צומח חי מדבר כולם המה מורכבים מארבע יסודות אלו. והנה בכל בחינות דומם צומח חי מדבר האלו יש בחינת גוף ונפש גוף הוא הכלי הנגלה ונפש הוא חיות וקיום של הגוף לכן אפילו בדומם יש בו גוף שהוא הדומם הנגלה לעין כל והנפש הוא הוויתו וקיומו להיות נגלה וקיים בזה האופן דוקא והגילוי נקרא גוף הדומם. והוויתו וקיומו בבחינתו תקרא נפש הדוממת שהיא חיותו וקיומו באופן זה דוקא וכן בצומח גם כן יש בו גוף הצומח בתמונתו ומצבו ויש בו גם כן נפש הצומח.

המהוו ומחייו ומקיימו בבחינת כחו אשר נטבע בו וכן בחי ומדבר ואין צריך להאריך בזה כי המבין יבין שבכל הדברים שבעולם מוכרח להיות בחינת גוף ונפש ואין קיום להגוף שהוא הכלי בלתי הנפש כי אם לא היה לו בחינת נפש היה כלה ונפסד לגמרי והנה הן בבחינת גופו והן בבחינת נפשו יש בו הרכבת הארבע יסודות מצד הגוף וגם הרכבת ארבע יסודות מצד הנפש כי אם לא יהיה להם הרכבות האלו יהיו כולם באופן אחד ומהות אחד וכל שינוייהם והבדלם המה מצד ההרכבה כי בבחינה זו יתגבר יסוד זה ובבחינה זו יתגבר יסוד אחר וכפי הרכבתם של היסודות ככה יהיה התגלותם באופן זה שכאשר האש גובר על המים והרוח יהיה ההתגלות באופן זה וכאשר גובר הרוח על המים יהיה ההתגלות באופן אחר וכן בכל דומיהם וכל מין ומין יש בו כמה מינים שונים. דהיינו בדומם יש כמה מיני דוממים ובצומח יש כמה מיני צומחים וכל השינויים המה מצד הרכבות יסודותיהם וכן בהבדל מיניהם. דהיינו בין דומם לצומח בכלל חילוקיהם והבדלם הוא גם כן מצד היסודות כי בבחינת דומם גובר יסוד העפר לכן עיקר התגלותו הוא בבחינת דומם. ובצומח תגבר יסוד המים לכן התגלותו הוא בצומח כידוע כי עיקר הצמיחה הוא ממים ובחי תגבר בו יסוד הרוח אשר ידוע כי כל החיות הוא הרוח כידוע שבלי רוח אי אפשר לשום חי לחיות אפילו רגע אחד כמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה בכמה מקומות וכל עיקר החיות הוא על ידי הנשימה וכמבואר במדרש תנחומא ממעשה דעקילוס הגר מענין הגמלים אשר חנק אותם ואמר כלום חסרת מהם אלא הרוח ובמדבר התגברותו הוא יסוד האש וכאשר ידוע זה מעט לחכמי הטבע והעיקר הוא על פי המבואר בספרי יראים.

והנה כל אלו ההרכבות הוא בכל מהות בבחינתו לבדו ויש עור בחינת הרכבה הוא התחברות המהותים דהיינו הגוף עם הנפש והרכבתם זה עם זה נמצא כל הסוגין וכל ריבוי המינים המה הכל מצד ההרכבה ובזה הוא התחלקות טבעיהם דהיינו בצומח בזה יש טעם מתוק ובזה יש טעם חמיצות או מרירות או חריפות ושארי טעמים הכל הוא מצד הרכבות יסודותיהם וכל שתרבה ההרכבה בהם תרבה בהם השינוי אבל הפשוט נקרא מהות אחד לבד בלי הרכבה ובבחינת מהות אחד לבד לא תמצא בו שינוי כי אם כאשר הוא בטבע מהותו כן יהיה התגלותו בלי שינוי:

והנה אפילו בבחינת נבראים תמצא שני הבחינות האלו דהיינו מורכבים ופשוטים כי מורכבים המה בהבדל בחינתם כנזכר לעיל וגם תמצא פשוטים כמו האש והמים והרוח והעפר הכוללים נקראים פשוטים לגבי המורכבים כי האש אינו נראה ממנו כי אם פשיטותו לבדו שהוא האש וכן המים לא תמצא ממנו רק בחינת המים לבדו וכן ברוח

וכן בעפר אשר בהם לא נגלו כי אם עיקר יסודותיהם בפשיטותם לבדם בלי הרכבה וכן בגלגלים ובצבא השמים יש גלגלים מורכבים ופשוטים ולכן לא תמצא בהם שינויים בבחינת פשוטיהם כי המים לא תשתנה בעצם לגוון ומהות אחד כי אם מהות מים ולא תחלק בבחינת המים לבחינות מובדלת כי אם הכל גוון אחד שהוא מים לבדם וכן באש רוח ועפר אין בהם שינוי בעצם מהותם. אך אף על פי כן אינם פשוטים בתכלית הפשיטות כי אם נקראים פשוטים לגבי כל המציאות המורכבים אבל אף על פי כן יש במים גם כן כל אלו הארבע יסודות כידוע לחכמי הטבעים ומכל שכן למקובלים. ולכן כשיבשלו המים בכמה מיני בשולים יעשו מהמים אבן כמבואר בפרדס גם יכולים להוציא ממנו אש על ידי זכוכית וכן בכל היסודות על ידי תחבולות תוכל לשנותם ולכן יש איזה טעם במים רק שהם בלי השתנות אך אף על פי כן הטעם מורה על הרכבה וגם יש בם איזה שינוי בטעמם כי יש מים מלוחים וחמוצים ומתוקים אבל הכל בבחינה אחת שהם הכל טעם מים:

והשינויים האלו המה גם כן מצד ההרכבה אבל בפשוט אחד לבד לא תמצא בו שינויים כלל: כלל העולה שכל השינויים המה מצד ההרכבה הן בהבדל בחינות הנבראים שבכל אחד ואחד והן בבחינת ההטבעה ושינוייהם המה משני בחינות הן מצד ההרכבה של כל בחינה ובחינה לבדה והן מצד הרכבתם זה עם זה כמו שאנו רואים באדם השינויים מצד הגוף לבדו כפי התגברות איזה יסוד שבו ככה יהיה השינוי בבחינת גופו יש שיתגבר אצלו יסוד האש יהיה גופו באופן זה ויש שיתגבר יסוד המים יהיה גופו על אופן אחר וכל המראות שבו או גידול אבריו הכל הוא מצד ההרכבה כמבואר ברעיא מהימנא גם ידוע זה לחכמי הרופאים ושינויים שבגוף המה מצד ארבע מדות הם היסודות:

וכן יש מצד נפש גם כן השינויים האלו לכן משתנים בטבעיהם יש שהוא חסדן ויש בהיפוך וכמה מיני חילוקים עד אין קץ אך בנפש לא נגלה הרכבתם כי אם שהיא כח אחד לבד כי אם בבחינת התחברותה עם הגוף על ידי כלי הגוף אז נגלים כחות הנפש והרכבתה וכל אלו הדברים האמורים הכל מצד ההרכבה אבל בכח אחד לבדו לא שייכים כל אלו העניינים מאחר שלא יצא למהות וכח אחר כלל לא שייך בו שינויים וריבויים מאחר שהוא כח אחד לבד.

והנה אין סוף ברוך הוא אשר זה ידוע שכל עיקר יסוד האמונה אשר אין כח זולתו והוא לבדו מבלי התערבות כח אחר חס ושלום ואפס בלעדו ולא נודע מהותו כלל לכן נקרא פשוט בתכלית הפשיטות דהיינו לשלול מאין סוף יתברך שום מהות וכח אחר בלעדו חס ושלום ולכן מתארים שהוא בתכלית הפשיטות דהיינו לא כמו הפשוטים הנמצאים

בעולם אשר אינם בתכלית הפשיטות כי אם פשיטותו הוא התגברות עצם כחו על שאר היסודות אבל אף על פי כן הוא כלול בהעלם מהשלשה יסודות האחרים אבל חס ושלום לומר על עצמותו שחס ושלום יש בחינת כחות הנבראים אצלו אפילו בהעלם דהעלם אם כן עשיתו חס ושלום לבעל כוחות רבים אשר אין לך עון גדול מזה להעריך בבחינתו עוד איזה כחות חס ושלום אשר בזה כל עיקר האמונה שהוא לבדו יתברך ואין זולתו כלל וכמבואר בכמה מקראות לאין מספר אשר הוא לבדו הוא ואין זולתו כלל ואם כן חס ושלום להעריך אצלו שום דבר מהדברים האמורים לעיל הן בהרכבות חילוקי הכחות מצד עצמם והן בבחינת התחברות בבחינת נפש וגוף כי אינו גוף מאחר שהוא לבדו:

פרק ב

והנה מאחר שאין לתאר מצד פשיטותו יתברך שום חילוק כחות אפילו בהעלם דהעלם אם כן מאין נתהוו השינויים מהפעולות הנמשכים בבחינת נבראים אשר כל הנבראים נפעלו מכחו יתברך וכולם נמצאים מאמיתיות המצאו ואין דבר שחוץ ממנו ומאין נתהוו חילוקי כוחותם של כל הנבראים וכקושית החוקרים אלו הארבע איכיות עצמם מאין נתהוו אם מעלול ראשון היש בעילת העילות הפכים כאלו אם תאמר הוא פשוט אם כן מאיזה מקור התחלקות האיכות דהיינו מאין נתהוו השינויים הנמצאים בעולם מצד ארבע היסודות מאחר שממנו נתהוו והוא מקורם איך תעריך אלו ההפכים אצלו יתברך: פירוש מאחר שהוא פשוט מאיזה מקור בא להם ההתחלקות אלו כי לכל נמצא מוכרח להיות מקור אם כן מאיזה מקור באו ההתחלקות האלו ומאחר שאין דבר חוץ ממנו ויוצר הכל הוא ואין נמצא בעולם שאין נמצא מאמיתיות המצאו כאשר מפורש בכל המקראות נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאיתי דייקא ומקראות לאין מספר המפורש בהם שמעצמותו יתברך נפעלים כל הפעולות כמו שכתוב אני ראשון ואני אחרון ותחת כל השמים לי הוא: ותולה ארץ על בלימה: ומתחת זרועות עולם ואת השמים ואת הארץ אני מלא ויוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו וכדומה להם עד אין מספר שמורים שאין דבר חוץ ממנו כביכול ואם כן מאין נתהוו אלו החילוקים וגם איך נמצא גבול מבלי גבול:

אשר על זה גילו המקובלים עשר ספירות דאצילות להורות שכל השינויים המתהוים בעולם וכל חילוקי הכחות הנמצאים הן מצד ארבע יסודות וחילוקיהם והרכבתם ושינוי הנבראים והתחלקות העולמות בהדרגתם זה למעלה מזה והשתנות העיתים והתחלפות הזמנים וכל פרטי השינויים הנמצאים בעולם לאין מספר הכל הם על ידי הספירות אבל לא מצד עצמותו חס ושלום ומצידיהם הם הארבע יסודות וכל ההרכבות שבעולם

והמה נקראים כלים להסתיר אור עצמותו יתברך בכל הנמצאים באופניהם וגם מצידיהם נראה העולם לבעל גבול והמשילו זה במשל התפשטות הנפש בגוף אשר ההתפשטות מתחלק באופנים שונים דהיינו שאין שוה התפשטות והתגלות הנפש במוחו של אדם אשר התגלותה הוא בבחינת מושכל להתגלותה בלב שהתגלותה היא במדות ואין דומה התפשטותה שבלב להתפשטותה בראיה ושמיעה ובריח ובדיבור ובמישוש ובהילוך אשר התגלותה הנגלה בכלי הגוף מתחלקת בכמה אופנים שונים זה מזה:

והנה מצד הנפש בעצמה הנמשך בבחינת חיות להגוף הכל הוא כח אחד וחיות אחד שוה לכולם ובכלל הכל הוא עצם הנפש באין הבדל כלל בבחינת עצם החיות בלי שום התחלקות הבחינות כי אם מצד ההתגלות הוא השינוי מצד כלי הגוף כי כלי המוח מוכשר לקבל השכלה וכלי הלב מצד אופן כליה ותיקונה אינה יכולה לקבל כי אם בחינת מדות וכן בכל הכלים לפי אופן תיקון כליהם ככה נגלה בם מעצם הנפש אבל בעצם הנפש המחיה את הגוף הרי היא מחיה את כל כלי הגוף בשוה וכולם חיים בעצם אחד והמופת לזה כי תיכף כשנגמר בשכלו לעשות הדבר שהוא רוצה עושין תיכף כלי המעשה בלי עיכוב כלל הגם שמצד התגלותם אינם בערך אחד ורחוקים בבחינת גדריהם זה מזה בהבדל עצום כמו למשל הרגלים אינם בערך קבלת שכל בבחינת כליהם אף על פי כן עושין תיכף פעולת השכל אין זה כי אם מצד השתוותם בבחינת עצם חיות הנפש: נמצא אין השינוי כי אם מצד הכלים אבל עצם הנפש לא משתנית כלל וכל התוספות והחסרון המה הכל מצד הכלים והכלים בעצמם אין פועלים שינוי בהנפש כמו למשל אם יהיה פגם באחד מהכלים לא תפגום בזה בכח הנפש כלל כידוע כן כביכול בנמשל כי כל השינויים והתחלקות הכוחות מהארבע יסודות וכל ההרכבות וכל פעולות המשתנים הוא הכל על ידי הספירות שהם בחינת כלים להסתיר אור עצמותו יתברך שיהיה נגלה באופנים אלו בכל פרטיהם והתחלקותם המה על ידי כלי הספירות שהם מדת חסדו וגבורתו ותפארתו והם הנקראים כלים וכמאמר התיקונים חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא נצח והוד תרין שוקין כו' דהיינו כמו שדרועא הוא כלי להיות נגלה ממנו פעולת הנפש וכו' כן נקרא חסד כלי להיות נגלה ממנו פעולת אין סוף יתברך וכן על ידי הגבורה וכו':

נמצא השינוי הוא מצד כלי החסד להיות נגלה באופן חסד וכן על ידי כלי הגבורה נגלה המשכתו יתברך בבחינת גבורה וכן על ידי כלי התפארת נגלה אור עצמותו יתברך בבחינת תפארתו וכן על ידי כלי הנצח נגלה המשכתו יתברך בבחינת ניצוח וכן בכולם וכן על ידי הרכבתם זה בזה דהיינו בחינת חסדו יתברך שהיא כלי כנזכר לעיל עם

גבורתו ותפארתו וכפי הרכבתם זה בזה ככה נתגלה המשכת אור עצמותו יתברך לפי אופן התחברותם ומצידיהם המה כל השינויים הנמצאים בעולמות לפי התגברות איזה כלי ככה נגלה ההשפעה מאתו יתברך באופן זה פעם יתגבר החסד ופעם יתגבר בחינת גבורה ופעם יתגבר התפארת ופעם יתחברו באופן המזיגה ומזה נמשכו הריבויים ועל אלו המדות יש כלים באיזה אופן להמשיך החסד והגבורה והתפארת והם נקראים שלש ראשונות שהם חכמה בינה דעת שהמה כלים להנהגת המדות ההם ולצרפם ולחברם ולהרכיבם בכדי להתגלות הפעולות נמצא כל השינויים והריבויים המה הכל מצד הכלי וגם מצד הכלי הוא ההסתרה לבחינת בלי גבול בכדי שיהיה נראה ונגלה בבחינת גבול אבל אור עצמותו יתברך המתמשך בתוכם הוא נמשך בהשואה גמורה ומהווים ומחיים בהשוואה בלי שום חילוק ופירוד וכוחות משתנים כי אור עצמותו יתברך הוא בכל העולמות ובכל בחינות כוחות המתחלקים נמצא חיותם של כל העולמות שהוא אורו יתברך הנמשך דרך הכלים האלו הוא הכל בשוה ומצד עצמותו שוה התמשכותו יתברך בשמים ובארץ ובכל חילוקי דרגין בהשואה גמורה בלי חילוק והבדל כלל ותבין זה על פי משל בהבדל מאדם הרוצה להתמשך לאיזה דבר הרחוק מגדרו או רוצה לגלות ממהותו להיות נגלה ממנו מהות אחר הקטן ממנו או להסתיר רצונו ומהותו באופן אחר לאיזה טעם ומכוון הידוע לו: והנה מאחר שהדבר הוא בבחינת ריחוק ממהותו מוכרח להשכיל בחכמתו ובינתו ודעתו באיזה אופן להתמשך להדבר אם לחסד או לגבורה בכדי להוציא מחשבתו אל הפועל נמצא חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו המה כלים להמשיכו להדבר הזה איך ובאיזה אופן להמשיך מערכו לערך הקטן ממנו אשר אינו בערכו אבל אחר שנמשך לזה הרי מהות האדם עצמו הוא הנמשך בבחינה זו כמו שנמשך בבחינת ערכו ואין השינוי הוא אלא מצד הגילוי כי בחינת הגילוי שמתגלה בבחינת מהות ערכו אין שוה להגילוי הנמשך בדבר הרחוק מערכו וקטן ממנו דהיינו שנגלה באופן הקטן אבל בעצם המשכתו הוא נמשך בהם בשוה והשינוי הוא על ידי הכלים שהם החכמה והחסד המסתירים ההתגלות אבל לא בעצם המשכתו גם המשכת נפשו בחכמה וחסד הכל הוא בהמשכת עצם חיותו באין שינוי. כן הוא כביכול בנמשל כי כאשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו יתברך להיות נגלה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ולמהוי שולטנותיה עילא ותתא ומכל סטרין:

והנה מצד פשיטות אורו יתברך בבחינת אין סוף הלא אינו בערך ההתגלות כלל לכן הפעיל ממנו יתברך והאציל הכלים דהיינו בחינת חכמה בינה דעת איך ובאיזה אופן יהיה ההמשכה אם לחסד או לגבורה או לתפארת והאציל כלי החסד והגבורה איך

להסתיר אורו יתברך בכדי שיהיה נגלה בבחינת הנבראים בבחינת יש בכדי לגלות אורו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת בכל פרטי המציאות הנמצאים בכדי להתמשך בהם:

אבל בחינת המשכתו יתברך הוא שוה בהם כי מאחר שהמשיך אורו יתברך הוא עצמו הנמשך בהם בלי שום הבדל ואין השינוי כי אם מצד הנגלה שאינו שוה התגלותו שקודם הבריאה לאחר הבריאה וגם אינו שוה ההתגלות בעולמות עליונים כמו בתחתונים וגם אינו דומה התמשכותו יתברך בהתגלות נברא זה לבחינה זה נמצא כל השינוי הוא מצד ההתגלות וכל ההתגלות הוא מצד הכלים אבל בעצם המשכתו הוא שוה בכל ההתמשכות כמשל הנזכר לעיל:

וגם המשכתו בבחינת חכמה שהוא אור עצמותו הנמשך בחכמה ומדות שהם הכלים הכל הוא המשכת עצמותו יתברך בלי שינוי ועל כן נקראו כלים כמו למשל בהבדל מאדם העושה פעולתו על ידי הכלי הרי הכלי נבדל ממהות האדם ואינה בערכו ועל ידי הכלי פועל פעולת רצונו כן כביכול מאחר שאין להעריך אצלו יתברך חכמה ומדות מצד פשיטותו יתברך נקראו חכמה ומדות כלים שהמה מהות נבדל מערכו ומהות הכלים האציל מאין כמו שכתוב והחכמה מאין תמצא וכן נקראו בלשון רבותינו זכרונם לברכה בעשרה לבושים נתלבש הקדוש ברוך הוא כמו שלבוש הוא מהות נבדל מהאדם כי אם על ידי הלבוש מתראה בו כן כביכול הספירות המה מצד ערכם מהות נבדל לגבי עצמותו יתברך אשר אין להעריכו בזה וכמו שעל ידי הלבושים כפי אופנם ככה הוא התגלות האדם כי אינו דומה התגלות האדם בלבוש יקר להתגלותו בלבוש גרוע והשינוי הוא מצד הלבושים הנגלה על ידיהם בבחינת גילוי אבל באדם עצמו אין שינוי כי הוא עצם האדם המתלבש בלבוש זה כמו בלבוש זה בלי שינוי מהותו כי אם השינוי הוא בהתגלות כן הוא יתברך המתגלה על ידי הספירות כפי אופן הספירה שמתלבש בה כן הוא התגלותו יתברך אם לחסד או לגבורה כנזכר לעיל:

אבל בעצם עצמותו הוא הנמשך ומתלבש בהם בלי שינוי מהותו כלל והחכמה והחסד המה נערכים לגבי מהותו כמו לבוש נבדל וכמו כלי מצד שאין להעריכו בזה מצד פשיטותו יתברך ולכן כל התחלקות הארבע יסודות הנגלים לנו אינם התחלקות בעצם למהות אחר חס ושלום כי אין מהות נמצא זולתו יתברך כי אם התחלקותם המה מצד הספירות שהם כלים להסתיר נגלים למהותים חלוקים והספירות המה מקורים להיסודות וחילוקיהם והרכבתם כי כל התחלקות היסודות הוא בבחינת הספירות כי חסד הוא יסוד המים וגבורה הוא בחינת אש ותפארת הוא בחינת רוח ומלכות הוא

בחינת עפר ונמצא אין התחלקותם מצד העצם חס ושלום כי מצד העצם הכל הוא מהות אחד שהוא מהותו יתברך אשר לא נודע כי אם ההתחלקות הוא מצד הגילוי שהם הכלים:

וזהו מה שמבואר בספר יצירה עשר ספירות בלי מה דהיינו שנקראו ספירות שמצידם נספרו כל בחינות הנבראים באופנים שונים ובבחינות התחלקות:

גם נקראו ספירות מלשון ספיר אשר כלול מכמה גוונים כן על ידי כליהם מתגלים אופנים שונים אבל הם בלי מה דהיינו שהם בלי מהות כי מהות מורה עצם הדבר כמו שהוא נגלה לנו אין מהות מים שוה למהות האש וכן בכל נברא בכל מין ומין נראו למהותים חלוקים לכן ביאר שחס ושלום שיהיה השתנות בעצם המהותים כי אין נמצא בעולם מהות אחר זולתו כי אם המהותים הנגלים המה מצד הספירות דהיינו החסד והגבורה כנזכר לעיל אבל לא תאמר שהחסד או הגבורה הם איזה מהות בעצם חס ושלום כי לא יש מהות ועצם אחר מבלעדו כי אם מצד כליהם והסתרתם נגלים לבחינות מהותים אבל בעצם אינם מהות כלל כי הוא יתברך מהות כל המהותים ואין במציאות מהות אחר זולתו יתברך ולכן נקראו כלים כנזכר לעיל:

פרק ג

והנה הגם שנקראו כלים ולבושים דהיינו שהם מהות נבדל לגבי עצמותו יתברך אל תאמר חס ושלום שהמה נבדלים בעצם כמו הבדלת הכלים מבחינת אדם אשר המה נבדלים במהותם לגמרי כי אם בחינת הבדלתם הוא מצד השיעור והערך שאנו מעריכים מצד שאין להעריך ולתאר את הכלים והמדות לערכו יתברך אשר מושלל מזה כנזכר לעיל לזה נקראים בשם כלים. אבל באמת גם הכלים חס ושלום שהמה מהות נבדל מעצמותו מאחר שאין זולתו יתברך ואין דבר נמצא בלעדו הלא גם הכלים אינם דבר זולתו חס ושלום ומצד הבדלת ערכם נקראים אצילות לשון הפרשה דהיינו שהאציל יתברך מאין סוף מדות מהעדר אל הויה מחודשים ממש מאין ואפס המוחלט והוא יתברך מיוחד בהם ונקראים הספירות אחד מחמת יחודו בהם:

והם נקראים עשר ספירות בלי מה הגם שהם ספירות דהיינו שמהם ועל ידיהם נתהוו הנבראים כמו שכתוב כולם בחכמה עשית שאין נברא בעולם שלא נעשה על ידי חכמה פרטיות וכוונה מיוחדת באופנים שונים אף על פי כן הם מיוחדים בתכלית היחוד בעצם בלי שינוי כלל לגביה יתברך כי אם מצד הנבראים אשר מוסתר בהם כח השופע לכן נראה להם להתחלקות פרטים אבל לגביה כביכול הם בטלים כזיו השמש בשמש אשר הזיו שם לאין ואפס המוחלט ממש כמבואר בשער היחוד והאמונה של אדונינו

מורינו ורבינו נשמתו עדן עיין שם הגם שכל הפרטיות הם בכחו יתברך אף על פי כן הם מיוחדים בתכלית בלי שינוי ופירוד כלל חס ושלום: וזהו דבר שאין בכח שכל האדם להשיג זה לכן נקראו בלי מה ואנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא הגם שמתמשך בבחינת חכמה ומדרך ההכמה הוא להתחלקות ולשינויים ולהגביל כנזכר לעיל אך לא בחכמה ידיעא כי הוא ומדותיו יתברך מיוחדים בתכלית ואיך ומה לא ידיעא:

ומה שנקרא חכמה ומדות הוא לגבי דידן המקבלים וכמאמר הרעיא מהימנא דלעיל (בהקדמה) שהוא מסטרא דנחית לאמלכא על בריין דאיהו אתדמי להון כפום דמיון דילהון כמו שכתוב וביד הנביאים אדמה ואתקרו מדות כפום עובדיהון דבני נשא שם הוא התגלות התחלקות המדות בכל פרט ופרט: מחמת שמוסתר בהם כח השופע אבל לגביה כביכול נאמר לאו מכל אילין מדות כלל הגם שבהם ועל ידם נפעלים בחינת היש הנברא בכל פרט והוא יתברך המהווה ומחיים ומקיימם בכל פרט בכוונה פרטיות ולית אתר פנוי מיניה אך אף על פי כן אין פועלים בו ריבוי ושינוי חס ושלום ומיוחדים ממש כמו קודם התמשכותם. לכן מכנים אותם בשם מדות מצד התמשכותם בבריאה יצירה עשיה אבל באמת אצלו יתברך הם אינם מדות ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד ממש:

וזהו הוא היודע והוא הידוע והוא המדע ואין הנבראים מוסיפין בו ריבוי ושינוי אפילו אחר צאתם לחוץ כמבואר באריכות בשער היחוד והאמונה. וזהו המפורש ברעיא מהימנא הנזכר לעיל שעל זה נאמר ותמונת הוי"ה יביט ולא מסטרא דברא ויצר באתווי כי משה רבינו עליו השלום היה מייחד הבריאה יצירה עשיה אליו יתברך כי היה בחינת מ"ה ולכך נאמר ותמונת הוי"ה יביט דהיינו התכללות ויחוד המדות שמהם כל פרטי התחלקות במקורם ושרשם ויחודו יתברך בהון וזהו ותמונת הוי"ה יביט שהיה מביט בכל הנבראים יחודו יתברך שהוא בחינת הוי"ה והיה מייחד הבריאה יצירה עשיה כאשר הם באמת לגביה מיוחדים בכוחו יתברך בלי שוס שינוי ולא הביט והבין בהם בחינת פירוד חס ושלום כמו שהם מצד הנבראים בבחינת הסתר כנזכר לעיל כי היה מביט בפנימיות כאשר הם לגביה יתברך שהוא מצד הוי"ה ברוך הוא ולא מסטרא דברא ויצר באתווי דהיינו שלא היה מביט בהם מסטרא דנבראים ולא הסתירו הנבראים לגביה להיות נראים ליש ונפרד וזהו לא מסטרא דברא ויצר באתווי:

והנה אפילו בחינה זו דהיינו שהיה מביט תמונת הוי"ה ברוך הוא דהיינו התאחדותם מצד הוי"ה ברוך הוא זהו גם כן מסטרא דנחית לאמלכא על בריין דהיינו בבחינת התפשטותו יתברך בבריאה יצירה עשיה נאמר בו היחוד כנזכר לעיל וזהו ותמונת הוי"ה יביט כי אני הוי"ה לא שניתי על ידי שהיה מייחד בבחינת ביטול היש בבחינת אין נקרא

תמונת הוי"ה יביט דהיינו הגם שנמשכו בבחינת ריבוי והתחלקות אף על פי כן היה מייחדם: אבל באתריה דהיינו בערך אין סוף בעצמו לא בבחינת התפשטותו על זה נאמר כי לא דאיתם כל תמונה כי לשון יחוד נופל על מה שאנו רואים התחלקות הדרגין אך אף על פי כן המה מיוחדים וזהו מסטרא דנחית לאמלכא על ברייך בבחינה זו נדאים התחלקות אבל בכוחו הם מיוחדים ועל זה נאמר ותמונת הוי"ה יביט שהוא בחינת אותיות שהוא שם הוי"ה ברוך הוא אשר בשם הוי"ה ברוך הוא נגלו בחינת אותיות שהם כלים כי כל הכלים המה על ידי האותיות דהיינו המשכתו יתברך בבחינת עולמות:

ולכן שם הוי"ה הוא בבחינת אצילות שהוא מסיטרא דנחית לאמלכא על ברייך ולכן ארבע אותיותיו מורים על המשכתו יתברך בעולמות כי י' הוא חכמה וה' היא בינה וא"ו הוא ו' קצוות וה' תתאה היא בחינת מלכות אך הגם שנחית לחילוק דרגין בבחינת אותיות וכלים אף על פי כן המה מיוחדים אצלו יתברך בלי שינוי אבל מסטריה דהיינו שלא בבחינת התמשכותו יתברך שהוא מסטרא דנחית לאמלכא על ברייך כי אם בבחינת עצמותו יתברך לבדו אסור לצייר ליה בשום אות ונקודה כנזכר לעיל דהיינו לייחס איזה התחלקות חס ושלום לגביה אפילו ברשימו והעלם ואינו נופל בו יתברך לשון יחוד כמאמר ולפני אחד מה אתה סופר וכמו שיתבאר ואסור לצייר ליה בשום אות ונקודה בעלמא וכמאמר הזוהר הקדוש אי"ן סו"ף לית ביה רשימו כלל כי כל דבר המתגלה היתה קודם התגלותה עדיין בהעלם וכשהיא בכחה נעלמה נקראת רשימו דהיינו שנתרשמה בכח כמו באדם חכמתו הנמשך בדרך פרט הרי הפרט ההוא היה קודם גילוייו בכח חכמתו בהעלם ואז נקראת רשימו דהיינו שנתרשמה בכח חכמתו כי לשון רשימו שנתרשמה בכחו מה שאין שייך כל זה באין סוף ברוך הוא:

כמו על דרך משל באדם שחכמתו וחפצו המתמשך לאיזה דבר הרי אותה החכמה והחפץ שייך לנפשו מחמת שנפשו רוצה ונצרך להתפשטות זה הגם שקודם התגלותה היתה כלולה ביחוד בנפשו אף על פי כן היא נתרשמה בכוחו מחמת שכל עיקרו ומהותו של אדם הוא החכמה שהוא מורכב מכמה דברים מנפש וגוף ונצרך להתפשט לדבר הזולת נמצא חכמתו הגלויה נרשמת ונתכללת בכוחו. אבל באין סוף יתברך חס ושלום לומר כן שהחכמה המתפשטת בנבראים היא נרשמת בכחו מאחר שהוא עצם פשוט ואין זולתו להתמשך ואינו בערך רצון וזולת כלל לכן לית ביה רשימו כלל לא מיניה ולא מקצתיה על דרך משל כאשר אי אפשר לומר באדם הגשמי שהדומם יש לו איזה שייכות בשכלו מאחר שאין ערך זה לזה: וכמבואר בשער היחוד והאמונה כאשר אי אפשר לומר

על חכמה עמוקה ורמה שאין יכולת למששה בידים מאחר שאין חוש המישוש נופל על זה ואין להם ערך ויחוס כלל:

ככה חכמה לגבי מאציל כביכול אשר הוא רוממות מעלות לאין קץ ממעלת החכמה מערך מדרגות דומם להשכל אינו נופל בו לשון רשימו לכן נאמר לית ביה רשימו כלל כי אם מגו סתימו דסתימין מריש נחיתו דאין סוף נהיר נהירו דקיק: כי סתימו נקראים הספירות שהם נקראים עלמין סתימין דלא אתגליין דהיינו הגם שכל ההתחלקות הוא על ידיהם כמו שכתוב כולם בחכמה עשית אך עליהם נאמר חכים ולא בחכמה ידיעא כי אינם מושגים כי הם בלי מה כמבואר לעיל לכן נקראים סתימו:

וסתימו דסתימין הם בחינת עתיק ואריך שאין סוף יתברך הוא סותם בהם בחינת הסתימין הנזכר לעיל על ידי כחו הכל יכול לאחדם במקורם בבחינת יחוד גמור כמו שיתבאר לכן נקראים עתיק ואריך סתימו דסתימין דהיינו שסתימתם יותר סתום מהספירות הנקראים סתימין:

וזהו בבחינת המשכתו לספירות אבל אין סוף בעצמותו יתברך שלא בבחינת המשכתו הוא לגו סתימו דסתימין שאין שייך לומר בו בחינת סתימו ואפילו סתימו דסתימין כי סתימו הוא שאנו רואים המשכתו אבל לא נודע איך ומה נקרא סתום:

אבל אין סוף בעצמותו אינו בערך השגה ולא תליא ביה שאלתא כלל ואין ערך לומר עליו בחינת סתום כידוע בזוהר שלהספירות קורא סתימין ולעתיק ואריך קורא סתימו דסתימין וטמירו דטמירין אבל אין סוף בעצמותו יתברך נקרא סתימו דכל סתימין וטמירו דכל טמירין וכמו שיתבאר בעזר השם ועל כן נאמר מגו סתימו דסתימין דוקא שהוא לגו מכל סתימין באופן שלא נמצאו אצלו יתברך כח הספירות והתחלקותם באיזה מציאות כלל הגם שממנו הכל ומריש נחיתו דאין סוף הוא הקו המתפשט ממנו גם כן לא ידיעא עד דאתפשט באתר ראית ביה אתוון רשימין הוא הכתר ושם נקרא רשימין דהיינו הגם שבכתר עדיין הם סתומים ואינם נראים ומתגלים כלל ההמשכה מן הכלים וחס ושלום לומר שם עדיין כלים כי הוא התפשטות אור אין סוף בעצמותו יתברך אבל מאחר שהכתר הוא עומד להתמשך בבחינת רצון להתפשט בכלים דהיינו חכמה ומדות אז שייך לומר שנתרשמו שם בהעלם שהם בבחינת רשימו כנזכר לעיל וזהו קוצו של יו"ד שהוא בחינת רשימו בלבד שעדיין לא בא להתגלות אותיות כי אם להורות שממנו יצאו האותיות שהם הספירות:

וזהו בבחינת רצונו יתברך להתמשך אז נעשה בו הרשימו כנזכר לעיל: אבל בבחינת עצמותו יתברך לא נתרשמו כלל ודי למבין:

פרק ד

ובזה יובן מה שכתוב בפרדס ובאלימה שהספירות הם הויה מחודשת לגמרי מההעדר אל הויה כמו שהבריאה היא התהוות יש מאין לגמרי דהיינו שהיש הוא אין ואפס ממש קודם התהוותו ואין לו שייכות כלל אפילו בדרך עילה ועלול רק התהוות חדשה מההעדר ממש אל הויה: ככה כביכול הספירות דהיינו חכמה ומדות המציא אותם המאציל ברוך הוא הויה מחודשת לגמרי שלא היו שם במציאות כלל:

ולכך נאמר בספר אלימה כי אפילו רעוא דרעוין המסולק מכל הרצונות עם כל זה אינו קדמון כקדמותו אלא מחודש ונתחדש אלא שלרוב הקורבה למאציל יתמצע בין מאציל לנאצלים:

לכן קורא בעץ חיים לאדם קדמון שהוא בחינת כתר בערך העולמות אדם דבריאה הגם שהוא עדיין המשכת אור אין סוף בעצמותו יתברך ואסור לכנות אותו בשם כלים חס ושלום כמבואר בעץ חיים כי אם בדרך השאלה דהיינו שמשאיל לו שם אחר שאינו שמו ככה אין לכנות ספירות באדם קדמון כי אם שמשאיל לו שם הספירות אבל לא בעצם והשאלה הוא מצד התמשכותו כביכול אבל לא בערך עצמו לכן מבואר שם כי בפנימיות אדם קדמון אסור לנו לדבר בו כלל ואף על פי כן קורא לו אדם דבריאה מחמת טעם הנזכר לעיל כי כמו שהבריאה מחודשת מאין ליש דהיינו שהבריאה לא היה במציאות כלל קודם הבריאה כן התמשכות הזו מאין סוף מחודשת לגמרי:

וכמבואר בדברי הרמ"ק זכרונו לברכה כי אין שום עילה במציאות שלא תהא מחודשת ואין שום נמצא מחוייב המצאתו ממנו כי מאחר שהוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות ואינו מקבל הפעולות ולא שם חכמה ומדות שהמה נקראים פעולות וסיבות כי הפעולות והסיבות הם מורים על חסרון וריבויים והשתנות והגבלות והזולת אשר חס ושלום לדבר זה באין סוף אשר הוא שלם בעצם השלימות ופשוט בתכלית הפשיטות ואין זולתו ואין דבר שצריך לו ואינו חסר כלל וכן כל הנמצאים מאתו הם הכל בדרך יש מאין המוחלט אשר אינם במציאות כלל הגם שהם הכל מכחו יתברך ולכן המשיל הרמ"ק זכרונו לברכה המשל מאבן החלמיש אשר אין האש באבן במציאות ואף על פי כן מוציא האש על ידי הכאה: כן הספירות אין לתאר באין סוף יתברך שום תואר המציאות אצלו יתברך ואף על פי כן המה נפעלים מכחו יתברך: אבל באמת שמעתי בפירוש מרבינו הקדוש נשמתו עדן שאפילו המשל הזה לא יצדק כי אם במוחא סתימאה שבכתר הגם שבמוחא סתימאה אין בו ערך למדות מאחר שהוא בחינת אין סוף אף על פי כן ממנו

נובעים הספירות על ידי השערות שבמוחא סתימאה ואז יצדק המשל בו מאחר שעומד להתמשך הרי יש בכחו המשכה לכח המדות הגם שבערך עצמו אין בו מדות כלל:
וזהו המשל מאבן החלמיש דהיינו שהכתר ומוחא סתימאה שבו הוא כחו יתברך בבחינת אין סוף אשר אין להעריך אותו לשום ספירות המורים התחלקות אבל אף על פי כן ממנו נובעין מצד רצון ההמשכה אשר בכחו יתברך אשר לא נודע אבל לא קודם התמשכותו כביכול כי אם כשתעריכו בערך עצמותו שלא בבחינת המשכה לא יצדק כלל אפילו המשל הנזכר לעיל כי במשל הנזכר לעיל הגם שהאש אינו מתגלה כלל ועיקר לא מיניה ולא מקצתיה אף על פי כן יש בו איזה כח בהעלם שעל ידי הברזל יוצא ממנו האש. אבל אין סוף יתברך מצד עצמותו כביכול אשר הוא אינו מערך מדות כלל אפילו בהעלם אין שייך בו לומר שעל ידי הפעולה יתגלו מאתו הספירות ודי למבין וכמאמר ר' עזריאל בשם הר' יצחק סגי נהור שהבאתי לעיל שאין סוף אין לומר בו לא רצון ולא חפץ ולא כוונה ולא מחשבה אף על פי שאין חוץ ממנו אין לומר בו דבר שנראה ממנו שהוא מוגבל כי כל מוגבל משתנה ואין אצלו יתברך לא שינוי ולא חילוף:
ומה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כשעלה ברצונו הפשוט הוא לשלול דעת הכופרים שאומרים שהעולם הוא במקרה בלא כוונה לכן אמרו זכרונם לברכה כשעלה ברצונו דהיינו שבריאות העולם היה ברצון ובכוונה מאתו יתברך:
אך בכדי לשלול דעת ההיפוך חס ושלום שיש לו איזה רצון כמחשבתינו והשגתינו על פי שכל בחינת רצון ממש אשר זה מורה על שינוי כי כל רצון משתנה מקודם רצונו לאחר רצונו וכל רצון הוא לאיזה דבר שחוץ ממנו גם יש דבר שקודם לו המביאו לידי רצון הזה כאשר אנו רואים מבשד ודם שהוא רוצה איזה דבר מחמת שנצרך לחיי נפשו הרי כחו וחיותו שבנפשו מכריחו לזה הרצון וכל רצון הוא מורכב ומורה על חסרון שרוצה דבר שלא היה אצלו מקודם מה שחס ושלום לדבר כל הבחינות באור אין סוף:
לכן לשלול הדעה זו אמר הפשוט בלי הרכבה ושינוי ודבר שקודם לו חס ושלום ואין נצרך לשום דבר ואם תאמר מאחר שהוא פשוט איך נתהוה הרצון ולאיזה דבר נתהוה ואיך הוא התחדשותו וכו':
על זה ביאר החכם זכרונו לברכה באלימה כנזכר לעיל אמנם יקשה מהאמונה אל האמונה שאם כן נמצא לו עת שרצה ועת שלא רצה ואם כן יחודש לו הפעולות וכו' ועניינים כאלו כולם נסתרים ונעלמים כמו שנפלא ונשגב מרעיון שום נמצא השגות אמיתות עצמותו כך לא ישיגו פעולתו ועת פעולתו מאחר שאין אנו משיגים בו כלל ועיקר ומתעלה רוממות מעלות לאין קץ ממדות החכמה והשכל אין לנו השגה בו כלל:

כי באמת על פי שכל לא תושג זה איך יהיה דבר והיפוכו בנושא אחד דהיינו שיהיה לו רצון כביכול ואף על פי כן לא ישתנה ולא יתחדש כנזכר לעיל:

אבל אצלו יתברך שהוא למעלה משכל כל רעיון יכול להיות כל הדברים מעצם ונושא אחד לכן נקרא אדם קדמון אדם דבריאה מאין ליש דהיינו שאינו מושג המשכתו כי התמשכות על ידי עילה ועלול הרי העלול בכח העילה כמו חסד שנמשך מחכמה שמקודם היה החסד הזה בחכמתו ונכלל בו בהעלם וכאשר נתגלה חסדו יצא מההעלם אל הגילוי ואנו רואים מקום מוצאו של החסד: אבל שיתהוה למשל מחכמה דומם גשמי אינו שייך לומר שהדומם היה מקודם נעלם בחכמתו ועתה יצא לגילוי אשר מחולקים המה ונבדלים בגדרם בריחוק רב אשר אין לתאר על זה העלם וגילוי כי אין מושג מקום מוצאו לכן נקרא מאין ליש דהיינו שאינו מושג מאין נתהוה:

כן כביכול נקרא ראשית המשכתו בעולמות בבחינת בריאה מאין ליש מחמת שאינו בערך המשכה ופעולה כלל אין לתאר כח המשכתו יתברך בבחינת יש כי אם בבחינת פלא: מאחר שכח היש אינו בערך כלל ומובדל בגדרו רוממות מעלות לאין קץ מערך השכל לדומם לכן כח המשכתו זו היא פלא שהיא בחינת אין: אך אף על פי כן אינו חס ושלום יש גמור כאשר הוא בבחינת בריאה ממש כי המחשבה קדומה הכל עדיין אין סוף ממש רק שאנו קוראים לכח זה מחמת שאי אפשר להעריך בו כח היש נקרא הכח הזה שהוא שורש לבריאה מחודש בבחינת פלא כמו שהבריאה מחודשת מאין ליש ודי למבין: לכן נאמר בזוהר הקדוש אין סוף לא תליא ביה שאלתא ולא רעיונא ואסתכלותא דמחשבה כלל אלא להאמין שהכל מאתו יתברך ואף על פי כן אין דבר נוסף ומתחדש אצלו יתברך: הגם שבערך המשכתם המה מחודשים מאין ליש כי הוא יתברך אינו מקבל שינוי חס ושלום ועל כן לא תליא שאלתא ביה כלל ודי למבין:

פרק ה

ובזה יובן מאמר רבותינו זכרונם לברכה במופלא ממך בל תדרוש דהיינו בכוחו יתברך המתמשך בבחינת פלא שהוא נקרא מופלא אין לנו דרישה כלל כי אם במה שהורשית התבונן דהיינו במה שנמשך ממנו יתברך לייחדם במאציל ברוך הוא וזה נקרא מה שהורשית כי הנה אנו רואים שכל הפעולות נפעלים מאתו יתברך והכל נמשך ממנו יתברך בזה יהיה ההתבוננות שכולם הם מאמיתיות המצאו ולייחד הנפעלים במקורם: ולכן בינה נקראת עתיקא דקיימא לשאלא דהיינו מי ברא אלה שהוא ההתגלות מאין נמצאו מאחר שהוא אין סוף ואין זולתו לכן כל הנמשך ממנו בהתגלות גם כן אין לומר בו שינוי וזולת חס ושלום מאחר שהכל נמצאו מאמיתית המצאו יתברך ואין דבר חוץ ממנו

כביכול ולכן קיימא לשאלא על ההתגלות מי בראם דהיינו איך יצאו לפועל בבחינת יש וגבול מבלתי בעל גבול וזהו למשאל על מקורם דהיינו שבודאי מאתו יצאו מאמיתיות המצאו אבל איך ובאיזה אופן לא ידיעא והשאלה הוא בכדי לבטלם לאין סוף יתברך וזהו מצד אלה דהיינו התגלות הדרגין אית למשאל מי בראם והיינו לישאל על מקורם אבל לא למנדע בשכל איך נפעלו כי זה מושלל הידיעה וזהו מצד אלה דהיינו התגלות הנמצאים אבל קודם ההתגלות בבחינת נבראים לא אית ביה אפילו למשאל כל שכן למנדע ונקראת עתיקא דלא קיימא לשאלא כלל:

וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם תלמוד לומר למן היום אשר ברא אלקי"ם אדם על הארץ: יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית תלמוד לומר כי שאל נא לימים ראשונים יכול ישאל אדם מה למעלה וכו' תלמוד לומר ולמקצה השמים וכו' למקצה השמים אתה שואל ואי אתה שואל מה למעלה וכו' (חגיגה י"א):

ולהבין זה הנה קצה השמים נקרא בינה שהוא קצה הראשון של שמים שהם המדות שהיא מקור מוצאם על זה נאמר כי שאל נא דהיינו ההתבוננות מי ברא אלה: ועד קצה שמים שהוא בחינת יסוד המשפיע לבחינת המלכות שהוא קצה התחתון דהיינו מלכות הוא התגלות הנבראים ובינה היא ההתבוננות מי בראם ומהווים וכל השאלה היא כדי לייחדם במאצילם ברוך הוא כנזכר לעיל: אבל למעלה מבינה דהיינו לשאול בעצם מהות אין סוף לא בבחינת התמשכותו לנבראים נקרא מה למעלה כו':

וכן הוא מבואר בזוהר פרשת וארא(דף כ"ב) בטהו בהוי"ה עדי עד כו' כל בני עלמא בעיין לאתתקפא בקודשא בריך הוא ולמהוי רוחצנו דילהון ביה: אי הכי מהו עדי עד אלא בגין דיהא תוקפא דבר נש באתר דאיהו קיומא וקשורא דכולא ואיקרי עד כו' והאי עד אתר דאחיד לכל סטרין לסטרא דא ולסטרא דא לאתקיימא ולאתקשרא קשרא די לא תעדי כו' והאי עד תיאובתא דכולא לגביה כמה דאת אמר עד תאות גבעות עולם תאובתא דיובלא לגביה דעד לעטרא ליה ולנגדא ליה ברכאן ולארקאה עליה מבועין מתיקין: ותיאובתא דשמיטה לאתברכא מיניה ולאתנהרא מיניה ובגין כך בטחו בהוי"ה עדי עד דהא מתמן ולעילא אתר טמיר וגניז איהו דלא יכיל לאתדבקא אתר הוא דמיניה נפקו ואתציירו עלמין הדא הוא דכתיב כי בי"ה הוי"ה צור עולמים ועל דא בטחו בהוי"ה עדי עד עד הכא אית רשו לבר נש לאסתכלא ביה מכאן ולהלאה לית רשו לבר נש לאסתכלא ביה דהא איהו גניז מכולא אר"י קרא אוכח עליה כי שאל נא לימים ראשונים עיין שם:

פירוש שבחינת זעיר אנפין שהוא עשר ספירות דאצילות נקרא בשם עד שהוא קיומא וקשורא דכולא כי עשר ספירות דאצילות הם המקשרים בריאה יצירה עשיה לאין סוף

ובהם מתגלים ומתקשרים כל הנבראים והאי עד אתר דאחיד לכל סטרין לסטרא דא ולסטרא דא דהיינו צד אחד הוא מצד בחינת אין סוף אשר הוא מושלל מבל מדה ושינוי והתחלקות:

וצד השני הוא מצד בחינת בריאה יצירה עשיה אשר הם נראים ליש גמור ושינוי וכוחו יתברך המקשרם ומייחדם לאתקשרא קשרא די לא תעדי שיהיו מיוחדים בלי שום שינוי נקרא עד שהוא בחינת זעיר אנפין כידוע לבן האי עד תאות גבעות עולם לגביה תיאובתא דיובלא דהיינו בינה ששם הוא התגלות אור אין סוף בבחינת שאלה התבוננות באור אין סוף לעטרא ליה דהיינו להמשיך לזעיר אנפין שהוא בחינת עד בחינת כתר כידוע שתפארת דבינה נעשה כתר לזעיר אנפין כי כל עיקר יחוד הספירות הוא על ידי הכתר שהוא בחינת פלא למעלה מהשכל דהיינו על ידי כוחו יתברך השוה בתכלית ההשואה ושלימותו יתברך הכולל כל הפעולות הנמצאים מאתו יתברך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשואה גמורה הוא מייחד כל המדות המורים על התחלקות כל פרט ופרט כמו שכתוב כולם בחכמה עשית לייחדם שלא יהיה בהם שום ריבוי ושינוי והתחלקות כלל ושיהיו מיוחדים ביחוד גמור אשר על פי שכל לא יושג שני ההפכים כי אם על ידי כוחו יתברך שאינו בערך השגה הוא כל יכול לכללם ולייחדם ולהשוותם בהשואה גמורה וזה ההמשכה אשר מכוחו השוה נקרא כתר הכולל כל האצילות כמו שיתבאר לקמן באריכות: [2]והנה כתר סתם הכולל הוא כחו יתברך המיחדם שאינו בבחינת השגה והבנה

[2] **אשר** על כן לא יקשה לך בזוהר ובעץ חיים אשר כמה פעמים קורא לכתר סתם שהוא אריך אנפין שהוא מקור האצילות וכמה פעמים נאמר שתפארת דבינה נעשה כתר לזעיר אנפין ובזוהר בראשית (דף ק"ך) פעם קורא לעילת העילות בינה ופעם קורא אותו כתר וכיוצא בזה תמצא הרבה פעמים בזוהר וידוע שעיקר האצילות הוא זעיר אנפין אך כן הוא באמת כי כוחו יתברך בדרך כלל הנמשך מאין סוף לייחדם הוא בחינת כתר הכולל כל האצילות אבל התגלותו והמשכתו במדות האצילות בבחינת התגלות יחודו הוא על ידי הבינה גם לא יקשה לך בזוהר אשר כמה פעמים לאין מספר מדבר בחכמה ובינה שהם מכלל אצילות שהוא זעיר אנפין וכל ההתחלקות הוא מחכמה כמאמר כולם בחכמה עשית וכל הראשית הוא מחכמה וגם בדברינו תמצא שכל ההתחלקות הכל מחכמה ובינה ומדות ואיך אמר בכאן שכתר נמשך מבינה וכתר אינו בבחינת התחלקות כלל אך יש שני בחינות חכמה ובינה דהיינו החכמה וההבנה של כל ההתחלקות איך ומה כל פרטיה בכוונה מיוחדת לכל נברא להשכיל בכל פרט התהוותו ולחברו בבחינת אין סוף והם נקראים חכמה ובינה דאצילות שהוא זעיר אנפין לכן מתפלגין בבחינת זעיר אנפין חכמה מתחלקת לל"ב נתיבות ובינה לנ' שערים ויש חכמה ובינה שהם למעלה מאצילות שאינם מתחלקים לא לנתיבות ולא לשערים דהיינו להשכיל ולהבין מה שלמעלה מן השכלה והבנה שהוא בחינת אין סוף בעצמותו יתברך אשר הוא מושלל מכל הדרגין ומקור של חכמה ומדות דאצילות כאשר הם נכללין במקורם הם נקראים אבא ואמא שהם חכמה ובינה עילאין דהיינו כוחם של הספירות הנמשך מכוחו יתברך בבחינת אין סוף על ידי הפלא שהוא כתר ובחינת חכמה הוא עצם ביטולם של העולמות למקורם על ידי כחו יתברך השוה בבחינת כתר שהוא פלא ובינה הוא הבנת הביטול איך שהם בטלים בבחינת מקורם ובחינות זו נקראים אבא ואמא אשר הם בכלל כתר דאצילות והמשכתם הוא משני המזלות שבדיקנא דאריך אנפין ונכללים בו לכן לא יצאו לחלק לא לנתיבות ולא לשערים כמבואר בעץ חיים כי התגלות אין סוף בעצמותו יתברך לא נחית לשום חילוק דרגין כי אם בחינת הבנת היחוד כאשר הוא בעצם מצד עצמותו אשר הכל הוא כח אחד לבד ועל זה נאמר בעץ חיים כי התגלות עתיק הוא בבינה לכן באדרא רבה קדישא אשר שם בא לבאר סדר ההשתלשלות הנמשך מאין סוף יתברך

במדות לא הזכיר שני הבחינות הנזכרים לעיל שהם אבא ואמא כי אם אריך וזעיר אנפין כי בחינת אבא ואמא הם נכללים בבחינת כתר וכמבואר בעץ חיים שער אריך אנפין כי לכן לא הזכיר באדרא רבה אבא ואמא כי הם תלויים במזל בבחינת שערות כי שערות הם הארות והמשכות שנמשך מאריך אנפין להמשיך היחוד בזעיר אנפין לכן נכללים באריך אנפין עצמו ואינם מהות אחר ולכן באדרא רבה ששם מבאר בדרך כלל עיקר ושורש ההשתלשלות מאין סוף יתברך במידותיו הם רק אריך אנפין וזעיר אנפין שבהם תלוי עיקר היחוד דהיינו ליחד כל המדות אליו יתברך על ידי בחינת אריך אנפין שהוא כתר לכן לא הזכיר אבא ואמא הנזכר לעיל אבל באדרא זוטא ששם מבאר אותם דרך פרט איך ומה ובאיזה אופן הם מיוחדים הזכיר אבא ואמא ועל הכוונה הזו מבואר בזוהר תיאובתא דיובלא לעטרא ליה דהיינו להמשיך כתר לזעיר אנפין על ידי תפארת ודי למבין: ולהבין הטעם שדוקא תפארת הוא כתר להיות שמבואר בזוהר פרשת תרומה (דף קכ"ז.) מענין אפרסמון ואפריון שאפרסמון הוא בחינת בינה ואפריון הוא בחינת מלכות לכן באפרסמון יש בהם עשר דהיינו סמ"ך ומ"ם שהם ו' ראשונות וד' תחתונות שהם שני בחינות שבבינה ובאפריון יש גם כן עשר אך כל העשר הוא ביחד בבחינת יו"ד דאפריון לכן נקרא אפריון כי סמ"ך ומ"ם שבבינה נעשו במלכות יו"ד אחד גם בעץ חיים מבואר זה באריכות גדול' שבחינת סמ"ך שבבינה הם ששה ספירות הראשונות שבבינה ומ"ם דבינה הם ד' תחתונות שבבינה שהוא נצח הוד יסוד מלכות שהוא מ"ם דלסרבה המשרה (ישעי' ט' ו') ובחינה הראשונה נקרא בינה שהם ששה ספירות ובחינה התחתונה שהם נצח הוד יסוד מלכות נקרא תבונה ונצח הוד יסוד מלכות הם מתפשטין בזעיר אנפין ונעשו לו מוחין ותפארתה נעשה כתר זהו דרך כלל הגם שמבואר כמה פרטים דהיינו שמחלק בתבונה גופא כל אלו הבחינות ושיש שלשה בחינות בתבונה זה תלוי בענין הקטנות והגדלות אבל דרך כלל הם ו"ו ראשונות הם בינה וד' תחתונות הם נצח הוד יסוד מלכות הם תבונה ונמשכו בזעיר אנפין למוחין ותפארת נעשה כתר ובחינה זו היא המייחדת כל הכלים דזעיר אנפין ביחודא חד: ולהבין זה הוא כי יש בכל דבר השכלה שני בחינות הבנה דהיינו בחינה אחת הבנת הדבר בעצם כאשר הוא במהותו ובחינה השנית הוא הבנת פעולת הדבר והתגלותו מה יהיה פעולתו והמשכתו כן יש שני בחינות בבחינת בינה בחינה אחת הוא הבנה באין סוף יתברך אשר הוא אין סוף ואין זולתו והוא לבדו הוא כאשר הוא במהותו יתברך ושהוא לא בערך המשכה כלל ובחינה השנית הוא הבנת שלמותו אשר כולל כל הדרגין בהשוואתו יתברך ויכול להתמשך עד אין תכלית להיות בחינת גילוי מכוחו יתברך לגלות שלימותו יתברך ככל חילוקי הדרגין ויתגלה בהם יחודו יתברך אשר אין מלבדו וכמו שיתבאר ובכלל הוא הבנה אחת דהיינו שאין עוד מלבדו ואין זולתו והכל מאתו יתברך אבל בדרך פרט נתחלקו לשני בחינות כי שני הבחינות בבחינת גילוי הם שני הפכים כי בחינת הבינה הראשונה הוא שאין זולתו ואין עוד מלבדו כו' ובחינה השנית הוא דוקא בבחינת דרגין מתחלקים בבחינת גבול שהם שני הפכים לכן נתחלקו לשני בחינות ומבחינה השנית שהוא בחינת נצח הוד יסוד מלכות שהוא בחינת המשכה והשפעה אשר ידוע כי כל עיקר נצח הוד יסוד הם בחינת השפעה לזולתו מזה נעשה מוחין למדות זעיר אנפין להתחלק לבחינת דרגין כי עיקר הזעיר אנפין הוא בחינת חילוק הדרגין על ידי הספירות כידוע ובחינה הראשונה שהוא גוף ההבנה שהוא השכלת עצמותו יתברך שלא בבחינת השפעתו הוא למעלה מן המדות והנה הגם שנתחלקו לשני הבחינות בחינת התחלקותם הוא בבחינת גילוי ההמשכה המתמשך בבחינת הבנה נחלקו לשני בחינות הבנה כנזכר לעיל. אבל לגביה יתברך הם הכל אחד על ידי כוחו הפלא והכתר כנזכר לעיל לכן גוף הבינה דהיינו עצם ההבנה שמצד עצמותו הנה בחינת התפארת נערך מהגוף והנצח הוד יסוד הם לבר מגופא כי הנצח הוד יסוד הם השפעה אשר לכן התפארת שהוא מבחינת עצם הבינה נעשה כתר לזעיר אנפין שהוא בחינת פלא כדי לייחד כל הכחות בבחינת זעיר אנפין על ידי בחינת תפארת שבבינה וטעם שהיחוד שנמשך בבחינת כתר הוא על ידי התפארת דוקא כי מדת התפארת הוא למשל כשאדם מתפאר דוקא בדבר שאין אצל זולתו הן בחפץ שאין נמצא לשאר אנשים או שעושה איזה דבר שאין אחר יכול לעשותה הן בחכמה והן בגבורה כו' כן הוא כביכול שזהו תפארתו שיהיו מכחו יתברך כל חילוקי הדרגין ואשר הוא יתברך מושלל מכל הדרגין ושיתחברו ביחד כו' וכן הוא בכל הפרצופים שמבחינת תפארת של העליון נעשה כתר לתחתון ובזה ממשיך יחודו האמיתי מבחינתו ומדותיו יתברך לקשרם ביחודו להתמשך בהם והם הנצח הוד יסוד דבינה הנמשכים בזעיר אנפין להיות לו מוחין ושורש זה הכתר נמשך מבחינת עתיק שנקרא רישא דלא אתיידע שהוא מבחינת שלימותו יתברך הכולל כל הדרגין בהשואה גמורה לכן התגלות עתיק הוא בבינה כנזכר לעיל וזהו לשונו הקדוש של הזוהר תיאובתא דיובלא לגבי דעד לעטרא ליה ולנגדא ליה ברכאן ולארקא עליה מבועין מתיקין שדקדוק לשונו הקדוש שבכל מלה ומלה יובן על פי כל המבואר לעיל כי לעטרא ליה הוא לעשות לו כתר בבחינת למעלה מן השכל בבחינת שאלה כנזכר לעיל ולנגדא ליה ולאדקא עליה מבועין מתיקין דהיינו שעל ידי כתר זה ממשיך יחודו יתברך בזעיר אנפין על ידי נצח הוד יסוד דבינה כנזכר לעיל בבחינת מוחין בבחינת חכמה בינה דעת שבזעיר אנפין שעל ידם הוא עיקר יחודו כנזכר לעיל ולארקא עליה מבועין מתיקין דהיינו התענוג והתכללות בבחינת עתיק כנזכר לעיל שהוא בחינת גילוי עצמות אין סוף בזעיר אנפין במדותיו בחינת תענוג עצמותו למעלה

מן השגה והבנה להתכלל ולהתייחד ביחוד עצום על ידי בחינת תענוג הנמשך מעתיק שהוא רישא דלא אתיידע אשר זה נקרא גדלות אמיתי דזעיר אנפין כמו שיתבאר אם ירצה השם והכל הוא על ידי הבינה אשר לכן נקראת אימא שממנה נמשך כל יחוד האצילות כי אבא הוא בחינת חכמה שהוא עצם הביטול מצד העצם שלא בבחינת הבנה ובינה הוא הבנת הביטול: אבל בכתר עצמו אין שייך לומר בו אפילו בחינת ביטול מאחר שהוא כח עצמותו יתברך שאין זולתו ואין עוד מלבדו על מי יפול שם ביטול כי מאחר שאין לתאר שום בחינה באור אין סוף מצד עצמותו על מי יפול שם ביטול כי אם בחכמה ובינה ששם הוא בחינת התגלותו יתברך בבחינת כח הדרגין ואף על פי כן המה בטלים אליו יתברך שם נופל לשון בטול שהדרגין בטלין לגבי מהותו יתברך וחכמה הוא עצם הביטול ובינה הוא הבנת הביטול כנזכר לעיל ושרשם הוא הכל אחד ונמשכים מכחו יתברך הנמשך מבחינת השואתו יתברך הנקרא כתר בכח זה הוא הביטול והבנתו ודי למבין: וכמבואר בזוהר הקדוש אבא ואמא כחדא נפקין וכחדא שריין לא מתפרשין דא מן דא לעלמין כי הביטול עצמותו והבנתו הכל הם אחד ממש שורשם במוחא סתימאה שבאריך כמו שיתבאר אם ירצה השם ודי למבין: ובזה תבין מה שמבואר בעץ חיים שכל ענין מהות זעיר אנפין ובחינת יחודו הוא הכל על ידי נצח הוד יסוד דאבא ואמא והגם שעיקרו הוא מהכתר כמבואר בעץ חיים(שער אריך אנפין) שמחסד גבורה תפארת דאריך נעשה גוף הזעיר אנפין. אך באמת כן הוא שמכוחו יתברך בבחינת כתר נתהוו המדות של זעיר אנפין שהם הכל אחד כמאמר הזוהר הוא זעיר אנפין הוא עתיקא. אבל ביטולם של המדות בבחינת גילוי השכלה והבנה הוא משני הבחינות אבא ואמא דוקא ודי למבין והבן:

ולהבין יותר פירוש של תיאובתא דשמיטה מפני מה נקראו בינה ומלכות גבעות עולם בשם השוה שמשמע שהם בחינה אחת ואיך הם בחינה אחת כי בינה הוא למעלה מזעיר אנפין כמאמר לעטרא ליה ומלכות היא לתתא מיניה כמאמר לאתברכא מיניה ואיך ישתוו: אך הנה ידוע ששורש המלכות הוא למעלה מבחינת זעיר אנפין כמו שכתוב אשת חיל עטרת בעלה וכמו שמבואר בעץ חיים שער אריך אנפין אשר שרשה הוא מרישא דלא אתיידע שהוא בחינת עתיק להיות כי מדת המלכות הוא להסתיר האור לגבי הנבראים ולגלות כל פרט בבחינת יש ונפרד בכל אחד ואחד בחינה מיוחדת בהתהוותה ליש גמור שהוא דוקא מצד ההסתרה בבחינת התנשאות כמו שכתוב לך הוי"ה הממלכה והמתנשא לכל לראש שכל חיות והתגלות הנבראים הוא מבחינת מלכותו יתברך בבחינת התנשאות דוקא כמבואר בלקוטי אמרים כי אם היה נגלה אורו יתברך לא היה התגלות להנבראים כידוע אבל אף על פי כן כל הנבראים הם חיים וקיימים מכוחו יתברך הנגלה בהם דוקא להוותם ולהחיותם ולקיימם הן בהרכבות כל מין ומין בפני עצמו דהיינו בצומח יש כמה מיני הרכבות בתמונתו של הצומח וגופו וחיותו ומזל המכה בו ואומר לו גדל וכן בחינת החי התחברות חיותו עם גופו שהוא בשרו וכן התחברות והתקשרות כל המינים זה עם זה דהיינו הצומח עם החי ועם האדם: וכן הוא במלאכים התחברות והתקשרות עד אין קץ אשר כל התקשרותם הוא למעלה מן השכל הן התחברות שבכל מין ומין והן בהתקשרות המינים זה עם זה אשר הכל הוא מכוחו יתברך המקשרם ומייחדם בבחינת פלא כמו שכתוב נפלאים מעשיך: כי עשית פלא אשר כוחו יתברך בבחינת אין סוף הוא נמשך בהם לקשרם ולהשוותם במהותם והתקשרותם דוקא הוא על ידי אין סוף הנגלה בהם אשר כל חיותם בעצמם והתקשרותם זה עם זה לא יושג על פי שכל וחכמה בעולם כמו שכתוב נפלאים מעשיך: ועוד זאת שעצם הנבראים והנוצרים והנעשים אינם דבר זולתו חס ושלום שהכל הוא מעצמותו יתברך מאחר שאין דבר חוץ ממנו: נמצא מזה נראה בחוש התגלותו יתברך בעצמותו בבחינת נבראים דוקא להוום ולהחיותם ולקיימם ולקשרם זה עם זה שהם הכל בבחינת פלא למעלה מן השכל כי הוא הבורא והיוצר והעושה ואין דבר זולתו וכמו שכתוב בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה וכמו שכתוב נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאיתי דייקא וכמו שכתוב אתה עשית כו' ואתה מחיה וכו' וכמה מקראות שמורים שהכל הוא כחו לבדו יתברך הנגלה בהם בכל פרט ופרט דייקא והם שני הפכים בנושא אחד כי התגלות הנבראים ליש ודבר בפני עצמו הוא מצד ההסתרה והצמצום והתנשאות כי אם היה נגלה בהם בבחינת גילוי היו בטלים במציאות לגמרי וקיומם והתקשרותם הוא מהתגלות כחו יתברך בעצמותו דוקא ודבר זה הוא רחוק מאד מן השכל יותר מבחינת היחוד הנמשך בזעיר אנפין שהם בחינות יחודא עילאה שהם יחוד גמור הגם שזהו גם כן בחינת פלא איך יהיו נמצאים בחינת דרגין מכחו יתברך מאחר שהוא מושלל מכל הדרגין ולכן נקרא כתר בחינת פלא כי מחמת כחו השוה כל יכול להיות נמשך ממנו בחינות דרגין ואף על פי כן לא יהיה בו שום שינוי ובטלים במציאותם ומהותם באופן שנגלה יחודו יתברך בלי שינוי כלל וכמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי לכן אינו רק פלא אחד איך נמצאו ממנו הדרגין אבל אחר שנגלה עליהם אור אין סוף יתברך הרי הם בטלים במציאות לגמרי אבל בבחינת מלכותו יתברך הם שני פלאים דהיינו שיהיה התגלות כוחו השוה בבחינת דרגין ואף על פי כן לא יהיה נגלה בהם יחודו יתברך ושלא יהיו בטלים במציאות לגמרי: וכמשל זיו השמש שהוא בטל לגבי השמש לגמרי ואז בהיותו בשמש אין נגלה הזיו למהות כלל כי בטל לבחינת אור השמש כמבואר בשער היחוד ואמונה עיין שם: והתגלות הזיו הוא אחר צאתו להאיר לחלל העולם אז נראה לזיו אבל בעודנו בשמש לאין נחשב ובבחינת מציאות העולם הנגלה אשר אנו מעריכים

את גילויו לזיו ואור הנשפע ממנו יתברך לא יצא לכלל מהות אחר חס ושלום כי עצמותו הוא בבחינת התגלות הזה ואף על פי כן לא יהיו בטלים לגבי עצמותו ונראין לבחינת יש בכמה מיני התחלקות זהו פלא יותר וזהו ותרד פלאים וכן הוא אומר הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר# {הגה"ה דהגה"ה **הגם** שהכתוב ואבדה חכמת חכמיו מדבר בזמן הגלות כן הוא כידוע שכל ירידה צורך עליה: והנה בזמן שבית המקדש היה קיים היה יחוד גמור בבחינת פנים בפנים שהיה התגלות יחודו בגילוי גמור בקודש הקדשים ועל ידי קרבנות כידוע לכן בעת עלייתם היו משתמשין בכתר אחד בבחינת פלא אחד לבד כנזכר לעיל כי היו שניהם שוין בבחינת התגלות אבל בזמן הגלות שאז אין גילוי יחודו יתברך בהתגלות כמאמר הזוהר פרשת שמות (ח' ע"א) על פסוק לבד בך נזכיר שמך כי עתה הוא בפירודא כי אם בחינת יחודם הוא רק בבחינת הארה בקריאת שמע ותפלה כידוע ולא בעצם ההתגלות לכן כל עבודה דכעת הכל הוא בהסתרה בעשיה בבחינת התורה ומצות ובבחינת ויצעקו בצר להם ובביטול המדות על ידי לאכפייא וגם בחינת לאהפכא דכעת הוא רק בבחינת הארה בעת קריאת שמע ותפלה כידוע מענין פרוכתא קלישתא דחפייא על ארץ ישראל אחר החורבן הנזכר בזוהר הקדוש פרשת תרומה (קמ"א.) שההתגלות הוא דרך מסך מה שאין כן בזמן הבית היה הפתח פתוח בלי שום מסך נגד ארץ ישראל אבל כעת הוא רק על ידי מסך בבחינת הארה שהם המסכים אשר מלכות דאצילות שהיא כנסת ישראל בוקעת אותם להאיר בבריאה יצירה עשיה כמבואר בעץ חיים: ולכן מבואר בזוהר הקדוש דקלין דצלותא בקעין רקיעין ואוירין הם המסכים ודי למבין ולפעמים יקרה גם בדורות האלו צדיקים מופלגים הם נשמות קדושות אשר הופיע עליהם אור הוי"ה ויחודו יתברך שלא בבחינת מסך כנזכר בגלגולים ויכולים להשיג כמו בזמן הבית בבחינת ביטול גמור בבחינת התפשטות הגשמיות אך הם הם שבאו לצורך תיקון הדור אבל בדרך כלל כל העבודה אפילו בצדיקים הוא רק בבחינת הארה. וגם זאת בקריאת שמע ותפלה. לכן צריך לכוין בתפלה נגד קודש הקדשים כמו שכתוב והתפללו אל המקום הזה ששם הוא הארה עוברת על ידי בחינת מסך שהוא פרוכתא קלישתא אבל בארץ העמים הוא מסך והסתרה גמורה בלי שום הארה בכדי שיהיה התגלות ליש ונפרד גמור והעבודה זו הוא בבחינת תורה ומצות מעשיות וירידה זו היא צורך עלייה כנזכר לעיל שהוא הפלא ופלא לכן על ידי ביטול ההיפוך ובעבודה זו מתגלה שני פלאים כמשל שזה אין פלא כל כך שהבן בטל לגבי אביו בהתגלות כבודו ואהבתו לבנו אבל כשבטל לגבי אביו כשאביו מסתיר פניו ממנו ומראה נגדו ההיפוך כנזכר לעיל אז יותר נתגלה הביטול בעצם אל אביו: וזהו מה שכתוב המסתיר פניו כו' ואנכי הסתר אסתיר כו' כידוע ליודעי ח"ן ועל ידי העבודה יתגלה לעתיד הפלא עליון שהוא למעלה מבחינת חכמה והבנה וזהו מה שכתוב ותרד פלאים הפלא ופלא כנזכר לעיל: וזהו סוד כל הקללות יהפכו לברכה ואז יהיה אשת חיל עטרת בעלה למעלה מכתרו:} דהיינו שלא נתגלה הפלא בבינה כמו שנתגלה במלכות כנזכר לעיל שנתגלה על ידי הבינה גילוי ביטולם במציאותם ויחודם אבל בבחינת המלכות התגלותו יתברך הוא למעלה מבחינת בינה לכן נאמר ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו כו' דהיינו שהוא למעלה מחכמה כו' וזהו מה שמבואר בעץ חיים בענין הכתרים דזעיר ונוקבין שבכלים גדול כתרה מכתרו כי כלי הכתר דנוקבא נעשה משני שלישים דהיינו מחסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד דתפארת דזעיר אנפין וכלי הכתר דזעיר אנפין נעשה משליש התחתון דתפארת דבינה: אבל באור גדול כתרו מכתרה דהיינו שהאור דכתר דזעיר אנפין הוא שליש שלם כפי הכלי ואור הכתר דנוקבא הוא רק חצי שליש עיין שם: כי בחינת כתר דזעיר אנפין הוא לייחד אורות בכלים ולייחדם ביחוד גמור ולהשוות כל הדרגין בלי שום שינוי: הוא מכח הבינה שהוא תפארת דבינה אבל הוא רק מנצח הוד יסוד דתפארת דבינה דהיינו בבחינת השפעתה לבחינת דרגין לייחדם בבחינת פלא: אבל חסד גבורה תפארת דתפארת דבינה שהוא הבנת עצמותו יתברך שלא בבחינת המשכתו יתברך אין להעריך בו כלל שום התחלקות בעולם מאחר שהוא אינו מערך כלים חס ושלום וחילוקי דרגין: אין שייך בו לומר אפילו בחינת יחוד מחמת פשיטותו יתברך שאין זולתו כלל כי אם מצד המשכתו בבחינת כלים לייחדם בהשואה גמורה שם הוא נופל לשון יחוד דהיינו הגם שנמשכו ממנו יתברך כל פדטי כוחות הנבראים בבחינת דרגין אף על פי כן הוא אחד בהם בלי שום שינוי כלל ובחינה זו נקרא נצח הוד יסוד דתפארת דבינה שהוא שליש אחרון ולכן האור שהוא הגילוי גם כן שוה להכלי כי שם נתגלה אור אין סוף בגילוי גמור שכל חילוקי הדרגין בטלים במציאות ממש כנזכר לעיל: אבל בבחינת נוקבא שהוא בחינת מלכותו יתברך המסתרת האור לגבי הנבראים להיות נראים ליש ודבר והתהוותם הוא מעצמותו יתברך כנזכר לעיל ואף על פי כן אינם בטלים במציאות זהו דוקא מכוחו בעצמותו יתברך שאינו בערך התגלות כלל כי בזה הוא כוחו השוה ממש שלא בבחינת ידיעה כלל כמבואר לעיל שהוא מרישא רלא אתיידע אשר מפני זה נקרא כתר דנוקבא ובזה נתגלו חסד גבורה תפארת גם כן דהיינו עצמותו יתברך שלא בבחינת המשכה כלל ושלא בבחינת ידיעה וזהו בבחינת הכלים דהיינו כלי אומנתו יתברך שהוא כל יכול להסתיר האור בבחינת נפרד ואף על פי כן נתגלה בהם עצמותו יתברך ולכן נקרא כלי כמשל בשר ודם כשרוצה לשנות איזה דבר מתמונה לתמונה אינו רק על ידי כלי לזה וכל שהוא חכם יותר ממציא כלים ביותר חכמה וביותר פלא: כן הוא כביכול כל התגלות הנבראים שהם מאין ליש שהם שני הפכים נקראים כלי אומנתו

של הקדוש ברוך הוא והם הספירות כמבואר לעיל: וכלי הכתר נקרא כח יחודו בעצמותו יתברך הגם שאין בהם כלים כי אם בדרך השאלה: והאור נקרא הגילוי שנתגלה על ידי בחינת כלים הנזכרים לעיל וגם מה שנתגלה בתוך הכלים בבחינת אור של זה הכתר דהיינו האור שהוא בחינת הגילוי הרי אין נגלה בהם בחינת עצמותו יתברך כי אם שהם חיים וקיימים מכוחו יתברך בבחינת נפרדים: לכן הוא חצי שליש בלבד דהיינו גילוי בחינת פלא בכל הדברים בהתהוותם והתקשרותם זה עם זה בבחינת התגלותם שהם גם כן פלא כמו שכתוב נפלאים מעשיך אפילו בבחינת מעשה הוא פלא וזהו בחינת חצי התחתון כמו שנגלה לנבי דידן המקבלים הפלא הזה בבחינת עשיה שבעשיה גופא נתגלו פלאותיו בבחינת נבראים: אבל בחינת חצי העליון דהיינו גילוי אור עצמותו יתברך כאשר הוא לגביה יתברך אשר המה בטלים לגמרי בעצמותו לא נתגלה בהם כי אם היה מתגלה בהם לא היו נראים לבחינת יש כלל לכן לא נתגלה האור כי אם חצי שליש התחתון שהם בחינת חצי השפעה שהם נצח הוד יסוד אשר הם כח השפעתו יתברך בבחינת פלא כי לא נתגלו פלאותיו יתברך כי אם כאשר נגלה הפלא לגבי דידן נפלאותיו בבחינת עשיה: וזהו חצי שליש התחתון אבל יחוד הדרגין כאשר הוא לגביה יתברך שהוא חצי העליון של ההשפעה שהם נצח הוד יסוד לא נתגלה כנזכר לעיל אבל שליש האמצעי שהוא חסד גבורה תפארת דבינה לא נתגלה אפילו בזעיר אנפין כי הוא אינו בערך גילוי כי אם הכלי נתגלה בבחינת נוקבא שלא בערך ידיעה בבחינת רישא דלא אתיידע ודי למבין: והם הם שני פלאים הגם שבפנים מבואר שהוא מרישא דלא אתיידע וכאן מבואר שהוא מתפארת דזעיר אנפין המבין יבין כי זהו מצד השורש ששרשה משם אבל בענין קבלתה הכל מזעיר אנפין ודי בזה כידוע במשל מאדם שהדבור שורשו למעלה מחכמה ומדות אך אף על פי כן מקבל מן המדות שעל ידיהם נתגלה כח הרצון שבנפש כי שורש המדות הם גם כן גבוהים מן השכל כידוע שעיקר גילוי המדות בלב אחר צאתם מיסוד אימא שהוא השכל אז נגלה בהם הגילוי שהוא למעלה מן השכל שהם החסדים המגולים ששרשם מעתיקא כמאמר זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותליא ומשם קבלת הנוקבא בבחינת חסדים מגולים אחר בקיעתם מיסוד אימא על ידי נצח הוד יסוד דאימא ודי למבין: וכל הדברים הנזכרים לעיל צריכין ביאור רחב ואם ירצה השם יתבארו במקומן: וכעת ביארתי רק מה שנצרך לענייננו: לכן שרשה היא מרישא דלא אתיידע שהוא למעלה מבחינת אריך שהוא הפלא ופלא שהוא כתר על גבי אריך כי בחינת אריך הוא הנמשך בבחינת התגלות כוחו יתברך שלמעלה מן השכל ומדות במדותיו יתברך לייחדם הגם שבחינתו גם כן לא ידיעא אבל קיימא לאתיידע בבחינת גילוי מדותיו יתברך על ידי בחינת הבינה הנזכר לעיל בזעיר אנפין אבל בחינת עתיק שהוא בחינת לא אתיידע כלל נתגלה בבחינת המלכות שלא בבחינת ידיעה כנזכר לעיל. לכן שרשה מרישא דלא אתיידע אבל שרשם דאריך ועתיק הם אחד והם בחינה אחת ממש אשר בכלל נקראו בשם בחינת הכתר דאצילות שהכל הוא מכח אין סוף השוה כי אם בבחינת גילוי מתחלקים לשתי בחינות אבל בעצם הם אחד. לכן שורש הבינה והמלכות אשר נמשכו מהם שרשם הם ממקור אחד כמבואר בזוהר הקדוש תרין ההי"ן אזלין כחדא אימא וברתא כחדא אזלין ולכן נקראו גבעות עולם כי גבעות הוא לשון התנשאות וגם לשון חיזוק כדפירש רש"י (בראשית מ"ט כ"ו) שהוא לשון מצוקים שהוא לשון חיזוק ועוד זאת כי על ידם הוא גילוי עצמותו יתברך באמיתיותו לכן נקראת מלכות אפריון דהיינו מה שנחלקו בבינה לסמ"ך ומ"ם נכלל במלכות בבחינת יו"ד דהיינו שכולל שתי הבחינות של בינה בבחינה אחת כי בבינה הוא הבנת היחור נתחלקו לשתי בחינות דהיינו כאשר הוא בעצמותו יתברך וכאשר הוא בבחינת דרגין אך שהם מתייחדים כנזכר לעיל וגם שם הוא במספר גדול כי בבחינת הבינה נתגלו כל הבחינות ביותר הרחבה אבל במלכות שיחודה הוא למעלה מבחינת הבנה וידיעה כמבואר לעיל לכן הכל נכלל בהמשכה אחת מבחינת כחו האין סוף שהוא אין עוד מלבדו יתברך שהוא בחינת יו"ד אחד שהוא ביטול אחד ודי למבין:

ולכן מבואר ברעיא מהימנא שלעתיד יהיה שם הוי"ה באופן אחר שיהיה תרין ההי"ן ויו"ד בראשו והוי"ו בסופו וה"א ראשונה יהיה הבחינת מלכות דוקא כי לעתיד יהיה גילוי עצמותו בכל הדרגין בהשוואה גמורה בשוה ודוקא בבחינת יש יהיה התגלות אין סוף וכמו שכתוב כי עין בעין יראו וכו' וראו כל בשר וכו' ואז יהיה מדת מלכות למעלה מן הבינה דהיינו שיהיה התגלות ביטולה בבחינת חכמה שהוא ביטול עצמותו יתברך לבדו שלא בבחינת ידיעה והבנה שהוא מבחינת רישא דלא אתיידע כי שם הוא התגלות אור אין סוף בחכמה בבחינת דלא אתיידע כי חכמה נקרא עתיקא דלא קיימא לשאלא כמבואר בזוהר ושורש החכמה הוא מחסד דעתיק הנקרא רישא דלא אתיידע ובינה מגבורה דעתיק לכן לעתיד לבא תהיה ה"א תחתונה אצל יו"ד שהוא חכמה ודי למבין: וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם: עיין בעץ חיים שער אריך אנפין הנזכר לעיל: גם בפרי עץ חיים בכוונות תפילין דרבינו תם וזה יהיה לעתיד אך עתה מקבלת המלכות מבחינת זעיר אנפין כמבואר בפנים ודי למבין: עד כאן הגה"ה

הגה"ה ב'

ובזה תבין מה שמבואר בעץ חיים שער אריך אנפין הנזכר לעיל שבבחינת אריך אנפין אין בו רק תשע ספירין והם תשעה היכלין דלאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין כו' המבואר בזוהר הקדוש פרשת נח (ס"ה): אבל מלכות אין לו

כלל והוא סתים מכולא אבל התגלות זה הכתר שהוא הפלא הוא בבינה דהיינו להבין זה הפלא בבחינת השגה והבנה שכל המדות וההתחלקות הם למעלה מן ההשכלה וההבנה וביטולם לאין סוף והתאחדותם למקורם וזהו בחינת בינה דקיימא לשאלא ולא למנדע דהיינו לשאלא מי ברא אלה שהם המדות מאחר שהוא אין סוף יתברך ואין זולתו ופשוט בתכלית הפשיטות ואיך יתהוו ממנו מדות המורים על התחלקות חס ושלום אבל השאלה זו היא בכדי לייחדם במקורם על ידי השאלה והבנה זו דהיינו הגם שנתגלה בחכמה ומדות אף על פי כן אינם מדות כלל ואיך ומה הוא לא ידיעא וזהו לא למנדע אך להבין שהוא למעלה מההשגה כמו למשל שאדם מבין על איזה דבר עמוק שהוא עמוק ושהוא למעלה משכלו ומחמת הבנה זו בטלים כל שכלו ומדותיו לגבי הגבוה ממנו עד שאין נחשבו מדותיו לכלום כן הוא כביכול הגם שנתמשך במדותיו בחכמה וחסד להתחלקות אף על פי כן הם אחד מחמת גילויו יתברך בבחינת בינה מתגלית

כי אם מנצח הוד יסוד דעתיק שהוא רישא דלא אתיידע המתגלה בו ומזה נעשה לאריך אנפין בחינת מלכות גם בדרושי זעיר אנפין מבואר גם כן שזעיר אנפין אינו רק בעל תשע ספירות ומלכות שלו נתגלה בעטרת יסודו עיין שם אשר על פי המבואר לעיל יובן כי בחינת אריך אנפין הוא בחינת עצמותו יתברך הנמשך לייחד כל הדרגין בכחו יתברך השוה שלא יהיה בהם שום שינוי ופידוד ובחינת זעיר אנפין הם חילוקי המדות בכל הדרגין המתחלקים כמבואר לעיל אשר על ידם נתגלו הנבראים בחילוקי הדרגין בכל אחד ואחד בפרט אבל לגביה יתברך הגם שהוא בעצמו החכם ומבין וחסדו וגבורתו יתברך הכל מכחו אף על פי כן אינם מתחלקים כלל בבחינת ריבוי ושינוי הוא על ידי כחו יתברך בבחינת פלא שנקרא אריך אנפין המתגלה בהם ומייחדם ביחוד גמור וכמו שיבואר לקמן בעזר השם: והנה ידוע שכל חילוקי הדרגין בבחינתם הם רק תשע שהם חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד כידוע ומבואר במקום אחר הטעם על זה אבל מדת מלכותו יתברך הוא רק גילוי התחלקותם לבריאה יצירה עשיה בבחינת הסתר לכן היא משלמת כל עשר כידוע על ידי כחה ושרשה למעלה מן השכל בבחינת עתיק כמבואר לעיל לכן כל יחוד הספירות תלוי בה כמאמר הזוהר הקדוש בלא איהי לא איקרי אחד כמבואר בכמה מקומות בזוהר ובתיקונים וברעיא מהימנא שעיקר היחוד הוא על ידי בחינת המלכות הנמשך מעצמותו יתברך בבחינת רישא דלא אתיידע שאינו מערך גילוי וידיעה והשגה כלל שהיא תחלת המחשבה שמזה נתייחדו כל ספירות הזעיר אנפין בבחינת גילוי כחו יתברך בבחינת אריך אנפין המייחדם ודי למבין:

ועל זה נאמר בספר יצירה עשר ולא תשע כדי להורות על היחוד כי בבחינת תשע הוא עיקר ההתחלקות ועל ידי בחינת העשר הם מיוחדים ומבואר זה במקום אחר לכן אין בו רק תשע ספירות אך בזעיר אנפין שכל עיקר ההתחלקות הוא בשביל הגילוי על ידי מלכותו יתברך לכן נגלה בכח התקשרותו והמשכתו שהוא בחינת יסודו מדת מלכות שהוא בחינת הגילוי אבל עדיין הוא בכח התקשרות המדות אבל לא במדה בפני עצמה מאחר שהם שני הפכים כי מצד הגילוי בחינת זעיר אנפין שהוא בבחינת יחודא עילאה ששם מיוחדים בכח אין סוף המייחדם אזי לא יתגלו חילוקי דרגין כלל בבחינת נפרד גמור שהוא ההיפוך לכן גילוי מדת מלכות בו הוא בחינת עטרת יסודו שנכלל בבחינת יסוד שהוא התקשרות והמשכה אבל לא נתגלה בו למדה בפני עצמה והבן: לכן גם באריך אנפין אשר הוא שורש יחוד הדרגין כאשר הוא לגביה אין התגלותו רק בבחינת תשע ספירות הגם שאין בו ספירות לכן מבואר בזוהר הקדוש לאו אינון נהורין וכו' ולית מאן דקיימא בהו: אך אף על פי כן נקראו ספירות מחמת שמייחדים בחינת הספירות לכן נקראו על שם ספירות גם כן בהשאלה לכן בגילוי הזה שהוא אריך אנפין לא נגלה המלכות כלל בו כי אדרבה שורשו הוא רק לגלות השואתו הגמורה ומדת המלכות הוא להיפוך לחלק הדרגין בבחינת נבראים ובשורש הזה לא נגלה המלכות אפילו בעטרת יסוד כי זעיר אנפין הוא עיקרו לגילוי כנזכר לעיל לכן נרמז הגילוי בו: אבל אריך אנפין שרשו לייחד ולגלות השואתו יתברך בבחינת אין סוף אשר אין זולתו אינו נגלה כלל המלכות שבו שהוא גילוי בחינת זולתו: אך נצח הוד יסוד דעתיק שהוא בחינת הפלא ופלא כנזכר לעיל המתגלה בבחינת הפלא הנזכר לעיל אשר עיקר מחשבתו הקדומה היה דוקא בבחינת הנבראים אשר שרשו אינו מערך גילוי וידיעה והשגה כמבואר לעיל אז נתגלה בבחינת אריך אנפין המלכות גם כן ודי למבין: והבן מאד

בהם בחינת עצמותו יתברך שאין זולתו ושהוא פשוט בתכלית הפשיטות בזה בטלים למקורם ומתאחדים במקורם באופן שאף על פי כן הם מיוחדים בלי שינוי וזהו שבחינת התגלותו יתברך במדותיו נתגלה על ידי הבינה הזו אשר הוא התגלות הפלא שהוא הכתר אבל עצמותו יתברך דהיינו כח עצמותו יתברך המייחדם שהוא בחינת הכתר הכללי הרי הוא אינו בכלל השגה כלל ובחינת התגלות הכתר הוא על ידי הבינה כנזכר לעיל וזהו לעטרא ליה דהיינו להמשיך למדותיו בחינת כתר על ידי התפארת דבינה לייחדא ליה ודי למבין.

ותיאובתא דשמיטה לאתברכא מיניה דהיינו להמשיך יחוד מדותיו יתברך שהם בבחינת יחודא עילאה בבחינת יחודא תתאה דהיינו להמשיך יחודו יתברך שהוא יחוד הדרגין בבחינת יחודא עילאה להמשיך יחודו זה בבחינת בריאה יצירה עשיה ולהתבונן שכל הדרגין המתחלקין בבריאה יצירה עשיה הם גם כן ביחודא חד כי כל הסתר הדרגין הם רק בבחינת נבראים שנגלים לבחינת נפרדים לגבי דידן אבל באמת הם מיוחדים במדותיו יתברך המיוחדים בבחינת זעיר אנפין שהוא יחודא עילאה ולייחדם ביחודא תתאה כגוונא דלעילא לכך תיאובתא דשמיטה לאתברכא מיניה ולאתנהרא מיניה: דהיינו להתמשך יחודו יתברך בבחינת הנבראים ולקשרם ביחודו יתברך על ידי עבודת התחתונים בקריאת שמע ותפלה ותורה ומצות כידוע וזהו בטחו בהוי"ה עדי עד:

פירוש עד הוא בחינת זעיר אנפין שעד הוא לשון קישור וחיזוק כנזכר לעיל שהוא יחוד עצמותו יתברך במדותיו והתייחדות כל הנמצאים ביחודו יתברך הוא על ידי יחוד עצמותו יתברך במדותיו כנזכר לעיל שזה נקרא במה שהורשת דהיינו מצד ההתגלות שאנו רואים התהוות פרטים להתבונן שהכל הוא מכוחו יתברך ולייחדם אליו יתברך בבחינת אני הוי"ה לא שניתי שהוא הכל אחד זהו בטחו בהוי"ה עדי עד דהיינו לקשר כל הנמצאים אליו יתברך ולהמשיך יחודו יתברך בהם כנזכר לעיל:

והאי עד תאות גבעות עולם לגביה דהיינו תיאובתא דבינה הוא להמשיך היחוד במדות לייחדם ביחוד גמור כנזכר לעיל ומלכות לקבל ממנו היחוד בבחינת נבראים ליחדם על ידי תורה ועבודה בבחינת מסירת נפש כידוע וזהו לשון בטחו בהוי"ה עדי עד כי בטחו הוא לשון דביקות והתקשרות הוא על ידי מידותיו יתברך שם הוא עיקר ההתבוננות והדביקות דהיינו לאחדם במאצילם ברוך הוא עדי עד שהוא בחינת זעיר אנפין לאחד הכל במקורו דהא מתמן דלעילא דהיינו להשכיל ולהתבונן בערך עצמותו יתברך איך ומה הוא בכוחו יתברך בבחינת עצמותו הוא אתר דלא יכיל לאתדבקא אתר הוא דמיניה נפקו ואתציירו עלמין הדא הוא דכתיב כי ביי"ה הוי"ה צור עולמים כי בחינת י"ה הם

חכמה ובינה שהם בחינת השכלת והבנת עצמותו אשר הוא למעלה מבחינת הדרגין אשר בבחינתם נצטיירו עלמין מכוחו יתברך הבלתי בעל גבול בבחינת מדות שהם מקור לגבול אשר זהו למעלה מן השגה איך יהיה בחינת גבול בלמעלה מן הגבול ואיך יתייחדו שני הפכים אלו במקודם אין זה כי אם בבחינת השוואתו יתברך לכן הוא אתר גניז מכולא שהוא למעלה מהשגה והבנה לכן לית רשו לבר נש לאסתכלא ביה דהא הוא גניז מכולא ולית מאן דקאים על ההוא אתר כו' כי אינו בערך ידיעה והשגה כלל לכן אסור לאסתכלא ביה כלל ולא לשאלא ביה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה למקצה השמים כו' אבל אי אתה שואל מה למעלה וכו' דהיינו בבחינת המשכות הנבראים בבחינת דרגין שם הוא השאלה להתבונן שהם הכל מכוחו יתברך מבלי גבול ולייחדם אליו יתברך ביחודא חד:

וזהו בבחינת המשכתו יתברך אבל בבחינת עצמותו יתברך שלא בבחינת המשכה דמיניה אתציירו עלמין אסור לשאול איך ומה הם בכוחו ולייחס אליו יתברך בכוחו הנמצאים אפילו בבחינת העלם דהעלם חס ושלום כי אם שלא לשאלא כלל כי אם בבחינת אמונה שהוא למעלה מהשכלה והבנה כי אם לקשר דרגין אליו יתברך ובזה הוא עיקר ההתבוננות איך שאין בו יתברך שינוי כלל מקודם שנברא העולם לאחר שנברא:

וזהו מסטרא דנחית לאמלכא על ברייז אבל באתריה כביכול טרם התמשכותו אין בו שום אות וציור ונקודה כלל כי אם הוא פשוט בתכלית הפשיטות ולא נודע מהותו כלל ולא נודע כי אם מצד פעולותיו ולכן אסור לאסתכלא ביה ולשאלא ביה כלל כמאמר הנזכר לעיל אין סוף לא תליא ביה שאלתא כלל כי מאחר שבא לכלל שאלה חס ושלום הרי מורה שיש בו חס ושלום איזה שייכות להדעת ואיזה ערך ויחוס לבחינת חכמה ומדות בכחו ואיזה כוחות המשכה חס ושלום בבחינת עצמותו יתברך אשר זה מורה שיש בכוחו יתברך חס ושלום איזה רצון וכל רצון מורה להתחלקות המהות לדבר שרוצה או שנצרך לאיזה דבר או שיש חס ושלום איזה דבר שקודם לו או שחוצה לו חס ושלום ובאמת הוא פשוט בתכלית אין לך דבר שקדם לו או שחוצה לו כי אם הוא לבדו ממש ואין לומר בו שום רצון ומדות חס ושלום אפילו בהעלם דהעלם וזהו עיקר יסודותם של בעלי הקבלה נגד הטועים החוקרים הכופרים ביחוד מטעם שלא יגיעם על פי השכל איך יתהוו שני הפכים בתכלית אם האין סוף יתברך הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין בו לא חיבור ולא פירוד ולא כח הרכבה ולא כח השינוי איך נמשך ממנו כח הרכבות ושינויים מאחר שהוא עצם פשוט לכן יש מהם שהודו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ומושלל מכל התוארים רק שבהתפשטות ממנו נשתנה ונעשה להמשכה אחרת חוץ

מכוחו כביכול ומחמת זה סילקו השגחתו יתברך מכל הנבראים ויש מהם שאמרו שכל כוחות התחלקות דהיינו חכמה ומדות יש בכוחו בתכלית ההעלם ודימו זה כעין היולי שנושא לאיכות היסודות ושניהם כופרים גמורים כמאמר הראב"ד זכרונו לברכה הנזכר לעיל אשר חס ושלום לדבר ולהרהר בשני הדעות דהיינו שיהיה חס ושלום דבר שחוץ ממנו כביכול אלא שכל התמשכותו הכל בכוונה מאתו יתברך והוא מתפשט בהם ומהווה ומחיים ומקיימם כביכול בעצמותו יתברך כמו שכתוב את השמים ואת הארץ אני מלא:

גם חס ושלום לדבר שהנמצאים יש להם איזה ערך ויחוס ושורש התחלקותם אצלו אפילו בהעלם כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות כנזכר לעיל הגם שממנו יתברך נמצאו הכל והוא מתפשט בהם והוא שני הפכים ממש שלא יושג על פי חכמה ושכל איך שמהוה ומתפשט בכל השינויים והתחלקות ואף על פי כן הוא פשוט בתכלית הפשיטות ולא יהיו פועלים בו כביכול ריבוי ושינוי והוא יתברך שוה ממש כמו קודם התמשכותו כן הוא לאחר התמשכותו בלי שינוי כלל אשר לכן גילו בעלי הקבלה העשר ספירות וקראום בשם כלים ובלשון רבותינו זכרונם לברכה נקראו לבושים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה בעשרה לבושים נתלבש הקדוש ברוך הוא וברא את העולם כו' ודי למבין.

פרק ו

ולהבין זה באר היטב אעתיק מקודם מאמר אחד מר' עזריאל שקיבל מהר' יצחק סגי נהור בן הראב"ד זכרונו לברכה אשר ידוע קבלתם מפי אליהו זכור לטוב כאשר העיד עליהם האר"י זכרונו לברכה הביאו בספר עבודת הקודש בחלק ראשון (פרק ח') וזה לשונו הוסיף השואל לשאול באיזה הכרח תכריח שיש שם עשר ספירות כי רצוני לומר כי אין שם רק אין סוף בלבד.

תשובה אין סוף הוא שלימות מבלי חסרון אם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו ואם תאמר שהגבול הנמצא ממנו תחלה היה העולם הזה שהוא חסר מהשלמתו חסרת הכח שהוא ממנו ולפי שאין לחסר שלימותו יש לנו לומר בהכרח שהוא בגבול מבלי גבול והגבול הנמצא תחלה הם הספירות שהם כח השלם וכח החסר ולכך יש להם כח לפעול בהשלמה וחסרון והשלימות והחסרון הם הדברים המבדילים בין דבר לדבר. ואם תאמר כי הוא בלבד כיון בבריאות עולמו מבלי הספירות יש להשיב על זה כי הכוונה מורה על חסרון המכוין. ואם תאמר שלא כיון בבריאתו אם כן היתה הבריאה במקרה וכל דבר הבא במקרה אין לו סדר ואנו רואים כי הנבראים יש להם סדר ועל סדר הם מתקיימים ועל סדר הם מתחדשים ועל סדר הם מתבטלים והסדר

הזה שבו הם מתקיימים ומתבטלים הוא הנקרא ספירות שהם כח לכל מצוי הנגדר בגדר מספר ולפי שהוא מציאות הנברא שבאמצעות הספירות לכך הם משתנים זה מזה ויש בהם רם ושפל ובינוני אף על פי שכולם מעיקר אחד והכל מאין סוף שאין חוץ ממנו עד כאן לשונו:

ולבאר זה היות ידוע שאין סוף יתברך נקרא שלימותא דכולא דהיינו שכולל כביכול כל ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין: וכמו למשל באלף אלפים הבדלות לאין קץ מאדם הגשמי אשר אין נקרא שלם בחכמה ומדות כי אם שיהיה יכול לסבול דבר והיפוכו לחברם בהמשכתו להתמשך לשם ולהפכם אליו. ולתרץ כל הקושיות המנגדים ולמצוא דבר חכמה בכל הדברים הרחוקים מגדרו כמו לעשות מעפר זהב וכדומה לזה ולעשות כל האומנות על פי חכמתו ושיוכל להשפיע חכמתו אפילו לקטן שבקטנים ולהמציא משל וכל אשר הוא שלם יותר בחכמתו יכול יותר להתמשך למטה לסבול דבר והיפוכו ולהפכו אליו כנזכר לעיל וכמו שכתוב וידבר שלשת אלפים משל כו' ואם לא יהיה בו כל הדברים הנזכרים לעיל הרי אינו נקרא שלם וכידוע כי בטבע השלימות כל מה שיתפשט חכמתו הגדולה בכל דבר ולהשכילו בכל פרטי פרטיות ושלא יהיו מנגדים ומסתירים ושיהיה יכול להתמשך מגבוה שבגבוהים לנמוך שבנמוכים ולא יחסר מחכמתו אדרבה להמשיך חכמתו לשם:

והנה בעת התגלות חכמתו הגדולה הרי חכמת הקטן שבקטנים אין ערך לגבי חכמתו הגדולה והיא בבחינת ביטול במציאות לגבי חכמה הגדולה ומכל שכן להעריך את החכם בחכמת הקטן דהיינו למשל להעריך מי שהוא למדן מופלג שהוא יכול לצרף את האותיות מאחר שהוא נעלה במדרגתו מעלה מעלה מזה הערך איך תעריכו בזה אפילו בערך דערך ואם אתה מעריכו בזה הרי אתה מחסר שלימות חכמתו העמוקה וכמשל ממלך בשר ודם שיש לו אלף אלפים דינרי זהב ואתה מעריכו שיש לו פרוטה הרי גנאי הוא לו ומחסר שלימותו הגדולה הגם שבכלל האלף אלפים דינרי זהב יש גם כן הפרוטה אבל הפרוטה בטילה לגמרי ואינה נתגלית לאיזה מהות וערך כנזכר לעיל כמו כן הוא בהחכם הנזכר לעיל והנה בכדי שיהיה נגלה ממנו חכמת הקטן שבקטנים מוכרח לצמצם חכמתו הגדולה בכמה צמצומים בכדי שיהיה אופן להתגלות החכמה הקטנה ומוכרח לסלק גילוי החכמה הגדולה כי אם להמשיך איזה המשכה דקה להתמשך לדבר הנמוך ואז יש איזה מציאות להתגלות לדבר הקטן אך מחמת שעדיין החכמה הקטנה רחוקה מגדרו מתנוצצים מחכמתו הגדולה הארות רבות להתמשך מחכמתו הגדולה

להדמות החכמה הקטנה מעין חכמתו הגדולה כנזכר לעיל ואי אפשר להאריך בכל הפרטים והמבין יבין:

וככה הוא אלף אלפים מדרגות לאין קץ בערך המשל אשר מחמת שאין סוף יתברך נקרא שלימותא דכולא אשר אין שלימות למעלה ממנו יתברך למעלה עד אין קץ ככה יש בכחו הבלתי בעל גבול להתמשך עד אין סוף ועד אין תכלית וכמו שבכחו הוא בלתי בעל גבול ככה כחו כביכול יכול להתמשך בכל דבר הנמוך שבנמוכים אשר אין למטה הימנו ולהתמשך בשם ולהיות מתפשט בהם להיות סובל עליונים ותחתונים אפילו בהתגלות הפכו המנגד והמסתיר כמשל הנזכר לעיל וזהו בכוחו השלם והשוה אבל בבחינת גילוי הרי הוא מתעלה רוממות מעלות לאין קץ מערך הגבול ואיך יתגלה הגבול מבלי גבול אשר הם שני הפכים ממש הגם שבערך עצמותו השוה שאינו מערך גילוי שם הם משתוים ממש בהשואה גמורה אך בבחינת גילוי הרי הם שני הפכים מנגדים ואיך יתגלו ביחד וכמשל מפרוטה ומחכם הנזכר לעיל אשר בטילה ממש בערך הגדול ממנה ואינה עולה בשם כלל:

וכמשל המבואר בעץ חיים שכל התמשכות העולמות הוא כמשל טיפה מים אוקיינוס היש להעריך הטיפה נגד הים או אם תוכל לקראה בשם באיזה מהות לבדה בעודינה בים הגדול או להעריך את הים שיש ביכולתו להמשיך ממנו טיפת מים אשר הטיפה בטילה ונכללת לגמרי בהים וגם האיך אפשר שיהיה התגלות הטיפה לבדה במהותה בעודינה בים הגם שהטיפה נמצאת בים. ככה ויותר על כן כביכול כל ההתמשכות מאין סוף ברוך הוא הגם שהכל הוא מכוחו הבלתי בעל גבול וכמבואר לעיל:

כי ממילא כל מה שאפשר להתמשך ממנו למטה עד אין תכלית הכל הוא בכוחו יתברך אבל ההמשכה בטילה במציאות לגמרי נגד גילוי אורו הבלתי בעל גבול ופשיטא להעריכו חס ושלום בזה בבחינת התמשכות אשר לא ניתן להעריכו בשום ערך נגד כוחו הבלתי בעל גבול ובאמת אין ערוך להגבול נגד בלתי בעל גבול אפילו כטיפה מים אוקיינוס כי רק לשכך את האוזן אנו מדברים במשל הזה כי במשל לא תמצא אופן אחר אבל באמת אין לומר בו יתברך אפילו כטיפה מן הים כי הטיפה יש לה איזה ערך רבוא רבבות איזה חלק נגד הים כי זה מים וזה מים והטיפה נמצאת במציאות מהותה בים מה שאין להעריך דבר זה באור אין סוף לגבי הגבול הנמשך ממנו אפילו איזה חלק כמה רבוא רבבות מאחר שאין ערוך כלל הגבול נגד הבלתי בעל גבול ואין לו דמיון כלל ואין להם ערך ויחוס כלל גם אין לומר שהגבול הוא במציאות בבלתי בעל גבול כי מאחר

שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית ההשואה הרי אין זולתו כלל לכן אין שייך לומר על הגבול שהוא באיזה מציאות בכחו הבלתי בעל גבול:
וכמאמר הרמ"ק זכרונו לברכה שאין הספירות במציאות כלל כי אם מההעדר אל הויה כנזכר לעיל כי אם בזה המשל דומה לנמשל שאין עולה בשם כלל ואין להעריכו בזה כנזכר לעיל כי אם אתה מעריכו בזה הרי אתה מחסר שלימותו יתברך כביכול וגם מורה איזה חילוק חס ושלום אבל בעצם אין המשל דומה כנזכר לעיל כי אם מחמת שלימותו יתברך הוא כולל בשלימותו יתברך כל מה דהוה ומה דעתיד למהוי כמאמר רעיא מהימנא הנזכר לעיל וכמבואר לעיל שמטבע השלם להיות כולל הכל כל מה שאפשר להיות התמשכות ממנו אפילו בהיפוך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין שהוא תחתית ההסתרה וההיפוך דהיינו הגבול והיש הכל מחמת כח שלימותו יש בכחו זה כל ההתמשכות אבל לא חס ושלום שיהיה שם הגבול באיזה מציאות ודי למבין:

פרק ז

והנה כאשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו היה הצמצום הגדול המבואר בעץ חיים דהיינו להסתיר האור שהוא בחינת הגילוי שנקרא שמו שהגילוי הוא בבחינת אין סוף כאשר הוא יתברך בעצמותו בלתי בעל גבול ובלתי בעל תכלית כן הגילוי ממנו יתברך הוא אין סוף לכן בכדי לגלות שלימותו יתברך בבחינת גבול ושיהיה מקום לגילוי נבראים בבחינת גבול אשר מצד גילוי בחינת אין סוף הרי אין מקום לגילוי הגבול מחמת טעמים המבוארים לכן צמצם והסתיר הגילוי בבחינת אין סוף אשר בכחו להתמשך עד אין קץ ותכלית בכמה מיני המשכות לאין קץ וכל הצמצומים המה בבחינת אור אין סוף דהיינו להסתיר אורו הגדול אשר מצד אורו יתברך יכול להתמשך המשכות עד אין קץ כי אם צמצם כביכול את אורו בכדי שלא להמשיך ממנו כי אם המשכה דקה מאור עצמותו יתברך והוא הנקרא קו דהיינו שהסתיר יתברך כל ההמשכות שלא יבאו בגילוי כי אם קו אחד שיהיה מקום פנוי לגילוי הגבול בבחינת בריאה יצירה עשיה:
והנה הגם שהקו הוא בבחינת המשכה דקה מן הדקה נקרא כן לגבי הגילוי היינו שלא נתגלה ממנו כי אם המשכה דקה אבל מאחר שההמשכה הוא מעצמותו יתברך הרי ההמשכה מכוחו יתברך בבחינת אין סוף שאינו מערך גבול מאחר שהוא יתברך בלתי בעל גבול ושוה בהשואה גמורה ופשוט בתכלית הפשיטות כן הקו גם כן שהוא מעצמות אורו יתברך הוא גם כן כמוהו כי לגבי דידן נקרא קו כמו במשל הנזכר לעיל מהחכם כאשר החכמה בגילוי אשר כוללת כמה דברים לאין קץ אי אפשר להתמשך לפרט אחד לכן מצמצם כל החכמה בכדי להתמשך בפרט אחד אבל עדיין ההמשכה הנזכר לעיל

גם כן בערך חכמתו רק שנמשך לפרט אחד. ככה כביכול מחמת שהוא אין סוף הרי יש בכוחו השוה כח המשכות לאין קץ וכדי לגלות היש שבכוחו הרי הוא פרט קטן שבקטנים רבוא רבבות מדרגות לאין קץ לגבי אין סוף בעצמותו הכולל ולכן בכדי שיהיה מקום לגילוי המשכת הפרט קטן היה הצמצום. אבל חס ושלום להעלות על הדעת כי בענין המשכה זו נגלה שורש היש חס ושלום להרהר באין סוף יתברך איזה בחינת יש כי מאחר שהוא פשוט ואין סוף כן ההמשכה מאתו שוה אליו שההמשכה גם כן אין סוף ובלתי בעל גבול כמוהו ממש רק בערך גילוי האין סוף בעצמו יתברך נקרא ההמשכה זו קו.

והנה להאריך בזה כל הפרטים איך הצמצום וההשתלשלות המבואר בעץ חיים יכלה הזמן והנייר ויבוארו בקצת ביאור לקמן אם ירצה השם בחלק השני ועתה באתי לבאר בקיצור שכל הצמצומים המבוארים בעץ חיים דהיינו אדם קדמון בעיגוליו ויושריו הכל הוא בכדי שיהיה שורש לגילוי כח המשכות היש ונקרא ההמשכה שבבחינת הקו אדם קדמון לכל הקדומים דהיינו שהוא שורש והתחלה למקור גילוי הכלים והוא על ידי הסתרת הקו בבחינת האין סוף על ידי כלי האדם הקדמון הגם שחס ושלום עדיין אין שם מציאות כלים כי אם בדרך השאלה כאילו יש שם כלים כי כמו שמדרך הכלים להסתיר האור ולהעלימו כינה גם כן ההסתרה של גילוי האין סוף יתברך בשם כלים דהיינו להסתיר המשכת הגילוי כאשר הוא בעצם וכינה גם כן ההמשכה היוצאת מכח ומקור הנזכר לעיל בשם הבלים כמו למשל ההבל היוצא מאוזן חוטם פה של האדם ומהעינים הרי בהמשכה זו אינו נגלה כלום מעצם הנפש של האדם ואין חסר כלום בהנפש ואין ההבל ערך כלל לעצם החיות המוסתר בתוכו וגם ההמשכה היא לזולת ולחוץ כמו העינים לראות ואזנים לשמוע וחוטם להריח ופה לדבר הכל הוא לדבר שחוץ ממנו ולהזולת כן כינה להתפשטות זה להתפשט למטה בבחינת הבל דהיינו מאחר שהוא בחינת המשכה מאין סוף יתברך בבחינת מחשבה קדומה הנקרא אדם קדמון הגם שההמשכה בעצמה הוא אין סוף שאינו בערך גילוי מאחר שהיא נמשכת מאין סוף שאין זולתו כן ההמשכה מאתו יתברך אין סוף ואין ערוך להתגלות ממנו איזה דבר אבל אף על פי כן מאחר שנמשכה בדרך קו ופרט הרי יש בכח המשכה זו איזה גילוי לאיזה מהות והגילוי נקרא הבל המתפשט מהמשבה זו לא חס ושלום עצמיות ההמשכה וכמשל הגזבר לעיל שההבל אין ערך לעצם נפשו המתלבשת בו ואינו מחסר בלום בהנפש כי אם כח המתפשט ממנו כן הגילוי הזה אין ערך להמשכתו בעצמו יתברך ואינו מחסר כלום בעצמיות המשכתו כביבול רק נמשך לאיזה גילוי להמשכת אורו יתברך.

והגה הגילוי ההוא מאחר שנמשך ממנו הגם שהוא בחינת הבל עדיין אין בו מציאות הגבול מאחר שנמשך מבלתי בעל גבול רק שהוא גילוי לאיזה דבר אבל אינו נגלה למי יהיה הגילוי מאחר שהוא אין סוף ואין זולתו לכן עדיין לא נגלה שום כלי אך אחר המשכת הגילוי מאחר שאף על פי כן הוא גילוי וכל גילוי הוא לזולתו אחר שנתרחק הגילוי הזה ממקורו מעט בריחוק קונה איזה עביות וגסות דהיינו כח הגבול בהעלם דהעלם ואז נקרא עקודים עקוד ומקושר בכלי אחד דהיינו שלא נתגלה רק איזה רצון להמשכת הגילוי כמבואר בעץ חיים שבבחינת עקודים לא נתגלו כי אם בחינת הכתרים של הכלים דהיינו בחינת הרצון להמשכה וכידוע שהרצון הוא כתר עדיין אינו בבחינת גילוי ואף על פי כן בכח הרצון שם הכלים בהעלם גדול אשר לכן נקרא רצון וכתר אין כדבר שמבקשים ואין כן הוא מקור לבחינת המשכת הכלים אבל אף על פי כן אינם עדיין כלים גמורים כי אם שבבחינת גילוי זה והמשכה זו כלולים הכלים בהעלם גדול שהם בחינת הכתרים של הכלים לכן נקרא עקודים שעקודים ומקושרים בתכלית הקישור:

ובבחינת המשכה זו שהוא בחינת הבל בבחינה זו נגלה הבחינת רצון של בחינת הכלים בבחינת נאצלים אבל לא באדם קדמון עצמו שהוא בחינת עצמיות המאציל ברוך הוא אשר אינו בערך כלים כלל אבל בבחינת הבל שהוא כח המתפשט ממנו כנזכר לעיל מאחר שהוא בבחינת גילוי וכל גילוי הוא לזולתו אזי על ידי ריחוק משרשו נתגלה בו בהעלם בחינת הגבול ואז על ידי בחינת הבל דעינים דאדם קדמון נתגלו הגבול והכלים בהתגלות ואז לא יכול הכלי לסבול האור מאחר שאינם בערך ויחוס אחד כי זה גבול וזה בלתי בעל גבול שני הפכים ממש כי בבחינת גילוי הם שני הפכים ונמשך מזה השבירה כמבואר בעץ חיים ואז נעשה התיקון:

וחס ושלום לדמות ולהעלות על הלב שהשבירה והתיקון הוא באין סוף המתמשך חס מלדבר כי אם בבחינת הגילוי הנמשך לזולתו שהם הכלים בבחינת גילוי שהם לגבי המקבלים שהוא לגבי דידן נקרא שבירה ותיקון דהיינו שהמקבלים לא יכלו לקבל האור אין סוף אבל לגביה חס ושלום אין לתאר שום שינוי כי אם מצד ההערכה שאנו מעריכים קורים זה הגילוי של הגבול בבחינת הבל אבל מציידו יתברך אין להעריך שום השתנות חס ושלום כאשר יבואר בשערים הבאים אם ירצה השם:

והתיקון הוא מאור אין סוף אשר כל יכול להעלים ולהסתיר אורו יתברך שהוא בבחינת בלתי בעל גבול ואין סוף ואין זולתו להיות נגלה ממנו הגבול בבחינת כלי נפרד להוות ולחיות בבחינת כלי נפרד בכוחו האין סוף שהוא כל יכול והוא בחינת כתר שהוא בחינת התיקון: דהיינו שנתגלה אורו יתברך בבחינת אין סוף בבחינת הגבול והנפרד

ואף על פי כן לא יבטל במציאות מחמת האור השופע עליו מאין סוף ויהיו יכולים לקבל אור אין סוף ולהתייחד עמו ביחודא חד בבחינות כליהם כי לפי האמת המקבלים גם כן אין דבר שחוץ ממנו יתברך ואם כן התהוות הנבראים אינם מהות נפרד חס ושלום כי אם מצד הגילוי הוא נראה למהות נפרד אבל לא לגביה כביכול:

ועיקר התיקון הוא על ידי הכלים בהתחברות האור עם הכלים דהיינו שהמשכתו יתברך לבחינת נבראים להוותם ולקיימם ולהתפשט בהם אורו יתברך מבלי גבול ושיהיו אף על פי כן נראים לנפרדים ובעלי גבול אשר הם שני הפכים מנגדים ממש כי הוא בבחינת בלתי בעל גבול והם נראים בעלי גבול והוא יתברך אין זולתו והם נראים למהותים מחולקים והוא יתברך אין מתחלק לחלקים והם מתחלקים כנזכר לעיל וכח המסתיר כנזכר לעיל להסתיר ולהעלים הם נקראים חכמה וחסד ודומיהן שהם כלים דאצילות לייחד כל כחות הנבראים אצלו יתברך בבחינת יחוד ולהסתיר האור שיהיו נראים בבחינת הנבראים כמו שהוא לגבי דידן בבחינת גבול ונפרד על ידי מלכות דאצילות ודי למבין וכאשר יתבאר לקמן בביאור שבירה ותיקון באריכות אם ירצה השם:

פרק ח

ולהבין זה יותר הוא מבואר במשל מהחכם השלם אשר רוצה להמשיך ממנו חכמת הקטן שבקטנים אשר הוא אין ערך ממש מחכמתו מוכרח לצמצם ולהסתיר חכמתו הגדולה והרחבה ולהמשיך ממנה איזה המשכה קטנה:

והנה בהמשכה זו מחמת שהיא מחכמתו הגדולה עדיין אינה בערך להתפשט לחכמה הקטנה שבקטנות אשר רחוקה מגדר חכמתו אך מחמת המשכת חכמתו הרי יש בכח ההמשכה איזה גילוי לדבר שאין בערכו וחוץ ממנו והגילוי הוא מעין חכמתו ואחר שהגילוי נמשך למטה הרי יש בה כח המשכת חכמה הקטנה בהעלם אך כשבאה להתגלות להדבר הקטן הרי מחמת ההבדל בגדרה אין לה התחברות עם הגילוי שהגילוי הוא ממהותו והדבר הזה הוא רחוק ממהותו רק מחמת שרצונו להתמשך בדבר הגילוי הזה בכדי להתחבר שאם לא כן לא נקרא שלם כנזכר לעיל אז נתהווה ממנו השכלה וחכמה איך ואיזה אופן לחברה אליו שיתמשך אליה והחכמה הזה נקרא כלי לגבי עצמיות חכמתו כמו על ידי כלי אומנות עושה הכלי כרצונו שיהיה שייכות אליו בכל פרטיו הגם שמתחלה לא היה הדבר הזה כי אם דבר גולם אך על ידי הכלי אומנות מרחיב אותה ועושה אותה כלי והנה הכלי אינה ממהותו ודבר נבדל ממנו בערכה ומהותה:

אך אף על פי כן יש איזה שייכות להכלי אל מהותו לפעול בה כרצונו על ידה כן החכמה הנזכר לעיל הגם שאינה בערך חכמתו בעצמיות אך על ידה פועל התחברותה להדבר הקטן לאחדו ולחברו שיהיה מהותו מתמשך להחכמה הזו:

וכל זה הוא בהמשל כן הוא כביכול בנמשל הגם שאין ערך כאשר אבאר לקמן בסייעתא דשמיא אבל בערך זה הנמשל דומה למשל כי חכמה ומדות דאצילות נקראים כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא שעל ידם מסתיר ומצמצם אורו יתברך שהוא בלתי בעל גבול שיהיו מתהוים ונראים בעלי גבול בבחינת יש:

ועל זה נאמר הוי"ה בחכמה יסד ארץ כי ארץ נקרא מלכותו יתברך שהיא בחינת גילוי אורו בבחינת נבראים נמצא החכמה והמדות אינם ערך למהותו יתברך ואף על פי כן נמשכים ממנו יתברך והם הם עשר ספירות דאצילות והם הם הנבראים ממש דהיינו גילוי החכמה לכל נברא לכל פרט ופרט בבחינת התחלקות החכמה לכל נברא להחיותו ולקיימו מאין המוחלט ולא יבטל במציאות הכל על ידי החכמה והמדות ולהמשיכם מבלתי בעל גבול בבחינת גבול ולפעול בהם כח השלמתו יתברך בכל נברא להיות בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד בהשואה אחת ולפעול בהם חסרון המקבלים מצד עצמם ושלא יפעלו בו יתברך חסרון כלל כי אם מצד המקבלים בערך גילויים אבל לא בו יתברך כי אין בו השתנות ולא חסרון חס ושלום מקודם שבראם לאחר שבראם הגם שהוא יתברך בראם ומהוה אותם ומחיה אותם ומקיימם ומתפשט בהם ואינם דבר זולתו חס ושלום כי אם מצד הגילוי לבד והכל הוא על ידי הכלים וכל ההשלמה והחסרון הוא מהכלים אבל לא בו יתברך ולכן המשילו המקובלים לאצילות כמדליק מנר לנר ואין הנר הראשון חסר כלום כן הם אינם פועלים בו חס ושלום שום חסרון כי אם מצד גילויים וכמבואר בדברי ר' עזריאל הנזכר לעיל שכל השלמה וחסרון תלוי בספירות וכאשר מבואר מעט לעיל בענין יציאת האורות והכלים בערך גילוי הנבראים להיות פועל בהם שלימותו יתברך:

פרק ט

ולהבין זה היטב. הנה צריך להודיע על המשל שהובא לעיל שאין המשל דומה לנמשל מכל צד כי בהמשל הרי החכמה הגדולה יש לה איזה ערך ויחוס להקטנה אלא בהדרגתה נעלה זה מזה אבל אף על פי כן נערכים בסוג אחד. או למשל פרוטה באלף אלפים דינרי זהב הרי יש לה איזה שייכות להפרוטה להאלף אלפים דינרי זהב רק שבטילה לגבי הגדולה וכן בטיפה מים אוקיינוס וכן האדם הוא מורכב והחכמה הקטנה היא נפרדת ממהותו. ונוספת עליו ובעת צמצומו בה הרי משתנה חכמתו לדבר הקטנה ומצומצם

בה ומלובש בה עצמותו להיות משתנה המשכתו מחכמתו הגדולה להקטנה ובשעה שהוא מלובש בחכמה הקטנה הרי אינו מתפשט בחכמתו הגדולה מה שכל אלה חס מלהזכיר באין סוף יתברך כי הוא יתברך אינו מורכב כמו האדם שהוא מורכב מגוף ונפש ומחכמה ומדות ומהצטרכות לחיי נפשו ומדבר זולתו: מה שחס ושלום לדבר ולהרהר באין סוף יתברך אשר הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין לו גוף חס ושלום ואין צריך לזולתו:

וכן לא שייך לומר בו חס ושלום רצון ומדות מאחר שאין זולתו ואין מצטרך לשום דבר זולתו כמבואר שכל החכמה ומדות הוא להצטרכות המשכה לזולת רק הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות ולא נודע מהותו. הגם שכולל כל מה דהוה ומה שעתיד למהוי ומה שיכול להתהוות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין אבל הוא הכל בהשוואה גמורה גם אחר התפשטותו יתברך בהם לא סר מהם כחו בעצמותו יתברך כמו שכתוב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. דהיינו אפילו בבחינת השמים והארץ שהם בחינת הסתרות הדרגין הוא יתברך מלא בבחינת אין סוף ממש ואינו משתנה למהות אחר חס ושלום. וכל הכוחות המשתלשלים ממנו אינם מתייחסים לומר כלל שהם נמצאים בכוחו יתברך אפילו בהעלם כמו טיפה בים אוקיינוס שיש לה איזה מציאות בים או חכמה הקטנה שיש לה איזה מציאות בחכמה הגדולה ונתרשמה שם בכוחו כנזכר לעיל.

אבל הגבול באין סוף אין לו מציאות כלל אפילו ברשימו כמאמר הזוהר אין סוף לית ביה רשימו הגם שהכל נמצאים מאתו יתברך כי אם כאשר בא החפץ לגלות שלימותו יתברך להיות נגלה שלימות פעולתו השוה בכוחו כאשר הוא באמת אז נקרא בשם מדות לבחינת הנבראים ואז שייך לומר בשם גילוי והעלם הגילוי הוא לגבי הנבראים בבחינת התגלותו בהם בכל פרטיהם והעלם הוא כוחו יתברך המתפשט בהם בבחינת יחוד גמור בלי שום שינוי והכל הוא מצד התפשטות הנגלה. אבל כאשר הוא באמת בבחינתו יתברך אין שייך לומר בו מדות כלל אפילו בהעלם.

וכמבואר ברעיא מהימנא שהובא לעיל מסטרא דעילת על כולא אתמר בה כי לא ראיתם כל תמונה ומסטרא דשאר בריין אתמר בה ותמונת הוי"ה יביט דייק לומר מסטרא דשאר בריין דהיינו מצד התגלותם ולא מצד אמיתיותם כי זהו נקרא מסטרא דעילת על כולא דהיינו אמיתיות כוחם וחיותם וקיומם מאין סוף השוכן בתוכם להוותם ולקיימם בלי שום שינוי כאשר הוא לגביה יתברך זהו נקרא מסטרא דעילת על כולא דהיינו לגביה יתברך. ומסטרא דשאר בריין שהם בחינת הנבראים להיות נגלה דוקא בבחינת יש אשר זהו עיקר הכוונה לבראם זהו נקרא מסטרא דשאר בריין לבן נקרא הלשון מסטרא דוקא

ולא מעצם המהות כאשר ביאר בלשונו הקדוש המבואר לעיל: אוף הכי מארי עלמא קדם דברא עלמא למאן אתקרי רחום כו' אלא כל שמהן דיליה אינון כינויין ולא אתקרי בהון אלא על שם ברייז דעתידין להבראות מיניה. בבחינת התגלות כדי לגלות על ידם שלימות פעולתו כמבואר לעיל וכאשר יבואר לקמן. אבל למארי עלמא באמיתותו לית לרשמא ליה באתר ידיעא או לאתקרי ליה בשמהן כו' כי אם מצד גילוי הנבראים לבד בבחינת התגלות טובו ושלימות פעולתו יתברך בבחינת שלימותא דכולא כנזכר לעיל: והנה מאחר שאין זולתו באמת והוא פשוט בתכלית הפשיטות הרי לא יתהוה חס ושלום זולת מבלתי זולת ונפרד מבלתי נפרד כמו שמבואר: בלשון הראב"ד שנזכר לעיל כי לא יתהוה דבר שיזדמן מאיזה דבר שיזדמן ומקרה מעצם ועצם ממקרה כל שכן שלא יתהוה גשם מלא גשם היינו ממהות אחד לא יתהוה מהות שני הגם ששניהם סוג אחד והוא דבר שיזדמן מדבר שיזדמן אשר שניהם דומין ומקרה מעצם דהיינו מה שהוא הדבר בעצם לא יתהוה ממנו איזה מקרה אחר וכל שכן שלא יתהוה גשם מלא גשם אשר אינם בגדר אחד ונבדלים בהבדלות רחוקות. והנה התהוות הגבול מכוחו יתברך הבלתי בעל גבול אשר הבדלת גדרם מובדל בכמה מיני הבדלות אם כן איך לתאר התהוות הגבול מבלתי בעל גבול כי הגבול בבחינת עולמות נראים למהות אחר ואיך יתהוה ממנו יתברך מהות אחר חס ושלום אלא מצד כוחו השוה והשלם אשר כל הכוחות המה אצלו בכוחו ונמצאים בכוחו אבל הם בבחינת השואה גמורה והתהותם אל פועל היש הוא מצד כוחו הפלא המסתירם בבחינת כלים להתגלות בבחינת יש וגבול אבל לא שיהיו חס ושלום מהות אחר ממהותו יתברך כי מאחר שהוא יתברך אין זולתו הרי כל הנמשך ממנו אין זולתו וכאשר הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות הרי כל הנמשך ממנו פשוט וכל השינויים והרכבות וחילוקים המתגלים בנבראים הם רק מצד גילוי הנבראים בבחינתם אשר מוסתר בהם כח השופע להיות נגלה כל נברא ונברא במהותו על ידי הכלים דאצילות כנזכר לעיל: אבל באמת אינם משתנים כלל: וכמאמר הראב"ד זכרונו לברכה: כי מטבע הפשוט להוציא הפשוט:

פרק י

וזהו מאמר ר' עזריאל הנזכר לעיל: אין סוף הוא שלימות מבלי חסרון אם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו כמבואר לעיל כי מטבע השלם להיות בו כל השלימות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ולהשוותם בהשואה גמורה ואם תאמר שהגבול הנמצא ממנו תחלה היה העולם הזה שהוא חסר אם כן חסרת הכח שהוא ממנו כי מאחר שהוא פשוט ואין זולתו אם כן לא יומשך ממנו הזולת והמורכב

ובעל גבול שהם חסורים ומשתנים מאחר שכוחו יתברך מתמשך בהם והכל הם מכחו יתברך בכל פרט ופרט בבחינת גבול הרי אתה מחסר כוחו חס ושלום שיהא כחו נגבל ומשתנה ואתה נותן מציאות הגבול בכחו אשר חס ושלום לדבר מזה כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות ולא שני ממהותו כלל ולפי שאין לחסר שלימותו כנזכר לעיל יש לנו לומר בהכרח שהוא בגבול מבלי גבול דהיינו שהגבול הוא מכחו יתברך כי שלימותו הוא אשר יכול להתהוות ממנו כל מה שיכול להיות אפילו בהיפוך: אבל חס ושלום לומר שיש איזה מציאות להגבול בכחו אפילו בבחינת העלם לזה אמר שהוא בגבול מבלי גבול שאינו במציאות כלל כי אם מחמת כחו השלם וכמבואר:

והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות היינו כמבואר לעיל שהם כלים כמו שהכלים נפרדים ממהותו ואינם שייכות למהותו ועל ידם פועל בהם ההצטרכות ואינם מחסרים מכחו: ככה כביכול הספירות נקראים כלים לצמצם ולחיותם ולהסתירם בבחינת נבראים בבחינת גילויים לבדם כנזכר לעיל שהם הכח השלם והחסר: דהיינו שבאמת הם משלימותו יתברך ופועלים גם כן החסרון מצד המקבלים והשלימות והחסרון הם המבדילים בין דבר לדבר מצד ההסתרה שבהם ועל ידיהם על ידי החכמה והבינה וחסד וגבורה וכל הספירות מסתיר אור עצמותו יתברך שלא יגלה בבחינת נבראים:

אבל מצד אמיתיותו הוא שוה עילא ותתא הכל בכח אחד בלי שינוי כלל וכמו שבואר: אבל הגם שנקראו כלים בערך שהם אינם שייכים ונערכים אליו יתברך ונבדלים ממהותו אף על פי בן אינם דבר נבדל חס ושלום ואיהו וגרמוהי חד רק שלגבי זה נקראים כלים שהם כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא לברוא על ידם יש מאין ולהסתיר ולצמצם כנזכר לעיל ולא יתבטלו במציאות אבל חס ושלום שאינם המשכה אחרת מאחר שאין זולתו ואין עוד מלבדו הרי כל הכלים וכל הנמשך ממנו יתברך הכל אין זולתו וזה אין בשכל האדם להשיגו איך יתהוו שני הפכים בנושא אחד שבערכם אינם שייכים למהותו כלל ואף על פי כן אינם דבר נבדל חוץ ממנו והוא והם הכל כח אחד וזהו שמבואר בדברי רבינו הקדוש נשמתו עדן בשער היחוד והאמונה כמו שלא נודע מדת גדולתו דהיינו התפשטותו כביכול אשר אין בערך התפשטות והמשכה כך לא נודע מדת גבורתו שהוא הצמצום להסתיר אורו עיין שם כל המאמר:

וגם הרמ"ק זכרונו לברכה כתב כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע מהות פעולותיו כי מאחר שאינו בערך חכמה והשכלה הרי לא נוכל להשיגו בשכל וחכמה כמו שלא נוכל להדמות פעולת השכל לדומם הגשמי ככה לא נוכל לדמות על פי החכמה מהותו אשר למעלה מעלה מן החכמה רבוא רבבות מדרגות לאין קץ ממעלת החכמה על הדומם

לכן לא יושכל זה על פי החכמה והשכל: לכן נקראו הספירות רזא דמהימנותא שהם בבחינת אמונה כי אמונה היא למעלה מן השכל וכל ההשכלה הוא רק להורות שהכל נמצא מאתו יתברך ואף על פי כן אינם נוספים חס ושלום על עצמותו וגם להורות שכל הגילויים הנראים בבחינת נבראים בבחינת התחלקות הוא על ידי הספירות דהיינו שלא לומר חס ושלום שיש חילוק דרגין במהותו ועצמותו יתברך לכן באו להורות שכל ההתחלקות וכח השלם והחסר והמבדיל בין דבר לדבר הכל הם הספירות שהאציל ממנו יתברך המשכה חדשה שאין מערכו יתברך בכדי לגלות שלימותו יתברך לכן נקראו בשם כלים בבחינת נבדל ממהותו בכדי שלא לומר חס ושלום איזה חילוק ופירוד בעצמותו יתברך ולזה הם נקראים כלים שמצד הכלים נראו לחלוקים ופירודים בבריאה יצירה עשיה כנזכר לעיל.

אבל שלא תאמר שהספירות הם חס ושלום מהות אחר חוץ ממנו על זה מבואר היחוד שאף על פי כן הם מיוחדים בעצמותו בלי שום שינוי וריבוי ומהות נוסף עליו יתברך והוא והם הכל אחד הגם שבערך מהותם בבחינת כלי והבדל דרגין הם אינם ערך למהותו והיפוך ממנו אף על פי כן הם הכל אחד בלי שום שינוי: ודבר זה הוא למעלה משכל כל רעיון איך ישתוו שני הפכים בנושא אחד ובהשואה גמורה לייחדם כמאמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון: אך שהוא יתברך כל יכול לכוללם יחד על ידי כוחו יתברך בבחינת פלא: וכמאמר הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע והוא הידוע והמדע: וכמו שמצינו בדברי רבותינו זכרונם לברכה מקום ארון אינו מן המדה אשר אצל הפלסופים הוא מן הנמנעות כי על פי שכל לא יושג זה שנראה לעין שהארון הוא במקום ואף על פי כן אין לו מקום: אבל באמת הוא כל יכול מחמת אשר הוא יתברך למעלה מן השכל כן הוא בכל התפשטות הנבראים לכן קראו הענין הזה הכולל שני הפכים כתר וקראוהו בשם ממוצע בין מאציל לנאצלים: ונקרא בשם היולי:

פרק יא

ולהבין ענין ההיולי הוא כאשר ביאר הראב"ד זכרונו לברכה שנזכר לעיל (בהקדמה) שההיולי אין בו מה שבכח ואין בו מה שבפועל כמו שידוע מטבע הנבראים והצומחים אשר בעת השתנותו ממהות למהות דהיינו שנתהוה מביצה אפרוח מתבטל מהות הביצה לגמרי בהפסד מהותה שלא יהיה בה מהות הביצה כלל ואז יתהוה ממנה מהות אחר אשר אינם בערך אחד דהיינו אפרוח: אבל כל זמן שלא נפסדת לגמרי ממהותה לא יתהוה ממנה אפרוח שהרי אינם שוים בגדרם: וכן בגרעין כל זמן שלא תרקב הגרעין

לגמרי בארץ לא יצמח ממנה שבולת אשר אינה בגדר הגרעין כי זה שבולת וזה גרעין כידוע לחכמי הטבע:

והנה בעת העדר והפסד מהות הראשון אין לומר שנעדר לגמרי אם כן איך יתהוה ממנה מהות השני בכל פרטיו באופן זה דווקא דהיינו מגרעין שבולת שהיא מהות הגרעין וגם מביצה אפרוח דוקא מדוע לא יתהוה ממנו מהות אחר או שלא יתהוה כלל מצד הפסד המהות ואנו רואים שמתהוה ממנו מהות הדומה לו: הגם שהשבולת אינו דומה להגרעין אבל כשתגמר ימצא בה גרעין וכן האפרוח שאינו ערך להביצה אף על פי כן בסוף מוליד האפרוח ביצה מזה נראה שהוא עצמות מהות הראשון: וגם אי אפשר לומר שלא נעדר לגמרי אם כן איך ישתנה המהות למהות אחר שאינו מערך מהות הראשון מאחר שלא סר ממנה מהות הראשון: מוכרחים אנו לומר שברגע ההוא שמתבטל מהות הראשון יש בה שני כוחות האלו וגם אין בה כנזכר לעיל לכן נקרא אי"ן בעת ההיא כי פירוש אין הוא למשל שמבקשים איזה דבר ואינו בנמצא הגם שהדבר בודאי נמצא בשם אבל לא תוכל למצאו נקרא בשם אין שמבקשים את המהות אבל הוא אין שאינו בנמצא: אבל על דבר שאינו לגמרי אינו נופל לשון אין כי אם אפס המוחלט: ודבר זה אין בשכל האדם איך יהיו שני הפכים בנושא אחד אפילו בטבעיים כי דבר זה הוא למעלה מהטבע וזה נקרא פלאות הבורא כי כל דבר המתהוה ממהות למהות והתחברות המהותים נקרא פלא וזה נקרא היולי בלשון המחקרים ובלשון המקובלים נקרא בחינה זו בשם כתר דהיינו כח המחבר שני הפכים ביחד ומאחדם באחדות נפלאה וכנזכר לעיל:

וכן הוא בכל השתלשלות העולמות דהיינו שיתהוה גבול מבלתי בעל גבול אשר הם שני הפכים ממש ראשית אצילותו יתברך הוא הכתר דהיינו להתמשך בגבול ואף על פי כן לא יהיה הגבול נפרד בפני עצמו ולא ישתנה למהות אחר כי אם בהמשכה זו כולל שני הבחינות ביחד ממש לכן נקרא אין דהיינו אף על פי שהגבול נמצא ממנו אף על פי כן לא תמצא אותו בשם: גם לגבי כח האין סוף שהוא בלתי בעל גבול נקרא גם כן אין מצד ההסתרה שמסתיר כחו יתברך שהוא בבחינת אין סוף ובלתי בעל גבול בכדי שיהא יכול להתגלות כח הגבול שבכחו יתברך כי אם לא יסתיר כחו יתברך בבחינת בלתי בעל גבול לא יתגלה כח הגבול:

וכמשל חכם המשפיע להמקבל מוכרח להסתיר חכמתו הגדולה לגמרי בכדי שיהא יכול להשפיע לפי ערך המקבל אשר אינו בגדר חכמתו נמצא בעת הסתרת החכמה חכמתו הוא בחינת אין שאין נגלה מחכמתו כלל ונקרא ההסתרה לגביה אין וגם להמקבל הוא בחינת אין מצד קוצר השגתו כן הוא בנמשל כביכול למעלה שבחינת כתר הוא רצונו

יתברך להשפיע בבחינת כלים וגבול מוכרח להסתיר כחו הבלתי בעל גבול נמצא בחינה זו נקרא אין לגבי אין סוף ברוך הוא וגם לבחינת הכלים והספירות ודי למבין ועל זה נאמר ישת חשך סתרו ושם הם שני הבחינות ביחד הבלתי בעל גבול עם הבעל גבול בקישור נפלא בבחינת פלא לכן נקרא פלא שהוא למעלה משכל הנבראים כי המאציל ברוך הוא שהוא למעלה מכל שכל ורעיון חברם וסדרם מחמת שהוא כל יכול לכן הוא ממוצע כמשל הנזכר לעיל:

אבל אף על פי כן אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי במשל אפרוח מביצה הרי אחר התהוות האפרוח שנעשה מהות אחר הרי זה משתנה ממהות הביצה לגמרי ונעשה הויה אחרת חדשה וסר ממנה מהות הביצה לגמרי ונעשה בריה חדשה ממש ואז אין נראה בו כח הראשון גם בעת הפסד הביצה הרי נפסדת מהות הביצה לגמרי: אבל חס ושלום לומר כן על רצונו יתברך הנקרא בשם כתר כי אינו מקבל הויה והפסד חס ושלום ואינו משתנה ממהות הראשון כלל הן בערך מהות הראשון שהוא בחינת אין סוף לא נתהוה למהות אחר חס ושלום וגם אחר שנתהוו ממנו מהות הכלים לא נתהוה למהות אחר בהכלים חס ושלום ולא נפסד ממהות הראשון כאשר כתב הראב"ד זכרונו לברכה שהבאתי לעיל (בהקדמה) שאינו מקבל הויה והפסד ואינו עובר בדין בני חילוף דהיינו שלא שני ממהות הראשון של אין סוף ולא נשתנה ונתחלף במהות הנמשך ממנו בהכלים להיות מהות אחר חס ושלום וזהו שאינו מקבל הויה והפסד דהיינו התהוות חדשה וגם אינו נפסד חס ושלום ממהות הראשון ואינו עובר בדין בני חילוף דהיינו שלא נתחלף לדרגין ודי למבין רק בערך המחבר שני הפכים בנושא אחד נקרא כתר ונקרא ממוצע אבל באמת הכל הוא לבדו וזה אין כח בלב האדם להכירו על בוריו מחמת שהוא יתברך אינו בערך מדע ושכל:

לכן הגם שנאצל ממנו חכמה שהוא נקרא שורש לכל התחלקות המדות והשכל ובכח זה נצטיירו כל הנפעלים בהתחלקות והבדל זה מזה ולכן נקרא גולם כאשר בכח הגולם לעשות ממנו כל ההצטיירות שירצו כן בכח ההמשכה יש בה כל כח המשכות המדות והכלים בהעלם וממנה נתהוו כל הפרטים כמאמר כולם בחכמה עשית ונקרא החכמה גולם: כי ידוע שחכמה הוא יו"ד כמו למשל שיו"ד היא נקודה אחת וממנה יכול להמשיך לצייר כל האותיות בתמונתם כידוע כן החכמה הוא כח מ"ה דהיינו כח המשכה מאתו יתברך בבחינת כח אחר אשר בכח זה כלול כל כוחות המשכות לכל חילוקי הנבראים הכל הוא נכלל בהכח הזה: ובינה נקרא צורה דהיינו כח זה שנקרא כח מ"ה שהוא כח השכל הנעלם כשבא לידי הבנה יוצאת מכח אל הפועל בכל פרטי הנבראים בבחינתם

על ידי כח השכלה זו לכן נקרא צורה כידוע וכמבואר בתיקונים שבינה נקרא ציר"י שבה מצטיירים כל כחות הנבראים.
והנה הגם שבחכמה זו נצטיירו כל הכחות בהעלם חס ושלום שלא תטעה לומר לייחס אליו כל הכחות האלה בהעלם דהיינו החכמה ובינה כי מאחר שכח ההמשכה זו מאתו יתברך אם כן חס ושלום שלא תתלה הכחות האלו בעצמותו יתברך באיזה דקות והעלם על זה ביאר הראב"ד זכרונו לברכה והזהר מאר בנפשך כי אמרי הנה נצטיירו בחכמת אלקי"ם שלא יעלה על דעתך לומר שיש כח נפשיי בעילת העילות כי כל האומר כן אין לו חלק באלק"י ישראל ובתורתו.
פירוש כי הוא על דרך משל כשהנפש מתפשטת לגוף הנברא ומתקשרת עם הגוף מוכרח להיות בה כל כוחות הגוף בהעלם דהעלם הגם שאינם בגדר אחד כי זה בשר וזה רוח אך מחמת שהבורא יתברך בראם שקשרם בבחינת פלא כמאמר מפליא לעשות שמקשר הגשמיות ברוחניות שהוא בחינת פלא שהוא למעלה מן השכל מחמת כוחו יתברך הכל יכול לקשרם ולחברם ואז מחמת התקשרותם זה בזה מזה נולדו רצון וחכמה ומדות בנפש להתקשר זה בזה ולהתאחד זה בזה כידוע כי כל הרצון והמדות הם במורכבים אשר נבדלים זה מזה נמשך מזה רצון ומדות כמבואר לעיל לכן אפילו קודם בואה לגוף כאשר עדיין כלולה בגלגלים ובאופנים אשר החיות בשם אין ערוך להגוף אף על פי כן מוכרח להיות שם כל כחות הגוף בהעלם דהעלם כאשר אנו רואים בחוש שתיכף בעת יצירת האדם נמשכה בו הנפש ממקורה מוכרח להיות לה איזה שייכות להגוף כי כן היתה הבריאה מהבורא יתברך אשר בתחלה הטביעם הבורא יתברך באופן שיהיה להם איזה חיבור ושייכות.
וכאשר ידוע בדברי רבותינו זכרונם לברכה שכל הנשמות גנוזות תחת כסא הכבוד קודם בואם והכנתם מקודם וכידוע בכל המקובלים ובפרט בזוהר ובעץ חיים בענין הנפשות והנשמות ושורש הכנתם איך ומה: וביאור דבר זה הוא מסתרי פלאות הבורא ואין כאן מקום ביאורם. אבל דרך כלל טעם שנקרא נפש הוא מצד התחברותה בגוף ומזה באים כל רצונות הגוף ויש בה קודם בואה לגוף גם כן בכח ובהעלם כל אלו הרצונות לכן נקרא נפש על שם הרצונות האלו וכמבואר במדרש איכה ולמה אתקרי נפשא כל מה דמתייהיב לה היא נפישא שהוא לשון ריבוי דהיינו שנתרבו בכח זה כל כוחות התחלקות הנזכרים לעיל:
והנה מאחר שממנו יתברך נתהוו כל ההויות והוא מהווים ומחיים וממנו נמשכו כל הכוחות וכל פרטי התחלקות בכל הנבראים ונקרא כביכול נפש כל חי אל תאמר בו

חס ושלום להמשיל בו גם כן כוחות הנפש דהיינו כל פרטי התחלקות שהם חכמה ומדות בכדי להתקשר בבחינת עולם בכל פרטי הדרגין חס ושלום לומר כן איזה כח נפשי בבחינת המשכה בכוחו יתברך כי בנפש הוא שייך לומר שכל כוחות הגוף הם בהחיות בהעלם מצד ההרכבה כי הנפש והגוף נבדלים בטבעם כי זה בשר וזה רוח לכן בהתחברם זה לזה יוכרח להיות כוחות הגוף בהנפש כי אם לא כן במה יתחברו להיות לאחדים מאחר שהם אינם בסוג אחד לכן נשתנית בהמשכתה לגוף ונתפעלת ממקרי הגוף ומרגשת בכל חלקי אברי הגוף כי כך סידרם הבורא יתברך. אבל באין סוף יתברך אשר באמת אין זולתו ואין חוץ ממנו ואצלו יתברך הכל בהשואה גמורה והוא פשוט בתכלית הפשיטות בלי מורכב מאיזה כח אחר חס ושלום כי אם הוא בלבדו הוא בלי שום ריבוי ופירוד והרכבות כוחות חס ושלום אם כן אין לומר בו כח נפשי אפילו בבחינת המשכה להעולמות וכל האומר כן מורה חס ושלום איזה חילוק כוחות ופירוד והרכבות בכוחו יתברך ואשר יש כוחות זולתו יתברך חס ושלום לומר כן וכל האומר כן אין לו חלק באלה"י ישראל כי אלה"י ישראל הוא היחוד העצום אשר אין זולתו יתברך כלל ולא שני כלל בכל הנבראים וגם אחר שנבראו אין דבר זולתו חס ושלום וזה עיקר אמונת היחוד שהוא אלה"י ישראל ובתורתו יתברך הוא הכל לייחד כל הנבראים אליו יתברך בבחינת יחוד עצום בלי שינוי כלל:

פרק יב

והנה הגם שנתהוו ממנו יתברך כל חילוקי הנבראים בכל פרט ופרט והוא יתברך מחלקם ומהווים בכל פרטי המדרגות על ידי בחינת חכמת אלהי"ם: אך חכמה זו הגם שהיא מכוחו יתברך אל תאמר שהיתה בכוחו יתברך בהעלם דהעלם ומזה נמשך כח החכמה בגילוי חס ושלום לומר כן כי אם שהחכמה נאצלה ממנו יתברך בבחינת אצילות והפרשה כמבואר לעיל שהוא בחינת הויה חדשה שנאצל ממנו מהות חדש שאינו מערך מהותו יתברך כן המשיך בחינת חכמה וכח זה בבחינת הויה חדשה כמו יש מאין ממש דהיינו שלא תמצא מקור וסיבה להתהוות החכמה והוא על ידי בחינת הכתר שנקרא אין כו':

וכמו שביאר הראב"ד זכרונו לברכה הנזכר לעיל לדעת החוקרים הכופרים לא תמצא חומר מבלי צורה וצורה בלי חומר: כי חומר נקרא אסיפת כל הכחות בהעלם כמו שכתוב חומר מים רבים (חבקוק ג' ט"ו) דהיינו כח האסיפה מכל הכחות ולדעתם כל ההתהוות שהם נקראו צורה שנצטיירו בכל פרט ופרט ובכל מין ומין מוכרח להיות חומר קדמון הכולל כחם בהעלם גדול ומזה יצאו מכח אל הפועל: אבל לדעתינו ולתורתינו הקדושה

כי החכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) דהיינו כל כחות ההמשכות ממנו יתברך לא קדם להם חומר כלל הכוללם בהעלם מאחר שאין זולתו יתברך והוא פשוט בתכלית הפשיטות אין לומר בו חס ושלום חומר וצורה כי אם כל הכחות הנעלמים בחכמה התהוותם מאין ליש לא נודע מוצאם ומקורם כידוע החילוק בין השתלשלות עילה ועלול ובין התהוות מאין ליש כי בעילה ועלול הרי כח העלול בעילתו בהעלם וכנזכר לעיל: אבל התהוות היש מאין הרי אין היש נמצא בכחו יתברך אפילו בהעלם כלל וכאשר מבואר בדברי רבינו הקדוש נשמתו עדן במאמר איהו וחיוהי חד עיין שם לכן נקרא מוצא מאין דהיינו שלא נודע התהוותו כלל הגם שנתהוו ממנו:

והנה מאחר שהתהוותו מאין הרי גם אחר שנמשך הכח הזה להיות כח כל פרטי התחלקות לא נתהוה מהות אחר חס ושלום הגם שמבואר לעיל שנתהוה ממנו מהות חרש היינו לגבי כחו יתברך שאינו בערך התחלקות נקרא כח זה המחלק לכל הכחות מהות חדש שלא תמצא אצלו לזה נקרא חדש: אבל הגם שהוא חדש אינו מהות אחר חס ושלום ואין זולתו אפילו אחר שנמשך כח זה כי מאחר שאין זולתו ואין דבר שחוץ ממנו יתברך הרי הוא עדיין מיוחד בכחו יתברך הפשוט בתכלית הפשיטות בלי חילוק כלל הגם שאנו רואים מכח זה כל החילוקים כמו שכתוב כולם בחכמה עשית ויש לכל פרט כוונה מיוחדת בהתחלקות הכחות אבל הכל אחד והתחלקות זה מאין נמשכו לא נודע מקום מוצאם דהיינו מאחר שהוא אין סוף יתברך והוא הכל אחד וכל ההתחלקות מאתו יתברך ואף על פי כן הוא פשוט בתכלית הפשיטות לכן לא נודע מאין נתהוו ההתחלקות ולכן נאמר והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה דהיינו המוציאם מכח אל הפועל בבחינת מדידה לכל דרגין לא נודע מקומה איך יתהוו חילוקי דרגין לכן נקרא מי ברא אלה מבטן מי יצא הקרח וקיימא לשאלא והכל הוא על ידי הכתר על ידי כחו הפלא המחבר שני הפכים אלו ודי למבין [3]

[3] **והבן** זה מאד וזכור כלל זה כי זה הוא יסוד ושורש להיחוד ובזה יובן כמה מאמרי זוהר הקדוש ואדרא רבה קדישא וכמה חילוקים בעץ חיים המדברים בענין זה גם בזה תבין שאבא ואמא במזלא אתכללו ונכללין בכלל הכתר כמבואר לעיל בהגה"ה ברמז: ובזה תבין יותר כי הם חכמה ובינה הכוללים אשר מהם מתהוים עיקר האצילות שהם כל חילוקי דרגין ובאצילות חכמה ובינה הם בבחינת גולם וצורה ושם נקרא חכמה גולם ובינה בחינת צורה אבל שורשם והתהוותם ואצילותם להיות נקרא גולם וצורה שורש התהוותם ויחודם במאצילם הם חכמה ובינה הנקראים אבא ואמא אשר הם נכללים באריך אנפין דהיינו בבחינת כתר כנזכר לעיל וכאשר תסתכל הם הכל אחד אבל בבחינת התפשטות מתחלקין כי בבחינת כל ההצטיירות הנמשך מהם הם נקראים חכמה ובינה דזעיר אנפין ובבחינת מהותם ועיקר יחודם בעצמותו הם אבא ואמא ולכן תמצא בזוהר ובמקובלים שפעם קורא ים לחכמה דאצילות אין ופעם קוראים לחכמה מאין תמצא ואין הוא כתר אך זה נאמר על שני בחינות בחכמה גופא ודי למבין והבן מאד:

לכן נאמר באדרא זוטא קדישא עתיקא הוא הכתר כבוצינא דמתפשטין מיניה נהורין לכל עיבר ואינון נהורין דמתפשטין כד יקרבון למנדע לון לא שכיח אלא בוצינא בלחודוי כך הוא עתיקא קדישא הוא בוצינא עילאה סתימאה וכו' פירוש עתיקא הוא הכתר הגם שנמשכים ממנו החכמה והמדות אינם מהות אחר חס ושלום ולא נשתנה ממהותו הראשון רק הוא והם כולא חד. לכן הגם שנמשכים חכמה ומדות כד תסתכל בהון לא תשכח אלא המשכה אחת מיוחדת בתכלית על ידי בחינת אין המחבר בחינת אין סוף עם המדות לאחדם להיות פועל בהם ועל ידם כל הנבראים בפרט כל אחד ואחד ולא יהיו מוסיפים בו ריבוי ושינוי חס ושלום ולכן נקרא המשכה זו שבבחינת חכמה ומדות בבחינת שערות כי כמו למשל שערות של אדם הנמשכין ממוחו עם כל זה הם אינם ערך ושייכות למוח ואינם בגדר אחד ואף על פי כן נמשכין ממנו:

והנה כשהם מחוברים באדם הרי הם אחד עם האדם ואם יגלחם הרי הם אינם נוגעים לעצמיות נפשו ואינם פועלים בו שינוי המהות כן ההתמשכות שנמשך מבחינת כתר להתהוות ממנו חכמה ומדות הגם שהכל נמשכין מאתו יתברך וממנו הם נובעים אף על פי כן אינם בגדר ומהות אחד ממש כמו השערה לגבי המוח וגם אינם פועלים בו שום שינוי כלל ואף על פי כן מתאחד בהם לכן נקרא חפץ חסד בתיקוני דיקנא כי חפץ חסד זה הגם שנמשך ממנו יתברך אבל מאחר שאין להעריך אותו חס ושלום באיזה רצון וחפץ בבחינת מדות מאחר שאינו בערך התחלקות המדות חס ושלום לכן אין נערכים ממהותו הגם שהכל נמשך ממנו יתברך אבל אף על פי כן אינם פועלים במהותו חס ושלום שום שינוי כמו השערה לגבי המוח כנזכר לעיל בערכו אבל אף על פי כן הוא והם הכל אחד על ידי בחינת אין כנזכר לעיל: וזה אי אפשר בשכל האדם להשיגו איך יהיו ויתהוו שני הפכים שאינם שייכים למהותו כלל ואף על פי כן מתייחד בהם בתכלית היחוד מחמת שהוא יתברך כל יכול לחבר שני הפכים ביחד:

לכן נאמר באדרא רבה קדישא ווי למאן דאושיט ידיה בדיקנא קדישא דהיינו להעריך חס ושלום החפץ חסד אליו לומר חס ושלום שהוא חפץ חסד זה אפילו בכח חס ושלום לדבר ולהרהר באין סוף שום שינוי והתחלקות והתרבות כי אם להאמין בבחינת אמונה למעלה מן השכל שהכל נמשך מאתו ואף על פי כן אינם נוגעים לעצמותו להיות מתרבה בהם חס ושלום אלא מיוחד בתכלית אפילו אחר התפשטותו יתברך בהם ובבחינת המשכה זו בגילוי מדותיו יתברך שייך לומר הוא היודע והוא הידוע והמדע דהיינו הגם שנמשכו ממנו בבחינת ידיעה שהם המדות אף על פי כן הם הכל אחד ומיוחד בהם אפילו אחר התפשטותו בהם אבל בבחינת עצמותו יתברך המתמשך בהם שלא בבחינת

המשכתו יתברך למדות אינו שייך לומר זה כלל חס ושלום מאחר שאינו בגדר מדע כלל כמבואר בהגה"ה משער היחוד ואמונה ודי למבין:

פרק יג

אשר על פי כל הדברים האלה תבין שראשית ההתגלות מאין סוף יתברך להתגלות בבחינת ספירות וכלים הוא על ידי כח ההיולי שהוא בחינת הכתר הנקרא אין שהוא כח הפלא אבל עצמותו יתברך בבחינת אין סוף אין לתאר אליו מדת אין חס ושלום אדרבא כי הוא מקורא דכל מקורין והוא כולל הכל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין והכל הוא בכח אין סוף יתברך כי אם בבחינת המשכה הוא שנקרא כתר ואין שלא נודע מקום מוצאו של המשכה מצד אין סוף ובחינה זו הוא הפלא ואין מצד שאין לתארו באין סוף יתברך נמצא הבחינה זו הוא גם כן נאצל ממנו ולכן נקרא גם כן אצילות הראשון כידוע שראשית אצילות הוא הכתר:

לכן נאמר בתיקונים על כתר כתרא עילאה אף על גב דאיהו אור צח ומצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות דהיינו הגם שהכתר הוא מכוחו השוה יתברך אשר אין בו שום חילוקי דרגין כלל לכן נקרא אור צח דהיינו שהוא זך ונקי מכל תערובות דרגין כלל כי אם כוחו השוה אף על פי כן מאחר שהוא בבחינת המשכה אוכם הוא קדם עילת העילות שהוא אינו בערך המשכה כלל ושוה בתכלית ההשוואה בלי אשר יאמר עליו איזה כח וחילוק דרגין אבל בכתר הגם שהמשכה זו היא גם כן מכוחו יתברך: אף על פי כן בכח המשכה זו יש בה שורש לדרגין מאחר שהוא עומד להתמשך לכן נאמר עליו ישת חשך סתרו כי יש בהמשכה זו בחינת חשך שהוא הסתרת אור אין סוף יתברך:

ולכן נקרא מקור לנאצלים וגם הוא עצמו נקרא נאצל כפי שביאר הרמ"ק זכרונו לברכה אך לרוב הקורבה שבו למאציל יתמצע בין מאציל לנאצלים כנזכר לעיל. גם הראב"ד זכרונו לברכה ביאר עליו שהוא עילה ראשונה מעילתו ואין הפרש ביניהם כי אם שזהו עילה וזהו עלול אבל הכל הם כח אחר אך בסיבתו נאצלו הדרגין עד כאן לשונו עיין שם: דהיינו מאחר שהוא בחינת המשכה וכל המשכה הוא לדבר גילוי ואין גילוי אלא לזולתו בסיבתו נאצלו הספירות שהם כלים בבחינת חילוקי דרגין מתחלקים בחכמה ומדות בבחינת תשע דרגין דאצילות המתחלקין כמבואר לעיל דהיינו שנאצלו ממנו כח חכמה ובינה איך יהיה ההתחלקות באיזה פרט ובאיזה אופן יהיה בהם גילוי יחודו יתברך בכל פרט ומסיבת חכמה נאצל החסד דהיינו שיהיה המשכה ממנו יתברך לזולתו בבחינת חסד והמשכה ומסיבת חסד מאחר שיש לו חסד להתמשך נאצל בחינת נצח דהיינו

התגלות ההמשכה בגילוי וכן הוא בקו שמאל בינה גבורה הוד וכן בקו אמצעי דעת תפארת יסוד כנזכר לעיל:

אך הגם שנאצלו ממנו חכמה ובינה נאמר עליו אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כי אנת הוא אומר על כתר כידוע דהיינו הגם שהכל הוא בחכמה וכוונה מיוחדת בכל הדרגין אף על פי כן לא ידיעא דהיינו למשל מחכמה שבאדם הרי בהשכלתו יודע אותו הדבר איך הוא שייך לנפשו ואיך יעשה אותה באיזה אופן כי מאחר שהוא נברא והוא צריך להדבר הזולת והזולת חלוק ממנו ונצרך לחברו אליו ידיעא החכמה ומחייבת המשכתו לדבר זה על פי החכמה אבל הוא יתברך אין זולתו ואינו בערך שום דבר ואין צריך לכל דבר ואין דבר זולתו אשר יאמר עליו כי מחמת החכמה והבנה שבו הוא מתמשך בהדבר מאחר שאינו בערך חכמה כנזכר לעיל כי אם שהאציל החכמה ובהתמשכותה בבחינת נבראים נתגלה החכמה שיהיה ההתגלות וההתהוות באופן זה דייקא אך הגם שנאצל ממנו יתברך חכמה לא תאמר שהחכמה תחייב זה ההמשכה כי החכמה לא ידיעא הגם שבכל דבר יש השכלה וטעם ידוע הוא מחמת שהאציל ממנו יתברך מהות החכמה אז היא נעשה חכמה ושכל אבל לא שהחכמה תחייב המשכה זו כמו למשל חכמי הטבעיים יש להם חכמה והשכלה בטבעים שמחמת שטבע זה קר ולח וזה חם וזה יש בו כח המושך וזה יש בו כח הדוחה מחברים זה עם זה על פי החכמה אבל שידעו וישכילו מדוע נטבע זה הטבע בזה זה אינם מבינים כלל:

וזהו באמת מפלאות הבורא יתברך הנמשך בטבע הזו ואם היה ברצונו יתברך להטביע טבע אחר היה בו השכלה לפי הטבע ושורש הטבע אין משיגים שום בריה בשום השכלה כן הם הספירות הוא הכל בבחינת חכמה איך להתמשך זה בזה ואיך להמשיך מהם בריאת כל דבר ודבר בכוונה והשכלה מהבורא יתברך בכל דבר בכדי לגלות יחודו יתברך אך לא שיהיה מכריח החכמה והשכלה שורש היחוד באופן זה דייקא ולא באופן אחר כי יכול להיות בכמה אופנים לאין מספר ומדוע דייקא על פי השכלה זו ולא על פי אחרת זהו לא ידיעא.

וזהו אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כי אנת הוא כתר ופלא שהכל הוא מבחינת פלא וכן הם בכל המדות לכן נקראים נאצלים שהם התהוות חדשה שאינם שייכים לעצמותו כי הוא יתברך מושלל מכל אלו אך אף על פי כן הוא מיוחד בהם על ידי בחינת כתר כנזכר לעיל וכל ההתחלקות הנזכר לעיל נקרא זעיר אנפין לכן נקרא בעל תשע ספירות לכן שורשו הוא מהכתר והוא הכל אחד כי הוא זעיר אנפין הוא עתיקא כי כל מדותיו הוא בבחינת פלא:

לכן מבואר בעץ חיים שזעיר אנפין הוא מחסד גבורה תפארת דאריך אנפין הגם שבאריך אנפין עדיין אין בו חילוקי דרגין כי עליו נאמר ולאו מכל אילין מדות כלל מאחר שהוא עצמותו יתברך אשר אינו בערך חילוקי דרגין כלל אך מאחר שבהמשכה זו נתרשמו ונרמזו החילוקי דרגין בהעלם כי מאחר שנמשך מכוחו יתברך המשכה להיות גילוי ואין גילוי אלא לזולת נמצא בכח הגילוי הזה מוכרח להיות (בבחינה זו) כל התשע חילוקי הדרגין דהיינו בחינת ראש תוך סוף ראש הוא ראשית הגילוי הוא הכוונה שבו והתוך הוא עצם הגילוי והסוף למי יתגלה כי בכל דבר המשכה מוכרח להיות התשע כוחות הנזכרים לעיל. הגם שחס ושלום להעריך בכוחו יתברך איזה התחלקות מאחר שהוא יתברך בהשוואה גמורה כי אם הוא יחיד כו' כנזכר לעיל אף על פי כן מאחר שעומד להתמשך בבחינת גילוי הרי יש בהמשכה זו כל מה שעתיד להתגלות אבל אינם בערך תפיסה כלל והם חסד גבורה תפארת דאריך אנפין שהוא כח המשכתו יתברך שבבחינת כתר שהוא הפלא והוא האין מהם נעשו התשע ספירות דזעיר אנפין המתחיל מחכמה שהם בחינת ספירות דאצילות כנזכר לעיל:

והגם שבבחינת כתר גם כן מוכרחים להיות כל התשע בחינות בהעלם דהעלם כי מאחר שנאצל חכמה מבחינת הכתר מוכרח להיות בכתר החכמה גם כן בהעלם דהעלם אבל אינו בערך השגה כי אם החכמה שנגלה בזעיר אנפין אין להעריך החכמה והמשכתה כי אם בבחינת פלא וכל בחינת החכמה שנאצלה אין לתאר בחינתה כי אם ההמשכה שנמשכה בבחינת פלא אבל שורש החכמה ומקורה הכלולה בבחינת האין אינה בבחינת התגלות: והנה כל בחינת המשכה הוא על פי מדות דהיינו על ידי מדת החסד והגבורה והתפארת על ידי בחינתם הוא ההמשכה והשכלתם והבנתם של ההמשכות אלו מאיזה טעם יהיה החסד זהו נקרא חכמה בינה דעת כידוע והנה כל בחינת הזעיר אנפין הוא נמשך מכתר שהוא הפלא כמבואר לעיל לכן מחסר גבורה תפארת דאריך אנפין שהוא המשכה מכחו הפלא נתגלו בבחינת זעיר אנפין כנזכר לעיל:

אבל החכמה בינה דעת של ההמשכה דהיינו ההשכלה וההבנה של בחינת המשכתו יתברך בבחינת פלא הרי הם אינם בערך גילוי כלל אשר על החכמה זו נאמר ונעלמה מעין כל חי ולא ניתנה להתגלות: לכן כל עיקר גילוי התשע ספירות דזעיר אנפין הוא מבחינת חסד גבורה תפארת דווקא ודי למבין:

ועל זה מבואר בזוהר הקדוש פרשת נח (דף ס"ה.) תשעה היכלין אינון דלאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין ולאו אינון נשמתין ולא אית מאן דקיימא בהון וכו' ותשעה היכלין אינון תשע ספירות שבאריך אנפין והם נקראים היכלין כמו למשל בהיכל שהוא דירת

המלך וכל התגלותו בשם כן כביכול בתשע ספירות שבאריך אנפין בהם מתגלה עצמותו יתברך בבחינת אין סוף ממש אבל לאו אינון נהורין כי נהורין נקרא הגילוי בבחינת הרגשה שהם נצח הוד יסוד ורוחין הם חסד גבורה תפארת ונשמתין הם חכמה בינה דעת ולכן אמר דלאו אינון נהורין שיאמר עליהם חס ושלום איזה גילוי מאחר שאינו בערך גילוי ולאו אינון רוחין כי הם אינם בערך מדות שהם התחלקות כי מאחר שהוא שוה יתברך אין שייך בהמשכה זו איזה התחלקות ולאו אינון נשמתין דהיינו חכמה בינה דעת שהם בחינת נשמתין כידוע כי חכמה בינה דעת הם מחיים את כל דבר למשל הנשמה המחיה את הגוף אשר משכן הנשמה היא במוח כי על ידי השכלה והבנה נמשך חיות להתמשך באהבה וחסד והתגלות אבל התשעה היכלין אין לומר עליהם נשמתין דהיינו שיהיה המשכה על פי שכל או שיהיה איזה טעם ודעת להמשכה זו כי על פי שכל לא יושג שיהיה איזה התגלות לכן אמר ולאו אינון נשמתין כי הגם שלכל דבר המשכה מוכרח להיות איזה טעם להמשכה ואופן ההשכלה איך ומה יהיה ההמשכה אבל אינם מושגים כלל ועל זה אמר ולא אית מאן דקיימא בהון דהיינו הגם שרואים שהכל נמשך ממנו יתברך וכל ההמשכות הכל מאתו יתברך אך אי אפשר לקיימא בהון איך יהיה זה מאין סוף אשר אינו בערך המשכה ואין זולתו הגם שבוודאי יש בזה חכמה אבל נעלמה מעין כל חי ונקרא חכמה סתימאה שהוא חכמה שברצון ההמשכה זו לכן נקרא חכמה סתימאה דלא אתפתחא כלל כי אין לנו השגה כלל ועיקר טעם וחכמת ההשכלה זו:

לכן נאמר אלהי"ם הבין דרכה והוא ידע את מקומה כי אלהי"ם שהוא בחינת הצמצום הבין דרכה על ידי השערות ועל ידי הצמצומים נגלה הבנת התפשטותה בבחינת חכמה גלויה ומדות שבבחינת זעיר אנפין שהם דרכה כאדם שהולך מביתו לדרך כן בהתגלותה בבחינת דרגין כולם בחכמה עשית יש לכל דבר השכלה והשכלה זו נמשכה ממקור החכמה הזאת וזהו בבחינת דרך הנגלה על ידי בחינת אלקי"ם אבל והוא ידע את מקומה דהיינו הגם שנתגלה בבחינת גילוי אין בחכמה זו השכלה עצמיית שיחוייב על פי השכלה זו מקום למציאות כל פרט מכחו יתברך חס ושלום כי הוא חכים ולא בחכמה ידיעא לכן אמר והוא ידע את מקומה והוא נאמר על אין סוף יתברך שנקרא הוא בבחינת נסתר ידע את מקומה ומקורה ממקור כל המקורות הנמשך מכוחו השוה אשר שם הוא גנוז בתכלית הגניזות כו':

ולכן נאמר והחכמה מאין תמצא דהיינו שיהיה התהוות חכמה הוא בחינת אין שאינו מושג כלל מקום מוצאה כי לכל דבר המתגלה אתה מוצא טעם להגילוי הזה כמו למשל בכח האדם תמצא שיש בכחו דבר השכלה להשכיל ולהבין השייכות לנפשו

מדוע יומשך לדבר זה ואיך היא נצרכת לו וטעם מובן בזה אבל אין נקרא שאין מוצאים מקום להשכלה זו בהעלם שיהיה שייך התפשטות העולמות אליו יתברך וטעם המשכתו יתברך אליהם לכן נקרא מאין תמצא בבחינת מציאה דייקא כאדם שמוצא מציאה שלא היה דעתו על דבר זה בשכל וכו' ודי למבין:

פרק יד

והנה כלל יחוד האצילות נקרא בשם הוי"ה ברוך הוא באותיותיו ובו תלוי יחוד עשר ספירות דאצילות המרומז באותיותיו והוא נקרא שם העצם כי השם הזה הוא נובע מעצמותו יתברך ביחוד עצום עם כל עשר ספירות שהם כוחות האצילות לייחדם במאצילם ברוך הוא ועל זה נאמר אני הוי"ה לא שניתי כי הוי"ה יתברך הוא המהוה את הכל בכל חילוקי הפרטים והכל נמצאו מאמיתיות המצאו והוא כוחו יתברך לבדו הנחלק בכל הפרטים לכן יש בהוי"ה ארבע אותיות שהם בבחינת חילוק הדרגין כי יו"ד הוא חכמה ה' הוא בינה וא"ו הוא מדות וה' תתאה הוא מדת מלכותו יתברך והגם שנמצאו בו כל הפרטים בכל חילוקי הדרגין אף על פי כן לא שניתי שלא נשתנה בהם כי הכל הוא אחד פשוט כמו קודם הבריאה כנזכר לעיל ושורש יחודו הוא על ידי קוצו של יו"ד הוא הכתר כנזכר לעיל הוא המייחדם בהשוואה גמורה:

על זה נאמר בספר יצירה עשר ולא תשע להורות היחוד העצום שעל ידי הכתר שהוא בחינה העשירי ולכן נקראים ספירות שמהם נספרו כל ההתחלקות גם לשון ספיר הוא אבן טוב שמאיר ביותר ויש בו כל הגוונין כן על ידיהם נגלה כבודו ויחודו יתברך על ידי בחינת כל חילוקי הדרגין ואף על פי כן הם אחד והם למעלה מהשכל איך יהיו שני הפכים כאלה לכן נאמר בלי מ"ה שהם בלי מהות כלל כי כל מהות חלוק מחבירו כי זה מהות אחד וחבירו הוא מהות שני אבל הם בלי מהות כלל רק שהם כח אחד מיוחד ואף על פי כן יש בהם כל ההתחלקות:

ולכן אמר כשלהבת הקשורה בגחלת כמשל השלהבת כשעודינה בגחלת אינה נגלה כלל לדבר בפני עצמה רק שהיא קשורה בגחלתה וכאשר ינפחו אותה להוציאה מגחלתה בגילוי אזי יכולה להדליק כמה מיני עצים וכמה נרות לאין מספר ויהיה נגלה ממנה כמה מיני אורות ושלהבת לאין מספר והכל הוא מהשלהבת וכאשר היא בגחלתה אינו נראה כלל למהות בפני עצמה כך הם כביכול הספירות הגם שמהם ועל ידם הוא כל ההתחלקות בהתגלותם לנבראים לאין מספר אבל באמת הם כח אחד מיוחד והכח הזה היא המגלה כל הכוחות לאין מספר אבל המשל אינו דומה לנמשל מכל צד כי אם בזה הוא דומה שכל השלהבת היוצאים לכמה מיני שלהבות הם הכל כח שלהבת אחת

ואינה נגלה לשלהבת כלל כשהיא בכוחה אבל בזה אין דומה כי השלהבות כאשר נתגלו בעץ או בנר הרי היא נפרדה מגחלתה ונאחזת בדבר אחר בבחינה אחרת אבל לגביה יתברך אפילו אחר התגלותם לא נפרדו חס ושלום ממהותו ולא נשתנו לכח אחר כי אין זולתו ואין חוץ ממנו רק הם מיוחדים בתכלית האחדות אפילו אחר גילויים כמו שהם במקורם קשורים לכח אחד כן הם אפילו אחר גילויים ודבר זה הוא מפלאות הבורא יתברך שאין בו שום תפיסה והבנה בשום שכל שיהיו שני הפכים כאלו.

ועל זה אמר בספר יצירה צפייתן כמראה הבזק למשל הבזק מתגלה לפום שעתא וכאשר מסתכלין בו הוא אינו במציאות כלל ככה הם הספירות אשר נתגלו מהם כל הכוחות בכל ההתחלקות וכשתרצה לעיין בהתחלקותם הם הכל כח אחד מיוחד ולא תמצאם כלל להתחלקות ולכן דברו בהן ברצוא ושוב כמו למשל שרואה איזה דבר בשכלו שכך הוא ואינו משיגו איך הוא ורץ לבו להשיגו ואחר כך כשרואה שאינו יכול להשיגו הוא שב מזה ההשגה ומאמין בה שהוא כן כן אם רץ לבך שוב למקום דהיינו אם רץ לבך להשיג איך הוא התחלקותם שוב למקום שהיית בו דהיינו שאין זולתו וגם פירוש למקום הוא מקומו של עולם דהיינו שישוב לבחינה זו להאמין שהכל אחד בלי התחלקות כלל וזהו נקרא אצילות שהם שני פירושים לשון הפרשה ולשון אצלו כי מאחר שהוא יתברך שוה בתכלית ההשוואה ופשוט בתכלית הפשיטות הרי חס ושלום לייחס בכוחו יתברך שום התחלקות דרגין כמבואר לעיל שהפשוט אין בו ערך שום התחלקות כי אם לבדו כאשר הוא וכל דרגין הם הרכבות ומאחר שהוא פשוט אין להעריך אליו שום דרגא חס ושלום אפילו בהעלם דהעלם רק האציל ממנו כח חילוקי הדרגין שהוא כח חדש ממש מהעדר אל הויה לכן נקרא אצילות לשון הפרשה אך כל זה הוא כאשר אנו רואים בחילוקי הדרגין בכוחו נקרא אצילות הפרשה אבל באמת אין מהות חדש אצלו ואין דבר מתחלק בכחו לכן נקרא אצילות לשון אצלו דהיינו שכל הכחות הם אצלו מיוחדים בכחו ולא יצאו להתחלק למהות אחר והכל הוא על ידי כתר המייחדם:

פרק טו

לכן מכנים המקובלים הכתר לראשית אצילותו יתברך כמבואר לעיל כי המאציל ברוך הוא גילה מכחו יתברך בבחינת אין סוף השוה המשכה להיות נמשך ממנו התגלות מכחו האין סוף בכל מה שיכול להתגלות מכחו יתברך והנה כח הגילוי הזה נקרא גם כן אצילות הגם שהוא עדיין כחו יתברך בהשוואה אף על פי כן הגילוי הזה הוא הויה מחודשת מאחר שאין סוף יתברך בעצמותו אינו בערך גילוי כלל ועיקר מאחר שאין זולתו יתברך למי יתגלה גם הוא יתברך למעלה מכל השגות ורעיונות איך יתכן עליו

גילוי גם הוא פשוט בתכלית הפשיטות בלי שום הרכבה איך יתכן לומר עליו שום גילוי כי כל הגילויים הם מהרכבות כמה כחות ביחד מתגלה כח זה בכח זה להתקשר עמו: אבל אין סוף יתברך הוא כח אחד פשוט לכן אין לומר על בחינתו יתברך גילוי: גם לכל דבר גילוי יש דבר הקודם לו המכריחו להגילוי והגילוי בעצמו ודבר שמתגלה בו כמבואר מה שאין לומר כן חס ושלום באין סוף כל אלו הבחינות אשר על כן נקרא הגילוי הזה שבבחינת הכתר אצילות דהיינו בחינת הבדל והפרשה וגם אצילות שהאציל ממנו דהיינו שהמשיך כח חדש שאינו ממהותו אבל מחמת שהגילוי עדיין לא יצא להתהוות מהות בפני עצמו כי המשכה זו היא מכח השוואתו יתברך אשר עדיין לא יצא לכלל חילוקי דרגין כי אם המאציל יתברך גילה ממנו כח פשוט כאשר הוא בעצמו יתברך אשר אין זולתו ואין עוד מלבדו והוא כולל הכל בהשוואה גמורה בלי שום הרכבות כחות כלל כי אם פשוט בתכלית הפשיטות לכן לא נמנה בכלל הספירות כי אם שהוא כתר עליהם ולכן נקרא ממוצע בין מאציל לנאצלים כי מצד בחינת הגילוי הוא ראש לנאצלים ובחינה זו משתווה עם הנאצלים שהגילוי הוא בחינת נאצל כנזכר לעיל אבל מצד מהותו בעצמו שהוא כחו יתברך בעצמו בבחינת השוואה גמורה בלי שום התחלקות כלל נקרא בבחינת המאציל יתברך שהוא בחינת השוואה גמורה ולכן הוא ממוצע ביניהם:

ולכן נקרא כתר כי כמו למשל הכתר כשהוא על ראשו של אדם הוא בכלל האדם ונחשב ממהות האדם אבל מהות עצמו אינו ממהות האדם כן הוא בנמשל כביכול כי בהשפעתו והמשכתו לאצילות נקרא בבחינת אצילות אבל במהותו בעצמו אינו מערך אצילות לכן מבואר בזוהר הקדוש ובעץ חיים שאסור לכנות בכתר הזה בחינת כלים כי כלים מורים על התחלקות אבל חס ושלום לומר בהמשכה זו איזה התחלקות כי הוא מכחו השוה יתברך כנזכר לעיל כי עיקר שם כלים הוא בזעיר אנפין שזעיר אנפין עיקרו הוא בחילוק דרגין וכל בחינת חילוק דרגין הוא בבחינת כלים כמו למשל כלי ביד האומן שהוא דבר נבדל ממהותו ובו מוציא פעולות רצונו ומחשבתו כן החכמה והמדות הם כלים להתהוות ממנו חילוק דרגין לאין מספר כי על ידי החכמה מתחלקים הדרגין בהשכלה איך יתחלקו ובאיזה אופן יתחלקו ואיך יהיה אופן המשכתם ואיך יתקשרו למקורם ובחסד הוא עצם ההתגלות כנזכר לעיל בזה יומשך התגלות ובזה יומשך חסד זה כו' וכן על ידי נצח הוד יסוד הם הגילוי של כל ההתחלקות הכל כמבואר:

לכן נקראו כלים לגבי התחלקות הדרגין הנראים והם דבר נבדל ממהותו יתברך בבחינת אצילות אבל הגם שנקראו כלים אף על פי כן איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כי איהו נקרא כח המשכתו בכלל להוות בעלי גבולים בבחינת כל דבר המתהווה בעולם וחיוהי

הוא אורו יתברך האין סוף המתמשך בהמשכה זו וגרמוהי הם הכלים שהם בחינת הספירות כנזכר לעיל הכל הוא חד ממש בלי שום התחלקות כלל ומיוחדים בתכלית ההשוואה כאשר הם בכחו יתברך בכח אחד מיוחד בלי שום שינוי על ידי כחו השוה המיחד כל ההתחלקות שהוא הכתר:

לכן הוא זעיר אנפין הוא עתיקא ממש מאחר שאינו משתנה כלל כי אם שהוא כח אחד פשוט כנזכר לעיל כי אם מצד חילוקי הדרגין הנגלים לנו פעולות כחות המתחלקים שהם בכחו יתברך נקרא בשם זעיר אנפין וכח המייחדם נקרא בשם אריך אנפין אבל באמת הם הכל כח אחד בהשוואה גמורה וכל ההרכבות הנקראים בספירות שזה מורכב בזה וזה מתקשר בזה עד אין קץ כמבואר בזוהר הקדוש וככל ספרי המקובלים כל ההרכבות הם הכל מצד כחות הנגלים לנו שמורכבים ומתקשרים זה בזה הכל מכחו יתברך אנו מדברים ההרכבות בכחו יתברך כי ממנו הכל לכן אנו מדברים הכחות האלו באצילות אבל חס ושלום לומר שיהיה בבחינתו יתברך איזה הרכבה או איזה כח משונה מחבירו חס ושלום מאחר שהוא פשוט ואין זולתו איך יהיו בו חס ושלום איזה כחות משונות והרכבות וכל הרכבות הכחות כל אחד בחבירו וכל ספירה בחבירתה הכל הוא מסטרא דילן כמאמר האידרא לא שנא ולא שני ולא ישתני כמו שהוא קודם בריאה פשוט בתכלית הפשיטות כן הוא אחר הבריאה בלי שום הרכבה כלל וכל השינויים הוא רק מסיטרא דילן כמאמר רעיא מהימנא ומסטרא רילן שניא אבל אצלו יתברך הגם שכל הכחות הכל נמשכו ממנו יתברך והוא המחלקם אף על פי כן אינו משתנה בהם כי אצלו יתברך כל הכחות שוים בהשוואה גמורה ממש בלי שום הרכבה ושינוי כלל מה שאין כח בפה לאומרו ובשכל לחשוב איך הוא כי הוא אינו בערך השכלה כלל כמבואר לעיל:

פרק טז

וזהו פירוש המשנה של ספר יצירה עשר ספירות בלי מ"ה נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן כשלהבת הקשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר דהיינו שעשר ספירות הם בלי מהות כלל הגם שהם מחולקים בהשפעתם אבל אין לכל השפעה מהם מהות בפני עצמו שיאמר עליו זה מהות זה וזה מהות זה כי הכל הם מהות אחד מכוחו יתברך השוה אשר לא נודע מהותו כלל כי כל מהות יש לו כח מיוחד כמו למשל הצומח יש לו מהות וטבע שבצומח וכן במהות החי והמדבר יש לו מהות הכוללו וכל מהות מחייב המשכה ממנו לפי ערכו ומהותו אבל הקדוש ברוך הוא שהוא בחינת אין סוף יתברך הגם שממנו נתהוו כלל הנמצאים והוא כוללם אין לומר עליו שהוא איזה מהות שמחייב שיתהווה ממנו לפי ערך מהותו כי אין דבר נמצא

מחוייב מציאותו ממנו יתברך כמאמר הרמ"ק זכרונו לברכה שהבאתי לעיל הגם שהוא מקור לכל ההתהוות והוא מהות כל המהותים ומקור כל המקורים אך לא נודע מהותו כי מהותו אינו בערך ידיעה כלל שיחייב איזה המשכה ממנו גם אין לומר עליו מקור ושורש כי כל מקור ושורש להמשכה ההמשכה הנמשכת ממנו יש לה אחיזה במקורה ושרשה אך שם היא נעלמת ואם כן יש איזה שייכות ההמשכה למקורה ושרשה כידוע אבל אין סוף יתברך הגם שהכל נמשך ממנו אין להההמשכה שום שייכות ואחיזה בערך דערך בבחינת מציאות כלל רק הכל בהשוואה גמורה אצלו רק הוא שורש כל השרשים וכמבואר לעיל לכן הספירות הגם שיצאו לחלק גם כן אין להם מהות כלל כי הכל הוא בכוחו יתברך כנזכר לעיל לכן נעוץ סופן בתחילתן כי סופם הוא התגלותם לחילוק הנבראים בהתחלקות לא תימא אחר התגלותם בסופן שיש להם סוף איזה התגלות אחר חס ושלום לא כמו שהם מיוחדים בכוחם אלא סופן דהיינו התגלותם הוא בתחילתן דהיינו שהם נעוצים ומיוחדים בתחילתן ותחילתם שהם כוחם המיוחד בתכלית כנזכר לעיל הן בסופן אפילו אחר צאתם לחוץ בהתגלות הכל הם אחד וזהו כשלהבת הקשורה בגחלת שאין לה מהות בפני עצמה כשעודינה קשורה בגחלתה וכמבואר לעיל כך כל ההתגלות מהספירות קשורים בכח אחד בלי מהות כלל שיאמר עליו זהו דבר בפני עצמו וזהו דבר בפני עצמו כי אם הכל אחד מיוחד:

ואמר הטעם שאדון יחיד ואין לו שני כנודע החילוק שבין יחיד לאחד כי תואר יחיד הוא דבר שהוא יחיד לבד ואין זולתו כמו בנך יחידך שלא היה לו כי אם יצחק והוא יחיד אבל תואר אחד הוא שני דברים המתאחדים זה עם זה ונעשו לאחדים כמאמר הכתוב וקרב אותם אחד אל אחד כו' והיו לאחדים בידך (יחזקאל ל"ז י"ז) גם אחד במספר נקרא אחד מפני שיש לו שני במספר קורא מספר אחד ומזה מונה השני כן הוא כביכול בבחינת רצונו יתברך שהוא הכתר שהוא גילוי ההמשכה מכוחו השוה אשר אין זולתו נקרא יחיד כי הוא יחיד בהמשכה זו מאחר שאין זולתו לכן אמר הטעם שכל הספירות כולם בלי מהות ומיוחדים כנזכר לעיל הוא מצד שאדון יחיד ואין לו שני כלל כי אין זולתו ואיך יתכן לומר עליו יתברך שום התחלקות וזולת אם כן אין לו שני כלל אם כן הסוף הוא בתחילה והתחילה הוא בסוף מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות אם כן אין לו ראש וסוף כלל כי כל ראש מורה על מהות בכוחו המתחיל והסוף הוא המשכה להיות נגלה ממנו איזה מהות אחר אבל מאחר שלא נודע מהותו כלל ואין לו שני אם כן הכל אחד ומה שמתחלקים הוא לגבי דידן ולגבי הגילוי וההתחלקות שם הוא נופל לשון אחד דהיינו הגם שאנו רואים התחלקות לאין מספר אף על פי כן הוא הכל המשכה אחת

כי לאחד זה יש לו שני דהיינו כאשר יצאו לבחינת גילוי התחלקות לגבי הנבראים וזהו שני שנראים לנפרדים לכן אומרים אחר הגם שנתחלקו בחילוקים רבים אף על פי כן הם אחד ממש מחמת כוחו יתברך המייחדם שהוא אין לו שני כלל:

ולכן נקרא כתר יחיד וכל הנאמר בספירות נעוץ סופן בתחילתן וכו' וכשלהבת הקשורה בגחלת ואחד הכל בערך המתגלה מהם כי לכן נקרא ספירות שנספרו מהם ועל ידם הדרגין ועליהם נאמר בלי מ"ה וכשלהבת הקשורה בגחלת הכל מצד הנספר שהם דרגין המתחלקין לבריאה יצירה עשיה אבל בערכו יתברך שלא בבחינת המשכתו יתברך להוות הנבראים כי אם כוחו יתברך באמיתיותו הנמשך בהם ומהווים ומאחדם על זה נאמר ולפני אחד דהיינו שלא בבחינת עולמות כי אם בבחינתו יתברך מה אתה סופר מאחר שאין זולתו כלל לכן נקרא כתר יחיד:

פרק יז

והנה הגם שביארנו החילוק בין יחיד לאחד שיחיד הוא כתר קריאת שם זה דיחיד הוא בכתר דווקא כי הגם שכתר הוא גם כן בבחינת המשכה רק הוא יחיד בהמשכה זו הגם שבהמשכה זו נכללו כל הגילויים אף על פי כן הוא יחיד כמאמר רבותינו זכרונם לברכה יחידו של עולם כי הגם שיש עולם אף על פי כן הוא יחיד בעולמו שאין זולתו וכמאמר יחיד חי העולמים אבל שלא בבחינת עלמין ובחינת המשכה כי אם כאשר הוא לבדו אין לומר עליו אפילו יחיד מאחר שלא נודע מהותו כלל ואין נופל לומר עליו שם תואר כלל כי כל התוארים הם הכל מצד ההמשכה בבחינת שמצד עצמותו נקרא יחיד ובבחינת התמשכותו מצד עולמות נקרא אחד אבל בבחינתו בעצמו יתברך שלא מצד המשכה אין לתאר בו יתברך שום שם אפילו בחינת יחיד כי אם על צד השלילה לכן נקרא אין סוף ולא נקרא אין לו תחילה שאין סוף נקרא מצד המשכתו יתברך שלהמשכתו אין סוף ונקרא בערך המשכה הנמשך ממנו שיכול להתמשך עד אין סוף ומאחר שנגלה ממנו בחינת סוף בבחינת הנבראים נאמר עליו שהוא יתברך אין סוף אבל בבחינת תחילה שאינו בערך המשכה כלל אין לומר בו שהוא אין לו תחילה שזהו מורה שהוא בערך איזה מהות שיהיה שייך לומר עליו תחילה אבל אף על פי כן אין לו תחילה אבל חס ושלום לומר בו איזה מהות כי לא נודע מהותו אם כן אין בו מערך תחילה וסוף וכמבואר בפרדס כי אין לומר בו יחיד וקדמון וראשון כי אם על צד השלילה דהיינו יחיד שאין כיחודו וקדמון שאין כקדמותו כי מאחר שאינו בערך מהות השגה כלל מערך הנמצאים אין לומר בו שום דבר המורה על איזה מהות באיזה ערך כי אין לו תחילה מורה על איזה

מהות אך אין לו תחילה אבל באמת אינו נודע מהותו כלל לכן אין לומר עליו שום דבר כי אם מצד ההמשכה והבן מאוד:

וכמבואר שאין לומר בו אפילו סתימו דסתימין כי אם סתימו דכל סתימין כי סתום הוא היפוך הנגלה ולגבי הנגלה שייך לומר עליו שהתגלותו איך הוא נגלה אינו ידוע לכן נקראו הספירות סתימין מצד התגלותם והתחלקותם ואף על פי כן הם הכל אחד בלי התחלקות כלל ובלי מהות כלל כנזכר לעיל לכן מהותם אינם בבחינת השגה לכן נקראו סתימין וזהו בבחינת התחלקות הספירות נקראו סתימין ונקראו אחד הגם שמתחלקין בחילוקי אופניהם אף על פי כן הם אחד באחדות ואיך הוא אחדותם הוא סתום כנזכר לעיל וכתר המאחדם נקרא סתימו דסתימין כי בחינת כתר לא יצא לחילוק דרגין כי הוא מכחו השוה אך מאחר שבא לכלל גילוי ההמשכה הרי יש בכחו כל הדרגין אבל לא בחילוק כלל לכן הוא יותר סתום אפילו מהספירות דהיינו שיהיה בכוחו כל הדרגין ואף על פי כן הם אינם במציאות כלל לכן נקרא אין כדבר שמבקשים אותו ואין מוצאים דהיינו שידוע הדבר שהוא מבקש שבוודאי נמצא שם אבל הוא אין שאין מוצאים אותו ככה הוא בבחינת כתר הוא מקור ושורש להדרגין וכח הדרגין המה בכח הזה וכאשר תבקשם בשם לא תמצאם לחילוק דרגין כלל מטעם כי אין זולתו יתברך כמבואר לעיל לכן נקרא סתימו דסתימין ונקרא יחיד אף על פי שבהמשכתו נכללו כל הדרגין אף על פי כן הוא יחיד בהמשכתו אבל על אין סוף בעצמותו יתברך שאינו בבחינת המשכה אין לומר עליו אפילו סתימו דסתימין:

למשל מחכם גדול אשר חכמתו סתומה מהקטן ממנו נופל לומר בו שהוא סתום ממנו מאחר שהיא בערך חכמה אבל לומר על חכמה והשכלה שהוא סתום מהרומם אין נופל בו לומר לשון סתום הגם שהוא באמת סתום ממנו אף על פי כן אין נופל בו הלשון של סתום מאחר שאינן בגדר אחר כלל כך ויותר על כן מדרגות לאין קץ אין לומר על אין סוף יתברך אשר הוא נעלה רבוא רבבות מדרגות לאין קץ על ערך גילוי והשגה ואינו בכלל השגה כלל ואינו בערכם אין לומר בו לשון סתום מאחר שאינו בערכם כלל הגם שבאמת הוא סתום מכל רעיון אבל הוא לא בערך סתימין ונקרא סתימו דכל סתימין דהיינו דרך כלל כל מה שאפשר להעריך בחינת סתום בכללות אין סוף יתברך הוא סתום מכל כי סתימות שלו אינו בערך כל הסתימין הנזכרים לעיל ונקרא סתימה על צד השלילה גם יחיד אין לומר עליו כנזכר לעיל מאחר שאינו בערך דרגין כלל איך יתכן לומר עליו יחיד כי יחיד הוא היפוך השניות המתחלקים לבחינות שונות ובבחינת המשכתו בכתר הוא יחיד בהמשכתו אבל שלא בערך המשכתו כלל אינו בערך דערך לייחס אליו לשון יחיד

מאחר שמצד עצמותו יתברך אין לתאר אליו הנמצאים למהות כלל: והארכתי בזה כי נצרך לידיעה זו מאוד כי ידיעה זו היא שורש ועיקר להבין יחודו יתברך והמבין יבין:

פרק יח

והנה הגם שדברו המקובלים בעשר ספירות הגנוזות במאציל ברוך הוא כמבואר בכתבי תלמידי האר"י זכרונו לברכה ובלשון מקובלים הראשונים נקראים עשר ספירות הכמוסות במאציל ברוך הוא אל תאמר חס ושלום שיש בכוחו יתברך איזה חילוק דרגין אפילו בהעלם דהעלם חס ושלום לומר כן וכל האומר כן וכו' כנזכר לעיל בשם הראב"ד זכרונו לברכה כי מאחר שהוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות הוא היפוך החילוק חס ושלום המורה על כחות משונות והרכבות כנזכר לעיל:

אך להבין פירוש של גנוזות כי יש הפרש בין פירוש הלשון של סתום ללשון גנוז כי סתום הוא נופל על דבר הנגלה שאינו מושג התגלותו איך ומה הוא נקרא סתום כמו על שכל הנגלה ואיך הוא עמוק להשיגו נקרא סתום או אפילו דבר שלמעלה מהשכל כמו רצון שהגם שאין טעם לרצון אף על פי כן נגלה הרצון אך שהוא למעלה מהשכל נקרא סתימו דסתימין דהיינו שהוא סתום אפילו מהשכל העמוק אפילו כשתעמיק בכל העמקות שבעולם לא תשיגו שהוא למעלה מכל שכל אך כל זה הוא נגלה רק כשרוצים להשיג הדבר הוא סתום מכל רעיון ושכל לכן נקרא אין דהיינו שהדבר הוא במציאות אבל אינם מוצאים אותו:

אבל לשון גנוז הוא שאין הדבר במציאות כלל למשל גנזי המלך שהוא גנוז בלי התגלות מקומו כלל שאין שייך לומר לבקשו מחמת שאינו נגלה מציאותו כלל הגם שהכל יודעים שבוודאי יש לו גנזים אבל אינם יודעים מקומו ומציאותו כלל כן הוא כביכול בנמשל כי בבחינת ההמשכה הנגלה בנבראים הרי נגלה הדבר במציאות בכל פרטי הברואים והתהוותם בכל פרט ופרט בכוונה מיוחדת לכל נברא אך החכמה שבכל נברא והתחלקותה אינה מושגת לנו איך יהיה ההתחלקות באין סוף יתברך המהווה ומחיים ומקיימם בכוחו יתברך בכל פרט מאחר שהוא אינו בערך התחלקות כביכול כי אין זולתו ומחמת שאין דבר שחוץ ממנו יתברך בהכרח שכל פרטי התהוות הכל הוא מכוחו יתברך ואין מושג איך ומה הוא גם חכמת כל נברא הגם שנמשכה בחכמה לא ידיעא החכמה איך תחייב זה החכמה שיהיה דווקא באופן זה כמו שיתבאר לקמן לכן נקרא חכים ולא בחכמה ידיעא כמבואר לכן נקראו הספירות סתימין גם בבחינת כתר שהוא רצונו יתברך שהוא למעלה מהחכמה שאינו בערך חכמה כנזכר לעיל נופל עליו לשון סתימו דסתימין מחמת התגלות רצונו הנגלה בכל דבר שהוא הכל ברצון אך אינו מושג

איך יהיה רצון אל אין סוף יתברך אשר הוא אינו בערך זה ואיך יצא לגילוי מבלתי זולת ההמשכה לזולת וזהו יותר סתים אפילו מהספירות כנזכר לעיל:

לכן נקראו סתימו דסתימין וזה נקרא בערך גילוי ההמשכה בבחינת המשכתו נופל שם זה בלשון המשכה אבל בבחינתו בעצמותו יתברך הגם שכל הנבראים הם הכל בכוחו יתברך מאחר שאין זולתו ואין עוד מלבדו נמצא כל הנמצאים הם כוחו יתברך לבדו מוכרחים להיות בכוחו כל הנמצאים אך הם גנוזים באופן שאין לבקשם כלל להתלות בו בחינת הנבראים וחילוקיהם שהם בחינת הספירות המחלקין כל דבר להתרשם שם אפילו איזה רשימו ומהות מהם אפילו בהעלם דהעלם אשר זה מורה חס ושלום לריבוי כחות בכחו יתברך ושינוי הכחות זה מזה וזהו הריסה גמורה חס ושלום לענין היחוד האמיתי כי באמת עיקר האמונה הוא שהוא לבדו יתברך בלי שום כח אחר חס ושלום כי אם כח אחד פשוט בתכלית הפשיטות והגם שכל התהוות הכחות מאתו יתברך ואין דבר שחוץ ממנו חס ושלום והוא יתברך נמצא בכל פרט מריש כל דרגין עד שילשול קטן שבים בהשגחה פרטיות על כל דבר ודבר והוא מהווה ומחלקם ובראם הכל בכוחו יתברך אך אף על פי כן חס ושלום להתלות בכוחו איזה חילוק כוחות אפילו בהעלם דהעלם לכן נקראים גנוזות הגם שכל ההתחלקות הם בכוחו יתברך אף על פי כן אין לבקש בכוחו לאיזה מציאות חס ושלום מאחר שלא נודע מהותו כלל וכמו שלא נודע מהותו כך לא נודע מהותם של הנמצאים איך הם בכוחו יתברך לכן אסור לשאלא ביה כלל ולא לרשמא ליה באיזה רשימו בהעלם דהעלם לאיזה דרגין חס ושלום:

לכן כל חילוקי הדרגין הנמצאים נקרא בשם אצילות ובריאה דהיינו שכל בחינות התחלקות הנגלים לגבי דידן מחמת שאין להעריכם חס ושלום למהותו נקראים נאצלים בבחינת מהות חדש וזהו לגבי הנגלה אבל לגבי אמיתיותו יתברך הוא משתווה ומתייחד בהם בבחינת השואה גמורה על ידי בחינת כתר כנזכר לעיל ובזה הרשונו לדבר דהיינו ליחד כל הנמצאים אליו יתברך ושהכל הוא ממנו יתברך כל פרט ופרט ואף על פי כן הוא מיוחד בהם אבל בכוחו לבדו יתברך אסור לדבר כלל אפילו לשאלא ביה איך הם בכוחו יתברך שזה מורה על איזה יחוס וערך איזה התחלקות אך לא נודע איך הוא וחס ושלום להעריכו באיזה ערך ויחוס לחילוקי דרגין כי הוא נעלה מהם בלי קץ לכן נאמר דלא לשאלא ביה כלל כי אם השאלה הוא בבחינת המשכתו יתברך שהוא בחינת כתר שם הוא השאלה היאך נמצאו ממנו הדרגין מאחר שאין בערך ההתגלות אך לא למנדע דהיינו שהשאלה יהיה באופן שלא למנדע רק לייחדם בלי שום התחלקות וכמבואר לעיל בהגה"ה:

פרק יט

וזהו שמבואר בזוהר הקדוש כי אית עתיקא דלא קיימא לשאלא כלל ואית עתיקא דקיימא לשאלא ולא למנדע ואית דקיימא לשאלא ולאתבא כי עתיקא דלא קיימא לשאלא הוא בבחינת אין סוף יתברך בעצמותו שלא בבחינת המשכה אסור לשאלא ביה כלל איך הם בכוחו האין סוף יתברך מאחר שהוא אינו בערך השגה כלל ועיקר אין לשאול על מהותו יתברך כלל. והנה אף על פי דלא קיימא לשאלא אין הפירוש שלא להעלות על מחשבתו כלל כי אדרבה כל עיקר ההתבוננות ועבודתינו הכל הוא לקשר לאין סוף יתברך כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אליו ולא למדותיו וכמאמר הזוהר הקדוש פרשת צו (דף כ"ו) אתדבקותא דכהני וליואי וישראל עד היכן היא סלקא אמר ליה הא אוקימנא עד אין סוף דכל קישורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע דרעוא דכל רעוין ביה עיין שם:

והנה מבואר בכמה מקומות שכל ההתקשרות הוא הכל לאין סוף יתברך רק הפירוש הוא שההתבוננות הוא שלא לשאלא דהיינו שהוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע ולקשר כל הדרגין אליו יתברך ולבטלם שלא בבחינת ידיעא כלל ולהתבונן שהכל הוא בכוחו יתברך בבחינת אין סוף וכל הנמצאים הכל בכח עצמותו אבל שלא בבחינת ידיעא וזהו דיוק לשון הזוהר הקדוש דכל קישורא ויחודא ושלימו דהיינו לקשר כל הדרגין המתגלים בבחינת חילוקי הנפרדים אליו יתברך ולייחדם בכחו יתברך דהיינו הגם שיצאו לחלק אף על פי כן המה מיוחדים בלי שום שינוי אך שלא תימא שיש חס ושלום איזה חילוק דרגין בכחו יתברך רק שהם מיוחדים לכן אמר ושלימו דהיינו שהוא יתברך שלם בתכלית השלימות באופן שלא תמצא בכוחו יתברך שום בחינת חילוק דרגין כלל כי בבחינת חילוק הדרגין אינו נקרא שלימות כי הדרגין מורים חיסרון שאין דרגא אחד דומה לחבירו וחלוק מחבירו כנזכר לעיל אבל הוא כביכול שלם בתכלית השלימות בלי חילוק דרגין כלל וזהו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע כלל לכן אסור ההבנה והשאלה במהותו כלל:

ובחינה זו נקרא עתיק יומין ורישא דלא אתיידע כי הגם שנקרא רישא כי ממנו הכל אבל לא אתיידע מה בההוא רישא ולכן נאמר באדרא זוטא עליו רישא דלאו רישא כי הגם שהוא רישא שממנו נמשך הכל נמצא הוא ראש לכל הנמצאים שהכל נמצאים מכחו יתברך אף על פי כן הוא לאו רישא כי רישא מורה על הסוף שנכלל בהראש ויש איזה שייכות להסוף עם הראש מאחר שנמשכו ממנו אבל במאציל כביכול אין לומר שיש איזה שייכות להדרגין בכוחו יתברך לכן נאמר עליו דלאו רישא הגם שהכל הוא בכוחו

יתברך אך איך ומה הוא לא ידיעא כלל ולא קיימא לאתיידע ועל האי איקרי ברח לך אל מקומך שלא להתבונן בו כלל איך ומה רק לקשר ולייחד ולאצנעא בההוא צניעו ודי למבין:

וזהו בבחינת התקשרות כל הדרגין לייחדם אליו יתברך אבל בבחינת עצמותו יתברך שלא בבחינת הדרגין כלל אסור אפילו לדבר ולהרהר בזה לכן מבואר בעץ חיים שממלכות דאדם קדמון ולמעלה אסור לדבר כלל כי מלכות דאדם קדמון הוא ראשית הגילוי מאין סוף ברוך הוא בבחינת אצילות והגילוי הזה הוא מלכות דאדם קדמון לכן בזה מותר להתבונן לקשרם אליו יתברך בבחינת צניעו דלא אתיידע ושלא בדרך השאלה דהיינו להתבונן שאין לשאלא כלל אבל לעילא מן זה מאן איהו דעביד רעיונא כו' ועתיק הוא מלכות דאדם קדמון כידוע בעץ חיים בזה הוא ההתבוננות בבחינת התקשרות בבחינת שלא לשאלא כנזכר לעיל אבל בערד עצמותו שלא בבחינת גילוי אסור בזה העסק כלל אפילו שלא בבחינת שאלה [4]ועתיקא דקיימא לשאלא ולא למנדע הוא בחינת אריך שהוא כוחו יתברך המתמשך בבחינת דרגין דהיינו להתבונן שהוא יתברך אינו בבחינת דרגין כלל ופשוט בתכלית הפשיטות ואף על פי כן כל הספירות בבחינת חילוקי דרגין הכל הוא ממנו יתברך ואיך יתחברו שני הפכים כאלו זהו לא ידיעא וזהו לא למנדע דהיינו שלא לייחס אליו יתברך בחינת חילוקי דרגין כלל רק לייחדם ולבטלם אליו יתברך בבחינת פלא שהוא למעלה מהשכלה והבנה ודקיימא לשאלא ולאתבא הוא בחינת זעיר אנפין שנקרא אצילות כי בזעיר אנפין יש בו תשובה על השאלה דהיינו למנדע שכל הנבראים הם הכל מאתו יתברך והכל ממנו יתברך והוא מיוחד בהם וזהו לשאלא עליהם מקור מוצאם ולידע שהכל הוא ממנו יתברך מצד כוחו הפלא אשר כל יכול להתמשך לכל הנמצאים ולייחדם ביחוד אחד בלי שינוי ועל זה נאמר וידעת היום כו' כי הוי"ה הוא האלהי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד שהכל הוא ממנו יתברך ואין עוד מלבדו ובזה הוא דווקא למנדע כמו שכתוב וידעת כו' דע את אלה"י אביך אתה הראת לדעת כי בזה הוא הידיעה:

והנה הגם שנחלקו לשלשה בחינות אבל כד תסתכל בהון הם כולם בחינה אחד רק שחילוקי הבחינות הם מסטרא דנבראים הנראים להתחלקות הדרגין היחוד שלהם לידע שהכל הוא ממנו יתברך והם מיוחדים בלי שינוי נקרא זעיר אנפין וההתבוננות מאין נמצאו מכחו יתברך גבול מבלתי בעל גבול כו' בחינה זו נקרא אריך וההתבוננות דלא

[4] **ומה** שמבואר בעץ חיים בענין אדם קדמון הכל הוא בבחינת חיצוניות בבחינת הנמשך מאתו אבל בבחינת פנימיות הוא עצמותו מפורש בתוכו שאסור לדבר וגם בחיצוניות מדבר בדרך השאלה והמבין יבין ואם ירצה השם לקמן נבאר זה באריכות עד כאן:

קיימא לאתיידע כנזכר לעיל הוא בחינת עתיק אבל בבחינת אין סוף בעצמותו יתברך הכל הוא בחינה אחד שאין עוד מלבדו ואין זולתו ואין חוץ ממנו והכל הוא כחו יתברך ממש שאין בערך ידיעה כלל לכן יכול להיות כל חילוקי הדרגין ואף על פי כן לא יהיה בו ריבוי ושינוי לכן נאמר אני הוי"ה לא שניתי כלל מקודם שנברא העולם לאחר שנברא העולם הוא שוה בהון ממש לכן מבואר באידרא הוא זעיר אנפין הוא עתיקא ממש רק מסטרא דילן שניא אבל הוא יתברך לא שנא ולא שני ולא ישתנה לכן כאשר תעיין באדרא זוטא תראה שמוח הדעת דזעיר אנפין הוא מרישא דלא אתיידע דהיינו שהידיעה וההכרה שאין זולתו הוא מעצמותו יתברך דלא אתיידע ודי למבין והבן:

פרק כ

אשר על כן מכל המבואר לעיל תבין שחס ושלום להתבונן באצילות איזה חילוקי דרגין כי מאחר שלא אשתני כלל נמצא הוא הכל כחו השוה יתברך רק מסטרא דילן נראו לחילוקי דרגין והתבוננות יחוד הדרגין נקרא בשם אצילות לכן מבואר בפירוש האר"י על ספרא דצניעותא דף קי"א אל יפתוך רמי הקומה קרואי השאול האומרים כי שם במקום הנאצלים העליונים יש מראות וגוונים עבר על נפשם המים הזדונים דברו דברים אשר לא כן על אדוני האדונים כי אין שם לא מראה ולא גוון רואה ואינו נראה המתגאה על כל גאה הן אמת כי שורשם הם למעלה והיו תוצאותיו הימה כי שם נגלה את אשר כבר עשוהו השרשים העליונים כי כח הגוונין שהם לובן ואודם וירוק ושחור וזולתו שם דרכי הכחות ונגלו מהארץ העליונה מאותן ארזים אשר נטעו בה לעשות ענף ולעשות פרי והוציא האי אפריון כגוון דידהו:

וכמו שמבואר בזוהר פרשת תרומה (דף קכז.) וזה לשונו תו מעצי הלבנון אילין שית יומין דבראשית דכל יומא ויומא מסדר בהאי אפריון סידורא דאיתחזי ליה סידורא קדמאה אתנגיד מסטרא דימינא אור קדמאה דאתגניז ואתנטיל מסטרא דימינא ועאל בהאי אפריון על ידא דיסודא חד ועביר ביה שימושא לבתר אפיק האי אפריון חד דיוקנא כגוונא דהאי אור:

הרי מפורש שאין להעריך חס ושלום באצילות איזה חילוקי דרגין הנקראים גוונין כאשר ידוע שגוון לובן הוא חסד וגוון אורם הוא גבורה כי אם על ידי מדת מלכותו יתברך שהיא כח הגילוי לגלות ולהסתיר בבחינת נבראים אז אפיק האי אפריון חד דיוקנא כגוון דיליה דהיינו בבריאה שם התגלות כחותיו יתברך בבחינת חסד וגבורה שהיא לגבי דידן נתגלו בבחינת גוון ודמיון על ידי האי אפריון שהוא מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון לכל הכחות האלו לגבי דידן כמבואר ברעיא מהימנא איהי דמיון רכל ספירה

וספירה ועל זה נקראת תמונת כל להדמות לגבי הנבראים בבחינת בריאה אבל אצלו יתברך בבחינת אצילות הכל כח אחד לבד הגם שכל הכחות המה אצלו יתברך אבל הכל הוא כח אחד בלבד כנזכר לעיל:

ואל תאמר שהאר"י זכרונו לברכה כוונתו על מראות כפשוטו גוון לובן כו' כי מי פתי יסור הנה לחשוב כזאת להעריך גווניו גמורים באצילות אשר הגוונים המה רק מצד הגופים בעשיה אבל איך תעריך אפילו ברוחניות העשיה איזה גוון כל שכן וקל וחומר שלא יעלה על לב שום אדם להעריך גשמיות באצילות אשר אינו נופל לומר אפילו רוחניות כידוע כי זה אל יעלה על לב שום אדם שיש לו מעט דעה ועוד שמבואר בלשונו שהגוונים מתגלים בבריאה על ידי מדת מלכותו משמע שבבריאה יש גוונין וחס ושלום לומר כן כי בריאה הוא עולם המושכל שהוא כח לבד כח ההשכלה ועוד סתירתו שסותר הוא כי הוא רואה ואינו נראה המתגאה על כל גאה מה ענין גיאות לגוונין היה לו לתרץ כי בכחות אינו שייך לומר גוונין שהם הגשמה:

וזה יבין אפילו תינוק שיש בו דעת שכוונתו על כח הגוונין של המדות שהם נקראו גוונין כידוע אשר יש מי שחושב מאחר שמעריכים באצילות מדות אשר המדות פועלים חס ושלום בעצמותו יתברך איזה נטיה לחסד או לגבורה חס ושלום כי בבחינת אצילות שהוא התגלות אין סוף יתברך חס ושלום להעריך בו איזה נטיה לחסד או לגבורה כי אם הכל הוא כח אחד הגם שאצלו מוכרחים אנחנו להעריך הגדולה והגבורה אך אף על פי כן הוא רואה דהיינו שרואה כל פרטי ההתחלקות אך אף על פי כן אינו נראה להתחלקות כי הוא מתגאה על כל גאה דהיינו שכל המדות שנקראו גאות הוי"ה הוא מתגאה עליהם דהיינו שאין להעריך אותם כלל אליו אך מצד השוואתו יתברך המרומם על כל כל יכול להשוותם ולאחדם על ידי בחינת פלא:

עיין שם כל המאמר שמאריך שאין לומר חס ושלום חילוקי דרגין אפילו באצילות וכל עיקר התגלות הגווניו הן בבריאה על ידי מדת מלכותו יתברך שהיא בחינת הצמצום וההסתר לגבי הנבראים אז יצאו מכח אל הפועל וכמבואר בתיקוני זהר דאתקריאו מדות כפום עובדיהון דבני נשא כו': ומסיטרא דילן דווקא ואפילו מה שמבואר שהם באצילות בכח לא תאמר שיש בכחו חילוק דרגין חס ושלום כי אם מסטרא דנחית לאמלכא על ברייך שייך לומר שהם בכח ולכן נקראים נאצלים אבל מסטרא דעילת על כולא חס ושלום לומר שנמצא בו איזה כח חילוקי דרגין ובזה תבין מה שמבואר בזוהר הקדוש (בראשית מ"ה:) בענין ההיכלות שבהיכל הזה שהוא היכל קודש קדשים מבואר שם הכא רזא דרזין ההוא דלא אתיידע ולא עאיל בחושבנא רעותא דלא אתפס לעלמין בסים

לגו לגו בגווייהו ולא אתיידע ההוא רעותא ולא איתפס למנדע וכדין כולא רעותא חדא עד אין סוף כו' עיין שם:

מזה מובן שאפילו בהיכל קודש קדשים ששם ההתגלות בבחינת אצילות שם גם כן ההשגה שלא בבחינת ידיעה והתחלקות דרגין כלל ושם התגלות אין סוף בעצמו יתברך שלא בבחינת חילוקי דרגין כלל והנה בזוהר עצמו מדבר כל חילוקי הדרגין באצילות דווקא ואיך אמר כאן שאפילו היכל קודש קדשים דבריאה ששם התגלות מלכות דאצילות ההוא דלא אתיידע ולא עאיל בחושבנא כלל רעותא דלא איתפס לעלמין וכו' וכולא רעותא חדא עד אין סוף שהוא בחינת אין סוף בעצמותו יתברך אך שכאשר מדבר בענין חילוקי הדרגין הנמצאים מקום מוצאם הוא מדבר באצילות כי מאחר שממנו יתברך נתהוו כל הדרגין נמצא כל הדרגין הם מכחו יתברך והוא המהווה ומקיימם לכן בכל חילוקי הדרגין הנמשכים בבריאה יצירה עשיה הם הכל אצלו יתברך כמו למשל מחשבתו ודיבורו של אדם היוצא לפועל הכל נמשכו מכח הנפש ובכח הנפש בעצמו לא נתחלקו כלל כי אם אחר צאתם לחוץ אף על פי כן אנו תולים כל מחשבותיו ודבוריו בכח נפשו כי אם לא כן מאין נתהוו המחשבות והדיבורים כו' כך כביכול כל חילוקי הדרגין שהם בבריאה יצירה עשיה שהם בחינת מחשבה דיבור ומעשה הכל תולין בכוחו יתברך כי הוא המהווה:

לכן מבואר בעץ חיים שבאצילות ניתנה לנו רשות לדבר בדרך משל ודמיון בכדי לאחדם ולקשרם אליו יתברך שהכל נתהוו מכחו וכחו יתברך הוא מתפשט בהם אבל באמת חס ושלום לומר שיש בכחו יתברך חילוקי דרגין כלל מאחר שלא שני ממהותו כלל לכן בהיכלות ששם הוא מבואר בענין ההתבוננות והעבודה הוא עיקר בהיכלין דבריאה אשר שם נראים חילוקי הדרגין שם הוא העבודה לקשר היכלין בהיכלין ורוחין ברוחין ולאחדם אך כד מטי להיכל קודש הקדשים ששם הוא העבודה לייחדם בבחינת אצילות שהוא בחינת כחו בעצמו יתברך שהוא התגלותו בעצמו בבחינת אין סוף שם הוא ההתבוננות דווקא בלי שום חילוק דרגין כי אם בבחינת ביטול גמור בלי שום התחלקות כלל ודי למבין דהיינו בבחינת דלא אתדבק ולא אתיידע ודלא קיימא לשאלא והשאלה והידיעה כנזכר לעיל הוא הכל מסטרא דנבראים הנראים מסטרא דילן בזה הוא השאלה והידיעה אבל בעצמותו יתברך שלא בבחינת המשכתו הוא בחינת לא לשאלא כלל:

פרק כא

וזהו פירוש מאמר רבותינו זכרונם לברכה במופלא ממך בל תדרוש ובמכוסה ממך בל תחקור במה שהורשת התבונן אין לך עסק בנסתרות וכאשר תדקדק בלשון המאמר תבין

שמדבר בענין שלשה בחינות הנזכרים לעיל שעל בחינת עתיקא דלא קיימא לשאלא אמר במופלא ממך בל תדרוש כי יש חילוק בין דרישה לחקירה כי דרישה הוא על שדורש מקום מוצאו לבקשו שם מאין בא הדבר וחקירה הוא לחקור איך נמצא הדבר הזה ואיך תתמשך ומה שייכות יש לה למקורה לכן בבחינת אין סוף יתברך שהוא עתיקא דלא קיימא לשאלא אמר במופלא ממך בל תדרוש דהיינו לבקש מקום מוצאם של הנבראים להתלות בו בכחו יתברך חס ושלום ושם אפילו דרישה אסורה כמבואר לעיל ועל זה נאמר ברח לך אל מקומך כי אין להרהר מוצאם של הדרגין בשם אפילו בבחינת מקור וכח הגם שהכל מכחו יתברך לכן אסור שם הדרישה כי אם לבטלם אליו יתברך שלא בבחינת ידיעה כלל כנזכר לעיל:

אבל בבחינת כתר המתמשך בבחינת נאצלים דהיינו כחו הפלא המתמשך בבחינת דרגין שם מותר הדרישה ואדרבה דייקא לדרוש שממנו יתברך הכל והוא מתמשך בהם ומייחדם אך לחקור ולהתבונן התהוות חילוקי הנבראים איך הם בכחו יתברך מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות איך יתהוו המדות המורים על הרכבה בזה אסור לחקור ולהתבונן רק להאמין שכל הדרגין נתמשכו מכוחו יתברך ואף על פי כן אין בו שינוי ולא פירוד והרכבה חס ושלום מחמת כחו בבחינת פלא והוא הנקרא בחינת אין כדבר שמבקשים אותו ואין דהיינו לבקש כל המדות וחילוקי הנבראים באין סוף יתברך באופן שלא תמצאם לחילוקי דרגין כלל ולבטלם אליו וזהו לשאלא ולא למנדע דהיינו לשאלא באופן שלא נדע כמאמר החכם תכלית הידיעה שלא נדע ועל זה נאמר דרשו הוי"ה ועוזו בקשו פניו תמיד דהיינו לדרשו ולבקשו בבחינה שלא ימצאנו לכן נאמר בקשו פניו תמיד דייקא כאדם שמבקש איזה דבר תמיד מחמת שאינו מוצאו כי אם היה מוצאו לא היה מבקשו לכן הבקשה הוא באופן שלא ימצאנו:

ועל בחינה השלישית שהוא לשאלא ולמנדע שהוא בחינת זעיר אנפין על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה במה שהורשת התבונן דהיינו ליחד כל הדרגין בכחו יתברך ולהתבונן שהכל נמצאים מאתו יתברך ואין עוד מלבדו והוא נמצא כביכול בכל הדרגין ואין דבר זולתו ואף על פי כן המה מיוחדים בעצמותו ומחמת כחו השוה יתברך הוא נמצא בכל הדרגין בהשוואה גמורה ועל זה נאמר ובקשתם משם את הוי"ה אלה"יך ומצאת דייקא ודי למבין:

וכל זה הוא בבחינת קישור ויחוד כל הנמצאים אליו יתברך הם שלושה הבחינות הנזכרים לעיל אבל על עצמותו יתברך שלא בבחינת ההמשכה לעולמות על זה אמרו זכרונם לברכה אין לך עסק בנסתרות דהיינו שלא לחשוב ולהרהר כלל אפילו בבחינת

שלא לשאלא כמבואר לעיל שממלכות דאדם קדמון ולמעלה אסור לדבר כלל וזהו אין לך עסק כלל בשם כי הגם שבבחינת עתיקא דלא קיימא לשאלא גם כן אסור לשאלא אך שאופן ההתבוננות יהיה בזה לקשר כל הנמצאים בבחינת שלא לשאלא כלל כמאמר הזוהר הנזכר לעיל לאצנעא בההוא צניעו וזהו מצד המצאו יתברך בבחינת עולמות אבל בבחינתו יתברך שלא בבחינת העולמות והדרגין אין לך עסק כלל והבן מאוד:

והן הן הספירות הגנוזות הנזכר בדברי המקובלים אשר אפילו העסק בזה אסור ובלשון הכתוב נקרא נסתרות כי יש חילוק בין פירוש נסתר לפירוש סתום כי מלת נסתר סובל שני משמעות כי נסתר הוא מלשון סתירה שהוא סותר ומנגד מלשון סתרי אהדדי גם הוא לשון סתר והעלם דהיינו שהעלם שלהם הגם שהם בכחו יתברך נעלמים אבל ההעלם שלהם הוא מלשון סתירה מאחר שאינו מערך דרגין ואדרבה הוא ההיפוך מצד כחו הפשוט יתברך אשר אין ערוך לו ואין זולתו ואף על פי כן הם נמצאים מאתו יתברך וכמוסים וגנוזים בכחו יתברך מה שאין הלב יכול לחשוב כו' לכן אסור העסק בהם כלל כי אם מצד המשכתו לעולמות נקרא סתום וסתימו דסתימין דהיינו הגם שלא נודע איך ומה אף על פי כן להאמין שהכל מכחו יתברך והוא נמצא בהם אבל בעצמותו יתברך הגם שהכל כלולים בכחו יתברך אבל הוא בדרך סתירה ודי למבין:

אשר על כן לא דיבר האל"קי ר' חיים ויטאל זכרונו לברכה בהם כלל מחמת שהעסק אסור בהם כלל ולא דיבר רק ממלכות דאדם קדמון ולמטה הנצרך לקישור הדרגין איך מתייחדים כל הדרגין בעצמותו יתברך אבל בערך עצמותו יתברך לא דיבר בהם כלל והגם שמבואר בעץ חיים חכמה דאדם קדמון ודומיהם כבר תירץ זה בעצמו זכרונו לברכה שאינו מדבר רק בבחינת כלים וגוף דאדם קדמון ולא בבחינת פנימיות ואף גם זאת הוא בדרך השאלה שמשאיל שם זה אליו הגם שלא נמצא בו חס ושלום ערך חכמה ומדות וגם זאת מבואר שם שחס ושלום לומר כלים וגוף לאדם קדמון כי איך להעריך כלים באדם קדמון שהוא בחינת המאציל ברוך הוא אך ורק הכל מצד העולמות הנמשכים ממנו יתברך שמוכרח להיות מכחו ועצמותו יתברך מכנה להמשכה זו גוף וכלים בבחינת השאלה כלומר שהוא חיצוניות הנקרא גוף וכלים דהיינו שאנו רואים שהכל נמשך מכחו האין סוף קורא לכח המשכה זו גוף אבל חס ושלום שיהיה בכחו איזה גוף וכלים והתחלקות מאחר שהוא פשוט כנזכר לעיל אבל בבחינתו לבדו יתברך שלא בערך המשכתו לעולמות קורא פנימיות אדם קדמון לכן מבואר בו שאסור לדבר בו אפילו דרך השאלה לכן בזה לא יקשה לך מדידיה לדידיה שפעם מבואר בו שממלכות דאדם קדמון ואילך אסור לדבר בו והוא מדבר באדם קדמון עצמו כי זה מדבר בבחינת

המשכתו ובדרך השאלה וזה מדבר בבחינתו בעצמו יתברך שהוא גילוי אין סוף יתברך בעולמות והוא נקרא עתיק ורישא דלא אתיידע ובבחינתו יתברך בעצמו ממלכות דאדם קדמון ולמעלה אסור לדבר ולעסוק בו כלל כל שכן חס וחלילה לחקור ולהתבונן בו והם דברים ברורים למבין בעיון היטיב בעומק המחשבה ואם ירצה השם בחלק שני יבואר בחינת האדם קדמון בכליו ופנימיותו בביאור היטיב אם יהיה הוי"ה בעזרי.[5]

[5] **לכן** בזה תבין שמה שדיבר האר"י זכרונו לברכה לתלמידיו בענין עשר ספירות הגנוזות הוא בכדי לבאר להם בכדי שלא ישלחו יד חס ושלום באין סוף יתברך להרהר בו ולהעלות על מחשבתו איזה כח חילוקי דרגין חס ושלום אפילו בהעלם דהעלם: הגם שהכל נמצא מכחו יתברך אבל הוא בדרך סתירה וגניזה באופן שלא לבקשם כלל ושלא לעסוק בשם חס ושלום אפילו בכל השלשה בחינות המבוארים בפנים דהיינו בבחינות שלא לשאלה ובבחינת לשאלה ולא למנדע ובבחינת למנדע כנזכר לעיל כי כל הדברים האמורים הכל הוא בבחינת המשכתו יתברך לעולמות לייחדם אליו יתברך ולבטלם לאין סוף יתברך לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע אבל בבחינתו יתברך אסור להרהר כלל חס ושלום איזה כח חילוק דרגין לכן העסק אסור שם כלל מאחר שאינו בערך ידיעה והבנה ולא נודע מהותו כלל אשר בזה תלוי כל היחוד האמיתי דהיינו אפילו אחר שיצאו לחילוק דרגין לא שני כלל ולא נשתנה בהם חס ושלום מחמת שכחו יתברך אשר הוא מושלל מכל רעיון ומחשבה כל יכול להשוותם בהשוואה גמורה בלי שום שינוי כלל ושיהיה אין עוד מלבדו בכל הדרגין כי בבחינת מחשבה לא יושג זה בשום אופן שיהיו שני הפכים בנושא אחד בלי שום שינוי והתחלקות ופירוד אבל הוא יתברך אינו בערך מחשבה וחכמה כלל לכן יכולים להיות כל ההפכים בנושא אחד ושיהיו הכל כח אחד מיוחד בלי שום התחלקות כחות כלל חס ושלום כי מאחר שאין זולתו הרי כל הנמשך מכוחו יתברך הכל אין זולתו במבואר לעיל באריכות אבל אם חס ושלום תעריך איזה כח התחלקות בבחינת עצמותו יתברך אפילו בהעלם דהעלם נמצא הוא כלול חס ושלום מכחות משונות ואין לך פירוד גדול מזה רחמנא ליצלן ולא תמצא היחוד בשום אופן שהרי אין כח אחד דומה לחבירו ומזה נעשה שינוי מקודם התגלותו לאחר התגלותו וחס וחלילה לומר כן אדרבה שהוא היפוך פירוד הכחות באופן שלא נדע כלל מהותו יתברך ומצד כחו הגדול יתברך אשר לא נודע מהותו כלל כל יכול לאחד כל הכחות ביחוד עצום אפילו אחר התגלותם מאחד שאין כח נמצא זולתו ודבר זה הוא מושלל הדעיון והמחשבה איך הוא לכן אסור העסק בעצמותו יתברך כלל כי העסק וההרהור בשם מורה שהוא יתברך הוא באיזה דרך ויחוס לחילוקי הדרגין חס ושלום וכל האומר כן אין לו חלק באלק"י ישראל כנזכר לעיל. אשר על כן האלק"י ר' חיים ויטאל זכרונו לברכה אשר בא לגלות היחוד והקישור העצום של הדרגין לא דיבר כי אם בבחינת המשכתו יתברך שהוא מלכות דאדם קדמון שהוא בבחינת שלא לשאלא כלל ולאצנעא בההוא צניעו כנזכר לעיל אבל למעלה מזה לא דיבר כלל הגם שמדבר באדם קדמון עצמו כבר מבואר לעיל שמדבר בבחינת המשכתו בדרך השאלה לכן קורא לזה גוף וכלים הגם שאין שם כלים חס ושלום כי אם לשכך את האוזן כמבואר בעץ חיים הגם שמדבר במלכות דאין סוף הוא לגלות סוד הצמצום כאשר יבואר לקמן אם ירצה השם בחלק השני בביאור האדם קדמון והצמצום והבלים אבל על כל זאת נשמר מזה במה שקורא שם מלכות דאין סוף הגם שחס ושלום לדבר איזה בחינה ומדה בשם מבואר שם כלומר מדריגה תחתונה דאין סוף שהוא גילוי היש שבכחו יתברך אשר הוא לגבי אין סוף יתברך כטיפה מים אוקיינוס כאלו נאמר שהוא מלכות דמלכות ראין סוף כי אין לכנות באופן אחר אבל חס ושלום לומר בחינת מלכות בכחו יתברך המושלל מכל הדרגין וקריאת שם מדרגה התחתונה חס ושלום לומר שהוא בערך עצמו יתברך כי הוא יתברך שוה בתכלית ההשוואה כי אם בערך המתגלה ממנו לנבראים קורא להגילוי מצידינו מערך המקבלים אשר הגילוי הזה אין ערך לכחו בלי גבול אבל לגבי אין סוף יתברך אין לומר חילוק דרגין כלל לכן כאשר בא לגלות סוד הצמצום איך שהוא לגבי דידן כי הצמצום הוא רק לגבי דידן להיות נראים ונגלים לבחינת עולמות בבחינת התחלקות דרגין נקרא זה צמצום כי אם היה התגלות כאשר הוא בעצמותו יתברך לא היה מקום לגילוי הנבראים כלל לכן קורא לגילוי הזה מלכות דמלכות כאלו וכו' והכל הוא לגבי דידן אבל לא חס ושלום לגביה יתברך אשר אצלו אין צמצום כלל וכמו שיתבאר לקמן אשר לכן בכדי לגלות סוד הצמצום בבחינת האדם קדמון שהוא מחשבה קדומה ממנו יתברך דהיינו כח ההתמשכות מעצמותו יתברך בבחינת אור שהוא הגילוי והכל הוא מצד המשכתו יתברך לכן כינה את האדם קדמון גם כן בבחינת כלים בהשאלה בבחינת המשכה אבל בבחינת עצמותו יתברך שהוא פנימיות מחשבתו כאשר הוא אצלו יתברך שלא בבחינת המשכה קורא פנימיות אדם קדמון ואמר שבפנימיותו אסור לדבר כלל לכן לא דיבר כלל למעלה מהבחינות הנזכרים לעיל כדי שלא יעלה על לב שום אדם איזה הרהור כח חילוק דרגין באין סוף אפילו בהעלם דהעלם אשר זה הוא עון פלילי לדבר

ולחשוב על הוי"ה מחשבות חוץ חס ושלום אשר הוא היפוך היחוד ואם האר"י זכרונו לברכה גילה לתלמידיו חס ושלום שדיבר מזה להעלות שם מחשבתו כי אם אדרבה לגלות אופן גניזותם והסתרתם באופן שלא לעסוק כלל כי הם היו מבינים ביחוד הדרגין ובהפשטות השכל מכל גשם והתחלקות גילה להם למען יגדיל תורה ויאדיר אבל לא חס ושלום בדרך שום עסק בהם כנזכר לעיל כי בוודאי לא עלתה על לבו חס ושלום לחלוק על משנה שלימה ועל דברי רבותינו זכרונם לברכה ועל דברי הזוהר הקדוש ורעיא מהימנא וכל המקובלים ראשונים ואחרונים אשר מלאים מזה ומכל שכן שלא יסתור דברי עצמו אשר בדברי האלק"י ר' חיים ויטאל בעץ חיים מבואר גודל איסור העסק בשם כנזכר לעיל ואשר בזה תלוי כל פינות היחוד והאמונה כמבואר לעיל וכמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם: ואדרבה כל מי שחננו הוי"ה דיעה אמיתית ולב נבון להבין בדברי תלמידי האר"י זכרונם לברכה אשר הם בכתב יד והוא ספר הנקרא לימודי אצילות שהוא מתלמידו ר' ישראל סרוק יבין שכל הדברים האמורים ביו"ד ספירות הגנוזות ובסוד המלבוש ובסוד הטהירו הוא בכדי להורות ולהבין שאין לתאר כח העולמות והספירות שהם הכלים אפילו בהעלם דהעלם מצד עצמותו יתברך אשר רחוק כביכול ערך עצמותו מערכם בתכלית ההרחקה ובתכלית השלילה מצד שאנו רואים שממנו נתהוו ומכחו יצאו וכחו לא סר מהם באופן שאין להבדילם מכחו יתברך אשר באמת הכל הוא כחו יתברך לבדו ודברים אלו מצד השכל הם מנגדים אשר על כן בא האר"י זכרונו לברכה לגלות סוד הצמצום וסוד האדם קדמון והבליו ושבירה ותיקון בכדי שעל ידי זה יתוקן הכל דהיינו שכח כל הנבראים והכלים מוכרחים להיות בכח מציאותו יתברך כי כל הנמצאים הם נמצאים מאמיתיות המציאו אך חס ושלום להעריך אל עצמותו בחינת מציאותם לאיזה מהות וכח נבדל חס ושלום בעצמותו כי אם שהכל הוא עצמותו יתברך בכחו השוה והפשוט בתכלית ההשוואה והפשיטות כי אם שהוא לבדו יתברך בלי שום כח אחר נבדל חס ושלום אפילו בהעלם דהעלם אך התגלותם לבחינת יש הוא על ידי צמצום אורו יתברך בבחינת גילוי כוחו יתברך בבחינת אין סוף ואין קץ שהוא כח השואתו יתברך בכל המעלות רוממות לאין קץ מה שלא ישוער ולא יושג כי אם גילה ממנו בחינת פרט שהוא כח השוואתו יתברך שמצד כח הדרגין הכלולים בהשואתו יתברך והוא הנקרא קו אשר מצד זה יכולים לתאר אליו יתברך בחינת הכחות בבחינת שורש ומקור להם אך שהם בהשואה גמורה בכוחו יתברך אבל שלא בבחינת צמצום מכוחו יתברך בבחינת אין סוף אשר מצד רוממות מעלתו אין להעריכו בערך דרגין כלל אפילו בבחינת השוואה מצד הדרגין כי כל הדרגין אינם נערכין לגבי אין סוף אפילו כטיפה מן הים לגבי כוחו יתברך הכולל אשר על כן בכדי לגלות כח השוואתו יתברך בבחינת העולמות מוכרח לתאר הצמצום בכדי שיתגלה כח הפרט בבחינת כח השואתו יתברך והוא הנקרא בשם קו ואדם קדמון שהוא מחשבה קדומה דהיינו לתאר אליו יתברך מחשבה קדומה בבחינת שורש העולמות אך אף על פי כן חס ושלום לתאר אליו באיזה מחשבה אפילו בבחינת אדם קדמון למחשבה ממש חס ושלום אשר מורה לאיזה מוהת וכמאמר התיקונים על בחינת מחשבה קדומה זו כמה מחשבתין איית חכמה נקרא מחשבה וכו' אך נקרא מחשבה על צד השלילה כמו שלכל דבר הנמשך מוכרח להיות קודם לו במחשבה לכן כינה לאדם קדמון שהוא שורש לכל המשכות גם כן בשם מחשבה אבל באמת אין לתאר את האדם קדמון בשם מחשבה כי אם בבחינת כח ושורש להמשכה בבחינה זה נקרא מחשבה כי שלא בבחינת צמצום אין לתאר מצד עצמותו אפילו בשם שורש להדרגין מאחר שאינו בערך דרגין כלל ורחוק מגדר ומהות חילוק הדרגין כלל והרחקתו לאין קץ אין לתאר אליו אפילו שורש להמשכות הדרגין כי אם מצד צמצום אורו כנזכר לעיל יכולים לכנות אל זה הבחינה שורש האצילות דהיינו הגם שחס ושלום אין לתאר אפילו בכח ההוא איזה בחינת כלים שהם הספירות שהמה כוחות להדרגין המתחלקין כי הכח ההוא הוא עצמות אין סוף יתברך אשר אין לתאר אליו יתברך דרגין אך מצד הצמצום כנזכר לעיל אשר נמשך בכח ההמשכה זו מכחו יתברך בבחינת כח פרטי הגם שבחינה זו גם כן נכלל בהשואתו יתברך אף על פי כן הוא שורש להמשכה בבחינת כלים להיות מתגלים על ידם כח המשכה זו בחינת כלים גמורים אשר לזה היה הכוונה אצלו יתברך בהמשכה זו בכדי שיתגלו בחינות הדרגין בבחינת נפרד בכדי שעל ידי זה יתגלה יחודו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ויתכללו עילא ותתא ומכל סטרין לכן נקרא שורש להמשכת הכלים אבל לא כלים חס ושלום מאחר שהמשכה זו עדיין לא יצאת לחלק מצד מהותו יתברך

לכן בכדי שיתגלה מכוחו הזה אשר נקרא אדם קדמון אשר הוא אין סוף יתברך ואינו בערך הדרגין כלל בכדי להתגלות בחינת הדרגין בבחינת כוחות הגבול ממש שהם הספירות שעל ידי כליהם מתגלין הדרגין בבחינת בריאה יצירה עשיה בבחינת התחלקות גמור כמבואר לעיל אשר על כן מוכרח להיות עוד צמצום שהם נקראים הבלים ומכנים אותם להבלים כמו הבל היוצא מהאדם דרך נקבי הפנים שהם עינים ואזן חוטם פה אשר על ידי צמצום כליהם יוצאת הארה מהנפש והנה הארה הזאת אין לשער ולהעריך אותה בערך מהות הנפש כמבואר לעיל מעט מזה כן הגילוי הנגלה מאדם קדמון להתגלות בבחינת הדרגין מתארים אותם להבלים דהיינו שנתגלה מכח זה גילוי אבל אין ערך הגילוי נערך בערך מהותו מאחר שאינם בערך אחד אך אף על פי כן ההתגלות זאת היא ממהותו:

והנה הצמצום הזה השני שהוא בכדי להתהוות כלים גמורים שהוא על ידי ההבלים אין לתאר אותו כמו הצמצום הראשון אשר הצמצום הראשון מתארים הכל בבחינת אין סוף בעצמו רק הצמצום הוא עיקרו להסתיר גילוי הכלל בכדי שיתגלה בחינת הפרט מאין סוף אבל אפילו בבחינת הפרט הוא עצמותו יתברך בבחינת אין סוף בלי שום התחלקות כלים כלל חס ושלום אבל בחינת הצמצום השני שהוא בכדי לגלות כח הנבראים בבחינת התחלקות על ידי כלי הספירות הרי אי אפשר לתאר שעל ידי הצמצום יתגלו בחינת כלים חס ושלום כי אם יהיו כמה צמצומים בבחינת כח עצמותו יתברך לא יתהוו כלים בבחינת התחלקות מצד עצמותו יתברך אשר אין לכנות אליו תואר כלים חס ושלום אשר בבחינת גילוי המה הפכים מנגדים לכן הוצרך להעריך הצמצום הזה בבחינת שבירה ותיקון. דהיינו בחינת הסתלקות גמורה בבחינת הסתרת אור אין סוף יתברך שהוא בחינת הגילוי בבחינת אין סוף בכדי שיהיה מקום להתגלות הגבולים בבחינת התחלקות לכן נקרא הצמצום זה בחינת שבירה כמו שכתוב השליך משמים ארץ וכו' כמו למשל אדם שזורק כלי ממקום גבוה למקום נמוך אשר בין שני המקומות אין שום התחברות ורחוקים זה מזה וזורק אותם שלא בבחינת המשכה ובעת זריקתו הרי הכלי רחוק מהמקום הגבוה בלי שום התגלות איזה התחברות מה שאין כן כשהוא ממשיך הכלי על ידי חבל שאוחז בידו הרי הכלי מחוברת עמו על ידי החבל כן כביכול מכנים התגלות כח היש בבחינת הסתרה אשר אינה בערך התחברות עצמותו ונקרא בחינת זריקה וכמבואר בזוהר דזריק ניצוצין לכל עיבר דהיינו מצד שאי אפשר לתאר אליו שום התחלקות לכן הוא בחינת זריקה דהיינו שבחינת הכלי בבחינת התגלותה אין לתאר אותה בשום התחברות לבחינת אין סוף יתברך אשר מצד הגילוי המה שני הפכים מנגדים ולכן נקרא שבירה כי כאשר היו כח הכלים בכח עצמותו בבחינת השואתו הרי הם הכל כח אחד ומצד שלימותו יתברך משתווה בהם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין לכן נקרא הצמצום הראשון בבחינת קו דהיינו שאפילו בבחינת התמשכותם היו מחוברים לעצמותו בהשוואה אחת וכמשל שהקו הוא החבל המחבר כח הכלים להשוותם עם עצמותו יתברך בבחינת השוואה גמורה אבל בחינה זו דהיינו צמצום השני נקרא נשברים דהיינו שלא ניתן להעריך כלים בבחינת קבלת האור בבחינת אין סוף הרחוק מגדר התחלקות חס ושלום ואז על ידי התיקון נתחברו אורות בכלים דהיינו שאפילו על ידי הכלים יהיה יכול להתגלות אור אין סוף בבחינת יחוד גמור בלי שינוי והסתר כלל על ידי כח מ"ה החדש ועל ידי כוחו הפלא בבחינת כתר כמו שמבואר לעיל מעט מזה ויתבאר עוד אם ירצה השם בביאור רחב לכן בזה יהיו יכולים להשתוות שני הבחינות דהיינו בחינת עצמותו יתברך אשר חס ושלום להעריך אצלו כלים אפילו בהעלם דהעלם חס ושלום ואף על פי כן כל ההתגלות הוא מעצמותו יתברך כל פרטי הכלים ויהיה התגלות אין סוף יתברך על ידי כלי הגבול בבחינת יחוד עצום על ידי כוחו הפלא בבחינת תיקון זהו קיצור דקיצור כוונת העץ חיים בענין גילוי הצמצום והאדם קדמון והשבירה והתיקון בכדי להורות יחודו יתברך בכל הנבראים אשר לא שנא ולא שני ולא ישתנה אבל הגם שדיבר בענין הצמצום הראשון בבחינת צמצום האוד בכדי שיהיה מקום פנוי ויהיה המשכה בבחינת קו ובבחינת אדם קדמון עדיין מצד אמיתיות פשיטותו יתברך ודיחוקו בערכו מערך הכלים מצד עצמותו יתברך אין להעריך שעל ידי בחינת הצמצום הזה יהיה התגלות כוחם של הכלים אפילו בבחינת השואה אשר גבהה מעלתו בערכים עד אין קץ מכח הכלים אפילו בבחינת השוואתם גם הצמצום ההוא הוא בבחינת האור אין סוף שהוא בחינת הגילוי כי איך יתואר אליו יתברך בחינת אור שהוא גילוי כי תואר גילוי הוא מורה לאיזה מהות שיתגלה אליו אם כן איך לתאר אליו בחינת הגילוי אשר הוא לבדו יתברך ובמאמר הכתוב כי נשגב שמו לבדו כי שמו יתברך הוא הנקרא אור שהוא הגילוי נשגב הוא בבחינת לבדו אשר אין לתאר אליו יתברך בחינת שם ובחינת שמו נשגב מכל רעיון איך לתאר אליו יתברך בחינה זו אשר על כן גילה האר"י זכרונו לברכה לתלמידיו בחינת הצמצומים שקדמו לזה דהיינו שיהיו יכולים לכנותו בשם אור אשר ממנו נוכל לתאר בחינת צמצומים המבוארים בעץ חיים ואדרבא בזה גילה להם צד השלילה יותר ויותר מערך מדות כלל עד שאין לתאר אותם אפילו בבחינת השוואה כי אם על ידי צמצומים ולכן קראו כח הספירות גנוזות כנזכר לעיל מצד שאין לבקשם שם בשום ענין ואיזה אופן אפילו בבחינת התכללות והשואה הגם שמוכרחים להיות בכוחו מצד אמיתיות המצאו וכנזכר לעיל מאחד שממנו יצאו כוחם אך שהמה גנוזים ונסתרים כמבואר לעיל לכן בכדי שיהיו יכולים לתאר התגלותם של הכלים על ידי הצמצומים המבוארים בעץ חיים כנזכר לעיל מוכרחים אנחנו לתאר כל הצמצומים הנזכרים לעיל

וכמו למשל בהבדל מבשר ודם שכח הצפורן יניקתו מהמוח מכח השכל שבמוחו כי בודאי מוכרח להיות כל כוחות האדם בכח שכלו אשר הוא ראשית ההתגלות מהנפש כאשר אנו רואים שכל התנהגות הצפורן הכל הוא על ידי השכל וכאשר מכה הצפורן מרגיש השכל והתגלות כח הצפורן מכח השכל הוא על ידי צמצום אור התגלות השכל עד שנתגלה הצפורן אבל הגם שהתהוותו הוא על ידי צמצום השכל התעריך שמצד שמצמצם שכלו יתגלה הצפורן אשר מובדל בכמה מיני הבדלות מערכו כי אם בבחינת צמצום השכל תוכל להעריך התגלות שכל קטן מבחינת שכלו הגדול אבל התגלותו הוא גם כן בחינת שכל אבל אין שייך לומר שעל ידי צמצום שכלו יתגלה הצפורן שהוא דומם גמור אשר רחוק ערכו מערך השכל בכמה מיני הבדלות אשר על כן מוכרחים להעריך בו

כמה מיני צמצומים באופנים שונים בכדי שיהיה שייכות להתגלות ממנו כח הצפורן שבכח השכל כן הוא כביכול בהבדל רוממות מעלות לאין קץ אשר מכח היש וכח הכלים שבכחו יתברך אשר לא ניתן לתאר ולהעריך בערכים אין קץ כח היש שבכחו יתברך לגבי כח עצמותו יתברך מצד עצמותו אם כן אפילו יהיה בחינת צמצום עדיין אינו בתואר שיתגלה כח היש מצד ריחוק גדר היש אצל כוחו יתברך אשר לכן קודם הצמצום הזה המבואר בעץ חיים שהוא לגלות כח הכלים אפילו בבחינת השוואתו יתברך כנזכר לעיל ובכדי שיהיה שייך לומר ולייחס מצד כח עצמותו בחינת אור אין סוף שהוא הגילוי מוכרח לתאר כמה מיני צמצומים כנזכר לעיל והם הצמצומים המובאים בכתבי תלמידי האר"י זכרונו לברכה.

וכל אלו תוארי הצמצומים שאנו מתארים הכל הוא לגבי דידן כי אצלו יתברך חס ושלום לתאר איזה צמצום לגביה יתברך כי אם לגבי דידן כמו למשל מחכם גדול אשר מצטמצם לחכמה קטנה שבקטנים אשר מובדלת בכמה ערכים לאין קץ לגבי חכמתו הגדולה מוכרח אתה לתאר כמה מיני הסתרות מעצם חכמתו עד שיבא לידי גילוי המשכה זו מצד קטנות ערך החכמה קטנה לגבי ערך חכמתו הגדולה וכל הערך הזה הוא מצד המקבל אשר קטנות החכמה נגלה אצלו בבחינת קטנות וערך חכמת המשפיע הוא באין השגה אצלו מוכרח להעריך בכמה הסתרות וצמצומים מחכמת החכם לגבי חכמתו

אבל אצל החכם נעשה זה ברגע אחד מצד התכללות חכמתו בבחינת חכמה הקטנה בהשואה אחת ועוד זאת שאפילו בחינת החכמה קטנה אין מסתרת לגביה שיהיה נערך לחכמה הקטנה כי מצד שיודע העיקר משתווה אצלו בהשואה כן כביכול הגם שאינו דומה מכל צד אף על פי כן לזה הוא משל כי מצד גילוי הנבראים מכוחו יתברך אשר עצמות כחו יתברך נעלה בריבוא רבבות מדרגות לאין קץ מערך בחינת הנבראים לכן בכדי לחבר אליו בחינת הנבראים בבחינת המשכתו יתברך מוכרחים אנו לתאר כל הצמצומים האלו מצדינו לגבי דידן כאשר נגלה לנו ריחוק ערך הנבראים מבחינת אין סוף עד אין קץ אבל לגביה יתברך כל בחינות המשכות אלו נעשו ונתהוו בכח אחד בעצמותו באופן שלא נודע ולא מושג איך ומה הוא באיזה אופן עוד זאת אפילו בחינת הנבראים אינם מסתירים כלל לגביה והם אצלו בהשוואה גמורה מצד השואתו

לכן מבואר בספר לימודי האצילות מתלמידי האר"י זכרונם לברכה שכל הדברים בענין מלבוש ושעשוע וטהירו וצמצום האור הכל הוא לגבי דידן והמשילו כמשל כוכב כאשר אנו רואים בראייה שלנו נראה כמתנועע בהתנוצצות כמה מיני אורות אבל כשתגיע למקומו הוא אור פשוט בלתי שום תנועה וכן המשילו לנותן אצבע כנגד נייר לבן שנראה צל בנייר וכאשר תסיר ממנו האצבע הרי הנייר בלבנינותו כי הצל לא נראה כי אם מצד האצבע אבל לא מצד הנייר כלל: כן כל בחינת הצמצומים האלו הוא לגבי דידן מצד הנגלה לנו בבחינת חילוק דרגין מוכרחים אנחנו לתאר כל הצמצומים אבל לא לגביה חס ושלום כנזכר לעיל ומזה תבין שחס ושלום לדבר באין סוף יתברך איזה כח חילוק דרגין אפילו בהעלם דהעלם ורשימו דרשימו כמאמר הזוהר אין סוף לא תליא ביה שאלתא וכו' ולית ביה רשימו כלל

ובזה תבין שחס ושלום לא יצא האר"י זכרונו לברכה לחלוק על כל האזהרות האמורים בזוהר ובדברי כל המקובלים שאסור לדבר ולהרהר בבחינת אין סוף בבחינת קדם בחינת האצילות על ידי הגילוי שגילה אדרבה בזה ביאר יותר הרחקות בחינת תואר ערך הדרגין באין סוף ולא דיבר כלל בבחינת אין סוף בבחינתו שקודם האצילות כי אם כל הדברים אמורים בבחינת אצילות דייקא כי כל הדברים המה שייכים בבחינת אצילות דייקא להבין מאין שורשם ומה שלא הזכירם האלוק"י רבי חיים ויטל זכרונו לברכה להצמצומים האלו בספרו הוא מצד כי עיקר כוונתו לחלק שני הבחינות שנראים כמנגדים דהיינו שהוא יתברך מושלל מכל כח הדרגין ואף על פי כן כל הפרטים המה מכוחו יתברך וכוחו לא סר מעליהם בבחינת התגלותו יתברך בהם ומתייחדים ביחוד גמור ולזה די במה שמבאר בבחינת צמצום והקו אבל כאשר תרצה לעמוד על עיקרם של הדברים מוכרח אתה לתאר כמה מיני צמצומים לכן הזכיר ברמז אשר כמה מיני צמצומים קדמו להאדם קדמון הזה בכדי לרמז שמצד רוממות עצמותו יתברך לא די בצמצום הזה אבל בביאור לא רצה לבאר זה אחד מצד שדי בזה לתקן בחינת מציאות יחודו יתברך ומה גם גודל דקות העניינם ועוצם העלמם אשר לאו כל מוחא סביל דא ויכולים לטעות באלה להעריך חס ושלום איזה מהות בעצמותו יתברך כאשר קרה זה למקצת מקובלים האחרונים המתחכמים להעריך באלו המקומות איזה בחינה אפילו קודם הצמצומים ופשיטא אחר הצמצום ולהבין הצמצום כפשוטו שכביכול צמצם עצמו וזה עון פלילי וגדול עונם מנשוא אך זה זכותם שלא מזדון דעתם חס ושלום דברו כל אלה כי אם מצד חסרון הבנתם הוי"ה יכפר בעדם כי לכל העם בשגגה לכן לא דיבר בזה האלק"י רבי חיים ויטל כלל ויפה כוחו בזה מאד כאשר תמיד היה אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן משבח אותו בזה שלא דיבר מזה כלל ומזה ישאו קל וחומר בעצמם דלת העם אשר לא עמדו בסוד השם לדעת עיקר ושורש ידיעת הקבלה שלא לשלוח יד במקומות הגבוהים האלו חס ושלום ולקיים מאמר רבותינו זברונם לברכה במופלא ממך בל תדרוש וכו' כי אם להתבונן ביחודו יתברך בהעולמות מצד הצמצום בבחינת אצילות שהוא בבחינת הנבראים כדי לייחדם במקורם אשר זה נקרא במה שהורשת התבונן

פרק כב

כלל העולה מדברינו שאין לדבר ולהרהר באין סוף יתברך שום כח ופעולה ומדה המורה ריבוי ושינוי חס ושלום מצד השתנות הכוחות ופעולות ומדות כי אם מצד המשכתו לנבראים בבחינת התגלות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה נודע מצד פעולותיו דהיינו מצד פעולות הנגלים בבחינת נבראים אז אנו קוראים להמשכה זו מצד החכמה או מצד החסד וכדומה לזה אבל בבחינתו יתברך בעצמו אין לייחס אליו יתברך שום שכל ומדה חס ושלום גם לא לתאר לו חס ושלום שום שם ותואר וכינוי מצד עצמו יתברך המודה על איזה מדה והמשכה וכל השמות והתוארים והכינויים הכל הוא מצד התגלותו יתברך בבחינת עולמות בבחינת נבראים דווקא:

וכל הדברים הנאמרים בדברי המקובלים באצילות ובלמעלה מהאצילות חס ושלום להעריך שם איזה כח חילוק או איזה מדה או איזה השכלה בבחינתו בעצמו יתברך כי אם מצד ההמשכה ועוד זאת כי כל העולמות והמדרגות שלא בבחינת בריאה כל קריאת שמם בשם עולמות הכל הוא מצד פעולות הנבראים אבל חס ושלום שיהיה בבחינת עצמותו יתברך איזה העלם או איזה הדרגה או איזה צמצום חס ושלום בכח עצמותו כי כל צמצום מורה השתנות או מדה או חפץ או רצון הס מלדבר כזה על אין סוף בבחינת עצמותו יתברך שלא בבחינת בריאה ומקרא מלא דיבר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי אפילו אחר הבריאה ולא שני כלל ממהותו יתברך אפילו בבחינת המשכתו להוות הנבראים לא שני כלל ולא אשתני אפילו בנבראים כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי הוי"ה דייקא שהוא בבחינת המשכתו יתברך להוות הנבראים גם בבחינה זו לא נשתנה כלל כי כל כח ופעולה ומדה וצמצום מורה להשתנות וחס ושלום לייחס בכחו איזה שינוי חס ושלום ואיזה צמצום וכו' כי אם מצד הנבראים מסטרא דילן דייקא בבחינת המתגלה נראה הצמצום אבל לא בעצמותו יתברך:

לכן כל הצמצומים הם באור אין סוף וכל אור הוא גילוי וכל הגילוי הוא רק הנגלה לגבי הנבראים בבחינתם הנגלה נראה לצמצום והסתר אבל לא במהותו יתברך לא כאשר ראיתי טועים בדעת לכנות ולתאר הצמצום שלא בבחינת בריאה ומתארים הצמצום

כמבואר לעיל אם האלק"י רבי חיים ויטל זכרונו לברכה אשר הסתיר ספרו ולא גילה כי אם להמבינים אשר עמדו בסוד הוי"ה ואף על פי כן לא הביא זאת בספרו הקדוש מחששו שלא יטעו בזה כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר שאותם שלא עמדו בסוד הוי"ה ולא הכינו דרכיהם לפני הוי"ה בעבודתם לאהפכא חשוכא לנהורא ולהבטל מבלי גשמיותם הגס והעכור להתבונן בדברים עמוקים כאלה כי אם במה שהורשה דהיינו בבחינת היחוד אשר זהו כל עבודתינו בתפילה ובתורה ומצות כאשר יבואר אם ירצה השם בחלק העבודה אשר מכל הדברים הנאמרים לעיל יבין המשביל שחס ושלום מלתאר כוחות הכלים באין סוף אפילו בהעלם דהעלם וכאשר מבואר זה בפנים שמטעם זה אין לתאר שום כינוי לאין סוף יתברך אפילו בחינת יחיד וקדמון אשר השמות האלו מורים לכוחות הדרגין בהעלם דהעלם וכו' והמבין יבין

באצילות וקודם האצילות מראשית הקו וכל הצמצומים ופרסא הכל הוא קודם הבריאה כי הם מבינים כל דברי הקבלה בהגשמה עצומה ומבינים הצמצום כפשוטו דהיינו שבכדי לברוא עולמו צמצם את עצמו כביכול בבחינת הסתלקות האור אשר חס ושלום להרהר מצד עצמותו יתברך שום צמצום אשר אין צמצום לפניו יתברך וקמיה כחשיכה כאורה ובחינת הצמצום הוא היפוך היחוד אשר שרשו מיוסד אשר אין בכוחו יתברך מצד עצמו שום שינוי ופעולה וצמצום אפילו אחר התהוות הנבראים ואם כדבריהם לפי הבנתם שקדם להאצילות הצמצומים האלו הלא משנה שלימה היא שאין לשאול מה לפנים כו' דהיינו שלא לשאול מה היה קודם הבריאה ואיך מדבר בעץ חיים מעניני הצמצומים אשר קדמו להבריאה בכמה מיני אופנים המבוארים שם ואיך יעבור על משנה שלימה וגם בזוהר הקדוש מדבר מעניינים נסתרים שהיו קודם הבריאה אלא באמת חס ושלום שמדברים באיזה אופן בבחינת אין סוף שלא מצד הבריאה כי אם כל דבריהם הוא דווקא בבחינת בריאה לכן מבואר בעצי חיים שבאצילות שהוא מצד כח הדרגין שבכוחו יתברך מותר לדבר בדרך משל ודמיון אבל לא מצד העצם:

ומה שמדבר בזוהר הקדוש בענין הפרצופים שקודם הבריאה וגם בעץ חיים מדבר מענין הצמצום ממלכות דאין סוף כל דבריהם המה מצד הבריאה להבין שורש חילוקי הכחות והדרגין בבחינת שרשם במאצילם ברוך הוא בכדי לחברם ולייחדם בבחינת יחוד גמור ואיך הם נפעלים מכחו יתברך ואיך הוא התייחדותם בבורא ובכדי למצוא להנבראים מקור כוחם בבחינת אין סוף יתברך בהתחברותם אליו ואשר המה כחו יתברך לבדו: מוכרחים לדבר בכחו איך שהם אצלו יתברך כמאמר אליהו זכור לטוב אשתמודעין עילאי מתתאי אבל לא שיהיו מעריכים בעצמותו יתברך איזה בחינה מצד עצמותו יתברך כי איך הם בכוחו לא ידיעא כלל:

פרק כג

ולהבין זה יובן על פי משל מאדם בשר ודם אשר כל השמות והכינויים שמכנים אותו כגון שקורין לזה חכם ולזה חסדן או גבור או נצחן וכן כל המדות הכל הוא מצד פעולותיו כי כאשר מדבר דבר חכמה קורין אותו חכם מצד מהות נפשו או כשנגלה ממנו חסד קורין אותו חסדן או כשנתגלה ממנו גבורה קורין אותו גבור ודומיהן ומכנים כל המדות בכח נפשו והנה בכח החיות בעצמו בבחינת נפשו הרי היא חיות כח אחד רוחני התעריך בה כל הכוחות האלו בבחינת מדה מיוחרת לכל מדה בפני עצמה מאחר שהיא כח אחד לבד בלי שום התחלקות כי אם כח אחד רוחני המתפשטת בבחינת חיות לכל הגוף בשוה וכל התגלותה הוא בכוחות מתחלקים בבחינת התפשטותה בכלי הגוף וכפי כלי הגוף

ככה הוא התגלותה דהיינו בכלי המוח נתגלית בבחינת השכלה ובכלי הראיה נתגלית כח חיותה בבחינת ראיה ובכלי המעשה בבחינת מעשה וכפי תמונת כלי המקבלים באברים ככה הוא התגלותה דהיינו אם הכלים תכונת מזגם וערכם בבחינת מזגיהם ראויים לקבל דהיינו המוח כשהוא גדול וזך הליחות שבו וכדומה כידוע לחכמי הניתוח ראוי לקבל יותר חכמה וככה הגבור בגבודתו והחסדן בחסדיו והכל לפי מזג תכונת הגוף ופעולת כליו שהם האברים ככה נתראה פעולת הנפש אבל בכח החיות מצד עצמו הוא כח רוחני אחד בכלל ויכולה להתפשט בלי גבול כי אם שכלי הגוף מגבילים כידוע: והנה הגם שכל ההתפשטות הוא מצד הכלים אף על פי כן כשאדם אומר דבר חכמה הרי הנו תולין החכמה בנפשו ולא במוח הגשמי שהוא הכל כאשר הוא באמת מצד הנפש כי כלי הגשמיים מצד עצמם אינם בערך חכמה ומדות כלל שהמה בשר ולא רוח כי אם מצד הנפש הגם שבנפש עצמה אין שייך בה לומר כלל חכמה ושום התחלקות בעולם אך מחמת פעולת הגוף המתגלית מהנפש אנו תולין בהעיקר כי מאחר שכלי הגוף בעצמם אינם פועלים מצד עצמם כלום כי אם מצד הנפש המתפשטת תולין כל התמשכות הפעולות בהעיקר ומה גם שכל החכמות ופעולות הנפש המתגלים מוכרחים להיות בכח נפשו כי אם לא כן מאין באה ההשכלה במוח דווקא באופן זה וכן בכל הפעולות מאחר שהן רק כלים גשמיים מוכרח להיות הכל בכח הנפש המתקשרת בכלים האלו ופועלת על ידם פעולתה אך איך ומה ובאיזה אופן הם בכח החיות מאחר שהוא כח רוחני אחד בלתי מתחלק כלל זה לא נודע אפילו בנפש האדם ודבר זה נקרא רצון הנפש מצד שלא נודע איך הם כל ההתחלקות החכמה ומדות בכח הנפש גם איך הוא התקשרותה בכלים הגשמיים לכן פעולתה והתקשרותה בכלי הגוף נקרא רצון ופלא ועל זה נאמר ומפליא לעשות שמקשר גשמיות ברוחניות:

והנה כל הבחינות הנזכרים לעיל שמעריכין הכל בכוחות הנפש הכל הוא מצד כוחות המתגלים בהגוף דהיינו כשאדם עושה איזה פעולה אנו מחברים את הפעולה לכח נפשו אם לחכמה או לחסד ואיכותם ומהות התחברותם היא בנפש וקורין אותו רצון הנפש אבל כשלא נתגלה מאדם שום פעולה הן לחכמה הן לאיזה מדה או מעשה הרי אין להעריך בכח נפשו מצד עצמה שום פעולה ומדה מאחר שהיא כח אחד חיות פשוט ואין לנו ידיעה כלל במהותה בעצמה וכמאמר הזוהר הקדוש פרשת בראשית (דף כ"א.) מחשבתא דבר נש כולי עלמא לא יכלין למנדע כל שכן לגו מן מחשבה מאן איהו דעביד הרהורין ורעיונין כו' עיין שם:

והנה בהתפשטות הנפש בגוף נקראת צמצום לגבי גילוי התפשטותה שבכוחה להתפשט בלי גבול והראיה שמתפשטת בכמה אופני חכמה וכשיעמיק יותר שכלו יתגלה לו יותר הכל מכח נפשו וכל הצמצומים הם מצד הכלים אבל לא מצד עצמותה כי אין יתרון וחסרון מצד עצמה כי אם בבחינת גילויה כי אם יסתום אדם עיניו לא יהיה מזה חסרון לכח הראות שבכח נפשו רק מצד הכלי שאינו נגלה התפשטותה והראיה לזה אדם שהוא בעל כח גדול ובריא נמצא שבכח חיותו הרי נגלה ממנו חיות הרבה מהנפש ואף על פי כן יכול להיות שלא יהיה חכם מצד קטנות כלי המוח שלו או שיהיה חכם ולא גבור נמצא שאין היתרון והחסרון תלוי כלל בנפשו כי אם בהכלים אך אף על פי כן תולין כל הכוחות בנפש וכח השכל והמדות שבנפש קורין חכמה ומדות שבנפש הגם שאין בכוחה חילוק כלל וכח התפשטותה בגוף להחיותו ולהתקשר בו נקרא רצון הנפש וכח התגלותה נקרא צמצום והכל הוא מצד ההתגלות אבל הנפש בעצמה אין לומר בה כל אלו המדות ומחיה את כל הגוף בשוה וכל הגוף ממולא ממנה ולא תמצאה במקום ממקומות הגוף לייחד לה מקום ששם היא שוכנת הגם שמבואר שהנשמה משכנה במוח והרוח בלב הכל הוא מצד גילוי הכלים בבחינת גילוי נתגלה בחינת נשמה במוח ורוח בלב ונפש בכבד והכל בבחינת אור וזיו הנקרא גילוי בלבד והראיה שהמקיף הוא על הגוף ומקיפו מראשו ועד רגלו דהיינו כוחה בעצמה שלא בבחינת גילוי נקרא בחינת מקיף והיא כוללת כל הגוף בחיצוניותו ובפנימיותו ואדרבה התגלותה בבחינת גוף הוא אור וזיו בלבד אבל התקשרות חיותה בעצם אינה נגלה כלל בשום מקום ושום התחלקות כלל לכן קורין אותה מקיף שמקיפו בשוה בכח אחד לבד והוא דייקא שלא בבחינת התגלות:

פרק כד

והנה על פי משל זה יובן בחינת התקשרותו יתברך והתגלותו יתברך בעולמות בריאה יצירה עשיה כי בריאה יצירה עשיה הם הנקראים גוף וכלים שבהם מתפשטת אור אין סוף להוותם ולהחיותם ולקיימם: והנה לכל הנבראים יש פרט מיוחד באופן התפשטות חיותם במינים ממינים שונים לאין קץ אשר כולם חיים וקיימים מכוחו יתברך הפשוט בתכלית הפשיטות בלי שום הרכבה וחילוק דרגין כלל אשר אין לשער בכוחו חס ושלום איזה חילוק דרגין אך אף על פי כן מצד שהוא כביכול מהוום בכל פרט ופרט בכוונה והמשכה מיוחדת תולין כל כוחות התחלקות בו יתברך כי מאחר שאין דבר חוץ ממנו מוכרחים להיות כל פרטי חילוקי הנבראים בכוחו יתברך: אך איך לשער חס ושלום בכוחו חילוקי דרגין זהו באמת פלא שהוא למעלה מהשכל וכח זה המהווה הנבראים

ומחיים זה נקרא אצילות דהיינו שנאצל ממנו כח חילוקי הדרגין למהות חדש ממש מאחר שאין להעריכם חס ושלום בכוחו אבל באמת הם הכל כח אחד פשוט ומיוחד בהם בבחינת התייחדות גמור בלי שינוי כלל ואופן יחודם והתקשרותם אינו מושג אצלינו כלל בשום שכל כי דבר זה הוא למעלה מהשכל והוא נקרא פלא שהוא מופלא שהוא כל יכול להוות כל חילוקי דרגין בכוחו הפשוט ולא נשתנה ממהותו כלל לשום כח ופרט מיוחד הנתגלה בנבראים כי הוא יתברך כולל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשואה גמורה אך לערך הנגלה לגבי דידן בבחינת נבראים הגלויים נקראים כלים דאצילות בכוחו יתברך הגם שאין להעריך חס ושלום כלים בכוחו יתברך ועל זה מבואר בלי מה דהיינו עשר ספירות שהם בלי מהות מושג וחכים ולא בחכמה ידיעא כמבואר לעיל:

ומקור גילוי הזה נקרא רצון וכתר אבל הכל הוא בבחינת המתגלה בלבד ומקום לגילוי היש בבחינת נבראים נקרא צמצום דהיינו כי אם היה מתגלה כוחו האין סוף לא היה מקום לגילוי הנבראים ובכדי שיהיה מקום לגילוי הנבראים הוכרח להיות צמצום בבחינת הגילוי והכל הוא מצד הגילוי לבד בבחינת בריאה יצירה עשיה אבל בכוחו בעצמו יתברך המהווה אין צמצום כלל ולא שום דבר המתחלק בעולם כי אם כח אחד פשוט כי אם מסטרא דילן דייקא נראו הצמצומים שלא נגלה יותר לגבי דידן אבל לגבי עצמותו יתברך הכל הוא כח אחד מיוחד בלי תמצא מקום כלל לייחד אליו לומר ששם נתגלה יותר כי הוא שוה בשמים ובארץ בהשוואה גמורה כמאמר הכתוב את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיניה לא בעילאין ולא בתתאין ואין הנבראים פועלים בו שום חסרון ולא שום שינוי חס ושלום כי אצלו יתברך הכל בשוה:

נמצא כל הצמצומים הם רק בבריאה יצירה עשיה רק שאנו קורין לכח ההתחלקות שהוא הכל מכוחו יתברך בשם אצילות ומכנים שם חכמה ומדות הגם שאין אצלו מכל אילין מדות כלל רק בערך הנבראים והתקשרותו יתברך בנבראים וכח הנבראים שבכחו יתברך איך שהם לגביה יתברך אשר הוא בראם שממנו יתברך נפעלו נקרא כוחם זה בחינת צמצום ורצון ופלא וגילויו דוקא ברצון ובפרט זה נקרא צמצום אבל הכל הוא בערך הנבראים מסטרא דילהון וכמאמר רעיא מהימנא שהבאתי לעיל שנקרא הוי"ה מסטרא דנחית לאמלכא על ברייז אבל לא מסטריה גם במאמר פתח אליהו דאינון אתקריאו מדות לפום עובדיהון דבני נשא אבל לאו דאית לך מכל אילין מדות כלל וכמאמר הזוהר הקדוש פרשת וירא על פסוק והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם ל"ז דבני נשא וכו' כהאי טיקלא דאסחרת תדיר וכו' כד אסחר לימינא כו' עיין שם כל המאמר שמבאר שאין לייחס בכוחו חס ושלום שום צמצום ומדה כי אם לגבי הנראים וכאשר ביאר רבינו

הקדוש נשמתו עדן בספרו הקדוש ליקוטי אמרים ושער היחוד והאמונה שדרך כלל הם שלשה מיני צמצומים בריאה יצירה עשיה אבל אצלו יתברך בעצמותו אין צמצום כלל עיין שם היטיב ואפילו בנפש המתפשטת בגוף אין לומר בה צמצום מצד עצמה כמבואר לעיל במשל הגם שלא תשוער הבריאה מכוחו יתברך כי אם בבחינת צמצומים רבים כן הוא אמת שבודאי אי אפשר להיות הבריאה כי אם מצד הצמצומים האלה שבכוחו יתברך אבל קריאת שם הצמצומים הוא לגבי דידן כי אין לקוראם בשם אחר אבל איך הם בחינת הצמצומים אצלו יתברך לא ידיעא כלל באיזה אופן כי כל יכול להוות כל נברא בכוחו הגדול כמאמר הכתוב היוצר יחד לבם וכמאמרם זכרונם לברכה וכולם נסקרים בסקירה אחת וכמבואר בהגה"ה המשל מהחכם:

פרק כה

אך זאת עדיין אנו צריכין למידע שהגם שנתבאר המשל מנפש עם כל זה אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי אם בזה הוא המשל שהנפש אינה נודעת כי אם מצד פעולות הגוף והתפשטותה בשוה בכל הגוף וכי כלי הגוף אין פועלים בה שום יתרון וחסרון ואשר היא כח אחד בלי התחלקות כלל מצד עצמה אך בזה אינה דומה כי היא מתפעלת ממקרי הגוף בבחינת הרגשה גם כלי הגוף נבדלים ממהותה כי זה בשר וזה רוח כי מצד הבריאה הם דברים נבדלים לכן הגוף הוא מקום להתפשטותה וגם לכן היא נתפעלת ממקרי הגוף מאחר שהוא נבדל ממנה בגדרה אך מצד התקשרותם נעשו לאחדים לכן היא נתפסת בהגוף ומתפעלת ממנו אבל הקדוש ברוך הוא אין שייך בו לומר שנתפשט בתוך העולמות כמו הנשמה בגוף ושיהיו העולמות מקום להתפשטותו דהיינו שיתפשט בשמים ובארץ ושיהיו הם כלים להתפשט אורו יתברך בהם כמו התפשטות הנפש בהגוף להחיותו מאחר שאין דבר זולתו ואין דבר שחוצה לו שיאמר עליו שיתפשט בו כי מאין נתהוו הכלים של שמים וארץ מאחר שאפס בלתו נמצאו הכלים עצמם הכל הם מכוחו יתברך בעצמותו ומהותו:

ועל זה אמרו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כי הוא יתברך בעצמו הוא מקום של הכלים המצמצמים ובכוחו יתברך הם מתהוים והוא קיומם של הכלים ואין העולם מקומו חס ושלום לומר שהם איזה מהות והוא מתפשט בהם ועל זה נאמר מי הקדימני ואשלם כי למשל באדם מוכרח להיות מקודם איזה מהות הנצרך לו ורוצה בדבר ומחמת מהות הנגלה ומצד רצונו מתפשט בהדבר שנצרך לו נמצא מוכרח להעריך המהות בבחינת קדימה להתפשטותו וכמו כן בבחינת התמשכות והתקשרות הנפש עם הגוף מאחר שנתהוו כלי הגוף מתפשט בהם הנפש אבל בלא כלי הגוף אין

לה מקום להתפשט אבל לגבי הקדוש ברוך הוא כביכול אין דבר שקודם לו שיתפשט בהם מאחר שאין זולתו ואפס בלעדו ואין דבר שחוץ ממנו יתברך שתאמר עליו שמצד רצונו בדבר מה מתפשט בו לכן נאמר מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא פירוש אפילו תחת כל השמים דהיינו כלי המקבלים שמקבלים השפעה מן השמים כי בחינת השפעתו יתברך בעולמות נקרא שמים ונקרא קודשא בריך הוא שהוא בחינת זעיר אנפין ובחינת מלכותו שהיא מקור היש והעולמות נקראים תחת כל השמים גם כן לי הוא ואינם דבר בפני עצמו חס ושלום לכן לא נשתנה בהם ואין העלמין תופסין בו שיהיה איזה שינוי על ידם כמו הנפש בהגוף שנתפסת בתוכו מאחר שהגוף הוא מהות נבדל ולכן נתפסת בכלי הגוף להיות מרגשת שינויים שמצד הגוף מצד שהמה מהותים נבדלים לכן נתפסת להרגיש שינוי במהותה אבל על אין סוף נאמר ברעיא מהימנא איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה פירוש כי איהו תפיס בכולהו עלמין שהוא מהווה ומקיימם בכל פרט ופרט בבחינת כלים נפרדים ושיהיו כלים להתפשטות אורו יתברך בהם אבל העלמין לא תפסין ביה להיות משתנה המשכתו בהם ולהיות נתפעל מהם חס ושלום מאחר שהם ואורו יתברך הכל אחד ממש בלי שום כח נבדל חס ושלום ועל זה נאמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש:

ובלשון הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע והוא הידוע והוא המדע ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים כי באדם חלוק היודע מן הידוע כי היודע הוא מהות נפשו והידוע הוא דבר זולתו והמדע הוא התפשטות נפשו לידע הדבר ההוא ולחברו אליו ולהתמשך בו נמצא היודע חלוק מן הידוע והמדע חלוק משניהם לכן הידיעה והידוע הם דברים נוספים על מהות נפשו ומוסיפין בו ריבוי ושינוי מקודם התפשטותו לאחר התפשטותו אבל לגבי הקדוש ברוך הוא שאין דבר זולתו נמצא הידוע דהיינו הכלים הם גם כן עצמותו יתברך והם אחד ממש עם היודע כי אין דבר זולתו וגם המדע שהוא התפשטותו יתברך והמשכתו בהם גם כן הכל אחד ממש בלי שום שינוי חס ושלום ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים ולא בידיעה שחוץ ממנו ולכן אין הנבראים מוסיפין ריבוי ושינוי בעצמותו יתברך מקודם התפשטותו בהם לאחר התפשטותו בהם ודבר זה אין כח בשכל האדם להשיגו על בוריו איך יהיו שני הפכים בנושא אחד שיתהוו עולמות בעלי גבול ונפרדים מינים ממינים שונים בכל פרט בכח מיוחד וכוונה מיוחדת ואף על פי כן הם כח אחד פשוט בתכלית הפשיטות בלי שום כח אחר זולתו בלי שום שינוי ופירוד ומהות אחר כי אם הוא לבדו יתברך כמקודם שנברא העולם כן הוא יתברך לאחר הבריאה כי הוא

יתברך אינו בגדר מדע ושכל כלל לכן לא יושג זה בשכל כי השכל עצמו הוא בחינת נאצל כמבואר לעיל:

וכמו למשל שאין ערך דומם לשכל ואינם בגדר אחד כלל כן השכל אינו בגדר לגבי למעלה ממש כמו ערך הדומם לגבי השכל ויותר על זה וכמו שאינו נופל חוש המישוש על שכל ככה ויותר על כן אינו נופל השגה על פי שכל בדבר שלמעלה מן השכל לכן שורש מדת מלכותו שהיא בחינה המצמצמת ומסתרת לבחינת נבראים והיא הנקראת מקום כי היא נותנת מקום וגבול לנבראים שורשה היא מרישא דלא אתיידע שלא בבחינת ידיעה והבנה כלל ועל זה נאמר הנה מקום אתי וכמאמר איה מקום כבודו כי אינו מושג בשום ידיעה בעולם וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם ודי למבין:

ומה שמבואר הלשון הוא היודע וכו' תואר בחינת הידיעה אינו נערך כי אם בבחינת אצילות דהיינו בבחינת גילוי הנבראים שיש לכל נברא חכמה והשכלה מיוחדת ומדה מיוחדת ושהוא הכל מכוחו יתברך הנקרא בשם אצילות כנזכר לעיל נופל בו הלשון שהוא היודע והוא הידוע שהוא מצד הנבראים לפי בחינת התגלותם שהוא הכל בבחינת ידיעה והבנה כי בבחינת נבראים מוכרחים להעריך בחינת ידיעה כמאמר הכתוב וידע אלקי"ם כי ידעתי וכו' וכדומה לזה כמה מקראות הנאמרים על כוחו הנגלה בנבראים שהם הכל מכוחו יתברך על זה מבואר שאין ידיעתו כידיעתינו והוא היודע וכו' אבל בבחינתו יתברך שלא בבחינת הנבראים אין נופל בו לומר שם ידיעה כלל וכמבואר בשער היחוד והאמונה בהגה"ה (פרק ט') שמה שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע וכו' הוא בבחינת אצילות דהיינו כח של הנבראים כמו שהם לגביה אבל למעלה מן האצילות דהיינו בבחינתו יתברך אין נופל בו לומר שם מדע כלל חס ושלום כי ידיעה נופל לומר על איזה דבר ואיזה מהות שיודע זה הדבר אבל עליו יתברך מאחר שאין זולתו כלל ואין דבר זולתו אין שייך לומר בו מדע מצד עצמו יתברך ודי למבין.

פרק כו

מכל הדברים הנזכרים לעיל תבין ותשכיל כי כל הצמצומים הם רק בבחינת נבראים מצד גילויים בעצמם בבחינת גילוי להיות ליש ודבר אבל בבחינתו יתברך בעצמו אין שום צמצום כלל וכולא חד בלי שום שינוי וכל קריאות המדות והצמצומים באצילות ולמעלה מן האצילות הכל הוא בבחינת נבראים כמבואר לעיל לכן מדברים כל המקובלים ראשונים ואחרונים באצילות בבחינת משל ודמיון אבל לא חס ושלום שיהיה בבחינת אין סוף יתברך איזה צמצום לכן התגלות אור אין סוף יתברך בעצמו באצילות דהיינו

בכל הנבראים כאשר הם לגביה יתברך הוא הכל עצמותו יתברך בלי שום צמצום ושינוי חס ושלום ובבחינת נבראים לבדם הוא נקרא הארה ואור של תולדה כמו שנראה לגבי דידן על ידי מדת מלכותו יתברך המסתרת האור לגבי הנבראים כי אור של תולדה נקרא שמזה האור יוצא עוד אור ונולד מאור הראשון מעין ודוגמא של האור אבל לא עצם האור וכמו למשל שהחכם המשפיע מצד קטנות כלי המקבל שלא יכול לקבל חכמת רבו כמו שהיא אצלו מסתירו על פי משל ומצמצם לפי כלי המקבל להתדמות שכלו להמקבל והנה התגלות השכל שכפי בחינת מקבל אינו עצם השכל של החכם כי אם מעין שכלו ודוגמתו כן התגלות אורו יתברך שבבחינת אצילות הוא עצם ההתגלות בבחינת אין סוף ועל ידי מדת מלכותו יתברך מסתיר האור בבחינת הנבראים מצד כלי קבלתם מעין ודוגמא של האור העצמי דאצילות דהיינו מחסד דאצילות נגלה בחינת חסד דבריאה מעין חסד דאצילות אבל לא עצמיות חסד דאצילות כי אם היה התגלות חסד דאצילות לא היה מתהוה החסד דבריאה כלל כן בכל עולם ועולם הכל הוא מעין עולם שלמעלה ממנו וזהו נקרא אור של תולדה וכמו שכתוב באורך נראה אור דהיינו ההארה וההשפעה הנגלה בבחינת המקבלים מעין האור העצמי בבחינת אצילות אבל כל זה הוא בבחינת כלי המקבלים נקרא אור של תולדה אבל התפשטותו יתברך בבחינת נבראים להוום ולחיים ולקיימם הכל הוא אור אחד פשוט כי לגביה יתברך אין מסתירין כליהם להיות איזה שינוי או דבר נוסף על מהותו חס ושלום כי אפילו הנבראים עצמם אינם דבר נוסף על עצמותו יתברך רק בענין הגילוי הנגלה הם נראים לשינויים וריבויים ונוספים אבל לא גביה יתברך:

לכן מבואר בעץ חיים בשער כללות העולמות כי ארבע אותיות הוי"ה ברוך הוא עיקר התחלקותם הם בארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה ויו"ד דשם הוי"ה הוא אצילות וה"א ראשונה בריאה כו' דהיינו שבכלל העולמות נקרא אצילות חכמה וחכמה הוא ביטול הנבראים במהותו ועצמותו יתברך בלי שום השגה והבנה כי חכמה אינו בבחינת השגה והבנה כי אם ביטול עצמי לכן התלבשות אור אין סוף בחכמה בלי שום הסתר כלל ובחינה זו נקרא אצילות דהיינו כוחם של הנבראים איך שהם לגביה שהם בטלים במהותם לגמרי ובינה היא בריאה שהוא ביטול הנבראים בבחינת השגתם והבנתם באין סוף:

לכן בזוהר פרשת בראשית (דף א':) קורא לחכמה עתיקא דלא קיימא לשאלא ובינה קיימא לשאלא ולא למנדע הגם שעתיקא דלא קיימא לשאלא הוא רישא דלא אתידע כמבואר לעיל זהו כאשר אנו מדברים בכוחות הנבראים בבחינת אצילות ומקורם הוא

עתיקא דלא קיימא לשאלא הוא עצמותו יתברך שלא בבחינת התפשטותו לנבראים וזהו בכוחו לבדו יתברך אבל התגלות זה בבחינת עבודה בבחינת ביטול הוא באצילות דייקא ששם הוא ההתדבקות בבחינת דלא אתדבק ולא אתיידע וכמבואר בזוהר בהיכלות בהיכל קודש קדשים וכמבואר לעיל שבקודש קדשים הוא כולא רעותא חדא עד אין סוף שלא בבחינת ידיעה כלל לכן באצילות הוא גילוי אין סוף בעצמו בלי שום שינוי וצמצום כלל חס ושלום ובזה יתורץ כמה מאמרים מזוהר הקדוש ומעץ חיים שפעם מדברים באצילות ולמעלה מן האצילות כל חילוקי הדרגין ופעם נתבאר שאין לדבר כלל באין סוף שום חילוק דרגין חס ושלום והנה מבואר שם כמה פעמים שבאצילות הכל הוא בחינת אין סוף ואין סוף הוא באצילות ופעם קורא למלכות דאין סוף שהוא שורש הקו והוא מדרגה תחתונה שבאין סוף כמבואר לעיל נמצא מאחר שהיא כביכול בחינה התחתונה משמע שכל מה שלמטה ממנה ומבחינתה לא נקרא חס ושלום בחינת אין סוף והלא הקו ואדם קדמון וכל האצילות כולו הכל הוא אין סוף וסיום התגלות אין סוף בבחינת מלכות דאצילות אשר ממנה למטה בבחינת בריאה יצירה עשיה מסתיים הקו שבבחינת אין סוף:

אבל באמת יתורץ הכל כי כאשר אנו מעריכים כוחות הנבראים איך שהם לגביה יתברך הוא נקרא אצילות לכן מדברים שם בבחינות כלים מצד כחות הבריאה ובעצמות אין סוף יתברך מצד שאי אפשר לתאר כלים כלל מצדו שלא בבחינת בריאה נקרא התפשטותו יתברך לבחינת הכלים דאצילות מלכות דאדם קדמון שהוא בחינת כתר דאצילות דהיינו התגלותו יתברך שמצד עצמותו ונקראו עולמות אין סוף לגבי אצילות מצד שבבחינת עתיק אין לתאר אליו כלים מצד הבריאה כמבואר לעיל וכשתעמיק יותר בבחינת שורש האצילות הלא אדם קדמון הוא שורש הכלים דאצילות דהיינו כח הבריאה איך שהם בכוחו בבחינת השוואה ומאחר שמצד השוואתו יתברך אין לתאר בחינות של הנבראים כלל אשר אינו בערך העולמות כלל אשר מצד זה נקרא אדם קדמון אדם דבריאה כמבואר לעיל בפרקים הקודמים לכן נקרא מלכות דאין סוף בחינה התחתונה שבאין סוף כי מלכות דאין סוף הוא הגילוי בבחינת השוואתו יתברך שלא מצד העולמות כלל וכל ההערכה זו הכל מצד הבריאה כשאנו מחקרים מוצאם בכוחו יתברך מוכרחים לתאר כל אלו התוארים:

אבל כבר הקדמתי לעיל כי כל זה הוא מסטרא דילן אבל לגביה יתברך אין לתאר שום בחינה ודרגא כלל כי אם הכל אחד פשוט בלי שינוי נמצא כל שאינו בבחינת בריאה כי אם כוחו כאשר הוא לגביה יתברך הכל הוא אין סוף ודי למבין והבן וכמבואר לעיל

במשל מנפש שאין לומר בה שום חילוק דרגין וצמצום כי אם מצד גילויה בכלי הגוף אך מחמת שהכל הוא מהנפש לכן אנו מדברים כל החילוקים והצמצומים בהנפש אבל כשתעריך להתקשרות כל דיבוריו ומחשבותיו של אדם וחכמתו איך שהם בכח נפשו לא תמצאם כי אם כח אחד בלי התחלקות כלל ובלי שום צמצום כמו כן כביכול כל התפשטות עולמות בריאה יצירה עשיה בחילוקי דרגין הוא הכל מכוחו יתברך לכן אנו מדברים הכל בכוחו יתברך וזה נקרא בחינת אצילות כמו שהם אצלו כביכול מאחר שהכל נמשך ממנו אבל כשתעלה חילוקי הדרגין שבבחינת בריאה יצירה עשיה כאשר הם בכוחו יתברך לא תמצאם אלא כח אחד מיוחד בלי שום חילוק וצמצום כלל וכל זה הוא בבחינת המשכתו לעולמות שהוא בבחינת אצילות עבודתינו והתבוננותינו הוא לקשר כל הדרגין אליו יתברך בבחינת יחוד גמור אבל למעלה מהאצילות דהיינו בבחינתו בעצמו יתברך שלא בבחינת דרגין אין לנו עסק כלל מאחר שלא נודע מהותו כלל כי אם במה שהורשת התבונן:

ובזה יובן מאמר רבותינו זכרונם לברכה אשר הם נראים כסותרים אהדרי כי פעם אמרו רבותינו זכרונם לברכה וכי אפשר לדבקה בו הלא כתיב כי הוי"ה אלהי"ך אש אוכלה הוא אלא הדבק במדותיו ופעם אמרו רבותינו זכרונם לברכה אליו ולא למדותיו כי מדותיו הם בחינת מדות דאצילות בהם הוא בחינת הדביקות והקישור לייחד הכל בכחו יתברך בבחינות מדותיו הנמשכים בבריאה יצירה עשיה כי שלא בבחינת המשכתו יתברך אי אפשר לדבקה מאחר שאינו מושג כלל כי אם נודע מצד פעולותיו אבל באמת קריאתינו הוא אליו יתברך דהיינו אין סוף המתייחד בהם ודי למבין:

פרק כז

גם בזה תבין מאמרי הזוהר ושארי מקובלים אשר פעם מבואר שאפילו בשלשה ראשונות אסור החקירה וההבנה כמאמר הזוהר הנזכר לעיל על פסוק בטחו בהוי"ה עדי עד דהא מתמן ולעילא אתר טמיר וגניז כו' הדא הוא דכתיב כי בי"ה הוי"ה צור עולמים והוא אתר גניז וסתים כו' מכאן ולהלאה לית רשו לבר נש לאסתכלא ביה הנה מבואר שאפילו בי"ה שהם חכמה ובינה לית רשו לאסתכלא והזוהר עצמו מדבר בחכמה ובינה ובכתר ולמעלה ממנו בבחינת עתיק וגם פעם מבואר במופלא ממך בל תדרוש על בחינת כתר כמבואר בזוהר הקדוש וברעיא מהימנא ובתיקונים שקאי על בחינת כתר ובעץ חיים מבואר שממלכות דאדם קדמון ואילך אסור לדבר משמע שממלכות דאדם קדמון ולמעלה אסור החקירה אבל במלכות דאדם קדמון מותר החקירה והעסק וידוע שמלכות

דאדם קדמון הוא בחינת עתיק וכתר וגם באדם קדמון עצמו דיבר וכמבואר בעץ חיים שעל כתר דאדם קדמון נאמר במופלא ממך וכו' והוא לכאורה סתירה גדולה:

אך הענין הוא כאשר מבואר לעיל על פסוק כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך וכו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים שמקצה השמים וכו' אתה שואל דהיינו כי בבחינת שאלה וידיעה בכדי לאתקשרא ולאתדבקא ביחודו יתברך הוא דוקא על ידי מדותיו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הנזכר לעיל וכי אפשר לדבקה בו אלא הדבק במדותיו כי הוא נודע מצד פעולותיו מצד פעולות המדות בבריאה יצירה עשיה בכדי לייחדם ביחודו יתברך בבחינת אצילות אבל שלא בבחינות מדות כי אם בבחינת מהותו יתברך אשר לא נודע תמן אסור לשאלא כלל דהיינו בשלשה ראשונות דהיינו מקורם של המדות מאין נלקחו אשר אין לתאר אותו בבחינת מדות ואיך הם המדות בכחו יתברך אסור לשאלא בבחינת הבנה מאחר שאינו מושג:

וזהו מה שכתוב כי בי"ה הוי"ה צור עולמים היינו ציור העולמות איך שהם בכחו יתברך אשר מהם נפעלו המדות אבל לחקור אחר שורשם של המדות הוא בבחינת שלא לשאלא דהיינו להבין שממנו יתברך יצאו ואפילו אחר יציאותם הוא על פי כחו הפלא שהוא שלא בבחינת הבנה כי אם בבחינת פלא בבחינת שלמעלה מן השכלה והבנה אבל מצד שעיקר ההתדבקות הוא אליו ולא למדותיו ואליו הוא בחינת אין סוף יתברך ובבחינת אין סוף יתברך אין לתאר הכתר שהוא כח האצילות איך שנתהוו על ידי רצונו יתברך בחינות מדות מאחר שמושלל מערך המדות רוממות מעלות לאין קץ מערך הכלים עד אשר אין לתאר אותו אפילו בבחינת מקור כי מקור שייך לומר על דבר המתגלה שיש להדבר מקור ששם הדבר בהעלם ומקור ושורש כמו למשל משכל המתגלה באיזה דבר אזי כח השכל שבהעלם נקרא מקור אך שם הוא בהעלם ומההעלם בא להתגלות אבל למשל התעריך את השכל שהוא מקור לאבן דומם אשר רחוק מגדרו בכמה הבדלות לאין קץ כן כל בחינות כלים לגבי אין סוף יתברך אשר הוא מובדל בכמה מיני הבדלות לאין קץ מערך הכלים איך להעריך שעל ידי בחינת רצונו יתברך נתהוו הכלים רק התהוותם הוא בבחינת פלא נמצא שתעריך איזה ערך להכלים מצד עצמותו יתברך כי אם שהם נעלמים הלא באמת אין לתאר כלים אליו יתברך אפילו בהעלם דהעלם וכדי לחקור אחר מוצאו של כתר מוכרחים להעריך אצלו יתברך מחשבה קדומה בבחינת כחו יתברך שמצד הכלים איך שהם בכח השואתו יתברך בבחינת פרט ופרט זה הכח נקרא אדם קדמון לכן ממלכות דאדם קדמון שהוא בחינת גילוי ממחשבתו הקדומה יתברך נתהוה הפלא בבחינת כלים אבל לא מצד מהות עצמה אבל לחקור במחשבתו הקדומה שהוא

אדם קדמון איך לתאר אליו יתברך מחשבה כלל ואיך הם הכלים בבחינת אדם קדמון אשר הוא בחינת אין סוף בזה אסור לדבר:
ולכן מבואר בעץ חיים שבפנימיות אדם קדמון אסור לדבר כלל כי אם בחיצוניות האדם קדמון דהיינו בבחינת המשכה מבחינת אדם קדמון בכדי להבין שכל המשכות הכלים הוא על ידי האדם קדמון אך בכדי למצוא מקום לתאר אליו יתברך בחינת מחשבה קדומה בבחינת העולמות אשר כח זה הוא כטיפה מן הים נגד גילוי כח האין סוף בבחינת השואתו מוכרח אתה לתאר בחינת צמצום ומקום פנוי וכל זה הוא שלא בבחינת הבנה וידיעה כלל בעצם חס ושלום כי אם הכל מצד מדותיו בכדי לשלול מאתו יתברך בחינת מדות ואף על פי כן המדות הם מעצמותו יתברך ולהשוותם ולייחדם בעצמותו יתברך בלי שינוי מוכרחים לחקור אחר מוצאם אבל כשתסתכל כל הדברים האמורים הכל הוא מצד המדות לבדם דייקא אבל לא דיבר חס ושלום בלמעלה מן המדות דהיינו שלא מצד המדות כי אם בערך עצמותו יתברך שהוא למעלה מבחינת כלים לא דבר כלל כי אפילו מצד המדות איך הם במקורם לא דברו בבחינת ידיעה והבנה כלל ובזה יבא הכל על נכון ודוק היטב והבן:

פרק כח

ומזה תבין מה שתמצא בדברי המקובלים שמעריכין יחודו יתברך בכמה מיני ערכים מובדלים דהיינו שאין ערך היחוד שבמדות דאצילות שהם שבע תחתונות שהוא בחינת זעיר ונוקבין שוה לערך יחוד שבמוחין הנמשך בחכמה בינה דעת דאצילות ואין ערך יחוד שבחכמה בינה דעת דזעיר אנפין שוה לערך יחודו יתברך בבחינת אבא ואמא ששם נעלה יותר היחוד ואין ערך היחוד בבחינת אבא ואמא שוה לבחינת יחודו יתברך בבחינת כתר שהוא בחינת אין לגמרי וכן למעלה:
אל תטעה להבין שינויי היחוד מצד עצמותו יתברך המתמשך בהם שאין התגלות יחודו שוה בכל האצילות כאשר ראיתי רבים טועים בזה להעריך שינויים אלו מצד עצמותו כי חס ושלום להעריך מצד עצמותו יתברך איזה שינויים אם כן תעשה חילוקים חס ושלום והבדלים בעצמותו יתברך אשר זהו עון פלילי כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי כי הוי"ה הוא יחודו יתברך לא שני כלל וגם פסוק אני ראשון ואני אחרון ממש שהראשון והאחרון הם בהשוואה גמורה מצד עצמותו ברוך הוא וכמה מקראות המורים על השוואתו יתברך בכל הבחינות כי אם כל ההערכות האלו וחילוקיהם המה הכל מצד הערכתינו כי כשאנו מעריכים להבין יחודו מצד מדותיו יתברך אשר נראים לכחות מתחלקים ואף על פי כן המה מיוחדים ביחודא חד הרי עדיין אין היחוד נערך בשלימות

היחוד כי מצד הספירות שהם המדות הרי נערך כביכול בבחינת כלים וכחות מתחלקים אך אף על פי כן המה מיוחדים אבל כשאנו מעריכים יחוד המדות איך שהם בחכמתו ובינתו יתברך הרי המה נעלמים יותר באופן שלא תמצאם לחילוק כוחות מצד החכמה שהוא ביטולם לעצמותו יתברך אך אף על פי כן יש איזה שייכות למדות כי אם שהם מתבטלים בבחינת כח מ"ה אבל כשתעריכם בבחינת כתר שהוא פלא הוא בחינת אין דהיינו שאינם בנמצא מצד כוחו הפלא אך אף על פי כן מבקשים מקורם אבל הם בחינת אין אבל כשתעמיק יותר במקורם איך שהם מצד עצמותו אזי אין לבקשם כלל כי אם כח אחד פשוט בלבד וכל זה מצד הערכתינו אבל בעצמותו הרי אין לחלקם כלל והוא שוה בהון בכל הבחינות בתכלית ההשוואה וכמשל מאדם מהתפשטות הנפש בגוף כאשר נראה התגלות התקשרות הנפש עם כלי הגוף בבחינת גילוי המדות וכשתעריך התקשרותם בכח הנפש הרי אין עצם יחודם מצד הנפש נגלה כי אם מצד התקשרות המדות לאחדים אבל כשתעריך המדות איך שהם על פי חכמה ושכל תמצאם יותר מקושרים ומאוחדים עם הנפש עד שבחכמה בטלים המדות ונכללים בתוכה וכשתעלה יותר להעריך התקשרותם מצד רצון הנפש תמצאם יותר מקושרים עד שאין נערכים למדות כלל וכשתעריך בעצם הנפש הרי לא תעריך אלא כח הנפש לבד בלי ערך כלל בבחינת התקשרות וכל זה אנו מעריכים מצד התגלותה בכלי הגוף אבל באמת בדרך כלל הוא חיות הנפש בכח אחד הכולל ומשתווה בכולם ואינו אלא כח נפשי אחד בלי שום שינוי כלל:

וכבר הקדמתי לעיל שהמשל אינו דומה מכל צד כי בנפש הגם שכל הערכים האלו הם מצד כלי הגוף אף על פי כן היא מרגשת גם כן שינוי בבחינת התפשטותה מצד תפיסתה בכלי הגוף אבל התקשרותו יתברך בכלים אין הכלים תופסים בו כלל להיות משתנה על ידם חס ושלום מאחר שהכלים גם כן הם עצמותו יתברך נמצא הכל כח אחד בלי שינוי כלל ממולא מכל אלו בחינות בעצם ונושא אחד וכל קריאות שם הכלים הוא לגבי דידן וכאשר מבואר באדרא רבה כשמעריך בחינות זעיר אנפין ונוקבא ובחינת אריך אנפין איך שהם מלובשים זה תוך זה ובבחינת שינוי בחינתם אחר זה מבאר כולא בחד מתקלא סלקא וכד תסתכל בהון כולא חד והוא זעיר אנפין והוא עתיקא לא שני ולא ישתני כי אם מסטרא דילן שני וכו' אבל בעצם הוא כולא חד הוא הוה והוא יהיה כו' ועל זה נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא ואני ראשון ואני אחרון ממש בלי שום שינוי ובלי

שום צמצום חס ושלום כלל וכל השינויים והצמצומים והמדרגות הכל הוא לגבי דידן[6] נמצא יש שלשה בחינות דהיינו בבחינת התבוננות בבחינת קישור ויחוד הדרגין ליחודו יתברך הוא רק בבחינת אצילות דהיינו לבחינת אין סוף ממש רק שצריך להבין שהיחוד הוא באצילות בהתגלות אין סוף בעצמותו יתברך על ידי הכתר אך לחקור ולהבין איך הוא בכתר למעלה מן האצילות אסור לאסתכלא אך לדבר ולעסוק בלמעלה מן האצילות מותר בכדי להבין שורש האצילות וכל זה הכל בבחינת המשכתו יתברך לעולמות בכדי לקשר הכל לאין סוף יתברך ולכן כל מה שאנו מדברים בצמצום ובכתר ובאצילות הכל הוא מסטרא דילן דייקא אבל מסטרא דיליה חס ושלום לדבר כלל:

וכמאמר רעיא מהימנא דלעיל ותמונת הוי"ה יביט מסטרא דברא ויצר באתווי ומסטרא דנחית לאמלכא על בריין ואפילו האי תמונה לית ליה באתריה כו' ומאן דאשתמודע ליה קדם בריאה וכו' אסור לצייר ליה וכו' לא באות יוד כו' וי ליה למאן דישוה ליה וכו' אפילו למדות דיליה וכו' דהיינו להעריכו חס ושלום באיזה מדה כי אם מסטרא דנבראים כל שכן לבני אדם אשר בעפר יסודם וכו' עיין שם ולכן מבואר בעץ חיים שאנו אין בידינו כח להעלות מיין נוקבין אלא עד זעיר ונוקבין וזעיר ונוקבין מעלים מיין נוקבין לאבא ואמא ואבא ואמא מעלים מיין נוקבין לאריך ואריך לאין סוף דהיינו כי אין בידינו כח כי אם לקשר כל הדרגין אליו יתברך ביחוד גמור דהיינו להבין שהכל נמצאו מכוחו יתברך והוא מהווים בכל פרט ואין דבר שחוץ ממנו חס ושלום ואף על פי כן הוא מיוחד בהם ביחוד גמור בלי שינוי כלל אבל לידע איך הוא אצלו יתברך שלא בבחינת התמשכותו לעולמות זה אין כח בידינו להבינוכי אם מאחר שאנו מקשרים הכל ביחודו אשר אין עוד מלבדו ואין זולתו ממילא יעלה היחוד הזה בבחינת אין סוף בעצמותו יתברך על ידי בחינות אבא ואמא וכתר וזהו שהם מעלים מיין נוקבין לאבא ואמא ודי למבין והבן מאד:

[6] **וכאשר** על פי כל הנאמר לעיל תראה ותבין בדברי רבינו הקדוש נשמתו עדן בליקוטי אמרים ובשער היחוד והאמונה שמבואר תמיד שאין צמצום והעלם מסתיר לפניו כלל וקמיה כחשיכה כאורה ולא שני כלל ובשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו בהשואה גמורה לא כאותן הטועים הדומים שקמיה הוא טרם התמשכותו בעולמות וקודם הצמצום אבל אחר הצמצום נעשה שינוי חס ושלום כי אין לך הריסה גדולה מזה כי מאחר שהוא שוה ואין עוד מלבדו ואם חס ושלום נעשה שינוי הנה יש אופן ודבר זולתו חס ושלום ואיך תמצא בחינת לא שניתי וגם את השמים ואת הארץ אני מלא ממש ואין עוד וכו' וכל אמונתינו שאין זולתו כלל והוא שוה בשמים ובארץ אשר בזה תלוי כל שורשי היחוד והאמונה והתורה והעבודה וכידוע שכל ספרו הקדוש מיוסד על זה וכאשר היו נשמעים לרבים דברי תורתו הקדושה ובפרט במאמר איהו וחיוהי חד: אך באמת חס ושלום שיהיה איזה שינוי כלל אפילו בבחינה התחתונה שבבחינת יש כל שכן למעלה חס ושלום וכל השינוי הוא רק לגבי דידן לכן כל עבודתינו הוא לייחד ולקשר כל הדרגין אליו יתברך אפילו בבחינות נבראים מסטרא דילן שיהיה נגלה כבוד הוי"ה ויחודו אפילו מסטרא דילן בבחינת הנבראים להשוותם בהשואה גמורה על ידי קריאת שמע ותפלה ותורה ומצות כמו שיתבאר אם ירצה השם בחלק העבורה בקונטרס בפני עצמו אם יעזרני הוי"ה על ככה:

שער שני

פרק א

שער היחוד והאמונה הספירות ויחודם

והנה אחר שהקדמנו לבאר בשער הקודם כללות אצילות הספירות ושורש יחודם. עתה נבאר מעט בפרט טעם חלוקותם ואצילותם לעשר דוקא וכמאמר ספר יצירה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר: גם יתבאר ענין יחוד זעיר ונוקבין בפרטיות מעט וגם מאיזה טעם נקרא זעיר אנפין בעל תשע ספירות ונוקבא משלימתו לעשר:

הנה מבואר לעיל שמצד עצמותו יתברך אין לתאר אליו שום מדה ושום ספירה המורה על איזה התחלקות חס ושלום מסטרא דיליה כי הוא יתברך שוה בתכלית ההשואה ופשוט בתכלית הפשיטות בלי שום כח אחר חס ושלום כי אין זולתו ואפס בלעדו ולית בר מיניה ואין צריך לזולתו חס ושלום כמבואר לעיל באריכות והמדות מורים על התחלקות ועל זולת ועל ריבוי ושינוי אשר חס ושלום להעריך אליו יתברך כל אלו התוארים כמאמר הזוהר הקדוש ורעיא מהימנא ותיקונים דלית לרשמא ליה באיזה רשימו או אות או נקודה אפילו קוצו של יו"ד רק כל המדות והספירות אשר אנו מדברים בהם הכל הוא מצד הבריאה וכן כל השמות והכינויים הכל הוא מצד הבריאה כמאמר רעיא מהימנא אתקרי הוי"ה מסטרא דנחית לאמלכא על ברייז כו' ואתקרו מדות כפום עובדיהון דבני נשא כו' אבל מאן דאשתמודע ליה קדם בריאה לית לרשמא ליה וכו' וכמבואר לעיל:

ומסטרא דילן אתקריאו ספירות ומדות דהיינו מצד הנגלה בנבראים חכמה ובינה וחסד וגבורה אשר לכל בריאה נגלה מכוון ידוע בכל פרטי חילוקי הנבראים וידוע שהכל הוא מכוחו יתברך כי הוא החכם והוא המבין וחסדן וגבור כי הוא הבורא והיוצר והעושה הכל מכוחו יתברך מוכרחים להיות כל המדות בכוחו יתברך כי יוצר הכל הוא וממנו יתברך נפעלו כל הויות הנבראים וכאשר הם בכוחו יתברך נקרא בשם אצילות דהיינו שהאציל מכוחו יתברך חכמה ומדות ונקרא אצילות לשון הפרשה והבדלה מחמת שאין לתאר אליו מדות לכן קורין לכוחות הספירות בבחינת אצילות לשון הבדלה ממהותו ונקראים גוף וכלים כמבואר לעיל אך אף על פי כן המה מיוחדים בכוחו:

וזהו הפירוש השני של אצילות דהיינו שכל הכוחות הם אצלו יתברך בלי שום שינוי ואינם יוצאים למהות וכח אחר חס ושלום כי אם מתייחד בהם ביחוד גמור וכל זה מצד הנגלה בבריאה לגבי דידן אנו מתארים הכוחות האלו רק שהמה מיוחדים אבל מצד עצמותו שלא מסטרא דבריאה אין לתאר אליו מכל אילין מדות כלל. והנה בבריאה

אופני התחלקות כל הנבראים הנגלה בבריאה דרך כלל המה שלשה בחינות וכל בחינה נתחלקה לשלשה קוין ולכן המה דרך כלל שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה:
לבאר זה הנה כאשר תעיין בכל פרטי הנבראים תמצא בכל אחד ראש תוך סוף וסימן אתה סת"ר ונקרא בלשון המחקרים וגם בלשון המקובלים מורגש מוטבע מושכל דהיינו מורגש הוא הרגשת כל נברא שהוא גופו של כל נברא במהותו וממשו וקיומו ומעמדו: ומוטבע הוא ההטבעה שנטבע בכל נברא כמו טבע כל צומח וטבע כל חי וטבע כל מדבר וכן הוא בצבא השמים. ומושכל הוא ההשכלה של כל נברא ואופנו מדוע נברא באופן זה והתייחסותו ופעולתו ומקורו ומוצאו ומה יהיה תכליתו ולאיזה מכוון נברא וכדומה לזה [7]דהיינו בצומח המורגש הוא מהות ועצם של הצומח דהיינו העשב או הפרי אשר נרגשת בגופה וממשה זהו הנקרא מורגש. וטעמה של הפרי או העשב אם מתיקות או מרירות או חמיצות זהו נקרא מוטבע הוא ההטבעה שנטבע בה והשכלתה של הפרי או העשב ודומיהם הוא מפני איזה מכוון וטעם תהיה בהפרי טעם זה ולא טעם אחר או ההרגשה באופן זה דווקא והשכלת מהותה לאיזה תועלת אם לסעוד הלב או לקבל תענוג או כוחה של כל אחד ואחד הכל מצד הרכבתה מהיסודות ומקיבוץ חלקיה וכדומה לזה לכן נפעל בהם ההרגשה והטעם באופן זה דווקא וכידוע לחכמי טבעיים זהו נקרא מושכל שבהפרי. וכן הוא בבחינת חי מורגש הוא הרגשת חיותה הנרגשת באברי גופה וגופה בעצמה שהיא חיה מתנענע בשר הגוף כו'.

[7] **והנה** הגם שבמקצת ספרי המקובלים תמצא סדר אחר מושכל מורגש מוטבע. אבל באמת נמצא בספרים הקדמונים הן במחקרים והן במקובלים הסדר כמו שכתבתי דהיינו מושכל מוטבע מורגש וכן שמעתי בפירוש מפיו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן והסברא נותנת בטעם ושכל שכך הוא סדרם. כידוע שהטבע הם המדות של כל הנמצאים כמאמר טבע הטוב להטיב ובכל חלוקי הנבראים עיקר חלוקיהם המבוארים בכל הספרים הכל הוא מצד הטבע. דהיינו שינוי הטבע של כל נברא בכל מין ומין דהיינו שטבע של החי הזה חלוק מטבעו של חי אחר הן בטבעית מאכלו הן בטבעית מהותו וכן טבעו של שור הוא חלוק מטבעו של צאן וטבע של חיה אינה דומה לטבע של בהמה: וכן בכל מין ומין משונים טבעיהם המה מדותם כי מצד גופם אין שינוי רק מצד התמונה שמשונים בתמונתם אבל בגופם ובמשתם המה הכל גוף ובשר וכן במין אנושי חלוקים בטבעיהם: זה בטבע חסדן וזה טבעו רחמן וזה טבעו אכזר כו': נמצא כל הטבעה קורין להמדות אשר המה עיקר הנהגות מהות של כל אחד ואחד וכמבואר בתניא (פרק ל"ט) באהבה ויראה טבעית: ולכן נקראים ארבע חיות בשם חיות ובהמות שאהבתם ויראתם המה בטבעם ולכן נקראים בהמות וחיות על שם שעיקר מהותם המה הטבעתם שהם מדותיהם כי חסר מהם כח המושכל ודי בזה לכל בן דעה: ומורגש נקרא הרגשה דהיינו מה שנרגש בממשו ממש דהיינו גופו של כל מין ומין אשר הוא מורגש בהרגשה ממש מה שאין כן בשני הבחינות הטבעה והשכלה אשר המה רוחנים ואין בהם הרגשה ממשית. והנה לפי הסדר שהרגשה הוא המדות וטעם קריאתם בזה מצד שמרגיש מדותיו תינח בחי ומדבר שהם מרגישים מדותיהם מה תאמר בדומם וצומח אשר אינם בני הדגשה כלל: וידוע ששלשה בחינות הנזכרים לעיל המה בכל מין ומין דהיינו אפילו בדומם וצומח מוכרח להיות כל השלשה בחינות הנזכרים לעיל: וגם לשון הטבעה אינו נופל כלל על גופו של המין אשר הגוף אינו בן טבע כלל ודי בזה: על כן הסדר הנכון כמו שנכתב בפנים: ועל פי סדר הזה יוצדקו כל הבחינות אפילו בדומם וצומח כאשר מבואר בפנים: הגם שלעיקר המכוון אין נפקא מינה בדבר כי אם בשמם אשר יקרא להם אף על פי כן כתבתי זה להסיר התימה מאותן שראו כתוב בסדר אחר:

ובחינת מוטבע היא מדותיה וטבעה של כל חי לאהוב כל דבר הצריך לחיותה ולשמור מדבר המזיק לה כידוע: והשכלתה הוא מדוע תאהוב את הדבר הזה דייקא מפני שצריך לה ותשנא את ההיפוך מפני שמזיק לה והשכלת הרכבתה וטבעה ולאיזה דבר תהיה פעולתה כו'. וכן הוא במדבר דהיינו הרגשת חיותו וגופו אשר הוא חי ומרגיש חיותו ונגלה שהוא חי בגופו וממשו נקרא מורגש ומדותיו אהבה או שנאה וכדומה כל טבעיות האדם זהו נקראים מוטבע והשכלתו שמשכיל דבר האהוב לאהוב דוקא הדבר הזה ולשנוא ההיפוך וכן כל דבר ההשכלה המושכל באדם המנהיגים כל תנועותיו וחפצו כידוע זהו נקרא מושכל:

וכל אלו הבחינות המה בגלגלים ובצבא השמים יש גם כן באופן הנזכר לעיל דהיינו מורגש הוא הרגשת הגלגל וממשו: ומוטבע הוא כח המניעו וסיבובו: ומושכל הוא השכלת טעם לסיבובו באופן זה כנזכר לעיל:

ואין צריך להאריך בזה כי יובן מכל הנזכר לעיל: ובכל הנבראים יש כל השלשה בחינות הנזכרים לעיל ראש תוך סוף הוא מושכל מוטבע מורגש כנזכר לעיל וזהו מצד עצם ומהות כל דבר יש בו שלשה הבחינות בעצם ומהות כל נברא:

פרק ב

ויש עוד בחינה הנושא את כל המהותים הנזכרים לעיל דהיינו תמונתו וגילויו של כל מהות דהיינו באדם גילוי פרצופו ואבריו המה הכל בתמונה מיוחדת בצלם ודמות ותוארו ואופני גילוי פרטי אבריו וכן בחי וכן בצומח גילוי התמונה הנגלה לעין כל שכל חי יש לו תמונה ודמות בפני עצמו בתוארו ובקומתו ומצבו: וכן כל פרי או אילן או עשב יש לו תמונה ומראה וגידולו הנגלה כו':

והנה גילוי הזה אינו עצם מיוחד כאותן השלשה בחינות הקודמים כי שלשה המהותים הנזכרים לעיל יש להם מהות עצמי דהיינו המורגש הוא גוף ועצם כל דבר: והמוטבע הוא גם כן מהות עצמי הן במתיקות ואיזה טעם אחר וכדומה וכן המושכל כולם המה מהותים עצמים:

אבל התמונה אינה מהות הנוגע לעצם כי אם גילוי המהותים הנזכרים לעיל באופניהם ותמונתם אבל אינה דבר עצם ממשי אשר יחשב למהות בפני עצמו: אבל אף על פי כן בגילוי הזה נכללים כל הבחינות כי התמונה מראה על מהות כל נברא ואופנו דהיינו גילוי הפרי מראה על עצמות הפרי כי כאשר נגלה למשל תפוח במראה ודמיונו בדמותו יודעין מהותו והרגשתו וטעמו והשכלתו. וכן דמות החי וכן דמות אדם כשאנו רואים בדמותו נגלה על ידי זה שהוא אדם והוא בחינת מדבר בשכל ומדות וחיות הנפש נמצא

כלול בהתמונה כל המהותים הגם שאינו מהות בפני עצמו: ועוד זאת שעל ידי התגלות התמונה יתגלה הפנימיות של עצם כל דבר דהיינו למשל המראה של הפרי יורה אם היא מתוק או מר או איזה כח יש בה אם לרפאות: וכן בחי נגלה על ידי תמונתה מדותיו כו' וכן באדם כתיב חכמת אדם תאיר פניו על ידי גילוי צלמו ודמותו יכולים להבין אם הוא חכם או טיפש ודומיהם ובחינה זו היא המבדלת בין עצם לעצם כי כל תואר ודמות מהות זה אינו שוה לדמות מהות זה כי אם היה דמות ותואר אחד להם או שלא היה להם דמות כלל הרי לא היה ניכר ונגלה שינוי המהותים זה מזה לכן בחינת תמונה זו יצאת לחלק בין מהות למהות: לכן בחינה זו הגם שאינה מהות עצמי אף על פי כן נראה שהיא שורש ומקור לכל המהותים שהיא המגלה כל המהותים ודי למבין:

והנה על דרך אלו אופני הבחינות נתחלק כל הארבע יסודות אש רוח מים עפר: האש הוא הגבוה מכולם שהיא בחינת מושכל וכידוע שמקור האש הוא מבינה כמבואר בזוהר הקדוש וברעיא מהימנא בזיי"ן הבלים שהם להבים שהם מבינה ובחינת אש הוא גבוה ודק מכל היסודות כמו בחינת מושכל שהוא דק וגבוה משני הבחינות התחתונים ממנו ורוח הוא המדות שבלב והוא בחינת מוטבע שממנו כל הטבעים וכל המדות המה הכל מחמת רוח הלב שהוא מתפשט לאהוב או לשנוא כי מדות המה בחינת התפשטות וכל ההתפשטות הנמצא בעולם הכל הוא מיסוד הרוח: ומים הוא כח ההרגשה של כל דבר וגידולו הממשית כי כל צומח גידול גופו הוא ממים וכן בחי ומדבר גידול גופו והרגשתו הכל על ידי ליחות המים ועפר הוא הכולל כל השלשה יסודות כי הכל היה מן העפר כי אינו מהות בפני עצמו כי אם כוללת כל הדברים בדרך כלל לכן בעפר אין בו טעם והשכלה והוא כולל כל היסודות הגם שיש בו כח כל היסודות אף על פי כן המה בהעלם והסתר גדול: וכן בדרך פרט כמו אש יש בו שלשה היסודות שהם כח האש בהרגשתו וטבעו והשכלתו וגילוי המתגלה בו בתמונתו הוא בחינת יסוד העפר שבאש וכן הוא ברוח ובמים ודי למבין:

וגם כל תמונה מכל נברא הכל הוא מבחינת העפר לכן בכל הנבראים מוכרח להיות שלשה בחינות אלו ולא יותר ואחד הכוללם: ולכן כל מה שבעולם נחלק לארבע בחינות אלו כמו ארבע יסודות דומם צומח חי מדבר וארבע חיות נושאות הכסא וארבע רגלי הכסא וארבע אותיות הוי"ה ברוך הוא וכמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם בביאור יותר:

פרק ג

והנה כל בחינה מאלו השלשה בחינות הנזכרים לעיל יש בכל בחינה שלשה קוין ימין ושמאל ואמצע דהיינו המושכל נתחלק לשלשה קוין שהם חכמה ובינה ודעת: חכמה

הוא כח המשכיל כל המהות בדרך כלל הכולל כל פרטיו דהיינו למשל שמשכיל מהות מדבר שהוא בחינת אדם הרי יש בכח השכל ההוא כל מהות עצם האדם בכלל ובפרט ושהוא אינו בחינת חי נמצא יש בכח השכלה זו כל בחינות אדם אבל הוא דרך כלל שלא בביאור והרחבה וטעם מובן איך הוא הפרט ואופן הבדלו ממהות אחר ותועלתו הנמשך מבחינתו כי אם משכילו דרך כלל שזהו מהותו וזהו חכמה כח מה דהיינו כח מהות והיא בחינה נעלמת וכמו שיש באדם כח המשכיל כל דבר אבל הוא בחינה נעלמת ונקרא שכל הנעלם הגם שכולל כל כוחות המושכל אבל הוא בבחינת נעלם ולכן בחכמה יש שני פירושים דהיינו כח מה שהוא מהות כנזכר לעיל וגם כח מה שאינו בהתגלות שהוא בחינת מה כו' וזהו קו ימין שמתפשט בכל המדות בדרך כלל ובינה הוא שבא לידי גילוי ההבנה בבחינת הרחבה להבין ענין אופן המהות והבדלו ממהות אחר:

וגם להבין תועלת המהות ולשלול הנזק וההיפוך שיהיה דווקא באופן זה מצד הבנת מקורו ושרשו ובהרחבה ובביאור בחקירה והבנה על כל פרט וזהו נקרא קו שמאל כטבע הגבורה שיהיה הכל במדה ולהרחיק ההיפוך לכן קו המדה הוא בבינה כידוע. ודעת הוא התקשרות עצמי להרגיש במוחו בבחינת הכרה וידיעה שזהו הדבר שמשכיל ומבין כי השכלה והבנה יכול להיות אפילו בלא היכר העצם. וידיעה הוא היכירו דרך כלל שזהו המהות ולא מהות אחר שלא על פי השכלה והבנה כי אם הכרה וזהו נקרא אמצעי וגוף ועקרית כי ההכרה הוא העיקרית כו' וכן במוטבע נתחלק לשלשה קוין דהיינו חסד וגבורה ותפארת חסד הוא כח המתמשך בכלל לאהוב כל דבר השייך לנפשו ולהתמשך אליו דרך כלל: וגבורה הוא שמאל דוחה דהיינו שלא להתמשך כלל:

ותפארת הוא הממוצע בין חסד וגבורה כי בחינת חסד הוא כח המתמשך לכל דבר והגבורה הוא כח ההיפוך למנוע שלא יתמשך ותפארת הוא גוף הרוצה הדבר דהיינו שרצונו בהחפץ ומתפאר בו או שרוצה לאכול שאחר שיש בו כח ההמשכה להתמשך ולמנוע שלא להתמשך אז החיות מתדבק בהדבר ששייך לנפשו דהיינו להתמשך במה שצריך לו ושלא להתמשך לדבר שאין שייך לו ולשמור גם כן מן ההיפוך וכן במורגש יש בו כח ההרגש התמשכות חיותו דרך כלל בכל האברים ויש בו גם כן ההיפוך להרגיש מניעת התמשכות חיותו ומזה בא לקו הממוצע דהיינו להרגיש חיותו המועיל לנפשו זהו מצד החסדים ולהרגיש ההיפוך דהיינו קור וחום או איזה צער ומרירות וכדומה שזהו מצד הגבורה שבו. וכן כח המשכתו לעשות או לילך בכלל הוא המשכת החיות באברי העשיה לעשות הדבר זהו קו ימין:

וקו שמאל הוא כח המונע להילוך ולעשיית הדבר ומזה בא המיצוע לעשות דבר שנצרך דוקא ולילך במקום שצריך לילך כי בקו ימין לבד היו כלי המעשה עושים בלי הפסק וכח המונע הוא קו שמאל שלא יתפשט החיות בכלי המעשה ומזה בא כח המיצוע לעשות מה שצריך לעשות: והמבין יבין מעצמו שבכל דבר ומהות מאלו המהותים מוכרח להיות כל השלשה בחינות שהם קוין הנזכרים לעיל דהיינו קו ימין הוא כח ההתפשטות בכל השלשה בחינות: וקו שמאל הוא כח המונע ההתפשטות: וקו האמצעי להתפשט בדבר השייך ושלא להתפשט בדבר ההיפוך לכן נקרא כלול משניהם:

ושלשה בחינות אלו נצרכים המה שהן במושכל והן במוטבע והן במורגש מוכרח להיות כל השלשה קוין הנזכרים לעיל ובלא הקוין לא יהיה המושכל על תכונתו הצריך להשכיל דוקא דבר ההשכל בכל פרטיו וכן במוטבע המה המדות לא יעמדו על עמדם ועל תכונתם אם לא על ידי שלשה קוין הנזכרים לעיל: וכן במורגש כל העמדתו על תכונתו הוא בבחינות שלשה קוין הנזכרים לעיל דהיינו בגופו של הצומח מדוע יהיה באופן זה ולא באופן אחר הוא על ידי בחינות שלשה קוין הנזכרים לעיל דהיינו התגלותו בצמיחתו דרך כלל ולמנוע שלא יצמח באופן אחר:

ומיצוע שיצמח באופן זה. והמבין יבין שאין בחינה בעולם בלא השלשה קוין הנזכרים לעיל: ובחינות שלשה קוין הנזכרים לעיל נקרא בשם משקל כמו משקל המאזניים שעומד זה כנגד זה בשוה ולשון המשקל מכוונם: וכאשר יבואר אם ירצה השם במקומו: והנה דרך כלל המה תשעה בחינות דהיינו מושכל מוטבע מורגש וכל אחד כלול משלשה בחינות בין הכל המה טי"ת: וכח הכוללם שהוא התמונה המיוחדת לכל נברא כנזכר לעיל הוא בחינת העשירי ובבחינת העשירי נכלל גם כן כל הטי"ת בחינות כמבואר לעיל:

פרק ד

ועתה נבאר בדרך כלל העולמות הנקראים בשם אלו הבחינות הנזכרים לעיל ואיך המה נמצאים אלו הבחינות הנזכרים לעיל בהעולמות: ונתחיל מתתא לעילא: דהיינו העולם הזה הגשמי שהוא עשיה. דהיינו בעולם העשיה הנגלית לעין כל: הצומח הוא בחינת מורגש כי אין נגלה בהצומח כי אם הרגש ממשות הפרי או האילן או העשב. והחי הוא בחינת מוטבע כי בחי נגלה ההטבעה במדותיו אשר אינו נגלה ממהותו כי אם המדות כידוע:

והמדבר שהוא בחינת אדם הוא הנקרא מושכל כי ממנו נגלה ההשכלה על כל דבר: הגם שבכל אחד יש כל השלשה בחינות כמבואר לעיל אף על פי כן בערך הנגלה התגלותם בבחינת הבדלתם של השלשה בחינות הנזכרים לעיל נערכים בבחינות הנזכרים לעיל: אבל באמת יש בכל בחינה ובחינה כל הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו בצומח שהוא מורגש יש בו ההטבעה וההשכלה הנזכר לעיל וגם כן השלשה קוין הנזכרים לעיל. ולא עוד אלא שבכל בחינה מהמורגש יש בה גם כן כל הבחינות דהיינו בטעם הפרי שהוא מוטבע שבמורגש יש בה הרגשת הטעם אם מתוק או ההיפוך: ומהות הטעם בעצמו וכוחו הזן את הנפש או מרפאה או עידון הנפש ויש בה גם כן כח המשכיל שמשכיל הטעם איך שהוא ערב ומועיל לנפש כנזכר לעיל:

ומזה תלמוד גם כן בהמושכל ובמורגש שבמורגש דהיינו השכלתו של המורגש כנזכר לעיל יש בה ההשכלה מצד מהות הדבר ועצמותו איך ומה איכותו ומהותו: ובהשכלתו מבין הטעם המוטבע בה והרגשת השכל וגופו ובניינו של המושכל שמרגיש במוחו ההשכלה. ואי אפשר לבאר הכל בפרט כל דבר כי המבין יבין מעצמו: ועל כולם כח הכוללם הנותן ציור ותמונה הן להמושכל והן להמוטבע והן להמורגש: אבל בדרך כלל כח הציור נגלה רק בבחינת המורגש כנראה בחוש: הגם שכח זה יש בכל הבחינות: כח הנושא את העצם ומלבישו ומציירו הן במושכל והן במוטבע: במושכל המה אותיות השכל:

ובמדות המה אותיות המדות כי עצם השכל בעצמו הוא רק כח מהות השכלתו: אבל כח העמדתו בכל דבר אופן ההשכלה שיהיה הכח בבחינת גילוי מהותו המה האותיות וכן המה במדות כי עיקר המדות המה בחינת כח עצם האהבה כו' וגילוי האהבה בהתפשטותה הנמשכת לאיזה דבר בבחינת התגלות בלב הוא כעין הצטיירות המהות בכלי אף על פי כן עיקר גילוי כח הציור הוא במורגש: הגם שבבחינות הקודמים יש גם כן בחינת התמונה של השכל והמדה שהוא התגלותה באופניה ובחינת התמונה מבדיל בין שכל לשכל ובין מדה למדה אבל היא כלולה בהמושכל והמדות כי בדרך כלל המה הכל בחינה אחת דהיינו שכל ומדה:

אבל במורגש הרי נגלה כח ההצטיירות בגילוי גמור: נמצא אין דבר במציאות שלא יהיה כלול מעשר בחינות הנזכרים לעיל: ואלו עשר המה מתחלקים לרבוא רבבות חלקים עד אין קץ: זהו על פי הרכבות היסודות: והשלשה בחינות הנזכרים לעיל: בזה יתגבר המושכל על המוטבע ובזה יתגבר המוטבע ובזה יתגבר המורגש:

ובכל בחינה בפני עצמו חלוקיהם הם מצד הרכבתם אפילו בחלק המורגש יש שמתגבר עליהם בחינת מושכל שבמורגש ויש שמתגבר עליהם בחינת מוטבע ויש שמתגבר עליהם בחינת מורגש: כן הוא בארבע יסודות פעם יתגבר האש ופעם יתגבר המים ופעם יתגבר הרוח: אבל דרך כלל המה הכל מהבחינות הנזכרים לעיל ולא תמצאם יותר: ובדרך כלל בעשיה הם דומם צומח חי מדבר והצומח חי מדבר המה העצמיים העיקרים והדומם הוא כח הנושאם וסובלם ומגלה את כל המהותים עצמים הנזכרים לעיל:

וכאשר נראה בחוש שכולם יסודתם הכל בארץ ואלו לא היה העפר לא היה קיום לכל אלו המהותים: וכן הוא בגלגלים המה תשעה גלגלים דהיינו שלשה מהם המה בבחינת מורגש דהיינו הרגשתם וגילויים והם נקראים כוכבים ומזלות: לכן אין לך עשב שאין לו מזל למעלה המכה אותו ואומר לו גדל (בראשית רבה י' ז') ומזל המה הכוכבים והמזלות שהמה כח המורגש שבגלגלים: לכן נאמר הלשון בדברי רבותינו זכרונם לברכה שאין לך עשב דייקא שאין מזל מכה בו: כי עשב שהוא הצומח הוא בחינת מורגש: וכנגדו הוא כח המורגש בגלגלים שהם הכוכבים והמה כמו צומחים: הגם שכל דבר הנמצא בעולם יש לו מזל אבל אינו נאמר בו מכה: כי מכה הוא דבר הנרגש ודי למבין: וכן יש שלשה גלגלים שהמה בחינות מוטבע דהיינו שמהם המה כל ההטבעות הנמצאים בעולם והמה מקור להם: ושלשה גלגלים שהמה בחינות מושכל ומהם הוא השפעת כל ההשכלות הנמצאים בעולם בבחינת עשיה גשמית: והעשירי הוא נזכר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שהוא וילון ואינו משמש כלום אלא נכנס שחרית כו' (חגיגה י"ב:): והוא כח הנושא את תמונת הגלגלים כמבואר לעיל שכח התמונה של כל דבר אינו מהות עצמי כן הוא בגלגלים אינו משמש כלום: ודי בזה:

פרק ה

והנה כל המציאות הנזכר הן בארץ הן בגלגלים הם נקראים עולם העשיה שהוא עולם המורגש שעשיה הוא מורגש כי כל המציאות המה בהרגשה אפילו המושכל והמוטבע שבהם הכל המה בגילוי ההרגשה המוחשית בכל נברא אפילו בגלגלים המה הכל בהרגשת היש המוחשי כי אפילו החיות שבהם הוא נתפס לממש. אפילו בצבא השמים המה גופם וחיותם הכל המה בבחינת גילוי גמור לצורך מהותו:

ועולם היצירה הוא עולם המוטבע המה כוחות כל הנבראים וביטולם למקורם על ידי המדות שהם חסד גבורה תפארת והמה רוחניות כל הנמצאים בעשיה דהיינו הטבעתם של כל הנמצאים הנמשכים מהבורא ברוך הוא על ידי המשכת חסדו וגבורתו ותפארתו בכל הנמצאים שכל הנפעלים נפעלו על ידי חסדו וגבורתו וכל פרט ופרט נמשכו בחסד

פרטי ובגבורה פרטיות ובתפארת פרטי והמה בחינות מדותיו יתברך המהוה ומחיה ומקיים כל הנפעלים כמו למשל באדם שכל עשיית פעולותיו נמשכים על פי מדותיו וכפי מדתו כן הוא הפעולה אם לחסד או לגבורה והן במזיגת מדותיו: כן כביכול כל פעולות העשיה המה הכל על ידי מדותיו יתברך ועל ידי המדות מצטיירים פעולות העשיה ועל ידם הוא אהבתם ויראתם של כל הנפעלים דהיינו אהבתם וביטולם של כל הנמצאים שנכספים ליבטל למקורם ברוך הוא המה הנקראים עולם המוטבע כמו למשל במורגש הגשמי שהוא הצומח הרגשתו הוא גופו וגילויו בממשו: וטעם אשר בו הוא רוחניות היוצא מהרגשה זו והרגשה זו היא בטלה מחמת הטעם והטעם הוא עיקר הפרי וכל ההרגשה הוא רק בשביל הטעם והטעם הוא רוחני לגבי ההרגשה אבל כל זה נקרא עשיה כנזכר לעיל כן הוא בבחינת כלל גילוי הנגלה בבחינת עשיה שהוא המורגש עיקרם הוא מדותיו יתברך ועל ידי מדותיו הוא ביטולם להבורא יתברך דהיינו מתיקות גשמי הוא עיקרה מתיקות הרוחני המרגיש מתיקות ועריבות הביטול להבורא יתברך: וכן אהבה גשמית עיקרה הוא אהבה הרוחניות הנטבע בה וגילוי האהבה הוא גשמיות ובתוכה הוא האהבה הרוחניות: וכמו שהמורגש עיקרה הוא המוטבע ובחינת מוטבע הוא עיקר המורגש והמורגש בטל לגבי הטבעית כנזכר לעיל כן עיקר עולם העשיה עיקרם הוא הכוחות הרוחניות ומהם כל התנהגות גילוי העשיה שהמה מורגשים ובטלים לגבי רוחניות שהוא עולם המוטבע שהוא היצירה והם נקראים חיות הקודש:

ויש בהם שלשה קוין שהוא פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל ופני נשר שהוא קו האמצעי: ואדם הוא כח הכולל את שלשה בחינות הנזכרים לעיל ועל ידי אדם הם נגלים כל אחד ואחד בבחינתו. לכן נאמר בכולם ודמות פניהם פני אדם שהוא כח ההצטיירות בחינות אהבתם ויראתם ותפארתם שהם המדות וגילוי מהות מדותם באיזה אופן שהוא נגלה הוא הבחינה הרביעית שביארנו לעיל בבחינת עשיה. ככה הוא בבחינת יצירה. ויש בהם גם כן בחינות מושכל ומוטבע ומורגש. המושכל הוא השכלת אהבתם ומוטבע הוא עצם אהבתם ויראתם: ומורגש הוא הרגש אהבתם והצטיירות אהבתם הנגלית באיזה גילוי הנושא את מהות כל השלשה בחינות אהבתם ויראתם שיהיה נגלה דוקא בזה האופן: והבדל מהותם בבחינת גילוי נקראים פני אדם לכן נאמר בו ודמות פניהם כי בחינה זו נקראת דמות ודמיון ומראה ותמונה כמבואר לעיל:

והם כל כוחות העשיה המורגשת הנותן כח וחיות של כל אחד ואחד בכל פרטי הנבראים לפי אופן הרכבתם חסד עם גבורה עם התפארות רבוא רבבות מדרגות לאין קץ ואין מספר אהבה שביראה יראה שבאהבה תפארת שבאהבה ושביראה עד אין קץ: ולכן נקרא

עולם היצירה שבו מצטיירים כל כוחות העשיה הנגלית לנו אם לחסד כו': ובזה משונים הכוחות בעשיה הן במורגש הן במוטבע הן במושכל במתיקות ומרירות והשכלת כל דבר בכל אופני הנבראים המוחשים הכל הוא לפי הרכבת כח רוחניות חיותם כן הוא הנגלה בעשיה: והוא עולם המלאכים כי המלאכים המה שלוחי הכוחות מאת פניו יתברך בכל פרט ושם הוא מרכבת מט"ט שילובי כל הכוחות והרכבתם ושינוי אופניהם הכל הוא מצד כוחם וטבעם הרוחניות ושם הוא עיקר ההטבעה מאת הבורא יתברך להיות גילוי ביטולם מצד הטבעית כמו בחינת חיות ובהמות בגשמיות שנגלה מהם טבעות וחיות:

מה שאין כן במורגש שהוא הצומח אינו נגלה מאתם שום חיות כן בעולם העשיה בכלל אינו נגלה כי אם גילוי המורגש ואינו נגלה חיות האלק"י אבל בעולם היצירה נגלה חיות האלק"י בהמדות לכן נקראים בשם חיות ובהמות שהוא גילוי החיות בבחינת מדות וביטולם הוא הכל על ידי המדות: והנה הגם שנקראים ארבע חיות אף כל פי כן המה עשר בחינות שהם עשר כתות מלאכים שהם בחינות מושכל ומוטבע ומורגש שבהם וכל אחד כלול משלשה קוין. וכח הנושאם הוא ההצטיירות ודמותם שהוא דמיון דכל מדה ומדה כמבואר לעיל הוא העשירי: אבל מחמת שעיקר גילויים הוא המדות שהם ההטבעה כנזכר לעיל לכן נקראים בשם ארבע חיות דייקא כמבואר לעיל בבחינת חיות הגשמיות דעשיה: ולכן נקרא גם כן יצירה שעל ידי המדות מצטיירים כל פעולות העשיה:

ועולם הבריאה נקרא עולם המושכל שבחינת עולם הבריאה הוא השכלתם של כל הנבראים וכוונת כל נברא מאת הבורא יתברך בכל פרטי מהות הנבראים ותועלותיהם אשר לכל נברא יש כוונה מיוחדת מהבורא יתברך להיות נגלה בהם יחודו יתברך וקישורם ופעולתם ומדותם ואופני הבריאה הכל בסדר וכוונה שאין לך דבר בעולם אשר נברא שלא בכוונה חס ושלום כמו שכתוב כולם בחכמה עשית וגם נאמר כל פעל הוי"ה למענהו כי לאו אורחא דמלכא לאשתעויי במילין דהדיוטא או לדבר ולעשות דבר בלי צורך כונה מיוחדת כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר הבורא יתברך:

אשר בדבר הוי"ה ובמאמרו נבראו כל הנבראים מוכרח להיות כוונה מאת הבורא יתברך להיות נמשך בהם כדי שיהיה נגלה על ידם יחודו וכמו על דרך משל באדם גשמי אשר כל הדבורים שמדבר וכל העשיה אשר עושה הכל הוא על פי השכלה וראשית התגלות הדבר שמדבר או עושה הוא בשכל אשר משכיל מהות הדבר ועיקרו בשכל ותועלותיו הנמשכות ממנה ולאיזה מכוון נצרך לו וטעם הדבר כידוע ומזה בא לידי מדות בלב

לאהוב או לשנוא לקרב או לרחק ולהיות בו רצון הלב ומהמדות נמשך לדבור או למעשה בפועל ממש לדבר או לעשות דבר הצריך לנפשו וראשית הגילוי הוא בשכל:
כן הוא כביכול בנמשל אשר כל הברואים הנבראים בעולם במאמרו יתברך ראשית התגלותם הוא ההשכלה הנמשך מאת הבורא הכולל כל הנוצרים והנעשים לאיזה מכוון ולאיזה טעם נבראו ומבחינת השכלה זו נמשך למדות חסד או לגבורה והתפארות שהוא בחינת עולם היצירה וממדות האלו נבראו במאמרו יתברך בפועל ממש שהוא בחינת עשיה לכן הבריאה הוא ראשית הגילוי הנגלה מהבורא יתברך שהוא השכלת כל הנבראים אבל קודם הבריאה אינו בערך גילוי: כמו למשל בהבדל מאדם הגם שהגוף מלא חיות הנפש אך חיות הנפש אינה בערך גילוי וראשית ההתגלות הנגלה מכח הנפש הוא ההשכלה: כן ראשית הגילוי מאתו יתברך הוא עולם המושכל והוא עולם הבריאה:

פרק ו

והנה עולם הבריאה נקרא עולם הכסא לשני טעמים. טעם אחד כי כסא הוא לשון מכוסה: כי בבחינת השכלה נכסים כל פעולות הנבראים הנגלים: ומתכללים בשם באופן כיסוי והסתר: כמו למשל אשר כל מעשי האדם ופעולותיו עיקרם הם כלולים בהשכל מראשית עד אחרית ובעת דברו או עשיותו בפועל ממש מוכרח להיות הדבור או המעשה בשכלו ואלו היה מסתלק השכל אפילו רגע יתבטל הדבור או המעשה נמצא השכלתו מתפשט בכל דבור ומעשה בלי הפסק אך השכל אינו נגלה כי אם בבחינת כיסוי בהדבור או בהמעשה וגם הדבור והמעשה נכסים ונכללים בהשכלתו: וגם נקרא השכל בחינת כסא לכח נפשו שאינו בבחינת גילוי וגילוי הנפש באה מכוסה בההשכלה ונעשה השכל בחינת מרכבה אל הנפש:
כמו למשל סוס ורוכבו שהסוס מוליך את הרוכב עליו ממקום למקום ועל ידו נגמר רצונו ומחשבתו לפעול בהתגלות והוא אינו עולה בשם כלל לגבי רוכבו ובטל אליו: כן על ידי השכל מתגלים כוחות ורצון הנפש לגילוי וממשיך כוחות הנפש למדות ודבור ומעשה ובטל לגבי חיות הנפש הנגלה בתוכו כי מרגיש גילוי החיות שבנפשו ובטל אליו כמו הכסא שבטל לגבי היושב עליו. וכמו למשל כסא מלכות שעל ידי הכסא נגלה יקר תפארת המלך בעת שיושב על כסא מלכותו: והנה הגם שגילוי מלכותו מחמת ישיבתו על הכסא אף על פי כן הכסא אינו עולה בשם ועיקר הגילוי הוא מהות המלך:
כן הוא בחינת בריאה שהוא עולם המושכל בו נכללים כל בחינות היצירה והעשיה בהתכסות והתכללות: וגם הבריאה נכסה בהם כי כל פעולתם הוא על ידי בחינת המושכל שבבריאה ועל ידו מתנהגים כל כוחות המלאכים שהוא בחינת מוטבע וכל

כוחות העשיה המורגשת ואילו היה מסתלק חס ושלום ההשכלה מהם רגע יתבטלו והיו כלא היו וגם על ידי הבריאה נגלה כבודו יתברך ואלק"ותו המתגלה על ידי המושכל ושם נגלה אלק"ותו יתברך בבחינת הרגשה ובטלים אליו יתברך בהרגשת הביטול עד שאינם עולים בשם כלל: כמשל הנזכר לעיל שבשכל מרגיש ביטול כל כלי הגוף לגבי חיות הנפש מה שאין כן במדות לא נגלה ביטול האברים כל כך כי אם גילוי החיות הנצרך לנפשו וחפץ ורצון הנפש נתגלה בבחינת אהבה ותשוקה או להיפוך: וכן בהרגשת כלי הגוף והמעשה מוסתר יותר חיות הנפש ואינו נגלה מחיותו כי אם הנצרך למעשה כמובן לכל אבל בהשכלה הרי מרגיש חיות הנפש שהוא חי ואין כלי הגוף עולים בשם כלל לגבי חיות נפשו:

כן כביכול בעולם הבריאה נגלה אלק"ותו יתברך וביטול כל העולמות ביתר שאת מביצירה ובעשיה. לכן נקרא כסא הכבוד מחמת טעמים הנזכרים לעיל כי שם נגלה כבודו יתברך ועולם הבריאה יש בו גם כן כל הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו מושכל מוטבע מורגש דהיינו מושכל שבמושכל ומדות שבמושכל ועשיה שבמושכל: שהמושכל הוא עצם ההשכלה של גילוי אלק"ותו יתברך בכוונתו בבחינות הנבראים זהו מושכל: וגילוי כח הנבראים בהטבעתם וכוחם בכל פרט זהו מוטבע: ואופן גילוי המעשה אשר הכל הוא בהשכל נקרא מורגש: ותמונת כל הנבראים בקומתם ובמעמדם הנגלה בבחינת ההשכלה שהוא בחינת בריאה זהו כח הנושאם שזהו בחינת דמות ודמיון והם עשרה כתות שהם בחינות שרפים: ונקראו בשם שרפים ששם הוא בחינת יסוד האש כמו האש הגשמי ששורף ומכלה הכל כן שם הוא ביטול כל הנבראים אליו יתברך: וכמו שהאש מאיר בטבעו כן על ידי הבריאה הוא התגלות כל הנבראים וגם שכמו שבחינת אש נתגלה מאין כי בגלגל האש אינו נגלה כלל אש כידוע לחכמי טבעים: ועיקר התגלותו כשנאחז באיזה דבר שם נגלה בחינתו: אבל במקורו אינו נגלה ממנו כלום וכמו האש היוצא מאבנים אשר בהאבן אינו נגלה ערך ומהות אש כלל כי אם על ידי הכאה נגלה האש כן בחינות בריאה הוא נגלה מאין כי כביכול מהותו יתברך אינו בבחינת גילוי כלל כי אם מצד העשיה בבחינת נבראים נגלה אלק"ותו: ובבחינת גילוי זה בטלים כל הנבראים לגביה יתברך. ולכן בחינת הגילוי הנגלה בבריאה נקרא שרפים ונתחלק גם כן בבחינת שלשה קוין והם ארבע רגלי הכסא שהוא בחינת מיכא"ל וגבריא"ל ואוריא"ל ורפא"ל דבריאה שהם בחינות ארבע רגלי הכסא שהוא קו ימין וקו שמאל ואמצע כידוע: ובחינה הרביעית הוא הגילוי שלהם כמבואר לעיל ביצירה:

ונקראים ארבע רגלי הכסא ולא כסא כמו למשל אדם שיושב על הכסא הנה בעת שיושב על הכסא הרי אינו נגלה מהכסא כי אם רגליים של הכסא:
אבל הכסא בעצמו מכוסה על ידי האדם היושב עליו ובטל לגבי האדם: כן הוא כביכול בחינת הביטול לגילוי אלק"ותו יתברך הנגלה בבריאה נקרא עצם הכסא ונקרא כתר דבריאה שהוא אכתרי"אל כי בחינת הביטול נקרא כסא לגבי עצמותו יתברך כי בבחינת עצמותו יתברך אינו נופל לשון ביטול מאחר שאינו מושג כלל ואין זולתו: לכן ביטול כל הנבראים לגביה יתברך נקרא בשם כסא ועל ידו נגלה כבודו יתברך וארבע רגלי הכסא הם כלי ההשכלה שנתגלה בהם ביטול הנבראים על ידי ההשכלה: כמו למשל בשכל שבאדם יש בהשכל שמשכיל מהות החיות שבנפש וביטול אברי הגוף לגבי הנפש: וגם יש בהשכל שמשכיל הנהגת החיות בהגוף להשכיל על דבר הטוב וההיפוך: כמו כן יש בבחינת הבריאה עצם גילוי אלק"ותו והתפשטותו בנבראים ודי למבין: וגילוי אלק"ותו יתברך הנגלה על ידי הבריאה נקרא עצם הכסא שהוא בחינות ביטול כל הנבראים אליו יתברך הנגלה על ידי הבריאה ונקרא כתר דבריאה: וההתפשטות בבחינת המושכל שהוא בריאה שהוא הנהגת העולמות והתכללותם והתקשרותם והתאחדותם הנכלל בכללות הבריאה שהוא בחינות מושכל נקרא בשם ארבע רגלי הכסא ודי למבין:

פרק ז

כלל העולה שהן בכלל והן בפרט והן בפרטי פרטיות כל הנגלה בעולמות המה עשר בחינות ולא תמצאם יותר דהיינו ראש תוך סוף שהם מושכל מוטבע מורגש: וכל אחד כולל שלשה קוין: וטעם שזה נקרא בשם ראש תוך סוף ובחינה זה נקרא בשם קוין: כי בחינות ראש תוך סוף שהוא בחינות מושכל מוטבע מורגש הם מהותים נבדלים בגדרם ומעלתם ואינם דומים זה לזה ואינם נערכים בערך אחד כי המושכל הוא נבדל מהמוטבע ואינם בערך ויחוס אחד כי זהו השכלה וזהו מדה: ומהות מוטבע נבדל ממהות מורגש כי במוטבע נתגלה חפץ ורצון ואהבה ומדה שהיא בחינות רוחניות: מה שאין כן במורגש אשר אינו נגלה כי אם הרגשות חיות הגוף וכליו הגשמיים בבחינות עשיה ממשית לכן בחינתם המה זה למעלה מזה כי המושכל הוא למעלה ממהות המוטבע וגבוה ממנו במעלה באין ערך וכן המוטבע לגבי המורגש:
אבל ההתחלקות שבבחינות כל אחד ואחד הם הכל עצם אחד רק כשתעיין בהם תמצאם לשלשה בחינות אבל דרך כלל הם הכל בחינה אחת כי המושכל דרך כלל הוא בחינה אחד הוא שכל. אך בהשכל עצמו כשתחלקו תמצאהו לחכמה בינה ודעת: וכן המוטבע דרך כלל הוא בחינת טבע אחד וחיות אחד בבחינת התפשטות והמשכות החיות

להתמשך לכל דבר שחפץ: אך בבחינה זו נמצא שלשה בחינות חסד גבורה תפארת: וכן הוא במורגש דרך כלל הוא הרגשת החיות: לכן נקראים הבחינות של כל אחד ואחד בשם קוין כי הכל עומד במקום אחד רק שנחלקים לשלשה קוין שזהו קו ימין וזהו קו שמאל וזהו קו אמצעי וכמו למשל באדם הרי שכלו הוא במוחו ומוחו כולל כל השכל ומקומו הוא בראש ודרך כלל הוא מהות אחד אף על פי כן יש בהמוח שלשה חללים אבל המה במקום אחד: וכן בהגוף דרך כלל הוא גוף אחד ואף על פי כן נמצא בהם שתי זרועות וגוף ועמידתם הם הכל במקום אחד ודרך כלל נקרא גוף: וכן ברגלים עמידתם הוא במקום אחד רק שנתחלקו כנזכר לעיל:

אבל הראש הוא גבוה מהגוף וגילוי מהותו נבדל מהגוף וכן הגוף לגבי הרגלים: כן כל השלשה בחינות הנזכרים לעיל המה זה למעלה מזה והתחלקות בחינתם מצד עצמם המה בחינה אחד: והנה כל השלשה בחינות הנזכרים לעיל הגם שהמה גבוהים במעלתם זה מזה ונבדלים בגדרם אף על פי כן מתקשרים זה בזה ומתאחדים זה בזה ונעשו לאחדים כנראה בחוש מאדם הגם שהראש אינו בערך הגוף וכן הגוף אינו בערך הרגליים אף על פי כן המה מתאחדים ומתקשרים ונעשו לאחדים ונקרא בכלל אדם אחד וקישורם ויחודם הוא בחינות פלא שהוא יתברך מפליא לעשות ועל ידו מתייחדים כי כל הבחינות המה הכל מכוחו יתברך נמצא בדרך כלל אין הבדל בין המהותים כלל ובכלל כל השלשה בחינות נקראים בשם אדם הכולל כל הבחינות אבל בדרך גילוי אין ערך גילוי השכל שבמוח לגבי גילוי המדות הנגלים בהלב וגם אין ערך גילוי המדות שבלב לגבי גילוי הנרגש בבחינת הגוף: אך שהמה בבחינת התלבשות זה בזה כי השכל מתלבש בהמדה והמדה מתלבש בכלי הרגשת חיות הגוף ויחודם הוא על ידי התלבשות: והכלל שמדריגה תחתונה שבעליון מתלבש בשלמטה ממנו דהיינו מורגש שבשכל מתלבש במושכל שבמדות ומודגש שבמדות מתלבש במושכל שבמורגש כאשר אנו רואים בחוש שמה שמרגיש האדם בשכלו לאהוב או לשנוא מתנהגים המדות שבלב על ידי הרגשה זו והמדה מתנהגת על פי ההשכלה: אך עצם השכל לא נגלה בהמדה כי אינה בערך השכל כי אם הרגשת השכל נעשה מוחין להמדות וכן מהרגשת המדה שמרגיש האהבה כו' מתלבש בנצח הוד יסוד שהמה כח המעשה בבחינת הסכמה שלא ישנה כפי הרגשת אהבתו:

הגם שהאהבה נסתלקה ואינה בגילוי נגמר בלבו נצחון הדבר בבחינת הרגשת החיות לעשות הדבר הזה ושלא לעשות ההיפוך כו' כן הוא בדרך כלל העולמות שהמורגש שבבריאה שהוא הנצח הוד יסוד נעשה מושכל ליצירה שהמה בחינת חיות המה המדות

כמבואר לעיל להיות מתנהגים על פי בחינת הבריאה וכן המורגש שביצירה נעשה מושכל לבחינת עשיה להתנהג בהם כל בחינת העשיה הן בצבא השמים והן בבחינת דומם צומח חי מדבר הגם שבערך גילויים אינם בערך זה לזה אף על פי כן על ידי כוחו יתברך שהוא בבחינת פלא מתקשרים זה בזה והוא בחינת כתר שבכל עולם שבחינת מלכות שבעולם העליון נעשה בחינת כתר לתחתון דהיינו פלא שבכוחו יתברך המפליא לעשות כל יכול לקשרם זה בזה על ידי כוחו השוה בכל וכאשר יבואר לקמן אם ירצה השם נמצא בערך גילוי המהותים אינם נערכים בערך אחד וכל בחינה התחתונה שהוא מלכות שבמלכות נעשה עתיק לגבי תחתון: אבל בערך התקשרותם הרי הנצח הוד יסוד שבעליון מתלבש ומתקשר בהתחתון על ידי כוחו הפלא[8]:

פרק ח

והנה כל בחינות ההתקשרות וההתלבשות הנזכרים לעיל בבחינות בריאה יצירה עשיה שהם מושכל מוטבע מורגש הדברים אמורים בערך גילוי העולמות ובחינות דרגין כאשר הם נגלים לגבי דידן אבל כשתעריך כל אלו הבחינות הנזכרים לעיל כאשר המה בכוחו יתברך אשר הוא הבורא והיוצר והעושה והכל הוא לבדו יתברך כי יוצר הכל הוא ואשר אין להעריכו חס ושלום בבחינת חילוק דרגין והתחלקות המהותים כי אם הכל הוא יתברך מהות אחד בכל הדרגין בלי נודע מהותו כלל כי אם כח אחד השוה ופשוט כי הוא לבדו ואין זולתו יתברך וכל הכוחות האלו הם מיוחדים בכוחו יתברך בתכלית היחוד אך אף על פי כן מוכרחים אנו לתאר כל הבחינות והדרגין אלו בכוחו יתברך כי אם לא כן מאין נמצאו לגילוי לגבי דידן אשר נגלים כל אחד לכח ועצם מיוחד בפני עצמו ובכוונה מיוחדת לכל נברא והנהגתם של כל הנבראים בבחינתם ומצבם ומעמדם וקיומם הן בכלל והן בפרט המה בחינות נבדלות בעצם ולא כאשר יש חושבין בזה שנדמה לנו לחילוק דרגין אבל באמת אינו בבחינות מהותים נבדלים כלל: זה אינו כי אנו דואים בחוש לכל בחינה כח עצמי בדוקא אשר הכל פעל יתברך בכוונה ואשר הכל הוא בכוחו יתברך: אך הגם שכל החילוקים הוא מעצמותו יתברך אף על פי כן המה כח אחד מיוחד

[8] **ובזה** תבין מה שמבואר בעץ חיים שבכל העולמות ובכל הדרגין מלכות שבמלכות נעשה עתיק כו' ודרך כלל מבואר בבחינת התלבשות שנצח הוד יסוד שבעליון נעשו מוחין למדרגה התחתונה כידוע שנצח הוד יסוד דאבא ואימא נעשו מוחין לזעיר אנפין ונצח הוד יסוד דזעיר אנפין נעשו מוחין לנוקבא: וידוע שנצח הוד יסוד המה גבוהים במעלה מבחינות המלכות: ולכאורה הוא בהיפוך שהמלכות שהיא תחתונה מבחינת נצח הוד יסוד נעשה עתיק שהוא למעלה מן המוחין ונצח הוד יסוד שהם גבוהים במעלה נעשו מוחין: אך באמת בערך גילויים שהיא בחינת מלכות המה מהותים נבדלים באין ערוך זה לזה ולכן נעשה עתיק כנזכר לעיל: אבל בערך התקשרותם זה בזה נצח הוד יסוד שבעליון נעשה מוחין להתחתון על ידי בחינת פלא שהוא גילוי מלכותו יתברך על ידי בחינה זו בוקעין בבחינת בקיעה הנצח הוד יסוד להתחתון הימנו וכאשר יבואר לקמן אם ירצה השם בביאור יותר:

בלי התחלקות כלל מצד כח השואתו יתברך בכל הדרגין והוא בחינת פלאותיו יתברך שיתהוו כל חילוקי הדרגין ומהותים נבדלים ואף על פי כן המה הכל כח אחד מיוחד לבדו בלי שום שינוי והתחלקות כלל ובחינה זו נקרא עולם האצילות:

דהיינו כשתעריך כל בחינת עולמות בריאה יצירה עשיה כאשר הם בכוחו יתברך מיוחדים והמה נקראים עשר ספידות בלי מה דהיינו הגם שהמה עשר ספירות שהמה מקור לכל ההתחלקות הנגלים בעולמות אף על פי כן המה בלי מהות לתאר להם איזה מהות מיוחד או בחינה נבדלת כי המה מעצמותו יתברך אשר לא נודע מהותו כלל ולכן מצד שאין לתאר אליו יתברך שום כח חילוק דרגין מצד כח השואתו ופשיטותו ברוך הוא נקרא בשם הוי"ה דהיינו שהוא יתברך מהוה את כל הבחינות מאין כי כל בחינת התהוות הוא בבחינת חידוש שהוא מאין דהיינו שלא נודע מקורם כי אם שהוא מהוה את הבחינות האלו מהעדר אל הויה ונקרא בחינת אצילות לשון הפרשה כמבואר לעיל מחמת שאין לתאר אליו יתברך מצד עצמותו איזה מהות נבדל כלל: ומצד יחודם בכוחו יתברך המה נקראים בלי מה ונקראים אצילות לשון אצלו דהיינו שהמה מיוחדים בלי שום שינוי וריבוי כלל ולא בבחינת מהות נוסף על מהותו יתברך כי אם הכל הם מהותו בלבד כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי שלא נשתנה מצד התהוותם הגם שהם בחינת הוי"ה מחודשת אף על פי כן המה בלי שום שינוי כלל:

ולכן מבואר בעץ חיים שקודם האצילות אין לנו עסק כלל ואין אנו רשאין לחקור כלל כי אם באצילות הותר לנו לדבר בדרך משל ודמיון דהיינו כל כוחות הבריאה יצירה עשיה מצד הבריאה הנגלה בכל כוחות המתחלקים מוכרחים אנחנו לתאר כל הכוחות האלו אצלו יתברך כי כל הברואים נמצאים מכוחו יתברך ומאמיתית המצאו: לכן מותר לנו לדבר באלו הכוחות ולתאר לו יתברך המדות האלו רק שהם בדרך יחוד כנזכר לעיל: וגם זאת בדרך משל ודמיון דהיינו בחינת מושכל ומוטבע ומורגש הנגלים בבחינת שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה ואשר כל בחינה כלול משלשה קוין שהם חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד כמבואר לעיל קורין גם כן בחינות הנזכרים לעיל אצלו יתברך דהיינו חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו כו':

אבל המה הכל בדרך משל כי אצלו יתברך לאו מכל איליין מדות כלל ועל זה מבואר אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא דהיינו הגם שהוא חכים מצד התגלות חכמתו בבריאה שהוא יתברך מקורם וכוחם ומהותם אבל לא בחכמה ידיעא כאשר לגבי דידן כי חכמתו יתברך אינה מהות מושג כי אם מצד הבריאה אנו קורין אותו חכם: וכן בינה וכן חסד הכל מצד הבריאה לכן מותר להעריך אצלו יתברך החכמה והבינה והמדע בדרך משל:

אבל לגביה יתברך בבחינתו שלא בבחינת העולמות שהוא מצד עצמותו ברוך הוא שהוא נקרא קודם האצילות אסור לדבר ולחקור כלל בזה ואין לתאר אליו יתברך שום מדה וחכמה אפילו בחינת פלא כי לא נודע מהותו כלל כי כל הבחינות האלו נקראים מצד הבריאה ואפילו בחינות פלא הוא הכל מצד הבריאה דהיינו אחר שנתגלו כל בחינות הדרגין והמציאות ואף על פי כן המה מיוחדים זהו פלא: אבל בבחינת השואתו יתברך מצד עצמותו אין שייך לומר אפילו בחינת פלא כי הוא לבדו יתברך ואין זולתו כלל: ולכן כתרא עילאה אוכם הוא קדם עילת העילות כמבואר בתיקונים כי אין לתאר אליו יתברך אפילו בחינת פלא וכמאמר הכתוב היפלא מהוי"ה דבר שאין שייך לומר עליו יתברך אפילו בחינת פלא כי אם שהוא יתברך כולל כל המציאות בהשואה גמורה בכוחו השוה ואיך הוא הוא מושלל הידיעה כי לא נודע מהותו כלל וכמאמר הזוהר הקדוש ורעיא מהימנא דלית לרשמא ליה אפילו בקוצו של יו"ד שהוא בחינת כתר ואין סוף לית ביה רשימו כלל:

והנה על בחינת האצילות נאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה וכמבואר במשל מאדם כי כאשר תעריכו בערך התפשטותו הרי תמצא בו דרגין ומהותין מתחלקין ואין מהות דומה לחבירו כי מהות השכל מהות נבדל מהמדות גבוה במעלה באין ערוך וכן המדות מהנצח הוד יסוד וכן באברים חיצונים הראש הוא למעלה מהגוף והזרועות והגוף והזרועות המה גבוהין למעלה מהירכין: אבל כאשר תעריכו בדרך כלל ועיקר העצם של האדם הרי הוא מהות אדם אחר כולל הכל בלי חילוק כלל: כי בדרך כלל כל הבחינות המה בחינת עצם אחד שהוא האדם בכלל הכולל הכל כן הוא למעלה בערך עולמות בבחינות בריאה יצירה עשיה בבחינת התפשטותו והתחלקותם הנגלה המה בחינות דרגין מחולקין ונבדלים בגדרם וערכם זה מזה רק המה מתקשרים ומתלבשים ומאירים זה בזה אבל כשתעריכם בדרך כלל מצד מהותו יתברך המהוום ומחיים ומקיימם כאשר המה בכוחו יתברך המה הכל מהות אחד דהיינו כוחו לבדו יתברך בלי שום חילוק דרגין אשר לא נודע מהותו:

פרק ט

והנה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. דהיינו כשתסתכל למעלה מבחינת בריאה שהוא הכסא כנזכר לעיל הוא כמראה אדם הכולל הכל בכח אחד. אך כתיב כמראה אדם ולא מראה אדם. כי אין הנמשל דומה למשל מאדם בכל צד: כי באדם הגשמי הגם שבערך כלל נפשו הכולל כל הדרגין הוא כח אחד: אף על פי כן גם נפשו מרגשת באלו החילוקי דרגין ומתפעלת מהם ואפילו בכח נפשו מרגיש השכלתו ומדותיו

ונתפעלת ונשתנית על ידיהם כנראה בחוש שבקור או חום או איזה צער מהגוף מרגיש הכל בכח נפשו מחמת שבחינת גופו ונפשו המה גדרים מחולקים ושניהם המה נבראים לכן מתפעלים זה מזה אבל אצלו יתברך מאחר שאין מהות נבדל ממנו ואפילו כל בחינות הנבראים בפנימיותם וחיצוניותם הכל הוא לבדו יתברך אם כן אינו נשתנה על ידיהם חס ושלום והוא בלי שום שינוי כלל ואין הנבראים אצלו דבר נוסף עליו חס ושלום: ולכן נאמר עליו יתברך כמראה אדם דהיינו מצד שהוא כולל כל הבחינות והכוחות ביחוד גמור נקרא כמדאה אדם: אבל לא מראה אדם דהיינו שיהיה חס ושלום מרגיש החילוקים בבחינת הרגש ושינוי ונוסף חס ושלום כי אם הכל כח אחד מיוחד לבדו. והנה מאחר שנקרא כמראה אדם הלא כמו באדם הגשמי הגם שחילוקי הדרגין המה מצד כלי הגוף אבל מצד כח נפשו המה הכל כח אחד. אף על פי כן מתארים כל הבחינות בכח נפשו גם כן. כן כביכול הגם שכל החילוקי דרגין הוא מצד ההתפשטות בכלי הבריאה יצירה עשיה. אף על פי כן אנו מתארים כל הכוחות האלו אצלו יתברך שהוא אצילות הגם שהוא כח אחד.

והנה כמו שבבחינת העולמות יש בכלל שלשה בחינות מושכל מוטבע מורגש שהוא בריאה יצירה עשיה כן אנו מתארים מצד כוחו אלו הבחינות בדרך כלל והם תשע ספירות דהיינו חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד. חכמה בינה דעת הוא מושכל הכולל מבחינת שלשה קוין חכמה בינה דעת הנזכר לעיל וחסד גבורה תפארת הוא בחינת מוטבע וכולל גם כן שלשה קוין שהם חסד גבורה תפארת. ומורגש הוא בחינת נצח הוד יסוד וכולל גם כן שלשה קוין והוא הנקרא זעיר אנפין כידוע שעיקר האצילות נקרא זעיר אנפין כי בחינת כוחו יתברך בבחינת דרגין נקרא קטנות לגבי עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך דרגין כלל. והוא הבחינה מצד גילוי העולמות. ובחינת נוקבא שהיא בחינת מלכותו יתברך היא הבחינה המגלה כל הכוחות הנזכרים לעיל ומציירת אותם כל כח וכח בבחינת גילוי כי מדת מלכותו יתברך היא הנותנת ציור ודמות לכל מהות וכח מאלו התשע בחינות הנזכרים לעיל לבוא לידי התגלות כי התשע בחינות הנזכרים לעיל המה בחינות כוחות דהיינו המושכל הוא כח ומהות ההשכלה ויש בכח זה שלשה בחינות החכמה והבינה והמדע: אבל גילוי הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו שיבא השכל לידי גילוי בכל פרטיו שמשכיל ולהבדיל בין מושכל למושכל הוא נקרא מדת מלכותו יתברך ונקרא אותיות השכל: כי לכל דבר שכל נצרך להיות לו מגביל מהות ועצם השכל. כמו שאנו רואים כשבא לו לאדם ההשכלה מצייר באותיות מחשבתו השכל. ואותיות המחשבה נרגשים במחשבתו לכל השכלה אותיות מיוחדות:

והנה האותיות אינם עצם השכל כי עצם השכל הוא כח שכלי: ועל ידי האותיות נגלה השכל הגם שהאותיות המה רק אותיות לבדם אף על פי כן המה מדמין השכל בכל פרט לפי ההשכלה הם האותיות והאותיות בעצמם אינם מהות בפני עצמם כי אם על ידם הוא הגילוי וכמו שנראה בחוש וכמו שיש אותיות נרגשים במחשבה ככה מוכרח להיות בכח ההשכלה קודם שבא לידי גילוי המחשבה אותיות השכל אך אינם נרגשים כי אם לא יהיה אותיות השכל המגבילים ומדמין גילוי השכל מאין יבאו במחשבה צירופי אותיות באופן זה דייקא:

ואנו רואים כי אותיות המחשבה הוא על פי ההשכלה ובכל השכלה מתחלפים האותיות. וכן באותיות המדה כי המדה היא כח בלבד כמו כח האהבה כו'. וציור ותמונת האהבה וגילויו היא גם כן באותיות המחשבה שמחשב דבר שאוהב מוכרח להיות גם כן האהבה קודם התגלותה במחשבה כח ציור ודמיון האהבה ונקרא אותיות המדה. וכן הוא בבחינת הנצחון שהוא המורגש כנזכר לעיל ובחינה זאת היא הנותנת ציור ודמיון לכל הכוחות הנזכרים לעיל לכן נקרא תמונת כל ונקרא עששיתא דמלקטא כל נהורין ועל ידה נתגלים כל הספירות דהיינו חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו יתברך וכו' כי המה רק כוחות לבד וגילויים הוא על ידי מלכותו יתברך הנותנת דמיון וציור לאלו הכוחות להיות נגלים על ידה:

פרק י

והנה במדת מלכותו יתברך שהיא הגילוי יש בה בדרך כלל ובדרך פרט כי בדרך כלל נגלים על ידה כל הספירות מכח אל הפועל לפעול מדות חכמתו יתברך וחסדו ונצחו יתברך בהתגלות בכל אופניהם ופרטיהם ופרטי פרטיהם בהתגלות העולמות ובדרך פרט הוא גילוי דכל ספירה וספירה בפרטה ומהותה כנזכר לעיל. וכאשר מבואר ברעיא מהימנא איהי דמיון דכל ספירה והיא בין ספירה וספירה ומבדלת ביניהם כי על ידה הוא תמונת וגילוי ציור דכל בחינה כי בלא ציור ודמיון היה הכל מהות וכח אחד כמבואר לעיל בבחינת עולמות שהציור והתמונה מבדלת בין כל נברא: ואיהי משלמת לכל ספירה וספירה כי בבחינה זו נגלות ונשלמות כל הבחינות לבא לידי פועל: לכן בכל בחינה וספירה יש בה בחינת מלכות הנזכר לעיל בפרט לגלות כל מדה בפרט: וגם יש בה בכלל שהיא מגלה כל המדות בכלל ועל ידה באים לידי פועל:

לכן נקרא דבר הוי"ה כמו למשל באדם שעל ידי הדבור נגלה חכמתו ודעתו ובינתו ומדותיו בכלל לחוץ ויש כח הדבור בהנפש הכוללת כל הבחינות בפנימיות: ויש בה גם כן כח הדבור המגלה פרט כל חכמה ומדה ונצחון בפנימיות וכן בחיצוניות כן הוא

כביכול גילוי הכוחות האלו כמו שהן בכוחו יתברך יש בהן פרט וכלל דהיינו גילוי כל מדה בפרט וגם כן בכלל החכמה בינה דעת וחסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד בכלל התגלותו יתברך על ידי הספירות הנזכרים לעיל:

וכן בבחינת גילויים לחוץ החילוקי דרגין ומתפעלת מהם ואפילו בכח נפשו מרגיש השכלתו ומדותיו ונתפעלת ונשתנית על ידיהם כנראה בחוש שבקור או חום או איזה צער מהגוף מרגיש הכל בכח נפשו מחמת שבחינת גופו ונפשו המה גדרים מחולקים ושניהם המה נבראים לכן מתפעלים זה מזה אבל אצלו יתברך מאחר שאין מהות נבדל ממנו ואפילו כל בחינות הנבראים בפנימיותם וחיצוניותם הכל הוא לבדו יתברך אם כן אינו נשתנה על ידיהם חס ושלום והוא בלי שום שינוי כלל ואין הנבראים אצלו דבר נוסף עליו חס ושלום:

ולכן נאמר עליו יתברך כמראה אדם דהיינו מצד שהוא כולל כל הבחינות והכוחות ביחוד גמור נקרא כמראה אדם: אבל לא מראה אדם דהיינו שיהיה חס ושלום מרגיש החילוקים בבחינת הרגש ושינוי ונוסף חס ושלום כי אם הכל כח אחד מיוחד לבדו. והנה מאחר שנקרא כמראה אדם הלא כמו באדם הגשמי הגם שחילוקי הדרגין המה מצד כלי הגוף אבל מצד כח נפשו המה הכל כח אחד. אף על פי כן מתארים כל הבחינות בכח נפשו גם כן. כן כביכול הגם שכל החילוקי דרגין הוא מצד ההתפשטות בכלי הבריאה יצירה עשיה. אף על פי כן אנו מתארים כל הכוחות האלו אצלו יתברך שהוא אצילות הגם שהוא כח אחד. והנה כמו שבבחינת העולמות יש בכלל שלשה בחינות מושכל מוטבע מורגש שהוא בריאה יצירה עשיה כן אנו מתארים מצד כוחו אלו הבחינות בדרך כלל והם תשע ספירות דהיינו חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד. חכמה בינה דעת הוא מושכל הכולל מבחינת שלשה קוין חכמה בינה דעת הנזכר לעיל וחסד גבורה תפארת הוא בחינת מוטבע וכולל גם כן שלשה קוין שהם חסד גבורה תפארת. ומורגש הוא בחינת נצח הוד יסוד וכולל גם כן שלשה קוין והוא הנקרא זעיר אנפין כידוע שעיקר האצילות נקרא זעיר אנפין כי בחינת כוחו יתברך בבחינת דרגין נקרא קטנות לגבי עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך דרגין כלל. והוא הבחינה מצד גילוי העולמות. ובחינת נוקבא שהיא בחינת מלכותו יתברך היא הבחינה המגלה כל הכוחות הנזכרים לעיל ומציירת אותם כל כח וכח בבחינת גילוי כי מדת מלכותו יתברך היא הנותנת ציור ודמות לכל מהות וכח מאלו התשע בחינות הנזכרים לעיל לבוא לידי התגלות כי התשע בחינות הנזכרים לעיל המה בחינות כוחות דהיינו המושכל הוא כח ומהות ההשכלה ויש בכח זה שלשה בחינות החכמה והבינה והמדע:

אבל גילוי הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו שיבא השכל לידי גילוי בכל פרטיו שמשכיל ולהבדיל בין מושכל למושכל הוא נקרא מדת מלכותו יתברך ונקרא אותיות השכל: כי לכל דבר שכל נצרך להיות לו מגביל מהות ועצם השכל. כמו שאנו רואים כשבא לו לאדם ההשכלה מצייר באותיות מחשבתו השכל. ואותיות המחשבה נרגשים במחשבתו לכל השכלה אותיות מיוחדות: והנה האותיות אינם עצם השכל כי עצם השכל הוא כח שכלי: ועל ידי האותיות נגלה השכל הגם שהאותיות המה רק אותיות לבדם אף על פי כן המה מדמין השכל בכל פרט לפי ההשכלה הם האותיות והאותיות בעצמם אינם מהות בפני עצמם כי אם על ידם הוא הגילוי וכמו שנראה בחוש וכמו שיש אותיות נרגשים במחשבה ככה מוכרח להיות בכח ההשכלה קודם שבא לידי גילוי המחשבה אותיות השכל אך אינם נרגשים כי אם לא יהיה אותיות השכל המגבילים ומדמין גילוי השכל מאין יבאו במחשבה צירופי אותיות באופן זה דייקא: ואנו רואים כי אותיות המחשבה הוא על פי ההשכלה ובכל השכלה מתחלפים האותיות. וכן באותיות המדה כי המדה היא כח בלבד כמו כח האהבה כו'. וציור ותמונת האהבה וגילויו היא גם כן באותיות המחשבה שמחשב דבר שאוהב מוכרח להיות גם כן האהבה קודם התגלותה במחשבה כח ציור ודמיון האהבה ונקרא אותיות המדה. וכן הוא בבחינת הנצחון שהוא המורגש כנזכר לעיל ובחינה זאת היא הנותנת ציור ודמיון לכל הכוחות הנזכרים לעיל לכן נקרא תמונת כל ונקרא עששיתא דמלקטא כל נהורין ועל ידה נתגלים כל הספירות דהיינו חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו יתברך וכו' כי המה רק כוחות לבד וגילויים הוא על ידי מלכותו יתברך הנותנת דמיון וציור לאלו הכוחות להיות נגלים על ידה:

פרק יא

ולכן כל עיקר עמידתה וגילויה וקבלתה מנצח הוד יסוד דזעיר אנפין כמבואר לעיל: דעיקר בחינת התמונה והציור והדמיון הוא מבחינת מורגש כמו בפרי ציורה הנגלה בתמונה מיוחדת הוא בגידול הפרי הנרגש. אבל טבעה והשכלתה אינה בבחינת גילוי לעין הרואה וכן באדם גילוי תמונתו וציורו הנגלה לעין כל הוא בכלי גופו בכלי המעשה אבל תוכו ופנימיותו שהוא טבעו והשכלתו אינו נגלה ככה הוא דרך כלל העולמות אשר גילוי הנבראים בתמונתם וציורם בבחינת גופים מחולקים הוא בעולם העשיה: אבל בחינת היצירה והבריאה אינם בבחינת גילוי וככה הוא בכוחו יתברך כח גילוי כל הכוחות אשר בכוחו יתברך הנקרא ספירות אינם אלא בבחינת נצח הוד יסוד שהוא הבחינת המורגש לכן שורשה וקבלתה הוא מנצח הוד יסוד דזעיר אנפין אשר שם היא

מקומה הראשון בבחינת אצילות הדרגין אבל אף על פי כן היא כלולה מכל הכוחות ונותנת בהם ציור ודמיון:
כמו למשל מהפרי או מהאדם אשר בבחינת חיצוניות אינו נגלה כי אם ההרגשה אבל כשמעמיק בפנימיות הפרי אזי יגלה אליו הטעם וההשכלה בדמיונו ומכל שכן אם יאכל הפרי אזי יהיה נגלה הטעם בגילוי יותר בבחינת המתיקות הערב לנפש שהוא גם כן מבחינות הדמיון כי הטעם בעצמו הוא דק כח הטעם בלבד וגילוי טעמו הוא בחינת הצטיירות הנזכר לעיל:
וככה הוא באדם כאשר מתבונן בפנימיותו יגלה אליו שהוא בעל השכלה ומדות: ואם יתחבר אליו יותר דהיינו לדבק אל שכלו ומדותיו אזי יגלה לו מדותיו ושכלו ביותר והגילוי הוא ציורו ודמיונו שבכל בחינה יש ציור ודמיון כנזכר לעיל: ויש בזה פרטים לאין מספר ככה הוא בעולמות כאשר נראה העשייה בבחינת חיצוניות לבד הוא נקרא גילוי העשיה שהוא בחינת המורגש: וכשיתבונן בבחינת העשיה יראה שיש לכל בריאה הנגלית כח מיוחד והשכלה מיוחדת וכאשר יהיה מייחד העשיה לבטלה אליו יתברך על ידי אהבתו ומדותיו ולהפשיטו מגשמיותו יגלה אליו בחינת היצירה גם כן: וכאשר יבין וישכיל ביטול כל הנבראים יגלה אליו גם כן המושכל שהוא בחינת בריאה כנזכר לעיל ויש בזה פרטים רבים לאין חקר בחיצוניות ובפנימיות ומדרגות רבות לאין קץ וזהו תלוי בעבודה של ישראל:
כי הצדיקים הגדולים המופשטים מגשמיות נגלה להם בחינת היצירה ובחינת הבריאה בגילוי גמור: ויש צדיקים קטנים מהם שעבודתם וגילוי שלהם הוא בבחינת הארה לבד ויש בזה מדרגות לאין קץ: וכן הוא בכוחו יתברך פעמים היא מקבלת מנצח הוד יסוד ופעמים מחסד גבורה תפארת ופעמים מחכמה בינה דעת ופעמים היא שוה בקומתה כי הכל לפי עבודת התחתונים כפי עלייתם ועבודתם לגבי בחינות הנבראים כן מכנים העליה כביכול בכוחו אבל עיקר הגילוי הוא בנצח הוד יסוד ועל ידי הגילוי הזה נתעלה הגילוי עד ריש כל דרגין: והנה הדברים ארוכים ויתבארו במקומם אם ירצה השם:
ועתה אין כוונתינו לבאר רק בדרך מדת גילוי מלכותו יתברך ולכן מדת מלכותו יתברך היא המבדלת בין ספירה ואיהי משלמת לכל ספירה ונתנת ציור ודמיון וכל יחודא תליא בה כמבואר בזוהר הקדוש וביותר ברעיא מהימנא ובתיקונים ובה תליין עילאין ותתאין ונקרא תרעא לאעלא ובה עיילין ובה נפקין: דהיינו בבחינה זו עיילין לייחד כל המדות אליו יתברך כי בחינת זעיר אנפין המה רק בחינות כוחותיו יתברך הכלולים בכח אחד בלי שום גילוי: ועל ידה נתגלה הן בעילאין דהיינו בבחינת יחודו יתברך והן

בתתאין דהיינו בריאה יצירה עשיה להיות עלמא תתאה כגוונא דלעילא בבחינת נבראים להדמותם לספירות עליונות ולחברם אליו יתברך דהיינו בכל העולמות כידוע שמחנה מיכא"ל הוא חסד מעין חסד דאצילות הגם שאינם ערך אחד כלל כי בחסד דאצילות הרי איהו חד בהון בלי שום שינוי ובחינת מיכא"ל הוא בחינת יש נברא רק על ידי מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון מדמה אותם ומחברם:

וכן מחנה גבריא"ל וכו' וכן בעולם היצירה פני אריה אל הימין כו': וכן באופנים ובגלגלים ובכל הנבראים הכל מעין ודוגמא דלעילא: הגם שבערכם אינם נערכים זה לגבי זה באין ערוך כלל כמאמר רגלי החיות כנגד כולם כו' אף על פי כן בכוחה שהיא בחינות דמיון ותמונה היא המסתרת ומצמצמת ומדמה צורה ליוצרה: ושורשה הוא מלכות דאין סוף אשר לא נודע מהותו כלל כל יכול בכוחו יתברך להיות סובל עליונים ותחתונים וליתן לכל אחד ואחד ציור ודמיון ולצמצם ולהסתיר שיהיו נגלים כל אחד ואחד בבחינה מיוחדת לגבי הנבראים הגם שאין זולתו כלל ואפס בלעדו והכל כוחו יתברך לבדו. ודבר זה הוא אינו בערך השגה איך יהיה שני הפכים אלו כמו שלא נודע מהותו יתברך כן לא נודע צמצומו והסתירו ודמיונו לעולמות. ולכן נקראת דמות ותמונת כל שהיא תמונת כל עילאין ותתאין ושורשה גבוה מאוד עד דמלאכין שאלין בגינה איה מקום כבודו. כי מדה זו אינה בערך השגה הגם שקבלתה למטה מכל הדרגין אבל שורשה הוא מבחינת עצמותו ברוך הוא אשר בבחינת עצמותו איהו ושמיה חד. כי בחינת מלכות נקרא שם כי בחינת שם הוא הכל לזולת כי לעצמו אין צריך שם כלל כי אם לזולת כידוע כך מדתו זאת הוא לגלות לנבראים בבחינת זולת לגלות כבודו בבחינת ציור ודמיון לכל הנבראים כפום דמיון דלהון כמאמר רעיא מהימנא אתקרי הוי"ה מסטרא דנחית לאמלכא על בריין לפום דמיון דלהון ומצד זה נקרא הוי"ה שמהוה הנבראים על פי מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון לכל:

אבל מסטריה דהיינו מצד עצמותו יתברך אין לתאר ולכנות אליו יתברך שום שם ומדה וגם כל הספירות שהם המדות שאנו מכנים אליו הכל הוא מצד מלכותו שהיא השם יתברך שהיא בחינת שם. אבל מסטריה אין לרשמא ליה ולקרותו בשם ומדה. והנה אף על פי שנקראת בבחינת שם הוא גם כן לגבי הנבראים שהוא לגבי דידן. אבל לגביה יתברך איהו ושמיה חד כי איהו הוא שמיה ושמיה הוא איהו כמבואר בזוהר הקדוש כי מאחר שאין זולתו ואין מלבדו ואיך ומה הוא אינו בערך ידיעא והשגה כלל לכן כולם שואלין בגינה איה מקום כבודו: ונקרא זרקא דאזדריקת לאין סוף מצד עצמותו ברוך הוא: ולכן נחתא עד אין תכלית להסתיר ולהעלים כל הכוחות בבחינת תתאין ועל ידה

כל הצמצומים בבחינת בריאה יצירה עשיה: הגם שמבואר בעץ חיים ששורש הצמצום ממלכות דאין סוף הוא מחמת שורשה כי כל שורש הצמצום דנבראים הנגלים על ידי מלכות דאצילות הוא משורש אור עצמותו אשר אין בכלל השגה הנקרא מלכות דאין סוף אבל חס ושלום להעריך צמצום שלא מצד הבריאה כי כל הצמצומים הוא מצד הנבראים. אבל לגביה יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך. ואם תעריך הצמצום חס ושלום קודם הבריאה שהוא מצד אין סוף הרי תעריכו לשינוי בבחינת אין סוף מקודם הצמצום לאחר הצמצום:

וגם כפי הפשט המבואר יש כמה עולמות בבחינת אצילות וקודם אצילות כמבואר בעץ חיים: והנה אין עולם דומה לחבירו באין ערך נמצא תעשה מדרגות חלוקים והבדלים חס ושלום באין סוף בעצמותו כי שלא בבחינת הבריאה הוא גילוי אין סוף ממש וזה אסור להאמין ולחשוב חס ושלום כי עיקר היחוד תלוי בזה ומקרא מלא דבר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי והוא אחד כמו קודם הבריאה בלי שום שינוי כלל וכמאמר אני ראשון ואני אחרון בלי פרודא כלל ומקראות אין מספר וכמאמר אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך כי אם מדת מלכותו יתברך הנקרא מלכות דאצילות בה תלוי כל הצמצומים להסתיר לגבי הנבראים ולגבי דידן נקרא צמצום והסתרה:

אך מחמת ששורשה הוא במלכות דאין סוף כמבואר לכן תולין בהעיקר שממנו יתברך הוא שורש כל הצמצומים לגבי דידן אבל חס ושלום שיהיה לגבי דידיה איזה צמצום אלא מצד הנבראים דהיינו שהוא להסתיר לגבי דידן אבל לא לגביה הגם שהוא מקור הצמצום כנזכר לעיל בודאי מוכרחים להיות כל הצמצומים האלו בכח גילוי האור אין סוף. אבל אף על פי כן אין להעריך אצלו הצמצום כמו שאנו מעריכים לגבי דידן: כי אצלו יתברך אין הצמצום מעלים לפניו כלל ואיך ומה ובאיזה אופן הוא לא ידיעא כלל כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע שורש צמצומו: אך אף על פי כן תולין הצמצום במקור: כמו למשל באדם הגשמי בהבדל. שעיקר צמצומו הוא במחשבתו ודבורו אבל בכח נפשו אין שייך הצמצום כידוע לכל בן דעה אף על פי כן תולין הצמצום בהעיקר בנפשו וכו': הגם שאין דמיון לאדם מנפשו אשר על כל פנים מרגשת בבחינת הצמצום הזה אבל לגביה יתברך הרי איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה להיות נרגש ונתפעל על ידי העולמות מאחר שאין זולתו כלל כמבואר לעיל בשער הקודם באריכות ודי בזה למבין ואם ירצה השם יתבאר באריכות ענין הצמצום בחלק השני אם יגמור הוי"ה בעדי:

פרק יב

ולכן בחינת המלכות היא בוקעת המסך שבין אצילות לבריאה ושלושים כליה מתפשטים לבריאה יצירה עשיה כמבואר בעץ חיים בענין הפרסא המפסקת בין אצילות לבריאה יצירה עשיה ובין כל עולם ועולם עיין שם כי בחינת הפרסא הוא להסתיר אור עצמותו בבחינת אין סוף בכדי שיתגלו הנבראים כמשל מבשר ודם כמו שחכם גדול רוצה לגלות חכמתו ולהשפיע למקבל שאינו בערכו ואם יגלה החכמה בעצם חכמתו הרי אינו בערך הבנה כלל ודחק מגדר חכמת המקבל מוכרח להסתיר לגמרי מהות חכמתו העיקרית ולדמותה במשל לפי ערכו של המקבל: והנה הגם שמסתירה במשל אף על פי כן נצרך להתדמות לחכמתו במעין ודוגמא הגם שאינם בערך וגדר אחד אף על פי כן מוכרח להיות איזה דמיון בבחינות ציור ודמיון ממהות זה למהות זה:

וכמו למשל בחכמה יש שורש וענפים ובעץ הוא אילן הצומח יש גם כן שורש וענפים התעריכם שורש של החכמה לשורש עץ כי זהו שורש רוחני מושכל וזהו שורש גשמי צומח וכדומה לזה: אף על פי כן בערך דמיונם משתווים כי זהו שורש וזהו שורש כו': או למשל עיגולים המבוארים בעץ חיים שהם כוחות הכוללים כל הכוחות שלמטה מהם: ובגשמיות הרקיע הוא עגול ומסבב כל הארץ התעריך העגולים שהם כוחות פשוטים שרחוקים באין קץ מערך עגול גשמיות אף על פי כן העגולים של הרקיעים המה בחינות משל לעגולים הנזכרים לעיל נמצא אינו מתפשט בהמשל כי אם ציור ודמיון אבל לא העצם. אך כשהמקבל הוא חכם ישכיל על ידי המשל חכמתו העצמית כי דמיונות שורש אחד להם.

כן הוא כביכול בבחינת התגלותו יתברך בעולמות בריאה יצירה עשיה לגבי הנבראים אשר תכלית כוונתו יתברך להלביש ולגלות אלקו"תו יתברך על ידי כוחותיו ומדותיו יתברך המיוחדים בכוחו יתברך לבחינת גילוי בבחינת נבראים מוכרח להיות בחינת פרסא המפסיק להסתיר אור אצילותו יתברך כי אם היה נתגלה כאשר בכוחו לא היה בחינת מקום להיות נראים בעלי גבולים ובחינת נברא בבחינת יש מחמת כוחו יתברך בלי גבול:

ובחינת מלכותו יתברך שהיא כח ציור ודמיון דכל ספירה היא בוקעת המסך להסתיר ולהעלים לגבי הנבראים במעין ודוגמא על ידי כליה שהם כלים להסתיר ולהדמות אשר שורשה ממקורא דכולא להיות כל נברא מעין ודוגמא להיות נראים ונגלים לבחינת יש ודבר ולהיות כל נברא במעין ודוגמא של כוחות האצילות הגם שבערך גילויים אין ערך הנברא להבורא זהו לגבי הנגלה לנו אבל לגבי שורשם הכל אחד לכן בכוחה להסתיד

ולהדמות אפילו בבחינות הנבראים: וכמבואר במקום אחר על שלמה המלך עליו השלום כי מטעם שנאמר עליו ויחכם מכל אדם לכן וידבר שלשת אלפים משל ודי למבין:
וכן מעולם הבריאה ליצירה וכן מיצירה לעשיה הכל הם על דרך זה כי התגלותם אינם בערך אחד כי אם בדרך דמיון והכל על ידי בחינת מלכותו יתברך ובכוחה דייקא לבקוע ולהסתיר ולצמצם ולהדמות בבחינת יש ונברא מחמת שורשה הגבוה אשר כל יכול. אבל בערך הדרגין ומהות הכחות אינם ערך זה לזה כלל. אך כשבוקעת בבחינת דמיון הרי עובר הארת ומהות כל הכחות והספירות בבחינת נבראים כי באמת המה הכל כוחותיו יתברך. אך בערך הנגלה המה רק הארות כי אינו נגלה עצמותו בבחינת גילוי כי אם שמאיר אורו יתברך מאור האצילות שהוא אור עצמותו לבריאה יצירה עשיה להסתירם ולדמותם על ידי מדת מלכותו יתברך להיות נגלים בבחינת שינוי וחילוקי כוחות כי השתנות כל הנבראים הן בבריאה והן ביצירה והן בעשיה השתנותם אינו מצד העצם כי הכל כח אחד להם בלי שינוי הוא כוחו יתברך ושינוייהם הם מצד ההסתרה והדמיון:
דהיינו חסד דבריאה הנקרא בשם מיכא"ל בחינתו בעצם הוא עצמו חסד דאצילות דהיינו כח התמשכותו יתברך הנקרא בשם חסד דאצילות אשר כח התמשכות הזה הוא מיוחד בעצמותו בלי שום שינוי וכח החסד הזה הוא גם כן בבחינת בריאה בלי שום שינוי והבדל כלל: כי אם השינוי המתגלה בבחינת יש הוא מצד ההסתרה והדמיון על ידי מדת המלכות אשר מדה זאת היא המסתרת גילוי העצם להיות נגלה באופן הבריאה בבחינת היש: וכן מבריאה ליצירה גם כן הוא מצד הכח והמהות של ההתמשכות בבחינת היצירה הכל הוא עצמותו יתברך בבחינת אצילות כי אם השינוי הוא גם כן מצד מלכותו יתברך המסתיר הגילוי יותר מבבריאה להיות נגלה באופן היצירה והיא הנותנת דמיון להיות מעין חסד דבריאה וכן מיצירה לעשיה מסתרת יותר כוחו יתברך להיות נגלה באופן העשיה דהיינו בגלגלים וצבא השמים ובעשיה גשמיות דהיינו בדומם צומח חי מדבר בכל הפרטים דהיינו המושכל והמוטבע והמורגש שבבחינת אצילות אשר הוא כוחו יתברך לבדו להיות נגלה באופן זה בבריאה יצירה עשיה:
נמצא כל השינויים המה רק מצד ההסתרה והדמיון אבל לא מצד העצם חס ושלום כי באמת הכל כח אחד להם אשר על כן מבואר בעץ חיים כי הנשמתין של כל עולם המה עשר ספירות דבריאה ודיצירה ודעשיה המה אלק"ות גמור כי אם הרוחין ונפשין המה בבחינות נפרדים והם ההיכלות דבריאה יצירה עשיה והרוחין אשר בתוכם המה אינם אלק"ות ועליהם נאמר ומשם יפרד: דהיינו מצד עצם כוחו יתברך המתמשך בבריאה יצירה עשיה הכל עצמותו יתברך:

כי אם הנגלות המתגלים בבריאה יצירה עשיה בבחינת המדות שהם מיכא"ל וגבריא"ל כו' שהם נראים ליש אשר מצד התגלותם הם נראים לנפרדים שהוא רק מצד ההסתרה והתמונה הנגלית בבחינת הנבראים הנגלים לגבי דידן ומצד הנגלה אין להעריכם חס ושלום בבחינת אלק"ות מאחר שהם נגלים לבחינת נפרדים אשר חס ושלום להעריך בכוחו איזה חילוק ופירוד ושינוי: אך כל זה מצד הנגלות לנו אבל לגביה יתברך הכל הוא כח אחד בלי שום חילוק ופירוד כלל. כי אם חילוקיהם הוא מצד מדת מלכותו יתברך ומצד הסתרתו יתברך:

פרק יג

והנה בחינת הסתרתו יתברך הוא הנקרא פרסא המפסקת בין אצילות לבריאה וכן מבריאה ליצירה כו': דהיינו להסתיר אור יחודו יתברך בבחינת אין סוף בעצמותו: והנה בחינת ההסתרה הוא להסתיר אור יחודו יתברך שבאצילות שלא יתגלה בבחינת בריאה: ועל ידי מדת מלכותו יתברך הוא התגלות יחודו יתברך בבריאה בבחינת דמיון ותמונה לכוחו יתברך שבבחינת אצילות להיות נגלה מעין חסד דאצילות בבחינת בריאה: ולכן היא בוקעת המסך שהוא ההסתדה לגלות חסדו יתברך בבחינת בריאה. אבל מאחר שנגלה חסדו הרי הוא עצמית חסד דאצילות ממש שהוא כוחו יתברך לבדו:

רק בבחינת נגלה אינו נגלה כי אם בבחינת בריאה על ידי הדמיון דמדת מלכותו יתברך: נמצא השינוי הוא רק מצד הנגלה ולכן נקראת שושנה דאשתניאת מגוונא לגוונא אבל בעצם כוחו יתברך הוא בלי שינוי כלל: והם הם העשר ספירות דאצילות והם הם העשר ספירות דבריאה ממש: אשר על כן הטעם שאין נזכר בכל המקובלים כי אם עשר ספירות בלבד ולא ארבעים ספירות כי לפי ערך העולמות היה נצרך להיות ארבעים דהיינו עשר ספירות דאצילות ועשר ספירות דבריאה כו' שבכולם יש עשר ספירות כידוע: אך כי באמת המה רק העשר ספירות דאצילות הן בבריאה והן ביצירה והן בעשיה דהיינו שהוא כוחו יתברך לבדו בלי שום שינוי: ומה שנחלקים בבחינת עולמות הוא הכל מצד מלכותו שהיא בחינת דמיון: ועל ידי הפרסא שהיא המסתרת כנזכר לעיל: לכן מצד הגילוי אינם דומים זה לזה: ובערך הדמיון אנו מכנים לעשר ספירות דאצילות ועשר ספירות דבריאה אבל לא מצד העצם: וכן תמצא הטעם הזה במשנת חסידים בשם עץ חיים והבן:

לכן מבואר בעץ חיים שהלמ"ד כלים דמלכותו יתברך הם הבוקעים הפרסא ועל ידם עוברים גם כן כלים דזעיר אנפין דאצילות בבריאה יצירה עשיה: כי כלי המלכות המה בחינת כוחו יתברך הנותן הדמיון אשר שרשה גבוה מאד כמבואר לעיל אשר הוא מלכות דאין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך ידיעה והשגה כלל אשר על כן כל יכול להסתיר

וליתן דמיון בפועל ממש לכל נברא ולכל מהות ואיך ובאיזה אופן הוא אין לחקור בזה כלל ואין לנו עסק בזה כלל וכמבואר לעיל:

לכן כח זה הנגלה בבחינת אצילותו יתברך: בכוחו לבקוע המסך והפרגוד להיות נגלה בבחינת בריאה במעין ודוגמא ולהדמות כוחו יתברך שבבחינת אצילות להיות נגלה בבחינת בריאה ומאחר שמדמה בבחינת בריאה אז נגלה בבחינת הדמיון ההוא עצם כוחו יתברך שהיא בחינת כלים דאצילות ממש אשר איהו וגרמוהי חד בהון ממש. וזהו שעל ידי כלי המלכות עוברין גם כן כלי הזעיר אנפין ודי למבין:

ולהבין זה יותר יובן על פי משל מחכם הרוצה לגלות חכמתו להמקבל אשר המקבל אינו בערכו כלל ואם יגלה עצם חכמתו לא יוכל המקבל לקבל כלל מהות חכמתו מצד הבדל ערכו מוכרח להמציא איזה משל בערך המקבל בכדי שעל ידי משל זה יהיה יכול להדמות חכמתו בערך המשל: והנה בכדי להמציא משל לחכמתו הגדולה מוכרח להסתיר חכמתו ולהלבישה בלבוש זר שאינו בערך חכמתו כלל. דהיינו כמו שמבואר לעיל שבחכמה יש שורש וענפים וכוחות פרטים שהם הכל על פי חכמה. ובאילן יש גם כן שורש וענפים וכמה פרטים: או למשל בכח הנפש יש כוחות הראיה ושמיעה וריח ודבור שהם הכל מצד רוחניות הנפש: ובגוף יש גם כן עיניים ואזנים וחוטמא ופה וכל הבחינות יד ורגל כו' מוכרח להמציא בכח חכמתו להלביש בחינת הכח אשר מצד העצם בלבוש העב ואז על ידי הלבשה זו מדמה פרטי חכמתו על פי האופנים האלו ואז מסביר לו עצם חכמתו על פי דמיון זה. והנה בעת הלבשה הוא רחוק מאד עצם החכמה להההלבשה באין ערך כלל:

אך מגודל חכמתו וידיעתו עיקרית הדברים יכול לחבר ולהשוות ולהדמות מהות זה לזה: וידוע שכל שהוא חכם יותר יכול להמשיל יותר כמו שנאמר בשלמה המלך עליו השלום ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל מצד שהיה חכם ביותר היה יכול להמשיל משלים יותר מצד חכמתו והבנתו בכל הפרטים בתכלית ההבנה בעיקרם ובמהותם מחמת זה היה יכול להמשילם בזה ועל ידי המשלים עובר חכמתו העיקרית בבחינת משלים ההם: והנה השתנות חכמתו הנמשך דרך מעברות ההם המה רק מצד ההלבשה והדמיון הנגלה להמקבל אבל לגבי החכם בעצמו הרי עצם מהות חכמתו לא נשתנה כי מאחר שמגלה עיקר החכמה כי אם שלהמקבל אינו נראה כי אם על פי הדמיון כן הוא כביכול בנמשל כי כל בחינות האצילות שהם חכמתו ומדותיו יתברך הכלולים ומשתוים בכוחו יתברך בבחינת כח אחד לבד: ובכדי להתגלות בבחינת גילוי כוחות בבחינת התחלקות בערך הנבראים אשר הם אינם בערך אחד כלל: לכן מוכרח כביכול

להלביש את הכוחות האלו בלבוש עב וגס דהיינו חסד דאצילות שהוא אינו בערך גילוי כלל שהוא בבחינת אין סוף מלביש אותו בחסד דבריאה וממציא כביכול מכוחו ומסתיר החסד דאצילות באופן ומהות אחר בבחינת הלבשה עבה אשר אין בערך אחד כלל:
וכן כל הפרטים אשר בכוחו יתברך מלביש בדבר הרחוק מגדרו אשר אינו בערך אחד כלל: כמשל הנזכר לעיל משורש אשר באילן לשורש אשר מערך השכלה: או למשל מערך המשכה בבחינת מושכל לערך המשכת המים שיורדים ממקום גבוה ונמשכים למקום נמוך התעריך המשכותם בערך אחד: כמו כן כביכול מלביש המשכת חסדו יתברך שבבחינת האצילות להמשכה הרחוקה מגדרו: ואז על ידי המשכה זו מתמשך מכוחו יתברך איך להדמות כוחותיו יתברך במעין ודוגמא ההמשכה הרחוקה בכל הפרטים ולהתגלות חסד דאצילות שהוא כוחו יתברך שבבחינת אצילות להיות עובר על ידי הלבוש הזה שיהיה נגלה בחינת המשכתו בבחינת בריאה שהוא בחינת מיכא"ל דבריאה וכן כולם: אבל מאחר שנגלה חסדו כביכול בבריאה הרי הוא חסדו יתברך בבחינת עצמותו הנגלה בבחינת הדמיון הנזכר לעיל:

פרק יד

והנה הלבוש הזה נקרא פרסא שהוא המסתיר בחינת כח אצילות ולהלבישו באופן אחר הרחוק מגדר האצילות. ושורש ההלבשה נמצא מאמיתית כוחו יתברך אשר מחמת כוחו הגדול יכול לחבר המהותים הרחוקים בגדרם ולהלבישם כמבואר במשל הנזכר לעיל שכל מה שהוא יותר חכם יכול להמשיל יותר דבר רחוק יותר: כן הוא כביכול מצד שלימותו הגדול כל יכול להלביש יותר: וזהו המבואר בעץ חיים שבינה עלאה היא המלבשת את זעיר ונוקבין עד מתחת רגליהם בלבוש עב וגס והיא הפרסא כי בינה עילאה היא מקור האצילות דהיינו התגלותו יתברך בבחינת בינה שהיא הבנת עצמותו יתברך איך להלביש כוחות האצילות בלבוש גס אשר רחוק מערך וגדר האצילות כמבואר לעיל:
ואז על ידי הפרסא הזו בוקע מלכותו יתברך להדמות החסד דאצילות ולגלות בבחינת דמיון באופן הבריאה ובחינת הפרסא הזו הוא בחינת התיקון ונקרא מעקה כמבואר בעץ חיים שהמעקה הוא שלא יפול הנופל ממנו ככה בחינת הפרסא הזו היא מסתרת לאורות האצילות שלא יפלו בבריאה כאשר קרה למלכים שנשברו מחמת שהכלי לא היתה יכולה לסבול האור: כי האור הוא אין סוף והכלי הוא בחינת גבול ויש אשר המה שני הפכים מנגדים ולכן היה מזה סיבת נפילה דהיינו להתגלות מהות היש וגבול בלי התחברות עם האור וכמבואר לעיל ואז נעשה התיקון על ידי בחינת מ"ה החדש ועל ידי בחינת הכתר שהוא הפלא להעלות הכלים ולחברם עם האור על ידי כוחו הפלא

ולקשרם ולאחדם עם האור באופן שיהיה יחוד גמור בבחינת אצילות וכמבואר לעיל אופן האצילות:

והנה עיקר המכוון שיתגלה אלק"ותו יתברך בבריאה יצירה עשיה ואם יהיה התגלות יחודו יתברך בבחינת בריאה אזי יהיה גם כן בחינת נפילה כנזכר לעיל כי בחינת הבריאה אשר היא בחינת יש גמור לא תוכל לקבל אור יחודו יתברך: אשר על כן המאציל ברוך הוא תיקן פרסא דהיינו להסתיר אור האצילות שהוא יחודו יתברך לגמרי והלבישו בלבוש עב במו שמבואר במשל הנזכר לעיל: דהיינו שהלביש בחינת חסד דאצילות אשר בבחינת אצילות אין לקראו בשם חסד: כי אין חסד אלא לזולתו ובחינת המשכה ממהות למהות ובבחינת אצילות אשר שם אור אין סוף ברוך הוא אין שייך לזולתו ואין שייך להמשכה ממהות למהות מאחר שאין מהות בלעדו: אך אף על פי כן מוכרח להיות בחינת חסד זה בכחו יתברך: אך איך ובאיזה אופן הוא החסד בכחו יתברך אין נגלה לנו ואין לנו בו השגה: אך אף על פי כן מצד שכח החסד נמצא בכוחו יתברך שייך להמשיל לחסד זה בחינת חסד דבריאה הגם שאין להעריך אותם כלל כנזכר לעיל: אך אף על פי כן זה חסד וזה חסד. וכמבואר לעיל שמכנים גם כן מים לחסד מצד שיש בו בחינת המשכה: וגם למשל עגולים שבבחינת עשיה שהמה רקיעים המה משל לעגולים דאצילות ולעגולים דאדם קדמון אשר העגולים ההם המה נקראים מצד כללותם הכוללים כל מהות שתחתיהם: וזה עגול גשמי וכנזכר לעיל וכדומה לזה יבין המבין בעצמו וכמו שמבואר לעיל:

ובחינה זו נקרא פרסא ומעקה והפרסא הזו נעשה על ידי הבינה עילאה אשר היא בחינת מקור לאצילות שבבחינת בינה התגלות עתיק שהוא כוחו יתברך שלא בבחינת עולמות אשר אינו בערך כלים והוא כוחו יתברך שבבחינת השואתו וכח שלימותו יתברך הכולל כל חילוקי העולם בכח אחד ובהשואה והתגלות כוחו הזה הוא בבינה עילאה: אשר לכן כל יכול להסתיר ולהשוות בחינת חסד דאצילות לבחינת חסד דבריאה מצד כוחו יתברך השוה אשר קמיה הכל שוין ואין זולתו יתברך ואין דבר בלעדו: כי החילוק וההבדל שבין אצילות לבריאה הוא מצד הכלים שהם המגבילים את אור אין סוף יתברך להסתירם ולהמשיכם בבחינת עולמות בבחינת התגלות אשר מצד הכלים אינו שוה התגלותו יתברך שבבחינת האצילות אשר בבחינת אצילות המה ביחוד גמור דהיינו חכמה וחסד דאצילות המה מתייחדים ביחוד גמור ומשתוים בכוחו בבחינת יחוד עצום עד שאינו אלא כח אחד בלבד: ובחינת בריאה יצירה עשיה כליהם המה להתראות בגבול ויש גמור וכל זה הוא מצד ההסתרה שהוא לגבי דידן בבחינת מקבלים: אבל לגביה יתברך הרי

אין לחלק חס ושלום בין בחינת אצילות לבריאה יצירה עשיה אשר הוא כוחו יתברך ואין דבר זולתו חס ושלום אפילו כח היש הוא עצמותו יתברך: לכן על ידי בחינת בינתו יתברך שהוא הבנת עצמותו יתברך שלא בבחינת כלים כל יכול להשוותם יחד:
וכמבואר במשל הנזכר לעיל מהחכם היודע כל עיקרי הדברים יותר יכול יותר להמשיל משלים כי מצד חכמתו הגדולה הרי הדברים משתוים אצלו: הגם שאין המשל דומה לגמרי להנמשל כי אצל החכם המה גם כן מהותים נבדלים כי אם מחמת גודל חכמתו יודע עיקרו של זה ועקרו של זה להדמותם: אבל אצל המאציל ברוך הוא המה אינם בחינת כוחות נבדלים כלל מצד כח השואתו לגמרי: אך אף על פי כן בזה הוא משל שכל שהוא בשלימותו יותר יכול להמשיל יותר ולדמות הבחינות זה לזה. ולכן הפרסא הוא מבינה ובזה מסתיר ומלביש כלים דאצילות שעל ידם הוא גילוי יחודו יתברך בבחינת כלים דבריאה ומלביש אותם באופן שלא יהיה נגלה יחודו יתברך בבחינת גילוי ואז מאיר הארתו יתברך בבחינת הארה במעין חסד דאצילות להתגלות באופן זה בבריאה:
ולכן בחינת התגלות הזאת נקרא הארה ואור של תולדה ולא עצם האור: כי אור של תולדה הוא הנולד מאור העצמי במעין ודוגמא: והארה הזה הוא הגילוי במעין ואופן האצילות והוא על ידי מדת מלכותו יתברך אשר היא הנותנת ציור ודמיון כמבואר לעיל אשר שורשה מכח גילוי עצמותו ברוך הוא הנקרא מלכות דאין סוף: וכל השינוי הזה הנקרא בחינת הארה הוא מצד הנגלה: אבל עצם כוחו הנגלה בבריאה יצירה עשיה הרי הוא כח עצמותו ברוך הוא לבדו בלי שום שינוי כלל וכמבואר לעיל: וכל עיקר הכוונה לקשר ולחבר אפילו בבחינת הדמיון אליו יתברך להיות שוה עילא ותתא בלי שינוי כלל שהוא נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וזה נעשה על ידי עבודת התחתונים:

פרק טו

כללו של דבר כי בחינת הפרסא היא ההסתרה גמורה דהיינו להסתיר אור האצילות ולהמשילו בבחינת בריאה בכל הפרטים כמבואר לעיל שממשיל חסד דבריאה אשר היא בחינת יש ונפרד אשר רחוקים המה בגדרם במרחק רב כמו המשל הנזכר לעיל דהיינו להמשיל מים לחסד: והפרסא היא ההסתרה הזאת נעשה על ידי הבינה כמבואר לעיל: ובחינת מלכותו היא הבוקעת הפרסא להדמות החסד דבריאה במעין ודוגמא לחסד דאצילות על ידי כוחה ושרשה הגבוה כל יכול להדמות במעין:
וכן בין בריאה ליצירה ובין יצירה לעשיה לתת דמיון מדות דאצילות בכל השלשה עולמות במעין ודוגמא והוא הנקרא אור של תולדה שמוליד עוד התגלות לגבי עולמות הנבראים איך לגלותם לגבי דידן במעין דאצילות והוא על ידי למ"ד כלים כי כליה הם

בחינת כח התמונה והדמיון ועל ידי כליה עוברים כלי הזעיר אנפין דהיינו יחודו יתברך מצד האצילות אשר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ובתוכם עוברים אריך אנפין ובחינת עתיק וכל הבחינות ובתוכם אין סוף ברוך הוא בעצמותו עד אשר מתוכו תבין שעצמותו ברוך הוא דייקא הוא בכל העולמות וכמבואר לעיל במשל מהחכם הממשיל חכמתו להמקבל לפי קבלתו מעין חכמתו העיקרית אשר מלובש בתוך חכמתו הזאת עצמית חכמתו הרי מהותו וחיות נפשו הוא בחכמתו עד אשר כל עצמותו של האדם מלובש בהשפעתו להמקבל באין הבדל כלל כי אם מצד הגילוי אין נגלה מהותו מצד הסתרתו וכל זה הוא מצד המקבל: אבל מצד מהותו בעצמו אין הבדל כלל בין מהותו הנמשך בחכמת עצמו בין הנמשך בהמשל ודי למבין: אך אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי באדם הרי המקבל חלוק מאתו: וגם דבר שממשיל בו ומלביש בו חכמתו הוא עצם נבדל מעצם חכמתו כנזכר לעיל:

אבל לגבי המאציל ברוך הוא הרי כל המקבלים אינם עצם נבדל חס ושלום ממהותו מאחר שאין זולתו כלל: וגם ההסתרה שהוא הפרסא כנזכר לעיל הנקרא משל אין דבר נבדל ממנו חס ושלום וכל בחינות הפרסות הנקראים משלים והסתרות המה לגבי דידן אבל לגביה יתברך הרי יוצר הכל הוא אשר אין דבר נסתר ממנו:

נמצא איהו תפיס בכולהו עלמין וכל העולמות וכל המציאות הכל הוא עצמותו לבדו ברוך הוא ועל זה נאמר כי הוא לקצות הארץ יביט ותחת כל השמים ישרהו ואורו על כנפות הארץ ומתחת זרועות עולם שהוא כוחו יתברך ואני ראשון ואני אחרון: ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ומלבר כל עלמין ואסחר כל עלמין הכל הוא כוחו לבדו בלי שום שינוי והבדל כלל: ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם וכל ההבדלים הנראים המה לגבי דידן ולגבי דידן נקרא זה מלגאו וזה מלבר וכוחו שמלגאו נקרא בחינת פנימיות וכוחו שמלבר נקרא בחינת מקיפים מצד שלא נגלה כבודו יתברך בבחינת התגלות כי אם כוחו הוא בבחינת נסתר לכן נקרא מקיף וסובב: אבל לגביה יתברך הכל הוא כח אחד לבד בין בפנימיות בין בחיצוניות[9] ואין פרסא ומסך

[9] **ועל** זה מבואר שעתיק בבחינת פנימיות הוא פנימי מכל הפרצופים ובבחינת מקיפים הוא חיצון ומקיף כל המקיפין. כי בבחינת פנימיות דהיינו כשנסתכל בבחינת הלבשה נראה ההלבשה החיצונה בבחינת מלכותו יתברך שהיא בחינת דמיון. וכאשר תסתכל יותר תמצא בבחינת העולמות שהוא בחינת דמיון במעין כנזכר לעיל יחודו יתברך בבחינת זעיר אנפין שהוא בחינת הוי"ה ברוך הוא בבחינת יחוד גמור וכשתעמיק יותר תראה ותבין בבחינת יחוד העולמות כוחו הפלא שהוא אריך אנפין: וכשתעמיק יותר תמצא שהוא כוחו לבדו יתברך עד שאין לומר עליו אפילו פלא כי פלא שייך לומר על התהוות היש מאין והתאחדותם זהו על ידי כוחו הפלא. וזהו כאשר נגלה בערכינו בחינת יש ועולמות אף על פי כן הוא מיוחד בהון: אבל באמיתותו יתברך הרי הוא לבדו יתברך שלא נערך היש למהות אחר חס ושלום כי אם הכל כוחו לבדו אם כן אין נופל בו לשון פלא. כי אם שנעתק מהשגה דלא אתיידע כלל וכמו שכתוב הממני יפלא כל דבר מאחר שהוא כחו לבדו אך זה אינו בכלל ידיעא כלל: לכן בחינה

מפסיק לגביה כי כאשר כוחו בלי גבול ככה כוחו בגבול באין הבדל כלל: ואיך ומה הוא לא נודע כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע פעולותיו והשתוותו בכל הנבראים: אבל דרך כלל צריך לדעת מאחר שאין דבר בלעדו ואין זולתו כלל נמצא כל המציאות הכל הוא מעצמותו ברוך הוא כי אין דבר שחוץ ממנו: ואצלו יתברך אין לתאר שום חילוק והבדל כלל בעליונים ותחתונים ועל זה נאמר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: וכל החילוקים והבדלים והפרסות ומסכים המה להסתיר ולהעלים לגבי דידן:

וכל עיקר הכונה שיהיה אפילו בחיצוניות כמו שהמה לגבי דידן יהיה מלא כבוד הוי"ה כמו שכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר שיהיה בלי הבדל אפילו לגבי דידן. וזה נעשה על ידי עבודתינו ועל ידי תורה ותפלה כשמייחדים יחודו יתברך במסירת נפש לבטל היש למקורו אז נקרעים ונבקעים כל המסכים וכל הפרגודים אפילו לגבי דידן דהיינו על ידי תפלה נגלה יחודו יתברך אפילו בתחתונים דהיינו שהתחתונים בטלים לגבי עצמותו יתברך ולא יתראו כל העולמות בבחינות נפרדים ויש חס ושלום ועל ידי תורה ומצות נגלה רצונו יתברך אפילו בבחינת גבול:

וזהו המבואר בזוהר הקדוש דקלא דצלותא ואורייתא בקעא רקיעין ואוירין כי רקיעין הם הפרסות והמסכים: והאוירים הם העולמות אשר מדת מלכותו היא היורדת בעולמות להיות נותנת ציור ודמיון: ובעבודת התחתונים בכח יחודם ותורתם המה בוקעין רקיעין ואוירין להיות נגלה בהם יחודו יתברך בהעולמות על ידי תפלה: ועצמיות רצונו יתברך על ידי תורה ומצות ואז אין מסך מבדיל כלל ואין דמיון מסתיר כי אם הכל הוא גילוי עצמותו יתברך והנה כתיב היום לעשותם כי עתה הוא כח ההתעוררות בבחינת הסתר אשר לא נגלה עדיין עצמותו יתברך בבחינת יש כי אם בעבודה ותורה מעוררים כחו ביחודו אשר בגבול:

זו פנימיית מכל ההשגות דהיינו בחינת עתיק שהוא רישא דלא אתיידע. אבל מצד המקיפים הוא בהיפוך שכל הנתגלה ליש בחיצוניות יותר שם הוא התגלות כחו יותר עד שבבחינת הארץ הגשמית הנראה ליש גמור אשר אין למטה הימנה ואף על פי כן הוא כחו לבדו בלי שום הבדל שם נגלה כחו הגדול אשר אינו בערך ידיעה והשגה כלל אשר כל יכול ושם נגלה כח עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך דרגין כלל: וכל הנגלה הוא כחו לבדו: ואיך ומה הוא זה נשגב מכל רעיון כי בבחינת יחודם של העולמות יש בהם קצת השגה שנגלה עצמותו יתברך הן בבחינת יחוד שמצד המלכות שבבחינת דמיון הן ביחוד שמצד הזעיר אנפין שהוא יחודא עילאה והן מצד כחו הפלא רק איך נעשה יחודים האלו אינו נגלה ונקראים בחינות מקיפים דהיינו יחודא עלאה מקיף על יחודא תתאה ואריך אנפין מקיף על יחודא עלאה דהיינו שלא נגלה אופן יחודם. אבל כחו יתברך שבבחינת יש גמור שהוא הגשמיות הגמור הרי שם אין השגה כלל בבחינת יחודו אדרבה נגלה ליש גמור ואף על פי כן הוא כחו לבדו רק שלא נגלה כח זה מחמת שאינו בערך ידיעה והשגה כלל ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם הוא נקרא בחינת עתיק כמו שכתוב הוא עשנו הוא דייקא. ובחינה זו הוא מקומו של עולם דייקא הגשמיות הנקרא יש גמור אשר אין למטה הימנו. ומתחת זרועות עולם שהוא זרועותיו של הקדוש ברוך הוא דייקא שהוא כח עצמותו יתברך לבדו. לכן המקיף זה נקרא מקיף של עתיק והוא חיצון מכולם ודי למבין. והבן מאוד ויתבאר יותר בביאור אם ירצה השם:

אבל לעתיד יהיה כוחו יתברך בגילוי גמור בהשתוות גמורה בלי הבדל והסתר כלל כמו שכתוב ונשגב הוי"ה לבדו ביום ההוא ונאמר וראו כל בשר ועין בעין יראו באופן שלא יסתיר היש את עצמותו ברוך הוא ועל זה נאמר עין לא ראתה אלקי"ם זולתך יעשה למחכה לו דהיינו מה שעין לא ראתה בבחינת השגה יהיה דוקא בבחינת יעשה בבחינת עשיה גשמיות. ואיך ומה יהיה אין לנו בזה השגה כלל כי הוא למעלה מהשגה ועתה הוא בעבודתינו על זה האופן בבחינת התעוררות ועבודה על ידי תפלה ותורה ומצות ועל זה נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד שיהיה בבחינת וידעת ובבחינת לבבך ודי למבין והבן ויתבאר יותר אם ירצה השם בשער העבודה:

פרק טז

והנה הבקיעה הזו הוא בחינת פלא כי בערך גילוי ממהות למהות הוא בחינת פלא: לכן מלכות שבמלכות שבעליון נעשה עתיק לגבי התחתון וכמו שבבחינת כתר דאצילות הוא מתחלק לשני בחינות דהיינו עתיק וכתר כי מצד המאציל ברוך הוא הוא בחינת עתיק מערך מדות דאצילות אשר אינו בגדר מדות כלל: ומצד בחינת הנאצלים דהיינו שיתהוו כוחות אלו ואף על פי כן יהיו מיוחדים בכחו יתברך בלי שום שינוי נקרא כתר כן הוא במלכות דאצילות כי בערך גילוי בבחינת אצילות שהוא בבחינת אין סוף יתברך הגילוי הזה שהוא מדת מלכותו יתברך הוא בחינת עתיק באין ערך כלל להבריאה. ובחינת הבקיעה להתגלות ולהתדמות בבחינת נבראים הוא נקרא כתר ובחינת פלא ולכן בוקעת שלא בערך הדרגין.

וכאשר תסתכל כל הבחינות עולמות שאנו מדברים הכל הוא ממדת הגילוי הזה כי בחינת מלכות דאדם קדמון נעשה עתיק וכתר לעולם האצילות. דהיינו כחותיו יתברך בבחינת אצילות הכל על ידי בחינת דמיון וציור דמחשבה קדומה הנקרא אדם קדמון וכתר דאדם קדמון הוא מבחינת מלכות דאין סוף אך שם נקרא מצד שורשם. אבל לא שיהיה שינוי בגילויים בעצם כי אם מצד ערכינו אנו מתארים הבדלם בבחינת גילוי. אבל בעצם הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו. וכל תואר הגילויים של בחינות הנזכרים לעיל הוא רק מצד שהם שורש הנבראים. ועיקר הנגלה והצמצום וההסתר והפלא הוא בבחינת מלכות דאצילות.[10]

[10] **ולכן** אין פרסא מפסיק בין מלכות דאדם קדמון לעולם האצילות כי הכל גילוי אחד בהשוואה בבחינת אין סוף יתברך. ומה שמבואר שנעשה עתיק וכתר הוא מצד הערכה שמעריכין לגבי הדרגין כמו למשל חכם אשר מצמצם חכמתו הגדולה להמקבל עיקר הצמצום הוא בההלבשה באותיות מחשבתו כשבא לידי גילוי המחשבה בזה הוא הצמצום. אבל בבחינת כח נפשו שלא בבחינת גילוי הכל הוא כח אחד בנפשו: אף על פי כן מעריכין

ערך חכמתו בבחינת השפעה למקבל לערך חכמת מהותו באין ערוך כי במחשבתו הקדומה שלא בערך השפעה למקבל אין בערך ההשפעה כי אם מבחינת דרגה התחתונה שהיא בחינת מלכות שבחכמתו הקדומה שהוא בחינת דמיון המחשבה מזה נתדמה המחשבה זו והיא בחינת עתיק וכתר כנזכר לעיל וכל זה הוא מצד הערכת המקבל אבל לגבי החכם בעצמו בכח חכמתו הכל הוא מהות אחד: כן הוא בנמשל כביכול כי בערך שאנו מעריכים התגלותו לעולמות בריאה יצירה עשיה שהיא בחינת אצילות בחינת חכמה ומדות כמבואר בפנים: ומוכרח להיות כל הבחינות הנזכרים לעיל בערכו יתברך שהוא מחשבה קדומה אשר היא לפי ערכו כביכול בבחינת אין סוף הרי אינו נערך בערך אחד מאחר שאינו נערך בערך אחר עם ערך עולמות ואין שייך לומר ולייחס בעצמותו יתברך ערך חכמה ומדות כאשר נגלה בבחינת עולמות ואף על פי כן מוכרחים להיות הכל במחשבתו הקדומה ואיך ומה לא ידיעא לכן בערך הדרגין המתגלה לנבראים הרי אין להעריך ערך עולמות במחשבתו הקדומה רק בבחינת מלכות דמלכות שהוא בחינת ציור ודמיון וכמו כן להעריך בחינת מחשבה קדומה לגבי עצמיות אין סוף ברוך הוא אשר אין להעריכו אפילו בבחינת מחשבה או רעותא כלל לכן מעריכים כל בחינת מחשבה קדומה שהוא אדם קדמון כי אם בבחינת מלכות דמלכות כלומר מדרגה התחתונה שהיא בחינת גילוי וציור ודמיון כנזכר לעיל וכל זה הוא מצד המקבלים: אבל בבחינת גילוי עצמותו ברוך הוא הרי הוא שוה בכל הדרגין בהשואה גמורה בבחינת גילוי אחד בלי שום צמצום והסתר לכן אפילו בבחינת אצילות הכל אין סוף בלי שום חילוק דרגין כלל ובלי ראש וסוף: ומעלה ומטה בהשואה גמורה ולכן אין הפסק בין גילוי מלכות דאדם קדמון לגילוי האצילות וכן ממלכות דאין סוף רק הם נעדכין בבחינת דרגין מסטרא דילן. והגם שמבואר בעץ חיים שיש פרסא באדם קדמון וכן באריך אנפין וכן בזעיר אנפין. משונים בחינות הפרסות האלו מפרסות שבין עולם אצילות לבריאה ומבריאה ליצירה כי הפרסות שבין העולמות הוא בין עולם לעולם. והפרסא הוא למטה מבחינת מלכות של כל עולם. אבל הפרסות שבאדם קדמון ובאריך אנפין ובזעיר אנפין הוא בבחינת מהותם עצמם דייקא דהיינו מהחזה שלהם עד הטבור שהוא מיניה וביה: ואשכילך להבין זה מעט. היות שבכל בחינת משפיע מוכרח להיות בכח השפעתו שתי בחינות אחד להשכיל עצמות חכמתו כאשר היא בעצמות מהותה לא בבחינת המשכתה. ובחינה השנייה הוא להשכיל תועלת הנמשך ממנה ואיך תתמשך ולאיזה אופן ואיזה מהות יהיה נמשך מזה: כן הוא כביכול בכל הבחינות: ונתחיל מזעיר אנפין אשר הוא בחינת משפיע מאין סוף לעולמות. יש בבחינתו שני בחינות דהיינו מהות כל הכחות כאשר הם מצד עצמותו ברוך הוא ומהות הכחות אשר יתמשכו לעולמות: כי אם לא יהיו שני הבחינות בכוחו יתברך ולא יהיה הבדל ביניהם הרי יהיה הכל גילוי עצמותו ברוך הוא כאשר הוא בכחו: לכן מוכרח להיות פרסא המפסקת שלא יתערבו דרגין ולהבדיל בחינת כח הדרגין הנפעלים ממנו ומתמשך אליהם מבחינת כחו בעצמותו המתמשך בהדרגין וזהו והבדילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים בכדי ליתן כח וגילוי לכחו יתברך להתמשך בבחינת דרגין: וכן מוכרחים אנו לתאר הבחינת פרסא הנזכר לעיל בבחינת אריך אנפין אשר הוא מקור הזעיר אנפין: וכן באדם קדמון בבחינת מחשבתו הקדומה כי אם לא יהיה בחינת מבדיל בבחינת מחשבתו הקדומה לא יהיה הבדל בבחינת זעיר אנפין כי באמת הכל הוא כח אחד: לכן הפרסא מתחלת מהחזה ומסתיימת עד כנגד הטבור ומפסיק בין המוחין וחסד וגבורה ושני שלישי תפארת הראשונים בין שליש תפארת האחרון ונצח הוד יסוד: כי המוחין והמדות הם שייכין למהותו ועצמותו: ובחינת המוחין שמשכיל עצמותו הם בבחינת ראש: וגם הזרועות שהם חסד וגבורה והגוף שהוא תפארת המה שייכים לעצמותו שהוא האהבה והתפארות שמצד עצמותו כי כל עיקר האהבה והגבורה והתפארות עיקרם המה באדם לאהוב מה ששייך לנפשו ומצד כח נפשו המה המדות: והנצח הוד יסוד המה בחינת מדות להשפעה כידוע ליודעי ח"ן שבהם הוא עיקר ההשפעה ושליש תפארת האחרון נעשו מוחין להשפעה זו כי כל המדות נמשכו על פי ההשכלה ומקבלים מהם ומתנהגים על פי המוחין וכמו שיש מוחין להמדות ששייכים לעצמותו כן יש מוחין להמדות השייכים להשפעה לזולתו והמוחין של מדות ההשפעה שהם נצח הוד יסוד הוא שליש תפארת האחרון שהם נצח הוד יסוד דתפארת כידוע שנצח הוד יסוד דעליון נעשו מוחין לתחתון הימנו: וכן הוא בנמשל בכל בחינות השפעתו יתברך אשר בכלל נקרא אדם דהיינו זעיר אנפין ואריך אנפין ואדם קדמון שהוא כח השפעתו יתברך בבחינת נבראים ושורש ההשפעה ומקורה הכל נקרא בשם אדם: ושלא בבחינת ההשפעה כי אם בבחינת עצמותו נקרא אין סוף ברוך הוא ואין לתאר אצלו יתברך שום פרסא והבדל כי אם בבחינת השפעתו יתברך מוכרחים לתאר בשם פרסא דהיינו באדם קדמון שחוא בחינת שורש דשורש ובאריך שהוא בחינת שורש ובזעיר אנפין שהוא בחינת עצם השפעתו יתברך הנגלית בבחינת עולמות בכולם מוכרחים אנו לתאר הפרסא כנזכר לעיל: והנה הגם שמוכרחים אנו לתאר בחינות הפרסות הנזכרים לעיל הכל הוא בערכינו מוכרחים אנו לתאר זה אבל לא בערכו יתברך כי כל יכול והוא מקורא דכולא בלי נודע שורש התמשכותו איך ומה ובאיזה אופן כי הכל גלוי לפניו יתברך וסוקר בסקירה אחת כו':לכן נאמר והבדילה הפרכת לכם לכם דייקא לגבי דידן הוא ההבדל אבל לא לגביה יתברך. לכן אנו מעריכים בו פרסא בערך עצמותו גופא לבחינת השפעתו כנזכר לעיל אבל בבחינת גילוי שהוא המלכות הכל הוא גילוי

והבן זה מאד ויתבארו אם ירצה השם במקומם בביאור יותר נמצא כאשר תסתכל בדרגין כל בחינות העולמות והדרגין תלוי בבחינת מלכותו יתברך ועל ידי בחינה זו אנו מדברים ומייחדים בבחינת דרגין עילאין בבחינת הספירות. ולכן מבואר בזוהר הקדוש מאן דסליק לעילא מינה משפילתו לתתא מינה: דהיינו שמבין בבחינת דרגין מתחלקין ומהותים נבדלים מצד העצם משפילתו לתתא מינה דהיינו שנעשה נפרד גמור בלי בחינת דמיון דילה כי אם כל ההתבוננות בבחינת דרגין הכל על ידי בחינת מלכות כמבואר לעיל באריכות שהוא מצד ציור ודמיון אבל לא מצד העצם והוא שגילה לנו האר"י זכרונו לברכה ענין האור והגילוי שכל חילוקי הדרגין הוא רק מצד האור וגילוי אבל לא מצד העצם והיא היא בחינת מלכותו ממש שהיא נקרא אור וגילוי כאשר יבין המבין בעומק והיא הקדמה עמוקה להבין שורש היחוד וסתריו:

ולכן מבואר בזוהר הקדוש בלא איהי לא אקרי אחד ודי למבין. ובה שורש כל השבירה והתיקון כמבואר בעץ חיים כי לכן נקראו מלכים שנשברו בבחינת מלכים דווקא שהוא בחינת מלכיות של כל ספירה דהיינו הגילוי. כי בבחינת הגילוי הנגלה שהוא נקרא דמיון שם שייך שבירה ותיקון ולא מצד העצם[11] הגם שמבואר בעץ חיים גם כן ששבעה תחתונות שהם המדות בהם היתה השבירה הכל הוא מצד המלכות שהוא הגילוי בבחינת הסתרה כי המדה היא עצם המדה כמו מדת אהבה וחסד הנה המדה בעצמה שהיא האהבה היא עצם וכח וחיות האהבה אשר בכוחו יתברך ופעולת כחה וחיותה הוא על ידי בחינת הגילוי הנגלה אליו: כמו למשל באדם יש בו כח האהבה כאשר בכח נפשו יש בכחה המדה לאהוב:

וגילוי כח האהבה היא לאיזה דבר שמצייר בדעתו להתפשט ולהתמשך אליו אם למשל שמצייר בדעתו איזה חפץ נאה תתגלה מדת אהבתו לאותו חפץ: או לאכול איזה דבר שבא לו במחשבתו: או איזה לבוש וכדומה לזה נמצא שינוי כח אהבתו הכל לפי ציורו ודמיונו. אבל עצם האהבה בעצמה. הוא כח לבד מכחות הנפש. אף על פי כן למקום שתתפשט שם הוא מקומה הגם שבעצם הוא מהות אחד. כן הוא בנמשל כביכול

אחת לכן בבחינת גילוי אין שום פרסא מפסיק כי אין צמצום מעלים לפניו יתברך וכל הדרגין אצלו יתברך בשוה בבחינת גילוי אחד כי אם בחינת הפרסא הוא בין אצילות לבריאה כי בריאה הוא בחינת גילוי לגבי דידן בודאי מוכרח להיות הפסק בבחינת גילוי דוקא כי בבחינת בריאה הוא עיקר הצמצום כנזכר לעיל ומזה תבין שאין להעריך חס ושלום הצמצום שלא בבחינת בריאה כי אם הכל הוא מצד הנבראים ועיקר מהות הצמצום הוא על ידי פרסות הנזכרים לעיל: והגילוי הוא בחינת בקיעה ולא כמו שחשבו רבים להעריך הצמצום כפשוטו ממלכות דאין סוף חס ושלום לדבר ולהרהר בזה והוי"ה יכפר כי לכל העם בשגגה:

[11] **ולכן** יבין המבין אשר רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום חיבר תיקוני זוהר המדבר מבחינת המלכות כידוע למבין להיות הקדמה לזוהר הקדוש כי בזוהר הקדוש מדבר בענין הספירות בבחינת עצם לכן הקדים לזה ספירת המלכות ואז התחיל לדבר במהות הספירות והבן ודי למבין:

שבחינת מדותיו יתברך שהם בחינות שבע תחתונות המה כחותיו יתברך הנכללים ומיוחדים בעצמותו יתברך אשר בהם אין שינוי כלל כי אם שהוא ברוך הוא והם הכל כח אחד בלי שינוי אבל שינויים הוא לפי התגלותם ודמיונם וציורם שהיא מדת מלכות של כל מדה וכאשר היתה התפשטותו בבחינת הצטיירות הגבול אז נקרא בחינת שבירה דהיינו בחינת הסתרה גמורה שנגלה מכחו יתברך שהם מדותיו בחינת אהבה וחסד להתגלות היש ונפרד ולהיות בבחינת חיות וכח לבחינת נפרד: נמצא הגם שהיא כביכול מחיה בחינת נפרד ויש שהיא בחינת השבירה אף על פי כן אין היש והנפרד מהות נבדל מצד עצמות כוחו וחיותו חס ושלום. כי באמת אין דבר נבדל ממנו והכל הוא כחו ומהותו בלי שום שינוי כלל כי אם מצד גילוי שהוא בחינת ההסתרה על ידי מדת מלכות נגלה בבחינת יש אבל לא בבחינת העצם לכן עיקר השבירה היה במלכיות של המדה. והוא המבואר בעץ חיים שכל השבירה הוא מבחינת שם ב"ן שהוא הגילוי: ולא מצד שם מ"ה שהוא המהות ודי למבין.

אך אף על פי כן מחמת כחו וחיותו המחיה את היש בבחינת חיות נפרד דהיינו שנגלה חסדו יתברך שהוא התמשכותו יתברך בבחינת נפרד ובבחינת רע נופל בו לשון שבירה אפילו במדת החסד בכחה ומהותה מאחר שמתמשך בבחינת יש אבל באמת הכל הוא מצד הגילוי שהוא לגבי דידן אנו מעריכים השבירה אפילו בבחינת מדותיו אבל לגביה יתברך שאין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך אינו נקרא שבירה כי אם בבחינת גילוי דהיינו התגלות מלכותו יתברך בבחינת עולמות תתאין שם הוא נופל לשון שבירה. ובזה השני ביאורים דעץ חיים אשר נראים כסותרים זה את זה יבואו על נכון ודי למבין :

וכן התיקון הכל בבחינת מלכות. דהיינו כשנתגלה על ידי היש יחודו יתברך בבחינת יחוד הדרגין לקשרא דא בדא ולשלבא דא בדא ולקשרם אליו יתברך בבחינת ביטול היש על ידי תורה ועבודה אז נעשה התיקון גם במדותיו יתברך שיהיה בבחינת יחוד אליו יתברך על ידי גילוי מדת מלכות כמבואר לעיל בבחינת שבירה ככה הוא בבחינת תיקון והמבין יבין ולכן כל הגדלות והקטנות דזעיר אנפין הכל הוא על ידי מדת מלכותו יתברך והכל על דרך הנזכר לעיל והמבין יבין ויש בזה פרטים לאין מספר ויתבארו אם ירצה השם במקומם:

פרק יז

והעולה מכל דברינו הנזכרים לעיל שהתשע כחות שהן מהות המדות נקרא זעיר אנפין והתחלקותם לתשע הוא מטעם המבואר לעיל שכל בחינת מהות הדרגין הם שלשה שנחלקו לשלשה דהיינו מושכל מוטבע מורגש וכל אחד ואחד נתחלק לשלשה קוין והם

עיקר האצילות שהם כחות ודרגין דבריאה יצירה עשיה הנערכים בכחו יתברך לבחינת תשע כחות מצד התגלות התחלקותם בבריאה יצירה עשיה הגם שבבחינת מהותיהם הכל כח אחד. אבל מצד הבריאה אנו מתארים בכחו יתברך לתשעה כחות מחולקים אך אף על פי כן המה הכל ביחוד בכח אחד מיוחד שהוא אין סוף יתברך: ולכן נקרא זעיר אנפין שהוא עיקר האצילות בעל תשע ספירות. כי עיקר זעיר אנפין קריאת שמו הוא מצד הכוחות המתגלים בבחינת נבראים וכחות כל הדרגין כאשר הם אצלו יתברך נקראים אצילות ונקרא זעיר אנפין לשון קטנות כי בחינות כחות הדרגין הנזכרים לעיל הם נקראים קטנות וצמצום לגבי אין סוף ברוך הוא: ובבחינת נבראים לא תמצא יותר מבחינות תשעה הנזכרים לעיל הגם שיש כחות בנבראים לאין מספר אבל כולם נכללים באלו התשעה כמבואר לעיל ולכן נקרא גם כן בעל תשע ספירות מצד הבריאה אבל שלא מצד הנבראים אין לתאר אליו יתברך שום מהות ודרגא ושום ספירה וזהו נקרא קודם האצילות דהיינו שלא מצד הנבראים כמבואר לעיל:

והנה הגם שפעם מבואר בעץ חיים שעיקר זעיר אנפין הוא שלשה מדות שהם חסד גבורה תפארת: ופעם מבואר שעיקרו הוא וי"ו קצוות לכן יצא בבחינת וי"ו נקודות והם עיקר מהותו והשלשה ראשונות המה באים בסוד תוספות. ופעם מבואר שבבחינת קטנות הוא שלשה כלול בשלשה ולא נתגלה אלא בבחינת נצח הוד יסוד. אשכילך בינה על ידי הקדמה אחת היות שבכל שלשה בחינות מושכל מוטבע מורגש הנזכרים לעיל בחינת המוטבע היא העיקרית מכל הבחינות הנזכרים לעיל. והבחינת מושכל ומורגש הם בחינות נוספות: ותראה ותבין כן בכל הבחינות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין דהיינו נתחיל מבחינת הצומח שעיקר הפרי הוא טעמה וכחה הנטבע בה דהיינו אם למתיקות או למרירות או לחריפות או לסעוד הלב אשר הוא מכח ההטבעה שבה. והמושכל שבה דהיינו להשכיל הטבעתה איך ומה היא אופנה היא אינה מעצם ההטבעה ואינו נוגע לעיקר טעמה אשר לזה היא סיבת וכוונת התהוותה כי אם בחינה נוספת עליה: וכן הרגשתה דהיינו ממשתה והרגשת גוף הפרי אינה נוגעת לעיקר כוונתה שהוא המתיקות וסעידות הלב כי עיקר המתיקות והסעידה היא כח הטבעתה נמצא היא גם כן בחינה נוספת: אך אף על פי כן נצרכים השני המהותים הנזכרים לעיל כי בלי הרגשת הפרי בבחינת גופה הרי אין מקום לכח ההטבעה בעצמה להתגלות ולהיות לה קיום והעמדה כי כח טעמה נגלית על ידי גוף הפרי והרגשתה וגם בלתי המושכל לא יודע טעמה אם היא מתוק או היפוך ולמה היא פועלת פעולת הטבעתה ואין צריך להאריך בזה כי המבין יבין מעצמו:

וכן באדם עיקרו של אדם הוא הלב שהוא המדות שהוא טבעיות מדותיו וכל ההנהגה של אדם הוא על ידי מדותיו לאהוב או לשנוא ולהיות לו חפץ ורצון כנראה בחוש שעיקר חיותו הוא בלב והמוחין שלו הוא המושכל אינו כי אם להנהיג את המדות ולגלותם וככה המורגש שלו שהם הנצח הוד יסוד וכלי המעשה שלו המה בכדי לגלות ולפעול על ידם מדותיו נמצא המה אינם עיקרים ממהות האדם כמו המדות והמדות הם עיקרים של האדם: וככה הוא בבחינת עולמות עיקרם של העולמות הוא בחינת היצירה דהיינו הנהגת כל עולם העשיה הוא על ידי מדותיו יתברך אם לחסד או לגבורה או לרחמים ובהם הוא עיקר הנהגת הנבראים וכל המשכתו יתברך הוא הכל על ידי המדות. ובחינת העשיה הוא הרגשתם וגילוים של המדות הפועלים ומתגלים בעשיה ובחינת בריאה הוא הנהגת המדות שהוא בחינת מושכל איך יפעלו המדות באיזה אופן נמצא עיקר המשכתו יתברך הוא על ידי בחינת יצירה והבריאה והעשיה המה בחינות נוספים.

ולכן נקרא מט"ט שהוא ביצירה שרו של עולם שכל התנהגות העולמות על ידו שהוא המדות. ולכן שיעור קומה של יוצר בראשית שהוא הקדוש ברוך הוא הוא בבחינת יצירה כמבואר בפרקי היכלות ושם הוא בחינת משנה כי משנה היא ביצירה כי עיקרית היא המשנה. דהיינו מצוה ועבירה זכאי וחייב אסור ומותר כשר ופסול שהוא עיקר כונת המשכתו יתברך לעולמות שיהיה נמשך דייקא באופן זה הוא הכל בבחינת היצירה שהם המדות. והתלמוד שהוא בבריאה הוא דק לגלות טעמים והשכלות של המדות: וכן בחינת מעשה המצות הוא כדי לגלות חסדו וגבורתו ותפארתו יתברך אשר לזה הוא עיקר הכונה בבריאות העולמות לגלות חפצו יתברך שהם מדותיו יתברך: וכן כל עיקר מהעבודה לייחד מדותיו ולבטל כל המדות אליו יתברך נמצא עיקרה היא היצירה:

פרק יח

והנה הגם שהבריאה ועשיה המה דברים נוספים אף על פי כן נצרכים המה ולעיקרים נחשבים: מצד שהבריאה היא עיקר הנהגת היצירה כנזכר לעיל: וגם שם הוא גילוי כונתו יתברך בהמדות. והעשיה היא עיקרית לגילוי המדות כי כל עיקר גילוי המדות הוא בעשיה בכל כוחות הנבראים המתגלים בעשיה. ועל ידי עשיה הוא גילוי היצירה בכל אופנים הן בכל כוחות המדות והן ביחודם והן בבחינת המדות ולכן נקרא בעשיה בחינת אופנים: כמו שעל ידי אופנים גשמיים מוליכים העגלה והמרכבה למקום חפצו של הרוכב עליו הגם שעיקר הוא הרוכב על העגלה והמרכבה שהוא רוכב בה אף על פי כן בלי האופנים לא תוכל להתנהג: כן הוא גם כן הגם שהעיקר הוא המרכבה דהיינו היצירה בבחינת מט"ט והרוכב בו שהוא יוצר בראשית שהוא הקדוש ברוך הוא אף

על פי כן על ידי העשיה וגלגלים הגשמיים והרוחנים שהם בחינת העשיה מנהיגים את המרכבה של היצירה ועל ידם מתגלים ודי למבין. והנה כאשר הוא בבחינת העולמות כן אנו מתארים כל הכחות האלו אצלו יתברך שהוא בחינת האצילות שהוא בחינת זעיר אנפין כמבואר לעיל :

אשר על כן עיקר מהותם של בחינת הספירות שהם כח המשכתו יתברך בבחינת עולמות שנקרא זעיר אנפין הם בחינת חסד גבורה תפארת שהם בחינת המדות ובחינת המוטבע שבאצילות. כי כל ההנהגה וההתגלות הוא על ידי חסדו וגבורתו ותפארתו יתברך. והמוחין שהם חכמה בינה דעת המה בבחינת תוספת דהיינו הנהגתם של המדות: והנצח הוד יסוד המה גילוי המדות אשר על ידם מתגלים לבא להתגלות הפעולה אשר על כן עיקר מהות בחינת זעיר אנפין הם שלשה שהם חסד גבורה תפארת אף על פי כן יצא בבחינת וי"ו נקודות כי בחינת חסד גבורה תפארת כל גילויים המה על ידי נצח הוד יסוד כי בחינתם בעצמם אינם בערך גילוי כי המה רק כוחות טבעים והתגלותם הוא כאשר באו לידי גילוי הן בדבור והן במעשה באיזה דבר להתפשט:

אבל בכחם הם סתומים ואינם בערך ההתגלות לכן יצא הזעיר אנפין בבחינת וי"ו נקודות: אבל בחינת המושכל שבו הגם שהוא מקור להמדות ומנהיגם אף על פי כן המה לפעמים אינם בערך גילוי כמו שאנו רואים בבחינת חיה שבכל התגלותה אינו נגלה כי אם המדות והטבעיות שבה הגם שמוכרח להיות לה איזה דעת כמבואר לעיל אך הוא בבחינת העלם ומיעוט אבל עיקר הגילוי אצלה הם המדות שהם מוטבע אבל בלי הרגשה בבחינת גוף וכלי המעשה לא תמצא בריה בעולם: וכן הוא למשל באדם כי בקטן אינו נגלה כי אם מדותיו והמה העיקרים הגם שיש לו איזה מושכל אבל הוא בהעלם כו' אשר על כן לא תסתור זה ממה שמבואר במקום אחר שעיקר כוונתו יתברך הוא העשיה וכמאמר סוף מעשה במחשבה תחלה וכאן נאמר שעיקרם המה המדות: כי באמת עיקר כוונתו יתברך להיות כבודו ואלק"ותו יתברך בבחינת עשיה דוקא כי על ידי בחינת עשיה נגלה כבודו יתברך ויחודו מצד שבעשיה הוא היש הגמור והזולת וההרגש ממש וכאשר מבטלין העשיה אליו יתברך וממשיכין רצונו יתברך בעשיה בזה יגלה כבודו בגילוי גמור אשר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אבל עיקר כוונתו הוא להתגלות אלק"ותו ולכוונה זו הוא המשכות מדותיו יתברך רק שעל פי מדותיו אינו בערך גילוי אבל על ידי העשיה היא משלמת בפועל כונתו וחפצו דהיינו מדותיו יתברך ועל דרך משל בהבדל ממלך בשר ודם אשר אהבתו ותשוקתו לגלות כבודו בגילוי גדול:

והנה להתגלות כבודו אי אפשר להתגלות כי אם על ידי שיכבוש מדינות רבות ואיים רחוקים וימשול עליהם ובטלים אליו ועוד זאת אם מנצח שונאיו בזה יגדל כבודו יותר ויותר וכל הרחוק יותר שם יגדל כבודו: נמצא עיקר כונתו ותשוקתו הוא במדותיו רק על ידי המדינות והאיים בזה מוציא כונתו וחפצו אל הפועל: כן כביכול בנמשל כי עיקר בריאת העולמות הוא בשביל גילוי אלק"ותו יתברך שהם מדותיו יתברך המתגלים מחפצו הקרום: אבל עיקר השלמת מדותיו וחפצו יתברך הוא על ידי עשייה ודי למבין נמצא העשייה היא עיקרית להשלמת כונתו ועל זה נאמר בזוהר איהי שלימו דכל ספיראן שהיא מלכותו יתברך שהיא מקור היש וההסתרה ובלא איהי לא איקרי אחד ודי למבין:

וכל זה אנו מדברים מצד השתלשלות הפרצופים וקבלתם זה מזה אבל בבחינת למעלה מהשתלשלות שהוא עצמותו ברוך הוא שלא בערך חכמה ומדות הרי בחינת היש שהיא מלכותו יתברך עיקרית והיא אשת חיל עטרת בעלה ויתבאר אם ירצה השם לקמן: לכן הזעיר אנפין שהוא עיקר כח הנהגות עולמו יתברך ראשית גילויו ויציאתו בבחינת התגלות הוא בוי"ו נקודות שהוא הטבעה והרגשה כנזכר לעיל הגם שהכל הוא על פי כונתו יתברך והנהגות המדות הכל הוא על פי המוחין כמו שכתוב הוי"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה בשלשה דברים נברא העולם כו': אבל הם בבחינת נעלמות: ולכן זעיר אנפין הוא בחינת וא"ו:

אך מחמת שכל הנהגות המדות הוא על ידי הנהגות המוחין לכן יש ראש לוא"ו לרמוז על המוחין שלו בהעלם כמבואר בעץ חיים ולכן כאשר מדבר בבחינת התגלות המדות הוא בעל וא"ו קצוות ובחינת וא"ו נקודות אבל כשמדבר על עיקר מהותו אינו אלא שלשה שהם חסד גבורה תפארת שהם עיקר מהות המשכתו יתברך ובחינת המוחין ובחינת נצח הוד יסוד המה אינם מעיקרית מהותו כי אם מהות נוסף על מהותו. ובשורש בחינת המושכל והמודגש דהיינו המוחין והנצח הוד יסוד הכל שורש אחד להם כמו שכתוב עטרת זקנים בני בנים וכמבואר בזוהר הקדוש שזקנים הם המוחין ובני בנים הם נצח הוד יסוד כי נצח הוד יסוד הוא ההנהגה שעל ידה מתנהגים המדות והנהגה זו נמשכת מהמוחין ודי למבין:

פרק יט

והנה הגם שמבואר בעץ חיים שהזעיר אנפין בבחינת עיבור הוא תלת כלול בתלת וכן הוא הולדתו בבחינת נצח הוד יסוד דהיינו שלא נתגלה כי אם בחינת נצח הוד יסוד ולא תסתור למה שמבואר לעיל שעיקרו הוא חסד גבורה תפארת מתרץ בעצמו בשער הזעיר

אנפין שעיקר העיבור שאין בחינתו אלא בבחינת תלת גו תלת הוא חסד גבורה תפארת אלא שאינם נגלים אלא בבחינת נצח הוד יסוד:

להבין זה יובן על פי משל מאדם כי בכל ענייניו הן במשא מתן והן בשארי עסקיו או בהשפעתו פעם הוא עוסק בחשק בהתגלות אהבתו ותשוקתו אל הדבר שמתמשך אליו ומתגלים מדותיו בבחינת המעשה או הדבור או העסק: ופעמים עושה הדבר בקרירות ואינו מרגיש אהבתו ותשוקתו להדבר כי אם בבחינת נצחון והודיה והתקשרות אל הדבר בלי שום הרגשת התפעלות אף על פי כן כאשר תעיין בזה תראה שכל מעשיו הוא על פי מדות דהיינו שיש לו אהבה ותשוקה אל הדבר אבל היא מסותרת ואינה נגלית והמופת כי אם הוא בדרך נצחון ועקשות בלבד יעשה דבר שאין צריך לנפשו ושונא הדבר אלא שעושה השייך לנפשו וטבעותיו ומדותיו רק שהמה אינם נגלים ואינם נגלים אלא הנצח הוד יסוד והמה בבחינת העלם בתוך שכלו ובינתו שמבין שזהו שייך לנפשו ויוצרך לה לכן עושה הדבר הזה ולכן בעת הסתלקות והעלם הרגשת מדותיו כל עשיותיו הוא על ידי ההבנה שמבין שנצרך לעשיה זו. אבל אם לא מתבונן בבינתו את הנצרך לו לא היה עושה הדבר מאחר שבמדות לא נתגלה עדיין חפצו אבל בעת התגלות מדותיו באהבה אינו צריך להשים בינתו אל המעשה כי על ידי הרגשת אהבתו ותשוקתו ממילא עושה הדבר ועוסק בה ואינו צריך להתבונן תמיד בענין המעשה כי אם לפרקים להתבונן מה שצריך לנפשו ואיך צריך לנפשו בכדי לעורר מדותיו. וכל זמן שאינו מבין עדיין בשלימות העסק מוכרח להתבונן לפרקים בכדי לעורר מדותיו אבל כשמבין העסק והצריך לנפשו בשלימות אזי אינו צריך להתבונן כלל בזה ודי למבין:

ובחינה הראשונה שהיא התגלות הנצח הוד יסוד בלבד נקרא בחינת עיבור בבטן אימא שהוא הבינה והשכל כנזכר לעיל: ובחינת התגלות המדות נקרא בחינת לידה ויניקה דהיינו שנתגלו המדות מהשכל ומתנהגים בבחינתם בעצמם על פי המדה כנזכר לעיל רק שהמה בחינת יניקה דהיינו שיניקת המדות הוא על פי השכל מאחר שאינם נגלים ונגמרים בשלימות כנזכר לעיל וצריך לפרקים להתבונן במהות הדבר ובחינה שלישית דהיינו שנגמר אצלו בשלימות בהבנת מדותיו והתגלותם בשלימות נקרא גדלות ואין צריך לאימא שהוא השכל להתבונן בזה ודי למבין:

וכן הוא כביכול למעלה בנמשל כי בבחינת התהוות בחינת העולמות בבחינת חיצוניות בבחינת עשיה דהיינו שאינו נגלה חיותו וכחו יתברך כי אם התגלות הנבראים הוא רק בבחינת עשיה נקרא בחינה זו בזעיר אנפין לגבי כחו יתברך כמבואר לעיל בחינת נצח הוד יסוד הגם שנעלמו בתוכם מדותיו יתברך בחינת חסד גבורה תפארת גם המוחין

חכמה בינה דעת אבל הם בבחינת העלם והסתר ונקרא אז תלת כלול גו תלת ונקרא בחינת עיבור במעי אימא דהיינו התהוות העולמות הוא על ידי בינתו יתברך מאחר שלא נגלה כונת העולמות כי אם אנו מתארים בערכינו טעם התהוותם בכח בינתו יתברך.
וכאשר נגלה ביטולם של העולמות בבחינת יחודו יתברך ונגלה יחוד מדותיו יתברך וחסדו וגבורתו ותפארתו דהיינו גילוי אלק"ותו וחפץ הנהגתו בבחינת כחותיו יתברך נקרא בחינה זו יניקה ואז נקרא זעיר אנפין בעל שש קצוות דהיינו שנגלה חפצו יתברך בבחינת מדותיו ואז נקרא זעיר אנפין יונק משדי אמו דהיינו מכח בינתו יתברך אשר שם הוא טעמו וכונתו לחסדו כו' בבחינת התמשכות העולמות ובבחינת בינה נגלה עצם כונתו ויחודו בבחינת אין סוף יתברך: ולכן נקרא הבינה עלמא דאתי דהיינו דאתי תדיר ממקור החיים: ולכן נקרא זעיר אנפין אז בבחינת יניקה כי בבחינה זו עדיין לא נגלה בגילוי התגלות עצמותו יתברך: והתקשרותו והתאחדותו נעלמות מצד העצם: כי אם על ידי ההתבוננות בבחינת אין סוף יתברך אשר ממנו יתברך נפעלים כל העולמות ומהווים ומקיימם תמיד יש מאין אבל היש מצד עצמו עדיין נערך למהות בפני עצמו רק מצד ההבנה הכל אחד אבל לא מצד הנגלה. לכן ביטול היש והתאחדותו צריך תמיד לינק מהבינה: אבל שלא על ידי הבנה במקור היש נגלו העולמות בבחינת נפרד רק על ידי הבינה מתפעל לבטל היש ולאחדו וזהו באתערותא דלתתא ככה התגלות התאחדותו מלעילא אינו נגלה רק בבחינת הבנה ונקרא בחינה זו יניקה: וכאשר נגלה עצם כונתו יתברך בבחינת עולמות שהוא גילוי עצמותו יתברך בהתכללות גמור בלי שום הסתרה ונגלה על ידי העולמות עצם יחודו בביטול גמור שלא על ידי ביטול המדות כי אם גילוי עצמותו יתברך נקרא בחינה זו בזעיר אנפין מוחין דגדלות ואז אינו צריך לאמו שהיא הבינה כי מאחר שנגלה עצם יחודו יתברך שאין זולתו הרי אין נצרך להבינה כי בחינת בינה אין שייך אלא במהותים נבדלים בגדרם ורחוקים זה מזה בבחינת גילוי ובבחינת גילוי גבוהים במעלה זה מזה מחמת הסתרת מהות הגבוה מהנמוך אז נצרך הבינה בכדי לחברם ולקשרם וליחדם זה בזה: כן הוא בהנהגת העולמות כי כאשר נגלה כח הגבול שהם עולמות במהות נבדל מבלי גבול מצד ההסתרה אז נצרכת הבינה להתבונן שהכל הוא אחד מצד אמיתותו יתברך ולקשרם וליחדם על ידי בחינת בינה זו: אבל כאשר נתגלה עצם יחודו בבחינת מהותו לבדו יתברך כאשר הוא באמיתותו יחוד כל הדרגין אליו יתברך באין העלם והסתר הרי אינו נצרך להבינה כי אם התגלות הבינה עילאה לעטרא ליה ולנגדא עליה מבועין מתיקין: דהיינו המשכתו יתברך בבחינת אין סוף

יתברך בהתכללות עצום בבחינת תענוג בבחינת השפעות חדשות בלי הפסק מבחינת אין סוף יתברך בבחינת עתיק וכידוע אשר התגלות עתיק הוא בבינה ודי למבין והבן: וכל הבחינות הנזכרים לעיל תלוי בעבודת התחתונים ובהתעוררותם כי כאשר עבודתם היא רק בבחינת עשיה דהיינו בקבלת מעשי המצות בבחינת עשיה ובבחינת עול מלכות דהיינו שאינם משיגים יחודו יתברך והתהוותו רק בבחינת עשיה ככה אתערותא דלעילא גם כן בבחינת גילוי הנצח הוד יסוד וכאשר עבודתם בבחינת יחוד ליבטל אליו יתברך על ידי המדות אהבות ויראות ורעותא דלבא במסירת נפש לאחד על ידי התבוננתם ביחודו יתברך כן אתערותא דלעילא גם כן להתגלות מדותיו יתברך בבחינת יניקה כנזכר לעיל: ואם בטלים בבחינת התכללות עצום בבחינת התפשטות הגשמיות אשר אין העולם מסתיר לגבי יחודו יתברך כאשר היה בזמן בית המקדש וכאשר יקרה מקרה טהור גם אחר החורבן בגדולי הנפש צדיקים גדולים יחידי סגולה אז גם כן אתערותא דלעילא להיות מוחין דגדלות בבחינת זעיר אנפין: ויש אופן גם כן לבחינות הנזכרים לעיל על ידי סגולת הימים כמו שבתות וימים טובים: אבל הכל הוא אחד כי אלו הימים המה גם כן ניתנו לישראל: והדברים אלו ארוכים מארץ מדה מה שיש לדבר מזה וכמעט יצאנו מכונתינו כי כל עיקר כונתינו לגלות ענין זעיר אנפין והטעם שהוא בעל תשע ספירות ולהורות שאין בו פחות מתשע כמבואר לעיל: הגם שפעם הוא בחינת שלושה ופעם הוא שש קצוות הכל הוא מצד ההעלם והגילוי: אבל בעצם הוא לא פחות מתשע בחינות הנזכר לעיל: וכל הבחינות הנזכרים לעיל הוא התואר וגם המספר שלהם הוא הכל מצד הנגלה בבריאה כנזכר לעיל אבל לא מסטריה כביכול:

פרק כ

והנה מדת מלכותו יתברך שהיא בחינת עשירית עיקרה היא רק נקודה אחת והתשע ספירות שלה באין בתוספת כי עיקר מדתה הוא רק בחינת הגילוי בלבד על דרך משל מלך בשר ודם אשר עיקר התגלותו הוא רק מלך על עמו בכלל אך כשיתבוננו בו יותר יהיה נגלה גדולתו וגבורתו וחכמתו ובינתו כו' כן הוא עיקר התגלותו יתברך בעולמו הוא אשר ברא העולם והוא מלך על העולם והעולם בטל אליו יתברך. והוא גילוי בחינה אחת אשר קודם בריאת העולם הוא בבחינת סתימו דכל סתימין ועתה על ידי בריאת עולמו נגלה ממהותו יתברך העולם כו' נמצא עיקר הבחינה הזו הוא רק בחינה אחת שהוא הגילוי ממנו יתברך בעולמות בבחינת מלך בלבד אך בבחינת הגילוי הזה יש בו כמה בחינות דהיינו הנגלה בלבד בבחינת התגלות חיצוניות העולם וכאשר מייחדים ביחודו יתברך אז נגלה על ידי הגילוי הזה יחודו בבחינת גדולתו וגבורתו ותפארתו וחכמתו

ובינתו ודעתו יתברך אשר הכל הם ביחוד גמור עם עצמותו: והגילוי הזה הוא מבחינת גילוי כחותיו יתברך בבחינת הספירות: ולכן בחינת מדת מלכותו יתברך עיקרה אינה אלא נקודה אחד בחינת מלכות בלבד אבל כאשר נגלו מלכיות שבכל מדה ומדה בבחינת יחוד הזעיר אנפין כנזכר לעיל נעשית בעלת עשר נקודות:

וזהו שמבואר בעץ חיים שעיקר גדלה להיות בעלת עשר ושתהיה נגרלת בבחינת פרצוף בבחינת בנין הוא על ידי מלכיות דתשע ספירות דזעיר אנפין המתקבצין אליה ונעשית בבחינת פרצוף בעלת עשר כמוהו ודי למבין: ובחינת עלייתה תלוי גם כן במעשי התחתונים אם מדמין הצורה ליוצרה דהיינו שמייחדים העולמות ומתבטלין אליו יתברך ומייחדים מדותיו יתברך ביחודא חד אז נעשית בבחינת גילוי העשר בחינות דהיינו גילוי תשע כחות הנזכרים לעיל ובחינתה שהיא בחינת ציורה ודמיונה בתכלית היחוד ונגלה על ידה חכמתו ובינתו ודעתו יתברך וגדולתו וגבורתו כו' ויש בה גם כן כל הבחינות כמו שהם בזעיר אנפין ולא עוד אלא שכל בחינות הזעיר אנפין בעל עשר ספירות הכל הוא על ידי המלכות שהוא הגילוי כמשל הבן שמדמה מעשיו למעשה אביו כפי בחינת דמיונו בביטולו ככה נגלה במהותו של אביו כשביטולו בבחינת נצח הוד יסוד נגלה אצל אביו בחינת נצח הוד יסוד מכוחו וחיותו וכשביטולו בבחינת חסד גבורה תפארת שהם אהבה כו' נגלה אהבה בכח האב וכן בחכמה בינה דעת כו':

כמו כן הוא בחינת ביטולם של ישראל לאביהם שבשמים אם מדמין הצורה ליוצרה בבחינת ביטול העשיה בבחינת נצח הוד יסוד נגלה מכחו יתברך בחינת נצח הוד יסוד ואם ביטולם מבחינת מדות מאהבה ויראה נגלה ממנו חסדו וגבורתו ותפארתו: ואם מדמין הצורה בבחינת חכמה בינה דעת ככה התגלותו יתברך: לכן אנו מתארים כל הבחינות אצלו יתברך בבחינת זעיר אנפין: אבל הכל על ידי מדת הנוקבא שהיא המקבלת כל הכוחות האלו ובה תלוי כל עיקר היחוד על ידי ישראל המקשטין למטרוניתא על ידי עבודתם ותורתם כו'. והנה חס ושלום כשישראל אין עושין רצונו של מקום דהיינו שמתדבקין בבחינת יש ונפרד: ואינם מייחדים העולמות בבחינת ביטול אזי התשעה ספירות שהם מיחודו יתברך המה מסתלקין ולא נשאר אלא נקודה אחת שהיא בחינתה בלבדה שהוא הגילוי של בחינות העולמות להיות חיים וקיימים בבחינתם מכחו יתברך בבחינת יש ונפרד והוא על ידי כחו הפלא שגילוי הזה הוא גם כן פלא איך יתגלו בחינות עולמות בעלי גבולים מכחו שהוא בלתי בעל גבול: בלי התגלות הפלא זה בחכמה ומדות בבחינת יחוד העולמות וגילוי העולמות ממנו יתברך הוא רק בבחינת רצון שאין טעם לרצון לכן נקרא פלא וכתר כו'.

ומה שמבואר בעץ חיים שבעת הגלות תשע ספירות שלה הם בבחינת גלות ולא נשאר אלא נקודתה בבחינת אצילות: זהו על התשע ספירות שבבחינת נקודתה בעצמה כי אין לך נקודה שאינה כלולה מעשר: לכן כל התשע ספירות שלה שהוא מחכמה ולמטה הם בגלות בהתלבשות בבחינת יש ונפרד בבחינת סטרא אחרא דהיינו בחינת חיות היש הנגלה ליתן חיות לבחינת נפרד. ויש בבחינת נפרד שכל ומדות בבחינת יש גמור להשכיל היש ולאהבו והכל מבחינת המדות וכחות עליונים בבחינת התהוות מכח עצמותו כי אין דבר שחוץ ממנו והכל הוא מכחו יתברך המהוה את כל העולמות רק שהגילוי הוא בבחינת הסתרה גמורה בבחינת סטרא אחרא והגילוי הזה הכל ממדת מלכותו יתברך המדמה כל מהות כחותיו יתברך בבחינת עולמות כנזכר לעיל רק שהיא בבחינת גלות להתגלות בבחינת היפך בבחינת יש ודבר נפרד היפוך היחוד שהיא בחינת מלכות הרשעה שפחה כי תירש גבירתה. אבל התשע ספירות הבאים לה על ידי הוספה דהיינו תשע מלכיות דזעיר אנפין כנזכר לעיל דהיינו התגלות יחודו יתברך שבמדותיו אשר מדת מלכותו מגלה יחודו יתברך בעולמות בריאה יצירה עשיה תשע ספירות אלו מסתלקים בעת הגלות אשר לא נגלה יחודו יתברך בעולמות: אבל כחה ומהותה של מלכות הרשעה שהוא הדמיון הכל הוא מכח מלכות דקדושה אשר שורש דמיונה מאין סוף בעצמותו יתברך רק מצד הסתרה על פי כוונתו יתברך נדמה למהות נפרד: לכן לעתיד תתבטל מלכות הרשעה לגמרי כמו שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: והרשעה כולה בעשן תכלה בלי שום מהות כלל: ובחינת מלכות דקדושה תתעלה ואדרבה אז תהיה אשת חיל עטרת בעלה שתעלה לשרשה ומקורה בבחינת אין סוף שהוא מקור הדמיון מחמת כחו ומהותו שהוא כל יכול והשוה ומשוה כו' אשר אינו בבחינת גילוי המהות כלל ולא נודע כו'.

ולכן שני המאמרים דעץ חיים אינם סותרים זה את זה. והנה פעם מבואר בעץ חיים שתשעה ספירות שלה יורדים לבריאה יצירה עשיה בבחינת גלות וכתרה נשאר למעלה ופעם מבואר בהיפוך שלא נשארה למעלה רק בבחינת מלכות. ביאור זה הוא תלוי בביאור מ"ה וב"ן ואין כאן מקומם ואם ירצה השם במקומם בספר שער העבודה יתבאר.

פרק כא

ועתה אחר שביארנו התשע ספירות דזעיר אנפין וספירה עשירית בבחינת מלכות: נבאר עתה יחודם ואחדותם. היות ידוע שכל עיקר היחוד תלוי בספירות שכל יחודם הוא דייקא מטעם שהם עשר וכמאמר בעל ספר יצירה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר. והנה כשמדבר בבחינת זעיר אנפין שעיקרו הוא בבחינת תשע ספירות כמבואר

לעיל אשר כל חילוקי הדרגין המה בבחינת תשע. לכן אמר שהם עשר ולא תשע שלא תחשוב שאצילות הראשון הוא החכמה שנאצל מהמאציל ברוך הוא. וגם לא לחשוב חס ושלום שהתנהגות העולמות הוא על ידי הספירות שהם חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד: כי בזה לא ימלט משני פנים. אם אצילות הראשון הוא החכמה. או שתשער בכחו יתברך מהות חכמה חס ושלום אשר חס ושלום להרהר ולדבר בזה אשר החכמה מורה על ריבוי ושינוי והתחלפות ועל הזולת כנזכר לעיל באריכות וחס ושלום להרהר בזה בהמאציל ברוך הוא הפשוט בתכלית הפשיטות ואין לתאר חכמה אצל המאציל ברוך הוא ואיך יתגלה ממנו ההיפך המורה על התחלקות וריבוי ושינוי:

ואם תשער שהחכמה אינו מערכו חס ושלום רק שהאציל החכמה בבחינת הבדלה ממהותו אשר חס ושלום להרהר בזה. כי בזה סותר היחוד לגמרי אשר חס ושלום העולם מהות נבדל ממנו ואין פירוד גדול יותר מזה: וגם אם תחשוב שהנהגת עולמו יתברך המה על ידי ספירות בלבד. הרי העולם מחויב המציאות שמחמת החכמה והמדות יחויב כל הנהגות עולם בטבעם ומהותם וחס ושלום לדבר ולהרהר בזה. כי אם להאמין שכל העולמות מתנהגים ברצונו בבחינת אין סוף בלי שינוי וריבוי והתחלפות כלל ואין העולמות מחוייבים המציאות כי אם הכל ברצון ובנדבה. ועצמותו יתברך מתמשך בעולמות בלי שום שינוי כלל מקודם שנבראו לאחר שנבראו. ואין הספירות פועלים בו יתברך שום שינוי וריבוי והוא מתייחד עם הספירות ביחוד גמור והם אינם רק כלים להתשפטות עצמותו יתברך בבחינת עולמות:

לזה אמר בעל ספר יצירה עשר ולא תשע דהיינו שאצילות הראשון מבחינת מאציל ברוך הוא הוא בחינת כתר שהוא בחינת פלא דהיינו להיות נושא כל המהותים הנבדלים בנושא אחד ומדה זו סובל כל המהותים וכל ההפכים בנושא אחד דהיינו שיהיו נגלים מהותים נבדלים וכוחות משונות ואף על פי כן ישתוו אל המאציל ברוך הוא ולא יהיה שום סתירה ומנגד לכח המאציל ברוך הוא בשום צד ושיהיה שוים בתכלית ההשואה עם כחו יתברך. ובחינה זה הוא מופלא ומכוסה שאין שום שכל משיג זה הבחינה. ומקבלת מהמאציל ברוך הוא אשר לא נודע מהותו יתברך והוא נקרא שלימותא דכולא שאין מלבדו וכל הכחות הם בהשואה גמורה ובפשיטות גמור בכחו יתברך ככה הכתר הנאצל ממנו יתברך הוא כמוהו דהיינו שהוא מקור לגילוי הדרגין בבחינת גילוי ואף על פי כן יהיה ביחוד אחד ואין הבדל בין המאציל לכתר כי אם שזה עילה וזה עלול כמבואר בראב"ד ובפרד"ס:

אף על פי כן יש הבדל ביניהם כי בבחינת מאציל ברוך הוא הגם שכל הדרגין כמוסים בכחו יתברך: אבל לא נחית לחילוק דרגין כלל חס ושלום והם בכח השואה גמורה: אבל בחינת הכתר הרי נחית לחילוק דרגין ואף על פי כן משתוים כנזכר לעיל בכוחו הפלא. לכן מבואר בזוהר ובתיקונים כתרא עלאה אף על גב דאיהו אור צח ומצוחצח וכל נהורין מתחשכאן קמיה אוכם הוא קדם עלת העלות דהיינו הגם שבבחינת כתר הרי נגלה כחו יתברך בבחינת אין סוף אשר כולל כל הדרגין בהשואה וכל נהורין מתחשכאן קמיה ובטלים לגבי אור אין סוף אף על פי כן אוכם הוא קדם עלת העלות כי גילוי אין סוף שבכתר הוא מצד הדרגין אך שבטלים אליו ומתכללים בו יתברך כנזכר לעיל:

אבל בבחינת המאציל הרי אינו בערך דרגין כלל אשר אין להעריך בכח המאציל ברוך הוא ערך דרגין כלל. אבל כלל העולה שבחינת כתר הוא אצילות הראשון וגילוי הראשון מכחו יתברך בבחינת אין סוף שהוא המאציל ברוך הוא. כי על המאציל ברוך הוא אין לתאר שום בחינה ושום גילוי ושום שם וכינוי מאחר שלא נודע מהותו כלל ואינו בערך השגה כי אם גילוי הראשון הוא כחו הפלא המשוה כל הדרגין לכן בחינה זו היא מופלא ומכוסה ועל בחינה זו נאמר ישת חשך סתרו שאינו מושג המדה זו איך הוא כולל כל הבחינות והדרגין המתחלקים והם אצלו יתברך בהשואה גמורה ומבחינת כתר זה נאצל החכמה כמו שכתוב והחכמה מאין תמצא דהיינו שלא תאמר שהחכמה יש לה איזה ערך ויחוס אל המאציל ברוך הוא כי אם מציאותה הוא מבחינת פלא הזה אשר על כן אפילו אחר המצאה אינה מהות נבדל חס ושלום כי אם מתייחדת ביחוד גמור עם המאציל ברוך הוא על ידי כחו הפלא שהוא הכתר ובחינת חכמה כולל כל המהותים בכחה. וכל הנפעלים בכח העולמות הכל המה בכח החכמה הזו ונקרא יו"ד כמו שהיו"ד אינה אלא בחינת נקודה אחת והיא ראש לכל הצטיירות האותיות וממנה מצטיירים כל האותיות כי ממנו יכול להרחיב ולצייר כל אות לפי ציורו:

כן בחינת החכמה הוא ראש וכח שכולל כל הכוחות ובה נעלמים והיא כח מ"ה דהיינו מהות שאינו מושג ונעלם. והנה הגם שאינה מושגת ונעלמת אף על פי כן אינו דומה לספירת כתר כי בכתר אין שייך לומר עליו שהוא איזה מהות ואין שייך לומר עליו שהדרגין נעלמים בכחם מאחר שאינו בערך דרגין כלל לכן נקרא פלא. ולכן נקרא סתימו דסתימין דהיינו שהוא סתום אפילו מבחינת הסתימין שהיא חכמה. אבל בחכמה הרי יש בכחה כל הדרגין רק שהמה נעלמים בכחה על ידי בחינת כתר המאצילה בבחינת פלא: ומחכמה זו נאצלה הבינה שהיא הצטיירות כל מה שבחכמה להוציאם מכח אל הפועל. ובחינת בינה יצתה יותר להתגלות מחכמה והתגלותה הוא גם כן על ידי בחינת

הכתר שהוא הפלא שזה הכל פלא שיהיה בחינת הצטיירות להדרגין מכחו יתברך אשר אינו מערך מדות כלל: ושתי הספירות הם הכל מהות אחד. רק שחכמה היא כח כל הדרגין על ידי בחינת פלא. ובינה היא המציירת כל הדרגין ולכן נקרא ציר"י וכמבואר בתיקונים והכל הוא על ידי הפלא:

לכן עמידתן במקום אחד בבחינה אחת והן תרין רעין דלא מתפרשין. נמצא יש בבינה קבלה מן החכמה וקבלה מן הכתר כי זהו פלא שיבא לידי הצטיירות כחות ולפעול אותם. מאחר שהוא כביכול אין סוף ופשוט כי אם על ידי בחינת פלא כנזכר לעיל: ואפילו קבלתה מחכמה הוא גם כן על ידי בחינת כתר שהוא הפלא מאחר שאינו בערך דרגין כלל דרך כלל ודרך פרט גם כן דרגא לגבי חברתה אינם בערך אחד כלל. לכן אפילו בהשתלשלותם זה מזה הוא גם כן על ידי הפלא. ובחינת בינה הולידה בחינת חסד ונאצלה ממנו דהיינו שורש התגלות הויות לחוץ שהוא בחינת עולם דהיינו שבבחינת חסד נגלה כח העולם אשר היא בהעלם בחכמה ובינה כי כל חסד הוא להתפשטות זולתו בבחינה זו נגלה כח הזולת. לכן כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה: והנה בחינת חסד הגם שנאצלה מבינה: מקבלת מחכמה גם כן על ידי כח הכתר וגם כן מקבלת מכתר וכן הגבורה הנאצלה מהחסד וכן התפארת המקבל משניהם כולם מקבלים זה מזה על ידי כח הכתר שבכל בחינה וגם כולם מקבלים מכתר בעצמו שהוא הפלא וכן הנצח הוד יסוד הכל על זה האופן: ואין רצוני להאריך בכל הפרטים כי לא נחיתנא לבאר כל הפרטים שורש קבלתן זה מזה רק לבאר דרך כלל קישורם ויחודם זה בזה: ושורש אצילותם של כל אחד ואחד שהוא הכל על ידי הכתר ועיין בפרדס בשער הצינורות ובשער סדר עמידתן שם מבואר קבלתן זה מזה.

אבל הכלל העולה שכל התהוותם הוא על ידי כח הכתר שהוא בחינת פלא: וכל קישורם ויחודם הוא על ידי כח הפלא זה: וכאשר מבואר במאמר פתח אליהו אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין כו' ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון: כי אנת הוא עילת העילות שהוא כתר אשר בחינת כתר זה הוא פלא הוא דאפיק לון ועל ידו יצאו להתגלות בבחינת עשר ספירות והוא קשיר לון ומייחד לון ביחודא חד ולכן כלולים זה בזה וכל אחד כלול מחבירו ומכל העשר ומתקשרים ומתייחדים ביחוד גמור כמו קודם אצילותם וכח האין סוף מתייחד ומתכלל בהם בלי שום שינוי כלל ואין מוסיפין בו חס ושלום ריבוי ושינוי כלל ודבר נוסף על מהותו רק הוא אחד בלי שינוי כלל הכל על ידי כחו הפלא כמאמר התיקונים ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון: לכן עיקר שורש חילוק הדרגין הוא תשע בחינות: לכן נקרא זעיר אנפין בעל תשע ספירות דהיינו כשמדברים במהות זעיר אנפין

אשר כחו יצא לחילוק דרגין: אבל בבחינת יחודו הוא עשר: וכן כל היחוד הוא דייקא על ידי עשר: וזהו עשר ולא תשע ודי למבין והבן.

פרק כב

ועשר ולא אחד עשר הוא כשנעריך גם כן ספירת מלכותו יתברך עם התשע כחות שהם הספירות הנזכרים לעיל: לא תימא שהיא ספירה נוספת ומהות בפני עצמה מהיו"ד ספירות הנזכרים לעיל דהיינו מאחר שכחה ומדתה הוא לצייר ולדמות כל מהות בבחינת דמיון והתגלות ולהסתיר בבחינת בריאה יצירה עשיה בבחינת חילוק כל מהות כל אחד ואחד בבחינת דמיון ותמונה כמבואר לעיל לא תימא שהציור והדמיון הוא מהות חלוק מהמהותים והכחות הנזכרים לעיל והדמיון אינו שוה להכח חס ושלום כי אם שהכל הוא כח אחד ומהות אחד מכחו יתברך בבחינת השואה גמודה מכחו יתברך הכולל כל הכחות והוא הנותן בהם כח מהותם וציורם ודמיונם מבחינה אשר לא נודע מהותו:

ושורש הדמיון הזה הוא גם כן בחינת פלא ולכן נקרא כתר מלכות ולכן היא גם כן נכללת ונערכת בבחינת עשר הנזכר לעיל כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל: לא כמשל מאדם בשר ודם שדמיונו אינו ממהותו כשרוצה לדמות דבר הרי הוא מדמה בבחינה ומהות אחר והוא ודמיונו אינו עצם אחד כי הוא מהות אחד והדבר שמדמה בשכלו הוא מהות נבדל ממנו והוא מורכב מגוף ונפש לכן אין הדמיון שוה לו: אבל הקדוש ברוך הוא מאחר שאין דבר חוץ ונבדל ממנו ואין כח אחר זולתו והוא לבדו פשוט בלי הרכבת כח אחר: נמצא כל דמיונו וציורו הכל הוא כחו יתברך לבדו: ואיך ומה הוא להיות נושא שני הפכים אלו הוא על ידי כחו הפלא לבדו: לכן הוא ושמו אחד בלי שום שינוי ומהות אחד ואיהו הוא שמיה ושמיה הוא איהו מאחד שאין זולתו ועל זה נאמר וכבודי לאחר לא אתן: כי הכל כחו לבדו בלי שום שינוי כלל: וכל התדמות הדרגין אשר יצאו לחלק בין מהות למהות ובין כח לכח בכל העולמות והנבראים הכל הוא לגבי דידן אבל לא לגביה יתברך כי אצלו הכל ביחודא חד:

ולכן מבואר בזוהר וברעיא מהימנא כי מסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא לשכינתיה ואדרבה היא משלמת לכל ספירות ועל ידה הוא יחודם והתקשרותם על ידי כחו הפלא. ולכן לית לה מגרמה כלום ומקבלת מכולם ובשורשה משפעת לכולם כמבואר לעיל באריכות: וזהו עשר ולא אחד עשר ולכן אפילו כשתעריך ספירת המלכות בבחינת הספירות אשר לפי זה היה נצרך למנות אחד עשר עם ספירת כתר: על זה אמר ולא אחד עשר כי ספירת מלכות היא התגלות הפלא שהוא הכתר שעיקר מדת מלכותו יתברך לגלות הספירות ויחודם והגילוי הזה הוא בבחינת הפלא

שהוא הכתר: ומדתה אינה מהות בפני עצמה למנותה למדה בפני עצמה כי לית לה מגרמה כלום כי אם שמגלית יחודו על ידי כחו הפלא:

ולכן אמר ולא אחד עשר כי הם המה עשרה בעצמם בלי שום תוספת כלל ועל כן בסטרא אחרא נמנין לאחד עשר כידוע מענין אחד עשר סמני הקטורת ואחד עשר ארורים שבמשנה תורה ועשתי עשרה יריעות שהוא הכל לברר מדות הנוגה להביאם אל הקדושה: לכן הם אחד עשר ספירות שבבחינת סטרא אחרא הרי המלכות שהוא הגילוי לחלק יצאת דוקא בבחינת יש ונפרד גמור דייקא כי את זה לעומת זה עשה האלקי"ם כו': כמו שבקדושה כל הספירות המה רק לייחד כל הכחות אליו יתברך על ידי החכמה והבינה והחסד כו' לייחד כל חילוקי הנמצאים אליו יתברך להיות בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: וכל עיקר היחוד הוא על ידי הספירות שהם חכמה בינה דעת ומדות. ומדת מלכותו יתברך היא המגלה יחודם בבחינת עולמות. ככה הוא להיפוך בסטרא אחרא יש יו"ד כתרין דמסאבותא דהיינו חכמה ובינה להשכיל היש דוקא כמו חכמת מצרים וחכמת החוקרים הכופרים ביחוד וחכמת הכוכבים ומזלות וכל חכמת עולם הזה בבחינת יש: וחסד לאומים חטאת דהיינו להיות דוקא יש:

והמלכות של הבחינות האלו הוא לגלות הבחינות האלו בבחינת גילוי כי הבחינות בעצמם הם רק כחו אשר נתהוו על ידי כחו הפלא מטעם להפכם ולאכפיים. ומלכות נקרא מלכות הרשעה היא המגלה כחותם בבחינת נפרד וסטרא אחרא אשר על כן לחלק יצאת למדה בפני עצמה ובמלכות הרשעה זו לא נתגלה כחו הפלא ואדרבה היא המסתרת הפלא: לכן נחשבת למדה בפני עצמה ולכן נחשבת לאחד עשר וכנגדן אחד עשר סממני הקטורת בכדי לברר ולהפכם ולהוציא בלעם מפיהם על ידי כחו יתברך הפלא המהוה אותם ונותן בהם כח וקיום בכדי להפכם ולברר דייקא: וזהו לבונה זכה שהיא כח הקדושה שהוא כחו יתברך המתמשך בהם לכן היא הראש ליו"ד הכתרין ועל ידי הקטורת מתבררין: גם על ידי עשתי עשרה יריעות הכל כנזכר לעיל לברר ויתבאר אם ירצה השם במקום אחר באריכות:

פרק כג

והנה יש עוד פירוש שני על המאמר עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר היפוך מהפירוש הנזכר לעיל: אבל כשתעיין בשני הפירושים שניהם עולים בקנה אחד והוא המבואר ברעיא מהימנא דפרשת תשא בענין מחצית השקל העשיר לא ירבה מעשר והדל לא ימעיט מעשר העשיר הוא תפארת שנקרא זעיר אנפין לא ירבה על עשר: דהיינו שלא תחשוב אין סוף בכלל ספירות: והדל שהוא יסוד לא ימעיט מעשר דהיינו שלא להעריך

המלכות חס ושלום שאינה מכלל הספירות כי אם שהיא בכלל האצילות ומדתה משלמת לעשר:

וביאור הדבר הוא כי הנה זעיר אנפין נקרא עשיר כמו עשיר שיש לו הון רב הגם שיש לו פרטים רבים והצטרכות רבות אך מחמת עשרו מספיק לו על כל ההצטרכות ואין חסר לו כלום: כן נקרא זעיר אנפין בחינת עשיר דהיינו הגם שיש בכחו כל פרטי התחלקות אשר כל בחינת חילוקי הדרגין הם בכחו יתברך והוא החכם והמבין והיודע ובעל החסד והגבורה בכל הפרטים מינים ממינים שונים דהיינו כל הפרטים הנגלים בבריאה יצירה עשיה הכל המה בכחו כמבואר לעיל אף על פי כן אינו חסר כלום ולא אשתני ולא אתרבי כי אם הכל המה מיוחדים ביחוד עצום מצד אור אין סוף המייחדם על ידי הכתר שהוא הפלא כנזכר לעיל:

לכן לא ירבה על עשר דהיינו שלא יעריך אלו הכחות המיוחדים בבחינת המאציל ברוך הוא דהיינו שיש לו איזה ערך ויחוס אל בחינת חילוקי הדרגין אפילו באיזה העלם דהעלם חס ושלום ויעריך אין סוף לאיזה בחינה ומהות וערך להספירות רק שהוא גבוה במעלה עליהם חס ושלום להעריך אין סוף באיזה ערך ויחוס לבחינת הספירות כמבואר לעיל כי אם ראשית התחלת להתלות הדרגין הוא הכתר שהוא פלא. כי פלא נקרא בבחינת פליאה כאדם שמתפלא על אופן הנמנע שיהיה הדבר ואף על פי כן רואה שהדבר כן הוא כמו מקום ארון אינו מן המדה: ואף על פי כן רואה שהוא כן נקרא פלא כן הוא כביכול שיהיה מאין סוף יתברך אשר אינו מערך מדות והוא פשוט בתכלית הפשיטות כו' איך יתהוה ממנו חכמה ומדות זהו פלא גדול: והפלא הוא בשני אופנים אם מצד הספירות דהיינו הגם שנתחלקו לתשע בחינות חכמה ובינה וחסד כו' ואף על פי כן הוא כח אחד מיוחד לבד בלי שינוי וריבוי ופירוד כלל כמבואר לעיל זהו פלא: כן גם כן הפלא איך יומשך מאין סוף יתברך ספירות אשר אינו בערך דערך כנזכר לעיל זהו גם כן פלא גדול מאחר שהוא פשוט כו'.

לכן הפלא הזה הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים דהיינו שהוא פלא מצד בחינת אין סוף וגם כן מצד הספירות אף על פי כן נחשב בכלל הספירות כי מדה זו של פלא גם כן נאצל כי לגבי אין סוף ברוך הוא אין שייך לומר אפילו בחינת פלא כי פלא הוא מצד התגלות שני הפכים דהיינו מצד בריאת העולמות אז שייך לשון פלא כי אנו רואים חילוקים והבדל מהותים לגבי דידן כי בבחינת נבראים הוא כל חילוקי הדרגין וכשאנו מעריכים בבחינת אין סוף ברוך הוא הלא הוא אינו בערך דרגין: אבל בבחינת עצמותו ברוך הוא אשר הוא עיקרא ושרשא דכולא בלי מהות מושג כלל ואין להעריכו בהפכים

אלו חס ושלום כי איהו תפיס בכולהו עלמין בהשואה גמורה: לכן אין שייך לייחס אליו פלא מאחר שאין דבר ומהות אחר זולתו כלל: אך איך הוא לא ידיעא לנו ואינו בערך ידיעה והשגה כלל: לכן הכתר נמנה בכלל הספירות כי בחינה זו גם כן בחינת נאצל. לכן לא ירבה על עשר: ולכן הכתר הוא ראשית ומקור לאצילות הספירות דהיינו להעריך הספירות הכל בבחינת פלא: אבל באין סוף מצד עצמותו לא ניתן להעריך אותם באיזה בחינה ומהות כי אם הכל בהשואה גמורה ודי למבין:

ועשר ולא תשע הוא מבחינת יסוד שנקרא דל כי יסוד הוא סוף השפעה דהיינו השפעתו יתברך למדת מלכות שהיא בחינת מקבל כל הכחות האלו שהם הספירות להסתירם בבחינת נבראים לכן נקרא בחינת השפעה לעולמות בחינת דל. כמו שלדל תחסר לו כן כל הנבראים המה בבחינת חסרין. וכמו שאצל דל כל הצטרכותו הוא בצמצום גדול כן השפעה זו להסתיר. הכל בבחינת צמצום והסתר. לכן לא ימעיט מעשר דהיינו שלא יהיה נערך חס ושלום המלכות שהיא בחינת מקבל ההשפעה למהות אחר כי אם שבחינת המקבל הוא גם כן עצמותו ברוך הוא ואינה בחינה אחרת כי אם כח הזה הוא גם כן בהשואה גמורה עם בחינת מדותיו המיוחדים עמו ואינה תופסת אצלו יתברך לשום חסרון. כי אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל כמבואר לעיל:

ולכן מדה זו היא גם כן מדה כמו המדות הנזכרים לעיל שהוא יחודו יתברך בכל פרט כן כח המסתיר הוא כחו יתברך ממדותיו המיוחדים עמו יתברך. ולא להפרידה חס ושלום מיחודו יתברך ולומר שיצאת לחלק חס ושלום ואינה נערכת במדות דאצילות שהוא יחודו יתברך כי אם זה לגבי דידן נקרא צמצום וחסרון והסתר ולגבי דידן נקרא השפעה בבחינת דל. אבל לגביה יתברך אין חסרון אצלו וכח הסתרתה היא מדה ממדותיו יתברך בבחינת אצילות ודי למבין:

ושני הפירושים עולים בקנה אחד להורות יחודו יתברך בבחינת הספירות ובבחינת מלכותו יתברך אשר מיוחדים בתכלית היחוד. אך הפירוש הראשון הוא כשמדברים מצד יחוד האצילות שהם הספירות בבחינתם. ופירוש השני כשמדברים בבחינת קבלת יחודם מאין סוף יתברך והמבין יבין.

פרק כד

והנה צריך למודעי ולהבין כי יש קושיא גדולה לשני הפירושים. הרי ביארנו לעיל שתשע הם חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד. ועשר הוא למנות הכתר עמהם בזה יהיה עשר כמבואר לעיל. ועשר ולא אחד עשר דהיינו למנות גם כן המלכות בכלל העשר אם כן קשיא אם תמנה כתר חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד

ומלכות הלא הם יותר מעשר. ואם לא תמנה הכתר עמהם כי אם מחכמה הרי ביארנו שמבחינת החכמה לא תמצא היחוד כי אם על ידי הכתר וכן הקושיא בבחינת המלכות כנזכר לעיל. וכן לפירוש השני גם כן הקושיא כנזכר לעיל כאשר הוא אומר עשר ולא תשע הרי המלכות משלים למנין העשר וראשיתה הוא מחכמה בינה דעת נמצא אין נמנה הכתר. וכאשר הוא אומר עשר ולא אחד עשר להורות שאין אין סוף נמנה בכלל הספירות כי אם הכתר הרי יותר מן המנין ודי למבין:

אך להבין זה צריך להקרים ביאור ספירת הדעת כאשר מבואר בכל המקובלים. אשר ספירת הדעת אינה מדה בפני עצמה ואין לה כלי מיוחדת כי אם שהיא חיצוניות הכתר. לכן כאשר נמנה הכתר אז אין נמנה הדעת וכשנמנה הדעת אז אין נמנה הכתר בכלל הספירות כי דעת אינו מהות בפני עצמו. כמו כל הספירות. כי חכמה היא כח השכלת כל דבר מה הוא ומהותה ואופנה. ובינה הוא הבנת הדבר בכל פרטיה להשכיל ולהבין איכותה בהרחבה ממקורה ושרשה ודבר המנגדה ושיהיה באופן זה דוקא ולא באופן אחר כו'. אבל דעת אינה כי אם ידיעת הדבר מה שמשכיל ומה שמבין ולהעמיק בהשכלה והבנה וליתן דעתו עליו להיות נרגשת וניכרת במוחו. נמצא אינו מהות נוסף על השכלה והבנה כי אם בחינת הרגשת הדבר על ידי חיות נפשו המקושר בכל החכמה והבנה נמצא אין לה כלי מיוחדת שתאמר עליו בחינה אחר נוסף על בחינת השכלתו והבנתו כי אם כח חיות נפשו המרגשת ומתפעלת מהשכל והבנה ולידע השייכות ההבנה וההשכלה לנפשו להיות נרגשת ונקשרת בנפשו. ושורשה היא מבחינת רצון הנפש שהוא בחינת פלא מפליא לעשות כי התקשרות הנפש בכלי הגוף אשר אין ערכם דומים זה לזה ונבדלים בגדרם והתקשרותם על ידי הפלא בחינת כתר. לכן הדעת הוא חיצוניות הכתר כי הפלא בעצמו אינו בערך השגה כי אם התגלות הפלא הוא החיות הנרגש בכלי הגוף שלזה לא תמצא כלי איך הם מתקשרים. לכן דעת היא נשמה לכל הספירות וחיותם והתקשרותם. ולכן דעת הוא התפשטותה של הנפש בכלי הגוף כמו שכתוב ובדעת חדרים ימלאו דהיינו אפילו במדות חסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד כי המדות הם כלים דהיינו אהבה היא כלי לאהוב הדבר ולהתמשך אליו. וגבורה הוא היפוך להרחיק הדבר המנגדית ולשנוא אותה ותפארת הוא התפארות ורחמים וכדומה לזה לכן הם כלים פרטים. אבל בלי דעת אינם כלים דהיינו כשאינו מרגיש האהבה והגבורה הגם שישנם אצלו בכחו הרי אינם ניגלים אבל עיקרם הוא כשמרגיש אהבתו. וכן כל המדות בבחינת חיות: וזהו על ידי הדעת שהוא התקשרות חיותו בבחינת הרגשה להרגיש חיות הדבר שאוהב ולהיות מעמיק דעתו בהרגשה בהדבר שאוהב. וזהו על ידי

שורשם של המדות שהוא רצון הנפש למעלה מן הכלים שהוא כח התקשרות הנפש עם הגוף שהוא מבחינת פלא ולכן מבואר בעץ חיים שהוא קיבוץ כל הכלים שהוא מהכתרים של עשר ספירות וכולל כל המדות. ולכן הוא תוקף המדות וקיומם על ידי התקשרותו ולכן כל הקטנות והגדלות תלוי בהדעת כי שורשם של המדות הוא במקור הנפש וכל בנין מדותיו הכל מכח נפשו. אך שהמה אינם בבחינת התחלקות בהנפש: אבל מקורם הוא מהנפש וכידוע:

לכן כאשר מעמיק דעתו אזי נגלה כח התקשרות הנפש ורצונה האמיתי ממקורה ושרשה והמה קיום המדות וחזקתם שלא ישתנו. כמו אדם שקורין אותו דעתן דהיינו שלא ישתנה ממהות למהות ולא יאמר על הן לאו ועל לאו הן. לכן הקטן אין לו דעת כי עדיין לא בא לידי גילוי ממקור נפשו כי אם הבחינת גילוי המתגלה במדות. לכן מדותיו משתנים ויכול להתהפך מהן ללאו ומלאו להן הגם שיש לו מדות ומרגיש אותם אבל לא בשלימות הדעת וההעמקה בהם להרגיש עיקר חיותו ממקורו שהוא בחינת רצון הנפש הנקרא כתר ופלא נמצא הדעת היא אינה כי אם כללית הרגשה והתקשרות החיות אבל אינה מהות בפני עצמו לכן נקרא חוט השדרה. כמו חוט השדרה היא מקשרת כל אברי הגוף ועל ידו מתקשרים כל פעולת האברים והיא בעצמה אינה נמנית ברמ"ח אברי הגוף. כן הוא הדעת הגם שהיא מקשרת כל כלי המדות אבל בחינתה בעצמה אינה מהות בפני עצמה ודי למבין . וכן יובן מזה למשכיל למעלה כי הספירות הם ימי הבנין שעל ידם נגלה עצמותו ברוך הוא כמו שכתוב הוי"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. לך הוי"ה הגדולה והגבורה כו' שהם מדות וכלים לגילוי אלקו"תו יתברך בכל הנבראים כל אחד ואחד בבחינתו ואופנו הוא על ידי החכמה והבנה וחסדו וגבורתו וכן כולם כי על ידי הספירות נגלה כל פרט בקומתו ומהותו ושרשם הוא הכתר שהוא כח הפלא המייחדם ומקשרם כי איך שייך אליו יתברך חכמה ומדות כמבואר לעיל הוא הכל על ידי הכתר בחינת אין ופלא:

והנה בחינת כתר הוא אינו בערך השגה וגילוי כלל. אבל גילוי יחודם והתקשרותם וכח אור אין סוף המתגלה בהם ומייחדם ופועל בהם הוא נקרא דעת דהיינו הרגשת גילוי אלקו"תו בכל הנבראים להתקשר בהם ולהוום ולקיימם בכל פרט אשר המה הכל בכחו מיוחדים בכללם ופרטם הוא על ידי דעתו יתברך הנמשך מכתר הוא הפלא. אבל הגם שעל ידי הדעת מתגלה אור אין סוף בכלי הספירות בבחינת חיות להיות נודע בהם על ידי פעולתם אף על פי כן לא נשתנה ונתרבה בהם חס ושלום להיות נרגש ונתפס בתוכם לאיזה שינוי כמו הנפש שנרגשת ונתפסת בתוך הגוף לבחינת שינוי על ידי כלי

הגוף כי אצלו אינם פועלים בו יתברך שינוי וריבוי ודבר נוסף עליו חס ושלום וכמו שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה בידיעת עצמו יודע כל הנבראים והוא היודע וידוע ומדע וכמבואר לעיל בשער הקודם עיין שם. והוא על ידי כחו הפלא המתגלה בהם. לכן כל קטנות וגדלות דזעיר אנפין שהם עיקר הספירות וגילוייהם ממקורם להיות נגלה יחודו אפילו בעולמות תחתונים הוא הכל על ידי הדעת והכל על ידי מעשי התחתונים כי כאשר מייחדים העולמות על ידי קריאת שמע ותפלה ותורה ומצות אזי נגלה יחודו והתקשרותו יתברך בבחינת מקורא דכולא וגילוי אלקו"תו יתברך והשואתו ויחודו בכל העולמות שהם בחינת כלי הנבראים: וזהו נקרא גדלות וכאשר חס שלום אינם מייחדים אז כל העולמות נראין בפרודא ואז אין נגלה כי אם המדות בלבד שהם פעולתם בבחינת חיצוניות בבחינת חסד וגבורה בבחינת ענפין מתפרדין ונראה בהם השינוי והפירוד בעולמות הגם שהכל יודעים שהוא יתברך מהווה ומחיה אותם אבל אינם נגלים כי אם החיצוניות שהוא הטבע: אבל יחודו יתברך ומקורו וחפצו האמיתי אינו נגלה על ידי המדות ואז הדעת הוא בבחינת קטנות והסתר: וזהו הכל לגבי דידן אבל לא לגביה יתברך כי אצלו יתברך הכל בהשואה רק לגבי דידן שהוא מסיטרא דספירות שהם בבחינת כלים ומדות כמאמר אליהו זכור לטוב וקרינן להון עשר ספירן כו' ואינון אתקריאו מדות כפום עובדיהון דבני נשא כו' אבל לאו דאית לך כו': ויבואר אם ירצה השם באריכות במקומם: נמצא עיקר הדעת הוא מצד הספירות וכאשר הם לגבי דידן וכאשר אנו מעריכים לגבי דידן אז גילוי אור יחודו יתברך שהוא הפלא נקרא דעת ונמנה בכלל הספירות כי בחינת כתר שהוא כוחו הפלא אינו מושג לנו ונקרא אין ובמופלא ממך בל תדרוש: והנה כל הכחות האלו המה כלולים בכחו יתברך כי הוא החכם והוא המבין והוא היודע כו': אבל בכחו יתברך המה כח אחד מיוחד וכאשר הספירות המה בכחו יתברך שלא בבחינת התגלותו בעולמות אז נמנה הכתר דהיינו כחו הפלא איך המה בכחו ואין שייך למנות הדעת כי הדעת הוא בחינת הרגשה וכל הרגשה והתקשרות אינו נופל כי אם בשני מהותים כמו הנפש והגוף שהם נבדלים במהותם: ולכן הגוף מרגיש חיות של הנפש וכן הנפש מרגיש פעולת הגוף כי שניהם המה נבראים וחלוקים בעצם פעולתם: אבל באין סוף יתברך הרי אין דבר זולתו ואין להעריך עצם נבדל ממהותו חס ושלום והכל הוא לבדו יתברך אין נופל לומר עליו ידיעה שהיא התקשרות והרגשה כי איהו יתברך תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה. דהיינו הגם שכל המדות והספירות המה בכחו יתברך אבל אינו בבחינת תפיסא והרגשה ואיך ומה הוא לא ידיעא לגבי דידן לכן כל

הספירות כאשר המה נערכים מצד כחו יתברך בעצמו אז אינו נמנה הדעת כי אם הכתר שהוא בחינת הפלא:
וכאשר נמנו הספירות כמו שהוא מצידינו שהוא התגלותו יתברך בבחינת נבראים ועולמות אז נמנה הדעת דהיינו התקשרותו יתברך ויחודו מכחו הפלא על ידי בחינת התקשרותו והרגשתו בכל הפרטים: הגם שבחינת כלי הנבראים שיהיו נגלים לכלים גם כן הוא כחו יתברך להסתיר כחותיו שיהיה הגילוי בבחינת צמצום והסתר ושיהיו נגלים כל הבחינות שבבחינת כחותיו יתברך כמו שהם לגבי דידן זהו גם כן לא בבחינת השגה וידיעה: וזהו על ידי מדת מלכות דייקא שלכן נקרא כתר מלכות כי בחינת מלכותו שהיא הגילוי הוא גם כן פלא כידוע ומבואר במקום אחר:
אבל אף על פי כן מאחר שנאצל מדת מלכות שהוא כח ההסתר אז נמנה הדעת שהם קישור הספירות ויחודם עם בחינת המלכות: לכן כשאנו מונין מסטרא דילן שהוא מצד המלכות אז נמנה הדעת שהוא גילוי אורו יתברך בהכלים שהם הספירות בבחינת חיות ויחודו בהם: וכשמונים מסיטריה כביכול אז נמנה הכתר אבל דרך כלל המה הכל אחד והם עשר ולא תשע ולא אחד עשר והבן זה:

פרק כה

ולכן כל מקום אשר תמצא בתורה דעת הכל הוא מצד התפשטותו יתברך בספירות בבחינת עולמות לייחד כל הנבראים כאשר הם נראים לגבי דידן וכמו שכתוב ויזכור אלקי"ם את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב וירא אלקי"ם את בני ישראל וידע אלקי"ם אז נתגלה ספירת הדעת כי בהיות ישראל במצרים היה זעיר אנפין בבחינת קטנות והקטן אין לו דעת כידוע בעץ חיים שאז היה זעיר אנפין בבחינת עיבור במעי אימא תלת גו תלת ואז לא היה דעת בבחינת זעיר אנפין כי במצרים לא היה התגלות בחינת יחודו יתברך בעולמות וכל חיות העולמות היו נגלים בבחינת יש וחיצוניות ולא היה נגלה בעולמות יחודו יתברך להיות בטלים אליו כי אם גילוי התהוותם שהוא יתברך מהווה בבחינת פלא אבל לא בבחינת התפשטות חיותו יתברך בבחינת התגלות אחדותו דהיינו התגלות אורות בכלים ואז היה זעיר אנפין שהוא בחינת מדותיו יתברך בבחינת חיות העולמות בבחינת קטנות: כי בודאי גם אז היה כל הנהגת העולמות על ידי חכמה ומדות כמו שכתוב כולם בחכמה עשית ועולם חסד יבנה: אבל המה כלולים בבחינת הפלא ובטלים אליו לגמרי שהעולמות אינן תופסים בו כלל בבחינת הרגשה כי כולא קמיה כלא חשיבא וכמו שכתוב אם צדקת מה תתן לו כו':

ולכן כל בחינת המדות שהוא חיות העולמות היה בבחינת עיבור במעי אימא שהיא עלמא דאתי ששם הוא התגלות עתיק שהוא כחו השוה יתברך ואז היה כל הנהגות העולמות על ידי בינתו וכחם של העולמות היו מוסתרים בבינתו יתברך אבל לא בהתגלות כמו למשל בהבדל מאדם שעושה ופועל ועוסק בעניניו ואינו מגלה עיקר כוונתו בפועל ממש כי אם כוונת הדברים מוסתרים בשכלו ובבינתו פועל כל הדברים: אבל אחר שמביא להתגלות כוונתו בפעולת הדברים אז יוצא לגילוי כוונתו ונראה לעין כל חפצו ורצונו והתאחדותו בהפעולות: כן כביכול כי עיקר התהוות התנהגות עולמות הוא בשביל כוונתו יתברך להתגלות אלקו"תו ולגלות יחודו יתברך בעולמות ובכוונה זו מהוה ומנהיג עולמות בכל הפעולות אבל כשלא נגלו כי אם הפעולות בלבד ולא נתגלה יחודו יתברך על ידי פעולותיו אז נקרא בבחינת עיבור במעי אימא: דהיינו שמוסתר יחודו יתברך בבינתו יתברך דהיינו בכחו השוה שם יחודם של העולמות בכוונתו יתברך אבל לא בגילוי. וזה היה בגלות מצרים וכן בכל הגליות: אבל כאשר יצאו ממצרים ונגלה יחודו יתברך אז נגלה כוונתו יתברך בבחינת התגלות גמור בהיגלות יחודו בעולמות על ידי מדותיו יתברך שהוא בחינת זעיר אנפין כמבואר לעיל:

ולכן בעת הגלות לא נתגלה אז הדעת שהוא התגלות אורו ויחודו בבחינת הרגשת הספירות בבחינת העולמות להיות נגלה בהם מחמת שלא היה אז אתערותא דלתתא: ולכן היו אז הכלים מתקיימים בכחו הפלא: וכאשר היה אתערותא דלתתא כמו שכתוב וישמע אלקי"ם את נאקתם דהיינו שהיה אתערותא של ישראל בביטול היש והעולמות לייחדם אליו יתברך: לכן היה אז אתערותא דלעילא להתגלות בבחינת כלים כמו שכתוב ויזכור אלקי"ם את בריתו כו' שהמה עיקר המדות דאצילות שהם חסד גבורה תפארת שהם האבות וגם וירא אלקי"ם את בני ישראל שהם נצח הוד יסוד כידוע דהיינו שהמשיכו גילוי אחדותו יתברך בכלים בבחינת נגלה אז נאמר וידע אלקי"ם דהיינו מצד התגלות העולמות אשר הם כנוף לגבי נשמה כמאמר חסד דרועא ימינא וכו' תפארת גופא דהיינו בחינת מדותיו הנגלים בבריאה לגבי דידן אשר בודאי הכל המה בכחו יתברך שהוא בחינת אצילות כמבואר לעיל אין להעריך אותם כי אם בחינת גופא מאחר שאצלו יתברך אין מדות כלל ולכן המה בחינות נבדלים בגדרם וערכם לגבי אין סוף יתברך כמו ערך גוף לנשמה שאינם בגדר אחד כלל כי אם על ידה נגלה פעולת הנפש מצד התקשרותם בבחינת פלא: כן כחו יתברך המתמשך בבחינת עולמות כאשר נגלים לגבי דידן המה בבחינת גוף לגבי הנפש אשר המה בבחינות הבדל המהותים כמו כן אנו מכנים המדות לגופא:

ולכן כאשר נגלה יחודו יתברך בהם דהיינו שעל ידי פעולותיו נגלה אור עצמותו ויחודו יתברך ואז נודעה מצד פעולותיו כמו למשל הנפש אשר נודעה מצד פעולת הגוף אשר על ידי פעולת הגוף נגלו כוחות הנפש והתגלותם הוא על ידי הדעת שהוא הרגשת החיות מצד התקשרות הנפש עם הגוף שהוא הפלא: כמו כן כביכול כאשר נגלה התקשרותו יתברך על ידי פעולותיו דהיינו שנגלה יחודו יתברך על ידי העולמות אז נתגלה הדעת דהיינו הרגשת התקשרותו יתברך עם העולמות ביחודא חד ואז נגלה בחינת הדעת בזעיר אנפין דהיינו בכלים ומדות אפילו בבחינתם נגלה אור עצמותו בבחינת התקשרות מצד הכלים והוא הדעת:

פרק כו

והנה בחינת הדעת שאנו מבארים הוא רק בבחינת אצילות הדרגין שהם כלים לגבי דידן כמו שהם נגלים אצלינו. אבל לגביה יתברך אין להעריכם בבחינת כלים כלל כי אתקריאו מדות לפום עובדיהון דבני נשא אבל לא לגביה יתברך כי לגביה הם בלי שום הבדל כלל. כי חס ושלום לתאר לו גוף וכלים כי אינו גוף חס ושלום כי הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות כי אם בבחינת בריאות העולמות לגבי דידן אנו מתארים אותם בבחינת גוף הגם שהכל הוא מכחו יתברך והוא מהוה אותם בכל פרט ופרט אך אינו ידוע ומושג לנו איך ומה הם באיזה אופן הם בכחו כי זהו מסיטרא דעילת על כולא שעליו נאמר כי לא ראיתם כל תמונה ולית לרשמא ליה או לציירא ליה באות ונקודא כו' רק מסטרא דילן אנו מתארים אותם בבחינת גופא כמו שהגוף מגלה כחות הנפש כן על ידי העולמות נגלה יחודו יתברך על ידי הספירות שהם המדות. ולכן אז יתכן לכנות בבחינה זו דעת דהיינו גילוי יחודו יתברך במדותיו שהם העולמות. אבל לגביה יתברך אין לכנות אצלו בחינת דעת כי דעת אינו נופל לומר כי אם בבחינת גוף ונפש דהיינו אורות וכלים. כמו שהנפש מרגשת כלי הגוף ומתמשכת בו. אבל למשל על כח הנפש בעצמה אינו נופל לומר דעת כי למי תרגיש בבחינת דעת כו'. אך הגם שבבחינת העולמות אנו מכנים לו כביכול בחינת דעת אף על פי כן אין לדמות ולהמשיל דעתו וידיעתו יתברך בעולמות כמו דעת הנפש אל הגוף כי היא מרגשת בבחינות הגוף ומתפעלת ממיקרי הגוף ונשתנית ונתרבית בבחינת נוספת על מהותה מחמת ששני הבחינות הם נבראים במהותים נבדלים מצד הבריאה. אבל אצלו יתברך הוא ודעתו אחד והוא היודע כו' ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים ואין הנבראים מוסיפין בו ריבוי ושינוי ודבר נוסף על מהותו. כי מאחר שבאמת אין זולתו ואין דבר שחוץ ממנו והכל הוא בכחו השוה יתברך ואין העולמות תופסים בו להיות משתנה על ידם כי אין העולמות מהות נבדל חס ושלום

ממהותו כי הוא מקומו של עולם. ואיך יהיו שני הפכים אלו דהיינו שיכונה אצלו יתברך בשם דעת שהוא הרגשת גילוי העולמות בבחינת גוף ואף על פי כן לא יהיו מוסיפין בו ריבוי ושינוי זה אין בכח שכל להכיר כמבואר ברמב"ם זכרונו לברכה.

וכל זה אנו מתארים מצד הבריאה מאחר שאנו רואים עולמות לגבי דידן נקרא יחודו הנגלה בהם בבחינת התקשרות דעתו יתברך ואף על פי כן הכל ביחודא ועל זה הבחינה נאמר הוא היודע שהוא בבחינת אצילות שהוא כחו יתברך הנגלה בבריאה דייקא אנו מתארים הדעת מחמת יחודו יתברך בהם אבל שלא מצד הבריאה דהיינו לתאר שלא בבחינת בריאה אסור לכנות הדעת המורה על בחינת גוף וכלים ועולמות מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואינו גוף כו' על מי יפול שם הידיעה כי ידיעה לא יתכנה כי אם שיודע איזה מהות ודבר ובכל ידיעה מוכרח להיות שלשה בחינות דהיינו היודע בעצמו והדבר שאליו תתפשט ידיעתו לידע מהות איזה דבר והמחבר הדבר להיות נתפסת ונרגשת אצל היודע ולהתקשר להדבר ובלתי שלשה בחינות הנזכרים לעיל אין שייך לומר ידיעה וכמאמר הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע והוא הידוע והוא המדע. וכל הבחינות הנזכרים לעיל הם נכללים בידיעת עצמו יתברך כי מאחר שאין דבר שחוץ ממנו ואין ידיעתו יתברך דבר נוסף על מהותו יתברך מאחר שאין זולתו ועל פי השכל לא תושג שיהיו כל הבחינות בנושא אחד כי אם מצד הפלא וכמבואר לעיל. וכל זה מוכרחים אנו לתארו יתברך באלו הבחינות מצד הנבראים אשר נגלים לנו למהותים נבדלים וריבוי נבראים לאין מספר באופנים שונים וכולם נפעלים ומתהוים ומתנהגים בכחו יתברך אך אף על פי כן הם כח אחד כנזכר לעיל.

וכל זה מצד הנגלה לנו כחות נבדלים אבל לגביה יתברך כבר ביארנו שאין צמצום והסתר מעלים לפניו והכל הוא כחו לבדו יתברך ואיך תעריך לו ידיעה המורה על איזה מהות כמבואר שאין לתאר ידיעה כי אם על איזה מהות נבדל או בנפש וגוף שהגוף הוא מהות נבדל ממהות הנפש ולכן נופל באדם לשון ידיעה אפילו מצד עצמו דהיינו שהנפש מרגשת אברי הגוף ומתפשטת בהם. אבל התפשטותו יתברך בבחינת עולמות אינו כהתפשטות הנשמה בהגוף כי אין העולמות מהות נבדל ממנו יתברך כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם כו' וכתיב מתחת זרועות עולם. נוטה שמים לבדי רוקע האדץ מאתי כו' ואיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה דהיינו הגם שכל העולמות נפעלו ממנו יתברך מכוחו השוה אבל העולמות אינם תופסים בו יתברך שיהיו נחשבים לאיזה מהות נבדל חס ושלום ויהיו נערכים באיזה ערך לגביה ובאיזה מציאות אצלו יתברך אשר הוא מושלל מכל התוארים וכמבואר בשער הקודם

שהספירות נפעלו מהעדר אל הוי"ה: הגם שכל הפעולות והספירות הם הכל מכחו יתברך אך איך ומה ובאיזה אופן לא ידיעא לנו כמו שלא נודע מהותו ואין לכנות אליו חס ושלום גוף וכלים רק הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות כי אם מה שאנו מתארים גוף הוא מצד הבריאה:

והנה אל יקשה לך מה שמבואר חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא כו' וזהו באצילות שהוא לגביה יתברך ואף על פי כן מעריכין אליו המדות בבחינת גוף וכלים. כי לא מחכמה שאלת על זאת. וכל מי שעינים לו לראות יראה ויבין שאין הדברים כפשוטן שהם אצלו יתברך כגוף שאם הדברים כפשוטן אם כן תעריך לו איזה גוף חס ושלום אשר זה אסור לחשוב ולהרהר שזהו מעיקרים הראשונים שבאמונה שהוא אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ולא מיקרי הגוף חס ושלום כי אם תאמין זה חס ושלום אין לך סתידה גדולה כזו לנגד יחודו יתברך אשר אין זולתו יתברך והוא לבדו יתברך ולא שני ולא אשתני חס ושלום ואין מהות נבדל ממנו יתברך. וכל בחינת גוף מורה על מהות נבדל ולא כמו שמדמים החסרי דעת שהוא יתברך מצד מהותו אינו גוף. אבל העולמות המה גוף. אם כן לא ימלט משני פנים. איך תעריך העולמות אם המה חס ושלום מהות נבדל ממהותו הרי תפריד העולמות ממנו יתברך חס ושלום ואין לך הריסה גדולה מזו ואם תעריך שהוא מתפשט בעולמות ומהוה אותם ומנהיגם אם כן נשתנה חס ושלום ונתרבה וזהו גם כן הריסה גדולה כי כל עיקר האמונה שלא שני ולא אשתני ולא ישתני ממש כמו שהיה קודם הבריאה מצד עצמותו יתברך כן הוא אחר הבריאה בלי שום שינוי כלל. אך אף על פי כן מוכרחים אנחנו להאמין שהעולמות אינם מהות נבדל ממנו יתברך והוא יתברך והעולמות הכל אחד כי אפס בלעדו ואין דבר שחוץ ממנו וכולם נפעלים מכחו יתברך וכחו יתברך לבדו בכל העולמות וכמו שכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ואפס זולתו וכמה מקראות לאין מספר שמורים שאין מלבדו יתברך אפילו בבחינת עולמות ואף על פי כן הוא יתברך בלי שינוי אפילו בבחינת התגלותו יתברך בעולמות.

אם כן מה שנאמר עליו יתברך אינו גוף הוא אפילו מצד העולמות ואין השינוי כי אם לגבי דידן ובבחינת הנבראים ומצידינו נקראים עולמות אבל לגביה אין עולם כלל כי אין צמצום והעלם לגביה יתברך כמאמר לפניך נגלו כל תעלומות. ועל זה בא לבאר בעץ חיים סוד הצמצום באור אין סוף יתברך שהוא בבחינת הגילוי כי אור הוא גילוי וכל גילוי הוא לזולתו דהיינו לגבי הנבראים הוא בחינת צמצום והסתרה ושבירה ותיקון. אבל בבחינת עצמותו יתברך חס ושלום לכנות איזה צמצום והסתר או שבירה ותיקון

כי אם בבחינת אור הנגלה וכלים הנפעלים לגבי דידן וכמבואר לעיל ויתבאר עוד לקמן אם ירצה השם. אך מצד שאפילו בחינת הצמצום וההסתר שלגבי דידן הנקרא אורות וכלים הכל הוא כחו יתברך שיהיו נגלים הכלים לגבי דידן לכן אפילו בבחינה הזאת הוא היודע וכו' בלי שינוי פירוש הגם שהסתרתו יתברך להיות נגלים בחינת כלים וגופא אף על פי כן בבחינת הסתרה הזאת איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון על ידי כחו הפלא המתמשך בבחינת הדעת להרגיש כביכול כל ההסתרות בבחינת נפעלים כמו שהם לגבי דידן ואף על פי כן אין מוסיפין בו ריבוי ושינוי כמו שכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו. כי איש נקרא זעיר אנפין שהוא הסתרתו יתברך וכו' דהיינו שהוא יתברך מתייחד אפילו בבחינת כל הסתרות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו שהוא זעיר ונוקבא שהוא הסתרה מצד העולמות הוא יתברך מרגיש בהם בכל פרט ומתייחד בהם בשוה בלי שינוי כלל בבחינת כחו הפלא: אבל אצלו יתברך כל ההסתרות אין להעריכם לשום הסתר כלל כי לפניו נגלו כל תעלומות: ואיך ובאיזה אופן לא ידיעה ומושג לנו כלל ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין לך עסק בנסתרות ולגביה אין להעריך הדעת ודי למבין:

פרק כז

והנה הגם שכל הצמצומים וההסתרות הם מצד הגילוי שהוא האור בחינת האור שאנו מתארים הכל הוא מצידינו מאחר שנגלה בחינת הבריאה בבחינת יש ונפרד מוכרחים אנו לתארם שכל הצמצומים וההסתרות הם מצד האור שהוא הנגלה לנו: אבל לא לגביה שהוא מצד עצמותו יתברך. אבל בחינת האור גופא שאנו מתארים אין לתאר אליו יתברך כי כל אור הוא גילוי וכל גילוי הוא לזולתו. ומאחר שאין זולתו יתברך איך יתכנה אליו גילוי ולכן מבואר שקודם בריאת העולם היה שמו כמוס בעצמותו יתברך דהיינו שלא בבחינת בריאות עולמות. כי אם אחר שנבדא העולם דהיינו בבחינת התגלות בריאות העולמות אנו מכנים האור.

ולכן על זה באה השאלה בדברי רבותינו זכרונם לברכה מהיכן נבראת האורה. כי בחינת האור שהוא הגילוי הוא בבחינת בריאה כמו שהבריאה הוא מאין ליש שהוא מחודש ממש בבחינת חידוש ופלא שלא על פי השתלשלות כי כל מאין ליש הוא שלא על פי השתלשלות וזהו בחינת מאין דהיינו שלא מושג מקור מוצאה בכחו יתברך המושלל מכל הדרגין והתחלקות וגבול ולא תושג איך יפעל ממנו יתברך הגבול כי אם בבחינת פלא כמו שכתוב שירו להוי"ה שיר חדש כי נפלאות עשה כי כל מחודש הוא מצד הפלא. וכל ההסתרה דבריאה הכל הוא מצד האור והגילוי. ולכן האור בעצמו הוא בבחינת

בריאה וחידוש כי איך לתאר אליו יתברך גילוי שמורה על הזולת. כי על עצם אחד פשוט אין שייך גילוי.

ולכן נאמר עוטה אור כשלמה שהוא בחינת לבוש: כמו למשל באדם הרי הלבוש הוא בחינת נבדל ממהותו ואין שייך למהותו כלל ודבר זר הוא אצלו רק שהוא מתלבש בו. כן האור הוא הגילוי כמו זר נחשב לגבי מהותו יתברך. היינו שאין להעריכו אל מהותו ברוך הוא כי אם כמו לבוש: אבל הגם שהוא בחינת לבוש אף על פי כן איהו ושמיה חד ושלא כמו לבוש גשמי אצל האדם שהוא באמת דבר נבדל ממהותו. אבל אצלו יתברך הוא עם אורו הכל אחד והוא מדברים הנסתרים איך יהיו שני הפכים בנושא אחד. וזהו מדברים הכמוסים ונסתרים כבשי דרחמנא כבשונו של עולם. ועל זה מבואר בהתחלת העץ חיים כאשר עלה ברצונו הפשוט. ודקדק בלשונו הקדוש ברצונו הפשוט כי רצון הוא בלי טעם ודעת שאין מושג התגלותו יתברך הנקרא אור וגם פשוט בתכלית הפשיטות אשר מחמת פשיטותו אין לכנות אליו אור ועל זה אמרו אין לך עסק בנסתרות דהיינו איך לכנות אליו אור וגילוי וצמצום בבחינת זולת בזה אין לנו עסק כלל:[12] אבל מאחר שנגלה בחינת אור בבחינת בריאה אנו מתארים כל הבריאה בבחינת צמצום והסתר מצד האור ולגבי דידן אנו מבדילין ומחלקין בין בחינת האור לעצמותו. אבל לגביה יתברך איהו ושמיה חד ואין להבדילם חס ושלום כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל ולכן אין אצלו צמצום והסתר כלל ואליו נגלו כל תעלומות וכמו שכתוב ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא עמיה דייקא באין הבדל כלל ולכן ידע מה בחשוכא כי קמיה כחשיכא כאורה ודי למבין.

והנה יחודו יתברך בבחינת האור כאשר הוא לגבי דידן בערכינו נקרא זה אצילות ובחינת פשיטותו בעצמותו ברוך הוא כאשר הוא לגביה נקרא קודם האצילות: דהיינו מצד דידן כאשר נגלה אלינו הבריאה בשינוי כמה כחות לאין מספר בבחינת התחלקות אשר כללותם הם עשר ספירות כנזכר לעיל בארוכה שהם עיקרים וכוללים לכל ההתחלקות וכל ההתחלקות הוא מצד הצמצום וההסתר כנזכר לעיל ומוכרחים אנו לתאר אותם אליו יתברך אך אף על פי כן המה מיוחדים בכחו יתברך בלי שום שינוי והתחלקות כמבואר

[12] והן הם הדברים האמורים בכתבי תלמידי האר"י זכרונו לברכה המדברים בקודם הצמצום דהיינו מאין נלקח בחינת האור והצמצום להורות שאין התחלת בריאות העולמות הוא מצד האור והצמצום כי אם שקדמו כמה בחינות לבחינת האור עד שיתכנה לקראו יתברך בשם אור וצמצום לגבי דידן. לכן מתארים כמה בחינות אין קץ קודם בחינת האור והצמצום להורות שאין לתאר אליו יתברך אפילו בחינת אור אבל כל הדברים האמורים בשם חס ושלום שמדבר במהותו ברוך הוא כי אם בערכינו לשלול ולהרחיק ממהותו ברוך הוא שום ערך דרגין וחלוק אפילו מבחינת אור וכל הנקרא אור הכל הוא מצידינו אבל חס ושלום לא יעברו על דברי רבותינו זכרונם לברכה אין לך עסק בנסתרות וגם על משנה שלימה מה למעלה כו' וכאשר יבואו דברינו אם ירצה השם בביאור על זה בחלק שני אם יגמור השם בעדי לגומרו:

לעיל נקרא זה אצילות דהיינו כל המדות שהמה מקור לבחינת התחלקות הדרגין אף על פי כן מיוחדים בלי שום שינוי וריבוי כנזכר לעיל:

לכן נקרא גופא כי בבחינת התגלותו יתברך בעולמות שהוא על ידי הספירות ומתייחד בהם אין לתאר היחוד לגבי דידן כי אם כמו למשל התאחדות הנפש עם הגוף הגם שהמה מהותים נבדלים בגדרם ואין להעריך באיזה ערך גשמיות הגוף לגבי רוחניות הנפש אף על פי כן מצד קישורם ויחודם הם מהות אחד באופן שאין להפרידם ולהבדילם והם אחד וקישורם הוא באמת בחינת פלא מפליא לעשות כו':

כן אין אנו יכולים לכנות מדותיו יתברך כאשר נגלים לנו כי אם כמו גופא לגבי אור עצמותו ברוך הוא כי מאחר שאין לתאר אליו יתברך מדות כלל ואין להעריך אליו יתברך איזה ערך ויחוס אל המדות יותר מערך גוף אל הנפש לכן קורים להמדות בשם גופא: אך אף על פי כן מתאחד בהם ביחוד גמור ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש על ידי בחינת הכתר שהוא כחו הפלא יתברך באופן שאין להבדיל התגלות והתפשטות הבריאה כאשר היא לגביה יתברך ממהותו כלל: כי אם שכל הכוחות מיוחדים אליו יתברך בלי שינוי וריבוי ופירוד חס ושלום וכל התגלות העולמות הנגלה לגבי דידן בבחינת הנפרד: הוא על ידי מלכות דאצילות שהוא נקרא גילוי דאצילות ואור: ושם הכל בבחינת אצילות הדרגין: ומצד האור והגילוי שהוא לגבי דידן הוא בחינת מלכות דאצילות והיא המסתרת יחודו יתברך בבחינת דרגין מתחלקין ובבחינה זו יתכן להעריך הדעת דהיינו כח יחודו יתברך המתפשט במדותיו ומאחדם ומנהיג על ידם כל הנהגות העולמות ומקשרם ביחודו יתברך ולהיות מתנהגים בכחו יתברך מריש כל דרגין עד שלשול קטן שבים ואשר הם הכל בכחו יתברך בבחינת כוונה מיוחדת: ואף על פי כן איהו מתייחד בהם נקרא זה דעת: דהיינו שמרגיש כל הפעולות בכל פרט אפילו כמו שהם לגבי דידן ואף על פי כן המה ביחוד אצלו יתברך אפילו הפעולות כאשר הם מסיטרא דילן כמבואר לעיל ואז יתכן לייחס אליו יתברך הדעת שהוא התפשטות אורות בכלים וכמו שכתוב ובדעת חדרים ימלאו וכל האצילות בבחינת יחוד אורות בכלים יחוד זה הוא בבחינת העולמות והתחלקות הדרגין המתגלים לגבי דידן דהיינו שממשיך אורו ויחודו יתברך בבחינת הדרגין להיות נגלים לפום התגלותם ושיעורים דלהון ואף על פי כן יהיו מיוחדים אליו יתברך בלי שינוי ממש ביחוד גמור וזה נקרא בחינת שם הוי"ה ברוך הוא אשר אותיותיו מורים על המשכתו יתברך בדרגין ובספירות בבחינות מתחלקות כמו שהם נגלים לגבי דידן כידוע שהיו"ד מורה על חכמה ה"א מורה על בינה

וא"ו מורה על ו' קצוות וה"א תתאה מורה על בחינת יחוד מלכותו יתברך ואף על פי כן לא שני ולא אשתני ומתייחד בהון ביחודא חד על ידי כחו הפלא שהוא קוצו של יו"ד:
וכל זה נקרא אצילות בבחינת הפרשה והבדלה ממהותו יתברך אשר אינו בערך מדות כלל ואף על פי כן מתייחד בהון וכל היחוד הוא בערך הנגלה מסטרא דידן: ובחינת קודם אצילות שהוא נקרא בחינת מאציל ברוך הוא הוא כח כל הדרגין כאשר הם בכחו יתברך בערך עצמותו ברוך הוא והתכללותם בעצמותו אשר המה בטלים במציאותם לגמרי בהשואה גמורה בבחינת פשיטותו יתברך: הגם שמכח עצמותו יתברך נתהוו כל הדרגין והוא יתברך מתפשט בהם בעצמותו בכל פרט ופרט בבחינת כליהם בפנימיותם ובחיצוניותם כמו שמבואר ברעיא מהימנא אנת הוא מלגו כל עלמין ומלבר כל עלמין ואסחר כל עלמין ואיהו בין כל דרגא ודרגא ותוך כל דרגא אך אף על פי כן משתוה בהם בתכלית ההשואה גמורה באופן שאין לייחס התכללותם זה אפילו בבחינת יחוד כי יחוד מורה על שני מהותים נבדלים רק שהם מתייחדים ביחוד גמור על ידי כחו הפלא ובחינת יחוד נופל לגבי דידן בבחינת הנבראים הנראים להתגלות יש גמור בהתחלקות ואף על פי כן מתייחדים זהו לגבי דידן כנזכר לעיל: אבל לגביה הרי הוא יתברך מהות אחד עם הדרגין מאחר שאין זולתו כלל ופשוט בתכלית הפשיטות בעצם ומהות אחד איך נופל לומר לשון יחוד ואפילו בחינת יחיד אין לתארו כי אם מצד הספירות והדרגין הנגלה לגבי דידן כמבואר לעיל: ואיך ובאיזה אופן יהיה שני הפכים אלו דהיינו שיהיה כחו יתברך בכל פרט ובכל בחינה כנזכר לעיל ואף על פי כן יהיה שוה בתכלית ההשואה: זה אינו בכלל חקירה וידיעה והשגה כלל: ועל זה נאמר ברח לך אל מקומך כי כמו שלא נודע מהותו כלל כך לא נודע איך הם הדרגין בכחו יתברך לכן אסור לשאלא כלל וכל שכן לחקור:
נמצא שבאמת אינו גוף אפילו מצד העולמות כי הוא עצם אחד פשוט אפילו בבחינת עולמות כי אם מה שנקרא בחינת גופא הוא מצד האצילות שהוא התגלות יחודו בבחינות דרגין כאשר הם נגלים לגבי דידן אז נקרא בחינת יחוד זה לגבי דרגין המתגלים יחודו בהם כמו יחוד גוף עם הנפש כמבואר לעיל שבחינת הסתרת הדרגין כמו שהם לגבי דידן הוא גם כן כחו יתברך כי מאחר שלגבי דידן נראין לדרגין בהתחלקות ויש גמור ובעלי גבול ואף על פי כן המה בטלים ומתייחדין בלי שינוי נקרא בחינת הדרגין שהם הספירות אשר מהם כל חילוקי הדרגין על ידי חכמה וחסד וכדומה נקראים גופא: והתאחדותו בהם הוא נקרא נשמה להם ומתייחד ביחוד עצום:

והנשמה הוא הדעת היינו החיבור והקישור ולהיות נתפס ונרגש בהם ומנהיגם ומייחדם בכל פרט שזהו הכל על ידי הדעת: אבל כח הדרגין כאשר הם בערך עצמותו הרי הם עצם אחד במהותו לבדו בהשואה גמורה ואין להעריך את הכלים בבחינת גופא כלל כי אם משתווים אצלו בהשואה גמורה לכן אין לייחס אל עצמותו יתברך בחינת הדעת כלל המורה על קישור ויחוד והתחברות שני מהותים כו' כי כל עיקר שם הדעת הוא על קישור וחיבור ויחוד והרגשה: לכן אין שייך לומר ולייחס שם דעת בקודם האצילות: דהיינו מצד עצמותו ברוך הוא המשתוה בכל הדרגין: כי אם תעריכו חס ושלום בבחינת דעת הרי תעריך לו חס ושלום גוף וכלים אפילו מצד עצמות המאציל ברוך הוא וחס ושלום מלהרהר ולדבר בזה כי אם הדעת הוא בבחינת יחוד מצד הספירות והעולמות כנזכר לעיל ודי למבין:

פרק כח

והנה הגם שביארנו שכל התוארים ובחינת יחוד האצילות הכל הוא מצידינו מצד הבריאה שהוא בחינת צמצום האור: אל יטעה המעיין שכל בחינת האור והצמצום והספירות הוא רק לגבי דידן אבל לגביה יתברך אין מאלו הבחינות כלל כי המעיין בדברינו הקודמים אשר ביארנו אדרבה אין לך בחינה קטנה שבקטנות שלא נעשה בכוונה מאתו יתברך ובהמשכת עצמותו ברוך הוא בהם דייקא. כי אם דברינו שמצד עוצם רוממותו יתברך ואשר לא נודע מהותו הגם שנמשך בעולמות בבחינת גבולים אינם נערכים למהות בפני עצמם והוא בהם באין הבדל כלל:

ולבאר יותר בביאור: הן אמת הוא שלגבי עצמותו אין לייחס האור כי אם בבחינת בריאה מאין ליש ולבוש כנזכר לעיל: אך אף על פי כן הלא הוא יתברך בראו ובכל בריאה מוכרח להיות חפצו וכוונתו יתברך בהבריאה: ומה גם אפילו בבחינת בריאה זו שיהיו נגלים בבחינת גילוי הבריאה הכל הוא מצד עצמותו ברוך הוא כי מאחר שאין זולתו יתברך אם כן אפילו בחינת האור והגילוי הוא עצמותו ברוך הוא וכל הנבראים הנגלים מצד צמצום אורו יתברך הכל הוא עצמותו ברוך הוא מאחר שאין דבר נמצא בעולם כי אם מאמיתית המצאו אם כן גם כח האור וההסתר והצמצום הכל הוא מצד עצמותו ברוך הוא ועל זה נאמר איהו ושמיה חד איהו הוא עצמותו ברוך הוא ושמיה הוא אורו יתברך מצד שורשם הוא אחד ועל זה מבואר כשעלה ברצונו הפשוט ובחפצו לגלות שלימותו היות כי כל תכלית כונת בריאת העולמות למהוי עילא ותתא שוין ושיתגלה לתתא כגוונא דלעילא דהיינו כי כמו שבעצמותו ברוך הוא משתוין כל הדרגין ככה יהיו בבחינת גילוי הדרגין ההשתוות ושיהיה נגלה כח השואתו ברוך הוא כמו שכתוב ונגלה כבוד הוי"ה:

והנה כאשר כח כל הדרגין הם בכחו השוה ברוך הוא הרי אין מי שישיגנו וכל עיקר הכונה שיהיה בבחינת גילוי: אך איך יהיה הגילוי מאחר שאין זולתו איך שייך גילוי כי בעצם אחד אין שייך גילוי כמבואר לעיל לכן נברא האור בבחינת בריאה ובבחינת לבוש וכמבואר לעיל: ודבר זה אינו בבחינת ידיעה והשגה איך הוא הבריאה כמו שלא תושג הבריאה בבחינת נבראים כי כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע פעולתו כי מחמת כחו השוה כל יכול שיהיה שני הבחינות ביחד דהיינו כח עצמותו השוה אשר אינו בערך גילוי וגם כח הגילוי ממנו ואצלו יתברך שני הבחינות הם בהשואה גמורה:

ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ישראל עלה במחשבה ונמלך בנשמתן של צדיקים ובראו את העולם: דהיינו כח כוונתו יתברך בבחינת התגלות אורו המשתווה עם עצמותו ברוך הוא בהשואה גמורה וכח הגילוי נקרא ישראל ונשמתן של צדיקים המשתוים בכחו יתברך נמצא אצלו יתברך האור עם עצמותו ברוך הוא הוא בהשואה גמורה. אך אחר שנברא בחינת הגילוי אז היה הצמצום: ולכן כל הצמצומים אין שייך אלא מצד הגילוי וכל גילוי הוא לגבי המקבלים ואז אין לתאר הצמצום חס ושלום בעצמותו ברוך הוא כי בעצמותו ברוך הוא הכל הוא בהשואה גמורה כי אם מצד האור שהוא הגילוי לגבי דידן הוא נראה לבחינת צמצום והסתר. אבל לא לגביה יתברך:

והנה בבחינת צמצום והסתר זה יש בזה דרך כלל שני אופנים אחד הוא כאשר נגלה בבחינת נבראים בבחינת נפרדים: ובחינה השנית הוא יחודם בבחינת אצילות כי כל עיקר הכוונה שיהיה נגלה השוואתו ברוך הוא אפילו בבחינת דרגין ולהיות כגוונא דלעילא רק שמצד הנבראים ומצד האור שהוא בבחינת דרגין אי אפשר להיות כי אם בבחינת יחוד הדרגין בבחינתם שהוא בבחינת האצילות כמבואר לעיל: כי אם יהיה התאחדותם והתכללותם בהשוואה גמורה הרי יהיו בטלים לגמרי ועיקר הכוונה שיהיה בבחינת גילוי ואף על פי כן יהיה נגלה כח השוואתו ברוך הוא לכן התגלות בחינה זו מצד הנבראים אינה כי אם בבחינת יחודם באצילות:

ועל זה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו דקאי על אדם דאצילות: כידוע שבחינת אצילות נקרא בצלמינו כו' שבחינת יחוד דאצילות הוא צלם ודמות לכח השוואתו ברוך הוא דהיינו כמו שאצלו יתברך משתוין כל הדרגין ואין זולתו כלל: כן נגלה מצד הדרגין כח השואתו ברוך הוא אבל אינו כי אם בחינת צלם ודמות פירוש יחוד האצילות שהוא גילוי היחוד שלגבי דידן הוא במעין ודוגמא לגבי דלעילא שהוא כח השואתו בעצמותו ברוך הוא לכן נקרא צלם ודמות ודי למבין וכמו שיתבאר לקמן בביאור יותר:

אך אף על פי כן הגם שלגבי עצמותו ברוך הוא אין שייך לומר כל אלו בחינות היחוד מאחר שאין זולתו אף על פי כן מחמת רצונו וכוונתו בזה מצד עצמותו וגם בבחינת האור והגילוי הוא כח עצמותו כמבואר לעיל שאין בחינה נמצא זולתו: לכן עצמותו ברוך הוא נמשך אפילו בבחינת אצילות הדרגין שיהיו נגלים בבחינת אצילות ונמשך כביכול בבחינת היחוד הזה בבחינת עצמותו ברוך הוא: לכן קורא עצמו בכל בחינות האצילות: אבל הגם שנמשך באצילות בבחינת עצמותו ברוך הוא: לא תימא חס ושלום שהם אצלו ברוך הוא כביכול שני בחינות מחולקים דהיינו השואתו ברוך הוא מצד עצמותו והתגלות עצמותו ברוך הוא בבחינת יחוד הדרגין חס ושלום לומר כן שאם כן תמצא שינוי חס ושלום אצל מהותו. ומקרא מלא דבר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי דהיינו אני הוא עצמותו ברוך הוא והוי"ה כאשר מתגלה באצילותו שהם יחוד הספירות והדרגין אין בהם שום שינוי כלל כי אצלו שני ההמשכות הם בהשוואה גמורה ואיך ומה הוא כמו שנשגב ונעלם ממנו כח מהותו כן נעלם ממנו כח השואתו בשני הבחינות הנזכרים לעיל: וזהו סוד כריתת הברית שהוא חילוק בחינת הכתר לחצאין דהיינו מצד המאציל ומצד הנאצלים: מצד המאציל נקרא עתיק ורישא דלא אתיידע ומצד הנאצלים נקרא כתר: דהיינו כחו הפלא שהוא המייחדם יש בו שני בחינות דהיינו כח השואתו כאשר הוא בעצמותו וכח היחוד שמצד הדרגין כנזכר לעיל ואף על פי כן משתוים: והשני בחינות המה בחינה אחת שהוא פלא להשוות שני הבחינות דהיינו כח השואתו ברוך הוא כאשר הוא בעצמותו שהוא למעלה מבחינת יחוד כמבואר לעיל עם בחינת התגלותו באצילות על ידי בחינת יחוד הדרגין שהם אורות וכלים אשר שרשם הוא מצד צמצום האור שהוא מצד בחינת הנבראים שיהיה נמשך בהם גילוי עצמותו ברוך הוא שיהיה בהם בחינת הדעת והרגשה להיות מבין אל כל מעשיהם בכל פרט ופרט ולהיות השגחתו על כל פרט ופרט בדקדוק ובדין אשר המה על ידי המדות דאצילות שהם חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו וכו' המתמשך בעולמות בריאה יצירה עשיה אשר התהוות כל הנבראים וקיומם ומצבם ומעמדם הכל בכוונה מיוחדת ובהמשכה פרטיות לכל נברא אשר הכל נקצב ונמדד בכל בחינה ובחינה מהנבראים בדיוק וכמו שכתוב המבין אל כל מעשיהם וכן נאמר וירא הוי"ה וישמע הוי"ה יד הוי"ה ואני הוי"ה חוקר לב ובוחן כליות ואין נסתר מנגד עיניו: וכל צעדי יספור ומגיד לאדם מה שיחו וכאלה מקראות לאין מספר המורים על גילוי עצמותו בכל פרט דייקא ואף על פי כן הם מיוחדים בכחו יתברך בלי שום שינוי ופירוד כמבואר לעיל בענין יחוד הדרגין:

וכל בחינת יחוד זה נקרא אצילות כאשר הוא אצלו יתברך: ובחינת יחוד האצילות הוא מצד האור והצמצום כמבואר אשר לא יתכן לומר ולייחס זה כי אם לגבי דידן כי בבחינת עצמותו ברוך הוא הכל בהשואה גמורה לא נחית לחילוק דרגין: אשר שני הבחינות הם שני הפכים כי בחינה אשר מצד האור והצמצום אינו נופל אלא לגבי נבראים ולגבי דידן: אבל לגבי עצמותו ברוך הוא הרי אין צמצום מעלים לפניו כלל מאחר שאין זולתו. וכבר הקדמנו שאפילו לגבי דידן בבחינת אור וצמצום וכלים הוא גם כן עצמותו כי אין לכנות אצלו הצמצום כמו למשל באדם שמצמצם חכמתו לגבי זולתו ומסתיר לגבי הזולת הגילוי ממהות חכמתו. כי באדם הרי הם מהותים נבדלים בעצם נופל לומר צמצום: אבל אצלו ברוך הוא הרי אין דבר נבדל ממנו וכידוע ומבואר כמה פעמים: נמצא בחינת הכלים המסתירים שיהיה נגלה בחינת הזולת על ידי צמצומים שיהיו נגלים ליש הכל הוא כחו בעצמו יתברך השוה ואיך ישתוו שני הפכים אלו בכחו זהו פלא שהוא הכתר שהוא מחבר ומשתווה בשני הבחינות ולהיות סובל שני הבחינות בנושא אחד.

ולכן הכתר הזה נחלק לשני בחינות דהיינו פלא אחד מצד המאציל ברוך הוא דהיינו שיהיה נגלה כח השוואתו ברוך הוא בבחינת יחוד שמצד בחינת דרגין ובחינה זו נקרא עתיק ורישא דלא אתיידע דהיינו עתיק שנעתק מהשגה: וגם עתיק שהוא בלשון תרגום זקן וגם ישן כי מבואר לעיל כי בחינת הספירות ויחודם הם הכל מחודשים בבחינת התחדשות בבחינת האור: אבל בחינה זו היא בחינת קודם אצילות שהוא מצד עצמותו ברוך הוא: לכן נקרא עתיק שהוא בחינת ישן שאינו בבחינת מחודש כמו הספירות ודי למבין.

ופלא השני התקשרות הספירות ויחודם בבחינת כליהם שיהיו מיוחדים בלי שינוי ופירוד חס ושלום: דהיינו הגם שנחית לחילוק דרגין בכל הפרטים אף על פי כן לא משתנים ולא מתחשבים כי אם הוא אחד בהם:

ולכן נקרא דרך כלל בחינת כתר הזה אשר כולל שני הבחינות עתיק וכתר ממוצע בין המאציל לנאצלים דהיינו שבבחינת כתר זה יש בו בחינת המאציל דהיינו שאין להעריך אצלו כביכול בחינת חילוק דרגין כלל: ויש בזה גם כן בחינת יחוד הנאצלים דהיינו שנערכים לבחינת כחות מחולקים ואף על פי כן מתאחדים ומתכללים ביחודא חד: לכן נקרא דרך כלל בחינת פלא:

פרק כט

והנה בחינת עתיק זה הוא בחינת סוף עולמות המאציל ברוך הוא שהוא מלכות דאדם קדמון הגם שחס ושלום להעריך לגבי המאציל ברוך הוא סוף וגילוי אך לשכך את

האוזן נקרא סוף דהיינו שגילוי כח השוואתו יתברך השייכים לבחינת עולמות ודרגין להשוותם אשר הם אינם ערך להמאציל ברוך הוא ואין להעריך אותם לגבי עצמותו ברוך הוא נקרא ערך גילוי זה סוף עולמו כי מצד עצמותו ברוך הוא שלא בערך גילוי בבחינת דרגין הרי אין ערוך ברבוא רבבות מדרגות לאין קץ אשר אין להדמותם ואינם בבחינת השגה כלל. לכן נקרא בחינת גילוי זה מלכות שהוא בחינת סוף המדרגות. אבל לא חס ושלום שיהיה לגביה איזה ראש וסוף כי אצלו יתברך הכל בהשואה גמורה כי אם לגבי המתגלה בעולמות שהוא לגבי דידן אנו מעריכים זה ודי למבין:

ובחינת עתיק זה הוא ראש ומקור לכל האצילות להשוותם בבחינת השוואתו ברוך הוא. אבל הגם שהוא נקרא בחינת ראש אף על פי כן רישא זו הוא דלא אתיידע דהיינו שלא בא לכלל ידיעא כלל כי ידיעה הוא מצד הדרגין כמבואר לעיל בארוכה: אבל גילוי כח השוואתו ברוך הוא אינו בערך ידיעה כלל. ונקרא בחינת תענוג כי בחינת עונג הוא מצד שני המהותים המתכללים בהשואה אחת כמו למשל באדם שמתענג בהשלמת חפצו ורצונו באין חסר לו כלום עיקר העונג הוא בנפשו. אך גילוי העונג שבנפשו הוא מצד הדבר שנמשך בה להפיק חפצו ורצונו כי בלא זה כח נפשו אינו בערך גילוי. כן הוא כביכול עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי. ובחינת גילוי כח השואתו הוא מצד בחינת התמשכותו ברוך הוא בבחינת עולמות ודרגין מתחלקין. וכח השוואת יחוד הדרגין המתגלה בהם כח השוואתו ברוך הוא נקרא בשם עונג שהוא עתיק ורישא דלא אתיידע כי לא קיימא לאתיידע כלל כי הוא בבחינת עצמותו השוה: אך אף על פי כן נקרא רישא כי עונג זה הוא מבחינת הנאצלים שהם הספירות והדרגין הגם שאינו בערך ידיעא. אבל שלא בבחינת גילוי זה כי אם מצד עצמותו בעצמו לא יתכן לומר עליו אפילו רישא כי רישא שייך על איזה מהות ובחינה זו היא ראש להמהות הזה. אבל עצמותו ברוך הוא לא נודע מהותו כלל ואין מהות אחר זולתו כי אם נקרא רישא דכל רישין. וכמבואר לעיל על סתימו דכל סתימין כי הוא מקור לכל המקורות ושרשא דכל שרשין כמבואר לעיל באריכות. אבל בחינת גילוי כח השוואתו מצד העולמות והדרגין נקרא רישא כנזכר לעיל. אבל אף על פי כן הוא דישא דלאו רישא דהיינו שמכנים אותה רישא לפי שגילוי השואתו ברוך הוא זה הוא מצד הדרגין כנזכר לעיל . אבל אף על פי כן הוא לאו רישא כי מאחר שגילוי זה הוא כח השוואתו ברוך הוא אשר שוה בהשואה גמורה. איך שייך לומר על כח השוואתו ברוך הוא רישא אשר אין זולתו כלל. לכן נקרא דלאו רישא ולא אתיידע מה בההוא רישא. דהיינו איך הם כל הדרגין הנגלים מצד ההסתרה והצמצום

איך הוא בחינה זו בכח השוואתו ברוך הוא המנגד וסותר להצמצומים. לכן על זה נאמר ברח לך אל מקומך כי לא קיימא לשאלא כלל כמבואר לעיל:
ובחינת פלא הנקרא כתר שהוא ראש לנאצלים. דהיינו מהותו יתברך הנמשך בכל פרטי האצילות ואף על פי כן לא סר כח השואתו ברוך הוא מכל פרט ופרט להיות מתגלה בבחינת יחוד שמצד הדרגין שכל עיקר גילוי הדרגין הוא מצד הצמצום והאור ואף על פי כן לא יהיה סר כח השוואתו ברוך הוא בבחינת יחוד זה בחינה זה נקרא כתר דאצילות שהוא הפלא מצד הדרגין דהיינו שיהיה גילוי בבחינת דרגין בבחינת אורות וכלים ואף על פי כן לא יהיה סר כח השוואתו ברוך הוא ויהיה בלי שינוי כלל כמו קודם אצילות הדרגין. ובחינת כתר זה נקרא בזוהר הקדוש רישא חיוורא ורישא זה הוא אתיידע על ידי בחינת הדעת הנובע ממנו כידוע שדעת הוא חיצוניות הכתר ועולה אליו דהיינו כחו יתברך המתחבר בבחינת הדרגין להיות נרגש בבחינת יחודם כח השואתו ברוך הוא ויהיו משתווים אליו יתברך בבחינת השואה גמורה ואף על פי כן יהיו נערכים בבחינת דרגין ואורות וכלים בכל פרט ופרט שהוא מצד הצמצום כנזכר לעיל והוא מכוחו הפלא שהוא הכתר שדבר זה הוא פלא מה שלא תושג זה על פי חכמה ושכל איך יהיה התקשרותם והתחברותם והשתוותם בשני הבחינות הנזכרים לעיל לכן שרשו הוא הפלא והכתר שמצד הנאצלים אבל בכחו הפלא בבחינת עתיק שהוא גילוי כח השוואתו מצד עצמותו שם הוא לא אתיידע כלל מאחר שאינו בערך יחוד הדרגין כי אם כח השואה גמורה:

פרק ל

ואחר הדברים וביאור הנזכר לעיל. נמצא יש בבחינת יחוד האצילות שלשה בחינות דהיינו בחינת יחוד כאשר הוא מצד הדרגין שהוא לגבי דידן דהיינו יחוד הספירות: דהיינו הגם שמתמשך בכל פרטי הנבראים בבחינת חילוקי הדרגין בכל פרט ופרט ואף על פי כן הוא מיוחד בהם באופן שאין לתאר שום חילוק ופירוד כי אם המה הכל כח אחד בהתאחדות גמורה: כמו למשל התקשרות הנפש עם הגוף לאחדים שהוא יחוד מצד האצילות שהוא מצד הכלים והסתר האור שהוא לגבי דידן נקרא בחינת יחוד זה זעיר אנפין שהוא יחודו יתברך לגבי העולמות התחתונים: כמו שאנו מתארים יחודו יתברך לכן נקרא בחינה זו זעיר שהוא לשון קטנות וצמצום כמו שכתוב כי נער ישראל ואהבהו. כמו למשל שאדם מצמצם מדותיו ושכלו לבנו הקטן ומתאחד בהם לפי התדמות שכל הקטן בכדי שיהיה בנו מתקשר עמו ומתאחד בהם והוא כפי שיעור השגת הקטן בהתאחדותו עם אביו: כי כח ההתקשרות וההתאחדות איך שהוא בבחינתו של

אביו מצד מהותו אינו משיג כי אינו מערכו. כן הוא כביכול בבחינת קישור ויחוד הנמשך בבחינת דרגין לאחדם דהיינו שיהיו נגלים הדרגין והכלים ואף על פי כן יהיה בהתאחדות נקרא בחינה זו בשם זעיר אנפין והוא בחינת אצילות. ולכן נקרא עולם גם כן כמו הבריאה כי בחינת יחוד זה הוא לגבי דידן ועל זה נאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והוא אדם דאצילות. כמו על דרך משל אדם גשמי אשר הוא מגוף ונפש אף על פי כן הם מתאחדים ביחוד עצום. כן הדרגין שהם הספירות שהם כבחינת גופא אף על פי כן הם מתאחדים בבחינת קישור ויחוד עם אין סוף ברוך הוא שהוא נקרא בחינת נפש להם. ובבחינה זו יתכן תואר אורות וכלים וכל יחודם הוא בבחינת אורות וכלים ועל בחינה זו יתכן גם כן ספירת הדעת כנזכר לעיל.

ובחינה שניה הוא התאחדות הדרגין כאשר הוא מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת פלא שהוא בחינת כתר דהיינו כח השואתו ברוך הוא דהיינו כאשר מקשר הדרגין בבחינת השואתו בעצמותו ברוך הוא כמו למשל הנזכר לעיל שהתאחדותו עם בנו בערך הקטן נקרא קטנות. והתאחדות בנו עמו לפי ערכו אשר אינו בערך ומהות התאחדות הנגלה לגבי בנו הגם שבאמת הכל התאחדות אחד מעצמות אביו עם בנו אף על פי כן בגילויים אינם נערכים בערך אחד: כן הוא כביכול כח התאחדות עצמותו ברוך הוא עם בחינות הדרגין כאשר הוא בהשואתו ברוך הוא שהוא בחינת הפלא שאינו בערך השגה לגבי דידן איך ישתוו שני הבחינות כמבואר לעיל בחינת התאחדות הדרגין הזו כאשר הם בכחו יתברך נקרא כתר ואריך אנפין דהיינו כח גילוי בבחינת הדרגין מצד עצמותו ברוך הוא והתכללותם של הדרגין במאצילם ברוך הוא בבחינת פלא:

לכן אין לתאר שם אורות וכלים ולא גוף ונפש חס ושלום כי הוא כח השוה בהשואה גמורה עם הדרגין ואין לכנות אל בחינה זו אפילו אחד המורה על התאחדות שני מהותים כי אם תואר יחיד דהיינו שאין זולתו כלל ואין מהות נבדל ממנו כלום הגם שכחו יתברך מתמשך בכל פרטי הדרגין דייקא אף על פי כן לא סר כח השואתו ברוך הוא בבחינת התמשכותו בכל פרטי הדרגין ולכן נקרא התמשכותו ברוך הוא והשגחתו בכל פרטי הדרגין עינא פקיחא דלא נאים ולא אצטריך נטורא כי הגם שנקרא עינא דהיינו השגחתו בכל פרט דייקא אף על פי כן לא נאים שהוא בחינת שינה שהיא מורה על הסתרה מצד הכלים: כי לשון שינה אינו שייך אלא בגוף ונפש כידוע אבל בעצם אחד אין שייך שינה כו' ולא אצטריך נטורא כמו שהוא בבחינת זעיר אנפין דהיינו יחוד מצד הדרגין לייחדם אשר בחינת השגחתו יתברך בבחינת יחודו פעם הוא בבחינת התגלות ופעם הוא בבחינת הסתלקות: וגם אצטריך נטורא שלא יהיה נגלה יחודו יתברך והמשכת

גילויו בבחינת נפרד כאשר עתיד אני לבארם אם ירצה השם בשער הבא פרטי חילוקיהם והבדלם של בחינת אריך אנפין וזעיר אנפין:

אבל דרך כלל נקרא בחינת המשכתו בכל פרטי הדרגין בבחינת השואה כתר דאצילות ואריך אנפין דהיינו הפלא הנמשך מכח גילוי הדרגין בבחינת אורות וכלים כנזכר לעיל ואף על פי כן לא יהיה סר השואתו ברוך הוא שהוא פלא כנזכר לעיל נקרא כתר כמו כתר שהוא למעלה מראשו והמשכת כח השואתו ברוך הוא בכל הספירות בבחינת דרגין נקרא אריך אנפין:

ובחינה שלישית הוא התכללות הדרגין בכח המאציל בבחינת השואתם שלא בבחינת המשכתו יתברך לדרגין שהוא בחינת עתיק ורישא דלא אתיידע שהוא בחינת תענוג שהוא הפלא מצד המאציל ברוך הוא איך הוא התכללות הדרגין בעצמותו אשר כל עיקר חילוק הדרגין הם מצד האור והצמצום ואף על פי כן יהיו כלולים כל פרטי הדרגין בכח השואתו ברוך הוא:

והביאור הוא כמו למשל תענוג האב מהתקשרות בנו הכלול במהותו מצד עצם ההתכללות שהם כלולים בכח אחד בשרשם ומחמת התכללותם זה בא לו ההמשכה להתקשר ולהתאחד עם בנו כי לכל השפעה והתקשרות והתאחדות קדם לו התענוג דהיינו עצם ההתכללות מצד העצם בכח אחד ומזה הוא נמשך לבחינת התקשרות והתאחדות המתחלקת לשני בחינות הראשונות דהיינו התאחדותו בבחינת צמצום השפעתו לפי ערך קבלת בנו והתאחדותו עמו בערך עצמו:

ושני בחינות התאחדות הנזכרים לעיל הוא מצד שורש התכללותם בכח אחד בכח אביו בבחינת תענוג להתכללותם שלא בבחינת המשכתו לבנו כי אם בכח אביו מצד מהותו: ככה כביכול הוא בנמשל שבחינת התמשכותו לדרגין בבחינת התאחדות הדרגין הנחלקים לשני בחינות התאחדות דהיינו התאחדות הדרגין בבחינת התגלותם הנקרא זעיר אנפין:

והתאחדותם מצד עצמותו הנקרא אריך אנפין כנזכר לעיל קדם לשני הבחינות הנזכרים לעיל הבחינת עתיק שהוא התכללות כח הדרגין בכח השואתו ברוך הוא שלא בבחינת המשכתו בבחינות התאחדות פרטי הדרגין הנמשך בכל פרט וזהו בחינת פלא הראשון שמצד המאציל ברוך הוא שהוא בחינת גילוי כח השואתו שהוא נקרא מלכות דאדם קדמון דהיינו גילוי מכח השואתו ברוך הוא בבחינת קישור ויחוד הדרגין בבחינת אצילות דהיינו להשוות כח חילוק דרגין המתחלקים לגבי דידן בבחינת נבראים הנקרא

בשם אצילות כנזכר לעיל להשוותם עם כח השואתו ברוך הוא בעצם אשר אין לתאר אליו בחינת חילוקי דרגין כלל הגם שהוא יתברך כולל כל הדרגין מצד עצמותו:

פרק לא

והנה כל השלשה בחינות המה נערכים בבחינת אצילות: דהיינו הגם שעתיק ואריך אינם בבחינת כלים אך אף על פי כן הם שורש לאצילות הדרגין רק שהדרגין משתוים בהם כנזכר לעיל:

אבל כח כל הדרגין כאשר הם בעצמותו ברוך הוא המה שוין בתכלית עד אשר אין להעריך אותם בבחינת התכללות והשואת הכחות רק המה נאחזים בכחו יתברך בכח עצמותו בכח אחד לבד עד שאין נופל לייחס עליהם אפילו לשון התאחדות והתכללות אפילו בבחינת תענוג:

כי תענוג הוא מצד התכללות שני מהותים והדרגין כאשר המה בעצמותו ברוך הוא הם רק מהות אחד לבד וכח השואתם זה נקרא אדם קדמון דהיינו לגבי בחינה הנקרא אדם דאצילות שהוא כח קישור ויחוד מסטרא דלהון בבחינת הנבראים הנקרא זעיר אנפין ונקרא אדם מצד ההתאחדות כמו למשל אדם גשמי המחובר מגוף ונפש:

וגם יש בו כמה בחינות דרגין מחולקין דהיינו כח המדות והשכל ומחשבה דבור ומעשה בכחו בבחינת פנימיות וגם יש בו חילוקי אברים מצד חיצוניותם ואף על פי כן הם מהות אחד בהתאחדות בכלל באופן שלא תמצא בדרך כלל אצלו שום חילוק:

כן נקרא כביכול בבחינת אצילות דהיינו כח התאחדות כל הדרגין הנמשכין בבריאה יצירה עשיה אשר נתחלקו לחילוקי דרגין לאין מספר ואף על פי כן הוא כח אחד לבד מצד התאחדותו בהם בכח הפלא לאחדם ולקשרם מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין הכל הוא אחד ברוך הוא נקרא ההתאחדות זה אדם בבחינת אורות וכלים וגופא ונשמתא שזהו היחוד מצד הדרגין המתגלים מצד האור והצמצום ומצד הכלים כמבואר לעיל:

ככה כח השואתם של הדרגין כאשר הם מצד עצמותו נקרא אדם קדמון מצד התכללות כח השואת הדרגין. ושם זה הוא מושאל אצל כח השואתו כי חס ושלום לומר על בחינה זו אדם כי לא אדם הוא ואין לכנות אצל כח השואתו ברוך הוא אדם המורה על התחברות גוף ונפש שהם אורות וכלים. וגם מורה ריבוי כחות המתחלקים בגדרם רק שהמה מאוחדים שהוא כח יחוד שמצד הדרגין כנזכר לעיל:

אבל מצד עצמותו הרי הוא כח אחד השוה בתכלית ההשואה בבחינת פשיטות וחס ושלום שיהיה בכחו יתברך בחינת גוף ונפש ואורות וכלים או דרגין מתחלקין. אך מה שקורין לבחינת השואתו העצמי בבחינת דרגין בשם אדם הוא מצד שם המושאל

שמשאילין לו שם זה לא מצד העצם דהיינו מאחר שמכנים לקישור ויחוד הכחות המתחלקים מסטרא דנבראים בבחינתם בשם אדם כי מצד הנבראים הרי נגלים לכחות מתחלקים גמורים מצד הבריאה יתכן לקרות קישורם ויחודם ואחדותם שבבחינת אצילות בשם אדם כן קורין התכללות הדרגין בכח השואתו בשם אדם בדרך השאלה אבל לא שהוא שמו העצמי חס ושלום כי לא יצא לחילוק דרגין כלל כי אם משתווים אצלו בהשואה גמורה: וכח השואתם אינו בערך ידיעה והשגה: וכן קורין לכל הספירות דהיינו חכמה ובינה ומדות בבחינת האדם קדמון כשמות הספירות דאדם דאצילות הגם שחס ושלום לכנות אצלו ספירות או חכמה המורה על התחלקות כמבואר לעיל באריכות:

אך מה שקורין חכמה הוא גם כן מצד השאלה כי מאחר שנפעלו ממנו יתברך בחינת חכמה ומדות בבחינת אצילות שהמה הכל מכחו יתברך והוא יתברך מקור להם וממנו נובעים קוראים גם כן חכמה מצד כחו יתברך כי מאין נתהווה זה החכמה מוכרח להיות בכחו גם כן מהות זה: אבל חס ושלום להעריך החכמה הזאת כאשר היא נפעלה מצד הנבראים אצל כחו יתברך מאחר שהוא עצם אחד בלי חילוק דרגין כלל איך תעריך לו חכמה ומדות המורים על דרגין מתחלקים וכחות משונים הגם שישנו בכחו בודאי אך אינו בערך השגה ותפיסא. לכן משאילין להמקור גם כן שם חכמה ומדות מצד הנפעל אבל לא מצד העצם ולכן כאשר תעיין בעץ חיים אשר כל הספירות מכנים לאדם קדמון מצד השאלה אבל ספירת הדעת אינם מכנים לו אפילו בהשאלה מחמת המבואר לעיל כי בחינת דעת עצמו ומהותו הוא רק מצד יחוד הדרגין בבחינת גוף ונפש שהוא מצד יחוד הנבראים: ובחינה זו לא תמצא בבחינת כח השוואתו ברוך הוא מצד עצמותו אשר אינו גוף כי אם הכל כח אחד: לכן לא יתכן לכנות אליו ספירת הדעת אפילו בבחינת השאלה: אבל שארי בחינות שהם חכמה ובינה ומדות הרי מהותם הוא מצד מקורם מוכרח להיות כוחם שבבחינת פעולתם הנפעלים בגילוי הדרגין בכח הפועל רק שם אין לכנותם בבחינת חכמה ומדות חס ושלום כי אם בדרך השאלה ודי למבין והנה הגם שבבחינת אדם קדמון זה כל הדרגין הם בהשואה גמורה והוא מצד המאציל ברוך הוא אף על פי כן נקרא אדם דבריאה והגם שאינו נערך באצילות אף על פי כן הוא שורש לאצילות וקורין אותו אדם דבריאה הגם שהוא המאציל ברוך הוא אף על פי כן מאחר שכח השואתו ברוך הוא הוא מצד הדרגין דהיינו כחו יתברך המשוה כל הדרגין בהשוואה גמורה שבחינת הדרגין הם מצד העולמות רק שבכחו יתברך משתווים בהשואה גמורה נקרא כח זה בבחינת בריאה: כי אצל המאציל ברוך הוא מצד עצמותו אין לתאר דרגין כלל אפילו בבחינת השואה כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות לכן מחשבה קדומה זו בבחינת

השוואת הדרגין אין להעריך לגבי אין סוף בעצמותו אשר הוא מושלל מבחינת דרגין כי איך להעריך כח השוואת הדרגין אצלו יתברך אשר הוא אינו בערך דרגין כלל הגם שהכל הוא מכחו בעצמותו ברוך הוא אבל הדרגין המה בערך סתירה וגניזה באופן שלא תמצאם כלל מצד כח עצמות אין סוף ברוך הוא לכן בכדי לגלות כח השוואת הדרגין מוכרחים אנו לתאר צמצום דהיינו הסתר הגילוי בבחינת אין סוף בעצמותו בכדי ליתן מקום לגילוי כח הדרגין והצמצום הזה חס ושלום שהוא מצד עצמותו כי אם מצד האור דהיינו הגילוי:

והגילוי הזה נקרא מלכות דאין סוף כלומר הגילוי של האין סוף בעצמותו. ובחינת מלכות דאין סוף נקרא אור גילוי דאין סוף ברוך הוא ובזה הגילוי אנו מעריכים ומתארים הצמצום דהיינו להסתיר גילוי האין סוף מצד עצמותו אשר אינו בערך דרגין כלל בכדי שיתגלה כח השוואתו ברוך הוא בבחינת דרגין:

ונקרא גילוי זה פרט קטן שבקטנים שבכח האין סוף לגבי כחו האין סוף ואין קץ ברבוא רבבות מדרגות לגבי ערך כח חילוקי הדרגין בבחינת השואתו ברוך הוא לכן נקרא הגילוי הזה בשם קו: ויתבאר זה אם ירצה השם ביאור רחב בחלק שני: והנה הערכה זו ותואר זה שאנו מתארים הצמצום והאדם קדמון הכל הוא בערכינו כי מצד התגלות הדרגין בבריאה אשר התגלותם הוא על ידי צמצום אורו יתברך בבחינת דרגין הנקרא מלכות דאצילות ככה מעריכים לשורש כח הדרגין כאשר הם בכח השואתו לבחינת צמצום ממלכות דאין סוף כנזכר לעיל אבל חס ושלום לתאר הצמצום מצד עצמותו ברוך הוא כי אצלו הכל בהשואה גמורה כחו יתברך שלא מצד הדרגין וכח השוואתו מצד הדרגין הכל הוא כח אחד בלבד. ודי למבין בעומק. ולכן נקרא אדם דבריאה מחמת שהכח הזה הוא מצד הדרגין שהם נבראים מאין ליש ככה הוא כח הדרגין כאשר הם בכח השואתו ברוך הוא נקרא בחינת בריאה מחמת שאין לתאר אצלו דרגין כלל: אבל באמת נקרא כח זה גם כן בשם מאציל ברוך הוא שהוא לבדו ואין זולתו כלל:

פרק לב

העולה מכל דברינו הנזכרים לעיל שצריכין אנו להעריך באין סוף ברוך הוא שני בחינות דהיינו בחינה ראשונה מצד עצמותו ובחינה שנייה מצד העולמות דהיינו שמצד עצמותו אין לתאר אליו ברוך הוא שום בחינת חילוקי דרגין ואיזה פעולות מצד פשיטותו ברוך הוא ומצד העולמות מוכרחים אנו להעריך בבחינת צמצום האור ובחינת אצילות הכחות ממנו יתברך אשר נמצא בכל פרט ואין לך דבר במציאות שלא נעשה על פי כוונתו יתברך והתמשכותו בהם בפועל ממש רק שמתייחד בהם ולא נשתנה בהם וזהו ההערכה

שמצד העולמות הנגלים לנו להתחלקות אף על פי כן מוכרחים אנו לתאר יחודו יתברך בכל ההתחלקות בלי שינוי. אבל בבחינת הערכה שמצד עצמותו הגם שנתמשך בהם ונתצמצם בהם ומייחדם הכל ביחוד עצום אף על פי כן אפילו אחר צמצומו בהם ויחודו יתברך בהם בכל פרט ופרט בכוונה מיוחדת בלי שינוי כלל בכל ההתחלקות אין לתאר לגבי עצמותו ברוך הוא שום חילוק והבדל כלל ולומר הגם שנחלקו לדרגין מתחלקין אך אף על פי כן הוא אחד בהם: כי אם שמשתווה בהם בתכלית ההשוואה על ידי כחו יתברך אשר אינו בערך השגה ותפיסה כלל כמאמר הזוהר הקדוש רישא דכל רישין רישא דלא איתפס לעלמין: דהיינו שיש כמה בחינות רישין רישא דזעיר אנפין ורישא דאריך אנפין ורישא דעתיק אשר כל אלו הראשין נערכים מצד יחודו יתברך בעולמות וכמבואר לעיל ביאורם של כל אחד ואחד ואופן ההתאחדות בבחינתם של כל אחד ואחד. אבל אין סוף ברוך הוא נקרא רישא דכל רישין שהוא ראש לכל אלו הראשין וכוללם בהשוואתו ברוך הוא אפילו בבחינתם אשר כחם לייחד העולמות והכלים בבחינת פרטיהם ואין סוף ברוך הוא כוללם בהשוואתו אפילו בבחינתם והוא רישא דלא איתפס לעלמין בשום תפיסא כלל איך הם בכח עצמותו אשר כל יכול להתמשך בכל הדרגין בלי שום הבדל כלל ואינם נערכים אצלו יתברך בבחינת חילוק דרגין כלל:

ועל זה מבואר ברעיא מהימנא איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה דהיינו שנתמשך בכל העלמין להיות נפעלים בבחינת חילוק והבדל דרגין ולייחדם ביחודו. אבל אף על פי כן לית מאן דתפיס ביה דהיינו שיהיה נתפס בתוך העלמין באיזה הבדל מהות כלל כי אם שלגבי עצמותו אין פועל בו ההתמשכות זאת להיות נתפס בהם לאיזה חילוק דרגין חס ושלום כי אם אצלו הם בלי הבדל כלל. והנה בהערכה השנייה שהוא מצד העולמות בזה יש שני בחינות דהיינו כמו שהם לגביה יתברך וכמו שהם לגבי דידן וצריכין אנו להעריך ולתאר שלגבי דידן נראים לגבול ויש ונפרד אבל לגביה יתברך הם מיוחדים ביחוד עצום בלי שינוי כלל: ושני הבחינות שאנו מתארים הם גם כן מסטרא דילן כי מסטרא דילן הוא הערכת השני הבחינות דהיינו לייחדו יתברך בבחינת עולמות בלי שינוי כלל: ובזה הבחינה בעצמה בבחינת יחוד זה יש עליות עד אין קץ דהיינו בבחינת יחוד שמצד האצילות שהוא זעיר ונוקבין דהיינו לייחד כל הדרגין ביחודא עילאה ויחודא תתאה יש בזה כמה עליות: דהיינו הגם שנתגלו כל הכחות אף על פי כן המה ביחוד כיחוד הנשמה עם הגוף בכמה מיני אופני יחוד אשר יתבארו במקומם בשער העבודה אם ירצה השם. וזהו עבודתינו לייחדם בקריאת שמע ותפלה אבל בבחינת הערכה הראשונה אשר כל הדרגין אינם נערכים אליו למהות נבדל כלל

לבחינה הזאת אין בכחינו להעלות אתערותא עד שם מאחר שאין בערך השגה כלל ולא קיימא לאתיידע: ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה וכי אפשר לדבקה בו אלא הדבק במדותיו דהיינו להעריך התדבקות מצד עצמותו: זה אי אפשר כי אם על ידי מדותיו יתברך שהוא הערכה שמצד העולמות ונודע מצד פעולותיו. ועל זה אמרו במופלא ממך בל תדרוש וכו' כי אם במה שהורשית התבונן וכמבואר לעיל בכמה מקומות:

אך אף על פי כן כל התקשרותינו הוא לאין סוף בעצמותו ברוך הוא דהיינו להבין שאין לתאר אליו בחינת דרגין כלל ושכל העולמות אינם נערכים אליו כלל: ולמסור נפשו ביחוד דהיינו ליבטל ולהתקשר באין סוף ברוך הוא בעצמותו באופן לבטל כל העולמות וגופו ונפשו לעצמות אין סוף ברוך הוא באופן שכל העולמות בטלים לגמרי וכלא חשיבא באין ערך כלל לגבי עצמותו: דהיינו מאחר שאנו מייחדים כל העולמות באופן שלא יהיו נפרדים כי אם שמתאחד בהם בתכלית היחוד אזי יש להתבונן שאין סוף ברוך הוא הוא מושלל מכל בחינת העולמות ולאתדבקא בבחינת שלא אתיידע כמאמר הזוהר דכל קישורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתרבק ולא אתיירע דהיינו להבטל ולהתקשר בבחינת דלא אתיידע: דהיינו מאחר שנגלה לנו יחודו יתברך שהוא יתברך אחד ואין זולתו צריכין לידע יותר שמהותו לא נודע וליבטל אליו בבחינת דלא אתיידע: וזהו שעל ידי התעוררות בחינת יחוד הזה ליחד זעיר ונוקבין וזעיר ונוקבין מעלים מיין נוקבין עד אבא ואמא ואבא ואמא מעלים מיין נוקבין לאריך ואריך מעלה מיין נוקבין לעתיק עד אין סוף ברוך הוא דהיינו לעורר ולהבין שאצלו יתברך אין נערכים כל העולמות באיזה ערך כלל: וזהו כשתעמיק יותר בבחינת אבא ואמא תראה יחודם של הדרגין ביותר התכללות והתייחדות. ובבחינת אריך אנפין אין שייך לומר אפילו התייחדות ובעתיק הם בהשוואה ובאדם קדמון אינם בערך אצילות כלל וכשתעמיק יותר תבין שאצל אין סוף ברוך הוא אין להעריך דרגין כלל אפילו בהשואה וכמבואר לעיל: ויתבאר עוד לקמן אם ירצה השם בפרט בשער העבודה וכל זה ההערכה נקרא בחינת פנימיות דהיינו להתבונן בפנימיות ולהסירה ולהפשיטה מלבושי הפרצופים שעל ידי בחינת פרצופים שהם זעיר ונוקבין ואבא ואמא הוא היחוד שמצד העולמות והם נערכים בבחינת לבושים כמאמר הזוהר דא לבושא לדא אבל כשתעמיק להתבונן בפנימיותו יתברך שלא בבחינת הלבשה אז יגלה אור אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך דרגין כלל: וכל זה הוא בערכינו אשר נגלה לנו בלבושים רבים דהיינו עולם הזה הגשמיית אשר נראה ליש גמור:

וכל מה שנתבונן בפנימיות דהיינו בהפשטת הלבושים ככה יגלה יותר יחודו יתברך והוא מתתא לעילא דהיינו מעולם העשיה עד אין סוף ברוך הוא דהיינו כי בהגילוי אשר בעשיה נגלו כל הברואים ליש גמור וכאשר נשכיל על העשיה מקורה וכחה וחיותה נראה מתוכה גדולתו יתברך שהוא היוצר כל דבר על פי חסדו וגבורתו יתברך והוא מהוה אותם ומחיים ומקיימם ואין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה:

וכל הנהגת העשיה נפעלת מכחו יתברך והוא בחינת יצירה. וכאשר נשכיל יותר אשר אין לך דבר שלא נעשה על פי כוונה מאתו יתברך כמאמר מה רבו מעשיך הוי"ה כולם בחכמה עשית: והנה כוונתו יתברך אין מושג לנו מאחר שאפס בלעדו ואיך שייך לו כוונה המורה על הצטרכות איזה דבר או איזה ערך העולמות אליו יתברך בזה יבין שכל הברואים התהוותם מאין ליש דהיינו שלא נודע מקור מוצאם מאין נתהוו בחינת גבולים מבלתי בעל גבול ואשר אין ערוך לו ואין זולתו כי אם בבחינת פלא: נמצא כשנשכיל על זה יושכל שאין דבר חוץ ממנו והוא ברוך הוא מתייחד בהם ביחוד גמור באופן שאין הנבראים מהות בפני עצמם חס ושלום ואין מוסיפין בו ריבוי ושינוי חס ושלום: כמשל הנשמה שמתייחדת עם הגוף באופן שאין לפרדם כלל:

וכל פעולות הנפש המה על ידי הגוף ככה כביכול העולמות נראין כגוף ואף על פי כן מתייחד בהם וכל העולמות בטלים אליו יתברך כביטול ויחוד הגוף עם הנפש אשר כל האברים בטלים לרצון הנפש בביטול גמור: וזהו בחינת בריאה דהיינו שבבחינת בריאה נגלה התהוותם של כל הנבראים שהם מאין ליש ושם הוא השכלת יחודו בעולמות אך יחוד זה הוא על פי השכלה והבנה אך כשנתבונן יותר צריך ליבטל אליו יתברך למעלה מן השכלה והבנה כי היחוד על ידי השכלה הרי עדיין יש מי שמשכיל ביטולו: אך באמת אין העולמות תופסים כלל אצלו יתברך לשום יש ודבר נפרד חס ושלום כי אם הכל הוא יתברך בעצמותו מתייחד בהם באופן שבטלים לגמרי והוא כמשל ביטול הגוף אל הנפש הרי ביטולו הוא באופן שלא נחשב מהות כלל לגבי הנפש ואין שייך לומר איך שהגוף משכיל ביטולו כי אם שבטל לגמרי להנפש באופן שמהותו אינו נחשב כלל ואינו עולה בשם כלל כמו על דרך משל כשמדברים עם אדם עיקר הדבור הוא עם החיות ואין הגוף עולה בשם ומהות כלל: כן כביכול יהיה ביטולם של עולמות ויחודם שלא יהיו נערכים העולמות למהות בפני עצמם כי אם יחודם אליו יתברך עד שלא נגלה כי אם אור עצמותו המתייחד בהם: ובחינה זו נקרא אצילות שבבחינת אצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש באופן שאינם נראים לבחינת יש כלל ולא נגלה כי אם גילוי אלקו"תו יתברך:

ובחינת יחוד שבאצילות הוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בפועל ממש: כי קודשא בריך הוא הוא בחינת זעיר אנפין שהוא התאחדות כל הכחות בכחו יתברך לאחדות גמורה והוא נקרא כביכול כמו נפש אל הגוף שהוא בחינת שכינתיה כי שכינתא אתקריאת גופא כמבואר בתיקונים שעיקרה היא מצד העולמות הנערכים לגוף. ובבחינת אצילות הם ביחודא חד באופן שאין להבדילם כמאמר הזוהר מסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה שהכל הוא כחו יתברך:

ויחוד זה נעשה על ידי אבא ואמא ואריך אנפין דהיינו על ידי כהו הפלא דהיינו שאצלו יתברך היש והאין שוין וכחדא נפקין והוא בחינת אבא ואמא ושורש היש והאין הוא נמשך על ידי כחו הפלא ומצד זה מתייחדים העולמות על ידי המוחין דאבא ואמא והם מעלין מיין נוקבין עד אריך ואריך מעלה מיין נוקבין לעתיק עד וכו': פירוש כי הנה כל ההערכות הנזכרים לעיל הם מצד העולמות והכלים: אבל באמת כשתשכיל יותר מאחר שאין זולתו כלל ואין שייך לומר עליו יתברך שהוא יתברך מיוחד בהעולמות כיחוד הנשמה בגוף שהם שני מהותים רק שמתייחדים על ידי כחו הפלא: אבל אצלו יתברך הלא אין מהות בלעדו כלל ואין זולתו נמצא באיזה מציאות כי אם הכל הוא מאמיתיות המצאו: צריכין אנו להבין שכל הפעולות אינם מהות נבדל כלל ולהעריכו אליהם ואפילו בבחינת יחוד כי אם הכל הוא מהותו לבדו יתברך ואיך הוא נעתק מהשגה באופן שאין שייך לומר אפילו פלא: הכל כמבואר לעיל ודי למבין:

וכל ההערכה זו הוא הכל מתתא לעילא: ועל זה ניתקן סדר התפלה כי תחלה קודם ברוך שאמר הוא בחינת ביטול העשיה: ומברוך שאמר ואילך הוא הביטול על ידי בחינת היצירה כנזכר לעיל ומיוצר אור עד שמונה עשרה הוא בחינת ביטול מצד עולם הבריאה: ושמונה עשרה שהיא תפילה הוא הביטול של בחינת האצילות כאשר יבואר אם ירצה השם בשער העבודה:

פרק לג

והנה כל ההערכה הנזכר לעיל שהוא בערכינו נקרא כל עולם פנימי לגבי שלמטה הימנו וכמאמר הזוהר דא קליפה לדא ודא לבושא לדא ודא מוחא לדא ואית מוחא למוחא עד דסליק כולא עד אין סוף: וכל זה הוא בערכינו שוכני בתי חומר כל מה שמעיינים ומעמיקים בהתבוננות בפנימיות העולמות מתתא לעילא עד אין סוף ברוך הוא עד שנשכיל שהכל הוא אין סוף לבדו: וזהו נקרא בחינת פנימיות שאין סוף הוא פנימי מכולם: אבל כשנעריך מעילא לתתא דהיינו לגבי אין סוף ברוך הוא הוא בהיפוך

אדרבה נחשב העשיה הגשמיות לפנימיות מכולם וכחו יתברך הוא חיצון ומקיף לכולם: וכמבואר בעץ חיים בענין סדר האצילות ובשער ציור העולמות עיין שם:

וביאור הדבר כי כאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולם הרי סוף מעשה במחשבה תחלה: דהיינו כח כל היש כאשר הוא בהשוואה גמורה עם כחו יתברך. נמצא הסוף מעשה נערך תחלה במחשבה באין הבדל כלל. ואיך הוא השתוות היש וגבול עם כחו הבלתי בעל גבול אינו בערך השגה כלל מה שאין כח בשום שכל ומדע להשיגו כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע כח רצונו הפשוט וכח סוף המעשה אשר בכחו אשר מצד שלימותו הגדול הכל הוא בשלימות ובהשוואה גמורה: אך עיקר הכוונה היתה מאתו ברוך הוא לגלות שלימותו: וכאשר הוא בכחו יתברך אינו בערך גילוי כלל. לכן הוצרך להיות הצמצום מאור אין סוף ברוך הוא אורו הגדול המשתווה בשיווי גמור עם סוף המעשה בכדי שיהיה יכול להתגלות שורש לגילוי היש ומקום להתגלות הדרגין דהיינו להתגלות בחינת מחשבה קדומה לכח ההתגלות היש כי מצד אין סוף ברוך הוא אי אפשר להעריך מחשבה כלל מאחר שהם אצלו יתברך הכל בהשואה וגם מכח השואתו אין להעריך כח היש לאיזה מהות בכח המאציל ברוך הוא אפילו בבחינת שורש מצד בטילתו והשתוותו במקורו לכן נצרכים אנו לתאר הצמצום הגדול בכדי להתגלות בחינת מחשבה קדומה ומחשבה זו נקרא אדם קדמון לכל הקדומים דהיינו גילוי שורש היש אשר בכחו יתברך אבל הכל הוא אין סוף ברוך הוא והיה הצמצום על ידי עיגולים כמבואר בעץ חיים וכאשר יתבאר אם ירצה השם פרטי הצמצומים בחלק שני וכאן אין מקום ביאורו כי אם דרך כלל שעיגול אין סוף ברוך הוא מקיף עיגול כתר דאדם קדמון ועיגול כתר דאדם קדמון לעיגול חכמתו: וכל עיגול רחוק מחבירו עד שיתגלה כח המלכות שבאדם קדמון שהוא גילוי מחשבתו הקדומה בבחינת כח הגבול והיש: והנה עיגולי אדם קדמון מעגילים כל האצילות ואצילות לבריאה ובריאה ליצירה ויצירה לעשיה עד שנמצא שמצד העיגולים העשיה הוא פנימי מכולם וכל היותר גבוה הוא יותר חיצון ורחוק מהעשיה וכמבואר בעץ חיים עיין שם: ולהבין זה מעט יובן על פי משל בהבדל מחכם יותר חיצון ורחוק מהעשיה וכמבואר בעץ חיים עיין שם:

ולהבין זה מעט יובן על פי משל בהבדל מחכם גדול המבין כל דבר בשכלו בעיקרית חכמתו הדבר הקטן שבקטנים אשר מצד שלימותו חכמתו הגדולה בשיווי גמור עם הדבר הקטן מצד שיודע עיקרית הדבר אין מסתיר הדבר הקטן לנגדו כלום ורואה בשכלו כל הדברים למהות אחד: אבל כאשר ירצה לגלות הדבר השתוותה של הדבר הקטן עם הגדול בכדי שהכל ידעו השתוותם והנה איך שהוא לפי חכמתו לא יוכלו המקבלים

לקבל השתוותם הרחוקים בגדרם לפי קבלתם ומוכרח החכם לצמצם חכמתו מקודם בעצם חכמתו עד שיהיה מקום בשכלו איך לגלותה להמקבלים עד שיסביר להם לפי שכלם: נמצא המקבלים כל שיעמיקו יותר בחכמתו ימצאו יותר בעומק עד שיגיעו לעצם כוונתו: נמצא חכמתו הגדולה נערך לפנימיות נגד קבלתם במוחם בערכם אבל להחכם הוא להיפוך כי בעצם חכמתו הרי משתווה הדבר הקטן אצלו באין הבדל כלל:

וכשמצמצם חכמתו הגדולה הרי חכמתו הגדולה מקיף וכולל להחכמה שנתצמצם בה מכל צד נמצא החכמה הקטנה מוקף מהחכמה הגדולה וחכמה הקטנה לפנימיות תחשב כי מצד גודל חכמתו ויתרונה על חכמה הקטנה נשאר מחכמתו מה שלא נתגלה בחכמה הקטנה ונסתרת ממנה והשיור הזה הוא מקיף וכולל כל החכמה קטנה מכל צד דהיינו הן בבחינת מעלה הן בבחינת מטה שלא תתגלה יותר:

וכן חכמה זו לחכמה הקטנה ממנה עד שנמצא חכמת המקבלים ליותר פנימיות תחשב הכל מצד השיור הנזכר לעיל ועצם חכמתו הוא בריחוק גדול באין ערוך לגבי חכמת המקבלים: וכל זה הוא מצד גילוי בערך המקבלים אבל אצל החכם עצמו כל הדברים הם בלי חילוק והבדל כלל כי מצד עצם חכמתו הוא בלי שינוי כי הכל הוא מעצם חכמתו ואין נערך הדבר למהות אחר מצד הצמצום בו כי אם למקבלים הוא השינוי אבל אצל החכם אינו בהבדל כלל בחכמתו ומשתוים אפילו אחר הצמצום כמו קודם הצמצום רק שאין נגלית כח חכמתו אחר הצמצום להמקבלים כי אם בכח נסתר אבל לא בגילוי ועוד זאת בעת צמצומו להבינו להמקבלים הרי מוכרח לדקדק ולכוין בכל פרטי הדבר כפי אשר הוא אצלו על פי חכמתו הגדולה שיהיה כן בכל הפרטים לפי הבנת המקבלים:

והנה מצד שהמקבלים רחוקים מעצם חכמתו נחשבו להם הדקדוקים לדבר זר ונראה להם לתימה אשר אין שייך להעצם אבל אצל החכם בעצמו אין הבדל כלל כן הוא כביכול הלא שורש העשיה הגשמית הסוף מעשה משתווים בכחו יתברך באין הבדל כלל רק בכדי להתגלות להמקבלים היו כל הצמצומים האלו: והנה הצמצומים האלו המה המסתירים כחו יתברך שבהגבול המשתווה בשיווי גמור עם כחו בלתי בעל גבול בכח אחד לגבי המקבלים בכדי שיתגלה לבחינת גבול גמור: נמצא הצמצומים הם להסתיר כחו הבלתי בעל גבול שבבחינת אין סוף ברוך הוא הרי הוא בהשוואה גמורה כח היש והגבול עם כחו בלתי בעל גבול בכח אחד ובכדי לגלות כח היש בבחינתו לבדו להיות נגלה ליש מסתיר כחו השוה בכדי שיהיה איזה שורש לגילוי היש:

נמצא השוואתו יתברך כולל גילוי שורש היש וסובבו מכל צד ושורש גילוי היש מוקף מכחו הגדול רק שאינו נגלה: וכן הוא מעיגול לעיגול כל מה שמצומצם יותר הוא מוקף

מהגדול ולפנימיות תחשב נגד הגדול ממנו עד שהעולם הזה הוא מוקף מכולם וכביכול כח האין סוף הוא בבחינת ריחוק עצום אשר אין להעריך כלל בערך לבחינת היש שהוא הארץ הלזו: וכל זה הוא לגבי המקבלים מצדינו: אבל אצלו יתברך אין הבדל כלל כי אם שאינו בגילוי בבחינתינו בבחינת הנבראים לגבי דידן אבל לגביה אין צמצום מעלים לפניו כלל: נמצא בחינת היש הוא כאשר הוא בכחו יתברך בלי הבדל כלל כי אצלו יתברך גילוי היש אשר נגלה אצלינו הוא כחו יתברך השוה בעצמותו ברוך הוא המשתווה בשיווי גמור: אבל לפי ערך גילוי היש הלא הוא רחוק ממהותו עד שכשתעריך הריחוק מוכרחים לתאר כמה מיני ריחוקים לאין קץ. דהיינו על הארץ הלזו הגשמית מקיפים הרקיעים. ועל הרקיעים האופנים. ועל האופנים הוא בחינת חיות דיצירה ועל היצירה הבריאה ועל הבריאה האצילות ועל האצילות עיגולי אריך ועתיק ועל עיגוליהם עיגולי אדם קדמון. ועל עיגולי אדם קדמון סובב עיגול אין סוף ברוך הוא דהיינו מצד גילוי היש גמור איך תעריך היקף האין סוף ברוך הוא לבד אשר אינו בערך כלל רבוא רבבות מדריגות לאין קץ מערך גבול הנגלה. וכמו כן בכל העיגולים בערכם מאחר שרחוק גדרם באין ערך מוכרחים לתאר הכל לפי הערך דהיינו כנזכר לעיל.

נמצא לפי ערכינו הרי עיגול אין סוף הוא רחוק וחיצון מכולם וכולם מוקפים ממנו. אבל לגבי עצמותו אשר אין צמצום מעלים לפניו יתברך הרי עצמותו ממש דבוק באין הבדל. ואדרבא הוא עיקרם ושורשם של כל הצמצומים. וכאשר תסתכל תבין שהפנימי והמקיף הוא בהשואה גמורה הוא אין סוף ברוך הוא לבדו. ועוד זאת גילוי היש בכל פרטיו הם הכל על פי כח היש המשתווה בעצמותו יתברך אשר זה רחוק יותר מהבנה בכל פרטי עשיה וכמו זר נחשבו ליש ונפרד גמור. ואדרבה שורשו הוא מעצמותו. כי אם מצד חסרון המקבלים נראה להם ליש גמור עד שאין למצוא טעם ליש הזה על פי פנימיות: דהיינו כל הנבראים לאין מספר וחילוקי כחות לאין מספר מה שלא יושג זה אפילו בבחינת יחוד כי בבחינת יחוד אינו מושג כי אם הביטול של הנבראים אליו יתברך והתאחדותם אליו. אבל טעם הפרטי מדוע יהיה דוקא באופן זה ובדקדוק זה בכל פרט לא יושכל הצטרכותם וטעמם:

ועל זה נאמר מאד עמקו מחשבותיך ונפלאים מעשיך כי אם מצד כחו יתברך אשר נסתר ונשגב מכל רעיון דהיינו דקדוק הפרטים הוא ממקורא דכולא. אשר על זה מבואר בזוהר הקדוש קדם דברא עלמא רשים קמיה כל ציורין וצייר קמיה כל דיוקנין. הגם שקודם שברא עלמא אין לתאר אותו חס ושלום בשום ציור ודיוקנא שאפילו בקוצו של יו"ד אסור לרמזא ליה כמבואר ברעיא מהימנא. אך כל זה הוא מצד כח השתוותו אשר נשגב

ונעלם מכל רעיון שהוא רישא דלא איתפס לעלמין. ואיך הוא השתוותו אין לשאול על זה כלל אשר אינו בערך שאלה כלל: ועל זה נאמר אסתכל באורייתא ובורא עלמא: ונמלך בנשמתן של צדיקים וכו' וכמבואר בזוהר הקדוש אשר קדם דברא עלמא כל דיוקנין דנשמתין קיימין קמיה: הגם שאסור לצייר שום דיוקנא אצלו יתברך: אבל הכל הוא מצד השתוותו כנזכר לעיל ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה מלמד שהיו סדר זמנים קודם לכן וענין שהראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו כו':

והנה כח השתוות הזה נגלה בבחינת פרטי העשיה בבחינת נבראים דייקא לכן בזה נגלה דוקא כחו יתברך הנעלם ונשגב אבל הוא בבחינת מקיף: והנה כבר הקדמנו לעיל שאצלו יתברך הכל הוא באין הבדל כלל כי אין צמצום מסתיר ומעלים לפניו רק אצלינו הוא רחוק מהגילוי ומוכרחים אנו להעריך כמה מיני ריחוקים עד שעיגול אין סוף ברוך הוא הוא בתכלית הריחוק אבל אצלו יתברך הכל בקירוב באין הבדל כלל: וכשנעמיק ונשכיל אפילו מצדינו עיקרם ותכונתם נשכיל שהכל הוא אין סוף ברוך הוא כמבואר לעיל:

נמצא בין מצד עצמותו בין מצד העולמות הכל הוא אין סוף ברוך הוא כי אם שמצד העולמות הנגלין לגבי דידן יחשב כחו יתברך בבחינת אין סוף לפנימיות דהיינו כל מה שנעמיק יותר יתגלה לנו שהכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו וכאשר נעריך מצד עצמותו צריכין אנו להעריך כחו בבחינת מקיף: נמצא הן מצד הפנימי הן מצד המקיף הכל הוא אין סוף: ועל זה נאמר רוקע הארץ מאתי דוקא דהיינו התפשטות הארץ הלזו בכל פרטיהן הוא מאתי דוקא מעצמותו ברוך הוא ואני ראשון ואני אחרון ממש בלי הבדל כלל וראשון הוא מצד הפנימי ואחרון הוא מצד המקיף ודי למבין והבן:

נמצא מצד ערך העולמות כשנתבונן מצד פנימיות אין סוף ברוך הוא פנימי מכולם ומוקף מכולם: ומצד המקיפים הוא מקיף את כולם אבל מצד עצמותו הרי אין לחלק אצלו יתברך בין פנימי ומקיף: כי איך תחלק אצלו מאחר שהוא עצם אחד: כי אם כל החילוקים מבחינת מקיף ובחינת פנימי הכל מצדינו מה שנשכיל התפשטותו בעולמות לזה יקרא פנימי ומה שאי אפשר להשיג נקרא מקיף: אבל אצלו יתברך הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו ודי למבין:

פרק לד

ועוד זאת אפילו בחינות ההסתרות והצמצומים אשר לגבי המקבלים הכל הוא עצמותו בלי הבדל כלל: דהיינו הן מצד הלבושים המתלבשים זה בזה הן מצד העיגולים והמקיפים הכל הוא עצמותו ברוך הוא: וכמבואר ברעיא מהימנא אני ראשון ואני אחרון ואין אלקי"ם עמדי באמצעיתא: דהיינו אני ראשון ואני אחרון פירוש כמבואר

לעיל. ובאמצעיתא אפילו הצמצומים הוא אין סוף ברוך הוא לבדו וכמבואר לעיל בכמה מקומות אשר אין להמשילו לחכם בהשפעתו להמקבלים ולא לנפש המתפשטת בגוף אשר המשפיע חלוק מהמושפע במהותים נבדלים לכן מרגישים בהתמשכותם ובצמצומם ונרגש בעצמותם שינוי: אבל הקדוש ברוך הוא איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה ואין מהות נבדל מעצמותו נמצא אין אצלו יתברך הבדל כלל ועל זה נאמר כי יוצר הכל הוא: ומבואר ברעיא מהימנא אנת הוא מלגאו כל עלמין ומלבר כל עלמין ואסחר כל עלמין פירוש מלגאו הוא מצד הפנימיות ומלבר הוא מצד כלים החיצונים שהם הצמצומים ואסחר כל עלמין הוא מצד המקיף כנזכר לעיל:

וגם מבואר שם אנת הוא בין כל ספירה וספירה ובעובי דכל ספירה ועל גבי כל ספירה ודי בזה: אבל אף על פי כן כל הבחינות המבוארים הכל הוא מכוחו יתברך כל פרט בדיוק בצמצומים ובפרטיות כי אם שאינם אצלו יתברך בבחינת הבדל כלל מצד כח שלימותו יתברך ועיקר הכוונה שיהיה נגלה כחו יתברך אפילו בבחינת גילוי: וזה תלוי באתערותא דלתתא כפי ההתעוררות ככה נגלה ממנו יתברך לכן כאשר עבודת התחתונים בבחינת פנימי דהיינו בבחינת יחוד כנזכר לעיל ככה נגלה אליהם יחודו יתברך בבחינה זו מכחו יתברך: וכשמעוררים בבחינת מקיף מתגלים כחות המקיפים מכחו יתברך:

וזהו ענין השמות הנגלים בתורה הכל לפי ערך המקבלים פעם נגלה בהוי"ה ברוך הוא וידבר הוי"ה אל משה פעם באהי"ה פעם באלקי"ם וכו' אבל אצלו יתברך לית ליה שם ידיעא והכל הוא כפי התעוררות דלמטה יש שהשגתו עד אלקו"ת דעשיה ויש שהשגתו באלקו"ת דיצירה ויש שהשגתו בבריאה: כמו למשל בהבדל מהחכם להמקבלים כשהמקבל אינו משיג רק פנימיות חכמתו כפי ההתגלות ככה התגלותו של החכם אצלו בבחינת כונתו כפי ההתגלות בלבד ויש מקבל שמשכיל בפנימיות כונתו יותר מהנגלה אשר מגלה: ככה יושפע אליו מהחכם לפי השכלתו והתעוררותו ויש שישכיל יותר ככה יגלה אליו החכם אבל אצל החכם היודע עיקרו הכל הוא מהות אחד אצלו כן כביכול כל התגלותו תלוי בהתעוררות התחתונים כאשר אתערותא דלתתא הוא בבחינת פנימיות אלקו"ת הנגלה בעשיה ככה הגילוי מעצמותו ברוך הוא על ידי אלקו"ת המתצמצם בבחינת עשיה וכאשר האתערותא הוא בבחינת יצירה דהיינו בהפשטה יותר יהיה הגילוי אליו מאור אין סוף כפי צמצומו בבחינת יצירה ויש בבחינת בריאה גם כן כנזכר לעיל:

וכל זה הוא בהשגה אבל בבחינת ההתבוננות כולם שוים דהיינו ליבטל אל עצמותו ברוך הוא דרך כלל אשר אינו בערך גילוי כלל: וכמו משל הנזכר לעיל שכולם בטלים

להחכם לעיקרית חכמתו אבל חלוקים בהשכלתם והשגתם כנזכר לעיל בבחינת גילוי חכמתו כן הוא בנמשל כביכול שכל הבחינות הנזכרים לעיל הביטול לאין סוף ברוך הוא בעצמותו הוא בשוה אך נבדלו בהשגתם כמו למשל ממלך בשר ודם אשר השרים ועבדים והמון עם כולם בטלים לעיקר המלך בביטול אחד אבל אין דומה השגתן של המון עם בגדולת המלך להשגת העבד וכן אין דומה השגת העבד להשר: אבל בענין הביטול כולם משתוים שבטלים אל המלך כן הוא כביכול בנמשל כי כל בחינות השגות הנזכרים לעיל בעשיה וביצירה ובבריאה הם חלוקים מצד השגתם אבל בביטולם כולם שוים שבטלים לעצמותו ברוך הוא:

וכל ההבדלים הם לגבי בחינות המקבלים מצדינו אבל מצד עצמותו הכל הוא מהות אחד בלי הבדל כלל: וזהו מראה הנביאים כל אחד ואחד לפי השגתו ביטולו: וכמו שכתוב וביד הנביאים אדמה לפי דמיון דלהון והשגת משה רבינו עליו השלום היה עולה על כולם דהיינו שהשגתו היה בבריאה אשר שם הביטול הגמור היש לאין: אבל בבחינת אצילות שהוא גילוי עצמותו ברוך הוא בבחינתו וכאשר הוא לגביה בזה לא השיג אדם מעולם כמו שכתוב כי לא יראני האדם וחי כי אם הדבור היה נמשך מאצילות לבריאה: וזה יבואר במקום אחר:

אבל כל ההתעוררות הוא לאין סוף ברוך הוא על ידי יחוד האצילות דייקא אשר שם היחוד הוא מצד העולמות אשר מתייחדים ומתכללים ביחודא חד באופן שאינו נגלה על ידי הכלים כי אם עצמותו ברוך הוא המתייחד ומתכלל בהם. וכל ההתעוררות הוא מצד העולמות אשר נראים ליש גמור ועל ידי יחודו יתברך מתכלל ומתייחד בהם להיות נגלה כל הכחות בבחינת כח אחד לבד שהוא כחו יתברך. ועד בחינה זאת מגיע התעוררות התחתונים מצד גילוי העולמות אשר על ידם נודע מציאותו ונודע מצד פעולותיו אבל בחינת אין סוף ברוך הוא שלא מצד העולמות הלא לא תגיע שם התעוררות מצדינו כי איך יהיה ההתעוררות לדבר שאינו בכלל השגה כלל כי מהותו לא נודע כלל כי אם מצד הנגלה לחברו ולייחדו בשורשו: אבל לא מצידו יתברך אשר אינו בכלל השגה כלל ועיקר האצילות הוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה והוא יחוד זעיר ונוקבין לכן אין בכחינו להעלות מיין נוקבין ואתערותא דלתתא אלא עד בחינת זעיר ונוקבין לייחדם דהיינו הגם שנגלו עולמות אין מספר אף על פי כן הם ביחוד גמור: ויחוד זה הוא על ידי הדעת דהיינו ההתחברות בבחינת עולמות כי עיקר היחוד הוא על ידי הדעת להמשיך אורות בכלים דאצילות כי כלים דאצילות המה לצמצם אור אין סוף ברוך הוא בבחינות נבראים להיות נגלים ליש והתחלקות בכל הפרטים לאין קץ אשר המה הכל על ידי

הכלים דאצילות שהמה המדות חסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד וחכמה בינה דעת המה המנהיגים להמדות איך לפעול החסד והגבורה וכו' וכמבואר לעיל:

פרק לה

והנה כפי התגלותם של העולמות בבחינת גילוי הרי הם נגלים לנפרדים ולא נתגלה אור אין סוף ברוך הוא בבחינת יחודם ונראים כגופא בלא נשמתא דהיינו שאינו נגלה יחודו יתברך בהם. אבל כשאנו מייחדים באתערותא דלתתא כנזכר לעיל דהיינו שרואין בכל הנפעלים גילוי אורו יתברך בהם בלי שום שינוי ואין העולמות נחשבין למהות בפני עצמם כי אם בטלים ומתאחדים לגבי אור אין סוף ברוך הוא והוא על ידי כחו הפלא. אז נמשך אור אין סוף ברוך הוא. ועל ידי עבודה ויחוד אנו ממשיכים אורות בכלים וכל זה הוא על ידי הדעת כמו למשל התחברות הנפש עם הגוף הוא על ידי הדעת. דהיינו מצד שכלי הגוף מרגישים חיות הנפש בבחינת חיות גמור והרגשה זו באה מכחו יתברך שמפליא לעשות לקשר הגשמיות ברוחניות מצד שקמיה המה הכל מהות אחד בזה נרגש בכלי הגוף חיות הנפש אשר אינו ערך עם הגוף:

לכן בטל לגמרי לגבי הנפש ונעשה כלי להנפש להיות מתגלה פעולתה על ידי כלי הגוף עד שאין הגוף עולה בשם ומהות נבדל כלל לגבי הנפש: כן הוא כביכול שכל חילוקי העולמות ופרטיהם המה נחשבים כגוף ממש: וכאשר אנו מייחדים העולמות אליו יתברך על ידי כחו הפלא אז נגלה הדעת דהיינו שנהיה מרגישים אור עצמותו יתברך המתמשך בהעולמות ולהיות העולמות בטלים ממש לגבי אור אין סוף ברוך הוא באופן שלא יהיו העולמות עולים בשם איזה מהות כלל לגביה יתברך. והנה כל ההערכה הזאת הוא כפי אשר נגלה לנו העולמות לנפרדים ומתחלקים על ידי צמצומים בבחינת כלים דאצילות אז נערך היחוד והביטול בבחינת דעת. אבל כבר הקרמנו שלגבי עצמותו ברוך הוא אין להעריך העולמות באיזה מהות נבדל כלל ושום חילוק והבדל כלל כי אין לדמותו להתפשטות הנשמה בהגוף אשר הם נבדלים בגדרם וערכם אשר שניהם הם נבראים: אבל אצלו יתברך אין הבדל כלל כי הוא לבדו ואין מהות נבדל ממנו כלל. לכן אין לתאר אליו הדעת כלל וכמבואר לעיל:

לכן אין בכוחינו להעלות מיין נוקבין ואתערותא דלתתא בבחינת קודם האצילות שבבחינת קודם האצילות שהוא שלא בבחינת הסתרה כלל אם כן הכל הוא עצמותו ואין להעריך עילא ותתא כלל: אם כן איך שייך אתערותא דלתתא כי כל ענין התתאין הוא מצד הצמצום לכן בבחינת הצמצום נופל לומר שהתתאין מעוררין היחוד כנזכר לעיל: אבל שלא בבחינת הצמצום הרי אין להעריך עולמות כלל ועל מי יפול שם התעוררות

מאחר שהכל הוא עצמותו: כי אם מצד שכוונתו יתברך שישתווה עילא ותתא דהיינו בכל בחינות הדרגין מריש כל דרגין ועד סוף כל דרגין יהיה הכל בהשוואה. ולכן כאשר התתאין מבטלין העולמות ומייחדים אליו בערכינו ממילא נתעלה יחוד הזה עד בחינת ההשתוות אשר בכח האין סוף ברוך הוא:

ויובן זה על פי משל מהחכם אשר מצמצם חכמתו להסבירו למקבל אשר מצד עצם חכמתו הוא נבדל בערכו מערך חכמת המקבל: ולכן בכדי להסביר מעין חכמתו להמקבל מוכרח להסתיר עצם חכמתו ולצמצמה בכמה מיני צמצומים בכדי להדמותה ולהסבירה בערך חכמת המקבל בכדי לקשר אליו המקבל חכמתו להיות נתפס בשכלו כונת רבו בהתקשרות אחד:

וכאשר התלמיד המקבל מתעצם להבין חכמת רבו על בוריו ולעמוד על כונתו בהשפעה הזאת הנמשכת מעין חכמתו העצמית וכשמבין על בוריו אזי נתעורר ברבו החכם בעצמו בחינת ההשפעה הזאת מבחינת עצם חכמתו מחמת שמקבל תענוג מהשכלת תלמידו המקבל ואז משפיע לו מעצם חכמתו בתוספת אור ההשכלה וממשיכה לחכמת המקבל: וכל שמתעצם המקבל יותר יתגלה אצל רבו החכם בהשפעתו להשפיע אליו ביותר השפעה והתגלות הזאת הגם שהיא מעצם חכמתו היא גם כן לפי חכמת המקבל אבל היא בתוספות הארה: והנה המקבל אין בבחינתו להגיע ולהעלות התעוררותו לעצם חכמתו של רבו מצד שאין ערך חכמת רבו מושג אליו בשום השגה ואינו משכיל מזה כלום: כי אם החכם בעצמו מעלה החכמה שנתצמצם בה לעורר עצם חכמתו להשפיע יותר בתוספות אור ההשפעה להמקבל ביותר התגלות השוואת חכמתו:

כן הוא כביכול בנמשל אשר בכדי לגלות שלימותו והשוואתו ברוך הוא אשר אינו בערך השגה כלל כי כח השוואתו ברוך הוא לא תושג כלל מכמה טעמים אחד שהוא אינו בערך השגה כלל: ושנית מצד שאין זולתו כלל למי יגלה: אשר על כן בכדי לגלותה היו צמצומים רבים דהיינו לצמצם גילוי השוואתו עד שיתגלה כח היש והגבול שבכחו המשתווה עם עצמותו ברוך הוא כי קודם הצמצום הרי לא היה גילוי בחינת השוואתו בבחינת מקור היש מצד פשיטותו ברוך הוא ומצד גבהותו רבוא רבבות מעלות לאין קץ למקור היש שבכחו אשר מקור היש היה בטל כטיפה בים ויותר מזה: אשר על זה היה צמצום האור בכדי ליתן מקום למקור גילוי היש: אך עדיין הגם שיתגלה מקור היש הלא מקור היש גם כן בהשוואה גמורה עם המאציל ברוך הוא בבחינת אין סוף ממש מצד שלימותו: הוצרך להיות עוד צמצום להאציל ממנו יתברך כלים להסתיר כח השואתו ברוך הוא בכדי שיתגלה בחינת היש והם הם הכלים דאצילות אשר הם כלים לגלות כח

היש והגבול מכחו. אך הגם שנתגלה כח היש בבחינתו אף על פי כן מצד שלימותו ברוך הוא מתייחד עם כח הגבול ביחוד גמור:

וזהו בחינת התיקון כמו שיתבאר אם ירצה השם: וזהו המשכת אורות בכלים דאצילות דהיינו כביכול שממשיך כח השוואתו ברוך הוא אשר בכח השוואתו משתווים בהשוואה גמורה להדמות במעין לייחד כח הכלים גם כן אליו שלא ישתנה בהם: הגם שאין ערך ביחוד הנמשך בכלים לכח השוואתו בעצם אשר שם הם בעצם אחד ממש ובבחינת אצילות הלא נראו להתחלקות אף על פי כן אין מוסיפין בו ריבוי ושינוי: וזהו על ידי כחו הפלא: וכמשל התקשרות הנשמה עם הגוף הגם שהגוף אין בגדר אחד עם הנפש אף על פי כן הם ביחוד גמור על ידי כחו הפלא המקשרם: כן הוא ביחוד האצילות הגם שנתגלו כלים ונקראים גופא כמבואר לעיל אף על פי כן מיוחדים באור אין סוף ברוך הוא המתמשך בהם בתכלית היחוד מחמת כחו הפלא: וזהו שממשיך מכח השואתו על ידי בחינת עתיק שהוא בחינת תענוג שמקבל כביכול מהתגלות השואתו ממשיך על ידי כחו הפלא מעין כח השואתו: ולכן נקרא כל בחינות האצילות זעיר אנפין ונוקבין והוא ממש כמשל החכם אשר חשקו להשפיע מחכמתו להמקבל או אב אל בנו מצד התענוג והשעשוע שמקבל להשפיע אליו מצמצם עצם חכמתו במעין להתגלות לפי ערך המקבל: כן הוא על ידי התענוג כביכול מצמצם כח השואתו במעין ודוגמא דאצילות.

וזהו יחוד שבאצילות איך שכל הדרגין והגבול והיש מתאחדים בכחו יתברך:

אבל כאשר נגלו הדרגין והגבול בבחינת נבראים הרי הם נגלים ליש גמור בבחינת נפרד אשר על כן זהו עבודתינו לייחד היש והגבול בבחינת העולמות אליו יתברך באופן שלא יהיו נגלים בבחינת נפרדים ולבטלם אליו כביטול הגוף אל הנפש כמבואר לעיל: וכל היחוד הזה הוא מסטרא דילן אשר נראים ליש גמור צריכין אנו לייחדו על ידי הדעת להיות בקישור אחד ממש עד בחינת אצילות כמבואר לעיל: ולכן עד בחינת היחוד הזה הנמשך בכלים עד שם מגיע התעוררות התחתונים: אבל בבחינת כח השוואתו ברוך הוא מצד עצמותו השווה לגמרי אין בכחינו להעלות אתערותא לשם כמבואר לעיל:

אך מצד שעיקר כוונתו יתברך לייחד היש לפי ערכו באופן שלא יהיה היש לדבר נפרד כי אם ביחוד בחינת יחוד זה מעורר כביכול כח השוואתו אשר היחוד נמשך משם במעין כנזכר לעיל על ידי התענוג שמקבל מבחינת השלמת כוונתו ומעלה מיין נוקבין והתעוררות לכחו השוה יתברך להמשיך משם תוספת אורות בכלים ולהמשיך מוחין חדשים: וזהו שאנו מעלים מיין נוקבין לזעיר ונוקבא וזעיר ונוקבא מעלים מיין נוקבין לאריך אנפין על ידי אבא ואמא המגלים כח הפלא בבחינת כלים: וכח הפלא הזה מעלה

מיין נוקבין לבחינת עתיק שהוא גילוי כח השוואתו להיות מקור לאצילות על ידי בחינת התענוג והתכללות ועתיק מעלה מיין נוקבין עד אין סוף ברוך הוא ומשם נמשכין מוחין חדשים ותוספת אור ביחוד האצילות ביתר שאת ויתר עז: וכמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם באריכות יותר:

פרק לו

והנה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם: ומבואר באדרא רבה קדישא בגין דדיוקנא דאדם הוי דיוקנא דעילאין ותתאין דאתכלילו ביה: ובגין דהאי דיוקנא כליל עילאין ותתאין אתקין תיקונוי ותיקונא דזעיר אנפין בהאי דיוקנא ותיקונא עד כאן לשונו: דהיינו כפי מה שביארנו לעיל יחודו יתברך בבחינת אצילות הוא כמראה אדם: כמו למשל באדם הגשמי יש בו גוף שהוא בשר האדם ואברים החיצונים ובתוך הגוף יש בו מדות המנהיגים את הגוף: ויש בו שכל המנהיג המדות ויש בו מקור השכל שהוא חכמה כח מ"ה שממנו נובע השכל והוא כח הכולל את כל החיות המתפשט בגוף והוא החכמה אשר תחיה בעליה שהוא כח חיות הנפש המחיה את הגוף: ויש בו למעלה מן השכל שהוא התקשרות הנפש עם הגוף: ובכח ההתקשרות זה כלול כל החיות ודרך כלל הוא אדם אחד עם כל הבחינות הנזכרים לעיל באופן שלא נחלקו בהבדל מהותם וגדרם הגם שמצד ההתפשטות הנגלה אינם בגדר אחד ורחוקים בערכם זה מזה אף על פי כן כח אחד להם באופן שלא תפרדם לבחינות מחולקים כי אם דרך כלל הוא אדם אחד גופו ומדותיו ושכלו וכחו וחיותו והתקשרותו הכל בנושא אחד: ועיקר מה שקורין לו אדם הוא החיות שבתוכו ובבחינת החיות נכללו כל הבחינות ועל ידי כח החיות הם מיוחדים הגם שהנגלה הוא גופו אף על פי כן הגוף אינו עולה בשם מהות כלל כי הגוף בלי החיות הוא רק בשר ואין לקוראו בשם אדם כלל כי אם בשר אדם נמצא עיקר קריאתו בשם אדם הוא חיות נפשו:

כן הוא כביכול בדרך כלל העולמות העשיה הגשמיות הנגלה לעין כל הוא הגוף בחיצוניות גמור המתגלה לעין כל הארץ וכל אשר בה וכן השמים והגלגלים וצבא השמים כולם גופים מחודשים ובתוך העשיה הוא היצירה שהם מדותיו יתברך המנהיגים את כל העשיה בכל הפרטים הן בדומם וצומח וחי ומדבר ובגלגלים וכו' כידוע: והן הן המלאכים אשר לכל נברא יש מלאך מיוחד שהם המדות כמבואר לעיל מעט מזה: ובתוך היצירה מתלבשת בחינת בריאה שהוא המושכל המנהיג את היצירה הן לחסד הן לדין הן לרחמים וכו' והכל הוא על ידי ההשכלה הנמשך מהבורא ברוך הוא ובתוך הבריאה הוא האצילות שהוא כחו יתברך המחיה את כולם ובכחו יתברך נכללים

כל העולמות לאחד באופן שלא תחלקם כלל כי אם מחמת כחו הפלא שהוא הכתר שמחברם ומייחדם ביחודא חד והוא יתברך אחד בהם ממש באופן שלא יהיה נגלה בכל העולמות כי אם כחו יתברך: והגם שמצד התגלותם הם אינם בגדר אחד ורחוקים בגדרם וגילויים: אבל באמת הכל הוא כחו יתברך וכולם נכללים ומתאחדים בכחו יתברך עד שאין לתאר העולמות בבחינות מחולקים כי אם הכל כח אחד לבדו שהוא כחו יתברך: וכמו במשל הנזכר לעיל עיקר הוא כח חיות נפשו של אדם וכולם נכללים ובטלים בהחיות הזה וכל קריאתו בשם אדם הוא מצד חיות נפשו: כן עיקר הוא האצילות דהיינו כחו יתברך הנמצא בהעולמות וכל העולמות בטלים ומתכללים ומתאחדים בכחו יתברך ועיקר קריאת העולמות הוא כחו יתברך הנמשך בעולמות הוא בחינת אצילות המתמשך בעולמות בכחו האין סוף ברוך הוא: נמצא כד תסתכל אשר בכל העולמות לא נמצא רק כחו יתברך לבדו: וזהו ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה שהוא בחינת האצילות:

ולכן נקרא אצילות כולו אדם דעשיה כי זהו אדם דעשיה ממש כי על דרך משל באדם הגשמי הרי כל עיקר התגלותו הוא הגוף ועל ידי הגוף מתגלים כל הבחינות ובגופו נגלה חיות נפשו ואחר שנגלה בו חיות הנפש אזי העיקר הוא החיות אבל כל עיקר התגלותם הוא על ידי הגוף הגשמי כי בלא הגוף אין מקום להתגלות הנפש כלל והנפש נודעה מצד פעולת הגוף על כן בכלל כל עצם הנפש נערך בבחינת גוף כי כל עיקרה הוא לחיות הגוף.

כן הוא כביכול בבחינת העולמות עיקר ההתגלות הוא בעשיה אך על ידי עשיה נגלו כל הבחינת עולמות עד שאחר הגילוי הזה עיקרו הוא האצילות דהיינו כחו יתברך המתמשך ומחיה אותם ומהוה אותם: אבל בלי העשיה אין מקום כלל להתגלות כחו יתברך אשר לא נודע מהותו כלל כי אם נודע מצד פעולותיו: נמצא האצילות דהיינו כחו יתברך המתמשך בעולמות הוא נערך בבחינת גוף העשיה כי כל עיקר התמשכותו הוא בשביל חיות העולמות הוא אדם דעשיה ממש כי עיקר ההתגלות הוא העשיה ועל ידי העשיה הוא גילויו יתברך בבחינת אצילות: וכל זה בהתמשכותו יתברך לעולמות נקרא בחינת אדם: ולכן מותר לדבר באצילות בדרך משל ודמיון מצד הנגלה בעולמות הגם שהאצילות גם כן הוא אינו בערך השגה כלל כמו שהגוף אינו משיג כח חיותו כי אם על ידי הדעת מרגיש חיותו אבל מהות החיות אינו משיגו כלל מה הוא ובאיזה אופן הוא אך אף על פי כן מצד התפשטותו בגופו מעריך כל בחינות הגוף לחיות נפשו מצד התכללותם והתאחדותם ככה כחו יתברך הנמשך בעולמות בבחינת אצילות הרי

אינו מושג כלל ועל זה נאמר כי לא יראני האדם וחי: אך אף על פי כן מותר להעריך כל בחינת העולמות בכחו יתברך בבחינת משל ודמיון: אבל שלא בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת עולמות כי אם כחו באמיתותו יתברך שלא בבחינת התגלותו לעולמות שהוא נקרא קודם האצילות אין להמשילו ולהעריכו באיזה ערך ואיזה דמיון אשר לא נודע מהותו כלל מצד עצמותו ברוך הוא כמאמר הרעיא מהימנא דאתקרי הוי"ה מסיטרא דנחית לאמלכא על ברייז: אבל קדם דברא עלמא אסור לצייירא ליה בשום אות ודיוקנא כלל: ועל זה נאמר ואל מי תדמיוני ואשוה וכו': ובבחינת עצמות המאציל ברוך הוא אין להמשילו כלל באיזה ערך ודמיון:

פרק לז

והנה הגם שמדברים בבחינת שקודם האצילות ובפרט בעץ חיים שמדבר בעקודים ואדם קדמון חס ושלום שמדברים שם בדרך משל ודמיון כי אם בדרך השאלה: דהיינו כמו שביארנו במשל מאדם הגשמי הנה כל הבחינות של האדם דהיינו מדות ושכל וחיות ופלא כל הדברים האלו מדברים מצד התמשכות הנפש בגוף: אבל בבחינת הנפש במהותה שלא בבחינת התמשכותה בגוף אין להעריכה בשום ערך ושום ידיעא כלל כי כל ההערכות בנפש הוא מצד כלי הגוף אבל מצד מהות הנפש עצמה אשר לא נודע מהותה אינה בערך הגוף כלל ורחוקים בגדרם באין ערך כלל:

אך אף על פי כן מצד שאנו רואים בחינת הנפש בכל הבחינות המתפשטים בגוף דהיינו בשכל ומדות ופרטים רבים לאין קץ אשר כל הפרטים האלה מוכרחים להיות בבחינת הנפש עצמה ובערכה כי אם לא כן מאין נמצאו כל הכוחות והבחינות בהגוף כי הגוף בעצמו אינו בעל כחות כי הוא בחינת בשר וכל הצטיירות כלי הגוף שיהיו מקבלים כחות הנפש הוא מצד הצטיירות כחות הנפש נמצא מוכרחים להיות כל הבחינות בנפש עצמה שלא בבחינת התמשכותה לגוף: אבל אינם בערך כלל להתפשטות הגילוי בגוף לא מיניה ולא מקצתיה מאחר שלא נודע כלל: לכן כשמעריכים כל כחות הנפש בכחה לבדה מוכרחים לתאר מדות מצד מהותה והשכלה גם כן מצד מהותה:

אבל הוא בדרך השאלה דהיינו שמשאילין לה שם מדות והשכלה כי עיקר שם מדות והשכלה הוא מצד התפשטותה בהגוף רק שמשאילין השמות האלו גם כן בכחה ומהותה: וכמשל בחכם המשפיע להמקבל מוכרח להשכיל בעצמו תחלה ההשכלה איך הוא במהות עצם חכמתו ואחר כך לצייר הדבר מה להמשיך ומה לא להמשיך להמקבל והכל הוא בערך חכמתו:

והנה אחד שממשיכה בערך המקבל מצד שהמקבל אינו בגדר אחד עמו אין להדמות ההמשכה ולהעריכה בערך מדות ושכל החכם: אך אף על פי כן מצד שעל ידי שכלו ומדותיו נעשה שכל ומדות להמקבל מעריך המקבל שכל אלו מוכרח להיות בהחכם עצמו אך איך הוא לא נודע אליו: וכל ההערכה הזה הוא מצד השפעתו מעריך אלו הבחינות בהחכם עצמו אבל בבחינת החכם עצמו שלא בבחינת השפעתו אין לו עסק להמקבל בזה כלל:

כן הוא בהתפשטות הנפש בגוף שמצד כחות הנפש המתפשטים בגוף כן אנו מעריכים הכחות האלו דהיינו המדות והשכלה בנפש מצד מהותה בעצמה הגם שאין לתאר מדות והשכלה אצל הנפש בעצמה כמו המדות וההשכלה המתפשטים בכלי הגוף מצד הרכבת הנפש בכלי הגוף כי כל מדות והשכלה הוא מצד ההרכבה כמבואר לעיל אבל מצד פשיטות הנפש אין לתאר מדות ושכל אף על פי כן מעריכין כל כחות הנפש הנגלים על ידי כלי הגוף בבחינת הנפש בעצמה כי מוכרח להיות בכח הנפש השכלה וכוונה מהבורא ברוך הוא בבחינת בריאותה על מה אדניה הטבעו והצטיירות הכחות מאת היוצר ברוך הוא בכל פרט: אבל אינו בערך ומהות כלל לכחות הנמשכים בכלי הגוף כי אם שמשאילין להנפש הבחינות האלו להקרא בשם שכל ומדות אבל השכלתה ומדותיה וכל כחותיה אין להעריכם בשום דמיון לערך המתפשט בהגוף כי אם על ידי הזדככות הגוף לבטל כלי הגוף ולצאת מגדרי הגוף יכול להתגלות מכחות הנפש בעצמה והם הם הזוכים בעבודתם לנפש רוח נשמה כי יש מי שזוכה לנפש ויש מי שזוכה לרוח הוא ענין הצטיירות הנפש בעצם מהותה ויש מי שזוכה לנשמה להשיג השכלת הנשמה ולהשגות האלו צריך ביטול בחינת הגשמיות לגמרי לצאת מגדרי הגוף לגמרי ויש בזה כמה מדרגות ובחינות לאין קץ יש שזוכה לנפש רוח נשמה דאלקו"ת דעשיה ויש שזוכה לנפש רוח נשמה דיצירה ויש שזוכה לנשמה דבריאה דהיינו להשכיל התהוות מאין ליש להיות מאיר בו השכלת הבורא ברוך הוא בבחינת הפשטה לגמרי בהפשטות הגשמיות וכמו שנמצאים צדיקים גדולים יחידי סגולה ויתבארו הדברים במקומם אם ירצה השם.

וכל זה אנו מתארים מצד התפשטותה להשאיל לה שמות אלו במהותה. אבל שלא בבחינת התפשטותה אין לה ערך ודמיון כלל דהיינו כחה במקורה באין סוף בבחינת אצילות דהיינו מקור התהוותה אינה בבחינת השגה כלל: וכן הוא בערך העולמות שמצד התמשכותו יתברך בעולמות בבחינת כחו וחיותו הנערכים בעולמות אשר נאמר על זה דמות כמראה אדם מתארים אנו גם כן לכחו הנמשך שלא בבחינת התפשטותו בבחינת

חיות העולמות כל הבחינות האלו שמוכרח להיות הצטיירות כל מדותיו יתברך הנמשך באצילות שהוא להחיות העולמות בכחו יתברך גם כן.
וגם מוכרחים לתאר כוונה ומחשבה קדומה למה נגלו העולמות מאיזה טעם: ושיהיה באופן זה דוקא מוכרחים אנו לתאר מחשבה קדומה לזה: אבל חס ושלום לתאר שם איזה בחינה בערך משל ודמיון להעולמות בבחינת מדות ומוחין חס ושלום כי אם שמשאילין המדות והשכל לקראם בשם זה אשר שם זה מושאל אצלם ולא בעצם והם העקודים הנקרא אדם דיצירה ואדם קדמון הנקרא אדם דבריאה כי כל התוארים הם מצד הבריאה לכן מדברים בהם בדרך השאלה. ועל זה מבואר בתיקונים ואשתמודעין עילאי מתתאי כי תתאי נקראו העולמות כן מוכרח להיות במחשבתו הקדומה:
אבל איך ובאיזה אופן לא מושג לנו כלל. לכן הדבור מותר בדרך השאלה אבל לא בדרך חקירה להבין איך הם בכחו יתברך: ועל זה מבואר בעץ חיים שממלכות דאדם קדמון ולמעלה אסור לחקור בזה כלל אך לדבר בדרך השאלה מותר: וכל זה הוא מצד הבריאה אבל מכתר דאדם קדמון ולמעלה אסור לדבר אפילו בדרך השאלה כי זהו אינו בבחינת בריאה כלל כי אם עצמות המאציל ברוך הוא בזה אין לנו עסק כלל: ועל זה מבואר בעץ חיים שמיחידה דאדם קדמון ולמעלה לא תמצא דוגמתו בעולמות כלל כי מיחידה דאדם קדמון ולמעלה הוא עצמות המאציל ברוך הוא שלא בבחינת התפשטותו לעולמות אשר לא תמצא זה בבחינת עולמות כלל כי בחינת העולמות הם הכל מצד הנגלה ליש והתגלות גמור בבחינת גוף כמו שהוא לגבי דידן אזי אנו מעריכים כל אלו הערכות והתוארים גם כן לגבי המאציל ברוך הוא בהשאלה:
אבל מצד המאציל ברוך הוא שלא מצד העולמות הרי אין לתאר מכל אלו התוארים כלל כי אינו גוף חס ושלום כי הכל אצלו יתברך בפשיטות גמורה הגם שהכל הוא בכחו יתברך: אבל אינו בערך השיעור והערך שאנו מעריכים בערכינו ואינו בערך השגה וידיעה כלל ולא קיימא לאתיידע ועל יחידה דאדם קדמון מבואר ברעיא מהימנא איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה: לכן אין להמשילו כלל בערך העולמות אפילו בדרך השאלה אשר אינו בערך וגדר העולמות כלל כי הכל הוא כחו לבדו:
וזהו החלל המבואר בעץ חיים מבחינת אין סוף לבחינת עולמות כמו למשל חלל שבין שמים לארץ הרי אינו נראה איזה קירוב ביניהם הגם שמוכרח להיות כל כח הארץ בשמים: והראיה שאין שום דבר בארץ שאין עיקרו בשמים וכל הנעשה בארץ הוא משמים ואין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כידוע: אבל כחם של בחינת הפעולות שבארץ אינם בגדר אחד ובערך אחד עם כחות השמים ולכן יש מרחק רב

ביניהם בבחינת נגלה: ככה הוא כביכול הגם שכל בחינת העולמות הם בכחו יתברך אבל הם בדרך גניזה והסתרה עד שאין להעריך ערכם כלל באין סוף ברוך הוא וזהו הבחינת חלל כביכול המפסיק בינו ובין העולמות דהיינו בערך ריחוק והבדל בין בחינה המתמשך בעולמות לבחינת אין סוף בעצמו ברוך הוא הגם שהכל הוא מכחו יתברך ועל זה נאמר כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם:

אבל כבר הקדמנו שכל בחינת ההערכה שמצד העולמות וההערכה מצד אין סוף ברוך הוא הכל הוא בערכינו ולגבי דידן כאשר נגלה לנו: אבל לגבי המאציל ברוך הוא הכל הוא בהשואה גמורה הן מצד המקיף שהוא בחינת הריחוק הן מצד הפנימי הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו בלי הבדל כלל ואין מפסיק ביניהם כי אם העולמות אשר הם בבחינת הסתרה והצמצום והצמצומים הם המה המפסיקים וכל הצמצומים הם לגבי דידן אבל לגביה יתברך אין צמצום מעלים לפניו: נמצא הן מצד העולמות הן מצד המאציל ברוך הוא הכל הוא לבדו יתברך בכל הבחינות באין הבדל כלל: וזהו שכתוב הנה זה עומד אחר כתלינו כי הכותל המה הצמצומים ולגבי דידן הוא כותל: ולכן דייק הכתוב כתלינו דייקא: אבל לגביה יתברך אין כותל מפסיק כלל כי הכל הוא לבדו יתברך ולכן כל עבודתינו להסיר הכותל אפילו לגבי דידן על ידי היחוד ומסירות נפש בקריאת שמע ותפלה ותורה ומצות וממילא יגלה כבוד הוי"ה בהתגלות גמורה כמו שיהיה לעתיד כמו שכתוב ונגלה כבוד הוי"ה: ונשגב הוי"ה לבדו ביום ההוא:

פרק לח

נמצא דרך כלל הוא שאנו צריכין להעריך בשלשה הערכות הערכה אחד הוא מצד העולמות שהוא בבחינת כמראה אדם דהיינו שהעולם הוא כגוף ובתוך העולם מדותיו יתברך והשכלתו שהם יצירה ועשיה ובתוכם כחו יתברך המחיה את כולם כנזכר לעיל וכל יחוד העולמות הם כיחוד הגוף עם הנפש אשר מיוחדים בתכלית ועיקרם הוא הנפש כנזכר לעיל:

כן כל העולמות הם בטלים ומתאחדים בכחו יתברך באופן שלא יתגלה אלא כחו יתברך ועל זה נאמר כמראה אדם הכולל הכל: וגם על זה נאמר כמראה אדם ולא אדם: כי אדם הגשמי הרי הוא בעל שינויים וריבויים כי מדותיו משתנים תמיד ומתרבים כי פעם הוא באהבה ופעם הוא בהיפוך ומשתנה מרצון לרצון וגם הנפש מרגשת השינוי וגם מתרבה כמשל שמשכיל בשכלו איזה דבר ומשכיל עוד דבר אחר או אוהב איזה דבר פרטי ואוהב עוד איזה דבר אחר הרי נתרבה בנפשו הדבר שלא היה אצלו מקודם בידיעות והשכלות ומדות נוספים על שכלו כי הוא נברא והדברים חלוקים אצלו מקודם בהבדל ממנו ויש

דברים חוץ ממנו והגוף הוא מהות נבדל בבחינת בריאה ממהות הנפש בבריאתה ולכן משתנה ומתרבה: אבל אצל הבורא ברוך הוא שאין דבר חוץ ממנו וכל הנפעלים כולם הם מכחו לבדו ונמצאים מאמיתית המצאו. ולכן אינו משתנה ומתרבה כביכול מצד העולמות כלל:

ועל זה מבואר ברמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע והוא הידוע והוא המדע. ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים ולא בידיעה שחוץ ממנו. ואיך הוא אין בכח השכל להכיר זה כמבואר ברמב"ם זכרונו לברכה: וכל השינויים הנראים ונגלים בעולם הן לחסד הן לדין הן לרחמים כולם הם מסטרא רילן נגלים לשינויים כמבואר בזוהר הקדוש כהאי טיקלא הוא הגלגל שהיוצר עושה על ידו כלי חרס דאסחרת תדיר וכפי סיבובה כן תהיה פעולתה אם תסבב לצד ימין יהיה הכלי באופן זה ואם תסבב לצד שמאל תהיה הכלי באופן אחר נמצא כל שינויי הכלים הוא מצד סיבובה. כן הוא בבחינת עולמות כאשר התחתונים מתנהגים בחסד אזי מאיר עליהם גם כן מבחינת החסד וכן להיפוך חס ושלום כהנהגתם ופעולתם ככה נגלה עליהם מכחו יתברך נמצא כל השינויים הם מסטרא דילן אבל לגביה יתברך כל המדות הם בכח אחד מיוחד בלי שינוי כלל:

ועל זה מבואר בתיקונים וברעיא מהימנא דאינון אתקריאו מדות כפום עובדיהון דבני נשא: אבל לגביה יתברך לאו מכל אילין מדות כלל הגם שכולם הם בכחו יתברך אבל הם בלי שינוי כלל: ולכן נאמר כמראה אדם ולא אדם. וכל זה ההערכה הוא מצד העולמות ובהערכה זו נערך הדעת לספירה כי כל עיקר התקשרות העולמות אליו יתברך ויחודם הוא על ידי הדעת שהוא בחינת הרגשת חיות אלקו"ת כמו הרגשת הגוף חיות נפשו ובזה הוא בטל ונכלל ונתייחד עם הנפש כמבואר לעיל:

ובהערכה זו מותר לדבר בדרך משל ודמיון בבחינת אצילות וכמבואר לעיל: והערכה השנית הוא שלא בבחינת התפשטותו לעולמות כי אם מצד כחו יתברך שלא בבחינת התמשכות לעולמות אשר אין להעריך כל העולמות באיזה ערך לגביה יתברך: אבל אף על פי כן ההכרח להעריך שרשם של העולמות איך שהם בכחו יתברך והוא הנקרא אדם קדמון אשר נקרא שורש האצילות שהוא העולמות ובשורש זה חס ושלום לתאר בחינת מראה אדם בבחינת גוף ונפש חס ושלום לגביה יתברך לפי שהוא בהשואה גמורה באין חילוק והבדל כלל:

ולכן אין לתאר שם שם דעת כלל כמבואר לעיל כי כל עיקר בחינת דעת הוא מצד בחינת גוף ונפש שהם כלים ואורות: אבל אצל המאציל ברוך הוא אין לתאר בחינת גוף ונפש שהם אורות וכלים ודי למבין: וגם בבחינת שורש הזה אסור לדבר ולהעריך

המדות וההשכלות בבחינת פעולות העולמות אפילו בדרך משל ודמיון ואין לומר עליו בחינת כמראה אדם חס ושלום כי לא אדם הוא ואין לדמותו חס ושלום לאדם הכלול מכמה מיני כחות רק שמתאחדים כי אצל המאציל ברוך הוא הכל הוא כח אחד לבד: אך אף על פי כן מצד שהוא שורש העולמות מוכרח להיות כל כח הפעולות בכח הפועל וכמבואר לעיל:

לכן נקרא אדם בדרך השאלה: ולכן נקרא אדם קדמון לכל הקדומים דהיינו מצד התמשכותו יתברך בעולמות נקרא כמראה אדם ומוכרח להיות בכחו יתברך שורש להמשכה זו נקרא כח המשכה זו כאשר היא בכחו גם כן אדם קדמון בחינת שורש: אבל לא חס ושלום אדם בפועל כי אם בבחינת השאלה: ולכן מדברים שם כל הבחינות הכל בדרך השאלה כנזכר לעיל:

והערכה השלישית הוא מצד אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת ערך העולמות דהיינו מצד המאציל בעצמותו ברוך הוא אשר שם אי אפשר לדבר אפילו בדרך השאלה כלל הגם שהכל המה בכחו באין סוף ברוך הוא אבל הוא בדרך הסתרה וגניזה ומוכרח להעריך שם בבחינת חלל ולכן אין להמשילו חס ושלום או להדמותו באיזה בחינת משל ודמיון אפילו בדרך השאלה מעולמות כלל: הגם שמדברים בענין הצמצום והקו אבל לא בערך איזה דמיון בבחינת עולמות כי אם בבחינת הרחקה בכדי לשלול מכחו יתברך איזה ערך מהעולמות הגם שיוצר הכל הוא כי אם כל הכחות אצלו בדרך הסתרה וגניזה. וכמבואר בשער הקודם מענין עשר ספירות הגנוזות ודי למבין:

פרק לט

וזהו פירוש מאמר האדרא רבה בגין דהאי דיוקנא דאדם הוא דיוקנא דעילאין ותתאין כי באדם הרי הוא כלול מכמה מיני כחות מצד הגוף ומצד הנפש והוא בחינת דיוקנא דעילאין ותתאין: כי עילאין נקראים מצד כחו יתברך בלתי בעל גבול: ותתאין הוא כחו יתברך בבחינת גבול כי מצד שלימותו ברוך הוא כולל כל מה דהוה ועתיד למיהוי בכח השואה וכמבואר לעיל בשער הקודם כי מטבע השלם להיות נכלל בו הכל ולהשוותם על ידי השלימות עיין שם: כן כביכול מצד שלימותו הגדול כולל עילאין ותתאין בהשואה: כן האדם הוא דיוקנא דעילאין ותתאין דאתכלילו ביה בעצמותו ברוך הוא לפי שהוא כולל גם כן כל הכחות מצד הגוף ומצד הנפש אשר הגוף הוא מבחינת תתאין והנפש הוא מבחינת עילאין אשר רחוקים בגדרם זה מזה ודיוקנא דאדם כוללם כנזכר לעיל.

ובגין דהאי דיוקנא כליל עילאין ותתאין אתקין עתיקא קדישא תיקונוי ותיקונא דזעיר אנפין בהאי דיוקנא ותיקונא דהיינו אשר תכלית כוונתו ברוך הוא הוא לגלות שלימותו

אשר לזה היו כל הצמצומים בבחינת שבירה ותיקון דהיינו שבירה היה כדי לגלות היש בבחינתו: והתיקון הוא לקשרם ולייחדם ביחודו יתברך בכדי לגלות שלימותו ותיקון זעיר אנפין הוא על ידי הדעת להמשיך אורות בכלים ותיקונא דעתיקא קדישא הוא כחו הפלא שהוא כתר ועתיק להיות מתכלל מכל בחינות הדרגין על ידי כח השואתו להיות כלולים בכחו יתברך בהשואה גמורה: דהיינו הגם שנחית לחילוק דרגין אף על פי כן המה בהשואה עם עצמותו ברוך הוא: וזהו תיקון דעתיקא קדישא דהיינו להיות נמשך בבחינת הדרגין בהשואתו: ובחינת זעיר אנפין הוא התאחדות הדרגין זה עם זה בבחינת כלים ואורות כמו יחוד הגוף בכל כליו הגם שיש לו כלים מחולקים אף על פי כן הם אחד:

והוא כמו למשל יחוד של גוף האדם הנגלה בכלי הגוף כי בכלי הגוף נתגלה יחודם של הכלים. אבל הכלים שהם האברים נראים לחלוקים והבדל כליהם בפועל ממש ואף על פי כן הם מתאחדים: ושורש יחודם הוא נמשך על ידי הנפש שמצד שהנפש כוללת כל פרטי הגוף בכחה: אבל בבחינת נפש אינו בהתגלות כי אם על ידי הגוף אנו מתארים כל אלו בבחינת הנפש אשר מוכרח להיות כל אברי הגוף באברי הנפש. ודרך כלל שניהם המה בחינת אדם אחד: ככה הוא כביכול יחודו יתברך שמצד מדותיו יתברך הנגלים בבחינת חסדו וגבורתו ואף על פי כן אינם נערכים לשינוי והוא אחד בהם בחינה זו נקרא יחוד שמצד זעיר אנפין: ושורש יחודם הוא מכח עצמותו המתפשט בהם וכלול גם כן מאלו הכחות אבל הם אצלו בהשואה גמורה באופן שאין לתאר שם כלים אך אף על פי כן מצד גילוי אחדותו שמצד הכלים והמדות שנקרא גופא שהוא בחינת הזעיר אנפין מוכרח להיות כל בחינות הכלים האלו בכחו יתברך אך איך הם בכחו הוא נעתק מהשגה כלל:

וזהו תיקון עתיקא קדישא: אבל הגם שהמשלנו יחוד הזעיר אנפין בבחינת גופא ויחוד העתיקא קדישא בבחינת הנפש כל זה המשל הוא בערכינו לפי הנגלה לנו כחות חלוקים אשר נגלים לנו מדות אנו מתארים לגוף ונפש כנזכר לעיל: אבל באמת אין להעריך לגביה יתברך בבחינתו חילוקי שני הבחינות כי לגביה יתברך המה הכל כח אחד כמבואר לעיל שאצלו יתברך שוה כחו השוה בבחינת אין סוף. וכח השואתו ויחודו שמצד הדרגין הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו בלי שינוי כלל. ועל זה בא המאמר באדרא רבה ואי תימא מאי בין האי להאי מאחר שאצל המאציל ברוך הוא שוה כח הדרגין וכח השואת הדרגין נמצא אצלו אין להעריך התיקון הזה לשני הבחינות. ולכן אמר כולא הוא במתקלא חדא אבל מינן אתפרשין ארחוי ואתפשטו רחמי ומינן אשתכח דינא ומסטרא דילן שניין דא

מן דא אבל לגביה יתברך הוא זעיר אנפין הוא עתיקא בלי פירודא כי הכל הוא כחו לבדו ברוך הוא ודי למבין:

וזהו וייצר בשני יודי"ן דהיינו צר צורה גו צורה דהיינו צורה שהוא בחינת יחוד הדרגין בבחינת גילוים לעולמות ובגו ההוא צורה הוא כח השואתו ברוך הוא מצד הדרגין: וכל אלו המה נקראים הצטיירות לצייר כל הכחות. והוא תיקונא דשמא שלים הוי"ה אלקי"ם כי אלקי"ם הוא כחו בצמצום הדרגין והוי"ה הוא כח השואתו: ובאמת הוי"ה הוא אלקי"ם שהכל הוא כח אחד: ולכן מסיים ובמה אתכלילו בדיוקנא דא דאקרי אדם הכולל כל הבחינות: ושני התיקונים הנזכרים לעיל נקראו בכלל אדם כמו למשל הגוף והנפש אשר אין לחלקם זה מזה ובכלל נקרא אדם כן זעיר אנפין ועתיקא בכלל נקראו אדם וכו': ולבתר כתיב ויפח באפיו נשמת חיים: דהיינו בבחינת התיקונים והיחוד הנזכר לעיל הנקראים בשם אדם כנזכר לעיל:

וזהו ויפח באפיו של זה האדם הכולל עילאין ותתאין מצד היחוד: נשמת חיים שהוא כח האין סוף בעצמותו ברוך הוא שלא נחית לחילוק דרגין כלל: לכן מסיים במאמר הנזכר לעיל וכל דא למה בגין לאשתלפא ולעיילא ביה סתים דסתימו עלאה עד סופא דכל סתימין נשמתא דכל חיי דעילא ותתא תליין מההוא נשמתא דהיינו על ידי בחינת יחוד האצילות בבחינת שני התיקונים הנזכרים לעיל נמשך בהם אור עצמותו ברוך הוא בבחינת אין סוף ברוך הוא אשר הוא נשמתא דכל חיי דעילא ותתא תליין מההוא נשמתא שהוא כח שלימותו הגדול הכולל עילאין ותתאין בהשואה גמורה ולא נחית לחילוק דרגין כלל: אך בכדי לגלות שלימותו עביד כל הני תיקונין בכדי לגלות שלימותו אשר בלא התיקונים הנזכרים לעיל אינו בערך גילוי כלל כי אם על ידי התיקונים הנזכרים לעיל נגלה שלימותו:

ולכן מבואר שם ויהי האדם לנפש חיה לאתרקא ולעיילא בתיקונין כגוונא דא ולאשלפא האי נשמתא מדרגא לדרגא עד סופא דכל דרגין הפירוש הוא דהיינו ויהי האדם שהם עתיקא קדישא וזעיר אנפין אשר בכלל נקרא אדם שהוא בחינת וייצר צורה בגו צורה עיקר תיקונם הם כדי שעל ידי התיקונים יתגלה אין סוף בעצמותו ברוך הוא שאינו נערך בבחינת אדם דהיינו גילוי עצמות אין סוף ברוך הוא שלא בערך דרגין כלל כי אם שיהיה נגלה בכח השואה גמורה ולהמשיכה מדרגא לדרגא עד סופא דכל דרגין ואשר בכולם יתגלה אין סוף בעצמותו ברוך הוא: כאשר המה לגבי עצמותו ברוך הוא ופמבואר לעיל: ועיין כל המאמר באדרא רבא כי לא הבאתי אלא ראשי פרקים השייך לענייננו דהיינו להעריך כל הבחינות המבואר לעיל הן מצד העולמות הן מצד כחו יתברך הנמשך

לעולמות בכח השוואתו והן מצד אין סוף ברוך הוא ודו"ק והבן כי קצרתי בביאור הזה וסמכתי על המעיין בדברינו הקודמים יבאו הדברים האלה ברורים למבין בעומק:

פרק מ

מכל הדברים האלה תבין התקשרות העולמות באין סוף ברוך הוא ממש בקישורא חדא באופן שאין להבדיל כל העולמות בשום הבדל מעצמותו ברוך הוא כי אם שמריש כל דרגין ועד סוף כל דרגין הכל הוא עצמותו לבדו והדרגין הנגלים בבחינת דרגין הוא בבחינת תיקון אדם דהיינו להתגלות בחינת דרגין ולכללם ביחודו יתברך בבחינת התקשרות והתאחדות על ידי תיקון הזעיר אנפין ועתיקא קדישא אשר המה בחינת תיקון בבחינת קישור העולמות כפי הנגלים לגבי דידן וכל תיקונם הוא כדי שעל ידי בחינת היחוד בבחינת עולמות יתגלה אור עצמותו ברוך הוא לבדו בהשוואתו יתברך כאשר משתוים כל הבחינות בכחו אשר אינם נערכים לדרגין מתחלקים כלל: ואין להעריך אצל עצמותו בחינת תיקונים אלו כי אם שהכל הוא כחו לבדו:

וכל התיקונים האלו הם רק כדי לגלות על ידם כח השואתו ברוך הוא אשר אין עוד מלבדו כמאמר הכתוב הנזכר לעיל ויהי האדם לנפש חיה כי אדם המה התיקונים בבחינת התקשרות והתאחדות הדרגין שהם נקראים עתיקא קדישא וזעיר אנפין כנזכר לעיל:

וכאשר נגלה על ידי התיקונים עצמותו ברוך הוא אז נאמר ויהי האדם לנפש חיה דהיינו גילוי עצמותו ברוך הוא הנגלה על ידיהם ואז כאשר נגלה על ידיהם עצמותו ברוך הוא הרי הם בטלים ונכללים במקורם ולא נגלה כי אם עצמותו לבדו ברוך הוא כמו שהוא לבדו קודם בריאה:

וכל הגילוי הזה הוא כאשר הוא לגביה בכחו יתברך אשר דרך כלל הוא הכל אין סוף ברוך הוא לבדו ועיקר הכוונה שיהיה נגלה אפילו בבחינת גילוי לגבי דידן גילוי זה נעשה על ידי עבודת התחתונים ויחודם והתקשרותם אליו ברוך הוא:

וכל עבודת התחתונים צריכין גם כן בהתעוררותם לעורר מתתא לעילא דהיינו כמו שגילוי עצמותו ברוך הוא מעילא לתתא היא על ידי התיקון אדם הנזכר לעיל ועל ידי התיקונים הנזכרים לעיל נגלה אור עצמותו כנזכר לעיל כן צריכין התעוררות מתחלה לייחדם בבחינת אדם דהיינו לקשר העולמות ולייחדם ביחודו יתברך בבחינת אורות וכלים והוא על ידי הדעת. ומשם יעלו ויגיעו להבטל לעצמות אין סוף ברוך הוא למעלה מן הדעת כי אם לאתקשרא ולאתדבקא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע אשר מצד אין סוף ברוך הוא אינו בבחינת מדע כלל כמבואר לעיל שאסור לכנות הדעת המורה על ההתחברות שני בחינות בקודם האצילות שאצל המאציל ברוך הוא הוא כח אחד לבד.

ומאמר רבותינו זכרונם לברכה פעם מבואר על פסוק ולדבקה בו וכי אפשר לדבקה בו וכו' אלא הדבק במדותיו. ופעם מבואר על פסוק בכל קראנו אליו אליו ולא למדותיו: כי בתחילת העבודה אי אפשר לדבקה בו באין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך השגה כלל ולכך אמרו הדבק במדותיו שהוא היחוד כנזכר לעיל על ידי הדעת: ועל זה נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך. דע את אלק"י אביך ועבדהו: אבל אחר שמקשר ומייחד העולמות ביחודו יתברך אז יהיה עיקר הביטול אליו דהיינו להבטל למעלה מן הדעת ולהבין שהכל הוא יתברך והוא אינו בערך כלים כלל ואין להעריך העולמות והכלים באיזה ערך ומהות כלל: וכן צריך האדם לצאת מגדרי כליו ולהעלות מחשבתו והתקשרותו בלמעלה מן הכלים: וכמו שיתבאר אם ירצה השם באריכות בשער העבודה: וגם מכל המבואר לעיל תבין בטוב טעם ודעת דברי רבינו הקדוש נשמתו עדן בהגה"ה משער היחוד והאמונה שאין לומר בחינת היודע והידוע והמדע כי אם באצילות אבל לא קודם האצילות: כי קודם האצילות אינו בגדר מדע כלל ואין לתאר קודם האצילות שום בחינת ידיעה בעולם המורה על שני מהותים וחס ושלום לדבר ולהרהר איזה מהות ועצם נבדל ממנו:

והגם שאין לך פרט שלא מכחו ברוך הוא אבל כל הפרטים מתכללים ומשתוים בכחו לכח אחד בלבד ואין לחלקם כלל למהות נבדל ולומר עליהם שהוא יודע את כל הדרגין מאחר שאין דבר זולתו הכל הוא עצמותו ברוך הוא בלבד באין הבדל כלל:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה כולם נסקרים בסקירה אחת ממש אבל לא בבחינת ידיעה: כי אם מצד העולמות הנגלים לכלים על ידי הסתרה כנזכר לעיל לגבי דידן: וכבר מבואר לעיל שאפילו כל ההסתרות אשר לגבי דידן הוא בכחו ומרגיש בבחינות הסתרתם שהמה בחינות התיקונין הנזכרים הנקרא אדם והוא נקרא אצילות שהוא התכללות הדרגין כמו שהם נגלים לגבי דידן בזה נערך הדעת דהיינו הגם שיצאו לחלק מצד הנפעלים אף על פי כן מתקשר ומתאחד בהם בלי שינוי כלל אפילו מצד העולמות שנמשך בכחו יתברך בבחינת הסתר שיהיו נגלים פרטים בבחינת התחלקות אף על פי כן אינם מוסיפים בו ריבוי ושינוי ובחינת יחוד הזה הוא גם כן נמשך מכח השואתו ברוך הוא על ידי כחו הפלא שיהיו בחינת דרגין ואף על פי כן יהיו מקושרים ומיוחדים:

אבל מצד כחו בעצמותו ברוך הוא אפילו מצד הדרגין הוא לבדו ברוך הוא בלי הבדל כלל ודי למבין וגם יובן מהמבואר לעיל שמצד אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת אצילות אין להמשילו באיזה משל ודמיון כלל כי אם בבחינת התיקונים שהוא בחינת אדם הנזכר לעיל בזה מותר להמשיל ולהדמות בבחינת משל מאדם כמאמר הכתוב ומבשרי אחזה

אלו"ה וגם זאת לא להמשילו מכל צד וכמבואר לעיל כמראה אדם ולא אדם: אבל בכח האין סוף ברוך הוא שלא בבחינת אדם חס ושלום להמשיל איזה משל ודמיון וכמבואר בעץ חיים שמיחידה דאדם קדמון ולמעלה לא נמצא דוגמתו בעולמות כלל וכמבואר לעיל אם כן איך תמשילו בבחינת משל בבחינת עולמות אשר אינו בערך דרגין ועולמות כלל. וכמבואר לעיל בארוכה בביאור הדברים כי אם באתי שנית בדברי קיצור להזהיר המעיין על כל אלו הדברים הן מצד הדעת כנזכר לעיל והן מצד משל הנזכר לעיל להיות שומר נפשו מלהרהר ומלחשוב שלא יקראנו עון כאשר יבין המבין כל דבר לאשורו אשר ברורים המה למבין אשר אין לנטות מהכללים האלו אשר יסודתם בהררי קדש כולם מקובלים פה אל פה בלי סברת שכל אנושי והמשכיל על זה ימצא טוב טעם ודעת גם כן בשיקול הדברים ועל פי הכללים הנזכרים לעיל ילך לבטח דרכו וישבע בטוב:

שער שלישי

פרק א

שער האנפין שער השלישי

והנה אחר שנתבאר לעיל בשערים הקודמים פרטי אופני היחוד אשר עיקר שורש היחוד הוא על ידי הכתר וזעיר ונוקבין. עתה נבאר הטעם שבחינת כתר נקרא אריך אנפין. וזעיר שעיקרו הוא בחינת הספירות הוא עיקר האצילות אשר מדתו הוא תפארת כמבואר בכל המקובלים מאיזה טעם נקרא זעיר אנפין גם יתבאר טעם קריאתם בשם אנפין ואופנם וחילוקיהם והבדלם בין בחינת אריך אנפין לזעיר אנפין בפרטיות וגם בזה יתבאר היטב ענין השגחה פרטיות אשר המקראות נראים כסותרים זה את זה כי כתובים רבים מורים על ההשגחה פרטיות מאתו יתברך מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בכל פרטי הנבראים מריש כל דרגין עד שלשול קטן שבים כמאמר הכתוב כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה: אני הוי"ה ראשון ואת אחרונים אני הוא. וכן המבין אל כל מעשיהם. אני הוי"ה חוקר לב בוחן כליות ולתת לאיש כדרכיו כפרי מעלליו וכן וכל מעגלותיו מפלס: את כל צעדי תספור אם יסתר איש במסתרים וכו'. אם אסק שמים וכו' וגם כאשר יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפילת ראש השנה לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית וכו' אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך וכדומה להם מקראות הרבה אשר כולם מורים על השגחתו יתברך על כל פרט ופרט ומקראות אחרים אשר נראו כסותרים דהיינו אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם וכן ואנכי הסתר אסתיר פני וכו' וכן ואמר על כי אין אלה"י בקרבי מצאוני הרעות האלה וכן והוא ישקט ומי

ירשיע ויסתר פנים ומי ישורנו וכן ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו וכדומה להם מקראות הרבה. אשר כל אלו המקראות מורים על סילוק השגחתו כביכול וממילא יגיעו אליהם הרעות דהיינו שיעזוב אותם תחת המקרים שהם ממשלת השבעים שרים ומערכת השמים וכמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ובספרי המקובלים וכמאמר הכתוב אף אני אלך עמם בקרי שהוא המקריים. גם יתבאר היטב ענין הידיעה והבחירה אשר עמדו על זה כל החכמים הראשונים ואחרונים אשר הקושיא הולך וסוער עליהם כפי שמבואר ברמב"ם זכרונו לברכה ועמדו על זה לבאר אשר מכל הביאורים אינו מובן לערך שכלינו ישוב הדבר על בוריו:

ולבאר זה היטב הנה דרך כלל צריכים אנו להעריך בבחינת התפשטותו יתברך בבחינת העולמות בשלשה הערכות דהיינו הערכה ראשונה בענין כלל חיות העולמות וקיומם ומעמדם אשר כולם חיים וקיימים מכח עצמותו ברוך הוא לבדו ואלו היה הסתלקות כוחו יתברך חס ושלום מהעולמות אפילו רגע אחד היו מתבטלים לגמרי והיו כלא היו כי מאחר שאין נמצאו כי אם מאמיתיות המצאו ואין נמצא זולתו ואפס בלעדו נמצא כל התהוותם הוא מכוחו יתברך ובחינה זו נקרא קו דהיינו המשכת עצמותו הנמשך בעולמות ומאחר שכל העולמות אינם נערכים לגבי עצמותו כי אם פרט אחד קטן שבקטנים לגבי כחו יתברך בבחינת אין סוף לכן קורין להמשכת עצמותו יתברך בעולמות בשם קו שהיא המשכה דקה מן הדקה שהוא פרט קטן שבקטנים להמשכתו יתברך הכוללם בבחינת אין סוף אבל ההמשכה הזאת היא מעצמותו ברוך הוא והנה בחינה זו היא מצד חיות העולמות והתהוותם בכוחם ומעמדם דרך כלל.

והערכה השניה הוא התגלותו יתברך בכל העולמות כפי אופניהם וסידורם אשר סדרם המאציל ברוך הוא אשר עלה במחשבתו בבחינת רצונו יתברך בכוונה מיוחדת בכל פרטי סדרי העולמות והתהוותם באופן זה דווקא בכל עולם הן בדרך כלל והן בכל הפרטים הנמצאים בעולמות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בכל הנמצאים בעולמות. והנה הערכה זו נתחלקה לשני הערכות הערכה אחת היא התגלותו יתברך בכל פרט בערך אין סוף ברוך הוא בבחינת כח עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת הסתרה כלל כי אם שכח כל הדרגין בכלל ופרט הכל גלוי לפניו יתברך בלי שום הסתרה כלל ומתמשך בכל הדרגין בהשוואה אחת וכל בחינות הדרגין נערכים כולם לכח אחד בבחינת יחיד לבד דהיינו הגם שכל חילוקי הדרגין ופרטיהם היא בכח המשכתו זה אף על פי כן הוא יחיד לכן נקרא כח זה פלא שאינו בבחינת השגה איך יהיו שני הפכים אלו בנושא אחד דהיינו שיהיו כל חילוקי הדרגין ופרטיהם ופרטי פרטיהם בכח המשכה זו

ואף על פי כן הוא יחיד בהמשכה זו באופן שאין לתאר חס ושלום בכוחו יתברך שום חילוק והבדל כלל כי אם מצד שאינו נודע מהותו כלל ונעלם ונשגב מכל רעיון כל יכול להשוות השתי בחינות בהשוואה גמורה מצד כוחו השוה והערכה זו נקרא אריך אנפין. והערכה שניה היא התמשכותו יתברך בבחינת חילוקי העולמות דהיינו שיהיו נגלים בבחינות כוחות מחולקים בכל פרט ויתאחדו בבחינת אחד אשר לשון התאחדות פירושו הוא הגם שנגלו לכוחות מחולקים אף על פי כן הוא אחד בהם והוא גם כן מצד כוחו הפלא אך אף על פי כן נגלים לכוחות מחולקים בבחינת חכמה לכל אחד ואחד ובבחינת מדות בחסד וגבורה אך אף על פי כן איהו וגרמוהי חד בהון ובמבואר בשערים הקודמים. ובחינה זו נקרא זעיר אנפין שהוא בחינת קטנות בבחינת צמצום כמשל האב המצמצם לבנו חכמתו ורצונו בערך הבן. כן התגלות יחודו יתברך הוא על פי חכמה גלויה ובחינת מדות בבחינת כוחם של ההתגלות בבחינת נבראים וכאשר אנו רואים כל השלשה הערכות בבחינת חיות האדם דהיינו חיותו של אדם דרך כלל אשר הוא חי והתהוותו וקיום גופו אשר הכל בכח חיות הנפש דרך כלל ויש גם כן בחינת התפשטות הנפש בכל פרטי אברים וכוחות בבחינת חיות הנפש הממלאה את הגוף בכל הפרטים ויש בזה שני בחינות דהיינו מצד עצם הנפש בבחינת כתר הנקרא רצון הנפש אשר ברצון הנפש הזה כלול כל פרטי כוחות הגוף וכל התנהגותו אשר הכל נכלל ברצון הזה אשר הגוף מצד עצמו אינו בערך כוחות כלל כי אם כל כוחותיו ופרטיו והנהגותיו הכל הוא כלול בבחינת קישור הנפש עם הגוף הנקרא רצון הנפש אשר על זה אמרו ומפליא לעשות כי הוא פלא אשר בהתקשרות זו הם כל הפרטים כלולים כו' כידוע אך הוא בבחינת נסתר. ובחינה שניה היא כאשר הנפש מתפשטת בכלי הגוף בבחינת גילוי במוחו ולבו ראיה שמיעה כו' ובבחינת התגלות כלי העשיה שהוא הנגלה בבחינת כלי הגוף אך הגם שנתחלקה לפרטים אלו אף על פי כן בכלל הוא אדם אחד באופן שלא תחלקו לחלקים אך יחוד הזה הלא הוא נגלה לשני אופנים דהיינו מצד גופו שהוא בשר והנפש היא רוחניות אך אף על פי כן המה מאוחדים ודי למבין:

ולהבין זה בביאור. הנה היות ידוע שיש בכל ההתגלות שבעולם פנימיות וחיצוניות: פנימיות נקרא עצם המהות: וחיצוניות נקרא ההמשכה שנמשכה ממהות: ויובן זה על פי משל מחכם הגדול שבכוחו ומהותו הוא להשכיל כל דבר בתכליתה וכוונתה מחמת כחו המשכיל כל דבר: והנה כאשר הוא מתמשך לאיזה דבר שעלה ברצונו להתמשך יש בהמשכתו זאת שני בחינות: דהיינו בחינה אחת כאשר המשכתו על פי עצם חכמתו הגדולה ובחינה השניה כאשר הוא מצמצם חכמתו לחכמת הקטן: והנה כאשר מתמשך

בחכמתו הגדולה לאיזה דבר קטן אף שהוא מובדל מערכו בכמה מיני הבדלים אך מחמת שיודע עיקרו של הדבר שמתמשך אליו וסוף המעשה הוא במחשבתו באין הבדל כלל: נמצא אין דבר הקטן מסתירו כלל ומחמת ידיעתו עיקרו אינו הסתר כלל לגביה: וכידוע שכל מה שחכמתו גדולה ביותר יכול להתמשך למטה יותר כי מחמת חכמתו הגדולה אין מבדיל לגביה חילוקי הדרגין. אך כאשר מצמצם חכמתו לחכמת הקטן הוא צריך לפרט כל דבר בבחינת הבדל בכל בחינה ובחינה כי מחמת קטנות מוחו של המקבל לא יוכל לקבל החכמה הגדולה ולא יוודע ערכם של הדברים ומהות מכוון של החכמה הגדולה כידוע זה למבין:

והנה לגבי המשפיע אין חילוק כלל אצלו בהשפעתו מדבר הגדול לדבר הקטן ואפילו בבחינת צמצומו להמקבל הוא מתמשך בכל הדברים על פי חכמתו הגדולה: אבל בבחינת הצמצום לגבי המקבל הדברים חלוקים ואינם דומים זה לזה בכמה הבדלים לאין מספר כנזכר לעיל:

ככה הוא בנמשל כי רצונו יתברך הוא בחינת כתר המתמשך לעולמות הנה מחמת שכל חילוקי הדרגין הם אצלו יתברך בהשוואה גמורה אפילו בבחינת התגלותם למטה כי הוא יתברך כולל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה וכאשר נמשך רצונו יתברך בבחינת אצילות הדרגין ובראם מאין ליש הרי אין צמצום מעלים לפניו כלל ומתמשך אפילו בתחתיות הדרגין בלי שום צמצום והסתר כמאמר הכתוב ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא וכמבואר בזוהר הקדוש פרשת תצוה בר נש כד איהו בנהורא לא יכיל לאסתכלא בחשוכא אבל הקדוש ברוך הוא ידע מה בחשוכא אפילו כשנהורא עמיה שרא: דהיינו הגם שהתגלותו הוא בבחינת אורו יתברך בבחינת אין סוף ובלי גבול אף על פי כן יכול להתמשך בכל הדרגין בבחינת גבול באין הסתר כלל בהשוואה מחמת כחו הפלא שהוא למעלה מהשכל ולא מהות שכל כלל לכן אינו מסתיר לפניו היש כלל אפילו בבחינת המשכתו יתברך בבחינת גבול כי אצלו יתברך הכל שווין והכל נמשכו מכחו יתברך מדיש כל דרגין עד שלשול קטן שבים הכל הוא בכחו יתברך בבחינת השוואה לכן בחינה זה המתמשך בכל הנבראים מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין שכל התהוותם הוא מעצמותו יתברך המהווים ומקיימם בכל פרט ופרט נקרא ההמשכה בחינת אריך אנפין דהיינו שהמשכתו יתברך הוא בבחינת אריכות כמו שהוא אצלו יתברך בבחינת תחלת הדרגין כן נמשך בסוף כל דרגין בלי שום קיצור ההשפעה ובלי שום הסתר כלל כמו שכל דבר שהוא ארוך מתמשך יותר למטה כן המשכה זו

נקרא אריך אנפין דהיינו שמגיע השפעת עצמותו יתברך כביכול בכל מדרגות תחתונות של הנבראים ולא אצטריך נטירא וכאשר יתבאר לקמן:

ועל זה נאמר נפלאים מעשיך לעושה נפלאות גדולות: כי עשית פלא וכדומה לזה כמה מקראות עצמו מספר להורות על כל התהוות הנבראים וקיומם והתקשרותם זה בזה: וכחם שיש לכל אחד בבחינת טבעם: אשר לא יושג על פי שום חכמה ושכל בעולם כי אם מחמת כחו הפלא שלמעלה ממהות חכמה הוא מהווה מאין ליש ומקשרם ומחיים ומקיימם הכל למעלה מן החכמה: והמשכה זו הוא בחינת אריך אנפין שהוא בחינת אריכא דאנפין שמתארך השפעתו מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בבחינה אחת בלי הסתר כלל:

פרק ב

ובחינה שניה הוא בחינת זעיר אנפין שהוא לצמצם בבחינת נבראים בבחינת חילוקי הדרגין בכל פרט ופרט שיהיו כל ההתגלות בבחינת גבול להבדיל בין כל מין ומין בכלל: ובין כל עולם ועולם ובין בחינת כל נברא בפרט ואופנו ומעמדו ומצבו בבחינת חילוקי הדרגין כי כל עיקר הכוונה שיתגלה בחינת הגבול בבחינת פרטו ומהותו ובבחינת הדרגין אין זה דומה לזה שאין לך דרגא שדומה לחבירתה ובכדי שתתגלה כל דרגא בבחינתה ומהותה לבדה נצרך הצמצום מדרגא שעל גבה וזה נקרא זעיר אנפין כי ההמשכה מתקטנת ומתצמצמת בבחינת הסתר לגבי הנבראים שיתגלו בבחינתם כל אחד ואחד באופנו ומהותו:

לכן בבחינת זעיר אנפין הם נקראים כלים כמו למשל שכל דבר כאשר היא בעצם אופנה ומהותה אינו נצרך כלי לזה כי התפשטותה היא לפי עצמותה: כמו למשל מים לשתות אין צריך לשינויים ואין נצרך שום כלי לזה אבל למשל כאשר מצטרך לעשות ממים איזה מהות משקה אחר או למשל שיעשה ממים אש נצרך כלי לזה כן הוא בכל דבר כי לכל מהות עצמי כאשר הוא במהותו אינו נצרך שום כלי אבל לשנותו ממהות למהות נצרך כלי לזה וכן הוא למשל בחכמתו של אדם כאשר מתמשך לחכם שכמותו אין נצרך שום דבר לזה רק הוא ממשיך החכמה כאשר היא אצלו בלי שום הסתרה אבל כשיצטרך להמשיך חכמתו לשאינו בערך מהותו ומובדל ממנו הרבה אזי נצרך כלים על פי חכמתו איך לדמות זה בשכל הקטן כנזכר לעיל:

כן הוא כביכול בבחינת התפשטותו יתברך בעולמות בבחינת אריך אנפין אשר נמשך מכח עצמותו יתברך כאשר הוא לגביה אשר אין לפניו הסתר כלל: כל הדרגין בהשוואה גמורה ואין שם כלים כלל לכן בבחינת אריך אנפין אין לתאר כלים כלל: ומה שמבואר

לעיל כלים בבחינת אריך אנפין: הוא מצד שהוא כח הכלים דזעיר אנפין משערים גם כן כלים אצלו אבל לא שיהיה בבחינת אריך אנפין איזה כלים כי המשכה זאת היא מעצמותו וכאשר יבואר לקמן אבל בחינת זעיר אנפין שהוא לצמצם האור שהוא בחינת הגילוי בבחינת נבראים שהם ממש שני הפכים כי הוא יתברך בלתי בעל גבול ולהיות נגלה ממנו בעל גבול ונפרד זה הוא על ידי עשר ספירות בלי מה שהם נקראים בחינת כלים דהיינו בחינת חכמה נקרא כלי להמשכות אורו הבלתי בעל גבול בבחינת גבול ולכן הוא כלי ממש כי לכל דבר פשוט כאשר הוא באמת לא שייך בחינת חכמה כי חכמה הוא לשנות ולדמות ממהות למהות ולהסתירו וכן הוא בבינה להבין כל דבר במהותו ואיך אופן הדבר וחילוקו והבדלו וכן הוא בחסד ובכל המדות הכל הוא ממהות למהות אבל במהות אחד בפשיטותו אין שייך בו כל אלה וכמבואר לכן כל הכלים הם בזעיר אנפין דהיינו להסתיר האור לגבי הנבראים לפי בחינתם ועל זה אמרו כולם בחכמה עשית דהיינו החכמה הנמשכת בסדר הנבראים אשר התמשכותם הוא הכל בחכמה ובכוונה מיוחדת בכל נברא וערכו וסדרו ומצבו ומעמדו:

פרק ג

והנה מאחר שאצלו יתברך כל הדרגין בהשוואה גמורה הנה הגם שמתמשך בהכלים בבחינת חכמה ובינה וחסד בבחינת דרגין אין בהמשכה זו שינוי כלל ולא שום הסתרה וכל השינויים הם מצד הכלים המסתירים האור לגבי הנבראים אבל לגביה יתברך אין חילוקי הדרגין חלוקים אצלו כלל וכמבואר לעילבמשל הנזכר לעיל:

ועוד זאת נוסף על המשל הנזכר לעיל כי במשל הנזכר לעיל מאדם הרי מהות הקטן נבדל ממהותו וחלוק ממנו נמצא כלים שלו שהוא החכמה איך להתמשך לדבר הקטן ממנו גורמים שינוי בחכמתו ומהות הצמצום בחכמת הקטן ממנו נעשה דבר נוסף בחכמת עצמותו מחמת שהוא דבר נבדל נמצא גם הכלים אשר מתצמצם בהם הם גורמים בו ריבוי ושינוי ומה גם שכלי מוחו שבהם נמשך חכמתו מנפשו הוא מובדל מערך נפשו כי זה הוא רוח וזה הוא בשר לכן נשתנה המשכתו בבחינת הרגשת חכמה אחרת בשינוי והוספה כו' אבל לגביה יתברך אשר הנבראים גם כן אינן דבר נבדל ממהותו יתברך וגם הכלי שהוא חכמתו יתברך אין נבדל ממהותו יתברך מאחר שאין זולתו וכמאמר הרמב"ם זכרונו לברכה שהוא היודע שהוא עצמות אורו יתברך והוא הידוע שהם הנבראים והוא המדע שהוא כלי חכמתו יתברך הכל הוא לבדו לכן אין מוסיפין בו ריבוי ושינוי כלל ואפילו בחינת כלים הם הכל בהשוואה גמורה אצלו יתברך ואין שינוי אצלו כלל אפילו בבחינת כלים ועל זה מבואר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בלי שום שינוי

כלל וכל השינויים שמהכלים הם רק לגבי הנבראים ולגבי הנבראים נקראים כלים אבל לגביה יתברך הכל שוה בלי השתנות כלל:

לכן מבואר באדרא רבא קדישא הוא זעיר אנפין הוא עתיקא בלי פרודא כלל אבל אורחין מתפרשין ומסטרא דילן שניין דהיינו בבחינת המשכה הנגלית בבחינת הנבראים שהם הכל בבחינת צמצום והסתר שהוא הכל מכחו יתברך המצמצם בבחינת הנבראים כמאמר כולם בחכמה עשית נקרא זה בחינת זעיר אנפין וכחו יתברך המהווים ומחיים ומקיימם בכל פרט המתמשך כאשר הוא בבחינת עצמותו יתברך נקרא בחינת אריך אנפין נמצא שאין החילוק כי אם מצד ההמשכה הנגלית אבל לא בעצם מהותו יתברך המתמשך בהם כי הוא מתמשך הכל בשוה אשר לכן אין חילוקם והבדלם כי אם בבחינת אנפין כי אנפין הם המגלים ההמשכה לזולתו כי באנפין הם הגילוי מכח נפשו לזולתו על ידי עינים וחוטמא ואוזן ופה שהם הכלים להמשכות פנימיות נפשו לזולתו:

כמו למשל ההבדל במלך בשר ודם בין הארתו והמשכתו לעבדיו בבחינת גדולת עצמו ובין הארתו והמשכתו לפי בחינת עבדיו המקבלים ממנו כי כאשר מצמצם השגחתו בהם אז דבורו עמם או המשכתו אליהם לפי ערכם וכאשר משגיח עליהם בערכו אז מדבר עמהם בערך בחינתו ומהותו ועצמותו כן הוא בכל בחינה וכן הוא בהארות פניו אליהם פעם מראה פנים בערכו ופעם מראה לפי ערכם וגם בבחינת ערכם פעם מראה בפנים צהובות ופעם בפנים של זעם וכל אלו החילוקים וההבדלים המה בבחינת הפנים אבל בבחינת המשכות עצמו המתמשך הכל הוא המשכת עצם חיותו בפנים הזו ובפנים הזו ואין הבדל ביניהם כי אם בהתגלות הפנים:

כן הוא כביכול בנמשל שכל החילוקים וההבדלים הכל הוא בבחינת אנפין שהוא בחינת המשכתו לנבראים בזה יש אנפין רברבין ואנפין זוטרין דהיינו לפעמים נראה המשכתו בבחינת עצמותו יתברך שהם כוחות הפלאות שבכל נברא וכל הנפלאות שנעשים בכל רגע כמאמר הכתוב לעושה נפלאות גדולות לבדו שהם בחינת ניסים נסתרים שהם למעלה מן הטבע והשכל וכמו ניסים נגלים כמו קריעת ים סוף וכדומה וגם כח הטבע עצמו שהוא בחינת עשה פלא עשית פלא שהמשכה זו היא מבחינת עצמותו יתברך שהוא נקרא אריך אנפין והוא אנפין רברבין ובחינה שניה שהוא בחינת המשכתו על סדר הנבראים שיש בכל דבר המתגלה חכמה וכוונה לכל נברא אשר בכל נברא נמשך חכמה בחיותו והתקשרותו ותמונתו ומצבו ומעמדו ובסדר אשר סדרו הבורא יתברך הכל בחכמה לפי ערך הנברא המשכה זו נקרא זעיר אנפין ואנפין זוטרין שהוא לפי סדר הנבראים בבחינת השתלשלות כאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם באריכות יותר:

נמצא כל החילוקים הוא מצד ההמשכה בבחינת אנפין אבל בבחינת המשכות עצמותו יתברך המתמשך בהם בבחינת חיותם וקיומם אין חילוק והבדל ביניהם כלל כמבואר לעיל במשל ממלך בשר ודם אבל כבר הקדמתי כמה פעמים שאין לדמות ולהמשיל הקדוש ברוך הוא לבשר ודם חס ושלום אשר הוא מרגיש צמצומו והשתנותו מחמת שהדבר נבדל ממנו כנזכר לעיל אבל לגביה יתברך אינו נשתנה כלל אפילו בבחינת המשכתו לגבי הנבראים לכן באדרא רבה קדישא מבואר מסטרא דילן שניין מסטרא דילן דווקא דהיינו מצידינו כאשר נגלה אצלינו משתנים ההמשכות אבל לגביה יתברך הכל הוא המשכה אחת לבדה בלי שום שינוי כלל:

פרק ד

ובזה יובן שכל החילוקים המבוארים באדרא רבה קדישא בין אריך אנפין לזעיר אנפין הם הכל מצד הפנים דהיינו במצחא בעיינין בחוטמא ובדיקנא ובפומא אשר המה מצד פנים הנגלים אבל בשארי בחינות פנימיות ובבחינת כללות התמשכותם לא נתבאר שם שום חילוק כי בבחינת ההמשכה הנמשך אצלינו שהוא ההמשכה הנגלית לנו מכחו בעצמותו יתברך הוא עינא פקיחא דלא נאים תדיר דהיינו שהשגחתו יתברך בלי הפסק כלל על כל פרט ופרט בהתהוותו וקיומו כמו שכתוב גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם וכמו שכתוב את כל צעדי תספור: המבין אל כל מעשיהם כי כל הנבראים אין מסתירים אצלו כלל ומתמשך בהם בהשוואה גמורה:

אבל בזעיר אנפין דהיינו בבחינת המשכתו יתברך בבחינת צמצום הנבראים הוצרך להיות גבינין דמכסיין על עינא דהיינו להעלים עין מרשעים ומסטרא אחרא דהיינו שיהיה יכול להתגלות יש גמור ונפרד שהוא ההיפוך ממש וגם אצטריך נטורא דהיינו כי כל הנבראים שיהיו נתגלים בבחינת חילוקי דרגין צריכים נטורא שיהיה השגחתו עליהם במדה בבחינת כל נברא ולהעלים השגחתו בבחינת נברא זה להסתירו מבחינת נברא אחר דהיינו למשל השגחתו במלאכים אינו דומה להשגחתו בבני אדם כי שם נגלה עליהם ביותר וכן מבני אדם לחי ומחי לצומח כי אם היה משגיח עליהם בשוה היו הכל שוין במעלה לכן אצטריך נטורא שלא יהיה נמשך לכל דרגא יותר מערכו ופעמים הוא בבחינת שינה כמו שכתוב עורה למה תישן הוי"ה כי כאשר אין נגלה יחודו יתברך ואין נגלה כי אם בחינת כלים הנבראים לבדם נקרא בחינת שינה שהוא בחינת הסתרת השגחתו יתברך בבחינת התגלות הנבראים וכל זה הוא בבחינת השגחתו בבחינת הנבראים לגביהם אבל בבחינתו יתברך בבחינת כחו הנמשך מעצמותו ברוך הוא בבחינת פלא הנקרא אריך אנפין כל הדרגין הם אצלו בהשוואה גמורה ומשגיח

בכל פרט ופרט בהשוואה גמורה כי אצלו יתברך הכל שווין נמצא הוא עינא פקיחא דלא נאים ולא אצטריך נטורא כלל כי אין דבר מסתיר לגביה כלל והבן זה.

וכן הוא בחוטמא שהוא המשכות חיים לכל הנבראים הוא מחד נוקבא חיין ומחד נוקבא חיין דחיין דהיינו חיות הנבראים לחיותם בבחינתם וחיות עצמם וחיין דחיין הם התאחדותם וקישורם וביטולם לעצמותו יתברך והכל הוא מכחו יתברך לכן אין בהמשכה זו שום התקמטות ושום חרון מאחר שאין זולתו יתברך והכל הוא בכחו יתברך בלי הסתר כלל ואין דבר זולתו וחוץ ממנו לא שייך בו בחינת קמטות וחרון ודי למבין. אבל בחינת חוטמא דזעיר אנפין הוא בחינת וירח הוי"ה כו' או להיפוך ויחר אפו כי זהו בבחינת המשכת חיות בבחינת לצמצם דייקא מסטרא דנבראים שם יש קמיטו בהמשכה זו מצד הנבראים וכן הוא במצחא אשר שם הוא גילוי הארת פנים המתחיל ממצחא התגלותו בבחינת הארת פנים בבחינת רצונו יתברך המתמשך לעולמות הוא בחינת רעוא דרעוין אבל במצחא דזעיר אנפין שהוא התגלות פניו בבחינת הנבראים שם הוא ההתגלות בבחינת הצמצומים בבחינת דקדוק ודין. וכמבואר באדרא רבה שמצחא דזעיר אנפין התגלותו הוא פקידותא דחייביא[13] וכן בדיקנא דהיינו בבחינת המשכות

[13] **וכמו** שמבואר באדרא זוטא מצחא דאתגליא בעתיקא קדישא רצון איקרי והנה הגם שאנו מכנים לכל הפרצוף של בחינת אריך אנפין רצון ובפירוש להגולגלתא בכלל וכמבואר בפנים היינו שלכל ההתמשכות מאתו יתברך אין לכנותו בשם אחר כי אם בשם רצון כמו למשל מבשר ודם כשנמשך לאיזה דבר הרי מוכרח להיות לו רצון וכוונה בדבר הגם שאין נגלה טעם להתמשכותו אף על פי כן מוכרח להיות לו רצון בדבר מצד שאנו רואים פעולת התמשכותו לדבר זה כן הוא בנמשל כביכול מצד בחינת המשכתו לנאצלים קורין להמשכה זו רצון כי מוכרח להיות לו רצון בהמשכה זו הגם שלא נגלה איך הוא הרצון ואיך שייך לייחס אליו יתברך בחינת רצון המורה על השתנות איזה דבר וכמבואר לעיל שאין שייך לומר על אין סוף יתברך רצון כו' אף על פי כן מצד המשכתו אשר הכל מכחו יתברך אשר האציל כל האצילות מוכרח להיות לו רצון אך איך הם אופני הרצון ואיך לייחס אליו יתברך רצון זהו לא ידיעא ולא מושג אצלינו ולכן אפילו בתחלת מחשבתו הקדומה קודם הצמצום נאמר גם כן כשעלה ברצונו הפשוט וגם בזוהר הקדוש מבואר כמה פעמים כד סליק ברעותא כו' וכד רעותא לעילא וכו' הגם שאין לתאר אליו יתברך רצון מצד פשיטותו וגם נקרא רצון מטעם להורות שבריאות העולמות היה בכוונה ורצון ולא במקרה חס ושלום אבל רצונו יתברך הוא בבחינת סתום מאד אבל במצחא נקרא גילוי רצונו יתברך ונקרא בלשון הזוהר רעווא כמו יהיו לרצון יעלה לרצון ורוצה הוי"ה את יריאיו דהיינו הארת פניו יתברך לתתאין וכמו למשל ממלך בשר ודם אשר התקשרותו לעבדיו ולפעולותיהם בודאי יש לו רצון להתקשרות זה אבל אינו מושג טעמו וחפצו בדבר כי אם בסתימו אבל כשמאיר פניו אליהם ומראה להם חפצו ורצונו אז נקרא גילוי רצונו. ומאין בא לו גילוי הרצון מטעם שעבדיו עושין רצונו ויש לו תענוג בזה מראה להם רצונו. והנה עצם חפצו ורצונו אינו מגלה להם כי אם בבחינת פנים בהארת פניו וכו'. כן הוא בנמשל בהבדל כמה הבדלות בענין התמשכותו יתברך בבחינת נאצלים ונבראים מוכרח להיות לו רצון כנזכר לעיל וידוע שלכל רצון קודם לו חפץ ותענוג המביאו לידי רצון זה: ותענוג זה וחפצו יתברך נקרא בשם עתיק יומין דהיינו שנעתק מבחינת יומין כי לא אתיידע כלל כמאמר רישא דלאו רישא כי איך לכנות אליו יתברך תענוג ושעשוע וחפץ בדבר מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות לכן לא ידיעא ולא מושג והתענוג נלקח מכח השוואתו יתברך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה אך איך הוא השוואתו יתברך ואיך נמצאו בכחו כל הדרגין זהו לא ידיעא ואינו מושג לנו כי אם מחמת שאנו רואים רצונו יתברך בבחינת המשכתו יתברך לנאצלים ממילא קדם לו חפץ ותענוג אבל לא אתיידע וגם רצונו יתברך לא ידיעא כלל ונקרא גולגלתא כמבואר בפנים שאין טעם לרצון וכשנשלם חפצו יתברך דהיינו על ידי מעשה התחתונים אשר לזה היה עיקר הכוונה להשעשוע כמאמר ישראל עלו במחשבה מאיר הארת פניו יתברך בבחינת

רחמנות וחסד לנבראים כאשר הוא בבחינת עצמותו יתברך הוא רחמים גדולים בלי הסתרה ורב חסד ונושא עון לכן שערותיו לבנים בלי שום צמצום כלל ובדיקנא דזעיר אנפין שהוא התמשכותו יתברך לנבראים הוא בבחינת צמצומים ונקרא כגבור תקיף נצח קרביא לבטל היש בכל פרט ולעמוד נגד אויבים לכן הדיקנא שלו שערותיו שחורות וכאשר יתבאר לקמן בביאור אלו הבחינות:

פרק ה

והנה מאחר שאין לתאר אליו יתברך רצון ומחשבה וחכמה ומדות אשר הם מורים על שינויים וריבויים והתחלקות ואנו רואים בכל הנבראים כוונה מיוחדת וחכמה ומדות ושהכל הוא ברצונו יתברך וכוונתו ואיך יתהוו שני הפכים כאלו אשר הוא יתברך מושלל מכל זה כמבואר לעיל באריכות אשר לזה באו רבותינו זכרונם לברכה וכל המקובלים ראשונים ואחרונים לבאר אופני הצמצום והשבירה והתיקון ובחינת האצילות ובחינת

נאצלים וגילוי זה נקרא מצחא כמו למשל שראשית ההתגלות שבאדם מגולגלתא הוא המצח והוא הראשית להכרת פניו ולמטה ממנו מתחילין העינים וחוטמא ופה והנה המצח הוא עצם כמו הגולגלתא אבל אף על פי כן מאיר בזה הארת פנים כמו כן כביכול בחינת גילוי רצונו יתברך לנאצלים ונבראים והארתו נקרא בשם מצח כי זהו ראשית התגלותו יתברך הגם שעצמותו יתברך לא נגלה כי אם היה מתגלה בבחינת עצמותו לא היה מקום לגילוי הנאצלים והנבראים לכן נקרא גילוי זה בבחינת אור פניו יתברך והוא בחינת עצם שאינו נגלה כי אם גילוי בלבד בבחינת הארה ושורש גילוי הזה הוא מבחינת חפצו הנקרא עתיק יומין כמבואר באדרא זוטא קדישא דהא רישא עילאה דאסתים לעילא דלא אתיידע פשיט חד טורנא יאה בסימא דאתכליל במצחא ובגין דאיהו רעווא דכל רעווין אתתקן במצחא כו' האי מצחא אקרי רצון כי בחינת עתיק יומין נקרא רעווא דכל רעווין שהוא מקור כל הרצונות מצד שלימותו יתברך וממנו נמשכים כל הרצונות של בחינת התמשכותו יתברך אבל בבחינת גילוי נקרא רעווא דרעוין סתם דהיינו גילוי חפצו ורצונו יתברך בבחינת כלל התמשכותו שנקרא בחינת רצונות כמבואר לעיל שכל התמשכותו נקרא רצונות וחד טורנא נקרא יסוד דעתיק דאתגליא במצחא דהיינו התקשרות תענוגו ושעשוע חפצו יתברך נגלה בבחינת עולמות כי אינו נגלה בעולמות כי אם התקשרות תענוגו וחפצו ורצונו וזה נגלה בבחינת מצח אבל בבחינת פנימיותו לא נתגלה לכן הוא ראשית לגילוי הפנים דהיינו התענוג הזה הוא ראשית המשכתו יתברך בבחינת אנפין לגלות פנימיותו לחוץ בבחינת עייניך דהיינו בבחינת השגחתו יתברך בתחתונים בבחינת עינא פקיחא ולהמשיך להנאצלים והנבראים חיין וחיין דחיין על ידי החוטמא ולגלות כוונתו יתברך על ידי בחינת פה והם עיקר הפנים המאירים בבחינת אריכא דאנפין לכל העולמות לכן בחינת מצח זה עיקר התגלותו הוא בדיקנא כמבואר באדרא רבה קדישא ובעץ חיים כי בבחינת מצחא הוא גילוי רצונו בלבד אבל בבחינת דיקנא שהם בחינת שערות דהיינו להתגלות בבחינות נאצלים ונבראים בבחינת התמשכות גמורה בבחינת כלים לאחדם כידוע שם הוא התגלותו בתיקון נוצר חסד שהוא בהיפוך אתוון רצון ונקרא מזלא ודי למבין והבן מאד: ומצחא דזעיר אנפין הוא בהיפוך כמו למשל ממלך בשר ודם כשמתמשך ומצוה לעבדיו לעשות דברו הלא נגלה גם כן בחינת גילוי רצונו אבל הוא בדקדוק ודין וכו' כמו כן כביכול בחינת זעיר אנפין הוא לצמצם בבחינת נבראים ובבחינת דרגין בבחינת יש הגם שלא נגלה ממהותו כלל שהוא בחינת סתים אף על פי כן נגלה ממנו רצון בבחינת גילוי כנזכר לעיל ומצחא דא נקרא פקידותא דחייביא דהיינו כשאינן עושין רצונו יתברך ואינם מיוחדים אליו בכל פרט ופרט אז גילוי רצונו יתברך אליהם בבחינת דקדוק ודין אבל כאשר מאיד בו מצחא דאריך דהיינו הארתו וגילוי עצמותו יתברך על ידי מעשי התחתונים נגלה בבחינת גילוי דזעיר אנפין שהוא בחינת מצחא גם כן הארת רצונו יתברך ואתבסם ודי למבין אבל כשהתחתונים אינם מטיבים מעשיהם חס ושלום אז אינו נגלה בעולמות כי אם מצחא דזעיר אנפין ומצחא דאריך אינו נגלה הגם שישנו במציאות כי כח גילוי רצונו מוכרח להיות תמיד בעולמות בכדי להתמשך אליהם אבל הוא באורח סתים מבחינת רצונו הקדום בבחינת נדבה אבל לא נגלה לתחתונים בבחינת התגלות אבל כשמטיבין מעשיהם אז מאיר אפילו בהתגלות: עד כאן הגה"ה

יחודו יתברך בהם להורות שאף על פי כן אין שינוי כלל ולא ריבוי והתחלקות כי אם הוא אחד קודם שנברא העולם ולאחר שנברא העולם בלי שום שינוי ופירוד כלל ואשר מצד עצמותו יתברך אין צמצום והסתר כלל לפניו ואין הנבראים גורמים חס ושלום שום שינוי ופירוד בעצמותו ובאורו יתברך הנגלה בהם בלי שום שינוי ופירוד כלל כי אם מסטרא דנבראים הם כל השינויים וכאשר יתבארו במקומם אם ירצה השם כל אלו הבחינות:

אבל מחמת שרצונו יתברך היה בבריאות עולמו בכדי להתגלות יחודו בנבראים דייקא מסטרא דלהון וכל הצמצומים בבחינת אורו יתברך שהוא הגילוי שיהיה נגלה בבחינת נבראים דייקא וכל האצילות שהם הכלים להסתיר האור לגבי הנבראים הכל הוא בשביל כוונה זאת ואשר לזה היה רצונו יתברך באצילות ובבריאות עולמות הגם שאצלו יתברך אינם נוגעים כל הנבראים להיות גורמים בעצמות אורו יתברך שום שינוי מאחר שאין זולתו כלל וכל הנבראים הם אין ואפס נגדו ואינם דבר זולת כלל כמבואר לעיל אשר על כן מצד בחינתו יתברך שהוא בבחינת גילוי עצמותו יתברך אין לומר ולהרהר בו חס ושלום שום פגם ותוספות וגרעון אשר זה מורה להתחלקות וריבויים ושינויים ושיש חס ושלום איזה דבר זולתו חס ושלום מלדבר ולהרהר בזה:

ועל כן נקרא המשכתו יתברך לעולמות בשם רצון כי אין טעם לרצון כמו שתוק כך עלה במחשבה דהיינו דבר שאינו מושג על פי שכל אדרבה על פי השכל יחוייב ההיפוך כמו זו תורה וזו שכרה שאמר משה רבינו עליו השלום על רבי עקיבא אך מחמת שזהו אינו בערך שכל שהוא יתברך למעלה ממהות שכל לאין קץ לכן אין להרהר בזה כלל ככה כביכול גם כן בענין אצילות ובריאות עולמות בבחינת צמצום והסתר הנבראים מאחר שאין זולתו ואין דבר שחוץ ממנו וכולא אין ואפס נגדו וכוונתו יתברך בזה והתמשכותו יתברך בזה הוא היפוך השכל לכן המשכה זו נקרא רצונו יתברך שהוא מושלל מן השכל אך אף על פי כן מחמת שנמשך רצונו יתברך להאציל ולברוא העולמות ונמשך בכל הנאצלים ונבראים בשביל כן נקרא הרצון הזה כתר כמו כתר שהוא על גבי הראש דהיינו למעלה מראשו בבחינת הבדל ואף על פי כן הוא שייך לראשו ומכתירו ונקרא פלא:

ולכן המשכות רצונו יתברך הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים דהיינו בין שני הבחינות כי בבחינת מאציל הוא עצמותו יתברך אשר אין זולתו כו' אין לתאר בו שום כחות מתחלקים ושום התמשכות בעולם ושום צמצום והעלם וכוונה בעולם מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות כן ההמשכה שנמשך ממנו יתברך: נקרא בחינת מאציל ובחינת הנאצלים דהיינו כוונתו יתברך בבחינת כלים להסתיר בבחינת נבראים נקרא בחינת ראש לנאצלים הגם שבחינת המשכה זו הכל הוא לבדו יתברך ואין דבר זולתו כלל

אף על פי כן מצד בחינת הנאצלים שיצאו לחילוק דרגין נקרא ראש להם ושני הבחינות הם שני הפכים מנגדים לכן המשכה זו מכחו אשר לא יושג בשכל בעולם איך יהיו שני הפכים כאלו אין לכנות המשכה זו כי אם בשם רצונו יתברך שלמעלה מן השכל ונקרא פלא ונקרא בחינת תוהו לפי שהוא בחינת פלא שמתהא את בני אדם ובחינה זו שהיא רצונו יתברך הוא ממוצע בין בחינת מאציל ובין בחינת נאצלים שהם הצמצום לגבי נבראים והתאחדות שני הבחינות הנזכרים לעיל שהוא בחינת המאציל לנאצלים הכל הוא על ידי רצונו יתברך בבחינת פלא המייחדם לאחדים ולכן יש בבחינת המשכתו יתברך הנקרא אריך אנפין שני הבחינות בחינת מאציל ובחינת נאצלים דהיינו בחינת מאציל שאין זולתו כלל ובחינת נאצלים שהוא בחינת המשכתו יתברך לבחינת נבראים דייקא וכל הנבראים הם בכח הרצון הזה וכלולים בו אך ברצון הזה מאחר שהוא המשכת עצמותו יתברך הרי כל הדרגין הם אצלו יתברך בהשוואה גמורה ואין מעלים לפניו יתברך וכל כוחות הדרגין כלולים ובטלים במציאות לגמרי ואף על פי כן יש בהמשכה זו כל פרטי כחות הנבראים מצד כחו הפלא אבל אינם בבחינת נגלה כלל לכן נקרא אין שכל פרטי הדרגין הם בכח המשכה זו אך אם תבקשם הם אין כמבואר לעיל:

וכל זה הוא בבחינת נאצלים אבל בבחינתו בבחינת המאציל אין לתאר כלל הדרגין בעצם המאציל ברוך הוא לכן בחינתו שמבחינת מאציל נקרא עתיק יומין דהיינו שנעתק מבחינת יומין שהם בחינות המדות שהם חילוקי הדרגין ובחינת רצון זה שמצד הנאצלים נקרא כתר ואריך אנפין ופלא כמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם:

והנה בחינת המשכה זו שהוא מבחינת הנאצלים וראש להם יש בו גם כן שני בחינות אחד איך שכל הדרגין הם מצד עצמותו יתברך שהם בהשוואה גמורה אצלו וכל הפרטים הם בכח המשכה זו אך שהם בחינת אין כנזכר לעיל כמו שהם לגביה ויש גם כן בבחינת רצון זה לצמצם ולהסתיר לגבי הנבראים שיהיו נראים בעלי גבול ותכלית שלזה היה עיקר הכוונה כנזכר לעיל לכן נתחלק בחינה זה לשני בחינות דהיינו בחינה ראשונה נקרא אריך אנפין ובחינה שניה נקרא זעיר אנפין דהיינו בחינה ראשונה שהוא המשכתו יתברך המתמשך בכל פרטי הדרגין כאשר הם מצד כחו יתברך שהכל שוה לפניו יתברך וכחשיכה כאורה באין הסתר כלל נקרא אריך אנפין לכן כל בחינותיו הוא בבחינת אריכא דאנפין באין הסתר כלל בעיינין בחוטמא כו' ובחינה שניה שהוא בחינת רצונו יתברך לצמצם בבחינת נבראים נקרא זעיר אנפין לכן הוא זעיר אנפין הוא עתיקא שאצלו יתברך הכל כוונה אחת ורצון אחד וכח אחד מאחר שאין זולתו אך בבחינת המשכתו בבחינת עולמות נתחלקו שבבחינת המשכה זו יש בה שני בחינות כנזכר לעיל:

פרק ו

והנה כמו ששני הבחינות מתחלקים בבחינת אריך אנפין וזעיר אנפין כן בבחינת אריך אנפין לבדו נמצאו שני אופנים הנזכרים לעיל ונחלקו לשני בחינות דהיינו כתרא שהוא גלגלתא ומוחא: גלגלתא הוא כחו הנמשך מצד עצמותו ומוחא דביה הוא ערכו יתברך אשר העריך וסידר לסדר אופני סדר התמשכותו בבחינת נבראים שהם הכל על פי חכמה וכוונה מיוחדת לכל נברא והתנהגותם הכל על פי חכמה וכל הסתרות האור והצמצום הם הכל על פי חכמה והוא ראשית להם וחכמה זו הוא הכל בבחינת רצון הזה אשר כלולים בו כל הכחות הנבראים כי לכל רצון יש חכמה סתימאה ומכוון שברצון אך הוא סתים וכמו למשל בהבדל מאדם שראשית המשכתו לאיזה דבר הוא למעלה מן השכל וכאשר בא לידי גילוי הרצון הזה שבשכל אז נגלה על פי טעם והשכלה והבנה אבל בעת גילוי השכל יבא לו הדבר מקדמות השכל אבל אף על פי כן מוכרח להיות בראשית ההתגלות מכוון וחכמה אך הוא סתים ודי למבין כן הוא כביכול ברצונו יתברך שהוא למעלה מן השכל כנזכר לעיל מוכרח להיות בהרצון הנזכר לעיל חכמה ומכוון לכל פרט אך הוא סתים:

ובחינה ראשונה שהוא רצונו יתברך בעצמותו שהוא עלה במחשבה ואין טעם לרצון כמבואר לעיל ובזה כלולים כל בחינות הנאצלים בבחינת מאציל כנזכר לעיל נקרא גלגלתא לכן הוא בחינת עצם שאינו נגלה ממנו כלום כך אין השגה בו איך היה כוונה אצלו יתברך:

ובחינה שניה שברצון שהוא בחינת התגלות הנבראים בבחינתם וסדרם וערכם ומעמדם וצמצום אורו בהם מסטרא דלהון אשר הכל כלולים ברצון הזה נקרא חכמה סתימאה אך באמת אינה חכמה כלל ואין לקראה בשם חכמה כי זהו הכל מכחו יתברך שהוא אינו בערך חכמה אך מצד שנכלל ברצון הזה כל סדר וצמצום והכל נובעים מרצון הזה נקרא חכמה אבל היא סתימא דלא אתפתחא כלל לכן ממנו נובעים כל תיקוני זעיר אנפין שהם בחינת חכמה ומדות הנגלים שהם הכלים לצמצם ולהסתיר לגבי הנבראים על ידי שערות הראש והדיקנא לכן בחכמה סתימאה זו הוא שורש קו המדה כי משם הוא בחינת המדידה לכל נברא המתגלים על ידי מדות וכלים דזעיר אנפין ודי בזה:

פרק ז

ולכן מבואר באדרא זוטא קדישא תלת רישין אתגליפו דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא דהיינו ראשית ומקור שממנו נמשכו כל הנאצלים שמבחינת מאציל נקרא עתיק יומין ורישא דלאו רישא ולא אתיידע מה בההוא רישא כי מצד בחינת המאציל ברוך הוא אין

לייחס שום חילוקי נבראים כלל כנזכר לעיל אך אף על פי כן מחמת שנמשך מעצמותו יתברך נקרא רישא אבל הוא לאו רישא: ובחינת הרצון שמצד הנאצלים דהיינו רצונו יתברך המתמשך בכדי לגלות בכל הדרגין בחינתו כביכול נקרא רישא תניינא שהוא גלגלתא שאינו מושג איך יהיה הרצון בו ואין טעם לרצון: ורישא תליתאה הוא בחינת סדר וצמצום הנבראים הכלולים ברצון הזה כנזכר לעיל הנקרא חכמה סתימאה: אבל כד תסתכל בהון כולא הוא בחינה אחת שהוא כח עצמותו שאינו בבחינת השגה כלל והכל הוא עצמותו אשר אין אצלו שום שינוי כלל בין מאציל לנאצלים כי יוצר הכל הוא בעצמותו יתברך:

ומה שמחלקין אותם לשלשה בחינות הוא מצד ההמשכה הנמשך מהם אבל בבחינתו יתברך בעצמותו הכל אחד דהיינו רצונו יתברך לעולמות שהוא שלא בבחינת השגה וידיעה כלל ושלא נשתנה בהמשכתו כלל ושכל הנבראים נפעלו הכל ברצונו יתברך באחדות הפשוט וכל בחינת יחוד הדרגין הוא הכל על ידי רצונו יתברך המאחד הכל ומכחו יתברך נאצלו כל הנאצלים ונבראו כל הנבראים בלי שום שינוי כלל.

והנה עיקר אצילות הדרגין נקרא בשם זעיר אנפין ונוקבא דהיינו כל צמצום כחות הנבראים כאשר הם בכחו יתברך המצמצם בבחינת חילוקי הנבראים בבחינת כלים נקרא בשם זעיר אנפין ובחינת הצמצום של הנבראים הנגלים בבחינתם נקרא בשם נוקבא ומלכות. אך הגם שכל כחות הנבראים וצמצומם הם בכחו יתברך אף על פי כן הם ביחודא חד בלי שום שינוי ופירוד כלל חס ושלום ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון וגם מדת הצמצום לגלות לגבי הנבראים הם גם כן כלולים בכחו יתברך באין שינוי כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי רק בבחינת המשכתו לנבראים נקרא זעיר אנפין יחודא עילאה והתגלות יחודו בבחינת נבראים נקרא שכינה ויחודא תתאה ומדת מלכותו יתברך וכמו שמבואר במקום אחר:

פרק ח

והנה כל עבודתינו לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה מסטרא דילן דהיינו לגלות יחודו יתברך אפילו בתחתונים והוא על ידי קריאת שמע להתבונן ביחודא עלאה כאשר הם מיוחדים בכחו יתברך ולייחדם ביחודא תתאה כגוונא דלעילא דהיינו להתבונן אפילו בבחינת מלכותו המסתתרת בבריאה יצירה עשיה הכל אין דבר זולתו להיות בחינת נפרד ומחמת זה יהיה הביטול בבחינת מסירות נפש כידוע וכמו שיתבאר במקום אחר אם ירצה השם.

והנה כאשר נעשה היחוד בתחתונים על ידי קריאת שמע ותפלה ועל ידי תורה ומצות דהיינו לייחד הכל אפילו בבחינת בריאה נקרא עושים רצונו של מקום דהיינו שאפילו בבחינת כלים שהם המסתירים אורו יתברך לגבי הנבראים מאיר בהם רצונו יתברך שהוא מייחדם ביחוד עצום כאשר הוא לגביה יתברך אשר אין צמצום מעלים לפניו כנזכר לעיל נמצא אפילו בבחינת כחו וכוונתו יתברך שבבחינת כלים נתגלה כח השוואתו יתברך ובזה הוא מוסיף אורות בכלים דהיינו בבחינת ההסתרה הנעשה על ידי כלים דזעיר אנפין וכלים דמלכות ויש עליה לכח הצמצום שבבחינת עולמות ובבחינת הכלים נקרא עליה ותוספות אבל לא שיהיה אצלו יתברך איזה תוספות וגרעון כי אם בהכלים דהיינו בבחינת כוונתו יתברך בבחינת כלים כדי להתגלות יחודו יתברך בתחתונים מסטרא דלהון דהיינו בבחינת אצילות הכלים וכשחס ושלום אינן עושין רצונו של מקום אזי כביכול אין מאיר רצונו יתברך בבחינת כוונות בריאות עולמו על ידי הכלים להסתרה שבבריאה בכדי שיהיה התגלות יחודו יתברך בהם ואז אין מאיר רצונו יתברך בהכלים ואינו נגלה יחודו יתברך בבחינת נבראים שהם הכלים המסתירים ואינו נגלה כי אם בחינת הכלים ואינו נגלה בהם ועל ידיהם גילוי רצונו יתברך:

וכל זה הוא מצד הבריאה בבחינת כוונה זו אבל בעצמותו יתברך הרי אין הכלים תופסים כלל אצלו יתברך להיות בבחינת השתנות חס ושלום על ידם כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש רק בכוונה זו שהוא בבחינת בריאות עולמו בזה הוא הפגם לכן כל הפגמים הם בזעיר ונוקבין דהיינו בבחינת המשכתם לנבראים שם מגיע הפגם בבחינת ההמשכה אשר הוא בחינת זעיר ונוקבין שהוא בחינת צמצום לגבי נבראים והכל הוא מסטרא דילן אבל לגביה יתברך הרי אין צמצום כלל לגביה:

פרק ט

ולכן מבואר באדרא רבה קדישא שענין החילוקים שבין אריך אנפין לזעיר אנפין הוא בבחינת חילוקי התמשכותם אשר המשכה זו היא אריכא דאנפין וזו היא בזעיר אנפין אבל כשמאירין זה בזה הם נערכין בבחינה אחת כמבואר שם האי עתיקא דעתיקין אתקרי אריכא דאנפין וההוא דלבר אתקרי זעיר אנפין לקבליה דעתיקא וכו' וזעיר אנפין כד אסתכל להאי כולא דלתתא אתתקן ואנפוי מתפשטין ואריכין בההוא זמנא וכן מבואר שם בכל פרטי אברים בעיינין ובחוטמא ובמצחא אשר עיינוי דזעיר אנפין מסתחיין בחיוורא דעייניו דאריך אנפין וחוטמא אתבסם וכו' עיין שם באדרא רבא:

כי מבואר לעיל שבחינת אריך אנפין הוא כחו יתברך המתמשך לתתאין מבחינת עצמותו יתברך ובחינת זעיר אנפין הוא כחו יתברך המתפשט לנבראים לצמצם על ידי הכלים

בבחינת סטרא דלהון שיהיה דוקא בבחינת צמצום: והנה כאשר נראים בבחינת נפרד דהיינו כשאין התחתונים גורמים היחוד על ידי עבודתם אזי אינו מאיר המשכת עצמותו יתברך בהם שהוא השוואתו יתברך ואז נקרא המשכה זו זעיר אנפין ולכן עייניו דיליה סומקין ומצחא דיליה פקידותא דחייביא וחוטמא דיליה בחינת חרון וקמיטו ורוגזא אבל כאשר מייחדים על ידי עבודתם אפילו בבחינת צמצום בבחינתם אז מאיר בהמשכה זו גם כן כח השואתו יתברך ואז מאירין שני בחינות המשכות זה בזה ונעשו לאחדים ונעשו פניו אריכין כמותו אפילו בבחינת נבראים ועייניו דיליה אסתחיין וחוטמא אתבסם וכו' דהיינו שנתגלה כח השוואתו יתברך בכל הדרגין בבחינת יחוד גמור ונעשו לאחדים ובהיפוך חס ושלום אז אינו נגלה יחודו יתברך ואזי נראים לנפרדים:

וכל זה הוא בבחינת המשכתו יתברך אבל אצלו יתברך כאשר הוא לגביה הכל שוין אבל בבחינת הכלים שבהם היה עיקר כוונות בריאות העולמות נעשה פגם בכוונה זו ועל זה נאמר וישמע הוי"ה ויחר אפו אפו דייקא כי אפו הוא בחינת המשכה לתחתונים בזה הוא ויחר אבל לא בבחינת עצמותו יתברך המתמשך וככה הוא בחינת וירע בעיני הוי"ה אשר עשה בעיני דייקא שהוא בחינת המשכתו בתחתונים כמבואר לעיל שנקרא הכל מצד בחינת התחתונים וכמו צור ילדך תשי חלשת חילא דלעילא שהוא כחו יתברך המתמשך בבחינת צמצום הנבראים שלזה היתה הכוונה וכשמטיבין מעשיהם אזי פקיחותא דעיינין לטובה כמו שכתוב והטוב בעיניך עשיתי פקח הוי"ה עיניך וראה וכדומה לזה באודנין וישמע הוי"ה את צעקתם ובחוטמא וירח הוי"ה את ריח הניחוח אתבסמותא הכל הוא בבחינת המשכה ואז מאיר אריך בזעיר אנפין דהיינו שנתגלה בזה רצונו יתברך שהוא בחינת המשכת עצמותו ואז מתבסמין כל מארי דדינין וניתוסף אורות בכלים אפילו בבחינת הצמצום:

וכן שערות דאריך אנפין הנמשך מהגלגלתא שהם למיגד מרישיה לרישא דזעיר אנפין שהם המשכות הנמשכים ממוחא סתימאה דיליה דהיינו להתמשך בבחינת חכמה דזעיר אנפין שהוא בחינת החכמה שבבחינת נבראים אשר בהם הם מתנהגים הכל על פי חכמה וכוונה שבכל נברא וסדרם והנהגתם ומצבם וערכם אשר ערכם הבורא יתברך כמבואר לעיל אשר הכל הוא בחכמה הכל ממנו יתברך בעצמותו אך מאחר שאין להעריך בחינת חכמה אצל עצמותו יתברך מחמת כח השואתו בכל דבר בהשוואה גמורה ואין זולתו כלל וכל הדרגין הם בכחו השוה בתכלית היחוד בלי שום התחלקות כלל נקרא חכמה סתימאה דהיינו הגם שהכוונה הכל מכחו ועצמותו המתמשך בהם

אבל היא סתימאה דלא אתפתחא כלל ולא נתחלקה לשלשה מוחין דהיינו חכמה בינה דעת כי אינו בבחינת הבנה והשגה וידיעה כלל:

לכן כל חכמת הזעיר אנפין שהוא לצמצם בבחינת חילוקי הדרגין נמשך הכל מחכמה הנזכר לעיל ומחמת שלא נתנה להעריך אותה בשם נקרא ההמשכה בבחינת שערות כמו השערה שנמשכת מהמוח ואינה ערך להמוח כך כל החכמה הנמשך מעצמותו יתברך הם בערך שערות לגבי המוח אך הגם שנמשכו לחכמת הנבראים לא נשתנו כלל להמשכה אחרת כי אם בבחינת זעיר אנפין שהוא לצמצם לנבראים משם נמשכו הצמצומים לכן שערותיו לבנים ושעיעין וכלהו בשיקולא לא נפיק דא מן דא דהיינו גם אחר התמשכותם לא נשתנו למהות אחר וכל ההמשכות הם בשיקולא חד הגם שכל שערה ושערה מורה על בחינת המשכת פרט בפני עצמו אף על פי כן הם בשיקולא בבחינת השואה שמחמת כחו יתברך השוה כל הדרגין המה בהשואה גמורה ולכל אחד ואחד השוואתו מיוחדת בפני עצמו כמו למשל מבשר ודם כל שהוא חכם יותר מתמשך לדבר קטן יותר ומבדיל בין מהות למהות בכל פרט ופרט כי מצד התגלות חכמתו מעצמיות נפשו אשר שמה נאחדים כל הפרטים לכח אחד ולכל מהות כוונה מיוחדת בפרט ולא מתערבין דרגין ואף על פי כן המה כח מיוחד:

וכמו למשל ממלך בשר ודם אשר מצד גדולתו הרי השרים והעבדים המה שוים אצלו ונערכים בערך אחד ורצונו הנמשך בהם הכל בהשוואה הרצון שלו לשריו ועבדיו והכוונה בהם שוה מחמת שלגבי עצמיות גדולתו הם נערכים בערך אחד ובכוונה אחת אבל בהתמשכותו להם אינם נערכים בערך אחד ונתגלה לכל אחד ואחד כפי מעלתו לשרים כפי מעלתם ולעבדים כפי ערכם וגם לכל שר ושר בפני עצמו לפום דרגיה בחילוק דרגין וכן לכל עבד ועבד:

כן הוא בנמשל כי בבחינת המשכות עצמותו יתברך הוא אריך אנפין אשר הכל בטלים אליו יתברך ואין חוץ ממנו וכל בחינת הדרגין נערכים אצלו יתברך בערך אחד ומתמשך אליהם בהשוואה גמורה לכן כולא בשיקולא ולא נפיק דא מן דא כו':

אבל בבחינת זעיר אנפין שהוא המשכתו יתברך בבחינת עולמות אז מתגלה המשכתו יתברך לכל העולמות והדרגין בבחינות נבדלות במעלה כמשל הנזכר לעיל לכן אינם בשיקולא כי המשכתו בבחינתם אינה שוה כנזכר לעיל גם מסתבכין דא ברא כי השר צריך להעבד והעבד צריך להשר וכן כל שר לשר חבירו מעורבין במלאכתן וכן בבחינת דרגין כל אחד מתערב בדרגא דגבוה מיניה או דנמוך מיניה ודי למבין:

כמו כן כביכול בבחינת חכמה סתימאה אשר אצלו יתברך שווין כל הדרגין ולכל דרגא פרט מיוחד וכוונה מיוחדת וכח מיוחד וכמו שכתוב ודרך לחזיז קולות לכל קול בראתי שביל בפני עצמו מחמת כחו השוה בכל הדרגין ואצלו יתברך כל הדרגין בהשוואה ובכוונה מיוחדת ואף על פי כן המה בשיקולא חדא מחמת כחו הפלא אבל בזעיר אנפין שערותיו שחורות ומסתבכין דא בדא כי בחינת זעיר אנפין הוא לצמצם ולהסתיר כל פרט לגבי הנבראים ולפי בחינת הנבראים לא נתראו כוונות כל אחד ואחד ופרט כל אחד ואחד בשרשו ובהבדלו ונאחדים זה בזה בכדי לאחד הדרגין ולקשרם זה עם זה ומשתלבין דא בדא לכן שערותיו הם המשכתו שנמשך בהם שחורות דהיינו הצמצום לנבראים ולא שעיעין כי באריך אנפין הם שעיעין דהיינו רכיכין למיגד ממוחא למוחא בלי שום הסתרה כלל אבל בזעיר אנפין מוכרח לצמצם ולא לגלות כי אם בבחינת הסתר ודין כו' וגם מסתבכין דהיינו שהדרגין מתערבין דא עם דא כנזכר לעיל לכן בבחינת ההמשכה שהיא לגבי הנבראים בזה נשתנו זה מזה אבל בבחינת עצמותו המתמשך בכל הנבראים הוא זעיר אנפין הוא עתיקא בלי שינוי כלל מאחר שאין דבר נבדל מאתו יתברך לכן אינו מדבר כי אם בבחינת אנפין:

פרק י

והנה הגם שמחלק בבחינת חכמה שהוא בחינת פנימיות בין חכמה דאריך אנפין לחכמה דזעיר אנפין הוא מטעם הידוע ממה שכתוב חכמת אדם תאיר פניו כי לפי ערך חכמתו כן הם פניו שהוא המשכתו לכן מחמת שחכמה שבאריך אנפין היא סתימא ולא אתפלגא כלל לידיעה והבנה מחמת שהיא מעצמותו יתברך שאינו בערך השגה והכל נכלל בחכמתו בהתכללות עצום שלא בבחינת התחלקות כלל כן הוא ההמשכה שנמשך מאתו בלי שום התחלקות כלל ובזעיר אנפין שהוא לצמצם ולהסתיר לנבראים בערכם ובחינתם שהוא הכל על פי חכמה והבנה לכן מוחא דיליה אתפליג לתלת לכן כל הנמשך מחכמה זו הכל הוא בבחינת צמצום והסתר לגבי הנבראים אבל באמת הם הכל אחד:

כמבואר באדרא רבה קדישא כד נגיד ממוחא סתימאה דאריך אנפין למוחא דזעיר אנפין באינון נימין כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעבידו חד מוחא בגין דלית קיומא למוחא תתאה אלא בקיומא דמוחא עילאה וכד נגיד כו' כתיב תתן קולה חד דייק כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין דהיינו שבאמת הכל הוא המשכה אחת. אך לבר שהוא בבחינת חיצוניות הנגלה נראה כאלו הם תרין מוחין שהוא בבחינת הנבראים מסטרא דלהון נראים לתרין מוחין אבל באמת לית קיומא למוחא תתאה אלא במוחא עילאה כי

הוא הכל מכחו יתברך לכן כד מתחבראן דהיינו שמתגלה המשכת עצמותו בנבראים על ידי בחינת עבודה כמו שיתבאר לקמן אזי כתיב תתן קולה חד והבן:

לכן הוצרך להביא החילוקים גם בענין אברים הפנימים שהוא חכמה אבל בכלל התמשכותם שהוא נקרא גופא דאריך אנפין שהם התמשכות הכוללים בבחינת אצילות וגם בבחינת פנימיותם אין חילוק כלל כי אם באברים החיצונים: והנה גם הזרועות הם בחינת אברים החיצונים כי המה פעולות והמשכות הפנימיות כי על ידם הוא מוציא ומביא כל ההצטרכות לכן גם בבחינת זרועות יש חילוק והבדל כי בזעיר אנפין נקרא יד הוי"ה ובאריך אנפין נקרא יד הגדולה יד החזקה יד הרמה כי יד נקרא כח המתגלה בבחינת עשיה וכמו למשל מבשר ודם שכל העשיה הוא בידים ובהם הוא עושה כל הכלים ובהם נגלה כל כחו וגבורתו בנשיאת המשא ביד או בשארי גבורות כן כחו יתברך המתגלה בעשיה יש בהם שני בחינות כי כאשר התנהגות העשיה הוא על פי חכמה וחסד הנגלה בבחינת הנבראים כפי סדר ההנהגה הנמשך בנבראים בבחינת השתלשלותם נקרא יד הוי"ה שהוא בחינת התהוות העולמות בבחינת יש הנגלה לגבי הנבראים והוא בחינת זעיר אנפין וכאשר נגלה פלאות הבורא שהוא למעלה מערך חכמה כי אם בבחינת פלא כמו קריעת ים סוף או כמו ניסים הנסתרים וכמבואר לעיל וכמו מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וכו' שהוא למעלה מבחינת סדר הנבראים נקרא יד הגדולה דהיינו שהוא מכח הנמשך מעצמותו יתברך שהוא בבחינת פלא וכמו שכתוב וירא ישראל את היד הגדולה וכו' וכדומה לזה וכל זה הכל מצד ההמשכה בנבראים נקרא הבדל זה בין שתי הידות:

פרק יא

והנה הגם שיש הבדל גם כן בין זרועות דאריך לזעיר אנפין אף על פי כן לא נזכר באדרא רבא החילוקים והטעם הוא שכל גופו וזרועותיו דאריך אנפין באים מלובשים בפרצופים שלמטה הימנו ולא נגלה ממנו אלא ראשו כמבואר בעץ חיים: והביאור לזה הנה הגם שכחו הנגלה בבחינת נסים ופלא הוא מכח עצמותו יתברך שלמעלה מבחינת כלים אף על פי כן הכל נתלבש בכלי כמו קריעת ים סוף הגם שהיה בהם שינוי הטבע אף על פי כן לא נגלה בזה כח עצמותו יתברך בלי הסתרה והלבשה כאשר הוא באמיתיותו יתברך אשר אין זולתו כלל כי אם שנגלה כחו הפלא בהשתנות בחינת המים שנגרים במורד נצבו כמו נד. אך אף על פי כן התגלותו שהוא כחו הפלא הוא מתלבש במים או כמו החומץ שידלוק הנה גילוי הפלא הוא בחומץ שאין טבעו שידלוק והיה בו שינוי הטבע שדלק אך אף על פי כן החומץ והמים הוא כלי להתגלות הנס והכלים המה מבחינת

הזעיר אנפין שהוא כח הסתרתו וכחו הפלא מלובש בהם ונתגלה על ידי הכלים אבל אם היה התגלות כח עצמותו יתברך בלי התלבשות כלל היו בטלים כל הכלים במציאות לגמרי ולעתיד לבא יתגלה בגילוי גמור כמאמר הכתוב חשף הוי"ה את זרוע קדשו דהיינו התגלות פלאותיו יתברך שלא בבחינת הלבשה לכן זרועות דאריך דהיינו כחו יתברך הנמשך מבחינת עצמותו מלובש בזעיר אנפין שהוא בחינת הסתר הכלים [14]

ובבחינת גוף ורגלי אריך המלובשים בזעיר אנפין יש עוד שינוי אפילו מבחינת הלבשת זרועות דאריך אנפין הנזכר לעיל היות שמבואר בעץ חיים שרגלי כל הפרצופים כולם מבחינת אריך אנפין עד בחינת נוקבא דאצילות מסתיימין הכל בשוה בקרקע דאצילות ואין נגלה מהם כלום בבריאה יצירה עשיה מה שאין כן שאר אברים נגלים בבחינת חילוק והבדל בינם אפילו בבריאה יצירה עשיה הן בעיינין הן בחוטמא הן בזרועות כמבואר לעיל:

ויובן זה ממשל אברים של אדם אשר שמוש פעולות הרגליים משתנים משאר שימושי ופעולות אברי הגוף כי כל אברי הגוף יכולים לפעול בשימושם אפילו שלא במקום עמידתו של האדם כמו בעיינין יכול לראות אפילו ברחוק ממנו או חוטמא להריח או אודנין לשמוע מחוץ למקומו וכן ידים יכול על ידיהם להוציא חפץ ממקומו לחוץ ממקומו או להביא מחוצה לו אל מקומו ובזה תלוי החילוקים למשל מי שכלי הראיה שלו זכים יכול להביט יותר למרחוק ממי שאין חוש הראיה שלו זכה כל כך וכן בחוש השמיעה יש הבדל בין מי שחוש השמיעה שלו חזק למי שאין חושו חזק וכן בחוש הריח וכן בידים יש חילוק בין מי שידיו קצרות למי שידיו ארוכות כי בידים ארוכות יכול להביא כל דבר חפץ מרחוק יותר או להוציא למרחוק יותר כנזכר לעיל:

אבל בחינת הרגליים כל שימוש פעולתם הם רק להלוך ממקום למקום נמצא בשהוא מושיט רגליו למקום אחר בהילוך מוברח להיות כל גופו במקום אחר ובזה אין הבדל בין גדול לקטן כי כולם מוכרחים לזוז ממקומם כן הוא בנמשל כביבול היות ידוע ומבואר

[14] **והנה** הגם שמבואר בעץ חיים שאבא ואמא מלבישין זרועות דאריך כן הוא כי אבא ואמא הם החכמה ובינה הנמשכים בנבראים שלא בבחינת צמצום הנבראים וחכמה ובינה דזעיר אנפין נקרא חכמה הנמשך בטבע וסדר הנבראים לכן אבא ואמא נובעים ממוחא סתימאה דאריך ונחשבים בכלל אריך והנה ידוע שכל ההתנהגות הנגלה בעולמות הם הכל על פי חכמה שהיא ראשית כידוע וכאשר ההנהגה הוא על פי החכמה של סדר האצילות שהוא בחינת כלים כנזכר לעיל נקרא חכמה ובינה דזעיר אנפין אבל כשנתגלה בחכמה שלא על פי סדר הנבראים ולמעלה מהם נקרא המשכה זו בחינת אבא ואמא לכן אורייתא מחכמה שהוא אבא נפקת כי התורה היא בחכמה שלמעלה משכל הנבראים ואף על פי כן נמשכת בחכמה וטעם וכן בכל הדברים שנתגלה חכמה שלמעלה מהטבע הכל הוא מבחינת אבא ואמא אך הכל הוא בבחינת התנהגות בבחינת כלים דזעיר אנפין שהוא בבחינת התגלות הנבראים לכן הם מלבישים זרועות דאריך שהם למעלה מן הטבע והם מלובשים בזעיר אנפין שהוא בחינת כלים כנזכר לעיל ולכן באבא ואמא הנזכר לעיל תלוי כל הקטנות והגדלות דזעיר אנפין דהיינו כאשר נעשה לו מוחין התנהגות העולם הוא גם כן ביחוד עצום ודי למבין בזה בעומק:

לעיל החילוק שבין בחינת אצילות לבחינת בריאה יצירה עשיה כי באצילות הם כל הדרגין וכל פרטי חילוקי הנבראים כמו שהם לגביה יתברך שהם מיוחדים ביחוד גמור בלי שום השתנות כלל ובבחינת אצילות כל הפרצופים הם הכל אחד אריך וזעיר אנפין ונוקבא מאחר שלא שני כלל ממהותו יתברך כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי וכמבואר לעיל בארוכה וכל השינויים הנמצאים בהם הוא מצד התמשכותם בבחינת בריאה אשר ההתמשכות בבחינת אריך אנפין יכול להתמשך יותר למרחוק אפילו בבחינת הסתר גמור מצד כחו הפלא כו' אבל בחינת זעיר אנפין אין התמשכותו כי אם בבחינת דרגין לאחדם כנזכר לעיל וכן כל אברי ההמשכה דהיינו בחינת זרועות בבחינת אריך אנפין נקרא יד הגדולה:

דהיינו כמו למשל מי שידו ארוכה וגדולה יכול להשיג חפצו אפילו מרחוק כמו כן כביכול מחמת כחו הפלא יכול להתגלות אפילו בבחינת יש גמור לשנותו מטבעו אבל בחינת יד דזעיר אנפין הנקרא יד הוי"ה אינו כי אם בבחינת סדר הנבראים אשר סדרם הבורא וכל פעולות אבריהם והתמשכותם בבחינתם הן דאריך אנפין והן רזעיר אנפין הכל הוא בבריאה יצירה עשיה דוקא אבל עם כל זה עיקר מהותם לא נתגלה בבריאה יצירה עשיה כי אם היו מתגלים אזי היה ביטול היש לגמרי ועיקר מקומם הוא באצילות רק פעולתם והמשכתם נמשכים בבריאה יצירה עשיה דהיינו חוץ למקומם בבחינת בריאה יצירה עשיה שהם נקראים חוצות:

אבל בחינת רגליהם הוא מקום מצבם ומעמדם אשר הם קיום כל כוחות הדרגין ופרטי חילוקי הנבראים וקיומם של כל פרט אשר הם הכל מכחו יתברך ועליהם נשען כל הפרצוף דהיינו חכמה בינה דעת שלהם וזרועותיהם ועיקר התפשטותם כידוע שנצח הוד יסוד הם קיום כל המדות לא נתגלו בבריאה יצירה עשיה כי אם היו מתגלים בבריאה יצירה עשיה היו כל מהות הפרצופים בבחינת אצילות נגלים בבריאה יצירה עשיה ולא היה קיום לנבראים כלל כי היו בטלים במציאות לגמרי כי כל קיומם הוא מצד ההסתרה לגבי הנבראים כידוע לכן המה מסתיימים בהשוואה בקרקע אצילות דייקא כמו שהם לגביה ואינו נגלה מהם שום חילוק והבדל הגם שבשרשם ובחינתם הם מחולקים כי רגלי אריך אנפין שהם הנצח הוד יסוד שלו הוא מכחו הפלא ורגלי זעיר אנפין המה מיחוד חילוקי הנבראים ורגלי הנוקבא דאצילות המה מכח המסתיר הנגלה לבריאה יצירה עשיה כידוע אבל מאחר שהמה ביחוד גמור מצד כח השוואתו הנגלה עליהם שאין זולתו יתברך וכולם הם בהשואה גמורה כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי והוא

זעיר אנפין הוא עתיקא ואני הוי"ה הוא שמי נמצא המה גם כן ביחוד אחד מצד כח השוואתו נמצאו כל הפרצופים כולם מיוחדים ביחוד אחד.

וכבר אמור זה לעיל שכל החילוקים והשינויים הוא מצד המשכתם לבריאה יצירה עשיה אבל בחינת הרגליים אשר אינם בבחינת המשכה אין חילוק והבדל ביניהם כלל כמו בשאר אברי הפעולה כמו פעולת העין נרמז בתורה הבדלם שפעם נאמר הנה לא ינום ולא יישן ופעם נאמר למה תישן ופעם נאמר עיני הוי"ה אל צדיקים ופעם נאמר עיני הוי"ה המה משוטטות וכו' הנה עין הוי"ה אל יראיו וכו' וכמבואר באדרא רבה קדישא וגם בזרועות נרמז הבדל בין יד הוי"ה ליד הגדולה כנזכר לעיל:[15] אבל בבחינת רגליים לא תמצא הבדל כלל:

ועוד זאת שבכל מקום שנזכר בחינת רגליים נרמז שלא בבחינת המשכה וכמו והארץ הדום רגלי: ותחת רגליו וכו': הנה הוי"ה נצב על חומת אנך וכדומה שמורה שניצב על בחינת בריאה יצירה עשיה ודי למבין כי אם לעתיד יתגלו רגליו בכל הנבראים כמו שכתוב ועמדו רגליו ביום ההוא כי לעתיד יהיה בחינת גילוי גמור אפילו בבריאה יצירה עשיה כמו שכתוב כי עין בעין יראו וכו' ואז יהיה נגלה יחודו ואחדותו אפילו בבריאה יצירה עשיה וכמו שכתוב הנה הוי"ה יוצא ממקומו לפקוד עון כו' דהיינו שיהיה גילוי יחודו אפילו בבריאה יצירה עשיה ואז נאמר עליו יוצא ממקומו שהוא אצילות וגם בבחינת מתן תורה נתגלו בבריאה יצירה עשיה כמו שכתוב וירד הוי"ה על הר סיני כי אז היה גם כן גילוי אלהו"תו בבריאה יצירה עשיה כמו שמבואר וכל העם רואים את הקולות דאצילות לכן על כל דבור ודבור פרחה נשמתן שהוא ביטול היש רק בבחינת טל תורה החזיר להם כי בחינת טל תורה הוא התקשרותו מצד עצמותו אשר מצד עצמותו שוין היש והאין וכו' גם להיפוך נאמר בדור הפלגה וירד הוי"ה לראות וגם בסדום ארדה נא ואראה כי שם היה התגלות כדי לבטל בחינת דרגין כמו שכתוב ומשם הפיצם וכו' וגם בסדום להפוך את הערים הוא על ידי שנתגלה כחו ויחודו יתברך בבריאה יצירה עשיה ממילא נתבטלו וזה הגילוי היה לצורך השעה אבל בהמשכתו יתברך לבריאה יצירה עשיה בכלל לא נתגלו בחינת הרגליים כנזכר לעיל ודי למבין:

פרק יב

אבל ראשו דהיינו רצונו וחכמתו יתברך שהוא חכמה סתימאה וגם בחינת עינים וחוטמא שהם אינם נגלים בבחינת כלים כי לא נתגלה מהם בגילוי הרגשת הכלים כמו

[15] **ומה** שלא נזכר באדרא רבא החילוקים בין הזרועות הוא כמבואר לעיל כי באדרא רבא בא לגלות מקור הבדלם וחילוקיהם בשורשם ומקור החילוק וההבדל לא נגלה כי אם שלא בבחינת הלבשה אז נגלה שורש חילוקי אופניהם ודי למבין:

למשל באדם שרואה ומשגיח לאיזה דבר אינו נגלה מהשגחתו שום הרגש רק שעל פי השגחתו בהם ככה נגלה בהם המעשה כו' ככה כביכול השגחתו בבחינת פלא בבחינת השואתו לא נגלה לגבי דידן וכן המשכת חיין וחיין דחיין הנמשך מחוטמא לא נגלה אלינו לכן ראשו מגולה שלא בא בהתלבשות כלים הנגלים לנו ואין לנו השגה בזה כלל: ולכן גם פה דאריך אנפין שעיקר הפה הוא להתגלות הדבור שהוא לזולתו מבואר באדרא שפומא דאריך אנפין סתים דהיינו שלא נגלה לגבי תתאין כלל ומה שקורא אותו פה מאחר שלא נגלה ממנו כלל הוא מחמת שהוא שורש כל ההתגלות הנקרא פה כידוע שכל התגלות העולמות הוא על ידי הפה שנקרא דבר הוי"ה ושורשו הוא הפה דאריך אנפין אך מחמת שלא נגלה ממנו שום התגלות לגבי דידן הוא סתים דביה אבהתנא עתידין למלבש דהיינו לעתיד יתגלה עין בעין כו' אשר לא יהיה הסתר היש כלל [16]

ולכן לא נזכרו גם כן אודנין באריך אנפין כי אודנין הם שיכנוס הקול מהזולת לשמוע והנה מאחר שאין זולתו כלל איך שייך לומר עליו ששומע כביכול צעקת התחתונים מאחר שקמיה הכל שוין והתחתונים הם בהשוואה גמורה בעצמותו כי אין הסתר לגביה כלל אין שייך לומר בו אודנין המורים על בחינת שמיעה כי כל שמיעה היא מהזולת דייקא דהיינו למשל מאדם ששומע דבר מחבירו כי בבחינת עצמו אין שייך לומר ולייחס אליו בחינת שמיעה אבל בחינת ראיה שייך לומר אפילו על עצמותו של אדם דהיינו שרואה כל מעשיו ומשגיח על כל תנועותיו לכן מאחר שהוא יתברך אין זולתו לא יתכן לו בחינת השמיעה הגם שכל תפלה באה אליו דייקא כמו שכתוב הנוטע אוזן הלא ישמע כי מאחר שהוא מקור הכל אם כן הכל בא אליו יתברך אך איך ומה ובאיזה אופן יתייחס אליו בחינת השמיעה זהו למעלה מן השכל לכן לא הזכיר אודנין באדרא רבא כי אם דשערי לא תלו על אודנין דהיינו שאין מסתיר לפני עצמותו יתברך לכן האודנין נעלמים כמבואר בפירוש האר"י זכרונו לברכה על ספרא דצניעותא:

אבל עיינין וחוטמא הגם שאינם מושגים לנו אף על פי כן אנו רואים השגחתו יתברך בכל עת ורגע על ידי נסים ונפלאות שבבחינות נבראים שבחינות הנבראים המה הכל פלא כמו שכתוב לעושה נפלאות גדולות לבדו וכמו שכתוב כי עשית פלא אשר התהוותם הכל מאין שהוא בחינת פלא ודי למבין וגם אנו רואים החיות שהוא הכל ממקור החיים

[16] **וגם** אינו מלובש בפה דזעיר אנפין הגם שהוא שורשו כי בפה דזעיר אנפין שהוא גילוי דבר הוי"ה הוא הכל בצמצומים והכל בבחינת חילוקי הדרגין שעל זה הוא הכוונה והוא היפוך מפה דאריך אנפין אשר כל גילוי דאריך אנפין הוא כח השואתו לבדו ואיך יהיה מלובש בו ודי למבין לכן בקבלת התורה נאמר וידבר הוי"ה שאז נגלה פה דאריך אנפין כידוע שבתורה הוא גילוי עצמיות רצונו בביטול היש כמבואר במקום אחר אבל אף על פי כן אינו גילוי גמור מחמת שתורה דבריאה מלובשת בגבול דייקא כי אם בשורשה הכל אחד אבל לא לגבי דידן ולעתיד לבא יתגלה עצמותו יתברך המלובש בתורה כמו שכתוב כי עין בעין יראו כו':

אך אינו מושג לנו מהותו איך ומה כי אם בדרך אמונה אבל החיות עצמו אינו נגלה לנו כי אם היה נגלה לנו לא היה שום נברא במציאות כלל ודי למבין:

אבל בזעיר אנפין שהוא לצמצם בבחינת נבראים להוום ולקיימם כסדרם שם נתגלו אודנין לשמוע צעקתם כי כל עיקר כלי הזעיר אנפין הם להמשיך חיותם בדרך צמצום והסתר בכל פרט וגם פומא נתגלה שהוא נקרא דבר הוי"ה וכל התגלות הזה הוא בבחינות התחתונים אבל בבחינת עצמותו יתברך הכל שוה:

פרק יג

והנה לבאר בפרט בביאור כל דבר אין כאן מקומו כי בכאן כל עיקר כוונתינו להבין דרך כלל שכל החילוקים שבין אריך לזעיר אנפין הוא רק מצד התחתונים בענין המשכתם שהוא נקרא חיצוניות שהוא מצד התגלותם בנבראים נקרא המשכה זו בחינת אריך אנפין והמשכה זו בחינת זעיר אנפין וזה בא על ידי הכלים כאשר הוא מצד החכמה שבנבראים שהוא הכל מכחו יתברך לכן נקרא בשם כלים גם כן בכחו יתברך כי הכל הוא ממנו ומה שנתגלה שלא בבחינת כלים שהוא חכמה וכו' נקרא אריך אנפין אבל אצלו יתברך הכל שוה הוא זעיר אנפין הוא עתיקא:

והנה כל עיקר אריך וזעיר אנפין הם רק מצד התמשכותו יתברך לעולמות הנבראים והנה רצונו יתברך הנמשך להתהוות עולמות מחמת שהוא למעלה מן החכמה שהוא מעצמותו יתברך בלי שום הסתר כלל נקרא אריך ורצונו יתברך הנמשך בבחינת כלים לצמצם לגבי נבראים שיהיו נתגלים בבחינת דרגין נקרא זעיר אנפין ושני הבחינות המה בכחו דהיינו בחינת כח ההמשכה מצד עצמותו וכח המשכתו בבחינת נבראים אך גילוי הכחות האלו הם על ידי בחינת מלכותו יתברך שהוא כחו המתמשך ומסתיר לגבי נבראים:

כמו למשל בהבדל מבשר ודם אשר מתמשך לאיזה דבר קטן או לאיזה מהות חכמה קטנה יש בה השלשה בחינות דהיינו שיש בה רצונו כאשר הוא מצד עצמו כמבואר לעיל ויש בה המשכה איך לצמצם חכמתו הגדולה ושיתגלה במוחו חכמת הקטן וכאשר מצמצם חכמתו בעצמו אז מעריך איך לדבר ולהמשיכה באיזה אופנים לחכמת הקטן כן הוא כביכול בנמשל כי כחו יתברך כאשר נמשך בעצמותו אשר אצלו הכל שוין כנזכר לעיל נקרא אריך אנפין ורצון כנזכר לעיל וכח הכלים בבחינת הצמצום להמשיך בבחינת נבראים נקרא זעיר אנפין וכח המתמשך ומסתירם בנבראים הוא נקרא מלכותו דבר הוי"ה:

אבל כבר הקדמתי שאין המשל דומה לנמשל מכל צד כי באדם נשתנה בעצמו כנזכר לעיל ומרגיש שינוי במוחו בין כל הבחינות אבל אצלו יתברך הגם שאנו מעריכים כל הכוחות האלו באין סוף הם הכל כח אחד בלי שום שינוי כלל והוא זעיר אנפין הוא עתיקא כנזכר לעיל והוא שהוא זעיר אנפין ושמו שהוא בחינת מלכותו אחד בלי פרודא כלל כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי וכל התחלקות הכוחות האלו הם רק מצד הנבראים שמצידם אנו מעריכים כל החילוקים האלו אבל אצלו הכל אחד וקמיה שוין ושוה ומשוה קטן וגדול וסובל עליונים ותחתונים בנושא אחד וכל ההפכים אצלו יתברך ביחודא חד בלי שום פרודא כלל לכן נקראים כל הבחינות האלו רזא דמהימנותא שהוא למעלה משכל הנבראים שאין שום שכל בעולם יכול להשיג כי אם להאמין באמונה שלמעלה מהשכל:

ולכן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה וכי יש ימין ושמאל לפני הקדוש ברוך הוא וגם מבואר בדבריהם הקדושים שאין למעלה לא ימין ולא שמאל ולא קימה וישיבה ולא עורף ולא פנים ואחור כו'. והנה הלא מקרא מלא דיבר הכתוב ימינך הוי"ה וכו' הושיעה לו ימינו. השיב אחור ימינו ואת כל אלה ידי עשתה כו' וכדומה לזה אין מספר וגם בדברי רבותינו זכרונם לברכה מלמד שנטה ימינו וברא עולם הבא ושמאלו ברא עולם הזה וגם נותן שלום לימינו של הקדוש ברוך הוא וכדומה לזה הרבה: אך באמת על פי כל הנזכר לעיל תבין שכל ימין ושמאל ופנים ואחור וקימה וישיבה הכל בבחינת נבראים אנו מעריכים כל זה מאחר שהכל מכחו יתברך והוא הבורא כו' ואין דבר שחוץ ממנו וכו' אבל אצלו יתברך אין לתארו בכל אלו הבחינות וכמבואר לעיל ודי למבין וכמאמר התיקונים דאינון אתקריאו מדות כגוונא דבני נשא ומסטרא דילן כו':

פרק יד

והנה אחר שביארנו כל בחינות החילוקים וההבדלים של אריך אנפין וזעיר אנפין נבאר עתה בביאור יותר ענין חכמה סתימאה ושערות הראש והדיקנא דאריך אנפין ושערות הראש והדיקנא דזעיר אנפין בהרחבת הביאור והבדל בחינתם של שערות דרישא ודיקנא בין באריך אנפין בין בזעיר אנפין והבדל הבחינות משערות דאריך לשערות דזעיר אנפין הן דרישא והן דדיקנא וגם יתבאר ענין שערות דנוקבא דזעיר אנפין ופנים שלה ותחלה נבאר מאמר אדרא זוטא תלת ראשין אתגליפו דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא עיין שם: ולבאר זה היטב הנה מקודם צריך להבין מהו ענין למעלה מן השכל המבואר תמיד בדברינו שאין הפירוש שלמעלה מן השכל הוא דבר שאינו יכול להשיגו מחמת עומק המושג כמבואר תמיד בלשון הרמב"ם זכרונו לברכה שהוא עומק המושג אינו כן כי

עומק המושג שייך לומר על חכמה עמוקה שאי אפשר להשיגה אבל אף על פי כן היא בערך השכלה ויש לה דמיון בשכל אבל למעלה מהשכל נקרא קדמות השכל דהיינו שאינה בערך חכמה כלל ואינה בערך השכלה כי אפילו שיהיה חכם שאין למעלה ממנו לא יוכל להשיג זה כמבואר בשער היחוד והאמונה כמו שאי אפשר לומר על חכמה עמוקה שאי אפשר למששה בידים שאין חוש המישוש נופל על חכמה והשכלה: ככה ויותר על כן אי אפשר לומר על למעלה מהשכל שאי אפשר להשיגו בחכמה מאחר שאינו בערך השכלה:

וכדמצינו בדברי רבותינו זכרונם לברכה מקום ארון אינו מן המדה אשר על פי כל החכמות שבעולם לא יושג זה בשום אופן בעולם איך יהיה יכול להיות שהארון היה אמה וחצי רחבו ואף על פי כן כשנמדד לא נמצא מקומו: ודבר זה הוא היפוך השכל ומנגדו: גם מה שנאמר שמור וזכור בדבור אחד נאמרו לא יושג זה על פי שום שכל בעולם היאך יהיה הדבר שבמלה אחת ישמע שני דברים כאחד כאשר הכחיש זה הראב"ע זכרונו לכרכה כי לא הופיע עליו אור הקבלה להבין בחינת למעלה מן השכל: הגם שבזה האמין שעמקו מחשבותיו יתברך אבל קראו עומק המושג:

אבל דבר שהוא היפוך השכל ממש אם כן אי אפשר לומר עליו עומק המושג כי דבר זה לא תמצא על פי שכל בשום אופן אדרבה זהו נגד השכל ולכן הוא אצלם מהנמנעות: אבל באמת קדמות השכל הוא אין מהות חכמה כלל:

לכן בלשון המקובלים נקרא חכמה אצילות דהיינו שכל ההשכלה שתחייב הדבר שיהיה כך על פי השכל בכל הדברים הוא בחינת אצילות שהאציל המאציל יתברך מהות חכמה שהוא מהות חדש ממש כמו בריאה כנזכר לעיל ואחר שהאציל החכמה אז נמשך הכל על פי חכמה והיא ראשית להשתלשלות דהיינו שמצד החכמה יתחייב החסד ונשתלשל מחכמה הזאת וככה משתלשלים ונאחזים דרגין בדרגין על פי החכמה והשכל כמאמר כולם בחכמה עשית וכל ההשתלשלות הוא מצד החכמה אחר אצילותה אבל לגביה יתברך נקרא החכמה עשיה כמו למשל שאדם עושה איזה כלי ועל ידי כלי זו מתנהג כל הצטרכותו והנה התעריך הכלי הגשמיית לעצם נפשו של האדם או שהכלי תחייב הנהגתה ופעולתה וכו' ככה ויותר על כן לאין קץ היא חכמה לגבי המאציל ברוך הוא אשר אינה רק בחינת כלי לפעול בה רצונו יתברך התעריכה חס ושלום אל מהותו: גם למשל שהכלי אינו נוגע למהותו של אדם כלל ואם תלקח הכלי מאתו הרי אין העדרה נוגע אל עצמיות נפשו כלל:

ככה החכמה לגביה יתברך אשר הוא אינו בערך חכמה אין החכמה נוגעת לעצמותו והתנהגותו יתברך שהוא כל יכול להתמשך אף שלא על פי חכמה וכמו שכתוב אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד הוי"ה: ואומר מפר מחשבות ערומים וכו' ואומר נואלו שרי צוען וכו' ואומר והאבדתי חכמים מאדום וכו' שכל הפסוקים מורים על שהוא יתברך אינו בערך חכמה והמבין יבין :

והנה הגם שביארנו שהחכמה נאצלה ונפעלה ממנו בבחינת הויה חדשה אף על פי כן מוכרח להיות כח הפועל בנפעל כי הוא כביכול החכם והמבין וכל הנהגות העולם הוא על ידי חכמה: הגם שאמת הוא שהחכמה לא תחייב להנהגה זו כי היה יכול לברוא העולם באופנים אחרים בלי גבול כי ההשכלה לא תחייב הדבר כי אם אחר שנמשכה אז ההתנהגות בחכמה ואלו המשיך מהות אחר היה מתנהג על פי מהות זה אבל אף על פי כן מאחר שאנו רואים כי כל העולם מתנהג דווקא על פי חכמה וכוונה מיוחדת בכל דבר וכל הנמצאים יש להם סדר ועל סדרם הם מתקיימים כאשר נראה פלאות חכמתו בהתקשרות כל נברא כמו באדם אשר יצרו בחכמה כידוע לחכמי הניתוח אשר יצר הכל בכוונה הגידים והעורקים והדופקים וגידים הדקים וכל אשר יש בו הכל הוא חכמה נפלאה בהתקשרותם זה בזה והתמשכותם זה בזה ושיהיו מעבר להחיות העובר על ידיהם לכל אברי הגוף:

והנה הגם שהכל הוא בחכמה כנזכר לעיל הוא אחרי התגלות כח כל אחד ואחד ופעולות כל אחד ואחד אז משכילים שעל ידי התקשרות הגידים יתקשרו זה בזה וגם על ידי קיבוץ חלקי המוח והליחות שבו וכדומה לזה יהיה כלי להשכיל ובלב הוא מחמת תכונת חלקי הקיבוץ של הלב אשר יש בו כח המקבץ והדוחה הוא כלי למדות אשר בלב. וכן הוא בכל כלי הגוף מוצאים לזה שכל וטעם. אבל באמת כאשר תרצה לעמוד על שרשם איך הוא המוח הגשמי כלי להשכלה או הלב הגשמי כלי לחיות או הגידים והדם העובר בתוכם יהיו כלים להתקשרות כל חלקי הגוף בבחינת חיות לא תמצא זה על פי השכלה בשום אופן בעולם איך יהיה הגשם כלי לרוחניות העובר בתוכו ומתקשר בו אשר הם אינם בגרר אחד כלל.

והנה על זה נאמר מפליא לעשות בחתימת ברכת אשר יצר את האדם בחכמה שמתנהג הכל בחכמה כי זהו אחר שנגלה כח הנהגתו של האדם אז נמצא ההתפשטות בכל אבריו בנקביו ובחלליו על פי טעם וחכמה. אבל שורש התקשרות החיות עם הגוף שיהיה כלי לזה לזה חתם ומפליא לעשות דהיינו התקשרות הגשמיות ברוחניות ועשיית הכלים של הגוף שיהיו בחינת כלים הוא פלא שהוא למעלה מהשכל:

פרק טו

והנה בזה ההתקשרות של החיות עם כלי הגוף ועשייתם של הכלים האלו יש בזה שלשה בחינות כי הנה מאחר שאנו רואים אחר התגלותם שהם הכל על פי סדר וחכמה בכוונה לכל פרט ופרט אזי מוכרח להיות הכוונה וחכמה זו בכח הנפש המתקשרת עמו כי מאחר שנתבאר לעיל כי על פי חכמה לא יושג זה שיהיה כלי וכו' כי אם החכמה הוא מחמת כחו הפלא שהוא למעלה מהשכל אם כן מאין נתהוה החכמה בכוונה דווקא בבחינת פרט כל המשכה אם בשביל התקשרות החיות לכן המשיך כחות אלו בכדי שעל ידי ההמשכות האלו יהיו יכולים להתקשר כי מאחר שלא יתחייבו על פי החכמה אופני ההמשכות כי הוא מבחינת פלא היה יכול לקשר החיות באופן אחר ובהמשכה אחרת ואפילו שלא בהמשכה כלל היה יכול להחיות מחמת שכל יכול כי מאחר שאפילו החכמה לא תחייב ההתקשרות כי אם מחמת שכל יכול כנזכר לעיל אם כן יכול להחיות אפילו בלא אופני המשכות אלו. והנה מאחר שאנו רואים שכל ההתקשרות דייקא על פי הכלים ואם יחסר אפילו כלי אחת אי אפשר להתקיים מוכרח להיות הכוונה הזו בכח הנפש והנה להעריך זה בכח הנפש התקשרות האברים והגידים וכל התחלקות הנאמרים בגוף אי אפשר להעלות על הדעת גם כן איך יהיו בכח הנפש אשר הוא כח אחד רוחני מבלי שום התחלקות כלל איך תייחס אליו ההתחלקות:

אשר על כן תמצא בקישור הזה שלשה פלאות פלא האחד הוא הקישור רוחניות עם גשמיות אשר אינם בגדר אחד: ופלא השני הוא אחר התקשרותו עם הגוף מאין נמצאו כל חילוקי תכונת האברים בכליהם אשר סדרם הכל בחכמה כמו כלי העין והיד אשר סדרם הבורא בסדר אופנם של כל אחד ואחד שיהיה כל אבר כלי לקבל החיות הנמשך בתכונתו ופעולתו אשר כל הערכתם וסדר של כל אבר הם כלולים בנפש כי כל אופן של האברים של הגוף הם כנגד אברי הנפש הכלולים בה הגם שאין להעריך כלים ואברים של הגוף הגשמי להתכללות האברים שבנפש שהם רוחניים ורחוקים בגדרם זה מזה:

והנה הבחינה ראשונה הוא קישור הנפש עם הגוף נקרא רצון כי אין טעם לרצון שהוא פלא והתקשרות זה אינו כי אם ברצון הבורא יתברך שהוא למעלה מטעם ודעת והשכלה והבנה. ובחינת פלא השני הוא עריכת סדר האברים אשר סדרם הבורא אשר הכל הוא בחכמה ומוכרח להיות כל כח קבלתם דוקא באופן זה אשר הכל הוא בכוונה הכל כלול בבחינת נפש וזה נקרא חכמה סתימאה דהיינו שאנו רואים שהכל בחכמה ובכוונה אבל איך שייך לומר בנפש חכמה כי היא כח אחד רוחני לכן נקרא סתימא דלא אתפתחא כלל בהנפש עצמה להיות נגלה בה כחות התחלקות לכן כח החכמה שבנפש הוא מוחא

סתימאה דלא אתפליג לתלת דהיינו הבנה וידיעה מאחר שאינו בערך שכל והבנה אך נקרא חכמה מחמת שאנו רואים שהכל הוא בכוונה אבל לא נודע כלל מקומה כמו שכתוב והוא ידע את מקומה.

ושני הבחינות הנזכרים לעיל הם נקראים כתרא ומוחא והם דא לגו מן דא דהיינו שבבחינה הראשונה שהיא התקשרות החיות עם הגוף יש בכח ההתקשרות התכללות החכמה סתימאה זו אשר ממנה מתנהגים כל כחות הגוף וחכמתו ומדותיו והמשכתו והתקשרותו אשר הכל בחכמה הגלויה:

ובחינת פלא השלישי הוא למעלה על גבי שני הבחינות הנזכרים לעיל דהי כי הפלא הראשון שהוא בחינת רצון כנזכר לעיל אף שאין טעם לרצון הוא רק לגבי המקבל שהוא למעלה מהשכלתו לכן לא ימצא טעם אבל לבעל הרצון בעצמו מוכרח להיות איזה טעם כי אם לא כן איך יומשך הרצון ממנו כן הוא בהתקשרות זה שהוא החיות עם הגוף הגם שהוא בחינת פלא למעלה מהבנה והשגה איך יתקשר הגשמיות ברוחניות מאחר שאינם בגדר אחד אך אף על פי כן מאחר שאנו רואים התקשרותו מוכרח להיות איזה שייכות נפלא להנפש עם הגוף אשר משתווים ממש הנפש עם הגוף בהשוואה אחת בכח אחד אשר מזה בא ההתקשרות אפילו בבחינת גילוי כלי הגוף ומוכרחים להיות קודם הגילוי בקישור נפלא אשר מחמת זה נמשך הרצון אבל איך יהיה בכח הנפש זה לא ידיעא כלל ולא קיימא לאתיידע והוא פלא על גבי שני הפלאות הנזכרים לעיל כי פלא ראשון הוא השייכות מההתקשרות של הנפש עם הגוף:

והשני איך יהיו כל כחות התחלקות הגוף בבחינת כלים גשמיים בכח הנפש אשר אינה בערך התחלקות ובערך המשכה כלל והם רחוקים בגדרם מן הקצה לקצה ואף על פי כן הם כלולים בכח אחד: ובחינת הפלא השלישי הוא פלא על גבי שני הפלאות הנזכרים לעיל שהוא בחינת התקשרות החיות וסדר הכלים שנסדרו בחכמה על פי כח הסדר של חכמה סתימאה שבנפש כנזכר לעיל:

לכן פלא הזה הוא לעילא מן כתרא ומוחא ולכן נקרא רישא דלא אתיידע כלל: והנה השלשה בחינות פלא הנזכרים לעיל כאשר תחלקם הם נקראים שלשה בחינות דהיינו בחינת תכונת כל האברים המתגלים הכל בחכמה כמו כלי העין וכלי האוזן וכלי המוח והלב והגידים וכו' אשר סדרם הבורא יתברך הכל בחכמה וחכמה זו היא בחינת פלא שלא יושג על פי חכמה למה יהיו כלי העין דוקא על זה האופן ולא באופן אחר. וכן כל האברים כנזכר לעיל וזהו מכח סדר החכמה סתימאה שבנפש וזהו פלא הראשון. ופלא השני הוא איך הוא התקשרות חיות הראיה אשר היא כח חיות רוחני בכלי העין

הגשמי. ופלא השלישי הוא מקור מוצאם והתהוותם ובריאותם מאין נתהוו כלל להיות כלי הגשמי וגם הרוחני והתכללותם והשתוותם בקישור נפלא. זהו בדרך פרט הבחינות האלו נערכים לתלת רישין דהיינו שלשה פלאות אבל בבחינת כלל יותר הם רק שני פלאים דהיינו מאין נתהוו מקורם ואיך יתהוה מזה שיתקשר חיות הנפש עם הגשמיות. וכאשר תסתכל יותר הכל הוא פלא אחד שהוא כל יכול לא נודע איך ומה אך בכחו הפלא הוא כל יכול להוות הכל מאין ולקשרם ולהמשיכם הכל בכחו יתברך.

והנה שלשה בחינות הפלאים הנזכרים לעיל התגלותם הוא בגוף גם כן בשלשה בחינות דהיינו בחינת הכלים בעצמם ותכונתם ומצבם וערכם אשר ערכם הבורא יתברך בבחינת גילוי הנגלה על פי חכמה הגלוייה בבחינת סרר האברים הוא מבחינת חכמה סתימאה והתקשרות החיות שבכל אבר ואבר בבחינתו בעצמו הוא מבחינת כתרא שהוא גלגלתא וכח התקשרותם זה בזה להתאחד זה בזה דהיינו המוח בלב ובכל האברים דהיינו בשמיעה וריח וראיה ודבור וכלי עשיה וכל האברים אשר הם מכוללים זה בזה ומקושרים זה בזה אשר שורשם מצד התכללותם והשתוותם הוא הכל מרישא דלא אתיידע והם המתגלים בבחינת חיות הגוף הנגלה במורגש ובמוטבע ובמושכל אשר המורגש הוא הגילוי מחכמה סתימאה והמוטבע הוא התקשרות החיות המוטבע בכל אבר ואבר הוא מכתרא והמושכל הוא התחברות והתאחדות כל האברים זה בזה הוא מרישא דלא אתיידע.

וזכור כלל זה כי היא הקדמה כוללת לכל ההשתלשלות. והנה כאשר הוא באדם כן הוא בכל הנבראים נמצאו שלשה בחינות פלאים אלו הן בדומם הן בצומח חי והן ברקיעים וגלגלים ואופנים אשר התהוותם הכל בחכמה וכוונה נמצאו שלשה בחינות הפלאים האלו ושלשה בחינות ההתגלות ואין צריך להאריך כי הכל יובן מכל הנזכר לעיל:

פרק טז

והנה בדרך כלל כל התהוות כוחות הנמצאים הם הכל מכחו יתברך המהווה בכל פרט והכל הוא כחו לבדו יתברך אשר בו נמצאים כל הכחות האלו כי אין זולתו דהיינו הרקיעים והגלגלים וכל הנמצאים במיני הנבראים בכחם ותמונתם והתקשרותם הכל אין זולתו מאחר שאין דבר בלעדו והוא המחלקם והוא המהווה ויוצרם בחכמתו יתברך וכל התגלות הכחות בבחינת נפרד כל כח לבדו הוא הכל מצד ההסתרה לגבי דידן על ידי מדת מלכותו כמבואר לעיל וכמו שיתבאר לקמן:

אבל הכחות האלו כאשר הם לגביה יתברך הנקרא אצילות לשון אצלו כנזכר לעיל כי אין דבר שחוץ ממנו וכל כחות המתחלקים הם אצלו הוא נקרא זעיר אנפין דאצילות

דהיינו שורש התחלקות האלו ושורש גילוי העשיה הנגלית היא המורגשת כאשר הוא בכחו יתברך נקרא נצח הוד יסוד דאצילות ושורש התקשרות החיות בכל אחד ואחד הוא בחינת הטבעה הוא נקרא חסד גבורה תפארת דאצילות ושורש התחברותם זה עם זה להתקשר זה בזה וליכלל זה בזה הוא נקרא חכמה בינה דעת דאצילות שהוא זעיר אנפין ואשר כל הכחות האלו דהיינו שיהיה חכמה והתחלקות הכלים והטבעתם הכל הוא מצד הפלא כנזכר לעיל אשר מתחלק לשלשה בחינות פלאים:

פלא אחד מאין נמצא החכמה של כל נברא ונברא להיות דוקא באופן זה ולא באופן אחר מאחר שעל פי החכמה לא יחוייב זה ופלא זה נקרא חכמה סתימאה:

ופלא השני איך יומשך מכחו הבלתי בעל גבול להתמשך ולהתקשר בבחינת גבול:

ופלא השלישי מאין נתהוו ההתקשרות וחכמה הזו מכחו האין סוף אשר הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות אשר אנו רואים שהכל הוא מכחו יתברך בעצמו כל החילוקים וההתקשרות המבואר לעיל:

מאחר שאנו רואים הכל בסדר ובכוונה בהתקשרות הכלים ובעשייתם מוכרח להיות הסדר הזה במאציל ברוך הוא כי אם לא כן מאין נמשך פרטיות הכוונה של כל נברא ונברא ותכונתו ומצבו ומעמדו וסדרו כי החכמה הגלויה לא תחייב זה נמצא כל הגילוי הזה הוא הכל במאציל ברוך הוא. וגם התקשרות האין סוף בבחינת חכמה זו הנקרא כתר וגלגלתא מוכרח להיות טעם מבעל הרצון וזהו פלא גדול מאחר שהוא יתברך אין סוף ופשוט בתכלית הפשיטות איך שייך לומר שם איזה חכמה ואיזה רצון ואף על פי כן הכל הוא ממנו יתברך ומוכרחים להיות כל הכחות האלו כלולים ומשתווים בכחו יתברך בהשוואה גמורה:

וזהו נקרא רישא דלאו רישא ולא אתיידע מה בההוא רישא ועל זה נאמר ברח לך אל מקומך דהיינו שאנו רואים שהוא רישא שהכל נמשך ממנו יתברך אבל איך יתכן לומר עליו רישא כי רישא הוא בערך גוף ובערך סוף ובערך איזה מכוון מה שאין להעלות זה על הדעת חס ושלום להרהר זה באין סוף יתברך ולא אתיידע מה בההיא רישא כי אנו רואים שכל המבואר לעיל הכל הוא בודאי בכחו יתברך כל סדרי החכמה והכוונה אבל לא אתיידע מה בההיא רישא מאחר שאינו בערך חכמה והתחלקות כלל ואין זולתו והוא פשוט בתכלית הפשיטות איך להעריכו חס ושלום באיזה מכוון ובאיזה רצון וכוונה המורה על התחלקות:

ועל זה נאמר ברח לך אל מקומך דהיינו לקשר ההתגלות אליו יתברך בבחינת אמונה למעלה מן הדעת אבל לא להרהר חס ושלום אצלו יתברך איזה חילוק כלל כי אם שהוא

אין סוף ופשוט בתכלית הפשיטות והנה הגם שמבואר לעיל ענין בחינות השלשה רישין בדרך כלל נקרא רישא חדא שהוא נקרא כתר שכולל כל האצילות ונקרא ראש של כל האצילות וכל התגלות הכלים דזעיר אנפין וקישורם ואחדותם הוא הכל על ידי חכמה סתימאה הזאת כמאמר כולם בחכמה עשית הנאמר על חכמה הזאת הגם שמבחינת שני רישין הקודמים יש גם כן כמה מיני בחינות המשכות כמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם אך כל המשכתם הוא על ידי בחינת חכמה סתימאה הנזכר לעיל אשר מתגלים על ידי החכמה הנזכר לעיל:

פרק יז

ולהבין ביאור הדברים של שערות הראש הוא כמבואר באידרא על מאמר הכתוב חכמות בחוץ תרונה כד נגיד ממוחא סתימאה דאריך אנפין למוחא דזעיר אנפין באינון נימין כאלו אתחבראן לבר תרין מוחין אילין ואתעבידו חד מוחא בגין דלית קיומא למוחא תתאה אלא בקיומא דמוחא עילאה. היות שמוחא דזעיר אנפין שהוא בחינת חכמה דזעיר אנפין אשר ממנה מתחלקים כל הדרגין ונמשכו הכל בחכמה לכל פרט השכלה וכוונה מיוחדת כמאמר כולם בחכמה עשית שאין לך שום דבר בעולם שלא נעשה בחכמה וכמבואר לעיל בבחינת אדם שכל המשכתו נמשך הכל על פי חכמה וכן בכל נברא:

והנה שורש התהוות החכמה לא ידיעא דהיינו שהחכמה לא תחייב זה הגילוי כי אם אחר ההתגלות אנו מוצאים חכמה בכל נברא וכוונה מיוחדת בכל פעולות הנבראים בכליהם ואופניהם ותמונתם וטבעם אשר הכל הוא בחכמה הנגלית לנו אבל לא שיגיע על פי החכמה התהוות הנברא וכמבואר לעיל באריכות והתמשכות חכמה זו היא מחכמה סתימאה שבאריך שהוא בבחינת פלא ראשון והמשכה זו נקרא בשם שערות כמו למשל שערה לגבי המוח והשכל אשר הם אינם ערך זה לזה אף על פי כן נמשכת ממנו כן חכמה הגלויה שבזעיר אנפין אינו ערך להחכמה סתימאה שאינו בחינת חכמה כי אם מאחר שאנו רואים סדרי החכמה ואופניה אשר הכל הוא מהמאציל ברוך הוא כנזכר לעיל קוראין אותה חכמה אבל באמת אינה חכמה לכן נקרא סתימאה כי אינה בבחינת השגה כי היא בבחינת פלא בחינת אריך שהוא בחינת רצון שהוא למעלה מן הטעם וקריאת שמה בשם חכמה אינה נקראת שם זה אלא בבחינת פלא שהוא בחינת רצונו יתברך להתמשך לעולמות ומזה ההתמשכות נמשכו כל חילוקי הדרגין אנו אומרים וקוראים בהתמשכותה בבחינה זו חכמה סתימאה אבל שלא בבחינת המשכתו חס ושלום לייחס אליו שם חכמה כלל אפילו בבחינת סתימו כי מאחר שאינו בערך

חכמה כלל ונעלה רבוא רבבות מדרגות לאין קץ מבחינת חכמה איך יתייחס אליו לומר שם זה כי אם מצד התמשכותו באצילות בריאה יצירה עשיה בבחינת התגלות מסטרא דילן כאשר נגלה לנו אנו קוראים מקור החכמה של כל הנבראים בבחינת חכמה סתימאה ולכן נקרא שם החכמה חכמה סתימאה שבאריך הגם שהוא הכל מעצמותו יתברך כי גם אריך הוא עצמותו יתברך אך בעצמותו אסור לכנות כלל בשם חכמה כי אם בבחינת ההמשכה ממנו יתברך מאחר שמאין נתהווה החכמה הגלויה הלא הוא הכל ממנו יתברך אבל אין סוף בעצמו אין לייחס לו שם חכמה כלל כי אם מצד המשכתו הנקרא בחינת אריך אנפין מכנים שם החכמה זו והבן: לכן מחכמה סתימאה זו שהיא מבחינת המאציל ברוך הוא מזה נתהווה כל בחינת חכמה בבחינת אין ממש דהיינו שלא נודע התחברותה ומוצאה הגם שממנה נובעים והוא נקרא בחינת שערות כנזכר לעיל:

ושורש נביעת השערות ממוחא סתימאה הנזכר לעיל אשר אין ערך זה לזה הוא על ידי הגלגלתא כי גלגלתא הוא עצם שלא נגלה בו שום מוח כן רצונו יתברך שהוא בחינת התקשרותו יתברך להתמשך לעולמות הוא למעלה מטעם ודעת ולא נגלה ממנו שום הבנה כי לא יושג זה איך יהיה המשכה מכחו יתברך אשר אין זולתו כנזכר לעיל איך יומשך ממנו הזולת והבעל גבול אך אין לומר על זה כי אם כך עלה ברצונו יתברך כמאמר שתוק כך עלה במחשבה כי אין טעם לרצון לכן כל נביעות החכמה דזעיר אנפין מחכמה סתימאה אשר היא מכחו האין סוף יתברך אי אפשר להיות בבחינת התגלות כי אם היה בבחינת התגלות לא היה נגלה לעולם חילוקי דרגין בבחינת חכמה גלוייה מאחר שהוא אין סוף יתברך ובלתי בעל גבול ואינו בערך דרגין כי אם על ידי רצונו יתברך המסתיר החכמה סתימאה למעלה מטעם מובן על ידי רצון זה נמשך ההמשכה לחכמה דזעיר אנפין לכן השערות נמשכין מגלגלתא דהיינו על ידי הסתרתו יתברך מבחינת אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך המשכה כלל להיות נמשך בעולמות והמשכה זו אין לכנותה כי אם בבחינת רצון בלי טעם מובן. ועל זה נאמר ישת חשך סתרו כמבואר בשערים הקודמים:

והסתרה זו נקרא גלגלתא שהוא עצם לבד בלי התגלות כלל גם נקרא גלגלתא כמו גלגל הסובב כן הגלגלתא סובב ומקיף כל המוחין שבפנימיותו ומסתירם. כן הוא רצונו יתברך נקרא גלגלתא מטעמים הנזכרים לעיל דהיינו שמצד הרצון אינו נגלה כלום גם מחמת שבתוך הרצון הזה מוסתר כוונתו יתברך ברצונו הזה בבריאות עולמו בבחינת חכמה סתימאה שברצון ועל ידי הסתרת הרצון הזה מצמצם כביכול חכמתו הסתומה

על ידי שערות להמשיכם לחכמה שבזעיר אנפין בבחינת חכמה גלויה דהיינו חכמת סדר הנבראים:

פרק יח

ויובן זה על פי משל מחכם הרוצה להשפיע להמקבל אשר אינו בגדר חכמתו ואם יגלה לו עומק כוונתו אזי מצד ריחוק גדרו של המקבל לא יוכל לקבל עומק כוונתו מוכרח להסתיר עצם חכמתו ועומק כוונתו באופן שלא יתגלה מכוונתו כלום כי אם הרצון להשפעה ואינו מגלה להמקבל כי אם הרצון בלבד בלי טעם ומצד רצונו זה מצמצם עומק כוונתו להמשיכה בצמצומים רבים מעין עומק חכמתו להשפיע להמקבל בערך חכמת המקבל ומגלה טעם לרצונו בערך חכמת המקבל מעין חכמתו העמוקה ועל ידי זה מחבר חכמת המקבל לחכמתו להוציא לפועל כוונתו העמוקה:

כן הוא כביכול בנמשל אשר כוונתו בבריאות העולם על זה נאמר מאד עמקו מחשבותיך עד אשר אין לקראו בשם מחשבה וחכמה כי אם מצד הנפעלים אשר נפעלו בחכמה הנגלה אשר הוא יתברך שורש לחכמה זו וממנו נפעלת החכמה קוראים גם כן לכוונתו יתברך בשם חכמה אך שהיא סתימאה דלא אתפתחא כלל אך בכדי שיהיה נמשך כוונתו העמוקה לידי גילוי החכמה הגלויה מוכרח להסתיר עצם כוונתו על ידי רצונו יתברך בבחינת הפסק והסתר גדול בכדי שיהיה יכול להתמשיך לבחינת חכמה גלויה אשר אין ערך זה לזה כלל כי אם היה איזה התגלות מעצם כוונתו בבחינת אין סוף לא היה יכול לבא לידי גילוי כלל בחינת חכמה הגלויה לכן היה ההסתר הגדול על ידי רצונו יתברך שהוא ההסתרה הגמורה מאת כוונתו יתברך בבחינת אין סוף ומצד ההסתר הזה יכולים לצמוח מהחכמה סתימאה בחינת צמצומים על ידי השערות להגלות בבחינת המשכה לגילוי החכמה:

וכמבואר בשער הראשון כי בכדי שיתהוה מהות ממהות מוכרח להיות המהות הראשון בבחינת ביטול לגמרי בבחינת אין כדי שיתהוה ממנו מהות אחר הרחוק מגדרו אך אף על פי כן הגם שנסתר המהות הראשון לגמרי אף על פי כן מתהוה ממנו מעין המהות הראשון אשר ככה הוא בכל הנבראים דהיינו בכח הצומח שבארץ בכדי שיהיה התגלות כח הצומח מוסתר כח הצומח בארץ ובעפר שהוא דומם גשמי ואז על ידי ההסתר הזה נתגלה כח הצומח אבל אם לא על ידי ההסתר לא יהיה התגלות לכח הצומח כלל מצד רוממות מעלתו וכן הוא בכל הנבראים דהיינו מצומח לחי ומחי למדבר ועד רום המעלות.

כן כביכול להיות התגלות מכח עצמותו יתברך מוכרח להיות ההסתר הגדול בבחינת רצונו יתברך הנקרא אין כדי שיהיה התגלות לכוחו יתברך על ידי צמיחת השערות וכן הוא בכל בחינה ובחינה דהיינו מאריך לזעיר אנפין ומזעיר אנפין לנוקבא ומנוקבא לעולמות בריאה יצירה עשיה הכל הוא על ידי בחינת גלגלתא בבחינת הסתר הנזכר לעיל ואזי על ידי ההסתר נגלה כוונתו יתברך בערך כל בחינה ובחינה כמשל מכח הצומח אשר בארץ. אך במשל כח הצומח אשר בעפר הוא מתתא לעילא וכאן הוא מעילא לתתא ודי למבין.

והנה בזה תלוי כל שורש התיקון דהיינו להלביש אורות בכלים הוא הכל על ידי כח הסתרה הזו הנקרא גלגלתא ועל ידי בחינת הסתרה זו נובעים השערות להעלים ולהסתיר האור בכלים בכדי שיבא לידי גילוי: ועל זה מבואר באדרא רבה אשר כמה גלגלתין אית דלית להון חושבנא כי לגילוי עצמות אורו יתברך בבחינת העולמות אית כמה מיני גלגלתין ובחינות הסתרות לאין מספר: אבל דרך כלל המה שלשה גלגלתין דהיינו מאריך לזעיר אנפין ומזעיר אנפין לנוקבא ומנוקבא לעולמות בריאה יצירה עשיה שתחתיהם כי דרך כלל אריך הוא המשכה ראשונה מאין סוף ברוך הוא וזעיר הוא המשכתו יתברך בבחינת כלים וספירות נוקבא היא ההמשכה לבריאה יצירה עשיה שהם המשכות הכוללים שהם על ידי ההסתרה הנקרא גלגלתא וזהו דרך כלל: אבל דרך פרט בכל בחינה מאלו יש כמה מיני המשכות לאין קץ אשר כל ההמשכה היא באין ערך לגבי הנמשך ממנו וכל ההמשכות הוא על ידי הגלגלתין ודי למבין:

פרק יט

והנה בבחינה הזאת יש פנים ואחור דהיינו בחינת אחור להמשיך אורות לכלים בבחינת קיום חיצוניות העולמות לתקן כליהם ולחברם אל עצמותו יתברך בבחינת קיומם והעמדתם בבחינת כלים בחסד וגבורה להתפשט בכל כלי הנבראים בכל פרט להוות אותם ולקיימם על פי כוונתו יתברך הנעלמה מעין כל חי הנקרא חכמה סתימאה ולקשרם זה בזה בבחינת סדר הנבראים אשר לכולם יש סדר וקיום והעמדה והערכה אשר ערכם הבורא יתברך בחכמה וכוונה לכל אחד ואחד לפי כליהם הכל הוא על ידי חכמתו הסתומה ועל ידי רצונו המפליא לעשות בבחינת פלא לקשר אורות בכלים שיהיה יכול להתמשך בהם כוונתו יתברך על פי השערות בהטבעתם של כל אחד ואחד הנגלה בחכמה הגלויה בכל נברא ונברא בבחינת הטבע הנלקחה ממקור החכמה היא כוונתו יתברך הסתומה ולכן כל השערות נמשכים דרך אחור מעורף דאריך אנפין לעורף

דזעיר אנפין ומעורף דזעיר אנפין לעורף דנוקבא הכל דרך אחוריים שהוא ההתהוות בבחינת חצוניות הכלים ואלו נקראים שערות הראש.

והנה עיקר כוונתו יתברך היה שיתגלה פנימיות כוונתו יתברך להיות שוה עילא ותתא ושיתגלה עצמותו יתברך בבחינת גילוי ממש שלא יסתירו הכלים עצם כוונתו יתברך ויהיה ביחודא חד ממש כי בבחינת חצוניות הכלים הרי הם נראים לכלים כי אם שהם נמשכים מעצמות כוונתו יתברך וכל התהוותם הוא מכח כוונתו יתברך בעצמו אבל כוונתו יתברך מוסתר בהם להיות נגלים לכלים ממש בבחינת התחלקות אבל עיקר כוונתו יתברך היה שעל ידי הכלים יתגלה עצמותו ופנימיותו יתברך והנה אם היה מגלה עצם כוונתו בגילוי הלא היו בטלים הכלים לגמרי מצד גילויו יתברך בבחינת אין סוף ובלי גבול איך היה מקום להתגלות הגבול לכן ההתגלות הפנימיות הזאת הוא גם כן על ידי הסתרת רצונו יתברך שהוא נקרא גלגלתא ועל ידו נמשכו השערות בכדי לגלות בהכלים עיקר יחודו יתברך בהם בבחינת אין סוף ולבטל כל הכלים אליו ולהתקשר בהם ביחוד עצום ושיהיו נכללין ביחודו ובחינה זו נקרא שערות דדיקנא כי שערות הדיקנא נובעים גם כן ממוחא סתימאה דרך הגלגלתא כי אם שנובעים דרך פנים:

ויובן זה על פי משל כשחכם רוצה להשפיע להמקבל אשר חכמת המקבל רחוק מגדר חכמתו בהבדל עצום מוכרח מקודם לתקן ולהכין להמקבל כלי לקבלה דהיינו כשהולך אחר מעשה נערות ופונה לדרכיו אזי הוא אינו בערך כלי להשפיע לו מחכמתו לכן מוכרח להמשיך חכמתו אליו איך לקבץ שכלו ממעשה נערות וליתן דעתו ולפנות מחשבתו לקבלת החכמה וכשעושה אל המקבל איזה כלי לקבל איזה בחינת שכל אז מסביר לו חכמתו לפי ערך שכלו של המקבל ולחבר חכמתו לחכמת המקבל במעין ודוגמא ולהסתיר חכמתו הגדולה ולהמשיכה בערך קטנות שכל המקבל ולהסבירה בערך שכלו:

והנה בהמשכה זו עדיין לא נגלה פנימיות כוונתו של המשפיע כי אם כל ההמשכה וההסבר הוא איך לחבר ולדמות חכמתו לחכמת המקבל וכל כוונתו הוא כדי שעל ידי התחברות זו יהיה יכול להסביר לו עצם כוונתו כי אם לא יהיה התחברות עמו בערכו אזי מחמת ריחוק ערך חכמתו מחכמת המקבל שהם שני הפכים מנגדים ממש האיך יהיה יכול המקבל לקבל חכמתו מאחר שהם שני הפכים מנגדים אך אחר שמחברו אליו בהתצמצמו להשתוות עמו אז מסביר לו עצם כוונתו הפנימיות הגם שגם בפנימיות מוכרח להסתיר גילוי חכמתו הגדולה כאשר היא בחכמתו ומוכרח להסבירה בכמה

מיני הסברים בכדי להבינו מעומק חכמתו לפי ערכו אך אף על פי כן על ידי הסבר זה מתגלה להמקבל עצם כוונתו של המשפיע ומשתווה אליו:

והנה בחינה הראשונה דהיינו המשכת חכמתו להמקבל בערך המקבל להתחבר עמו נקרא בחינת אחוריים נגד החכם כי אין זה עיקר המכוון של החכם ואדרבה החכם משפיל את עצמו להשתוות לבחינת המקבל בערכו ומשתווה אליו בערך קטנות שכל המקבל אבל הבחינה השניה היא עיקר המכוון של החכם ונקרא פנימיותו ובזה הוא ההיפוך כי אדרבה מעלה חכמת המקבל אליו.

כן הוא בנמשל כביכול כי בכדי לגלות שלימותו יתברך עילא ותתא דהיינו לגלות כוונתו יתברך מבחינת בלתי בעל גבול לבחינת גבול ולהשתוות בכל הדרגין ביחודא חד כאשר המה בהשואה בכח עצמותו יתברך להיות בבחינת גילוי הדרגין נגלה גם כן השואתו יתברך. והנה מצד הגילוי הרי המה שני הפכים מנגדים ולכן בכדי שיהיה גילוי כח הגבול שבכחו האין סוף ברוך הוא הוצרך להיות בחינת שבירה דהיינו שיסתלק האור שהוא הגילוי מבחינת אין סוף ברוך הוא בכדי שיהיה מקום לגילוי כח הגבול כי אם לא היה הסתלקות אורו יתברך בבחינת אין סוף אזי לא יתגלה הגבול שבכחו יתברך הגם שבכח עצמותו ברוך הוא הכל הוא בהשואה גמורה אבל בבחינת גילוי המה שני הפכים מנגדים.

והנה בעת השבירה היו התפרדות הכלים לגמרי כי אם שנגלה כח הגבול והיש דהיינו שלא נגלו כי אם אותיות לבדם כידוע שהכלים הם האותיות והאותיות כשהם מתחברים ומתצרפים לתיבה אז נגלה בהם המכוון אבל כשהם מתפרדים אזי אינו נגלה בהם שום מכוון כן בחינת הכלים והיש המה נקראים אותיות דהיינו שמראים על כחו יתברך בבחינת יש אבל מצד ריחוק גדר היש והגבול מכח האין סוף ברוך הוא הרי אין נגלה בהם שום טעם וכוונה וכשהיה התיקון הראשון לצרף האותיות לתיבה דהיינו שיהיה נגלה כחו יתברך בבחינת יש בערך היש וחילוקי הדרגין וזה התיקון נעשה על ידי בחינת עיבור בבינה עילאה:

וכמשל הנזכר לעיל מהחכם שמוכרח מקודם לעשות כלי להמקבל שיהיה איזה כלי לקבל דבר השכלה אפילו במילי דעלמא בערך קטנותו כי בעת עסקו במעשה קטנות הרי אינו בערך קבלת שום שכל בעולם מוכרח החכם להתבונן בדרכיו של הקטן איך לפנותו ממעשי קטנות שלו בכדי להשיבו אל איזה השכלה והנה בעת התמשכו להקטן אשר מושלל מערך שכל אפילו בבחינת קטנות מוכרח להעלים ולהסתיר ממנו כלל כוונתו בהשפעת חכמתו כי אם לדבר עמו לפי ערך קטנות שכלו להעמידו על שכל הנערות

והקטנות שלו כי אם יגלה לו כוונתו בהשפעה אליו בחכמה מחמת ריחוקו מזה לא יתפנה ממעשה נערות שלו נמצא אז כוונתו של המשפיע מוסתר בבינתו ונקרא בחינת עיבור במיעי אמא שהוא העלם בבינה:

כן הוא כביכול בנמשל כי בכדי לתקן המלכים שנשברו דהיינו בחינת התפרדות האותיות והכלים בבחינת יש אשר המה אינם בערך קבלה כלל מוכרח לקבצם ולצרפם להתגלות בהם איזה מכוון בבחינת יש על פי בינתו יתברך בבחינת אין סוף איך לקבצם ולצרפם:

ושורש הצירוף וההתחברות הוא מכח עצמותו ברוך הוא השווה אשר כח היש הוא עמו בהשוואה גמורה לכן כל יכול לחברם להיות בהם איזה צירוף וכלי שהוא כח עצמותו יתברך אבל הכוונה מוסתר בבינתו יתברך והוא נקרא בחינת עיבור ויניקה ומוחין בערך כלים בבחינת גבול ויש שיהיו כלים לקבלה אבל עדיין אינם בערך לקבל אור אין סוף ברוך הוא בבחינת בלתי בעל גבול ואינם בגדר אחד בבחינת הריחוק ממש שני הפכים ובכדי לחברם הוא על ידי רצונו יתברך המסתיר עצם חכמה סתימאה דיליה כנזכר לעיל להמשיכו על ידי שערות למיגד מרישא לרישא דהיינו לחבר כחו יתברך הבלתי בעל גבול עם כח הכלים והגבול בבחינת התחברות בערך בעל גבול שהוא בבחינת חכמה לסדר הנבראים וכל התחלקות הגבול מעין חכמתו הסתומה והתחברות זו היא על ידי כחו הפלא הנמשך מכח השואתו לכן כל יכול להמשיך כחו הסתום אשר אינו בערך התגלות לחכמת סדר הנבראים וכח הגבול:

וזה נקרא שערות הראש דאריך אנפין דהיינו להמשיך חכמתו הסתומה והעמוקה לצמצמה בערך חכמת כח הגבול והכלים המה קטנות לגבי כחו ועצם כוונתו הבלתי בעל גבול ולכן שערות הראש הם שעיעין כמו שכתוב דברי חכמים בנחת נשמעים וכמשל הנזכר לעיל כשמצמצם החכם שכלו להשכילו להמקבל בכדי להתחבר אליו מוכרח להסביר לו השכל בנחת ובהתקרבות גדולה בכדי לקרבו אליו כי מחמת ריחוק גדרו אם ידקדק עמו יברח ממנו לגמרי.

כן הוא כביכול בנמשל מצד ריחוק גילוי ערך חכמת זעיר אנפין שהמה בחינת כלים מערך חכמה סתימאה מוכרח להיות השפעה שלא בדקדוקים כי אם גם כן בבחינת השתוות והתקרבות המהותים לכן שערי ררישא שעיעין וכמבואר באדרא רבה לית חכמתא נפקא מבני נשא קשישא ומארי דרוגזא כי אם דברי חכמים וכו' עיין שם ועל ידי התחברות זה אז יש כח בכלים לקבל פנימיות כוונתו יתברך שהם האורות והם שני

הפכים אשר על זה היה עיקר הכוונה שיהיה נגלה השואתו יתברך בכח הגבול ושיהיו כלים לקבל כח האין סוף ברוך הוא מצד גילוי כח עצמותו ברוך הוא:

פרק כ

והנה בכדי שיהיו יכולים לקבל פנימיותו יתברך מוכרח להיות גם כן הבחינות הנזכרים לעיל המבואר בחיצוניות בבחינת אחוריים שהוא בחינת עיבור יניקה ומוחין בכדי לקבל כח החיצוניות ככה בכדי לקבל הפנימיות בערך ההשוואה והיחוד מוכרח להיות גם כן בחינת עיבור יניקה מוחין הנזכרים לעיל והוא הנקרא עיבור שני והוא גם כן על ידי אבא ואמא עלאין הנובעים ממזלא קדישא דהיינו שנגלה כח עצמותו יתברך השוה מבחינת רישא תליתאה שהוא רישא דלא אתיידע שהוא כח עצמותו יתברך השוה בכל הכחות בהשואה גמורה להעלות ולחבד כל כלי הגבול להתייחד עם עצם חכמתו כמו בחיצוניות אשר על ידי בחינות אלו היה בהם כח לקבל המשכתו יתברך על ידי שערות בבחינת התחברות כן הוא בפנימיות על ידי בחינת עיבור יניקה מוחין נעשים כלי לקבל בחינת פנימיותו על ידי שערות הדיקנא שהם בבחינת פנים על ידי י"ג מכילין דרחמי להמשיך אור אין סוף ברוך הוא בהכלים בבחינת השתוות ויחוד עצום:

וכמו שלעשות את בחינת זעיר אנפין כלי לקבלה בבחינת חיצוניות היה נצרך מקודם להיות עיבור יניקה מוחין מצד שבבחינת השבירה לא היה בערך קבלה כלל ועל ידי עיבור יניקה מוחין נעשה כלי לקבלה ואז נמשכו כלים על ידי שערות דאריך בבחינת חיצוניות כלים וכמבואר לעיל בארוכה כן בכדי שיתגלה בהכלים אור פנימיותו לייחדם במאצילם ברוך הוא ביחוד עצום שלא יסתירו הכלים יחודו יתברך מוכרח גם כן להיות מקודם עיבור יניקה מוחין לעשותם כלי מקודם שיהיו בערך לקבל הפנימיות כי אין ערך החיצוניות שוה לערך הפנימיות ואדרבה הרחק גדול בין שני הבחינות כי מצד החיצוניות הוא דווקא לעשותם כלים בבחינת כח הגבול והיש ובחינת פנימיות הוא ההיפוך דהיינו לבטלם ולאחדם ביחודו יתברך בבחינת השוואתו יתברך בבחינת בלי גבול אשר המה הפכים מנגדים ולכן מוכרח להיות עיבור על ידי בינה עילאה הנובעת ממזלא קדישא לעשות כלי הזעיר אנפין כלי לקבל אור פנימיותו:

ובחינת בינה זו נמשכה מאורות הפנים מבחינת מוחא סתימאה ושורשם הוא מרישא דלא אתיידע שהוא עתיק כמבואר באדרא קדישא האי אב הוא מרוחא דגניז בעתיק יומין וכן בחינת אימא כי שורשם הוא ממקום אחד ובחינת אבא הוא מחסד דעתיק ובינה היא מגבורה דעתיק יומין כי בחינת עתיק הוא מקור לכל הכלים דאצילות בבחינת השוואתו יתברך אשר מצד השוואתו ושלימותו יתברך משתוה הגבול עם בלי גבול בהשואה

גמורה והוא בחינת פלא על גבי פלא המבואר לעיל ולכן ממנו נובעים על ידי חכמתו הסתומה בבחינת פלא בחינת חכמה והבנה איך להמשיך אורו יתברך בבחינת אין סוף בבחינת הכלים שהם בחינת כח הגבול ולחברם יחד בהשואה גמורה ולכן בכח הבינה זו היא לעשות כלי הזעיר אנפין כלי לקבלה על ידי הסתרה בבחינת בינה כמבואר בביאור בבחינת עיבור דחיצוניות. ואחר שנעשה כלי על ידי עיבור יניקה מוחין כנזכר לעיל אז נמשך אור אין סוף ברוך הוא על ידי בחינת הפלא בבחינת חכמה סתימאה שבו המשכות בחינת הדיקנא להמשיך אור עצמותו ברוך הוא בכל הכלים להיות ביחודא.
וכמשל גודל חשקת ותשוקת המשפיע להשפיע להמקבל מצד התכללותו עמו בכח השפעה אחת אך מצד הכלים הם רחוקים זה מזה כי אם מצד התענוג וחפצו להההשפעה נמשך אצלו הבנה איך לתקן כלי להמקבל ולהכינו להיות מוכן לקבלה ואחר שהכין כליו אז מצמצם ומסביר אליו עצם כוונתו כן הוא כביכול למעלה מצד חפץ המאציל ברוך הוא והתכללותו יתברך והשוואתו בכח הדרגין ורצונו יתברך לגלות יחודו יתברך אך מצד הגילוי אינם בערך אחד ובכדי להשלים חפץ כוונתו יתברך כנזכר לעיל נמשך על ידי חכמתו הסתומה בבחינת פלא אשר בחכמה זו מתחברים כח הגבול עם למעלה מהגבול בכל הפרטים אך היא סתימאה דלא אתפתחא כלל מצד רוממות מעלתה כמבואר ועל ידי הסתרתו יתברך בבחינת גלגלתא שהוא רצונו יתברך נובעת בחינת בינה עילאה על ידי מזלא קדישא בבחינת הבנה איך לעשות כח הגבול כלי לקבל הבחינת בלי גבול על ידי כחו השוה על ידי צמצומים בבחינת שערות ואז מתחברים אורות עם הכלים בבחינת תוספות אור ויחוד עצום. ודי בזה למבין:

פרק כא

והנה שערי דדיקנא מבואר באדרא רבה קדישא תאנא אינהו דדיקנא קשישאי כלהו מאי טעמא משום דאינון תקיפין דתקיפין לאחסין ולאחתא אינון י"ג מכילין מעתיק דעתיקין כי בחינת שערין דדיקנא הם להמשיך בכלי הזעיר אנפין עצמות אור אין סוף ברוך הוא ולייחדם ביחוד עצום בבחינת התגלותו יתברך בבחינת עצמיותו בבחינת פנים ובחינת צמצום הזה להמשיך אור אין סוף ברוך הוא בעצמותו (שהוא נקרא עתיק דעתיקין דהיינו שהוא נעתק כביכול אפילו מהעתיקין שהם בחינת אריך ומוחא סתימאה דביה שנקראו עתיקין מצד כחו הפלא אך אף על פי כן המה נערכים בבחינת אצילות והמה ראש לנאצלים וכמבואר לעיל בכמה מקומות דהיינו התגלות הכלים בבחינת זעיר אנפין שהמה החכמה והבינה והמדע וחסד וגבורה הוא על ידי בחינת המשכתו יתברך בבחינת פלא מאחר שאין להעריך אליו בחינות אלו כלל כי אם מצד הפלא ולכן נקראו

אין כמבואר אך אף על פי כן המה נערכים בבחינת אצילות הגם שבכח הפלא שהוא המשכת עצמותו יתברך אין לתאר בחינת כלים אף על פי כן יש בכח המשכה זו הכלים בבחינת העלם. אבל שלא מצד המשכתו יתברך כי אם מצד עצמותו אין לתאר כלים אפילו בהעלם הגם שממנו יתברך נפעלו הכלים אך אצלו יתברך המה בהשוואה גמורה ועל זה היה הכוונה מאת המאציל ברוך הוא) שיהיה נגלה השוואתו אפילו מצד הכלים אשר המה הפכים מנגדים ממש לכן בכדי להתגלות כח השוואתו יתברך בהכלים היה הצמצום הזה בבחינת התגברות יתירה:

כמו למשל מהחכם המשפיע להמקבל אשר בהתגלות הוא רחוק ומובדל בגדרו ממנו או האב לבנו בכדי להשפיע מעצם חכמתו לחכמת המקבל אשר רחוק מגדרו מוכרח להיות תגבורת האהבה ביתר שאת בכדי להשפיע אליו מחכמתו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כד רחימתין עזיזא אפותיא דספסירא שכבינא וכן אהבה דוחקת את הבשר ואהבה מקלקלת השורה כי מוכרח להיות התגברות האהבה עד שיצא המשפיע חוץ לגדרו ולעורר את המקבל בתגבורת אהבה יתירה שיצא מחוץ לגדרו ואז על ידי התגבורת מתחברין יחד ושורש התגברות האהבה הוא מצד התכללותם העצום בכחם של אב ובנו או המשפיע להמקבל אשר בשורשם והתכללותם המה לאחדים כי אם מצד התגלותם המה רחוקים מצד הסתרת כליהם ולכן מצד התכללותם זה בשורשם ומצד ריחוקם בהתגלות מתגברת האהבה ביתר שאת שיצאו שניהם מחוץ לגדרם ויתחברו יחד:

כן הוא כביכול מצד התכללותו יתברך בכל כח הדרגין בהשואה גמורה מצד עצמותו יתברך ומצד ריחוק הדרגין בבחינת התגלותם ומצד חפץ כוונתו יתברך להתגלות מתגבר חסדו יתברך כביכול בבחינת רב חסד בהתגברות יתירה והוא על ידי בחינת שני הוי"ות הקודמים:

דהיינו עצם יחודו שמצד עצמותו יתברך ויחודו שמצד הכלים הגם שבעצמותו אין לתאר בחינת הוי"ה בבחינת אותיות ממש כי אם על שם המקור לכן פסיק טעמא בינייהו ודי למבין.

ועל ידי זה נמשכו המדות בבחינת א"ל רחום וחנון מצד רחמים רבים דהיינו למשל אב ובנו כשהיו בהתכללות אחד תמיד ונתרחקו זה מזה והאב הוא במעלה גדולה ובנו הוא בשפלות יתירה מזה נולד אצלו רחמים רבים ותחנונים על בנו אשר היה עמו בהתכללות אחד ומזה בא לו האהבה בתגבורת לצאת מגדרו כן הוא כאשר הוא באמת שכח הגבול והכלים המה כלולים בכחו יתברך בהשוואה גמורה אך בבחינת התגלות הלא המה רחוקים בגדרם והתגלותו יתברך בבחינת אין סוף הלא הוא מתעלה לאין קץ על בחינת

הגבול ועל זה רומזים שני ההוי"ות דהיינו הוי"ה הראשון כאשר הם כח הכלים בעצמותו והוי"ה השני איך שבא להתהוות כלים ומצד זה נולד רחמים רבים בבחינת רחום וחנון ובבחינת ארך אפיים דהיינו שכביכול נתארך בחינת הפנים שהוא פנימיותו להמשיך לכח הכלים בבחינת ורב חסד ועל ידי זה נמשך ורב חסר החסד בתגבורת להמשיך בחינת פנימיותו אליו בלי הסתרה כלל והוא על ידי מדת אמת שהם אורות הפנים הנקרא תרין תפוחין קדישין דהיינו להאיר אור עצמותו ברוך הוא בבחינת זעיר אנפין שהמה בחינת כלים על ידי מדת אמת כי מצד אמיתיותו יתברך הכל הוא עצמותו ברוך הוא אפילו מצד הכלים כי אם מצד ההסתרה רחוקים הכלים בגדרם ומובדלים אבל לא מצד האמת כי מצד האמת הם הכל אחר ולכן נקרא הארת פנים כי בזה נתגלה פנימיותו אך הגם שמתגלה אמיתיותו יתברך אף על פי כן אם היה מתגלה עצמותו יתברך בגילוי גמור לא היה מקום להתגלות הכלים כלל כמבואר לעיל בכמה מקומות:

אשר על כן ההתגלות הזו נקרא בבחינת הארת פנים ועל ידי הארת פנים נתגלה אמיתית חפץ כוונת הפנימיות וכמו למשל החכם המסביר עצם חכמתו הפנימיות ומסביר פנים להתלמיד ובהארת פנים זה מתחבר עם המקבל גם כן שיוכל להבין כוונת רבו להיות נתפס במוחו.

כן הוא כביכול על ידי הארת הפנים בבחינת פנימיותו ועצמותו בהכלים אשר יכול להתגלות בבחינת כלים אור עצמותו ברוך הוא בבחינת התבסמות זה בזה בלמעלה מהחכמה והבנה להיות נתפס בחכמת זעיר אנפין וחסדו עצמות אור אין סוף ברוך הוא בבחינת אמיתיותו והוא על ידי בחינת התגלות הפנים והם נקראים ש"ע נהורין ואזי על ידי התגלות יתירה זו שהוא על ידי התגברות חסדו בתגבורת יתירה להתגלות כח עצמותו ברוך הוא מחמת התגלות זה נעשה החסד הזה צינור להתגלות הכלים שבחינת הכלים יצאו גם כן מחוץ לגדרם ולהיות נושא עון ועובר על פשע ובזה מתחבר כח עצמותו ברוך הוא עם כלי הזעיר אנפין בהתחברות ויחוד עצום עד שיתגלה כביכול לבחינת בינה עלאה מצד האין סוף בכלים שהוא מזלא הנקרא ונקה. והבן מאד ולכן נקרא קשישא שהם בתגבורות כנזכר לעיל בכדי לאחסין ולאחתא י"ג מכילין דרחמי מעתיקא דעתיקין הוא אין סוף ברוך הוא בעצמותו הנקרא עתיק דעתיקין כנזכר לעיל:

אבל שערות הראש הוא להיפוך להמשיך ולחבר רצונו יתברך בבחינת אין סוף בבחינת חיצוניותם של הכלים שהוא כח הגבול לפי ערך הגבול ולהשתוות אליו אפילו בבחינת הגבול והכלים בערכם בכל פרט בבחינת חכמת הנבראים בבחינת גילוי ואף על פי כן לא יהיה בהם שינוי לכן הם רכיכין בגין למיגד מרישא לרישא דהיינו שיתגלה אור

עצמותו יתברך בהשוואה אפילו מצד הכלים ומצד כחו הפלא כל יכול להתמשך אפילו בבחינת הכלים שלא יהיה שינוי בהם:

וכמשל מחכם גדול כי מחמת גדולת חכמתו יכול להתמשך אפילו בחכמה הנמוכה להמשיך לשם חכמתו ושלא יהיה מנגד לחכמתו ויהיה נגלה חכמתו אפילו לפי ערך חכמת הקטן ולכן המשכתו הוא בנחת כדי להתחבר לחכמת הקטן כן הוא בחינת שערות דרישא דאריך אנפין להמשיך אפילו בבחינת הכלים יחוד מצד הכלים ומצד הגבול שיתגלה אור עצמותו יתברך אפילו מצד הכלים ושלא יסתירו יחודו אפילו בבחינת כלים ושלא יהיה נמצא בם שינוי וריבוי אפילו מצד חכמה הגלוייה והוא מצד כחו הפלא כל יכול להתמשך אפילו בבחינת כלים בלי שינוי כלל ועל זה נאמר אני הוי"ה לא שניתי כי בחינת אותיות הוי"ה ברוך הוא הם מצד הכלים כי י"ה מורה על חכמה ובינה ו"ה מורים על מדות וכו' כידוע אף על פי כן לא יהיה בהם שינוי ולכן הם רכיכין:

אבל בבחינת הדיקנא הוא בהיפוך שיתהפכו הכלים להתגלות אור עצמותו יתברך ולכן הם קשישין אבל שני הבחינות הוא הכל התגלות עצמותו יתברך בלי שינוי ולכן שני הבחינות הם לבנים דהיינו שלא נתגלה על ידם צמצום חילוקי דרגין בבחינת חילוק חס ושלום כי אם הכל ביחוד עצום כי אם החילוק הוא בין שני בחינות שערות הנזכרים לעיל כי בשערי דרישא נגלה כח עצמותו מצד הכלים בבחינת חיצוניותם ובדיקנא ההתגלות הוא בבחינת פנימיותו יתברך כמו למשל המלך שמתגלה לפי ערך גדולתו כמו שהוא בהיכלו או כשמתגלה בבחינת העם אבל בעצם ההתגלות הכל הוא המלך לבדו או למשל מאדם כאשר מדבר בבחינת פנימיות או כשמדבר עם הקטן בבחינת חיצוניות ובשני הבחינות נגלה עצם האדם:

פרק כב

וזהו המבואר באדרא רבה כד נגיד ממוחא סתימאה דאריך אנפין לזעיר אנפין באינון נימין כאלו אתחבראן לבר תרין מוחין ואתעבידו חד מוחא כי בבחינת המשכתו יתברך לבחינת חכמה דזעיר אנפין על ידי השערות כנזכר לעיל כאלו אתחבראן כו' הוא בבחינת הערכה שאנו מעריכין הלא אין ערך חכמה הגלוייה לחכמה סתימאה כאלו אתחבראן תרין מוחא אבל באמת אתעבידו חד מוחא כי אצלו יתברך הכל בהשואה גמורה אפילו מצד כח חילוקי הדרגין ומצד חכמה הגלוייה הכל הוא כחו לבדו יתברך וזהו ואתעבידו חד מוחא מצד כחו הפלא ודי למבין לכן מבואר באדרא רבה תאנא כולהו שערין בין דרישא ובין דדיקנא כלהו חיווראן כתלגא דהיינו שאין בהם צמצום ושינוי כלל כי מצד

עצמותו ברוך הוא בבחינת כחו הפלא כל ההמשכות הם הכל כח עצמותו לבדו ברוך הוא בלי שום שינוי בכל הכלים:

וכמו למשל באדם בבחינת חיות נפשו בהתקשרותה עם הגוף הלא יש בכח נפשו זה מצד עצם הנפש בבחינת רצון שלמעלה מן החכמה וההבנה ויש בכחה גם כן בחינת חכמה והבנה ויש בהחיות הזה גם כן מדות אבל בדרך כלל בכח חיות הנפש הכל הוא כח אחד הממולא מכל הכחות ובדרך כלל נחשב לכח אחד וגילוי החכמה והמדות שבכח הנפש הוא כשנמשך לאיזה דבר לפעול הפעולה אז נתגלו החכמה והבנה והחסד והגבורה בכמה מיני פרטים עד אין קץ שלפי ערך ולפי ענין ההתפשטות נתהוו כמה מיני השכלות איך לפעול הדבר וכמה מיני אהבות והיפוך בפרטים לאין מספר ככה הוא כביכול בנמשל אשר בבחינת התגלותו בבחינת אצילות יש בכחו הזה ההמשכה מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו יתברך שהוא כתרא ומוחא וגם יש בכח ההמשכה זו כח כל הכלים דחכמה ובינה ומדות דזעיר אנפין אבל הכל הוא כח אחד לבד בלי שום שינוי כלל אך התגלות פרטי חכמה ומדות הם נגלים בבחינת התפשטותם לנבראים אז נגלה מחכמתו ובינתו ומדותיו כמה מיני אופני המשכות לאין מספר בכמה מיני חילוקי הדרגין והם הם הנקראים שערות דזעיר אנפין דהיינו ההמשכות שנמשכו מכחו יתברך בבחינת חילוקי הדרגין בכמה מיני המשכות לאין קץ והמשכות אלו נראים ונגלים בהם חילוקי הדרגין לכן הם שחורות כעורב מצד פרטי הצמצומים לכמה מיני המשכות:

וכל אלו ההמשכות הם בבחינת מלכותו יתברך שהיא בחינת נוקבא אשר בחינתה לגלות כל חילוקי הדרגין בכל פרט דוקא בבחינת חילוקי הנבראים בבחינת חילוק דרגין דוקא כי אין מלך בלא עם דוקא בבחינת ריבוי עם ובבחינת התחלקות דייקא כידוע כן על ידי בחינת מלכותו נתגלו כל פרטי חילוקי דרגין לאין מספר כמו אותיות הדבור אשר מתחלקים לכמה צירופים וכל התחלקות הצירופים המה נמשכים מהמדות כידוע שהדבור מקבל מהלב שהם המדות שעל ידי הבל הלב נמשך הדבור ובלב אינם מתגלים פרטי צירופי הדבור כי אם כח אחד לבד וכמו שאנו רואים בקול הנמשך ממנו שהוא קול אחד פשוט ואם כן מאין נמשכו צירופי הדבור בהתחלקות לאין מספר אבל באמת הכל הוא כלול בלב ובבחינת החיות הכל הוא חיות אחד אבל בצאתו לחוץ בבחינת התגלות אז נגלו כל פרטי הדבורים לאין מספר כידוע כי כל פרטי המדות וחילוקיהם התגלותם הם במחשבה ודבור אבל בעודם בלב לא נגלו הפרטים האלו והתגלות פרטי המדות מכח המדה למחשבה ודבור המה נקראים בחינת שערות:

ומזה מובן למשכיל למעלה כי כחו יתברך המתמשך בבחינת עולמות הכל הוא כח אחד בלבד בלי שום שינוי וחילוק כלל ועל זה אמרו הוא זעיר אנפין הוא עתיקא כולא חד הכל הוא כחו לבדו יתברך הגם שיש בכחו יתברך כל בחינות החכמה והמדות של כל בחינות כחות הנבראים אבל המה ביחודא חד והתגלות מדותיו יתברך הוא על ידי בחינת מלכותו יתברך שהיא נקרא דבר הוי"ה ועל ידי בחינתה נתגלו כל כחות הררגין בכל פרטיהם:

פרק כג

והנה בחינת המלכות לית לה מגרמה כלום כי כל קבלתה הוא מכח מדותיו יתברך והמשכה זו מכח המדות שבכחו יתברך בבחינת אצילות לבחינת כח מדת מלכותו יתברך שהוא כח הדבור נקרא ההמשכות בבחינת שערות דראש להמשיך לבחינת נוקבא כל חילוקי הדרגין לגלותם לבחינת בריאה יצירה עשיה ועל השערות האלו מבואר באדרא רבה הוא זעיר אנפין הוא עתיקא אבל אורחין מתפרשין כי האורחין המה השערות כי ההמשכות מצד האריך אנפין הכל הוא להמשיך אור עצמותו ברוך הוא בעולמות בלי שינוי והמשכות שמצד זעיר אנפין הם שערות דזעיר אנפין הוא איך לגלות חילוקי הדרגין בבחינת בריאה יצירה עשיה על ידי מדת מלכותו יתברך כנזכר לעיל.

והנה בבחינת מלכותו יתברך יש שני בחינות בחינה אחת כחה כאשר היא באצילות אשר הכל הוא כח אין סוף ברוך הוא ובחינה שניה כאשר נמשכת לבריאה יצירה עשיה בבחינת הסתרה בבחינת חילוקי הנבראים וכמו בנפש האדם אשר נכללת מכל הכחות מבחינת רצון ומדות כמבואר לעיל גם יש בכח הנפש כח הדבור שהוא כח ההתגלות לגלות כחות הנפש וכח זה הוא מלקט כל הכחות אליו לגלותם וכל הכחות משפיעים בה ועיקר כח ההתגלות הוא מהמדות כי מצד המדות מתעורר כח הגילוי הזה ובכח הזה משפיעים כל המדות בבחינת פרטי התחלקותם בבחינת שערות כמבואר אבל בכלל הוא כח הנפש והכל הוא כח נפשו בכח אחד ומבחינת כח הזה בא להתגלות הדבור בפועל ממש באותיות בחמשה מוצאות הפה:

והנה אותיות הדבור כשבאים במבטא הלא המה רחוקים בגדרם מכח הנפש כי כח הנפש הוא רוחני והדבור הוא בבחינת כלי הגוף הגשמי ואינם ערך זה לזה אך אף על פי כן המה נמשכים מכח הדבור שבנפש נמצא מוכרח להיות אותיות הדבור בכח הדבור שבנפש ובחינת אותיות הדבור נקראים בחינת שעדות לגבי כח הדבור שבנפש כמו השערה שנמשכת מהמוח אשר אינם ערך זה לזה ואף על פי כן יניקתם מהמוחין כן בחינת אותיות הדבור הנמשכים מכלי הגוף הרי אינם ערך לכח הדבור שבנפש עצמו

שהוא כח הגילוי בלבד אף על פי כן המה נמשכים ממנה: כן הוא כביכול למעלה שבכח אין סוף ברוך הוא הנמשך באצילות יש בו כח הרצון בחינת אריך אנפין וגם כח המדות בבחינת זעיר אנפין וגם כח ההתגלות מכחו יתברך לגלות כחו יתברך ויחוד הנבראים בכל הפרטים והוא הנקרא מדת מלכותו ובחינת נוקבא דזעיר אנפין דהיינו כח קבלת כח המדות שבזעיר אנפין לגלותם לבריאה יצירה עשיה ומלקטת כל הכחות כעששיתא דמלקטא כל נהורין ובכלל הכל הוא כח אחד כח אין סוף ברוך הוא:

והנה התחברות כל הכחות האלו בכחו יתברך דהיינו שיהיה התגלות מכחו יתברך בבחינת אריכא דאנפין אשר לא ניתן לחלק חס ושלום בבחינת מדות אשר אצלו לאו מכל אילין מדות כלל ואינו בערך חכמה ומדות ושיהיה אף על פי כן נמשך בבחינת חכמה ומדות דזעיר אנפין התמשכותו והתחבדותו הוא על ידי שערות דאריך אנפין הנמשכים למוחין דזעיר אנפין כמבואר לעיל:

והנה הגם שנמשך להמדות אף על פי כן הוא כח אחד מיוחד כמאמר רעיא מהימנא איהו וחיוהי וגרמוהי חד ועדיין אינו בערך גילוי כלל לבחינת פרטי התחלקות הגם שיש בבחינת המדות כל הפרטים בכחם אף על פי כן מחמת עצם יחודו יתברך בהם הכל הוא כח אחד:

והנה מצד שעיקר כוונתו יתברך היה בשביל הגילוי מזה נמשך רצון לגלות מדותיו והוא נקרא גלגלתא דזעיר אנפין דהיינו להסתיר בחינת עצם התכללות יחודו יתברך בבחינת מוחין דזעיר אנפין ועל ידי זה ההסתר בבחינת רצון נמשכים פרטים הנכללים במוח זעיר אנפין בבחינת שערות שבבחינת נוקבא שהוא כח הגילוי להמשיך אל הגילוי כל כח חילוקי הנבראים והנהגתם וכמבואר לעיל הביאור בגלגלתא דאריך אנפין שהוא בכדי להמשיך כח החכמה לזעיר אנפין כן הוא מזעיר אנפין לנוקבא ומזה נמשך מוחין וחכמה ובינה לבחינת המקבל שהיא מדת מלכותו יתברך בבחינת כח גילוי הנבראים בבחינת דרגין מחולקים ולכן שערות אלו שחורות מאחר שלחלק יצאו ובזה מתחברים כל הכוחות לאחד הגם שבבחינתם רחוקים בגדרם אך מצד כחו הפלא מקשרם ומחברם לכח אחד מיוחד הממולא מכל הכחות האלו ומכח ההתגלות שבכחו יתברך בבחינת אצילות עדיין אינו בערך התגלות בבחינת חילוקי פרטי הנבראים בבחינת יש ובבחינת הבדל גמור מאחר שהכח הזה הוא גם כן כחו יתברך בבחינת אין סוף ואינו בערך התגלות נבראים בבחינת נפרדים כי אינם ערך זה לזה כלל כי אם על ידי כח ההסתרה הנקרא גלגלתא ובחינת כתר ורצון כמבואר לעיל ההסבר בבחינת גלגלתא דאריך אנפין עיין שם ועל ידי בחינת ההסתר הזה נובעים מבחינת כח ההתגלות שבכחו יתברך בחינת

שערות להתגלות בבחינת נבראים והם בחינת אותיות הדבור שהוא נקרא דבר הוי"ה דהיינו לגלות כח הנבראים בבחינת התגלות גמורה בכל הפרטים בהנהגתם בבחינת יש וגבול והם נקראים שערות דנוקבא:

פרק כד

והנה מבואר באדרא דשערי דנוקבא כולהו סומקי עיין שם ומבואר הטעם בעץ חיים שהטעם ששערות דזעיר אנפין שחורות ודנוקבא אדומים כידוע שהקליפות יונקים מהשערות ולכן בבחינת זעיר אנפין מצד רוממות מעלתו אין חשש כל כך שיתאחזו הקליפות בשערותיו אבל בבחינת נוקבא שהיא קרובה אל הקליפות כמו שכתוב ואתה מחיה את כולם ומלכותו בכל משלה ורגליה יורדות כו' אם יהיו שערותיה שחורות יתאחזו בהם הקליפות ביותר ולא יהיה העולם יכול להתקיים לכן הם אדומים בבחינת התמתקות בכדי שלא יהיה להם אחיזה בהשערות: והביאור לזה כי זעיר אנפין הוא כח יחודו יתברך מצד כח הדרגין דהיינו הגם שנמשך בבחינת המדות שהם מקור לכח הגבול אף על פי כן הוא אחד בהם ובחינת השערות הוא לגלות כח כל פרטי הדרגין שבהם ואף על פי כן המה חד:

וכמו למשל מאדם שהוא חכם גדול בכח נמצא כולל בחכמתו השכלת כל הדברים אבל כל זמן שלא בא לידי גילוי בפרטיות חכמתו הרי הוא בכלל כח אחד ולא נגלה מחכמתו כלום אבל כשרוצה לגלות חכמתו מוכרח לגלות פרטים רבים מהשכלתו ואיך שיכול לתרץ וליישב על פי חכמתו כמה קושיות וכמה סתירות ולחבר שני דברים רחוקים זה מזה ועל פי חכמתו מחברם כי זהו עיקר החכמה כידוע והנה בגילוי הפרטים ובפרט בקושיות וסתירות וכדומה לזה מתגלה מחכמתו ההיפוך ממש וגם אפילו בסתם גילוי החכמה בפרט שלא בדרך סתירה יכולים לטעות בדבריו אותן שאינם עומדים על עיקר כוונתו כמו למשל שאומר פשט עמוק ואותן שאינם מבקשין דיוקו ורמיזותו בזה יכולים להפוך הפשט אך אף על פי כן מאחר שהחכם בעצמו מגלה עיקר חכמתו יכול בקל להסיר הטעות או השומעים בעצמן אחרי העיון בעיקר המכוון יבואו לעומק המכוון אבל כשמסתיר עיקר חכמתו לגמרי ומגלה רק הפרטים בלבד או הקושיות וסתירות לבדם גילוי זה יהיה מנגד לגמרי וכו':

כן הוא כביכול בנמשל כי זעיר אנפין הוא יחודו יתברך הכולל עילא ותתא ומכל סטרין דהיינו הגם שנמשך בכל כח חילוקי הדרגין אפילו בבחינת ההיפוך דהיינו בבחינת היש אף על פי כן המה ביחודא חד לכן זעיר אנפין הוא בעל שש קצוות דהיינו מעלה ומטה וארבע רוחות ואף על פי כן הוא אחד בכל הקצוות וכמו שהוא בבחינת מעלה

שהוא בחינת בלי גבול ככה הוא בבחינת מטה שהוא בחינת גבול וכמו שהוא במזרח שהוא מצד זריחת האור דהיינו מצד גילוי אור אין סוף כן הוא במערב שהוא שקיעת האור שהוא הגילוי אף על פי כן הוא אחד וכמו שהוא בדרום שהוא בחינת חסד כן הוא בבחינת גבורה שהיא ההסתרה והכל הוא מצד כחו הפלא הנמשך מכחו הגדול מאין סוף ברוך הוא אשר כולל הכל וכל יכול:

וכל זה הוא בבחינת כחו יתברך הכולל הכל בכח אחד אבל בכדי שיתגלה בחינת יחודו יתברך הרי מוכרח להתגלות בחינת שש קצוות ההם בבחינת גילוי בכל פרטיהם עד אין קץ ועל פי חכמתו בחינת כח מה הוא מייחדם נמצא בבחינת גילוי הרי נגלה כח ההסתרה והמנגד דהיינו סטרא אחרא שהמכוון הוא שיתגלה כח היש מצד הסתרה לכן יש אחיזה לקליפות בגילוי הזה המתגלה על ידי השערות כנזכר לעיל אך מצד חכמת יחודו יתברך בהם אין להם אחיזה כל כך ומצד כח גילוי יחודו יתברך מתמתקין ומתהפכין מחשוכא לנהורא וממרירו למתיקא ולכן שערותיו שחורות דייקא לגלות הפרטים בבחינת דקדוק בכל פרט בבחינת התחלקות כל כח הנבראים בכדי שעל ידי זה יתגלה יותר יחודו:

אבל בבחינת מלכותו שהיא בחינת נוקבא שעיקרה הוא להסתיר יחודו יתברך ולגלות כל הדרגין בבחינת נבראים בפועל ממש בבחינת חילוק והבדל דרגין בבחינת נפרדים לגמרי ואלו היה ההמשכה ממנה שהמה בחינת שערותיה בבחינת דקדוק בבחינת התחלקות גמורה אזי היה נגלה אופן הפירוד שלא היה לשום נברא התדבקות זה לזה כלל מצד התחלקותם והיה איש את רעהו חיים בלעו וכן בכל הבחינות אפילו בבחינת דומם וצומח לא היה התחברות ביניהם ופשיטא מהדומם לצומח ומצומח לחי ומחי לאדם ובבחינת הנהגת העולם במין האדם לא היה התחברות ביניהם כלל וכן בכחות הרוחניים לא היה התחברות הכוחות זה עם זה מצד חילוקי הדרגין בבחינת פירוד לכן יצאו השערות אדומים דהיינו בבחינת התבסמות דהיינו הגם שנתגלו כל הדרגין בבחינות מחולקים ונפרדים אף על פי כן יש חיבור ביניהם בכל מין ומין והן בהתחברות המינים זה עם זה וכן הוא בצבא השמים במלאכים אשתלבין דא בדא ודי בזה למבין [17]

[17] **והנה** כן אנו רואים במשל באדם כי תיכף שיש לו לאדם איזה מדה בא לו במחשבה בלי מעצור כלל הן בכעס הוא בא בכל פרטי דקדוק בכעס בתגבורות גדול והן באהבה והן בשנאה ויכול לחשוב מה שהיה ועתיד להיות ומה שלא יעשה כן ושאי אפשר להיות אבל בדבור נותן מעצור לרוחו מה לדבר ומה שלא לדבר וכובש כעסו וגם אהבתו ומדבר באופן המתוקן ואינו מגלה מחשבתו כי אם היה מדבר כאשר הוא במחשבתו אי אפשר לסבול הן הכעס והן האהבה והטעם כי במחשבה בא לו הכל מבינה שבמדותיו בכל הפרטים וכל ההפכים ומנגדים אליו וכן כל חפץ אהבתו אבל בדבור יש הפסק בין מחשבתו לדבורו שלא לגלות כל מה שבמחשבתו ונותן מעצור להסתיר מה שבמחשבתו כי אם ידבר הכל מה שבמחשבה לתקלה יחשב לו אם יודע מה שבמחשבתו (וגם) האהבה או השנאה והכעס יצאו מחוץ לגדרם ואין מהצורך להאריך בזה בדבר הידוע לכל כן כביכול למעלה אשר

ולכן הם אדומים ולא לבנים ולא שחורים כי אם היו לבנים דהיינו התגלות כוונתו יתברך בבחינת אין סוף אזי לא יהיה התחלקות כלל וגם אם היו שחורים בבחינת התחלקות גמורה היה הפירוד גדול כנזכר לעיל אבל אדומים הוא שנתגלה בבחינת חילוק דרגין ואף על פי כן המה מחוברים והוא גם כן על ידי כחו הפלא המתגלה בה כידוע שנקרא כתר מלכות כי התחלקות הדרגין והמשכתם הוא מצד רצונו יתברך בבחינת פלא ודי למבין אשר שורשה היא מרצונו יתברך בכל פרטי התחלקות אשר על כן מצד שרשם מתגלה החיבור אפילו בבחינת חיצוניות הגם שעיקרה לחילוק דרגין היא אבל עיקר רצונו יתברך הוא שעל ידי חילוק דרגין יתגלה עצם כבודו יתברך ועל ידי זה דינהא מתבסמין ונקרא דינא דפיא:

פרק כה

ודיקנא דזעיר אנפין הוא כמו שנתבאר החילוק בין שערות הראש ובין תיקוני דיקנא דאריך אנפין כן הוא בזעיר אנפין כי שערות הראש הוא להמשיך פרטי הכלים בבחינת חיצוניותם כי אם החילוק בין שערות דרישא דאריך אנפין לשערות רישא דזעיר אנפין כי שערות דאריך אנפין הם להמשיך אור עצמותו יתברך השוה בבחינת אין סוף ואפילו בבחינת כלים יתגלה אורו יתברך ביחוד עצום בלי הבדל כלל מצד כחו הפלא אשר כל

במדותיו בבחינת זעיר אנפין שם כל בחינות התחלקות פרטי הדרגין וחילוקיהם והבדלם בכל מיני התחלקות הנבראים שיהיה דווקא באופן זה ולא באופן אחר הן בחסדים והן בגבורות כי לזה היה הכוונה שיתגלה רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא מצד שלימותו יתברך וכל זה הוא בבינה שבמדותיו יתברך שהוא בינה דזעיר אנפין אבל כשבא לידי המשכת חסדו וגבורתו אם היה הגילוי כביכול כפי הבנת שורשי המדות בכל פרטיהם לא היה העולם יכול להתקיים הן מצד החסדים והן מצד הגבודות לכן בהבנה שבמדותיו יתברך שם הם כל פרטיות המדות וכידוע שכשהחסד וגבורה סתומים במעי אמא אז עיקר הדינים אבל כשמתגלים בחזה אז בוקע יסוד אבא את יסוד אימא ואז מתגלים החסד וגבורה במיתוק כי במדותיו יתברך אינו מתגלה כל מה שבבינתו יתברך כי אם בבחינת התפשטות לפי ערך כלי המקבלים כמשל מאב המתמשך לבנו אם היה מגלה לבנו חפצו הן באהבתו והן בהיפוך לא היה באפשר לבנו לקבל לזה נותן מעצור לרוחו ואינו ממשיך אליו כי אם האהבה לפי ערך קבלת בנו וכן הגבורה לפי קבלתו. כן הוא כביכול בבחינת המשכתו לעולמות על פי מדותיו: ודי למבין. ולכן כאשר באו כח מדותיו יתברך לבחינת התגלות שהוא בחינת נוקבא דזעיר אנפין כמבואר לעיל בחינת כח ההתגלות נחלקו גם כן לשני בחינות כח ההתגלות דהיינו מחשבה ודיבור שהוא בחינת לאה ורחל ובבחינת מחשבה שהיא בחינת לאה שם התקבצות כל פרטי אופני המשכות מדותיו יתברך בבחינת זעיר אנפין בבחינת חילוקי העולמות בכל אופניהם לכן מקומה נגד העורף שהיא מקום בינה דזעיר אנפין ולכן נקרא לאה דינא קשיא ששם הם כל פרטי אופני חילוקי הנבראים בכל פרט דווקא בדקדוק ולכן מבואר בעץ חיים ששורש יניקת הקליפות הוא מלאה אבל מצד שהיא במקום המכוסה אין יכולין להתאחז בה מצד ששם גילוי עצם כוונתו בבחינת עלמא דאתכסיא ומכוסה בהמשכת זעיר אנפין שהם השערות שהוא יחודו יתברך וכמבואר בעץ חיים שלכן נקרא עלמא דאתכסיא שהיא מכוסה בשערות דזעיר אנפין הנמשכים עד נגד החזה: אבל כשבאו בבחינת התגלות גמורה שהיא בחינת רחל שהיא עלמא דאתגליא לגלות כל פרטי חילוקי הנבראים בגילוי גמור לפועל היש ממש ואלו היה ההתגלות כפי אשר במחשבתו יתברך לא היה העולם יכול להתקיים כנזכר לעיל לכן בהתגלות הדיבור בא במיתוק באופן הקיום לעולם לכן מקומה נגד החזה שהיא התגלות מדותיו ושם מקום הדיבור כאשר אנו רואים שבכל הנבראים יש סדר והנהגה לפי ערך המקבלים אפילו בסטרא אחרא יש דרך ארץ ועול מלכות ומוראו שלא לצאת מגדרו בבני אדם זה בזה אפילו מצד הטבע וכמבואר בזוהר הקדוש פרשת תצוה כי דינין דנוקבא שירותא קשיא וסופא רכיכא בבחינת דינא רפיא כי מצד בחינת לאה הם קשיא ובבחינת רחל המה רפין ודי למבין:

יכול להתמשך אפילו בבחינת כלים בהשוואה גמורה בלי שינוי כלל כי לגבי עצמותו אין הכלים תופסים בו לאיזה שינוי ולכן שערותיו לבנים בלי שום השתנות כמבואר לעיל: ובחינת שערות דזעיר אנפין הם להתמשך בבחינת צמצום דייקא בבחינת חילוק והבדל הכלים בבחינת הסתר לגבי דידן להיות נראים ונגלים בבחינת כלים דייקא דהיינו שתתגלה כל מדה וחכמה במהותה ולהתגלות הנבראים בבחינת חכמת הנבדאים והנהגתם ולכן הם שחורות כמבואר לעיל ולכן הם בבחינת אחוריים שהוא חיצוניותם של הכלים כי מצד פנימיותם הרי הכלים מתייחדים ובטלים להאור כי אם מצד חיצוניות והסתרה נגלו הכלים בבחינת חילוק ולא לזאת היתה כוונתו יתברך לכן השערות המה נמשכים מאחורי זעיר אנפין:

ושערות הדיקנא המה נמשכים מהפנים דהיינו לגלות פנימיותו בבחינת כלים ההם לאחדם ביחודו דהיינו בביטול היש שלא יהיו בחינות נפרדים ולאהפכא חשוכא לנהודא דהיינו על ידי חכמת הנבראים שלא יהיו נראים לנפרדים על פי חכמה כי אדרבא על פי חכמה זו יושכל יחודו יתברך בהם ואיך שהם נמשכו מעצמותו ברוך הוא ולבטלם אליו וכן על ידי מדת חסד שנמשך לנבראים אשר בזה נגלים ליש על פי המשכת חסדו אליהם לחיות ולקיים כל נברא שהוא על פי חסדו ועל ידי חסד זה נמשך אהבה וחסד לבחינת נפרד הלז להיות נגלה על ידי חסד זה התגלותו ליש ואהבתו אליו יתהפך שעל ידי מדת החסד הנגלה בבחינת נבראים יתדבק ויתבטל אליו על ידי מדת אהבה וחסד וגם כן מבין על ידי חסד זה חסדו יתברך ועוצם יחודו וכן בגבורה וכן בכל המדות לאהפכא מחשוכא לנהורא וגם לאכפייא לסטרא אחרא המקבל מהתגלות המדות אלו דהיינו מחכמה הנמשך בהטבעת הנבראים מחמת זה נמשך חכמה בסטרא אחרא להכחיש התגלות אלקו"תו בעולמות כמו חכמת מצרים ודומיהם אשר חכמתם הוא לכחש בהוי"ה וביחודו כי אם שאומרים אני ואפסי עוד גם על ידי מדת החסד נמשך אהבה בדבר ההיפוך בתאוות גשמיות ובהמשכת היש להיות נמשך בכל פרטי עולם הזה ולהמשיך השפעה גשמיות כידוע וכן הוא בכל המדות ואין מן הצורך להאריך בזה כי יובן ממילא אשר על זה היא העבודה דהיינו להתגבר על סטרא אחרא ולאכפייא לסטרא אחרא בבחינת יש ונפרד כי אם ליבטל לאחדותו יתברך ולאהפכא חשוכא לנהורא דהיינו מחכמת טבעיות הנבראים ישיג חכמת אלקו"ת ומחסד שבנבראים ובחינת המשכה הנמשך בהם ואהבה המתגלה בהם יתהפך להתמשך אליו יתברך ליחודו ולאהבה את הוי"ה ולדבקה בו:

וכל אלו ההתגלות נתגלו על ידי שערי דדיקנא הנמשכים מפנימיות יחודו בבחינת צמצום על ידי שערות להמשיך יחודו יתברך בבחינת כלי הנבראים לאכפייא ולהפכם על ידי עבודת ישראל כל חד וחד לפום שיעורא דיליה וכמאמר האדרא רבה אשר דיקנא דזעיר אנפין הוא לאתגברא על שנאין ולנצחא לון והוא כמבואר לעיל כי שנאין המה הסטרא אחרא כנזכר לעיל ועל זה נאמר הוי"ה איש מלחמה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על הים נדמה להם כבחור כי שם היה בבחינת התגברות על שנאין לנצחא לון כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הללו עובדי עבודה זרה וכו' ובהתגלות בחינת פנימיות נטבעו המצרים שהם הסטרא אחרא וכח היש ונתהפכו לביטול ודי למבין:

פרק כו

והחילוק וההבדל שבין דיקנא דאריך אנפין לדיקנא דזעיר אנפין כי בחינת דיקנא דאריך אנפין הרי כל כח הכלים המה בביטול גמור באופן שלא נגלים הכלים למהות נבדל כלל כי אם שהם כלים להתגלות אור עצמותו על ידיהם אשר באריך אנפין אינם בערך התגלות כלל אבל על ידי הכלים נגלה עצמותו עד שהכלים יוצאים מחוץ לגדרם באופן שאין הכלים תופסים כלל לאיזה מהות כמו למשל באדם שיש לו אהבה רבה ויתירה לאיזה דבר עד שיוצא מכליו ואינו מרגיש גופו כלל וכן הוא בעבודה מי שזוכים להתפשטות הגשמיות אשר אינם מרגישים כלי הגוף לאיזה הרגש כלל אך אף על פי כן גילוי זה הוא על ידי כליו: כן הוא על ידי כלי הזעיר אנפין נגלה אור עצמותו יתברך עד שאין הכלים נגלים כלל למהות בפני עצמם כי אם שנעשו מעבר לגילוי אור עצמותו בהם: אך אף על פי כן על ידי כלי הזעיר אנפין נגלה אור עצמותו בהם כי שלא בבחינת כלים דהיינו בבחינת רצונו שהוא אריך אנפין אזי אינו בערך גילוי כלל ודי למבין:

כי גילוי הביטול איך שהוא מצד עצמותו באופן שלא יגלה על ידי ביטול כי אם ביטול בעצמותו הוא על ידי כלי הזעיר אנפין כי בלא כלים אינו בבחינת גילוי כלל אשר יאמר עליו בחינת ואופן ביטול מאחר שאינו בערך נגלה וביטול הנמשך על ידי דיקנא דזעיר אנפין הלא נגלה כח הכלים בבחינת יש כי אם שמבטל היש דהיינו שעל פי חכמה משיג אלקו"תו ויחודו יתברך ועל פי חסד הוא האהבה אליו לדבקה בו ולנצח הסטרא אחרא הרי נגלו בבחינת כלים כי אם שלא נעשו כלים רק להיות נתגלה בהם גילוי אלקו"תו ואחדותו: אך אף על פי כן נחשבו לחכמה ומדות כי אם שאינם חכמה ומדות רק להתדבק ולהתקשר ליחודו יתברך על ידי חכמתו ומדותיו:

ולכן שערות הדיקנא דזעיר אנפין גם כן אוכמין כי נחתו לצמצומים לבחינת כלים לכל חד וחד כפום שיעורא דיליה הן בנשמות ומלאכים ובבחינת גופין דעשיה וביטולם הם

מצד כליהם ולכן לא נאמר בתיקוני דיקנא דזעיר אנפין מדת אמת דהיינו כי לא נגלה הביטול כמו שהוא מצד האמת אשר אין זולתו כלל כי אם שנגלו לכלים ובבחינת כלים נגלה הביטול בהם לכן בחינת הפנים שהוא תרין תפוחין סומקין כוורדא דהיינו הארת הפנים שהוא פנימיות הזעיר אנפין הוא הכל על ידי בחינת תגבורת על ההיפוך להפכו אשר לא כן הפנים של אריך אנפין הוא בהתגלות העצם ממש ודי למבין:

ולכן מבואר באדרא רבה זכאה מאן דאחיד בדיקנא דמלכא וכל מאן דאחיד בדיקנא דמלכא בחלמא שלמא ליה מכל סטרין. דהיינו שמהפך מדותיו ונצח לון בהתגברות לאכפייא לסטרא אחרא ולהפכא חשוכא לנהורא נקרא אחיד בדיקנא דמלכא בוודאי שלמא ליה מכל סטרין דייקא דהיינו הגם שיש סטרין אף על פי כן שלמא ליה מצד התהפכותם לקדושה: אבל בדיקנא דאריך אנפין נאמר בהיפוך ווי למאן דאושיט ידוי בדיקנא קדישא דהיינו להעריך המשכה זו לערך גילוי היש והכלים ואשר להעריך כי הכלים האלו נמשכים מעצמותו כי אם שצריך להפכם כי חס להעריך מצד עצמותו ברוך הוא איזה כלים באיזה בחינת מהות מצד המאציל ברוך הוא כי אם כח המשכתו הוא בבחינת פלא שלא בבחינת השגה כלל וכל הביטול לשם הוא שלא בערך חכמה ומדות כלל ולכן אין כח בידינו להעלות אתערותא דלתתא לשם על ידי איזה העלאת מיין נוקבין מאחר שאינו בערך חכמה וידיעה והשגה כלל כי אם הביטול הוא למעלה מחכמה והשגה כי אם אתערותא שלנו הוא ליחוד זעיר ונוקבין והם מעלים מיין נוקבין עד שם כמבואר בשער הספירות עיין שם לכן אסור לחשוב שם איזה ערך כלים שהוא לאושיט ידוי וכו' כי אם הביטול הוא בבחינת אמונה למעלה מן הדעת והשגה:

אך על ידי הדיקנא דזעיר אנפין כשישראל מטיבין מעשיהם על ידי ביטולם במסירות נפש ממש על ידי הכלים ויוצאים מחוץ לגדרם ממש בביטול היש לגמרי למעלה מן החכמה והבנה דהיינו על ידי השגתם בחכמה מתבטלין למעלה מן החכמה כי אם שבטלין לעצמותו ברוך הוא למעלה מן השגה וממשיכין אור עצמותו ברוך הוא בכלים כאשר יבואר בחלק העבודה אם ירצה השם אז נתגלה דיקנא דאריך אנפין בדיקנא דזעיר אנפין ונעשה דיקנא דזעיר אנפין לבן כמו דיקנא דאריך אנפין כמבואר באדרא רבה:

פרק כז

אבל בבחינת נוקבא אין לה זקן כלל כי אין שום המשכה נמשך מהפנים שלה כי עיקר בחינת מלכותו יתברך שהיא בחינת נוקבא היא להסתיר בבחינת חילוקי נבראים להתגלות כל החילוקים בבחינת פרט דייקא וכל עיקר המכוון שיתגלה אלקו"תו יתברך אפילו בבחינת יש דווקא אשר זהו עיקר הכוונה מאתו יתברך דהיינו שיהיה בשמים

ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דהיינו דווקא על הארץ מתחת אין עוד מתחת דייקא בבחינת היש אף על פי כן יהיה אין עוד כי בבחינת זעיר אנפין נגלה יחודו יתברך באופן התאחדות בביטול היש מצד יחודו יתברך אבל בבחינת נוקבא הוא דייקא הכוונה שיהיה נגלה הביטול בבחינת היש דייקא כמבואר לעיל בכמה מקומות ויתבאר עוד אם ירצה השם בשער העבודה.

וזהו עיקר כוונת התורה והמצות שכל התורה והמצות הוא התגלות רצונו יתברך דייקא בבחינת יש כאשר יתבאר אם ירצה השם ושורש הביטול זה הוא גבוה מאד מצד גילוי כחו הפלא בבחינת עתיק ורישא דלא אתיידע אשר מצד עוצם שלימותו יתברך כל יכול להתגלות אפילו בביטול היש ועל זה בא מאמר סוף מעשה במחשבה תחילה ומאמר הכתוב אשת חיל עטרת בעלה אשר זהו עיקר המכוון מהמאציל ברוך הוא כמאמר הכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר דייקא אשר על כן נקרא כתר מלכות וכד סלקת סלקת עד אין סוף ולכן כד נחתת נחתת עד אין תכלית אשר על כן לית לה מגרמה כלום כי כחות היש הכל הוא מעצמותו ברוך הוא כי אם שבחינת מלכות היא המסתרת כחו יתברך בבחינת יש על כן אין נמשך מפניה כלום כי אם בביטול היש בבחינתו דייקא לכן כל היופי נמשך בהפנים שלה בסוד אין אשה אלא ליופי כי כל בחינת יופי הוא מהסתרה והיפוך דהיינו כשישראל עושין רצונו של מקום בביטולם בבחינת היש דווקא וזהו עושין רצונו של מקום עושין דווקא בבחינת עשיה ועל ידי עשייתם זה ממשיכין אור פני מלך חיים מעצמות הכתר הנגלה מבחינת עתיק אשר בבחינת עתיק שם הוא מקור היופי בבחינת תענוג:

וכמשל אבן טוב המאיר הוא יקר מאד ונמשך בו יופי ותענוג ואור הנר הגם שמאיר יותר אף על פי כן אינו נחשב ואינו מקבל תענוג או למשל כשאדם מדבר אין בדיבורו תענוג אבל כשצפור מדבר אזי יש מזה תענוג וכדומה לזה הרבה שכל התענוג והיופי הוא דווקא מהדברים כאלו והוא מצד שאור הנר דרכה בכך להאיר וכן באדם שבחינתו הוא בחינת מדבר אין בהם חידוש אבל באבן טוב אשר האבן אינו בבחינת אור כלל ורחוק מזה ואף על פי כן הוא מאיר מצד זה הוא חשוב מאוד ונמשך בו יופי גדול וכן בצפור שאינה בחינת מדבר כלל כו' כן הוא כביכול ביטולם של הנבראים מצד התגלות יחודו יתברך בהם אין חידוש בביטולם מצד התגלות יחודו ואורו יתברך עליהם ממילא בטלים אבל שיהיה נמשך הביטול אפילו בבחינת יש וגבול בבחינתו אשר מהות היש הוא היפוך מהביטול ואף על פי כן יהיה בטל בזה הוא חידוש בבחינת תענוג ועוד זאת שכל עיקר התגלות אין סוף ברוך הוא נגלה דייקא בביטול היש ושם נתראה כבוד

עצמותו ברוך הוא דייקא וכמבואר בשער הקודם בבחינת מקיפי עתיק אשר הוא חיצון מכולם עיין שם.
ולכן אין דיקנא לנוקבא כלל בבחינת פניה כי עיקר בחינת פנים שלה דווקא בבחינת היש וביטולו כי אם על ידי קישוטים שמקשטים אותה בזה מעלת חן להמשיך היופי ממקור היופי על ידי שישראל בתורתם ועבודתם מקשטים פניה על ידי ביטולם ועל ידי קישוטם זה נמשכין אליה כל הי"ג תיקוני דיקנא הנמשכין ממקור היופי מבחינת תענוג עליון משלימותו יתברך שהוא בחינת עתיק על ידי חכמה סתימאה כמבואר לעיל ובבחינת פניה הוא התגלות הי"ג תיקונין כמאמר הזוהר בראשית על פסוק כשושנה כו' מה שושנה אית בה י"ג עלין אוף כנסת ישראל אית בה י"ג מכילין דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא כו' עיין שם ודי למבין:

פרק כח

והנה כל הבחינות המבוארים לעיל כל אלו חילוקי הבחינות נערכים לגבי דידן מצד העולמות אשר נפעלו מכוחו יתברך כי הכל הוא כוחו יתברך. והנה מצד העולמות אנו מתארים כל הבחינות האלו כי מאחר שאינו בערך הגבול והיש איך יומשך מאתו יתברך בחינת היש והגבול ואיך הוא כביכול נמשך בכל פרטי הפעולות אשר הוא מהווה ומחיים ומקיימם ואלו היה הסתלקות כוחו אפילו רגע אחד היה כלא היה ממש מצד כי אין זולתו ואין כח בלעדו וכמבואר לעיל בשערים הקודמים אשר על כן התמשכותו זה לעולמות להיות נגלים בבחינת יש וגבול הוא על ידי כחו הפלא וכח הפלא הזה נקרא בשם אריך אנפין:
וכח העולמות אשר יצאו להתגלות הגבול בבחינת הנבראים כחם והתהוותם אשר המה נעשים הכל על ידי חכמה ומדות כמאמר הכתוב כולם בחכמה עשית וכמה שכתוב לך הוי"ה הגדולה והגבורה וכו': כי אמרתי עולם חסד יבנה. לך זרוע עם גבורה ודומיהם אשר כל התהוות הנבראים להיות בעלי גבולים המה הכל על ידי חכמה ובינה ומדות כמבואר כח הזה כאשר הוא אצלו יתברך אשר הוא החכם והוא המבין והוא הגדול והגבור וכו' זה נקרא זעיר אנפין:
והתחלקות הכחות וגילוייהם בבחינת נפרדים להיות נגלה כל כח וכח במהות מיוחד ובתמונה מיוחדת בכל הפרטים בבחינת חילוק ופירוד אשר אין זה דומה לזה ואין מהות זה דומה לזה ואין עולם זה דומה לעולם שלמעלה הימנו וכמבואר לעיל בארוכה אשר כביכול הוא המחלקם והמפרידם ומבדילם כח זה נקרא מלכותו יתברך ונוקבא דזעיר אנפין:

וקבלות הכחות הם זה מזה אשר אינם נערכים בערך אחד וגבהה מעלתם זה מזה אשר אין להעריכם זה לזה כי כחו יתברך המתמשך מעצמותו ברוך הוא בבחינת כל הנפעלים מריש כל דרגין עד תחתיות כל דרגין הנקרא אריך אנפין הרי הוא כחו לבדו אשר אין להעריכו חס ושלום בשום התחלקות ובשום חכמה ושכל ומדות בעולם מצד כחו השווה הגם שמתמשך בכל פרטי הנפעלים וכלולים כל הפעולות בכחו זה בכל פרטיהם כי ברצון הזה כלולים כל מה דהוה ומה דעתיד למהוי אך אף על פי כן חס ושלום לא נחית לאיזה חילוק והבדל כלל ולא לשום חכמה והבנה ולא לשום מדה חס ושלום כי אם הכל הוא כוחו יתברך בלי הסתר כלל אשר על כן נקרא יחיד כי הוא ממש יחיד בהמשכה בלי תערובות כחות אחרים בבחינות מחולקים חס ושלום ואין להעריך בכח הזה אפילו בחינת אחד כי אחד הוא התאחדות מצד כוחות מחולקים אך מצד התאחדות הוא כח אחד אבל יחיד הוא בלא שותפו דתניינא כלל ואיך הוא האופן אשר יהיו כל הדרגין בכל פרטיהם בכח הזה ואף על פי כן הוא יחיד זהו בחינת פלא המקבל מכח השוואתו יתברך שהוא בחינת עתיק וכמבואר בשערים הקודמים:

ועל כל זה נאמר כי אני אני הוא. אני ראשון ואני אחרון בלי שום הבדל כלל כי אני כאשר הוא מצד עצמותו ברוך הוא אני הוא מצד כל כחות העולמות בלי הבדל כלל וכן אני ראשון ואני אחרון: ועל זה נאמר עשה פלא ועושה נפלאות וכמבואר לעיל בבחינת עינא פקיחא דלא נאים ולא אצטריך נטורא ולית ליה גבינין דמכסיין לעייניו: אשר הדברים אמורים הגם שאין דבר נעלם ממנו ומתמשך בכל הנפעלים בכל פרט כמאמר הכתוב ומגיד לאדם מה שיחו: וכל צעדי יספור: כי הוא לקצות הארץ יביט: אם יסתר איש וכו' וכדומה להם מקראות רבו מלספור אך אף על פי כן הוא כח אחד לבד בלי שום הסתרה כלל: וצופה ומביט עד סוף כל הדורות וכל ההתחלקות בעין אחד דהיינו בהתגלות אחת בלי שום חילוק דרגין כלל: ואיך הוא לא ידיעא וכמבואר לעיל.

וכח הנקרא זעיר אנפין הוא כחו יתברך הנמשך על ידי חכמה ובינה ומדות בהשכלת כל פרט במכוון ידוע ונגלה ובחסד פרטי וגבורה ותפארת: אך אף על פי כן המה מתאחדים בכחו דהיינו הגם שנחתו לחכמה ובינה וחסד וגבורה המורים על כח הגבול וחילוקי הנבראים ועל שינויי וריבויי הכחות לאין קץ אך אף על פי כן המה מאוחדים בכחו לכח אחד. ובחינה זו נקרא אחד דהיינו התאחדות הכחות כמבואר בשער הראשון תואר קריאת שם אחד כמאמר הזוהר הקדוש כי אחד הוא בשיתוף דכר ונוקבא דהיינו כח ההשפעה והמקבל והנה כל הבחינות שבזעיר אנפין כולם נמשכים מכחו יתברך שבבחינת פלא וממנו מתמשכין אשר בחינתם המה ממש בבחינת הפכים כי כחו יתברך

מצד הפלא הנקרא אריך אנפין חס ושלום לתאר לו איזה מהות או פעולה או כח נבדל ממנו כי אם הכל הוא כחו לבדו: ובחינת זעיר אנפין הנמשך מכחו זה הוא כח כל הפעולות בבחינתם ופעולתם וכחם של כל אחד ואחד במהות מיוחד וחכמה וכוונה לכל אחד ואחד ומדה מיוחדת לכל אחד:

פרק כט

לכן ההמשכה הנמשך מכחו הפלא שהוא אריך אנפין להיות נמשך לבחינת זעיר אנפין אשר כחו דווקא מצד הפעולות נקראו ההמשכות בשם שערות דהיינו שנובע מחכמתו הסתומה אשר נעלמה מעין כל חי עד אשר אין לקוראה בשם חכמה כלל כמבואר לעיל נמשך מחכמה סתימאה זו לחכמה הגלויה שבזעיר אנפין בהמשכה סתומה: כמו שערות לגבי המוח אשר נובעים ממנו אשר אין להעריכם בערך אחד בהתגלותם אף על פי כן נובעים ממנו ויש בכל שערה חלל אשר שם עובר המשכת המוח אבל השערה עצמה סתומה לגמרי ורחוק גדרה מגדר המוח ואינו נגלה בהשערה כי אם המשכה לבד בלי שום התגלות כן ההמשכה מחכמה סתימאה דאריך אנפין לחכמה הגלויה דזעיר אנפין אשר המשכה זאת אין להעריכה כלל בערך גדר המשכה לגבי חכמתו הסתומה אך אף על פי כן נובע מחכמה סתימאה דרך המשכה הזאת להתגלות החכמה שבזעיר אנפין שיהיו נגלים על ידי המשכה זו עמקות מחשבותיו עד אשר אין לקוראם בשם מחשבה כלל מצד התכללותו כנזכר לעיל ואף על פי כן מוכרח להיות בכח המשכה זו כל כח העולמות בכל פרט אך מצד כחו יתברך בבחינת ההשוואה המה גנוזים ונעלמים עד שהוא יחיד בהמשכה לכן ההמשכה בבחינת זעיר אנפין היא נעלמת מאד ודי למבין והבן:

והנה כמו שאין ערך כחו הפלא לכח הזעיר אנפין כן אין ערך בחינת הזעיר אנפין לנוקבא כי בבחינת זעיר אנפין הגם שיש בכחו כל חילוקי הדרגין אבל הם הכל בכח אחר כנזכר לעיל כי לכן נקרא אחד בלי שום הבדל כלל בלי שום שינוי ופירוד כלל ולכן מבואר בזוהר הקדוש הוא זעיר אנפין הוא עתיקא: וכח הנוקבא היא דווקא לחלק יצאת בכל פרט בכחו ותמונתו ומצבו ומעמדו וכח זה הוא נובע גם כן מזעיר אנפין אשר יחודו הוא מצד הדרגין אך בכדי שיהיה כח חילוקי הדרגין הוא גם כן על ידי שערות דזעיר אנפין כביאור הנזכר לעיל כשערות דאריך אנפין דהיינו שנובע ממנו בחינת סתים שיהיה כח לחלק הדרגין במהותם ונביעות השערות האלו המה ממוח זעיר אנפין הגם שהוא כח אחד לבד אך אף על פי כן כלולים בכחו כל הדרגין כי אם שהם בתכלית היחוד

לכן נובע ממנו על ידי הסתרת השערות כח גילוי חילוקי הדרגין והנביעו הוא בהעלם והסתר גדול:

והנה כח הגילוי שהוא בחינת נוקבא הגם שלחלק יצאת אף על פי כן נערכת בבחינת אצילות דהיינו שבאצילות הכל הוא כח אחד דהיינו כח יחוד הדרגין וכח גילויים כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי כי כח הגילוי הוא גם כן כחו וכמבואר בשער הספירות בביאור גדול עיין שם שעל מלכות דאצילות אשר היא מקור להגילוי וכל עיקרה היא לחלק יצאת אף על פי כן חס ושלום להעריך בכח זה איזה התחלקות כי אם כח ההתגלות בלבד אשר בכחו יתברך ואף על פי כן הוא כח אחד מיוחד בלבד ועם כל זה יש הבדל בין זעיר אנפין שהוא התאחדות הכחות ביחודא חד ממש בלי שינוי אשר אין להעריכם בבחינת חילוק כלל ובין מדת מלכות שהיא נוקבא דזעיר אנפין אשר בכחה ניתן להעריך כח הדרגין בפרטיות אך אף על פי כן הוא רק כחו יתברך שלא יצא עדיין לחלק כלל כי הוא אחד אפילו מצד הגילוי וכמאמר הזוהר הקדוש דלית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה והוא עמה בלי פרודא כלל ועל זה נאמר וכבודי לאחר לא אתן מאחר שאין כח בלעדו וכו':

ולכן בכדי שיתגלה לעולמות נבראים אשר משם יפרד דהיינו מצד צמצום הנבראים בבחינתם מסטרא דלהון להיות התגלות גמורה בבחינת יש ודבר נפרד כל פרט ופרט לבדו המשכה הזו היא גם כן על ידי השערות וביאור השערות כמבואר לעיל כי מאחר שכחה יצא לגילוי הגם שהוא כחו יתברך לבדו אף על פי כן יש בכח המשכה זו כל הפרטים הגם שהכל הוא כחו יתברך בלי שום חילוק כלל אף על פי כן נובעים ממנה בדרך הסתר והעלם כח הדרגין בבחינת התחלקות העולמות דהיינו מחכמה ובינה שלה לחכמה ובינה שבנבראים בפועל הבריאה בבחינת טבע התחלקותם וטבעם של כל מין ומין בפרט וחילוקיהם והבדל המינים בין מין למין ובכל מין ומין שינויי הפרטים וריבויי ההתחלקות לאין מספר.

והנה בבחינת המשכה זו וכל אלו ההמשכות המבוארים לעיל בכל בחינה מאלו השלשה בחינות יש המשכה בבחינת חיצוניות ובבחינת פנימיות: ההמשכה בבחינת חיצוניות נקראו שערות הראש ובבחינת פנימיות נקראו שערות הדיקנא וכמבואר לעיל ואין מהצורך להאריך בזה כי כבר מבואר לעיל:

פרק ל

והנה כל אלו ההערכות המה הכל מסטרא דילן מצד העולמות כאשר נגלו לגבי דידן דהיינו התגלות הנבראים בבחינת יש ונפרד בכל פרט ופרט וחילוקי המינים בין מין למין ובכל מין בפרט החילוק וההבדל שבהם:

וגם כח ההתנהגות בכל המינים בבחינות המשכתם והתחברותם והרכבתם זה בזה והתמשכותם זה מזה אשר הכל הוא בחכמה הן בכלל והן בפרט. בכלל הם התחברות הדומם להצומח והצומח לחי והחי למדבר. והן בפרט התחברות כל פרט בבחינת הרכבתו ובבחינת קבלתו החיות מהלמעלה ממנו אשר הכל נמשך בחכמה והמשכה בבחינת חסד או גבורה ודומיהם אשר הוא הכל על פי המשכה בחכמה קישור וחיבור שלהם ושורש כל התחברותם והתאחדותם זה בזה הוא הכל מכחו הפלא אשר אינו בערך חכמה והשגה כלל ואשר הוא הכל מכחו יתברך.

וכאשר אנו מעריכים כל הכחות האלו כאשר המה לגביה יתברך נקרא כח ההתחלקות בבחינת מלכות וכח התחברותם והרכבתם זה עם זה והתמשכותם זה לזה נקרא בשם זעיר אנפין. וכח הפלא הנותן כח לקישור וחיבור הדרגין והתהוותם של כל הנבראים ופעולתם והתקשרותם אשר הכל הוא בדרך פלא כי על פי חכמה לא תחוייב התהוותם והתמשכותם והתחברותם זה עם זה נקרא כח זה פלא ונקרא כח הזה לגביה בחינת אריך אנפין.

וכל אלו התוארים הוא מצדינו אבל לגביה כד תסתכל בכל הבחינות כאשר הם באמתיות לגביה יתברך כל הבחינות המה הכל כחו יתברך לבדו בלי שום חילוק דרגין ובחינות כלל כי אם הכל הוא עצמותו יתברך לבדו הגם שמוכרחים אנו לתאר מצד התגלותם בבחינת נבראים לגבי דידן מוכרחים להיות כל הכחות האלו וכל בחינות שערות מצד ההערכה כנזכר לעיל אך איך הוא ובאיזה אופן לא ידיעא:

והנה עיקר הכוונה היה מהמאציל ברוך הוא לגלות כח השוואתו יתברך בכל הדרגין מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד והנה ראשית המשכתו מאתו יתברך לכח הגילוי הזה נקרא כד סליק ברעותיה למיברא עלמא: והנה בבחינת מחשבה ורעותא זה הנקרא רצונו יתברך יש בכח מחשבה זו ורצון זה כח כל העולמות בכל פרט ופרט מה דהוה ומה דעתיד למהוי. ולכן נקרא אהי"ה דהיינו עתיד אנא למהוי שכל כחות העולמות הוא בכח זה. אבל עדיין אינו נגלה כי אם שעתיד להתגלות אבל כח זה יחיד כמבואר לעיל ועל כח זה מבואר בזוהר שיר השירים דעד לא אתברי עלמא סליק ואתגלי חד רעותא דאקרי מחשבה סתימאה ושוי

כולא בההוא מחשבה סתימאה כל מה דהוי ויהוי ומההוא מחשבה נפיק נביעו דקיק כליל סתימו דמחשבה דלא אשתמע לבר ולא אתגליא. דהיינו הגם שאי אפשר לתאר שם איזה כח או איזה דיוקנא כי אם כל הנפעלים בכל כחותם הכל הוא במחשבה וברעותא זה. אבל איך ובאיזה אופן הם במחשבה זה אינו בערך ידיעה והשגה כלל. לכן בבחינת רצון זה כביכול נאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות: ועל זה נאמר מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו אומר עצתי תקום:

ולכן בחינת כתר ורעותא זה נערך מכחו יתברך בבחינת אין סוף ועל זה מבואר באדרא רבא קדישה עתיקא דעתיקין סתרא דסתרין טמיר דטמירין אתתקן ואזדמן כחד סבא דסבין עתיק מעתיקין טמיר דטמירין ובתיקוניה ידיע ולא ידיע: דהיינו עתיקא דעתיקין נקרא אין סוף ברוך הוא שהוא נעתק מעתיקין שהם אריך אנפין ועתיק שהוא כח אין סוף ברוך הוא בהשוואתו יתברך אתתקן ואזדמן שיהיה נגלה כח השוואתו על ידי בחינת הרצון הזה שהוא נקרא עתיק ואריך שהוא הכל רצון אחד כידוע כי אם שבחינת עתיק הוא נערך מצד המאציל ברוך הוא ואריך הוא ראש לנאצלים דהיינו שיהיה התגלות זה מצד הגילוי בכח העולמות לכן הרצון הזה נערך בכלל האין סוף ועל זה מבואר כחד סבא דסבין וכו' דהיינו שבהמשכה זו הגם שכח הרצון והמשכה זו הוא לבחינת עולמות אף על פי כן בחינת המשכה זו היא בבחינת סתים דסתימין ועתיק מעתיקין ובחינה זו נקרא סבא דסבין כי אבא ואמא נקראו סבין וגם נקראו עתיקין כי אבא ואמא המה שורש האצילות לכן נקראו סבין וגם נקראו עתיקין כי בחינת אבא ואמא המה עדיין אינם בערך חכמה הגלויה כי אם מהם מתמשכין כל החכמות ושורשם המה מכחו הפלא ולכן נקראו עתיקין שנעתקו מהשגה ונקראו גם כן טמירין שכחם ובחינתם מכוסים ונעלמים בכל האצילות ועל ידי אבא ואמא מתנהגין כל האצילות כאשר יבואר אם ירצה השם במקומו אבל כחו יתברך בבחינת רצון הרי הוא נעתק אפילו מעתיקין וטמיר מטמירין דהיינו שאין להעריך בבחינת כתר שום ערך חכמה והשגה כלל ולגבי עצמות אין סוף ברוך הוא שלא בערך המשכה נקראו אריך ועתיק עתיקין ואין סוף ברוך הוא עתיקא דעתיקין ולגבי בחינת המשכתו שנקרא כתר ופלא שהוא בחינת עתיק ואריך אשר שניהם בכלל כתר נקראו בחינת אבא ואמא שנובעים מכתר זה להיות שורש לאצילות סבין ועתיקין וכתר נקרא עתיק מעתיקין וטמיר מטמירין ולכן באין סוף נקרא עתיק דעתיקין וכו' וכאן נקרא עתיק מעתיקין ודי למבין והבן מאוד:

כי אם בתיקונוי ידיעא ולא ידיעא דהיינו על ידי השערות המה שנקראו תיקונין על ידי נביעתם וצמצומם בא על ידי זה להתגלות על ידי שערות הראש ושערות הדיקנא. אבל

אף על פי כן ידיעא ולא ידיעא דהיינו שידיעא הוא מצד המשכתו יתברך בבחינת כלי הזעיר אנפין. אבל אף על פי כן לא ידיעא.

והנה לבאר זה בכל מלה ומלה ילאה הקורא וגם שלא לזאת כוונתי כי אם הכוונה בביאור זה לבאר פרטי אופני התמשכותו יתברך אשר מצד כחו הפלא הזה הגם שכולא הוא בכח הפלא הזה אף על פי כן הוא שלא בערך ידיעה כלל ועל זה נאמר לעשה נפלאות גדולות לבדו: כי עשית פלא: נפלאים מעשיך: ומצד כח זה נגלו כל תעלומות בכל פרט ופרט ואין דבר פרטי נמצא בעולם שלא נעשה על פי כחו יתברך ובהשגחתו ועל זה יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפילת ראש השנה לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית ואין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך וגם מקראות אשר עצמו מספר המורים על כח עצמותו בכל הפרטים מריש כל דרגין עד שלשול קטן שבים אשר הכל הוא בכחו יתברך בלי הסתר כלל ובבחינת יחוד מה שאי אפשר בשום שכל להשיג זה כי אינו בערך ידיעה והשגה כי כאשר לא נודע מהותו מצד עצמותו ברוך הוא ככה לא נודע התמשכותו בכח הפעולות:

וכל זה נקרא אריך אנפין כנזכר לעיל כאשר הוא בכחו יתברך בבחינת רצונו הנקרא רעותא. ומרעותא זו נפיק נביעו חד דהיינו לגלות כחו יתברך בבחינת נבראים כי כחו יתברך הוא אינו בערך גילוי כלל: אך מצד שעיקר רצונו יתברך הוא בשביל הגילוי נפיק מיניה נביעו חד דהיינו התגלות חד והוא נקרא יו"ד שהוא חכמה דהיינו כח מה שיהיה בחינת התגלות מרצונו יתברך אך ההוא נביעו לא אשתמע לבר ולא אתגלייא דהיינו כח המשכה זו מרצונו עדיין גם כן אינו בערך גילוי אשר על כן נקרא נביעו כמו למשל מעיין הנובע מהארץ אשר לא נודע התחלתו כי אם מתגלה דרך הסתרת הארץ כן נקרא התמשכות זו כביכול מרצונו אשר לא ניתן לשער מקום מוצא לזה ההתגלות מאחר שאינו בערך גילוי כלל אך מההוא נביעו נפקין חמש מקורין דהיינו מקורין להתגלות בבחינת חכמה ובינה ומדות דזעיר אנפין דהיינו לצמצם ולהסתיר בבחינת חכמה גלויה ובבחינת מדות כח רצונו יתברך וכמבואר לעיל המשל מהחכם אשר מצמצם עצם חכמתו לערך חכמת המקבל ככה כחו יתברך שהוא בחינת פלא ורצון נובע ממנו כח ההתמשכות להסתיר כחו הפלא בבחינת כח הגבול ובבחינת חילוקי דרגין לפי ערך הנבראים:

פרק לא

והנה בבחינת נביעו הזה יש בזה שני בחינות צמצומים צמצום אחד לגלות כח קישורם ויחודם של כל הכחות דהיינו שיהיו נגלים לכחות מתחלקים ואף על פי כן המה כח

אחד מה שאין כן בכח הרצון הרי אינם נגלים לכחות מתחלקים שאין הבדל כלל אצלו יתברך אבל בכח זה המה בבחינת הבדל הכחות ואף על פי כן מתייחדים לכח אחד מצד כחו הפלא הנמשך בהם על ידי השערות:

וכמשל החכם כאשר בא לגלות עצם חכמתו להמקבל כאשר כל הדברים והפרטים כלולים בחכמתו והנה מצד חכמתו הגדולה מבין בכל הפרטים בכח חכמתו בעצם אחד אבל בבחינת השפעתו להמקבל לגלות עוצם כח חכמתו איך שכל הפרטים כלולים בחכמתו למהות אחד מוכרח מקודם להבינו ולהסביר לו כל הפרטים בחילוקיהם והבדלם זה מזה בכדי שיתגלה לו כל פרט ופרט במהותו ואחר כך מגלה לו החכמה וחיבורם והתקשרותם זה בזה נמצא כאשר המקבל חכם ומבין כח קישורם זה ומבין כוונת רבו הרי נגלה אצל המקבל גם כן כוונת רבו ומתייחדים בנושא אחד אבל כשהמקבל אינו מבין עומק המכוון של רבו ואינו רואה כי אם התגלותו של חכמת רבו בענין חילוק הדרגין והבדלם הרי הוא אדרבה מתרחק מרבו בתכלית הריחוק ומפסיד הכוונה כן הוא כביכול אשר כח התגלות כחו יתברך הכולל כל כח העולמות ופרטיהם בהתכללות עצום ובכדי שיבוא לידי גילוי כחו ויחודו מצד העולמות מוכרח להיות בבחינת גילוי כחותם בפרטיות בכל פרט ופרט וכח התאחדותם זה בזה מצד בחינות הדרגין:

והנה בבחינת הסתרה וצמצום זה יש שני מיני צמצומים דהיינו לגלות כל פרט בבחינות חילוקיהם והבדלם וגם כח התחברותם בבחינת חיצוניותם וכמשל הנזכר לעיל אשר החכם מצמצם להמקבל בחינת כל פרט והנה בהתגלות הזאת מוכרח להיות איזה המשך בגילוי החכמה על פי חכמת המקבל כי אם לא יהיה המשך כלל כי אם שיגלה כל פרט לבד הרי לא יבין המקבל כלל מה שמדבר החכם מחמת הרחק הפרטים זה מזה יהיה בלא הבנה כלל דהיינו למשל כשמגלה לו איזה פשט אשר בזה הפשט יש בו כמה פרטי הבנה ואם יגלה לו כל הפרטים בלי המשך הפשט אזי יחשב אצל המקבל לדברים זרים אשר אין דבר מחובר לחבירו ומוכרח לגלות לו איזה המשך והתחברות הפרטים זה לזה והנה בהמשך הזה עדיין לא נגלה כוונת החכם בעיקרית המכוון ועיקר עצם חכמתו למכוון אחד ממש אשר זהו עיקר כוונת המשפיע שיתגלה מהות כל הפרטים בשורשם אשר כל הפרטים המה מכוון אחד כי אם התגלות התחברותם הוא בערך חכמת המקבל בכדי שיהיה המשך בחכמת המקבל להבינו והמשך הזה נקרא חיצוניות לגבי פנימיות חכמת המשפיע. והנה בהמשך הזה יש עדיין מקום למקבל לטעות בו כאשר ילך בשכלו אחרי החיצוניות בלבד דהיינו המשך הדברים להבנת התחלקות הפרט ויהיה מנגד

לחכמת רבו הפנימיות הגם שגם המשך זה הוא נמשך מפנימיות התחברות עצם החכמה אף על פי כן מצד מיעוט שכלו של המקבל יהיה מנגד והיפוך לפנימיות אבל כאשר מבין על ידי זה ההמשך פנימיות כוונתו אז יבין ממילא שאפילו בחיצוניות לא יהיה שום סתירה ומנגד לחכמת רבו והבן וזכור זה כי על ידי זה המשל יובן למשכיל למעלה דהיינו בכח גילוי העולמות הנמשכים מכחו הפלא בכדי לגלות כל כח הדרגין לפי ערך המקבלים בכדי שעל ידי זה יתגלה כח קישור כל הדרגין כאשר המה בכחו יתברך בבחינת אחד ממש. ובכח המשכה זו יש שני בחינות צמצומים דהיינו צמצום אחד כח כל הפרטים בהתקשרותם זה עם זה וכח כל הפרטים לבדם בבחינת חילוקיהם והבדלם זה מזה. וכח התחברותם של כל הנבראים והתאחדותם זה בזה נקרא בחינת זעיר אנפין ועל זה נאמר כולם בחכמה עשית כי יש בכל פרט המשכה על פי חכמה הן בטעם כחם כאשר המה מושפעים מכחו יתברך יש בכל פרט מכוון הן בכח התחברותם של כל הנבראים זה עם זה והתאחדותם ובחינת התחלקות כל פרט ופרט והבדלם בתמונתם וכחם זה מזה נקרא בשם מלכותו יתברך ובחינת נוקבא: והנה התגלות כל הפרטים והתחברותם הוא בבחינת חיצוניות כליהם לפי ערך גילוי המקבלים ועיקר הכוונה היה בכדי שיתגלה על ידי הכלים האלו כחו הפלא בבחינת יחודא חד ממש כאשר המה בכחו יתברך וכל התחברות העולמות וחילוקי פרטיהם המה נובעים הכל מכח עצמותו יתברך על ידי בחינת חכמה סתימאה שלו דהיינו כח התכללות כל הכחות בכחו יתברך בדרך סתים על פי כח השוואתו יתברך נובע על ידי השערות לגילוי כח הנבראים בבחינת צמצום והסתר מעין חכמתו הסתומה:

והנה לגביה אפילו בבחינת ההתמשכות לבחינת כח הנבראים אין שינוי כלל כי אין צמצום מעלים לפניו כלל אבל לגבי המקבלים שנגלה כח העולמות והתחברותם בבחינת חיצוניות אזי יש מקום לטעות כשהולכים בשכלם ולבבם בערך החיצוניות הרי אדרבה בזה מנגדים לכחו יתברך המתמשך בהם לכח אחד:

וזה היה חטאם של עובדי הבעל כי הלכו אחרי כחו יתברך הנמשך בעולמות על פי חכמה הנמשך מצד העולמות בבחינת חיצוניות והמה כחות הנמשכים בבחינת בריאה שהמה על ידי שרים ומזלות אשר נמשך בהם כח התחברות והשפעת כל הנבראים אבל הוא בבחינת חיצוניות ורצו להמשיך עליהם השפעות חיצוניות מכחו יתברך בבחינת חיצוניות לכן אדרבא בזה היו מנגדים לכוונתו יתברך ויצאו כביכול מתחת רשות כחו יתברך בבחינת פלא כי שורש של ישראל אחוזים למעלה מן השרים כי ישראל עלו במחשבה.

וכן הוא בכלל כל מי שנמשך אחר חיצוניות תאות עולם הזה הגם שהכל הוא כחו יתברך אבל הוא היפוך רצונו וכוונתו ולא די שלא נגלה על ידי מעשיהם כחו יתברך אדרבה המה מנגדים לכחו יתברך. אבל כשישראל מטיבין מעשיהם ומבינים על ידי המשכה זו עצם יחודו ומייחדים אותו בביטול החיצוניות ומקשרים כל העולמות אליו יתברך בביטול רצונם ומסירת נפשם על ידי העבודה ותורה ומצות אז נגלה על ידי הכלים האלו עצם רצונו יתברך וממשיכים בזה כח עצמותו יתברך ובזה נגלה עצם כוונתו יתברך בהתגלות כחו יתברך אשר בזה נתגלו כל הטובות מטובו הגדול אשר מטבע הטוב להטיב להמשיך כחו יתברך בעצמותו על ידי כח העולמות. ולהיפוך חס ושלום כשהולכים אחר חיצוניות הוא היפוך הטוב ועל זה נאמר אסתירה פני מהם דהיינו שלא נתגלה כח עצם כוונתו ואדרבה הוא בהיפוך מהטוב אשר מצד עשיית הטוב הוא התגלות רצונו יתברך:

פרק לב

והנה בבחינה זו יש גם כן שני בחינות דהיינו בחינה אחת כשהולכין אחר החיצוניות ואין עושין היפוך רצונו ובחינה שניה כשעושין חס ושלום היפוך רצונו. ועל בחינת המשכתם והתדבקותם בבחינת חיצוניות על זה נאמר אסתירה פני מהם ומאמר הכתוב ויסתר פנים ומי ישורנו דהיינו שעוזב אותם תחת המקרים דהיינו כחו יתברך הנמשך בשבעים שרים ובכוכבים ומזלות כי באמת כל הנמשך בעולמות הכל הוא עצם כחו לבדו אפילו שבעים שרים וכוכבים ומזלות עצמם וכחם הכל הוא כחו לבדו וכל כח הנהגתם בכל פרטיהם הכל הוא כח עצמותו ברוך הוא על ידי כחו הפלא שהוא רצונו יתברך האמיתי אבל אל המקבלים לא יגיע כי אם מצד חיצוניותם כמשל מחכם הנזכר לעיל הממשיך בבחינת חיצוניות להמקבל הגם שאפילו בחיצוניות הכל הוא בדקדוק על פי כוונתו הפנימיות דייקא אבל המקבל טועה בדבר ומצד זה הוא היפוך כוונת הרב לכן לא יגיע אליו עצם השפעתו ואדרבא יגיעו ההיפוך: כן הוא כביכול בנמשל אשר מצד עצמותו אין שינוי כלל אפילו מצד העולמות והנהגתם הוא הכל על פי כח עצמותו באין הבדל אבל להמקבלים נעשה השינוי ואין מקבלים השפעת טובו הגדול מכחו יתברך ויש בזה החיצוניות עוד המשכה מזה שעוברין רצונו חס ושלום דהיינו שהולך אחר סטרא אחרא אשר הוא היפוך רצונו יתברך על זה נאמר תייסרך רעתך ועל זה נאמרו כל העונשין וכל הקללות שבתורה כי שני הבחינות המה כסותרים זה את זה כי ממאמר הכתוב אסתירה פני: ואנכי הסתר אסתיר פני מהם:

ואמר על כי אין אלה"י בקרבי מצאוני הרעות האלה נשמע שמצד הסתרת פניו בלבד אשר יעזבם תחת ממשלת השרים שהמה המקרים ממילא תגיעם כל הצרות אבל לא שיענישם בכוונה: ומהעונשין שבתורה והקללות נשמע שהוא כביכול יענשם בכוונה מאתו יתברך: אבל הם שני הבחינות המבוארים לעיל דהיינו כשאין עוברים רצונו בהיפוך ממש כי אם שנמשכו אחרי חיצוניות ההמשכה אז הוא עוזב אותם תחת המקרים כנזכר לעיל ועל זה נאמר אסתירה פני וכו' ועל כי אין אלה"י בקרבי דהיינו שאינם ממשיכין יחודו יתברך בחינת כחו הפלא אזי ממילא יגיע אליהם המנגד וההיפוך. אבל כשעוברין רצונו חס ושלום בפועל ממש אז יגיע להם העונשין ממש ולא חס ושלום שיהיו העונשין והרעות מכחו יתברך בבחינת פנימיותו חס ושלום כי מקרא מלא דבר הכתוב מפי עליון לא תצא הרעות ולא יגורך רע שלא יגור במגורך רע חס ושלום כי אם כח רצונו שלא יתמשך בהיפוך זהו המייסרו כמאמר הכתוב תייסרך רעתך: ותשלחם ביד פשעם: ותמוגנו ביד עווניו.

ויובן זה על פי משל מהאב המתמשך לבנו בערך קבלת שכלו בכדי להתחבר עמו ואמר לו שעל ידי בחינה זו יהיה לו התחברות עמו. וגם גילה לו ההיפוך מרצונו כי אם יעשה זה הדבר הוא היפוך מרצונו ויתרחק ממנו ויגיעהו הריחוק ויכשל בזה וכל ההמשכה זו הן בהתחברות עמו והן בהדבר אשר הוא נגד רצונו בהמשכה זו הכל רצון אחד אצל אביו שיתחבר לרצונו דהיינו מצד שישמור עצמו מההיפוך ויתחבר אליו על פי ההתחברות לעצם כוונתו על ידי זה יגיע לרצונו האמיתית בפנימיות והנה אצל אביו הכל הוא רצון אחד אפילו בהמשכתו בבחינת המנגד לרצונו הכל הוא רצונו האמיתי לטובת בנו נמצא אצל אביו הכל הוא כח אחד אבל אצל בנו לערך קבלתו הוא שני בחינות דהיינו ההתחברות והמנגד והנה כאשר נמשך על פי ההמשכה החיצוניות בבחינת ההתחברות אשר לא זהו עיקר כוונתו של אביו כי עיקר כוונתו היה שעל ידי החיצוניות הנמשך בערך קבלתו יעלה ויגיע לעצם כוונתו ואם הוא חכם ובא לכוונתו אזי מתחבר לעצם כוונתו של אביו ואז הוא עמו באחדות אחד: אבל כשהולך אחר שכלו בערך קטנות שכלו אזי יהיה הנהגתו על פי חיצוניות שלו ויכול להכשל בדבר כמבואר לעיל אבל כשעושה היפוך הרצון ממש אזי הוא היפוך ממש ומנגד וממילא באו לו כל העונשין אשר גילה אביו לו:

כן כביכול יובן למשכיל למעלה אשר בכח רצונו יתברך הוא רצון אחד פשוט שיתגלה אלה"ותו יתברך וכח יחודו בכל בחינות הדרגין ובכל סיטרין דהיינו אפילו מההיפוך בבחינת הסתר הדרגין שהם הסטרא אחרא שהוא כח המנגד אל רצונו יתברך יתהפך

גם כן ונכלל בכח רצונו זה מה דהוי ומה דעתיד למהוי אפילו בבחינת ההיפוך שיתגלה בו כח יחודו כי זהו עיקר הכוונה דווקא מצד החילוק הכל יתהפכו אליו יתברך והכל נמשך בהרצון הזה אבל חס ושלום שיהיה בכחו יתברך איזה מנגד חס ושלום לרצונו כי אם הכל רצון אחד פשוט שיהיה התגלות רצונו יתברך מכל צד אפילו מן ההיפוך כי זהו תכלית כוונתו יתברך שיהיה שולטנותיה עילא ותתא ומכל סטרין דייקא שיהיה התגלות כחו יתברך אפילו מן ההיפוך נמצא כח ההיפוך היה גם כן ברצונו אבל הכל הוא ברצון אחד הכולל בכח וכוונה אחת בבחינת פלא דהיינו כל עיקר כוונת רצונו יתברך הוא תכלית המכוון שיהיה תחיית המתים דהיינו בחינת המת שאין למטה הימנו ואף על פי כן יתגלה בו חיותו ובכח כוונתו הכל אחד מריש כל דרגין ועד תחתית כל דרגין וכן כל הרעות שהם ההיפוך יתהפכו להתגלות בהם עצם רצונו יתברך יש מהם על ידי התהפכות מרע לטוב ויש בהם על ידי סור מרע בבחינת לאכפייא בזה יתגלה עצם רצונו כמבואר בזוהר הקדוש ממשל הזונה ועיקר כוונתו יתברך הוא בבחינת הטוב וחס ושלום שיהיה בחינת היפוך בכחו כי אם הכל רצון אחד וכוונה אחת:

וזהו המבואר באדרא רבה יתיב על כורסייא דשביבין לאכפייא לון ופירש בעץ חיים שבחכמה סתימאה המה כל הדינין וכל שורש ק"ך צירופי אלקי"ם אך שבחכמה סתימאה המה נכפין דהיינו בחכמה שבכח רצונו יתברך הנקרא חכמה סתימאה כמבואר שם המה כל סדר הנהגות כל הכחות הנבראים אפילו בבחינת ההיפוך אבל המה נכפין שם כי שם אין התגלות כי אם כח אחד בבחינת פלא לא נודע מקומה כלל כמאמר הכתוב והוא ידע את מקומה.

אבל בכדי שיהיה התגלות בבחינת חילוקי הנבראים אז על ידי צמצומים הנזכרים לעיל ועל ידי בחינת השערות נגלה על ידי הצמצום הזה היפוך הדבר ומנגדו ממש הנמשכים מכח חכמתו הסתומה בכדי שיהיה התגלות לנבראים בבחינת גילוי ההיפוך בפועל בכדי להפכם לרצונו יתברך וכשהתחתונים עושים רצונו של מקום אזי אדרבא כל הקללות יתהפכו לברכה כי נגלה על ידיהם עצם כחו ויחודו מכל סטרין אבל חס ושלום כשהולכין אחרי החיצוניות סתם וכל שכן כשהולך אחרי החיצוניות הנתגלה בההיפוך אזי הוא מנגד ממש לכחו יתברך ועל זה נאמר תיסרך רעתך וחס ושלום אין הפגם מגיע אליו יתברך כי אם מצד המקבלים והם הם העונשין והקללות אשר מצד חיצוניותם המה עונשים וקללות ממש על פי כוונתו שיהיה המנגד ומסתיר היפוך המשכתו יתברך בבחינת יחודו אבל כשמטיבין מעשיהם אדרבא יתהפכו לברכה כנזכר לעיל ודי למבין והבן:

פרק לג

נמצא יש בזה שלשה הערכות אשר מצד עצם רצונו יתברך אין לך דבר שחוץ ממנו כביכול ולא סר כחו והשגחתו והתמשכותו בכל פרט דייקא ועל כן אין כל פרט הנפעל בעולם אשר לא נמשך מכחו כי אם הכל הוא מצד כחו יתברך והכל בכח אחד מעצם כחו והמשכתו בכל פרט בכוונה סתומה בכח נסתר והכל גלוי לפניו יתברך. אבל בבחינת התגלות הנבראים המה נפעלו בבחינת צמצום והסתר ואל המקבלים לא יגיע כי אם כפי מעשיהם אם מטיבין מעשיהם ומייחדים כל העולמות אליו יתברך על ידי מסירת נפשם אז יגלה אליהם פנימיות רצונו המלא מכל טוב ויתגלו עיני הוי"ה יתברך בבחינת עינא פקיחא דהיינו שיתגלה עצם כחו והשגחתו יתברך לטובה אשר אצלו נקרא עין אחת כמאמר הכתוב הנה עין הוי"ה אל יריאיו.

ואם לא חס ושלום דהיינו שהולך אחר החיצוניות אז נקרא עיני הוי"ה המה משוטטים בכל הארץ דהיינו מצד הצמצום שנקרא זעיר אנפין שם הוא שני עינים אחד מצד ימין ואחד מצד שמאל דהיינו בבחינת הצמצום עצמו יש שני בחינות השגחה אחד הוא שעל ידי זה יתגלה יחודו יתברך על ידי כח ההמשכה בבחינת חילוקי הנבראים בבחינת קישור הדרגין והתאחדותם וזה נקרא עין ימין וגם יש בבחינת השגחה להעלים ולהסתיר ולצמצם שיתגלה כח הדרגין בכל פרטיהם לפי קבלת המקבלים בבחינת סדר הנבראים בבחינת חיצוניותם וזה נקרא עין שמאל:

וכל הכוונה הוא כדי שעל ידי צמצום הזה יתגלה יחודו יתברך ואם מטיבין מעשיהם ומבטלים בחינת הצמצום והיש ליחודו יתברך אזי נאמר על זה עיני הוי"ה אל צדיקים דהיינו שמהפכים אפילו בחינת הצמצום להיות נגלה על ידי הצמצום יחודו יתברך וכמבואר לעיל בביאור דיקנא דזעיר אנפין דהיינו כשמהפכים חכמה הנמשך בעולמות להבין על ידי החכמה יחודו יתברך וכן על ידי החסד הנמשך בעולמות לאתדבקא ביה על ידי אהבה ועל ידי הגבורה הנמשך בעולמות להיות נגלה על ידי הצמצום יראתו יתברך אז הוא עיני הוי"ה אל צדיקים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה גדולים צדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים. וזהו ביטולם שמצד הדרגין אבל כשיעלו ויבאו ויגיעו לעצם ביטולו בלמעלה מהחכמה והבנה ויוצאים מגדרי כליהם באהבה רבה שלא מצד בחינת חיות הנגלה בעולמות כי אם לעצם רצונו יתברך מצד עצמותו לא מצד המשכתו יתברך בבחינת חכמה ובינה וחסד וגבורה הנמשכים בעולמות כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כי אם כלה שארי ולבבי מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין לבדו אז נגלה כח עצם השגחתו אשר לא נחית לצמצום ועל זה נאמר עין הוי"ה

אל יריאיו ואז מאיר ומתגלה פנים של אריך בפני הזעיר אנפין ומצחא דיליה אסתכל במצחא וחוטמא אתבסם ועיינין דיליה אסתחיין שלא בבחינת צמצום ואז נעשה אריך כמוהו דהיינו שיתגלה כח עצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו על ידי בחינת כלי הזעיר אנפין ואז נגלה עצם כוונתו בבחינת המשכתו לעולמות והתגלות זה הוא על ידי כח העולמות דוקא כי שלא בבחינת עולמות הלא רצונו יתברך אינו בערך גילוי כלל ואז כל המשכות המה למעלה מן הטבע ונגלו כל ההתגלות וההשפעות ממקור ההשפעה בבחינת רצונו יתברך:

וכשחס ושלום הולכים אחר חיצוניות ההמשכה ואפילו כשעושין רצונו כי אם שהוא שלא בכוונה בבחינת חיות אלקו"ת בבחינת יחודו כי אם שעושה בבחינת מצות אנשים מלומדה שהוא בבחינת חיצוניות ואינו מבין ומבטל כל רצונותיו בבחינת פנימיות כי אם כל מעשיו בבחינת חיצוניות כן הוא כביכול השגחתו יתברך עליהם בבחינת חיצוניות הנתגלה בבחינת חיצוניות העולמות אז כביכול מסתלק כח השגחתו יתברך עליהם לא בעצם חס ושלום כי אם אצל המקבלים נגלה כן שמקבלים מחוק הנקצב בעולם על ידי כחות ההסתרה הנמשכים בשרים כמבואר לעיל דהיינו שלא נגלה להמקבלים כח השגחתו כלל (הגם שבאמת הכל מכחו כנזכר לעיל כי באמת כל טבע הנבראים הנסדרים בטבע הכל הוא לכוונה ידועה בבחינת רצונו יתברך כי אם מצד ההסתרה נגלה בטבע בבחינת חיצוניות וכאשר יעלו ויבאו לאמיתות רצונו אזי ישיגו הטוב האמיתי כמו שהיה בימי שלמה המלך עליו השלום וכל זה הוא מצד המקבלים אבל אצלו יתברך הכל הוא בהשגחה פרטית) ואז נקרא בחינת שינה כביכול דהיינו שאינו נגלה על ידי כח העולמות השגחתו אבל כח השגחת רצונו לא סר חס ושלום ועל זה נאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ואז נאמר פקח עיניך וראה דהיינו על ידי התעוררות התשובה.

והערכה השלישית הוא כשחס ושלום ישראל עושין היפוך רצונו חס ושלום אז הוא העונשין והקללות והוא ממדת מלכותו יתברך המסתרת בבחינת יש ובחינת היפוך ממש כמו שכתוב רגליה יורדות היא הסתרה גמורה להתגלות בחינת ההיפוך אשר שרשו מעצם רצונו יתברך אשר לזה היה עיקר הכוונה לאכפייא ולהפכא אבל בכדי שיתגלה זה הוא על ידי מדת מלכותו המסתרת לכן שורש הצמצום וההסתר גדול מעלתו עד מאד אשר זהו עיקר הכוונה ולכן נקרא כתר מלכות וכד סלקת כו' אבל בבחינת הסתר כח זה הוא המעניש כנזכר לעיל וכמאמר הזוהר דאית רצועה לאלקאה חייביא ושביק רצועה בידא דאימא שהיא בחינת מלכותו יתברך ועל זה נאמר עיני הוי"ה המה משוטטים בכל הארץ לעשות דין בחייביא להשגיח על כל פרטי המעשים לענוש עליהם וכל זה

הוא מצד התגלות העולמות אבל בכחו יתברך הכל הוא כח אחד בבחינת רצונו יתברך וכאשר ישראל מטיבין מעשיהם לאכפייא סטרא אחרא ומהפכים חשוכא לנהורא בזה יתגלה עליהם עצמותו ביתר שאת בתוספות אור וגילוי יתירה מעצמות אין סוף ברוך הוא בבחינת תענוג ממש דהיינו שנמשך כביכול ברצונו הקדום תוספות המשכה בבחינת עתיק יומין כמשל הבן אשר מהפך רצונו אל רצון אביו מבחינת רצון ההיפוך אזי נמשך לאביו תענוג יותר מהרצון הנמשך אליו בעשייתו כן כביכול על ידי זה מוסיפים כחו בבחינת אין סוף ברצון הזה ודי למבין:

[18] **והנה** בזה יובן כל הבחינות המבוארים באדרא רבה אשר נראים כסותרים אשר פעם מבואר כי כאשר ישראל עושין רצונו ברוך הוא לא נגלה אלא עין אחת שהוא עינא דעתיקא והנה נאמר עיני הוי"ה אל צדיקים משמע אפילו לצדיקים שבודאי עושין רצונו הוא גם כן על ידי שתי עינים שהם בזעיר אנפין. ופעם מבואר כד עינא חיורא אתגלייא אז אסתחיין עייניו דזעיר אנפין כמו שכתוב עיניו כיונים על אפיקי מים רוחצות בחלב דאסתחיין מאדמימותיהם וזה משמע אפילו כד עינא דעתיקא אתגלייא שהוא בחינת עין אחת אף על פי כן ההשגחה על ידי שתי עינים דזעיר אנפין רק שאסתחיין וכן בהיפוך מבואר שכשאין עושין רצונו חס ושלום אז הוא בבחינת שינה ופעם מבואר שכל הדינין מהעייניו כמו שכתוב שבעה אלה עיני הוי"ה המה משוטטים בכל הארץ גם זה נראה כסותר כי על פי הביאור שכשאין עושין רצונו הוא בחינת שינה שהוא הסתלקות השגחתו יתברך ועוזב אותנו תחת המקרים ופעם מבואר שכשאין עושין רצונו אדרבה משגיח דייקא עליהם לעשות דין כמו שכתוב שבעה אלה כו' כנזכר לעיל וגם פעם מבואר דאית פקיחותא דעייניו לטב ואית פקיחותא דעייניו לביש ופעם מבואר דאית גבינין דמכסיין על עייניו וזהו לא שינה ולא פקיחותא כי אם שהגבינין מסתירים ומכסיין על עייניו: **אבל** על פי כל המבואר לעיל יבא הכל על נכון כי מה שכתוב עין הוי"ה אל יריאיו הוא כאשר הביטול הוא למעלה משכל והבנה באהבה רבה שלמעלה מהטעם ודעת על ידי הביטול הזה אשר למעלה מן הכלים כנזכר לעיל אשר על כן לא נתגלה על ידי הביטול הזה כי אם כחו לבדו בלי הסתר בבחינת השגחה אחת מעצמותו ברוך הוא: אך הגם שנתגלה רצונו ברוך הוא מצד כחו לבדו אף על פי כן ההשגחה הזאת עיקר התגלותה הוא על ידי עייניו דזעיר אנפין כי עצם השגחתו אינה בבחינת גילוי כלל כי אם על ידי התגלות כחו לבדו אז אסתחיין עיני הזעיר אנפין דהיינו ההשגחה הנגלית נתחלקת לשני בחינות השגחות דהיינו בבחינת המשכתו בבחינת יחודו ובבחינת צמצום ושני ההשגחות הכל הוא בבחינת אתבסמות בבחינת תענוג למשל כשאב מצמצם רצונו לבנו לפי ערך שכלו מוכרח להיות בבחינת צמצום זה שני בחינות אחד לצמצם שלא יתגלה עצם כוונתו כי אם יגלה אז לא יהיה כח בבנו לקבל ובחינה השנייה הוא להמשיך על ידי הצמצום הזה רצונו והנה ברצונו הוא הכל אחד כי כל עיקר רצונו שיתגלה רצונו אפילו בערך בנו דייקא: והנה כשבנו עושה רצונו דהיינו שמבטל רצונו שלא בערך המשכתו אליו כי אם שביטולו לרצון אביו מצד עצם אביו הלא לא נגלה מכח אביו אלא רצון אחד אבל לבנו נתגלה שני ההשגחות אבל בשני השגחות הנזכרים לעיל אפילו בבחינת צמצום משגיחים עליו בעין יפה ומקבל תענוג גם כן מהצמצום דהיינו מזה שאפילו בבחינת שכלו של בנו לפי ערכו נעשה רצונו נמצא משגיח עליו בעין יפה אפילו מצד הצמצום מצד התגלות אמיתות רצונו והשגחתו בבחינת השגחה אחת שהוא רצונו: אבל כשאין עושה רצונו מהביטול לגמרי כי אם לפי ההתחברות אזי ההשגחה עליו בדין ודקדוק אפילו בבחינת המשכת חסדו והתחברותו עמו והוא הכל בדין דייקא שלא יסור מההתחברות: כן הוא כשישראל עושין רצונו בביטול עצמי הרי לא נגלה כי אם רצונו בבחינת הטוב מצד העצם אשר הוא כח אחד לבד ואז ההמשכה בבחינת התגלות הזאת לבחינת הזעיר אנפין שהוא בבחינת יחוד העולמות אשר בבחינת עיני זעיר אנפין המה שני מיני השגחות כמבואר לעיל אסתחיין עיני דזעיר אנפין שהוא השגחתו יתברך אפילו מצד צמצום הדרגין דהיינו להסתיר שיהיה נגלה בערך העולמות הוא גם כן התגלות לטוב בבחינת תענוג דהיינו כביכול שמקבל תענוג מבחינת הצמצום דייקא ואז נגלה השגחתו לטוב אפילו מצד הצמצום בבחינת העולמות: ואם אין ביטולם אלא מצד המדות ומצד שכל והבנה מצד הדרגין אז נאמר עיני הוי"ה אל צדיקים דהיינו אפילו מצד הצמצום הוא לטוב אבל אף על פי כן נקראו אדומים דהיינו השגחתו בדין שיהיה השגחה בבחינת

דקדוק וצמצום דהיינו שלא יסורו ימין ושמאל ושיהיה נגלה מצד השגחתו התגלותו יתברך והתדבקותו מצד הדרגין שהן מצד חכמה ובינה ומדות שבבחינת עולמות ושיהיה דוקא באופן זה על פי חכמה והבנה והתהפכות המדות בבחינת אהבה וידאה דוקא ושלא יהיה אהבה להיפוך כו': וכאשר אין עושין רצונו של מקום אפילו בבחינה זו כי אם שהולך אחר שרירות לבו בבחינת חיצוניות ההמשכה בבחינת התחברות מצד היש דהיינו שגם עבודתו וביטולו להוי"ה הוא מצד חיצוניות בלי אהבה ויראה אז נקרא בחינת שינה כנזכר לעיל שהוא הסתלקות השגחתו בבחינת אסתירה פני כנזכר לעיל ואם חס ושלום עוברין רצונו לגמרי אז נאמר עיני הוי"ה המה משוטטים בכל הארץ דווקא לעשות דין: **וכל** הבחינות אלו נכללין ברצונו יתברך בבחינת חכמה סתימאה שבו כי עיקר כוונת רצונו יתברך הוא כדי שיתגלה אלקו"תו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ושיהיה נגלה אלקו"תו עילא ותתא ומכל סטרין דייקא: והנה ברצונו יתברך שהוא בחינת שלימותא דכולא כולל הכל ברצון אחד כל מה דהוה ועתיד למהוי הכל ברצון אחד פשוט מצד שלימותו יתברך כנזכר לעיל אשר מטבע השלימות שיהיו כל הבחינות אצלו בהשואה כמשל מהחכם שכל מה שחכמתו יותר יכול להשוות כל הבחינות בחכמתו לאחדים אבל בכח שכלו הכל הוא אחד: כך הוא כביכול בכח רצונו נכלל מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בהשואה גמורה כל דבר והיפוכו מצד שלימותו הרב ואיך הם בכחו בבחינת רצונו לא ידיעא ולכן נקרא פלא שהוא למעלה מהשכלה אבל בכדי שיתגלה שלימותו יתברך בבחינת רצונו מוכרח להיות הצמצום שיתגלה בחינת עילא ובחינת תתא גם יתגלו כל הסטרין וגם יהיה נגלה סטרא אחרא כדי לאכפייא ולאהפכא חשוכא לנהורא שאין כן אם לזה היה הרצון מאתו יתברך שלא יהיה ההיפוך ויתהפך הכל לרצונו. וגם בזה היה רצונו יתברך בבחינת לאכפייא כי בזה נגלה עצמותו יותר שאין עוד מלבדו דהיינו שאפילו יהיה רצון אחר יסור מזה אשר מההיפוך נגלה יותר האמת כמשל שאין חידוש כאשר הבן בטל אל אביו מהתגלותו אליו והתחברותו עמו אבל בזה יגלה יותר רצון אמיתי של בנו כשהוא רחוק מאביו ויש לו אופן אחר ורצון אחר אף על פי כן מבטל רצונו בזה נגלה אמיתיות חפצו ורצונו אל אביו: וכן הוא כביכול בזה יגלה יותר עצם שלימותו מהסתרתו יתברך אשר נגלה ההיפוך וסטרא אחרא ואף על פי כן יבטלו לרצונו יתברך בזה נגלה יותר אמיתיות המכוון: וכמאמר הזוהר הקדוש כד אתכפיא סטרא אחרא אסתליק יקרא דקודשא בריך הוא נמצא מוכרח היה כביכול בבחינת הצמצום שיהיה נגלה ההיפוך והכל הוא מצד רצונו יתברך בבחינת רצון אחד וכדי לסור מההיפוך מוכרח להיות הצמצום בעונשים ואזהרות והעונשים הכל הוא על פי צמצום אבל בעצם רצונו הכל הוא כוונה אחת ורצון אחד פשוט אבל בכדי שיתגלה רצונו יתברך היו הצמצומים האלו: **והנה** בכדי שיתגלה רצונו יתברך מוכרח להיות ארבעה בחינות דהיינו בחינה אחת לסור מהיפוך הגמור שהוא היפוך רצונו יתברך ושניה הוא לקבל עליו עול מלכות שמים לעשות רצונו ולידע בכלל שהוא הבורא והיוצר וממנו יתברך נפעלו כל הנפעלים: ובחינה השלישית הוא לייחד כל הנפעלים אליו יתברך ולהביט בפנימיות העולמות אשר כחו יתברך בכל הנפעלים ביחודא חד ועל ידי זה יגיע לו אהבתו יתברך לדבקה בו שלא יהיה בבחינת נפרד כי אם לדבקה בו יתברך ולאהפכא חשוכא לנהורא אפילו בבחינות גשמיים כמו באכילה לא להביט בחיצוניות כי אם בפנימיות וכן בכל דבר לבטל החיצוניות ולהפכו בבחינת פנימיותו ובחינה זו נקרא בחינת צדיק ובחינה הרביעית הוא שלא להביט בחיצוניות כלל כי אם ליבטל אליו יתברך מצד שהוא מקורא ושרשא דכולא שהוא למעלה מן העולמות שלא יהיו העולמות תופסים מקום כלל כי הגם שבחינה השלישית הוא גם כן לדבקה בו אבל הוא על ידי בחינת התגלות העולמות להפכם אליו יתברך אבל באמת כד תסתכל תראה שהכל הוא לבדו יתברך כמאמר דוד המלך עליו השלום מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי מצד אמיתותו יתברך לבדו לכן ההתגלות הוא לפי מעשה בני אדם אם חס ושלום עושין היפוך רצונו אז נגלה עליהם העונשין שהיא רצועה לאלקאה ואז נאמר עיני הוי"ה המה משוטטים וכו'. ואם אין עושים היפוך רצונו ואפילו עושין רצונו כי אם שעושין בבחינת חיצוניות ואינן מבטלים החיצוניות בבחינת יחוד בבחינת אהבה ויראה אז נקרא בחינת שינה והסתר ועוזב אותם תחת המקרים כפי הנהגתם בבחינת חצוניות שהם בחינות הצמצומים בשרים ומזלות אבל כשמיחדים ומהפכים חשוכא לנהורא אז כביכול השגחתו עליהם בבחינת פנימיות יחודו אבל התגלותו יתברך הוא גם כן על ידי הכלים אבל הוא לטוב לשומרם מההיפוך וזה נקרא עיני הוי"ה אל צדיקים דהיינו להיות השגחתו יתברך אפילו בבחינת ההיפוך לשמרם להפך מדת הדין למדת הרחמים אבל כשביטולם הוא מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הכלים אז נקרא עין הוי"ה אל יראיו דהיינו השגחה אחת בלי שום הסתר ובהשגחה זו כל הקללות יהפכו לברכה והן הצדיקים הגדולים המשנים סדרי בראשית כמו הנס דקריעת ים סוף וכמו מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידליק מצד ביטולם למקורא ושרשא דכולא אשר שם אין הכלים מסתירים: **והנה** כל אלו הבחינות המה הכל מצד ההסתרה כאשר הוא לגבי דידן אבל לגביה יתברך אשר אין צמצום והסתר מעלים לפניו הכל הוא רצון אחד פשוט כמבואר לעיל מאמר האידרא רבה יתיב על כורסייא דשביבין לאכפייא לון אשר בחכמה סתימאה כל הגבורות ודינין ואפילו סטרא אחרא בכלל אך שמה הם נכפין ולא יגורך רע כו' כי הכל רצון אחד פשוט כולל כל הבחינות בכח אחד פשוט שהוא לגלות שלימותו יתברך אשר בכח גילוי השלימות נכלל כל מה דהוה ומה

דעתיד למהוי כי אין בבחינת גילוי השלימות כל הפרטים כי כל גילוי נגלה מן ההיפוך והיפוך השלימות הוא החסרון והסתרת הדרגין ומצד החסרון נגלה השלימות כמאמר הכתוב כיתרון האור מן החושך גם נכלל בבחינת השלימות עילא ותתא וארבע סטרין כי על ידי זה נגלה שלימותו על ידי יחודם האמיתי גם נכלל בכח השלימות הזה אפילו סטרא אחרא דהיינו שעל ידי הפיכת סטרא אחרא ועל ידי כפיית הסטרא אחרא לקדושה בזה יגלה יותר שלימותו יתברך אשר אין עוד מלבדו וגילוי הזה בבחינת אין עוד הוא דווקא על ידי בחינת סטרא אחרא האומרת אני ואפסי עוד וכשמייחדין ומהפכים חשוכא לנהורא ועל ידי כפיית הסטרא אחרא אזי נגלה שלימותו יתברך בבחינת אין עוד נמצא מוכרח להיות בכח הרצון הזה כל הבחינות ואפילו סטרא אחרא אבל הכל הוא רצון אחד פשוט וזהו המבואר בעץ חיים שבבחינת חכמה סתימאה הוא כל הדינין ואפילו סטרא אחרא אבל שם המה נכפין כי הכל הוא רצון אחד פשוט רק כל סדרי הנבראים בכל הפרטים המבואריים לעיל מוכרח להיות בחכמה שברצון הזה דהיינו המכוון שברצון הזה אבל החכמה הזאת היא סתימא דלא אתפתחא וזהו יתיב על כורסייא דשביבין לאכפייא לון וכרסייא דשביבין הם ק"ך צירופי אלקי"ם הכלולים בחכמה סתימאה שמהצרופים אלו המה כל התגלות העולמות כידוע שהם כל הצמצומים הן התגלות יחודו יתברך על ידי בחינות הסטרין והדרגין והן בבחינת ההיפוך הוא כפיית והפיכת הסטרא אחרא לכן יונקים מהם סטרא אחרא כידוע מהמ"ח צירופים שנקראו אדמת בני חם שמהם יונקים החיצונים הנקראים אלקי"ם אחרים והכוונה הוא בכדי שעל ידי צמצום הזה בבחינת ההיפוך יתגלה שלימותו נמצא בבחינת כוונת רצונו יתברך הנקרא חכמה סתימאה שם המה שורש הק"ך צירופים הנזכרים לעיל והם נקראים כורסייא דשביבין אבל הוא יתיב לאכפייא לון דהיינו רצונו יתברך שנקרא בחינת עתיקא כי שם המה הכל עצם אחד והם שם בבחינת סתום והתגלות הק"ך צירופים אלו הוא על ידי הבינה עילאה דהיינו כשנתגלה רצונו יתברך בבחינת הבנה איך לגלות שלימות רצונו יתברך ובבחינת בינה הוא התגלות כוחם של הצירופים האלו שהוא התגלות הבנת הרצון הזה הכולל הכל וכמו למשל בהבדל באדם אשר עצם רצונו שבנפשו ראשית גילוי רצונו הוא בבינה שמבין כל אופני ופרטי הרצון והמכוון שברצונו והשלמתו בכל הפרטים על ידי כח החכמה שהוא כח המשכיל הנמשך גם כן מחכמה סתימאה שברצונו ככה כח שלימותו יתברך שנקרא ברצונו יתברך הנקרא חכמה סתימאה שהוא כח אחד בלבד כמבואר לעיל כן התכללותם של כל סדרי הנבראים הנכללים במוח הזה גם כן לכח אחד בלבד שאין להעריך בבחינת חכמה סתימאה שום הבנה כי אינו בערך הבנה כלל כידוע שהוא מוחא דלא אתפליג לתלת דהיינו שאינם בערך הבנה כלל הגם שכל הפרטים נכללו במוח הזה אף על פי כן התכללותם הוא שלא על פי הבנה כי אם באופן שלא ידיעא כלל כי ברצון הוא פלא אינו בבחינת הבנה כלל כי אם הערכת כח הבנתם שיהיו בבחינת מקור להתגלות הבינה הם בחינת אבא ואימא שהם חכמה ובינה שהם נקראים אבא ואימא שהם מקור לכל התגלות הנבראים הנובעים מחכמה סתימאה זו על ידי בחינת מזלות שהם השערות שכל חכמת והבנת הנבראים המה נקראים כמו שערות לגבי עצמות רצונו יתברך המושלל מחכמה והבנה כלל אשר לזה נקרא חכמה סתימאה וכמבואר לעיל בביאור החכמה סתימאה והשערות אבל הגם שמבואר שהתגלות זאת הוא על ידי חכמה ובינה לא תעריך חס ושלום חכמה ובינה כמשמעו כפשוטו כי חס ושלום להעריך אצלו יתברך חכמה ובינה מצד עצמותו יתברך כי אם הערכת חכמה ובינה הוא בבחינת אצילות שהוא מסטרא דנבראים והחכמה והבינה הזאת אינם נערכים בבחינת אצילות כי אם שהם שורש ומקור להמשכת כל חילוקי דרגין ופרטי וסדר הנבראים הכלולים ברצונו יתברך כנזכר לעיל להביאם לידי פועל סדרי האצילות שהוא חכמה ובינה דזעיר אנפין שנתגלו בבחינת גילוי חכמה והבנה בפועל ממש בחכמת ובינת הנבראים אשר הוא החכם והמבין וכמבואר לעיל שרשם של חכמה ובינה דזעיר אנפין והמשכתם מכח רצונו יתברך מבחינת חכמה סתימאה אשר אינם בגדר חכמה והבנה כלל הם הם נקראים חכמה ובינה שהם אבא ואימא ולכן חכמה ובינה האלו לא נתפלגו לא לנתיבות ולא לשערים כי המה הכל כח אחד בלבד הכולל כל פרטי ההתגלות הנמשכים מכח עצמותו יתברך וכחות האלו שהם חכמה ובינה הם המולידים כל פרטי חכמת והבנת הנבראים הנקראים בשם חכמה ובינה דזעיר אנפין בבחינת הולדה מכחם הסתום אשר בכחם זה כלולים כל חכמת הנבראים בהעלם כעצמים בבטן המלאה אשר מצד רצונו יתברך וחכמתו הסתומה אין לתאר חכמת ובינת בחינות הנבראים אפילו בבחינת העלם מאחר שאינו בערך חכמה והבנה כלל ואין נערך בערך חכמה כלל כמו למשל שאין לומר על דומם גשמי שהוא נעלם בשכל מאחר שאינו בגדר אחד כלל ככה ויתר על כן אין לתאר סדר חכמות ובינות של בחינות נבראים בכוחו יתברך בבחינת רצונו וחכמתו אשר אינו בערך התחלקות כלל כי אם מחמת שעיקר רצונו וחכמתו הסתומה לגלות שלימותו יתברך נמצא מוכרח להיות כל סדרי השלימות בכח הזה אבל איך הוא ובאיזה אופן המה בכח הזה לא ידיעא כלל ועל זה נאמר ונעלמה מעין כל חי כו' לכן אין לתאר אליו חכמה ובינה הגלויים הנמשך בנבראים שהם נקראים חכמה ובינה דזעיר אנפין אפילו בבחינת העלם: **והנה** לכל דבר הנגלה מוכרח להיות שורש ומקור לכן מוכרח להיות מקור להחכמה והבינה והמקור הזה הם החכמה ובינה הנמשכים ממוחא סתימאה והם הממצעים בין חכמה סתימאה להתגלות חכמת הנבראים כמו בכלל האצילות כתר הוא ממוצע בין

מאציל לנאצלים כן אבא ואימא המה ממוצעים בין מקור סדרי הנבראים הכלולים בכח רצונו וחכמתו ובין התגלות חכמת הנבראים והם הם אבא ואימא שהמה המולידים כל האצילות ולכן מהם נולד זעיר אנפין ומהם כל המוחין שלו כידוע וכח חכמה ובינה שהם שורש המשכתם הוא על ידי המזלות דהיינו מצד שאין לתאר אצלו יתברך מצד עצמותו ערך חכמה ובינה כלל מצד המשכה כי אם בבחינת נביעה שנובע מעצמותו באופן אשר לא נודע כלל לכן כח זה נקרא מזלות וכל שפע התגלות סדר הנבראים וחכמתם ובינתם הכל הם על ידי מזלות האלו ועל אלו נאמר והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה וכחדא נפקין וכחדא שריין ושורש נביעו זה הוא מעצמותו יתברך אשר אינו בערך המשכה כלל אשר כל יכול וכידוע כי כל הממוצע הגם שבגילוי הוא בבחינת ממוצע בין העליון לתחתון ולכן בחינה העליונה גדול במעלה מהממוצע אבל שורש המיצוע הוא נמשך ממקום גבוה יותר דהיינו משורש שני המעלות אשר בשורשם העליון והתחתון הם בבחינה אחת לכן בכחו לחבר שני הדרגין ודי למבין והבן ולכן בכח הבינה זו נכללין שורש ק"ך צירופי אלקי"ם ועצם התגלותם הוא בבינת זעיר אנפין ששם הוא הבנת סדר הנבראים ועל בינה זו נאמר דינין מתערין מינה דהיינו כי בבינה זו המה הבנת כל פרטי סדר הנבראים ואפילו כחות הסטרא אחרא שם יניקתם מבחינת אחוריים דבינה אשר בבחינת אחוריים המה הק"ך צירופי אלקי"ם כמבואר בעץ חיים היינו כי בבחינת בינה זו נגלה כח שלימותו יתברך בבחינת התגלות כח שלימותו על ידי בחינת התחלקות הדרגין ואף על פי כן יהיה אחד בהם בכל הפרטים אפילו מצד ההיפוך נמצא פנימיות הבינה הוא התגלות כח שלימותו יתברך אך מצד שאי אפשר להתגלות שלימותו כי אם על ידי בחינת ההיפוך לכן מוכרח להיות בבינה הזאת כל פרטי אופני הנבראים בכל הבחינות אפילו מצד ההיפוך והם הק"ך צירופים של אלקי"ם. והנה מצד שעיקר הכוונה הוא גילוי שלימותו יתברך וסדרי הנבראים הם הטפל שעל ידם יהיה התגלות שלימותו נמצא כח סדרי הנבראים המה נקראים אחוריים דבינה: **והנה** בבחינת בינה בבחינת אצילות כאשר הם אצלו יתברך הכל הוא כח אחד ואפילו כח הנבראים וסדרם הכל אחד ביחודא חד לכן חס ושלום לומר אצלו יתברך איזה התחלקות כלל כי אם מצד הבינה שעל ידי הבינה בבחינת הבנה מוציא מכח אל הפועל כוונתו יתברך ומבחינת הבנה זו נסתעפו הצמצומים והדינים בבריאה יצירה עשיה אבל לא בבחינת הבינה עצמה אפילו מצד האחוריים שהמה הצירופים הכל המה ביחודא חד בלי שום צמצום ולכן נאמר דינין מתערין מינה דייקא אבל לא שיהיה אצלו דינים והתחלקות חס ושלום כי אצלו באמת הכל הוא כח אחד והתעוררות הדינים האלו ויניקותם הם ממ"ח צירופי אלקי"ם התחתונים כי ע"ב צירופים העליונים המה כח הדרגין הנגלים בבחינת יחוד איך שיהיו הדרגין מתייחדים ביחודא חד והמ"ח צירופים התחתונים המכוון הוא איך יהיה גילוי שלימותו על ידי בחינת ההיפוך שהוא היש הגמור והסטרא אחרא ולכן יונקים מהצירופים האלו היש והסטרא אחרא ולא שיהיה חס ושלום הצירופים בעצמם איזה דינין והתחלקות כי אצלו יתברך הכל הוא התגלות אחד כי אם מצד כח התגלות שלימותו הנגלה בבינה דהיינו בבחינת הבנה איך להוציא אל הפועל התגלות שלימותו בבחינת זעיר אנפין נקרא בינה שבזעיר אנפין כי בחינת זעיר אנפין הוא כח כל התחלקות בחינת הדרגין בבחינת נבראים כאשר נערכין בבחינת אצילות דהיינו אצלו יתברך כמבואר כשערים הקודמים שהוא בחינת התנהגות העולמות הן לחסד הן לגבורה וכו' ובינה שבו הוא באיזה אופן יהיו נמשכים כח שלימותו יתברך מכל סטרין שהוא המה הק"ך צירופי אלקי"ם וכח הבנת הצמצומים אלו המה בבינה והתגלותם בפועל הוא כאשר נגלו לבריאה יצירה עשיה ומסתיימין בסוף עשיה בבחינת קדושה דהיינו ביטול של כל הנבראים בבחינת כל אחד ואחד בפרטיהם והם נקראים אלקי"ם קדושים מצד ביטולם ומהם יונקים הסטרא אחרא הנקראים אלקי"ם אחרים דהיינו גילוי היש לנפרד להיות נגלה לנפרד גמור בכדי לאכפיים ולהפכם ויניקתם של אלקי"ם אחרים הוא מהמ"ח צירופים אלו מצד זה נגלה כח הסטרא אחרא בבריאה יצירה עשיה מצד צמצום והסתרה איך שהם לגבי דידן בכדי שיתגלה כח היש בפועל ממש לכן יונקים מהן דייקא ועל זה נאמר דינין מתערין מינה שהוא התעוררות בלבד להיות צמצום בבחינת היש אבל מצד הבינה עצמה הכל הוא טוב העצמי ודי למבין כמבואר לעיל שאצלו אין שינוי כי אם מסיטרא דילן שניא ואפילו אחר התפשטותם של הצירופים בבריאה יצירה עשיה מצד אמיתותם המה הכל בבחינת קדושה כי אם שמהם יונקים אלקי"ם אחרים ומכח בינה זו נמשכים מדות דזעיר אנפין שהם חסד וגבורה שהמה כלים לצמצם בבחינת נבראים להסתיר אור עצמותו יתברך להיות נגלה בבחינת הנבראים ממש ושם הוא התגלות הטוב ורע בבחינת ענפין מתפרדין בבחינת בריאה יצירה עשיה דהיינו שיהיה נגלה הטוב בפני עצמו בבחינת יחוד הזעיר אנפין וזה נקרא חסד דזעיר אנפין ובחינת גבורה היא התגלות יחודו על ידי ההסתרה וההיפוך לכן שורשם של הדינין והסטרא אחרא הוא מבחינת הגבורה. וכל זה ההערכה הכל הוא מסטרא דנבראים ובחינת הטוב והחסד הנגלה בנבראים כפי הערכתינו בכחו יתברך נקרא חסד דאצילות ובחינת הצמצום והסתרה וההיפוך נקרא גבורה רזעיר אנפין אבל אצלו יתברך הכל הוא כח אחד לבדו אך מצד שעיקר בנין והנהגת עולמות הוא על ידי חסד וגבורה אשר חסד הוא המשכת אלקו"תו יתברך וגבורה היא צמצום אלקו"תו לכן מהחזה ולמטה ששם הם התגלות החסדים וגבורות בצאתם מיסוד אימא נקרא עץ הדעת טוב ורע אבל מצד בינה כשהחסד וגבורה המה בבחינת בינה אין להעריך שם טוב ורע כלל כי

בבינה הוא התגלות עיקר המכוון שהוא הכל טוב וחסד כמשל אב אצל בנו אשר במחשבתו ובינתו אינו מתבונן כי אם טובת בנו באיזה אופן יהיה והכל טוב אך מצד המשכתו אליו מתמשך אליו בבחינת חסד וגם כן בבחינת דין לכן בגילוי אליו נתגלה שני הפכים אבל בבחינתו הוא הכל טוב. כן הוא כביכול כי מצד המשכתו לעולמות שהוא על פי חסד וגבורה נקרא עץ הדעת טוב ורע שמצד חסד וגבורה משך בעולמות טוב ורע אבל בבחינת בינה הכל טוב ולכן נקרא דינין מתערין מינה אבל בינה בעצמה היא רחמים כי אם החסד וגבורה בצאתם מיסוד אימא נקרא עץ הדעת טוב ורע דהיינו ששם נגלה כח העולמות והכל הוא מצד העולמות מוכרחים אנחנו להעריך כן אבל לא מצד כחו יתברך בעצמותו כי הוא זעיר אנפין הוא עתיקא בלי שינוי כלל ומסטרא דילן שניא כמבואר לעיל וכל הגילויים הנזכרים לעיל הן מצד בינה והן מצד חסד וגבורה הכל הוא על ידי מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון לצמצם בבחינת נבראים מסיטרא דילהון כמבואר לעיל והיא המולדת כל הבחינות המבוארים לגלותם לבריאה יצירה עשיה בפועל ממש להיות נגלים ליש לכן נקראת אימא תתאה דהיינו שמקבלת כל הכחות אשר אצלו יתברך הוא הכל כח אחד ועל ידי מדת מלכותו יהיה נגלה כל פרט בבחינת התגלות גמורה והיא המוציאה מכח אל הפועל דהיינו גילוי שלימותו יתברך שבכח רצונו יתברך והיא נקראת תרעא לאעלא ובה נאלין ובה נפקין כי מדה זו היא כח הגילוי שבאין סוף ברוך הוא להוציא לשלימות פעולותיו: והנה כח הגילוי הזה הוא גם כן עצמותו ברוך הוא בלי שום חילוק ופירוד כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא אך מצד שהכח הזה עיקרו הוא לגלות נמצא כל כחות הנבראים כלולים ונעלמים בכח הזה כעצמים בבטן המלאה ובחינתה היא בחינת המיצוע שבין אצילות שהם כחות הנבראים כאשר הם בכחו יתברך לבין בחינות הנבראים שנתגלו בבריאה יצירה עשיה כמו שאימא עילאה היא בחינת ממוצע בין חכמה סתימאה שבכתר לבין חכמה ובינה דזעיר אנפין שהוא בחינת האצילות לכן שורשה מאוד נעלה כמבואר לעיל שכל הממוצעים שורשם הוא גבוה במעלה מאוד לכן עלייתה עד אימא עילאה ולפעמים עד הכתר ולפעמים עד אין סוף ברוך הוא ובה נשלם בפועל התגלות שלימותו יתברך מחמת כחו הנשגב מכל רעיון כל יכול להתגלות בבחינת נבראים ודי למבין לכן על ידה נתגלו כל הכחות שעלה ברצונו ולכן נקראת כתר מלכות כי היא המשלמת הרצון ועל ידה נגלה רצונו יתברך וחכמתו הסתומה ולכן בבחינתה נתגלה אפילו בחינת סטרא אחרא להיות נגלה כח אחר ההיפוך והמנגד לפועל ממש כמאמר הכתוב רגליה יורדות כו' ומלכותו בכל משלה ולכן נקראת עץ הדעת טוב ורע כי על ידה הוא גילוי הטוב והרע בפועל כי בבחינת חזה רזעיר אנפין הגם שמשם מתחיל עץ הדעת טוב ורע הוא הטעם כי משם מעריכין התגלות החסד וגבורה אשר מהם הוא ההתגלות טוב ורע אבל אינו בערך גילוי כלל חס ושלום לתאר באצילות רע מאחר שהכל הוא כחו יתברך לבדו כי אם משם יניקת עץ הדעת אבל על ידי מלכותו יתברך הרי נגלה הטוב והרע בפועל ממש מסיטרא דנבראים מצד הצמצום וההסתר ולכן מצד עצמותו הכל הוא כח אחד מיוחד בעצמותו ברוך הוא כנזכר לעיל אבל על ידי ההסתרה נגלה כח ההיפוך בבחינת עונש ועוד זאת שגם כח העונש היה בכח הרצון הזה כי על ידי העונש נגלה יותר שלימותו יתברך כמאמר וכל הקללות יהפכו לברכה וכאשר ידוע שמהקללות שבתורה יהיה גילוי עצם השלימות והטוב אשר מצד הטוב בעצם לא היה יכול להתגלות נגלה דווקא בההיפוך אם מטעם הכתוב אודך הוי"ה כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני כמו למשל אב המכה בנו מתעורר אצלו אהבה וחמלה יתירה אחר כך ביתר שאת ויתר עז וגם עוד טעם שבמכה עצמה נגלה עצם חפצו ורצונו אצל בנו עד שמסלק טבעית אהבתו להיות אכזר עליו ובזה נגלה עצם הטוב להטיב באמיתיות חפצו מה שלא נגלה על ידי הטוב אם מצד הבן בזה נגלה אצל הבן ביתר שאת התקשרותו לאביו ויש עוד כמה טעמים כן כביכול על ידי אזהרות ועונשין בזה נגלה עצם רצונו הקדום באמיתיותו וגם על ידי זה מתעורר כביכול מאמיתות שלימותו יתברך גילויים יתירים ורחמים רבים וגם מזה נתגלה בתחתונים נקודת הלב שלמעלה מן הטעם והדעת נמצא מוכרח להיות בכח הרצון הזה אפילו בחינת העונש דהיינו בכח גילוי שלימותו יתברך אך הגם שהכל הוא בכח רצונו יתברך אבל אף על פי כן הכל הוא כח אחד בהשתוות גמורה באופן אשר לא יושג ולא יוכר כי כל אלו הבחינות הן בבחינת אריך אנפין וחכמה סתימאה ואבא ואמא וחכמה ובינה דזעיר אנפין וחסד וגבורה כל ההערכות האלו המה מסטרא דנבראים מאחר שנגלו בבחינת הנבראים מוכרחים אנו לתאר כל הבחינות דהיינו שאנו מוכרחים לתאר לו רצון וחכמה סתימאה ואבא ואמא וכו' אבל אצלו יתברך הכל הוא כח אחד שהוא שלימותו יתברך הגם שבודאי כל הכחות האלו הם בכחו יתברך אך באופן שלא ידיעא וכל הגילוי הוא על ידי מדת מלכותו יתברך הן מסטרא דלעילא נקרא בה נפקין דהיינו שעל ידה הוא גילוי כל הכחות ומסטרא דתתאין נקרא בה עאלין כי כל עבודת התחתונים הוא על ידי בחינת מלכותו וכל חילוקי הדרגין שבעבודה הכל הוא על ידי מדה זו שהיא בחינת הסתרה ודמיון כי בבחינת כחו יתברך בעצמו שלא בבחינת גילוי אין בזה שום תפיסה והשגה כלל ובבחינה זו נכללין כל בחינות העיניים המבואר לעיל שהוא על ידי עבודת התחתונים אם עבודתם הוא במסירת נפש למעלה מן הטעם והדעת דהיינו הגם שמוכרחים להשכיל אמיתיותו יתברך אבל ההשכלה הוא אינו בערך עולמות בעבודה זו מעלין מיין נוקבין ואתערותא לבחינת אבא ואמא ואז יש בהם כח לשנות הצירופים ולהפך מיש לאין ולגלות מאין ליש כי בבחינת אבא ואמא הם כחדא

נפקין שהם המקור לבחינת אין ויש ואז נקרא עין הוי"ה אל יריאיו שהוא השגחה אחת מכח עצם רצונו יתברך ואז מסתחיין עייניין דזעיר אנפין ואז זעיר אנפין בבחינת גדלות כי נמשכו לו מוחין חדשים כידוע וכמבואר לעיל שכל ההתמשכות הוא על ידי בחינת זעיר אנפין דייקא עיין שם ואם עבודתם וביטולם הוא על ידי השכלה והבנה מצד יחוד הדרגין שהוא בחינת חכמה ובינה דזעיר אנפין אז ההתגלות עליהם מצד חכמה ובינה דזעיר אנפין אשר שם הוא מקור ההתחלקות בבחינת כלים ועל זה נאמר עיני הוי"ה אל צדיקים כי בבחינת זעיר אנפין הוא בחינת שתי עייניין אבל כל ההשגחה הוא לטובה אפילו בעין שמאל כנזכר לעיל דהיינו לשומרם מן ההיפוך או לדקדק עמהם או להפך חשוכא לנהורא ואפילו כשעבודתם הוא בבחינת אהבה ויראה טבעית רק שהיא באמיתית במסירת נפשם על ידי אהבתם ויראתם אז מעוררין חסד וגבורה שבזעיר אנפין ובחינת עבודה זו הוא מצד עץ הדעת טוב ורע כי בבחינת אהבה ויראה טבעית נאחז ההיפוך וכמבואר בתיקונים וברעיא מהימנא בכמה מקומות ועל ידי חכמה ובינה יכול לברר כמאמר הזהר בחכמה אתברירו והוא על ידי הבינה ואם עבודתם בבחינת חיצוניות שלא בבחינת יחוד ובלא אהבה ויראה אז נקרא בחינת שינה כביכול ואז ההנהגה על ידי המקרים דהיינו לעזוב אותם בבחינת חיצוניות ועל זה נאמר אסתירה פני מהם וכמשל הישן הגם שהוא חי והחיות הוא בכל הגוף אבל מצד השינה אינו מתגלה החיות ולא יכול לבטל אבריו לחיותו ואינו יכול לשמור עצמו מההיפוך כן כביכול נקרא בחינה זאת בבחינת שינה דהיינו הגם שהעולמות המה חיים וקיימים מכחו יתברך אף על פי כן מצד שלא נגלה חיותו ועצמותו בבחינת העולמות אז מתנהגים העולמות בחיצוניותם בלי שמירה מההיפוך וזה גורם ההתעוררות של התחתונים שאין עבודתם וביטולם בבחינת חיות אלק"י ככה כביכול לא נגלה על ידם כח האלק"י וזהו נקדא בחינת קטנות דזעיר אנפין אשר לא נגלה כי אם חיצוניות לבד ולא נגלה על ידי העולמות המכוון והחיות שבו ואם חס ושלום עושין היפוך רצונו בזה נתעורר כח ההיפוך הנגלה על ידי מדת מלכותו בבחינת עונש ובחינה זו היא דווקא בבחינת פקיחו דעייניין כמו שכתוב עיני הוי"ה המה משוטטים בכל הארץ כי בחינה זו דווקא ההתעוררות כמו שעל ידי עשיית רצונו יתברך במסירת נפש מתעורר כביכול עצם רצונו כן הוא מההיפוך חס ושלום הוא גם כן התעוררות ההיפוך כי זהו עיקר השלימות וכמו למשל התנהגות האב עם בנו אם בנו גורם לו תענוג במעשיו אז מתעורר אהבתו האמיתית אבל כשהבן מתנהג בקטנות על פי שכלו הגם שעושה רצון אביו מתנהג עמו גם כן במדה זו בלי התעוררות פנימיותו וההנהגה עמו בבחינת חיצוניות על פי דרכו של הבן ואינו מעורר פנימיותו אבל כשעושה ההיפוך כו' אז מתעורר דווקא להכותו ולהענישו כי בבחינת ההיפוך נתעורר עצם חפצו כן כביכול כאשר עושין הטוב בעיניו יתברך אז מתעורר השגחתו להטיב ממקור הטוב וחס ושלום כשעושין ההיפוך אז גם כן מתעורר עצם אמיתית חפצו ורצונו מצד ההיפוך כי זהו נגד עיקר הכוונה כביכול בבחינת רצונו ולכן מצד זה הוא התעוררות רצונו כביכול להיפוך אבל כשאין ביטולם בבחינת חיות כנזכר לעיל וגם אין עושין ההיפוך אז הנהגתו יתברך בבחינת חיצוניות בלבד הנגלה לפי ערך המקבלים דהיינו שאינו נגלה חיות של העולמות בבחינת כוונתו בהם וכל החסרון הוא מצד המקבלים אבל אצלו יתברך אין שינוי וחסרון חס ושלום כי אצלו הכל הוא רצון אחד וכוונה אחת כי אם שאינו נגלה להמקבלים התגלות שלימותו ודי למבין והבן מאד ויש עוד בחינת גביניין דמכסיין על עייניין דהיינו להעלים עין מרשעים וסטרא אחרא כמשל אדם בשר ודם שעושה עצמו על דבר שנגד רצונו כאלו אינו יודע לטעם מכוון שיש לו: כן כביכול מעלים עין מבחינת הסטרא אחרא והרשעים שלא יתגלה עצם כוונתו בהתגלות לטעם וכוונה שעל ידי ההיפוך יתגלה שלימותו יתברך לכן אינו בבחינת שינה כי אדרבא זהו גם כן בהשגחתו יתברך על פי המכוון אבל ההשגחה זאת היא בבחינת כיסוי והסתר בכדי שיהיה להם כח כי אם היה השגחתו יתברך עליהם בבחינת נגלה לא היו מתקיימים כלל כי איך יגלה ההיפוך אשר באמת אין עוד מלבדו ועל זה נאמר פקח עיניך וראה שוממותינו וממילא יתפרדו כל פועלי און וזהו טענת הנביא טהור עינים מראות ברע והבט אל עמל לא תוכל למה תביט בוגדים כו' כי טענתו היה על שלות הרשעים אשר שלוותם הוא במכוון מאתו יתברך כמו שלות נבוכדנצר שהיה כביכול בהשגחה פרטית לא מצד העלמת העין בלבד כמו שכתוב ולקחתי את נבוכדנצר עבדי ושמתי את כסאו וכו' וכדומה לזה הרבה וזהו השלווה שלא בבחינת העלמת עין בלבד כי אם אדרבה בשימת עין לשלוותו דייקא לכן תמה הנביא היות כי עיקר התגלות הסטרא אחרא הוא מצד הסתרת השגחתו בבחינת יחודו יתברך לזה הוא התימה למה תביט בוגדים דהיינו שמגלה גילוי רצונו יתברך בההיפוך ועל זה היה התירוץ מאתו יתברך שבזה יש יותר גילוי השלימות ובזה יהיה נגלה יותר שלימותו דהיינו דווקא מצד שלוות ההיפוך כמו שכתוב כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב שבזה יתגלה אלקו"תו יתברך שלא בבחינת הפסקה וכמו שכתוב הלא אלה כולם עליו משל ישאו ומליצה חידות לו וכו' כי אתה שלות גוים רבים כו' אשר בזה נגלה עצם המכוון ולבאר המכוון מהפסוקים בביאור אי אפשר כי הדברים עתיקים וארוכים מארץ מדה והם הם כבשי דרחמנא כבשונו של עולם והנה כל הבחינות הנזכרים לעיל התגלותם הוא הכל על ידי מדת מלכותו יתברך בבחינת הסתרה לגבי הנבראים אבל לגביה יתברך הכל הוא כח אחד הוא עצמותו ברוך הוא לבדו וכל אלו הבחינות אינם כי אם לגבי דידן על ידי בחינת דמיון בחינת מלכותו על ידה אנו מעוררים כחות האלו ועל ידה

פרק לד

לכן עיקר הפגמים[18] הוא בזעיר ונוקבין דהיינו מצד המשכתו יתברך בבחינת צמצומים הרי אם עושין היפוך הרצון הנגלה בבחינת עולמות ומפרידין את עצמו בבחינת הולך אחר שרירות לבו או עושה היפוך רצונו הוא פוגם בהתגלות הזאת אבל מצד רצונו יתברך אין פגם מגיע אליו אבל אף על פי כן מצד שבזה היה רצונו נמצא בזה פגם שעל ידי מעשיו אשר לא טובים הוא הגורם הסתלקות רצונו כביכול וזהו לא לו אשר הכתיב הוא לא באל"ף והקרי הוא לו בוא"ו דהיינו מצד עצם כחו יתברך אינו מגיע שם בחינת פגם ולא צר ולא נתכנו עלילות הכל באל"ף אבל מצד ההמשכה שהוא בבחינת וא"ו שם הוא הפגם כנזכר לעיל אך אף על פי כן מצד שעיקר רצונו שיהיה יחוד אפילו בבחינת ההמשכה ושיתגלה על ידי המשכה זו רצונו יתברך כביכול על ידי זה גורמים היפוך הרצון בבחינת הסתלקות רצונו דהיינו בבחינת התגלות הכלים אבל בבחינת כחו בעצמותו שהוא רצונו יתברך המתמשך מסטרא דעילת על כולא אין פגם נוגע כלל כי אם שלא נתגלה על ידי הכלים רצונו יתברך ואשתארו כולהון שמהן כגופא בלא נשמתא דהיינו שלא נתגלה כי אם הצמצום אבל כשיתגלה על ידי זה רצונו יתברך אז נגלה על ידי הכלים עצמות רצונו יתברך וכאשר יתבאר לקמן:

ובזה יובן לשון התפילה שמבקשים יהי רצון אשר עמדו על התימה הזאת כמה מקובלים אשר הבקשה שיהיה רצון לכאורה נראה כשינוי רצון חס ושלום אבל באמת אין שום שינוי נמצא מצד אמיתותו כי הכל הוא כחו לבדו כנזכר לעיל כי אם מצד הצמצום לגבי דידן הוא נגלה בבחינת שינוי ואינו נגלה כי אם בבחינת עולמות אבל כשמייחדים בתפילה ומתקשרים אליו יתברך בבחינת ביטול אז נתגלה עצם רצונו בבחינת אריך אנפין וממילא יתהפך לטוב כי הרע אינו רק מצד ההסתרה המסתיר רצונו יתברך בבחינת יחוד אבל על ידי ביטול היש והתאחדותו למקורו אזי נגלה על ידי זה רצונו יתברך. וזהו יהי רצון דהיינו שיתגלה רצונו יתברך:

פרק לה

והנה בבחינת התגלות רצונו זה יש שני בחינות דהיינו בחינה אחת שיתגלה רצונו יתברך בבחינת כלים על פי התגלות כל כלי יתגלה אור פנימיותו יתברך ויתגלה הטוב

מתגלים וכד תסתכל אפילו בחינת הסתרתו הוא כחו לבדו יתברך כמבואר לעיל הגם שממנו כל הנפעלים וכל הבחינות אף על פי כן אין תופסים בו יתברך לריבוי ושינוי כמאמר איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה מצד כחו הנשגב והנעלם מכל רעיון כל יכול להיות תפיס בכולהו עלמין בכל הפרטים בכח נסתר אשר אינו בערך השגה וידיעה כלל כמבואר בשערים הקודמים נמצא כד תסתכל הכל הוא עצמותו לבדו ברוך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין. ובזה יצדקו כל הסתירות ויתיישבו כל האופנים וברורים הדברים למבין בעומק:

דהיינו שיהיה התגלותו יתברך שלמעלה מן הטבע מבחינת החכמה הנגלה בבחינת טבע הנבראים יאיר על ידי בחינת הטבע זו והתגלות פנימיותו יתברך שהוא למעלה מהשכלה הנמשך בטבע יתגלה בהטבע הנסדר בעולמות אורו והשפעתו בהשפעה רב שלמעלה מן הכלים הנסדרים בטבע אבל ההתגלות הזאת הוא על ידי הכלים דייקא כמו בזמן שהיו ישראל שרויים על אדמתם והיה גילוי כח עצמותו יתברך אפילו בבחינת יש דייקא דהיינו שעל ידי הכח הגשמי נגלה עצם כחו יתברך ופנימיות כוונתו יתברך ומחמת זה בטל היש בהסתרתו כמו שהיה בימי שלמה המלך עליו השלום דקיימא סיהרא באשלמותא דהיינו שנגלה בכל כחות העולמות הנגלים בבחינת היש נגלה על ידיהם כחו והתגלות אלקו"תו יתברך בבחינת רצונו יתברך על ידי הכלים דייקא שעל ידי הכלים ועל ידי היש נגלה עצם רצונו יתברך כמו שהיה בבית המקדש אשר היה חיות אלקו"ת נגלה בעצים ובאבנים ובכסף ובזהב כידוע מענין השכינה שהיה שורה בבית קודש הקדשים בבחינת חיות ממש כידוע מענין הכרובים והכפורת ואפילו אבנים של בית המקדש היה בהם חיות כמו שכתוב היחיו את האבנים אשר משמע שהיה בהם חיות כי בחינת היש היה בבחינת ביטול לגמרי ונגלה על ידי זה כח יחודו יתברך ולכן היה הסטרא אחרא בטל מצד ההסתרה וכל העמים באו לשמוע חכמתו. והנה בהתגלות זו לא היה שינוי הטבע כי אם גילוי כחו יתברך בבחינת הטבע דהיינו למשל במים נתגלו כח המים משורשם כאשר הם בכחו יתברך בבחינת רצונו יתברך וכן בכל הבחינות אך אף על פי כן המים לא נשתנו מטבעם וכן בכל הבחינות ויש גילוי על פי שינוי הטבע כמו קריעת ים סוף שהיה שינוי הטבע שנעשה מים ליבשה והמים שדרכם בהמשכה נצבו כמו נד או כמו מי שאמר לשמן שידלוק יאמר לחומץ שידלוק וזה נקרא נס שהוא בבחינת שינוי הטבע.

כי כבר מבואר שכל ההתגלות שבבחינת סדר הנבראים בבחינת כחם של כל נברא והטבעתם והתחברותם זה בזה הוא על ידי צמצום רצונו יתברך בבחינת זעיר אנפין בכדי שעל ידי זה יתגלה כח עצם רצונו יתברך והוא על ידי כלים דזעיר אנפין דאצילות המסתיר על ידי כליו שהוא החכמה ובינה והמדות חסד וגבורה לצמצם ולהסתיר האור בבחינת ערך המקבלים שהם בחינת נבראים אשר על ידי הכלים האלו הוא התנהגות כל הנבראים בחכמתם ומדותם והתחברותם ולכל נברא יש חוק קצוב וסדר אשר סדרם הבורא יתברך על ידי רצונו יתברך בבחינת חכמה סתימאה שבו אשר לא נודע מקומה כי אינה בערך חכמה כי אם כח אחד בלבד ואף על פי כן מוכרח להיות כל כחות סדר הנבראים שמתנהגים על פי חכמה הגלוייה בבחינת כחו יתברך וכוונתו העמוקה הנקרא

חכמה סתימאה הגם ששם הכל כח אחד אף על פי כן מוכרח להיות בחכמה סתומה וכנזכר לעיל:

והנה בכדי שיבא להתגלות בבחינת עולמות ולהמקבלים נאצלו כלים שהם הספירות איך יהיה ההתגלות והם הם השמות אהי"ה והוי"ה ואדנ"י ודומיהם שעל ידי בחינת אותיות שהמה ההתגלות בבחינת הצמצומים וצרופיהם נעשו כלים להתגלות על ידיהם בבריאה יצירה עשיה וכמו למשל כאשר החכם רוצה לגלות להמקבל עצם חכמתו מלביש אותו ומסבירו בצרופי אותיות וקורא שם לכל חכמה. והנה בבחינת חכמת עצמו אינו נצרך לשם קריאת החכמה וגם אין להחכמה שם כלל כי אם עצם השכלתו אבל להשפעה לזולתו נצרך לכל פרט שרוצה לגלות בחינת שם כן כביכול מצד עצם רצונו יתברך הכל הוא בכח אחד וכל כחות הנבראים כלולים בו בעצם ונושא אחד מצד אחדותו שהוא יחיד אפילו מצד בחינת העולמות מצד שלימותו השוה:

אבל בכדי לגלות כחו יתברך המיוחד בבחינת עולמות הוא על ידי שמות דהיינו התגלות בבחינת אותיות וצירופים והם העשרה שמות הידועים: דהיינו על ידי בחינת אהי"ה נגלה בינתו יתברך ועל ידי בחינת הוי"ה תפארתו ועל ידי בחינת אדנ"י נתגלה אדנותו יתברך ועל ידי מדת אלקי"ם נתגלו גבורותיו ודיניו וצמצומיו וכן על ידי שם שד"י אמר לעולמו די וכן בכולם. אשר על ידם נגלה יחודו ומהשמות אלו וצירופיהם מהם התהוות כל הנבראים בבחינתם דהיינו על ידי צירופיהם וצירופי צירופיהן ומילואיהם ומילואי מילואיהם עד אין קץ כל מה שיתרבו הצירופים והמילואים ככה יתגלו בבחינות נבראים כי השמות האלו עיקרם באצילות דהיינו בכחו יתברך והצירופים והמילואים מהם המה כל כחות הנבראים:

פרק לו

ולהבין זה היטב יובן על פי משל מחכם שמסדר חכמתו איך ובאיזה אופן להשפיע להמקבל מוכרח להיות הסדר מקודם במוחו ושכלו ובינתו מה להשפיע ומה שלא להשפיע וגם ההשפעה גופא באיזה אופן יהיה אם בריבוי או במיעוט או בהסתרה ומסדר הזה משפיע להמקבל וכשמשפיע להמקבל מסביר לו בכמה אופנים שונים ומרכיב ומחבר בכמה אופנים ומסביר לו בכמה מיני הסבר ובכמה פרטי דבורים והכל הוא על פי הסדר שסידר בחכמתו. והנה כל זמן שהמקבל עדיין לא הגיע לעיקר חכמת רבו להבין עצם המכוון אזי מוכרח הוא להבין על ידי ההסבר באותיות ותיבות שמסר לו רבו כי על ידי הסבר זה יבין חכמת רבו אבל כשלא ישמור הסדר שסידר לו רבו וישכח ההסבר אז לא יגיע לדעת רבו כלל כי מאחר שכל הבנתו הוא מההסבר שהסביר לו ואם

יאבד ההסבר יאבד המכוון. והנה כל צירופי ההסבר הזה אינו נצרך לו מצד עצמו כי אם להבין על ידי זה כוונת רבו אבל כשיגיע לעצם המכוון אזי יכול להסביר באופן אחר ועוד זאת כשהמקבל משיג חכמת רבו אזי מצד התענוג שמקבל נתוסף בשכלו מכחו שבנפשו חכמה יתירה באופנים שונים כן הוא כביכול התמשכותו בעולמות הוא על פי סדר הנסדר מכחו בבחינת אצילות שהם כחו בבחינת הכלים דאצילות שהוא כח הקצוב באצילות באיזה אופן יהיה:

ההמשכה לנבראים אך באצילות עדיין לא יצאו לחילוק חס ושלום בבחינת חילוק ונפרד כי אם שהכל כוחו יתברך. ואיהו וחיוהי וגרמוהי שהם הכלים חד בהון ולא שני ולא אשתני על ידי צירופים אלו כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי דהיינו אפילו בבחינת שם הוי"ה ברוך הוא אשר הוא על פי אותיות אף על פי כן לא אשתני בהון אך כאשר באו לידי גילוי בבחינת נבראים על ידי מלואיהם וצירופיהם מהם באו ההשתנות בבריאה כפי אופן הצירוף והמילוי כן הוא הגילוי כידוע שלפי צירוף הדיבור ככה נגלה המכוון. ומהם נמשכו כל טבע הנבראים דהיינו למשל מים שורשו הוא חסד דאצילות שבחינתו הוא בחינת המשכה ועל ידי צירופים וצירופים דצירופים ומלואים ומילוי דמילוי על ידי צמצומים אלו והסתרתם נשתנו והמים מהותם המה נגלו בבריאה גם כן מים בהמשכה וכן הוא באש ורוח ובכל אופני הנבראים וכן בשמן שיאחז בו האור ובחומץ לא יאחז בו אור הכל הוא על ידי הצירופים ומילואים הנזכרים לעיל הנמשכים מכוחו שבבחינת אצילות הדרגין וכל עיקר הכוונה שעל ידי הנבראים וסדרם יתגלה כח עצם רצונו יתברך בבחינת כח אחד לבד והנה כשהעבודה הוא על פי חכמה ובינה ומדות בערך העולמות מוכרח להיות ההנהגה גם כן על פי הסדר הנסדר בבחינת הנבראים בכדי שעל ידי סדר שסידר הבורא ברוך הוא יתדבקו אליו יתברך ויתגלה יחודו כי שלא בבחינות האלו לא יהיה שום התחברות אליו יתברך כי אינו מושג מהותו כלל כי אם נודע מצד פעולותיו לכן כל גילוי ידיעתו יתברך הוא הכל על ידי הפעולות אבל כאשר הביטול הוא במסירת נפש בלמעלה מן החכמה כי אם שיעלו ויגיעו באהבתם למעלה מן השכל וישכילו כח עצמותו ברוך הוא מצד עצם רצונו בביטול גמור אז לא יצטרכו להמשיך רצונו יתברך דווקא על ידי צירופים אלו ויכולים להמשיך רצונו על ידי צירופים אחרים כמשל הנזכר לעיל לכן יהיה יכול לשנות סדר וצירוף המים באופן אחר שיוצבו כמו נד וכן להחליף הצירופים וההתגלות שהיה מתגלה על ידי צירוף זה היה יכול להתגלות על ידי צירוף השני דהיינו מה שיתגלה על ידי השמן יתגלה על ידי צירוף החומץ ועוד זאת שיכולים להמשיך צירופים חדשים ומוחין חדשים כו' על ידי ביטולם לבחינת כח רצונו יתברך

הנמשך בעולמות ובחינת רצונו יתברך הוא עצם אין סוף על ידי זה מוסיפים כביכול תענוג בבחינת רצונו זה להמשיך כמה מיני אופנים והוא מוחין חדשים ונשמות חדשות נמצא אחר שתעיין בדברים אלו תשכיל ותבין שאין השינוי חס ושלום אצלו ברוך הוא כי הכל הוא כח אחד ורצון אחד לא שני ולא אשתני כי אם כל השינויים המה מסטרא דילן מצד הצמצומים נגלה באופן אחר ובאופן זה דייקא אבל אצלו יתברך אין שינוי אפילו בהצמצומים עצמם כי אין צמצומים מעלימים לפניו ואפילו בכל פרטי בחינות הצמצומים אין הסתר לגבי עצמותו ברוך הוא הנמשך בהם כמבואר באדרא רבה עתיקא קדישא וזעיר אנפין כולא חד כו' ומסטרא דילן שני דהיינו כחו יתברך מצד עצמותו הנקרא עתיקא וכחו שמצד זעיר אנפין שהם הצמצומים הכל הוא חד כי אם ההסתר הוא לגבי דידן דייקא ועצם כוונתו יתברך בבחינת סתום והכל הוא בכח אחד אבל על ידי עבודתם בהסירם הצמצומים שמצידינו ממילא יתראה ויתגלה חפצו בזה וכחו יתברך בלי שום הסתר כלל נמצא אין שום הסתר כלל ואין שינוי כלל לפניו.

והנה הגם שהצמצומים הם רק לגבי דידן אמת הוא שאין הצמצומים מסתירים כלל לרצונו יתברך אך אף על פי כן טעם שהצמצומים המה דייקא באופן זה וסדרי הטבע הוא דייקא על פי צירופים אלו הלא כל יכול להמשיך צירופים אחרים ואף על פי כן לא יהיו מסתירים ויהיו כלים להתגלותו על כן מוכרח להיות טעם כמוס וגנוז בבחינת המשכותם באופני ההמשכה בזה האופן דייקא אך טעם זה לא מושג כי אם מצד כח השוואתו יתברך בבחינת מחשבה קדומה ולכן נקרא מחשבה קדומה בשם אדם קדמאה דהיינו שכל אופן אדם דאצילות הנקרא זעיר אנפין בכל התמשכותו קדם לו אופנו וציורו במחשבה הקדומה לכל הקדומים שלא בערך המשכה כלל בבחינת עצמות המאציל ברוך הוא ואיך הוא האופן בשם אסור לחקור ולדרוש ולשאול כלל כי נעלה ונשגב מכל רעיון אשר על כן רגלי אדם קדמון המה מתפשטים עד קרקע העשיה דהיינו אפילו בבחינת כלים בבחינת עשיה גשמיות הוא הכל על ידי מחשבה קדומה מה שאין כן רגלי אריך מסתיימין באצילות כי לא נתגלה בחינת עצם רצונו יתברך בהתגלות עצם יחודו בבחינת נבראים כי אם על ידי ההסתרה כי אם התגלותו הוא בבחינת אצילות כי באצילות שם הוא התגלות רצונו יתברך בבחינת יחוד גמור כי שם הוא התגלות אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת הסתרה כלל אבל סדר הנבראים בכל פרטיהם ואופנם ומצבם וקיומם בתמונת כל אחד ואחד כאשר המה במחשבתו הקדומה אשר הוא מכחו השוה אשר שם הוא בחינת צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת בכחו הנשגב והנעלם אשר אינו בבחינת התגלות כלל אשר הוא מכחו השוה הוא נגלה דווקא בבחינת עשייה

אשר אין בחינה בעולם מריש כל דרגין עד שלשול קטן שבים שלא נעשה על פי מחשבתו הקדומה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כולם נסקרים בסקירה אחת וכמאמר הכתוב כי יוצר הכל הוא ומחשבתו זה נקרא אדם קדמון ואיך הם אלו החילוקים והפרטים במחשבתו הקדומה אשר הוא עצמיות המאציל ברוך הוא זה אינו בבחינת השגה וידיעה כלל ואסור בו הדרישה והגילוי הוא על ידי בחינת מלכות דאדם קדמון שהוא בחינת הגילוי אשר מזה נמשך רצונו יתברך בבחינת התגלות בבחינת מוחא סתימאה דביה איך לגלותם בבחינת כלים דבריאה בבחינת סדר הנבראים אבל נצח הוד יסוד דאדם קדמון המה כל כחות הנבראים שאינם בבחינת גילוי כלל המה מתפשטין דווקא בעשיה גשמיות אשר שם נגלה מחשבתו הקדומה. אבל מלכות דאדם קדמון אשר היא בחינת גילוי גמור מתגלית בבחינת אצילות והתגלות הזאת היא בחינת פלא מטעם כי אין להעריך בעצמותו יתברך בחינת פרט וסדר של הנבראים ולכן נקרא הסדר של הנבראים כאשר הם ברצונו יתברך חכמה סתימאה כמבואר לעיל ומחכמה סתימאה זו נובעים על ידי השערות לבחינת זעיר אנפין ומבחינת זעיר אנפין לנוקבא וכו' אבל שורשם הוא מבחינת אדם קדמון ושורש הכלים דאדם קדמון הוא מבחינת רשימו מעצמיות המאציל ברוך הוא אשר שם המה מקור דמקור כל הכלים בבחינת כח שלימותו יתברך הכולל הכל בהשוואה גמורה:

פרק לז

והנה בדבר אחד גדלה מעלת המשכתו יתברך בבחינת גילוי רצונו על ידי הכלים כמבואר כמו שהיה בזמן בית המקדש בימי שלמה המלך עליו השלום שהיה התגלות עצם רצונו בבחינת הטבע כנזכר לעיל ובדבר אחד גדלה מעלת שינוי הטבע ובשני הבחינות היה בחינת הכוונה מאתו יתברך וכמו שמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה על האדם שנעשה לו נס ונעשה לו דדין כדדי אשה והניק את בנו אשר חד אמר כמה גדול אדם זה שנשתנו עליו סדרי בראשית וחד אמר כמה גרוע אדם זה שנצרך לשנות בשבילו סדרי בראשית כו' ושניהם דברי אלקי"ם חיים.

גם מאמר המדרש דוד אמר ארדוף אויבי ואשיגם אסא אמר כו' עד שיחזקיהו אמר אני אין בי כח לא להשיג ולא לרדוף כי אם שאהיה מוטל במטתי ואתה תעשה וכו' והנה בחינת הנס שנעשה לדוד היה מלובש בטבע דהיינו שהיה רודף אחרי אויבים והשיגם ולא שב עד כלותם זהו הנס המלובש בטבע כי מטבע הוא להתגבר זה כנגד זה אך אצל דוד היה הגבורה בנס שלא כדרך הטבע כי אם למעלה מן הטבע אך אף על פי כן ההלבשה היה בגבורה שבטבע אבל הנס של יחזקיהו הנס שלו לא היה מלובש בטבע

כי השכים בבוקר והנם כולם פגרים מתים לכאורה היה זה יותר גילוי כחו יתברך מצד עצמותו והוא אמר שאין בו כח שלא השיג למעלת דוד המלך עליו השלום אבל באמת שני הבחינות כלולים ברצונו:

ויובן זה על פי משל כשהרב משפיע לתלמיד על ידי אופן ההסבר שלו בוודאי יש בזה טעם נסתר שמסביר לו עיקר חכמתו דווקא באופן זה והטעם הוא שעל פי עוצם חכמתו נצרך לו להסביר דווקא באופן זה כי על ידי הסבר הזה יגלה עוצם חכמתו הנסתרת אבל כשרוצה לנסות התלמיד אם בא לעיקר המכוון של חכמתו אם התלמיד יכול להסביר לו החכמה באופן אחר יודע שבא לעיקר המכוון בחכמתו אבל אחר שבא לעיקר המכוון אז מגלה לו הטעם שהסביר לו דווקא באופן זה מטעם המוסתר בעומק כוונתו:

וכמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שחייב אדם לומר בלשון רבו הגם שמבין עצם הפשט ובא לעיקרו ולכאורה הלשון אינו מעלה ומוריד אך אף על פי כן בהלשון זה מוכרח להיות בו דיוק נסתר וחכמה נסתרת והנה שני הבחינות צריכין הן אם מצד הרב ואם מצד התלמיד מצד הרב הוא שמזה יודע קבלת התלמיד אם הבין עצם כוונתו ומצד התלמיד הוא כי אם יבין דייקא על ידי ההסבר הזה וישמור דבורים של הרב דווקא לא יגיע לעולם לעומק כוונת רבו כי ישמור דווקא ההסבר ולא יעמיק בהעצם אך כשמעיין לידע המכוון הרי הוא מעמיק בעצם הכוונה ואינו מתבונן בההסבר כי אם בעצם ואחר שיגיע להמכוון ויכול להסביר באופן אחר אז יגלה לו רבו הטעם הנסתר שבכוונתו שהסביר לו על אופן זה כן הוא כביכול בנמשל כי אם לא יהיה שינוי הטבע בלמעלה מן הטבע לא יושכל אמיתותו יתברך כי אם באופן הנסדר על פי חכמה ובינה ומדות בבחינות הנמשכים בעולם אבל עצם כחו יתברך שאינו בערך חכמה כי אם כאשר הוא מצד אמיתותו לא יושג מזה לכן מוכרח מקודם לצאת מגדר הכלים ולהמשיך אלקו"תו יתברך שלא בבחינת הכלים ואחר שנגלה עצמיות רצונו יתברך אז יבין דווקא כחו שבבחינת הכלים ולכן קדם הנס דקריעת ים סוף שהוא שלא בבחינת הלבשה בטבע כי אם למעלה מן הטבע להנס שנגלה על ידי מתן תורה שהוא התגלות רצונו יתברך דייקא בכלים בבחינת טבע שעל ידי זה היה התלבשות הנס בבחינת הטבע שהוא מתן תורה הנגלה דווקא בבחינת כלים שהוא רצונו וחכמתו יתברך בבחינת עשיה דייקא כידוע:

וזהו גם כן ענין קריאת שמע ותפילה ותורה ומצות כי בבחינת קריאת שמע ותפילה עיקר הכוונה הוא לצאת במסירת נפש חוץ מגדרי הכלים ולהמשיך גילוי אלקו"תו יתברך ממקור החיים למעלה מבחינת הכלים ולכן על ידי תפילה יכולים הצדיקים גדולים לשנות הצירופים ואחר העבודה שבקריאת שמע ותפילה בבחינת מסירת נפש אז יהיה

הכוונה להמשיך רצונו יתברך בבחינת כלים דייקא שהם בבחינת תורה ומצות שהמה דייקא בבחינת כלים בבחינת עשיה כידוע וזהו עיקר הכוונה שיהיה לו דירה בתחתונים דייקא שהוא בבחינת הכלים דייקא וכן היה בזמן בית המקדש אלו הבחינות דהיינו שהיתה התגלות אלקו"תו יתברך דייקא בבחינת הכלים דהיינו על ידי ארון וכרובים בקודש קדשים שהיתה שם גילוי שכינה בעצים ובאבנים גם היה השפעת אלקו"תו בבחינת השפעת עולם הזה כמו שכתוב וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו כו' דהיינו שהמשיכו אלקו"תו יתברך בבחינת הכלים וגם היו נסים שלמעלה מן הכלים שהם עשרה נסים שהיו בבית המקדש שלא היה מלובש בטבע וכן יהיה לעתיד בתוספות גילוי אבל אף על פי כן הכל הוא רצונו יתברך בלי שום שינוי בשני הבחינות אשר על כן אמר חזקיהו שלא הגיע למעלת דוד המלך עליו השלום שהיה בכחו להמשיך גילוי אלקו"תו יתברך ממקורא ושרשא דכולא אשר על פי מחשבתו הקדומה ובחינת חזקיהו לא היה בחינתו כי אם בבחינת שינוי טבע שהוא על פי רצונו יתברך הנמשך בבחינת אצילות ודי בזה למבין בעומק ויבואו דברים האלו ברורים ומכוונים:

פרק לח

ועתה נבא לביאור הבחירה והידיעה המבואר ברמב"ם אשר על החקירה זאת עמדו כל המקובלים הראשונים ואחרונים וגם כל המחקרים דהיינו אם הקדוש ברוך הוא יודע כל מעשי בני אדם קודם הבריאה הרי מוכרחים הם במעשיהם אם צדיק ואם רשע על פי ידיעתו יתברך ואיך היא הבחירה ושכר ועונש אך באמת אם תסתכל בדברי רבותינו זכרונם לברכה לא תמצא הלשון שהוא יודע כי אם הלשון הראה לו לאדם הראשון דור דור ומנהיגיו דור דור ודורשיו גם בלשון המשנה דאבות הכל צפוי והרשות נתונה. הנה מבואר וצורך פעולתם והמכוון שבהם יתגלה על ידי צמצומים ובחינות הצמצומים לעיל בביאור בחינת אריך אנפין שהוא כחו יתברך הכולל כל פרטי העולמות מריש כל דרגין עד שילשול קטן שבים ומה דהוי ועתיד למהוי והכל בכח אחד וכמאמר אליהו זכור לטוב בזוהר הקדוש שיר השירים שהבאתי לעיל עד דלא אברי עלמא סליק ואתגלי חד רעותא דאיקרי מחשבה סתימאה ושוי כולא בהאי מחשבה סתימאה כל מה דהוי ועתיד למהוי כי רעותא הוא אריך אנפין שהוא רצונו יתברך ומחשבה סתימאה נקרא חכמה סתימאה ושוי כולא בהאי מחשבה ומה דהוי ועתיד למהוי הכל בכח אחד בבחינת יחוד עצום אשר אין להעריך כל בחינות הנבראים והעולמות לאיזה מהות הגם שהמה כלולים בכחו יתברך אך שהם מתאחדים בכחו ולא נערכים באיזה ערך מצד כח השוואתו ואף על פי כן המה הכל בכחו יתברך בכל פרטיהם ואיך יהיו שני הפכים אלו הוא באמת

פלא כידוע שכתר נקרא פלא שהוא למעלה מן השכל והנה במחשבה זאת נכללים בה כל בחינות הנבראים ובחינת כל דור ודור בפרט אשר לזה היה הכוונה מאת המאציל ברוך הוא בכדי להתגלות אלקו"תו בכל האופנים ופרטיהם וכל ההתגלות הוא על ידי מעשה בני אדם בבחינת יחודם ועבודתם בכל פרט ופרט כפי אשר נחקק ונקצב בבחינת הרצון והמחשבה זו וכלול בה כל שיתא אלפי שני בכל פרטי פעולתם אבל הכל הוא כח אחד בלבד וכמבואר בזוהר הקדוש בכמה מקומות ובפרט בזוהר חדש דעד דלא אתברי עלמא כל רוחין דצדיקיא הוו גניזין במחשבה קמיה כל חד וחד בדיוקניהון וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה נמלך בנשמתן של צדיקים וברא עלמא והנה דבריהם אינם כפשוטן כי נמלך בנשמתן של צדיקים וברא עלמא וכי מי יתן נשמות בכחו יתברך שלא בבחינת בריאה כי הנשמות באין מזיווג זעיר ונוקבין אז נתגלו הנשמות בבחינת בריאה מאין ליש אבל קודם בריאה הרי חס ושלום לחשוב איזה מהות ואיזה כח בלעדו חס ושלום אשר הוא פשוט בתכלית הפשיטות גם מאמר הזוהר דהוו גניזין במחשבה כל רוחין דצדיקיא בדיוקניהון קודם בריאת העולם כי מי נתן שם גשם וציור ודיוקנא חס ושלום אשר אין לתארו אפילו באיזה אות ונקודה או אפילו קוצו של יו"ד מצד כחו שלא בבחינת עולמות כי אם מצד הנפעלים בבחינת בריאה אנו מתארים כחות הספירות והאותיות וגם זה מסטרא דילן כמבואר לעיל אך באמת כבר נתבאר לעיל הפירוש לזה דהיינו שעצמותו ברוך הוא אין לתארו בשום חילוק כח והבדל כלל אפילו בהעלם דהעלם כי אם מצד שלימותו יתברך הרי מוכרח להיות בכחו יתברך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ומוכרח להיות הכל בכח אין סוף אבל הכל הוא כחו לבדו השוה בכל הכחות אשר בכחו בהשוואה גמורה בתכלית הפשיטות ואיך הוא לא נודע מהותו כלל ולא תליא ביה שאלתא לכן כח השוואתו אשר בכוחו המשתווה בעצמותו ברוך הוא בבחינות כל הדרגין כח השוואתו זה אשר כל הבחינות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין המשתווים בכחו יתברך נקרא נשמתן של צדיקים אשר בכחו יתברך וכאשר עלה ברצונו לגלות שלימותו וכח השוואתו על זה היו שני הצמצומים שבבחינת קודם האצילות ובבחינת אצילות שיתגלו כח כל הבחינות והדרגין לגילוי וכדי שהצדיקים על ידי עבודתם ויחודם יהיו מייחדים כל הדרגין אל עצמותו ברוך הוא ושורשם מכח השוואתו ברוך הוא ושלימותו אשר מצד גילוי כח השוואתו הזה עלה ברצונו הפשוט לבראם וגילוי כח השוואתו הם הם הנשמתין של הצדיקים וכן בבחינת רצונו יתברך המתמשך לנאצלים גניזין קמיה כל הצדיקים בדיוקניהון דהיינו כח התחברותם בכל פרט וכחם ובחינתם של כל אחד ואחד איך יהיה אופן יחודם בכל פרטיהם אשר זהו

דיוקניהון של כל אחד ואחד היה הכל בכח מחשבה זו שהוא בחינת פלא כנזכר לעיל שיהיו כל הכחות מה דהוי ומה דעתיד למהוי הכל בכח אחד כי הוא כל יכול וכמו שלא נודע מהותו כך לא נודע כח מחשבתו ורצונו איך הוא ובאיזה אופן כי אינו בערך השגה וידיעה כלל והנה תכלית המכוון היה בשביל ההתגלות הגמורה וההתגלות הוא על ידי כלי הזעיר אנפין בבחינת צמצום רצונו כביכול בבחינת חכמה ובינה ומדות דזעיר אנפין כמבואר לעיל באורך ועל פי הצמצום הזה נתהוו הנשמות בבחינת בריאה ולהם ניתן הבחירה כי בחינת בריאותם היה בבחינת טוב ורע כי זה היה עיקר המכוון שיהיה לאכפיא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא:

והנה בכחו יתברך אין לתאר חס ושלום רע כמו שכתוב מפי עליון לא תצא הרעות כי אם הכל הוא כח אחד לבד דהיינו כח גילוי רצונו יתברך לגלות כח השוואתו ולגביה הכל כח אחד אבל כשבא לידי גילוי בבחינת נבראים בבחינת צמצום הרי בבחינת צמצום הזה נגלה כוונתו בערך המקבלים טוב ורע דהיינו כח ההסתרה ליש וסטרין באופן שיהיה נגלה ההיפוך והטוב הוא להפכם ולגלות כח יחודו עליהם ולכן אם מתנהגים בטוב אז ממשיך כל אחד ואחד על ידי עבודתו ויחודו כח נשמתו הנכללת בכחו יתברך ובאם חס ושלום שמתנהגים בהיפוך אינו ממשיך כח מכחו יתברך ואדרבה נופל בבחינת הסתרה שהוא הסטרא אחרא ואינו ממשיך כח נשמתו מכחו יתברך הכלולה בכח רצונו יתברך עד שיעשה תשובה או יבא בכמה גלגולים וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה הכל צפוי דהיינו שכל הכחות נגלו אליו בכחו בכל הכחות שבעולם הכל שלא בבחינת העלם והסתר כלל והכל גלוי לפניו יתברך בכח אחד בלי שום הסתרה אך הרשות נתונה לבני אדם בבחירתם או להמשיך הכח ההוא או לאו חס ושלום על פי עבודתם אם עבודתם הוא בפנימיות ממשיכין פנימיותו ואם בחצוניות נמשך אצליהם בבחינת חצוניות ואם חס ושלום שאין עושין רצונו ממש יהיו עליהם העונשים כפי מעשיהם כן נגלה עליהם מצד הצמצום וההסתרה שהוא לגביהם אבל אצלו יתברך אין הבדל כלל בין פנימיות וחצוניות וההיפוך הכל כלול בכחו יתברך לכח אחד וכמבואר לעיל בפרט בהגה"ה וכל השינוי הוא מצד המקבלים הגם שכל מה שבכחו מוכרח היה להתגלות עתיד להתגלות כח זה על ידי תשובה או על ידי גלגול או כמאמר רבותינו זכרונם לברכה זוכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן דהיינו שצדיק בעבודתו ויחודו הגדול יקח חלקו אבל לא שיהיה חס ושלום כחו מכריח אדרבה בכח כוונתו ורצונו זה נכלל גם כן בחינת בחירה הזאת דהיינו שיתגלה שלימותו אפילו על ידי ההיפוך רק שכח כל הטוב שבנשמתין הוא נכלל בכחו זה אבל לא בערך ידיעא כלל שאינו בגדר מדע כלל:

ומה שמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודורשיו דהיינו שנכלל בנשמתו כל בחינות הנשמות הצריכים להיות בשיתא אלפי שנין שעלה ברצונו יתברך. וזהו דור דור ודורשיו כי בחינת כל דור הוא מדה פרטית ולגילוי המדה הזאת נכללו כוחן של הנשמות הכלולים בבחינת מדה זאת. וכמבואר בתיקונים חדשים בזוהר חדש ששיתא אלפי שנין הם השש מדות הכלולים בכחו אשר יתגלו בבחינתו של כל אחד ואחד על פי המדה הכלולה בו כי לפי המדה ככה יהיו אופני הגילוי שלהם אם לחסד הוא על פי חסד אם לגבורה הוא על פי גבורה.

וכל זה הוא בכחו אבל בבחינת גילוי תלוי במעשיהן של בני אדם על פי בחירתם וכמבואר בתיקונים חדשים הנזכר לעיל גם כן הביאור על בחינה זו. ומבואר שם כי לא נאמר שגילו לו כל צדיקים וחסידים שבאותו הדור כי אם דורשיו ומנהיגיו דהיינו כחו של הדור הכלול בכח המחשבה שיתגלה על ידי יחודם אבל זה תליא בזכותם אם יזכו יקבלו חלקם מכחם שבכחו ואם לאו חס ושלום הוא בהיפוך ומביא ראיה מפסוק בשגם הוא בשר בשגם הוא משה שהיה ראוי שיתן תורה בדור המבול אבל מצד חטאם לא נתגלה. וגם ראויה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית כו' וכן משלחי רגל השור והחמור כי ישראל בעוונותיהם הם גורמים לשלוח מאתם תרין משיחין משיח בן יוסף נקרא שור ומשיח בן דוד הוא עני רוכב על חמור שהיו ראוים להתגלות אך עוונותיהם גרמו שאינם מתגלים כל אלו הדברים הם ראיה שהגם שבכח מחשבה נכלל שיהיה בדור ההוא ונכלל באותו כח של הדור אף על פי כן מצד בחירתם לרעה לא נתגלה הכח הזה וכן הוא בכל דור ודורשיו אם זוכה מקבל חלקו ואם לאו הוא מנהיג באופן לא טוב וכמאמר רעיא מהימנא אינון ראשין דעמא אינון כלי חמס הגם שמצד כחם ראויים להיות ראשין לדור מצד הקדושה אבל מצד עוונותיהם גרמו ההיפוך וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה דור לפי דורשיו ודורשיו לפי הדור:

והנה כל הבחינות הכלולים בכחו יתברך מתגלים בכל דור ודור בכל הפרטים כי כל בחינת גילוי הנגלה בעולם אפילו פרט שבפרט הקטן הכל הוא בהשגחה פרטיות מכוחו יתברך והכל הוא בכוונה אבל ההתגלות הוא לפי המקבלים אם המקבלים זוכים על ידי עבודתם מתגלה על ידיהם פנימיות כוונתו בכל פרט ופרט הן במחשבה ודיבור ומעשה ואם חס ושלום אינם זוכין אזי ההתגלות ההוא אצלם בבחינת היפוך בערכם לפי קבלתם דהיינו במחשבה רעה ומדה רעה ודברים בטלים ומחשבות בטלות ומעשים בטלים ולא טובים. וכל המתגלה אפילו אצל רשעים הוא מכח עצם רצונו יתברך אשר כל הבחינות נכללים בו כי אין שום בחינה באדם הן מחשבה או דיבור ומעשה וראיה ושמיעה וכל

פרטים לבטלה חס ושלום כי הכל הוא בהמשכה מכחו יתברך כמאמר הכתוב את כל צעדי יספור ומגיד לאדם מה שיחו.
אך מצד בחירתם נגלה אצלם מסיטרא דילהון להיפוך ולעת הקץ יתבררו ויתלבנו כל הפרטים מכל המחשבות ודיבורים ומעשים וראיות ושמיעות כו' ויתגלה בהם עצם כחו יתברך. וזהו זכו אחישנה דהיינו שעל ידי תשובה יהיה כל ההתגלות הכלול בכחו אשר נקצב בכח הרצון יתוקנו במהירות גדול שלא בבחינת הקצוב ברצונו יתברך בבחינת סדר על פי עבודה ואם לא זכו יהיה בעתה דהיינו אחר שיהיו נגלים כל הפרטים מכחו יתברך אזי יתבררו ויתגלו.
ודי למבין והבן והדברים עתיקים והנה יש עוד לאלו"ק מילין בזה לאין קץ אבל די בזה המעט להבין הענין על בוריו כי בבחינה זו יש כמה בחינות כמו שיש צדיקים בבחינת בריאה כמו משה וירמיהו במשה נאמר ותרא אותו כי טוב הוא ובירמיהו נאמר בטרם אצרך בבטן וכו' וכן להיפך זורו רשעים מרחם וכן מאמר בראת צדיקים בראת רשעים שמצד הבריאה נבראו צדיקים וכו'. ועוד כמה בחינות בנשמות בבחינת עיבור וגלגולים שהמה סודות עליונים מטעמים הכמוסים והנסתרים אצלו יתברך לצורך הדור שהם הצדיקים שעלו במחשבה ואם בבחינת רשעים או שיצא מהם דבר טוב כמו אברהם שיצא מתרח או בשביל המנגד שעל ידי ההיפוך יתגלה העצם ויש בזה סתרים נעלמים אשר על זה וכיוצא בזה נאמר שתוק כך עלה במחשבה אבל דרך כלל הבחירה נתונה בכל אדם כי לזה היה תכלית הבריאה וכן גזר המאציל ברוך הוא ואי אפשר לבאר כל הפרטים.
והנה אל יקשה לך משמואל שאמר לדידי חזי לי בספרא דאדם כו' שמואל ירחינאה חכים יתקרי כו' אין הדברים כפשטן אדרבה כשתעיין בזה יש בזה ראיה לדברים האלה כי הוא תמוה מה היה ספרא דאדם אם הוא נכתב בספר גשמי איך לא היה לו לרבי הספר הלז וגם הלשון לדידי חזי לי לא מתיישב כי אם היה לו למימר ראיתי כתוב אלא כל מקום שנאמר בדברי רבותינו זכרונם לברכה לדידי חזי לי הוא הכל ברוח הקודש שהוא בחינת מחזה ולכן נאמר בלשון לדידי חזי לי דהיינו שאליו היה גילוי הדבר וכן מבואר בזוהר הקדוש על ספרא דאדם וספרא דא מטי לבני אלהי"ן חכימי דרא ומאן דזכי לאשגחא ביה וכו' ולכן אחר שנתעצם בעבודתו עד שהשלים לטובה כח נשמתו הנכלל בכוחו יתברך אז נגלה אליו כח נשמתו לטוב בכל הפרטים וכן נגלה לכל אחד ואחד על ידי מעשיו הטובים שורש נשמתו בכל פרטיה הנכללים בכח אדם הראשון שהוא הספר בעצמו וכמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ובזוהר הקדוש ספר היה

לו לאדם וספר היה לו לחנוך שהוא מט"ט ומפורש בזוהר הקדוש שהוא ענין סיפור הכח שלהם הנכלל בהם ובכחם כל פרטי השתלשלות העולם ובספרו של אדם הראשון נכללו בו כל הנשמות ובספרא דחנוך נכללו בו כל פרטי הנבראים והתחברותם אליו יתברך כי זהו בחינות מט"ט שהוא שרו של עולם ודי למבין וכמבואר בזוהר בשעתא דאחיד ליה קודשא בריך הוא אחזי ליה כל גינזוי עילאי וכו' וכמו שמבואר בזוהר מקודם ספר הוה ליה לחנוך ודא ספר מאתר דספרא דתולדות אדם הוה ודא הוא רזא דחכמתא דהא מארעא אתנטיל וכו' וכח התחברות זה שהוא מארעא עם הגינזוי עילאי דאחזי ליה שהוא בחינת מט"ט התחברות זה והשכלתו הוא ספרא דחנוך ודי למבין והבן אבל אם היה חס ושלום בהיפוך לא היה נגלה כח זה כי אם על ידי עבודתו ויחודו נתגלה לו מכחו דאדם הראשון הנכלל מכל הכחות וזהו בעצמו הספר של אדם הראשון ודי למבין ודוק היטיב כי ברורים הדברים למבין:

סליק

שער רביעי

פרק א

שער אורות וכלים שער הרביעי

והנה אחר שביארנו בשערים הקודמים בענין שרשי היחוד בכלל וביחוד הספירות בפרט. וביחוד אריך אנפין עם זעיר אנפין:

עתה נבא לבאר ענין אורות וכלים. ביאור אופנם ויחודם ותוספות אור בכלים וההיפוך בבחינת גירעון והסתלקות אורות מהכלים ובחינת גדלות וקטנות שבבחינתם.

הנה בראשית הידיעה צריך להבין דרך כלל שכל עליות וירידות העולמות וכל התוספות וחסרונות והתפשטות אורות בכלים הכל הוא בבחינת אצילות שבבחינת אצילות שם הם בחינת הכלים להסתיר האור ולגלותו כי עיקר אצילות הדרגין והספירות הוא עיקר כוונתו יתברך איך שיתגלה רצונו יתברך בעולמות ויתגלה יחודו יתברך אפילו בבחינת עולמות בבחינת נגלה לגלות אלקו"תו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ואיך יהיה אופן הגילוי מעצמותו יתברך אשר אינו בערך גילוי כלל ועוד הרי אין זולתו למי יתגלה אשר על כן היה אצילות הכלים בכדי להסתיר ולהעלים האור בכדי שיתגלה כח הגבול והיש ולייחדם במקורם ושורש הכלים הוא רצונו יתברך בבחינת פלא וחכמה סתימאה שבו הנקרא בכלל אריך אנפין כמבואר לעיל בשערים הקודמים והכלים בעצמם נקרא בחינת זעיר אנפין דהיינו צמצומו יתברך בבחינת קטנות והסתר ובבחינת זעיר אנפין

ונוקבא בהם תלוי כל התוספות וגירעון ועליות וירידות והתפשטות והסתלקות הכל הוא בבחינת התגלות אורו יתברך על ידי הכלים אשר זה תלוי בעבודת התחתונים כשישראל מייחדין למטה במסירת נפשם בעבודתם ועושין רצונו יתברך נגלה על ידי הכלים יחודו ואורו בהתגלות ובתוספות אור בבחינת תענוג כמבואר לעיל וכשאין עושין רצונו של מקום חס ושלום אז אינו נגלה יחודו ואורו בעולמות ואז הוא בחינת הסתלקות אורות מכלים דהיינו שלא נגלה על ידי הכלים אורו ויחודו יתברך כי אם שנגלו הכלים דהיינו צמצומי העולמות לבדם בבחינת חצוניות כמבואר לעיל בהגה"ה בשער האנפין בבחינת שינה עיין שם ויתבאר עוד פרטיהם לקמן:

וכל זה הוא בבחינת אצילות שכל בחינת אצילות הוא בבחינת אורות וכלים אבל בעצם חיותם וקיומם של כל העולמות אשר המה חיים וקימים הכל מכחו בעצמותו יתברך ואין דבר זולתו כי אפס בלעדו כי אפילו כח הצמצום הוא עצמותו ברוך הוא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו דהיינו שהעולם שהוא העלם וצמצום הוא כביכול מקור ומקום להצמצום ואין העולם מקומו שיאמר עליו שמצד כלי העולם הוא מקום להתפשט בו אורו ועצמותו מאחר שאין זולתו ואפס בלעדו כלל וקודם הבריאה היה הוא לבדו יתברך ולא קדמו כביכול שום דבר כמו שכתוב מי הקדימני ואשלם אם כן כח ההעלם והצמצום הוא גם כן מכח עצמותו יתברך כי אין להדמותו יתברך לאדם בשר ודם המתצמצם לאיזה דבר הלא הדבר הוא מהות נבדל ממנו וקרם לצמצומו והתפשטותו בו ולכן הדבר נבדל ממנו ונתוסף אצלו דבר שלא היה אצלו מקודם ונשתנה ונתרבה בו מה שלא היה אצלו מקודם אבל הקדוש ברוך הוא הרי אין דבר זולתו כלל ולא קדמו שום דבר כי אם הכל הוא מאמיתיות המצאו ברוך הוא לכן אין שייך שינוי וריבוי והוספה וגירעון מאחר שיוצר הכל הוא ואין זולתו כלל והוא פשוט בתכלית הפשיטות איך שייך בו תוספות וגירעון ושינוי וריבוי חס ושלום כי כל התוספות וגירעון וכו' המה הכל מצד המורכבים ומצד הזולת שהם בבחינת עולמות אשר לגבי בחינת העולמות המה נקראים כלים ואורות ולכן בבחינה זו שייך תוספות וגירעון מצד הכלים ואורות אבל לגבי עצמותו יתברך אשר אין לתאר כלים חס ושלום כידוע אין שייך בו תוספות וגירעון חס ושלום כי הכל הוא כחו לבדו ואיך הוא האופן שיהיה נמצא בכל פרט והכל הוא מעצמותו ברוך הוא ואף על פי כן לא יוסיף ולא יגרע ולא ישתנה זה אין בכח האדם להשיג וכאשר לא נודע מהותו כך לא נודע התפשטותו וצמצומו אשר על כן בבחינת עצם התהוות העולמות וחיותם וקיומם אין תוספות וגירעון כלל כמו שכתוב בקהלת מה שהיה הוא שיהיה וכו' עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע:

פרק ב

ולהבין זה יותר יש להבין כי יש שני בחינות אור אור אחד הוא אור העצם ואור השני הוא נקרא זיו והארה ואור של תולרה והאור שמצד העצם הוא הנקרא חיות של כל דבר ונקרא אור מצד המשכת החיות בכל נברא. ובחינת אור שנקרא זיו והארה הוא בחינת התגלות הנגלה בכל הבחינות כי האור שמצד העצם אינו בבחינת גילוי כלל:

כמו למשל בהנפש המתפשטת בגוף בבחינת חיות להחיות הגוף ובחינת חיות הוא עצם הנפש המתפשטת בגוף בבחינת קיום הגוף וחיותו מראשו עד רגלו ובעצם חיות הנפש אין חילוק והבדל כלל ולא שום שינוי כי הכל הוא עצם אחד וחיות אחד המחייה את הגוף בשוה בכל איברי הגוף ובבחינת חיות שוים כל האברים מהמוח עד הציפורן הכל הוא חיות אחד בשוה ואין מקום בהגוף שיאמר עליו ששם חיות הנפש ביתרון כי הכל הוא חיות אחד לכן כשנגמר רצון באדם לעשות איזה דבר אזי כל האיברים עושין הפעולה תיכף בלי עכוב כלל מצד שבבחינת חיות הנפש כל האיברים המה חיים בהשוואה מעצם הנפש המתפשטת בהם.

וזהו נקרא עצם הנפש שאינה בבחינת התגלות מעצם הנפש כלל כי אינה בערך התגלות שמחייה את הגוף בכח נסתר שלא בבחינת התגלות. ובחינה שניה שבנפש היא בחינת התגלותה באיברי הגוף בכלי הגוף דהיינו בכלי המוח נגלה השכלה ובכלי הלב נגלה בחינת מדות ובכלי העין נגלה ראיה וכן בכל כלי הגוף והתגלות זו נקרא זיו והארה דהיינו הגילוי הנגלה בשכל ומדות וראיה ושמיעה וריח ודיבור ומעשה התגלות זה אינה התגלות הנפש עצמה כי הנפש עצמה אינה בערך שכל ומדות כלל לכן ההתגלות זאת אינה מעצם הנפש כי אם הארתה מתפשטת בכלי הגוף ובהארה זו יש שינוי והבדל כי אינה דומה התגלותה במוח להתגלותה בלב ואינה דומה התגלותה בלב להתגלותה בשאר איברים וזה נקרא זיו והארה אבל החיות של ההשכלה שבמוח והמדות שבלב וכל האיברים הכל הוא חיות אחד כן הוא כביכול בבחינת התפשטות והתמשכות אור אין סוף בעולמות יש שני בחינות דהיינו בבחינת עצם החיות אשר מחיה ומהוה כל העולמות אשר אור עצמותו יתברך מתפשט בהעולמות לחיותם ולקיימם והוא חיות כל העולמות אשר הוא מעצמותו ברוך הוא אשר מצד חיות העולמות מחיה אותם בהשוואה בלי שום תוספות וגירעון ובלי שום הבדל כלל ומחיה את כל העולם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה ומהחיות זה הוא התהוות כל העולמות וקיומם ומעמדם ואלו היה הסתלקות החיות אפילו רגע חס ושלום היה העולם בטל לגמרי והיה כלא היה ובחינה זו נקרא קו וחוט דהיינו שהקו הוא ההמשכה שנמשכה מעצמותו ברוך הוא

בבחינת חיות העולמות ונקרא בשם קו כי מצד שכל העולמות הם פרט קטן שבקטנים כטיפה מן הים לנגד המשכת עצמותו ברוך הוא אשר הוא אין סוף לכן נקרא המשכה זו בשם קו כלומר המשכה דקה מן הדקה מעצמותו ברוך הוא אבל ההמשכה זו היא מעצמותו ברוך הוא.

ובחינה השניה היא התגלותו יתברך בכלי העולם בבריאה יצירה עשיה הנגלה בהם לכל אחד ואחד לפי הכלי שבו התגלותו זה נקרא בשם זיו והארה דהיינו שעצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי כלל כי אינו בבחינת תפיסה והשגה כלל כי אם שמאיר מעין אור עצמותו ברוך הוא וזהו נקרא זיו והארה ובבחינת הארה זו יובדלו העולמות בהתגלותם כי אינו דומה גילוי הנגלה בכלי הבריאה מגילוי אשר נגלה בכלי היצירה וכן אינו דומה גילוי הנגלה בכלי היצירה מהגילוי שבכלי עשיה ואינו דומה גילוי הנגלה במלאכים לגילוי הנגלה בצבא השמים וכן בכל ההשתלשלות בארבע חילוקי הנבראים בעשיה דומם צומח חי מדבר וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה רגלי החיות כנגד כולם כו':

פרק ג

והנה כל בחינה משני הבחינות אור יש בהם שני בחינות דהיינו בבחינת אור שהוא החיות בחינה הראשונה נקרא מאור שהוא העצם ובחינה שניה נקרא אור העצם ובחינת מאור שהוא העצם אינו בערך המשכה כלל ובחינת אור הוא בחינת המשכה מהעצם ונקרא אור עצמותו והעצם הוא עצמותו ברוך הוא שאינו בערך המשכה כי אם הוא עצם כל הכחות בבחינת עצמותו ומקורא דכל מקורין אשר ממנו המה כל המשכות והאור שהוא הקו הוא המשכה מעצמותו ברוך הוא לכן הצמצום היה באור דווקא דהיינו בהמשכתו והצמצום היה שלא יתמשך מעצמותו ברוך הוא כי אם המשכה דקה מן הדקה כי קודם הצמצום היה אור אין סוף ברוך הוא ממלא כל המציאות ולא היה מקום לגילוי הנבראים כמבואר בעץ חיים דהיינו שהיה המשכה בערך עצמותו אשר אין סוף להמשכתו כי כח כל המציאות בבחינת גבול היה הכל בכח האין סוף ברוך הוא אך ההמשכה בכח הגבול היה בערך עצמותו ברוך הוא אשר אין קץ להמשכתו והיה הגבול בטל במציאות לגמרי כביטול טיפה מן הים בים ויותר על זה אשר על כן היה הצמצום באור שהוא ההמשכה בבחינת עצמותו שלא יומשך מעצמותו כי אם המשכה דקה מן הדקה בכדי שעל ידי המשכה דקה זו יהיה מקום לגילוי כח הגבול שבכחו יתברך. לכן הצמצום היה בהאור אבל לא חס ושלום בעצמותו כי כח עצמותו שהוא העצם שלא בבחינת גילוי המשכתו לא סר מעולם ומה שנקרא מקום פנוי הוא לגבי ההמשכה שהוא אור נקרא מקום לגילוי האור בבחינת פרט והיה מצד הצמצום

מקום פנוי משאר המשכות להתמשך בבחינת פרט אבל לגבי עצמותו שהוא כחו העצמי הכולל כל ההמשכות לית אתר פנוי מיניה ודי למבין כמאמר הכתוב הנה מקום אתי וכמבואר בעץ חיים שהמקום גופא הסובל את כל ההמשכות הוא עצמותו [19]

וכמו כן הוא למשל בהתפשטות של הנפש בגוף כל עצמותה של הנפש אינה מתפשטת בגוף כי אם המשכה מעצם הנפש בבחינת המשכה דקה אבל עצם הנפש בבחינת עצמותה אי אפשר לה להתפשט בגוף כי אם היתה מתפשטת בעצמותה לא היה הגוף סובלה ועצם הנפש כולה היא נשארה בבחינת מקיף וסובב על הגוף. אך על כל זה עצמות הנפש לא סר מעל כח הגוף בכללו ובפרטו אפילו בפנימיות כי אם שאינו בהתגלות ויובן יותר ממשל חכם גדול אשר הוא חכם בכח והנה כח חכמתו נקרא עצם חכמתו ויכול להשכיל בעצם חכמתו כמה מיני חכמות והשכלות גדולות לאין קץ וכשרצונו להתמשך לאיזה דבר פרטי מוכרח לסלק ולצמצם חכמתו העצמיית כי בעצם חכמתו יש כמה אופני השכלות לאין קץ אשר על כן לא יהיה מתגלה הפרט מצד גילוי השכלתו בבחינות השכלות עד אין קץ לכן מצמצם ומסלק חכמתו הגדולה המתרבה בהשכלות בכדי להמשיך ממנו המשכה דקה לאיזה פרט קטן אבל ההמשכה הגם שהוא דקה עם כל זאת היא נמשכת מעצם חכמתו: והנה הגם שמסלק ומצמצם עצם חכמתו אינו מסלקה לגמרי כי כח חכמתו נשארה אצלו כמקדם כי אם הסילוק הוא שלא יומשך עוד לאיזה השכלות אחרות וגם יומשך במדה שלא יומשך יותר מדאי:

אבל עצם חכמתו כאשר היה מקודם הצמצום אפילו בעת המשכתו לדבר פרט לא סר מהמשכה זו עצם עיקרית חכמתו ועל פי עצם חכמתו הוא ממשיכה בכל האופנים הפרטים אפילו בבחינת צמצום המשכתו ובחינת הסתרתו ובחינת התלבשות ההמשכה באיזה אופן הכל הוא על פי עצם חכמתו רק שעצם חכמתו אינה נגלית כי אם בבחינת מקיף וסובב על ההמשכה בבחינה נסתרת:

כן הוא כביכול שהצמצום היה בהמשכת אור עצמותו ברוך הוא כי אם לא היה הצמצום היה נמשך המשכות לאין קץ בערכו כביכול ולא היה מקום לגילוי העולמות כלל וגם הצמצום הוא שאפילו לפרט ההוא לא יומשך יותר מדאי וכל הצמצום הזה הוא לגבי גילוי ההמשכה אבל כח עצמותו לא סר אפילו בבחינת ההמשכה דקה שהוא הקו ועל פי עצמותו ברוך הוא הוא ממשיך הקו הזה בכל האופנים ומלביש הקו ומצמצמו בכלים

[19] **ובחלק** שני יתבאר שבכדי שיהיה יתכן לכנות בשם אור אין סוף קדם הצמצום כי אור אין שייך כי אם על המשכה לאיזה דבר או לאיזה מהות ומאחר שאין זולתו ואין מהות בלעדו למי יהיה אור הוא ההמשכה אשר על כן לזה הבחינה גופא שיקרא בשם אור אין סוף קדם לזה צמצום הנקרא אויר קדמאה ויתבאר שם בביאור אם ירצה השם ויהיה בעזרי לגמרו:

הכל הוא על פי עצמותו ברוך הוא כי אם שלא נגלה עצמותו בגילוי ונקרא בחינת סובב ומקיף עליו בבחינת עיגול כמבואר בעץ חיים אבל בעצם לא סר כח עצמותו חס ושלום מכח המשכתו אשר נמשך הן בהמשכתו הן בהסתרתו אפילו בבחינת הצמצום ודי למבין והבן:

והנה מבחינת הקו הזה הוא אור וחיות כל העולמות אשר המאציל ברוך הוא מהווה ומחיה ומקיים כל הנבראים וממנו חיים וקיימים ואלו היה הסתלקות הקו הזה חס ושלום אפילו רגע היה העולם חוזר למקורו הראשון ולא היה העולם במציאות כלל:

פרק ד

ובחינה השניה הנקרא הארה וזיו נתחלקת לשני בחינות הארות כי בחינה השניה היא להאיר בכלים בבחינת התגלות החכמה ובינה ומדות אשר עיקר המכוון היה להתגלות אלקו"תו יתברך דווקא בבחינת עולמות התחתונים שיהיה נגלה אלקו"תו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת וכל התגלות הזאת איך יהיה התגלות הזאת הוא דייקא על פי חכמה ובינה וחסד וגבורה ודומיהם איך יהיה הגילוי הזה:

והנה הגילוי שבהכלים דהיינו בחכמה בינה דעת וחסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד אשר על ידי הכלים האלו נתגלה אלקו"תו לא נגלה עצמותו ברוך הוא בבחינת גילוי כי עצמותו ברוך הוא אינו בערך חכמה ובינה ומדות שהם בבחינת גילוי ולית מחשבה תפיסא ביה כמאמר הכתוב השמים ושמי השמים לא יכלכלוך לכן הגילוי שנגלה בכלים דהיינו בחכמה בינה ודעת וכו' הוא נקרא הארה לכן יש בבחינת גילוי הזה הבדל כי אינו דומה הגילוי שנגלה בחכמה בינה דעת לגילוי שנגלה בחסד גבורה תפארת ואין דומה כו':

והנה בחינת גילוי הזה נחלק גם כן לשני בחינות דהיינו אצילות ובריאה יצירה עשיה הבחינה הראשונה היא בחינת אצילות ובחינה השניה היא בריאה יצירה עשיה כי בבחינת אצילות הגם שהגילוי הוא בכלים דהיינו בחכמה הגם שבחכמה אי אפשר להתגלות בחינת אור עצמותו ברוך הוא אשר הוא אינו בערך וגדר חכמה כלל עד שחכמה נקרא עשיה אצלו ברוך הוא כמו עשיה לגבי המושכל אף על פי כן מצד כחו הפלא מתחבר ומתייחד בהון ביחוד גמור כמאמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כי אור אין סוף ברוך הוא מתפשט בהם ומתייחד בהם ביחוד גמור באופן שלא נתגלה בגילוי למהות אחר חס ושלום כי אם הכל הוא מהותו לבדו יתברך ומיוחד בהם כיחוד הנפש עם הגוף אשר המה מיוחדים באופן שאין להפריש ולהבדיל במהותם כלל כי דרך כלל הוא אדם אחד ובחינה שניה שהוא התפשטותו יתברך בבריאה יצירה עשיה

אשר בבריאה יצירה עשייה נקרא הארה וזיו ואור של תולדה כי בבחינת נבראים הכלים נראים למהותים נבדלים בבחינת יש גמור ואין נגלה אור אין סוף ברוך הוא בהם בבחינת גילוי בבחינת יחוד גמור כי אם ההתגלות בהם מהארתו במעין ומעין דמעין דהיינו הארה דהארה דהיינו מיכא"ל נקרא חסד דבריאה אינו נגלה החסד דבריאה בבחינת אין סוף כאשר נגלה באצילות כי אם היה נגלה בבחינת חסד דאצילות היה בטל לגמרי אבל התגלותו יתברך הוא בבחינת הארה ואור של תולדה דהיינו שנולד מהאור עוד אור וכן הוא בכל העולמות הכל הוא בבחינת הארה והארה דהארה מצד כליהם המסתירים:

ויובן זה על פי משל כשהחכם המשפיע רוצה להשפיע להמקבל שאינו בערכו מוכרח מקודם לצמצם עצם חכמתו ולהמשיך ממנו המשכה אחת דקה בבחינת פרט ואחר כך להבין בחכמתו מה להשפיע ומה שלא להשפיע ובאיזה אופן תהיה ההשפעה:

והנה ההערכה אשר מעריך בחכמתו מעריך על פי עצם חכמתו ומתמשך בהם בעצם חכמתו כי אם שמצמצם גילוי עצם חכמתו ומעריך בחכמתו ערך חכמת המקבל בכדי להדמות לחכמתו בכדי שעל ידי זה יהיה יכול להשפיע להמקבל אשר אין בערכו:

והנה הגם שערך חכמת המקבל רחוק מערך חכמתו אבל מאחר שנמשך בה על פי חכמתו ומדמה ומחברה לחכמתו הגם שלגבי עצם חכמתו חכמת המקבל אינה בערך והחיבור שמחברה הוא גם כן במעין חכמתו אך מאחר שנמשך בהשכל הזה על פי חכמתו נערך גם כן חכמת המקבל לגוף חכמתו כי הוא מחברה באופן חכמתו ועוד זאת כי בשורש החכמה מוכרח להיות שני אופני השכלות בעצם אחד אשר על כן יכול להתמשך לחברה לחכמתו בעצם אחד הגם שכשתעריכם כל אחד במהותם המה רחוקים בערכם כמו ערך נשמה לגוף אבל מצד התחברות נעשה כח וחכמה אחד באופן שלא להפרידם ולהבדילם כי בכלל הוא עצם החכם בנושא אחד וכל זה הוא בהמשפיע עצמו משתווה ומתחבר עם בחינת חכמת המקבל אבל בבחינת המקבל אשר הוא מובדל מערך החכמה באין ערך הרי לזר יחשב לו מצד ריחוק ערכו בבחינת הבדל אפילו בבחינת צמצומו להשפיע להמקבל כי הגם שמצמצם חכמתו העיקרית אף על פי כן נמשך במהות חכמתו בבחינת צמצום ההשפעה והצמצום הוא רק שלא להשפיע על פי עיקר חכמתו ומשכיל מה להשפיע ומה שלא להשפיע ובאיזה אופן ישפיע אבל ההשכלה בה הכל על פי עצם חכמתו ומצד הבנתו עיקרו ושרשו ואדרבא הצמצום הזה הוא נמשך משורש עצם חכמתו על פי הבנתו עיקרי הדברים לכן בעת השפעתו להמקבל מוכרח המשפיע להסתיר עצם חכמתו לגמרי אפילו בבחינת התמשכותה והתחברותה בחכמת המקבל בבחינת צמצום מכאשר היא אצלו ולהלבישה בערך כלי חכמת המקבל

ולהדמותה במעין ולהמשילה מעין החכמה וזהו נקרא אור של תולדה דהיינו שמוליד מחכמתו השכלה בערך המקבל בבחינת משל מעין חכמתו הגדולה:
והנה כל זה הוא בבחינת כלי ההשכלה הוא הצמצום בבחינתו ובבחינת המקבל אבל בהמשכתו בעצם חיותו הרי מתמשך בהם בשוה ממש כמו שנמשך חיותו בעצם חכמתו כן נמשך בעצם חיותו בעת השפעתו להמקבל אבל בבחינת הגילוי הרי אין נגלה בבחינת השפעתו למקבל גילוי עצם חכמתו כי אם זיו והארה והנה ההבדל בין שני הבחינות אשר שני הבחינות נקרא הארה הוא כאשר חכמת המקבל עודינה בעצם השכלת עצמו הגם שגם כן גילוי הוא שמתגלה בה ומתחבר בה הלא החכמה שבבחינת ההשפעה בערך המקבל למעין והארה תחשב לגבי עצם חכמתו העיקרית אשר אינה בערכו של חכמת המקבל כלל אך אף על פי כן מצד התחברותו והשתוותו על פי שרשי עיקר חכמתו נגלה בה עצם חכמתו בנושא אחד אבל בבחינת המקבל בבחינתו הרי אינו נגלה מחכמתו כלל כי אם הארה וזיו ממש ואין נגלה כלל מעצם חכמתו כי אם המעין בלבד והנה כאשר המקבל מתעצם להבין על ידי המשל כוונת רבו ולעמוד על עיקרי הדברים נתוסף אצל רבו גם כן חפץ ורצון ותענוג בחכמת המקבל המתמשך בה בהתחברות יתירה. ועוד זאת שמחכים את רבו דהיינו שעל ידי ההסבר אשר בשכלו אשר נחית להפרטים שבחכמה נתוסף לו השכלות חדשות מעצם חכמתו אשר לא נגלו מצד עצם חכמתו כידוע לכל בן דעה.
אבל כשהמקבל אינו מתעצם להבין כוונת רבו שבהמשל ומבין את המשל כפשוטו אז גם אצל רבו ההתמשכות שנמשך מחכמתו בההסבר להמקבל אפילו בבחינתו הוא אינו בהתחברות החפץ והרצון ודומה בעיניו חכמת המקבל למהות נבדל ועיקר חפצו להתקשר בחכמת עצמו והתקשרותו של חכמת המקבל לאחוריים תחשב לו.
אך אף על פי כן נערכת ממהותו מאחר שנמשך ומתחבר בה אבל מצד שרצונו וחפצו לעיקר חכמתו מחמת שאין משלים חפצו ופעולתו בצמצומו תחשב לו למהות נבדל הגם שהוא מהותו כו' ועל פי משל זה יובן למשכיל גם כן בבחינת ההארה דהיינו בבחינת אצילות ובבחינת בריאה יצירה עשיה הגם שהמשל אינו דומה לנמשל מכל צד כי אצל החכם הרי נתפס חכמת המקבל בחכמתו למהות נבדל ומרגיש בה רק שמתייחד בה וגם המקבל הוא מהות נבדל מה שאין לתאר כן אצלו יתברך כביכול שום תפיסה והדגשה גם איזה מהות נבדל חס ושלום אף על פי כן בבחינת המשכתו הוא דומה:

פרק ה

ועתה נבא לבאר הענין ביותר ביאור הנה כשעלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו שיהיה נגלה שלימותו בכל הפרטים אפילו בבחינת כלים ויש כו' היה הצמצום הידוע והמשיך ממנו המשכה דקה הנקרא בשם קו כמבואר לעיל. והנה המשכה ההיא היא מעצמותו ברוך הוא ובערך עצמותו ואין בהמשכה זו הבדל מעצמותו ברוך הוא כי אם שעצמותו הוא כולל ההמשכות בכמה אופנים לאין קץ ותכלית. והמשכה זו היא בבחינת פרט קטן אך ההמשכה להפרט היא גם כן בערכו.

והנה בהמשכה זו נכלל כל ההשתלשלות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין אבל התכללות זו הכל הוא בערך עצמותו ברוך הוא בחינת השוואה בכחו הגדול אשר הוא שוה בתכלית ההשוואה. והנה בכח עצמותו ברוך הוא הגם שכל המציאות נכללים וגנוזים בכחו אבל מצד עצמותו אין לשער ולהעריך כל פרטי כח הגבול לאיזה מציאות מצד ביטולם והשוואתם בכחו ברוך הוא אבל מאחר שנחית לבחינת המשכה בבחינת קו מוכרח להיות בהמשכה זאת כח כל הדרגין בהתכללות עצום בכל פרטיהם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. אך הגם שנכללו בהמשכה זאת אף על פי כן חס ושלום להעריכם באיזה מציאות נבדל כי אם הכל המה בהשוואה כי אם החילוק הוא שבהערכת המציאות כאשר הם בכחו הכולל אז אינם נערכים המציאות אפילו בבחינת השתוות אבל בהמשכה זו נערכים המציאות מאחר שעיקר ההמשכה היא בשבילם אבל אף על פי כן המה בהשוואה גמורה.

והנה התכללות המציאות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין אשר בכח הקו הזה נקרא בשם אדם קדמאה דהיינו כח התגלות המציאות והתחברותם כאשר המה בכחו יתברך אשר התחברותם נקרא בשם אדם כידוע מבחינת אדם שבבחינת אצילות שהוא בחינת יחוד כל הדרגין כאשר יתבאר אם ירצה השם שהוא יחוד אורות וכלים כן הוא כח כל הדרגין כאשר נכללין בבחינת הקו שהוא ההמשכה מהמאציל ברוך הוא אשר אין לתאר שם אורות וכלים כי אם שהכל הוא בהשוואה גמורה בכחו יתברך כח השוואתם זה נקרא אדם קדמון.

והנה כל עיקר הכוונה הוא כדי שיתגלה השוואתו ברוך הוא בפועל ממש דהיינו שיתגלו כל המציאות והדרגין בפועל ממש בהתגלות כל פרט בפני עצמו ואף על פי כן יתאחדו ויתחברו בערכם דהיינו שיתגלו למהותים נבדלים ואף על פי כן יהיו מיוחדים לכן מהאדם קדמון הזה אשר הוא המשכת עצמותו ברוך הוא מכח התחברות כל הבחינות כאשר הוא בעצמותו בבחינת השוואה נתגלה מכח השוואה זו אור שהוא התגלות לגלות

בחינת המציאות והדרגין ולחברם ולייחדם. והגילוי הזה הוא הנקרא הבל דהיינו גילוי בערך הדרגין בבחינתם וגילוי זה נקרא אור והארה אך הגם שהגילוי הזה הוא מעין אור עצמותו ברוך הוא אף על פי כן יש בהגילוי הזה כח הדרגין בבחינתם בכל פרט וגם כח יחודם והתחברותם ולכן כאשר נתמשך הגילוי הזה בבחינת ריחוק מכחו השוה שהוא אדם קדמון אז נתגלה כח הדרגין בפרטות שהוא בחינת נקודים:

פרק ו

והנה בחינת גילוי הזה כולל שני בחינות אחד הוא לגלות כח הדרגין בבחינתם ופרטיהם והבדליהם. ובחינה שניה הוא כח התחברותם ויחודם מעין התחברות כח השוואתם והבחינה הראשונה שהוא גילוי הפרטים בבחינתם נקרא בחינת שבירה דהיינו הסתלקות האור שהוא הגילוי מאין סוף ברוך הוא השוה בכדי שיתגלו כל פרטי אופני הבחינות לבדם בבחינת פירודים והבדלים ובחינה שניה שהוא כח התחברותם היא נקרא בחינת תיקון.

והנה בבחינת תיקון הזה יש שני אופנים אחד הוא יחודם של כל פרטי חילוקי הדרגין ביחוד עצמותו ברוך הוא באופן שיהיו מיוחדים ממש במאצילם ברוך הוא כמשל הנזכר לעיל שהחכם מתחבר עם חכמת המקבל על פי עצם חכמתו. כן הוא מתחבר ומתייחד עם כל המציאות בבחינתו ביחוד אחד על פי המשכת עצמותו שתייחדו לאחדים. ושורש התיקון הוא על פי התגלות עצם מהותו השוה בתכלית ההשוואה אשר כולל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה נמצא עצמותו שוה מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין ואין החילוק אלא בענין הגילוי אבל בעצמותו ברוך הוא הכל שוה באופן שאינו מושג ונודע כלל אשר בהתגלות עצמותו ברוך הוא הרי נתייחד עם כל בחינות הדרגין ביחוד עצום ונעשה לאחדים ממש דהיינו אפילו בבחינת חילוקיהם והבדליהם בכל פרט ופרט אף על פי כן יהיו מיוחדים בלי שום שינוי וריבוי ודבר נוסף כלל.[20]

[20] **וכמבואר** בעץ חיים שלצורך התיקון אסף אדם קדמון רגליו למעלה מן הפרסא ומחמת ריבוי אורות נזדווגו ע"ב ס"ג שבפנימיות אדם קדמון והוציאו הארה על ידי מצחא דאדם קדמון שהוא מ"ה החדש ועל ידי זה היה התיקון להתחברות אורות בכלים בבחינת יחוד גמור והביאור הוא כי בחינת אדם קדמון הוא כח השוואת הדרגין כנזכר לעיל ובחינת ראש הוא התחברותם מצד כח האין סוף ברוך הוא בבחינת בלי גבול והסוף הוא כח השוואת דרגין תתאין סוף כל המדריגות. ולכן רגליו של אדם קדמון הזה מתפשטין עד קרקע עשיה שהוא תחתית כל דרגין הנכלל בכח ההשוואה: והנה הגם שאין לתאר ראש וסוף באדם קדמון הזה אשר הוא המאציל ברוך הוא אך מצד ההמשכה אשר עיקר המשכה היה במחשבתו הקדומה להתגלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ולכן הגם שאצלו הכל בהשוואה אף על פי כן מצד ההמשכה נקרא הרצון וחכמה ובינה שבו בחינת ראש שמהם מתחיל ההמשכה כידוע ונצח הוד יסוד שלו שהוא בחינת כח השוואת הדרגין בבחינת תחתית שהוא בחינת כח העשיה גשמית שהוא קרקע העשיה שהיא תחתית כל דרגין השוואת התחתית נקרא רגליו של אדם קדמון הגם שאין לתאר חכמה בינה דעת ונצח הוד יסוד באדם קדמון אך מצד בחינת התגלות אנו מתארין לו ומשאיליין לו שמות

והתייחדות והתחברות זה הוא על ידי הכתר שהוא בחינת פלא דהיינו שהמשיך מכחו יתברך כח הפלא לחבר שני הפכים בנושא אחד כמשל התחברות הנפש עם הגוף אשר הם שני הפכים ממש מן הקצה אל הקצה ואף על פי כן המה מתאחדים באמת באופן שאין להפרידם ולהבדילם למהותים נבדלים וכל המשכת חיות הנפש נתגלה על ידי פעולת הגוף והתאחדות זה הוא פלא כמאמר ומפליא לעשות שמקשר גשמיות עם רוחניות כן התקשרות אורות בכלים הוא על ידי הפלא אבל אחר התקשרותם המה אחד ממש בלי שום הבדל כלל ואור אין סוף ברוך הוא נגלה על ידי הכלים בהתגלות גמור ולכן נקרא יחוד האצילות בבחינת אדם מצד התחברותם ויחודם זה ולכן בבחינת אצילות הוא גילוי אין סוף ברוך הוא בלי הסתרה כי אין הכלים מסתירים לגביה יתברך הגם שבערך הכלים נקרא הגילוי זיו והארה כי אין לתאר ערך גילוי שמצד עצמותו ברוך הוא כהגילוי הנגלה בהתחברות הכלים שהוא החכמה ובינה וחסד וגבורה אף על פי כן מצד יחודו יתברך בהם על פי כח עצמותו השוה ברוך הוא משתווה ומתחבר בהם אור עצמותו עם האור אשר בהכלים ועם הכלים עצמם על זה מבואר ברעיא מהימנא איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד כי איהו נאמר על כללות התמשכותו בעשר ספירות דאצילות כמבואר במאמר המתחיל איהו וחיוהי חד מרבינו הקדוש נשמתו עדן כמו למשל באדם אשר בכלל קורין למהותו אדם ואין לומר שקורין אדם להגוף כי הגוף נקרא בשר אדם וגם אין לומר שקורין אדם להחיות כי החיות נקרא בשם חיות ונפש האדם כי אם קריאת שם אדם הוא כח הכולל הגוף והנפש ובכח ההוא לא נודע אופן התחברותם שהוא הכח הנסתר.

כן עשר ספירות דאצילות נקרא בשם אדם דהיינו כח האין סוף ברוך הוא הנתגלה באצילות כי העשר ספירות בעצמם שהם הכלים נקראים כלים שהם גרמוהי והאור המתפשט בהם הוא חיות הכלים הנמשך על ידי הכלים הנקרא זיו והארה אבל כח התחברותם בכלל הוא על ידי עצמות אין סוף ברוך הוא אשר לא נודע מהותו ועל כח התחברותם זה קורא איהו שהוא עצמות אין סוף ברוך הוא לכן איהו שהוא אין סוף

האלו וכמבואר בשער הספירות עיין שם ולכן בכדי שיהיה נמשך היחוד והתחברות הגבול עם למעלה מן הגבול נתחברו ונשתוו בכח השוואתו ברוך הוא הראש עם הסוף בהשוואה אחת למעלה מן הפרסא כי בחינת הפרסא היא בחינת המבדיל בין כח השוואת הדרגין שמצד אין סוף ברוך הוא ובין כח השואת הדרגין מצד בחינת שלימותו יתברך בבחינתן של העולמות כמבואר לעיל בהג"ה בשער הספירות עיין שם ומצד אמיתותו ברוך הוא שהראש והסוף שוים אצלו מצד זה היה הזיווג בע"ב ס"ג שבאדם קדמון אשר בחינת ע"ב הוא בחינת גילוי כח השוואתו בבחינת כח עצמותו ברוך הוא. ובחינת ס"ג הוא גילוי כח השוואתו מצד בחינת היש ובזה נתגלה הארה בבחינת מצחא דאדם קדמון שהוא רצון סתום בלי התגלות והרצון הוא מעצמותו אשר סובל כל הבחינות בעצם אחד לייחד הדרגין אפילו בבחינת התגלותם ובחינה זה נקרא מ"ה החדש דהיינו מהות חדש בחינת התגלותו יתברך בבחינת כלים ויהיה מתייחד בהם והתחברות זה הוא בבחינת פלא ודי למבין והבן:

ברוך הוא הכולל האצילות וחיוהי שהוא האור הוא חד ואיהו וגרמוהי שהם הכלים הכל הוא אחד בלי פרודא כלל על ידי כחו הפלא המחברם ולכן באצילות מתגלה הקו הנמשך מעצמותו ברוך הוא בגילוי גמור ועל זה מבואר בזוהר הקדוש פרשת אמור אילין עטרי מלכא דאיהו אחיד בהו ואינון ביה אינון שמיה ושמיה הוא אינון ודי למבין ועל זה נאמר אני הוי"ה לא שניתי שאפילו בבחינת אותיות הוי"ה ברוך הוא שהם כלי האצילות ויחודם הוא בלי שום שינוי כלל:

פרק ז

ובחינה שניה שבתיקון הוא שיתגלה אורו ויחודו אפילו בבחינת הנבראים בבחינת התגלותם בבחינת יש ונפרד שהם בריאה יצירה עשיה ואף על פי כן יהיו מתייחדים ויחוד זה הוא על ידי מדת מלכותו יתברך שהוא הגילוי שבבחינת הכלים לגלותם בבחינת בריאה ובחינת גילוי זה הוא על ידי הסתרת אור אין סוף ברוך הוא המתייחד באצילות והסתרה זו נקרא פרסא שהוא מסך מבדיל להסתיר אור יחוד האצילות בכדי שיהיו נגלים בבחינת כלים גמורים בבחינת נבדלים ונפרדים על ידי בחינת כלים דבריאה דהיינו חכמה בינה דעת וחסד וגבורה דבריאה והכלים דבריאה הן הן כלים דאצילות כי אם שהכלים דאצילות אינם בהתגלות גמור כי אם במעין ודמיון שהוא על ידי בחינת מלכותו יתברך הבוקעת המסך על ידי כליה שכליה המה ליתן ציור ודמיון בבחינות נבראים כי היא נקראת תמונת כל שנותנת ציור ודמיון להדמות יחודו יתברך על ידי הכלים דאצילות בבחינת כלים דבריאה ועל ידי כליה עוברים הכלים דאצילות גם כן בבחינת בריאה:

כמשל הנזכר לעיל שהרב מצמצם כלי חכמתו בבחינת ההשפעה כאשר היא אצלו בבחינת כלי התלמיד שהוא המקבל בערך כלי המקבל איך להמשיך בהם עיקר חכמתו והמכוון שלו כן הוא כביכול מצמצם כלים דאצילות אשר מתייחד בהם בערכו יתברך ביחודא חד להמשיכם ולהדמותם בערך הבריאה כמו מיכאל דבריאה שהוא חסד דבריאה הוא מעין חסד דאצילות הגם שאין להעריך בחינת חסד דבריאה שהוא בבחינת יש לחסד דאצילות שהוא בבחינת אין סוף ברוך הוא אף על פי כן הוא מעין החסד דאצילות והאור המאיר בבריאה דהיינו התגלות הנגלה בבחינת מיכא"ל וביטולו ואהבתו להוי"ה והמשכת חסד דבריאה הוא מאיר מאור הנמשך בחסד דאצילות במעין והארה והוא נקרא הארה וזיו בעצם ואור של תולדה כי לא נגלה האור בעצם כי אם בבחינת זיו כמו זיו השמש המאיר לחלל העולם שאינו נגלה בחלל העולם גוף השמש כי אם אור וזיו ממנו. כן אינו נגלה עצם אורו יתברך בבחינת אין סוף בבחינת התגלות בכלי

הבריאה כי אם היה מתגלה האור בעצם היה הכלי בטל במציאות ולכן נקרא הארה וזיו ואור של תולדה דהיינו שנולד מהאור דאצילות התגלות במעין לחסד דבריאה אשר לכן אור הקו שהוא התגלות אור אין סוף ברוך הוא בבחינת התגלות אור עצמותו אינו מאיר בבריאה בגילוי כי אם בבחינת הארה. ועל זה נאמר באורך נראה אור דהיינו מבחינת אורו יתברך שהוא התגלות אור עצמותו בכל הכלים בבחינת יחוד גמור נגלה עלינו גם כן היחוד הזה בבחינת מעין ודוגמא להתגלות הנמשך בבחינת אצילות שהוא כח כל הנבראים כאשר הם אצלו יתברך:

וכן מבריאה ליצירה יש גם כן פרסא להסתיר אור הבריאה וכלי הבריאה ולגלותם בבחינת יצירה והתגלות זו היא גם כן על ידי בחינת מלכותו יתברך אשר היא דמיון דכולא והיא הנותנת דמיון בכל אופני הבריאה להדמות יחודו יתברך בכל בחינות הנבראים והיא בוקעת המסך שבין בריאה ליצירה להיות נגלים על ידה התלבשות אין סוף במלכות דבריאה לגלות בחינת כלים דבריאה בבחינת כלים דיצירה במעין ודוגמא מבחינת הכלים ואור דאור הנגלה בבריאה במעין והארה דהיינו הביטול והחיות הנגלה בבחינת יצירה שהם חיות הקודש ובעשר כתות המלאכים הוא מעין הביטול הנגלה בבחינת בריאה והארה זו נקרא הארה דהארה לגבי אור האצילות ולכן בין בריאה ליצירה הם שני מסכים דהיינו להסתיר אור אין סוף המתגלה באצילות וגם להסתיר אור הבריאה כמבואר בעץ חיים:

וכן מיצירה לעשיה הוא גם כן כנזכר לעיל כי על ידי כלי היצירה מצטיירים כלי העשיה במעין ודוגמא רכלי היצירה דהיינו ברקיעים וגלגלים וכוכבים ומזלות ובארץ הגשמי אין לך דבר הנגלה בעשיה בארבעה חלקי העשיה שהוא דומם צומח חי מדבר שאינו מעין בחינת כלים דיצירה ועל ידי כלים דיצירה מצטיירים כלים דעשיה באופן ודוגמא דכלי היצירה וכלים דיצירה מעין כלים דבריאה וכלים דבריאה מעין כלים דאצילות והאור העובר בכלי העשיה דהיינו התגלות חיותם וקיומם הוא נקרא הארה דהארה דהארה מאור האצילות ולכן בין בחינת היצירה לעשיה המה שלשה מסכים מטעם המבואר לעיל:

וכל זה הוא בבחינת גילוי הנגלה בבחינת בריאה יצירה עשיה הן בכלים הן באורות הוא נקרא במעין וזיו והארה דהארה כנזכר לעיל דהיינו על ידי הסתרות הפרסות שבין כל עולם שלא להיות נגלה התגלות עולם שלמעלה בעולם שלמטה והכוונה הוא בכדי שיתגלה כל עולם ועולם בבחינתו כי אם היה הגילוי בעולם שלמטה כגילוי שבעולם שלמעלה ממנו לא היה העולם שלמטה מתקיים בגילוי הכלים והאורות שלו

בבחינת מציאות נבדל לכן היה הסתרה הזאת שיהיה נגלה כל עולם באופנו ומהותו נמצא ההבדל אינו כי אם לגבי דידן אבל החיות והתהוות כל העולמות וקיומם שלא בבחינת התגלות לגבי דידן כי אם מצד העצם הכל הוא מעצמותו ברוך הוא הנמשך בהם ומהווים ומחיים ומקיימם בלי הפסק כלל אפילו רגע כי בעצם אפילו כלים רעשיה מה שאין למטה הימנו הכל הוא עצמותו ברוך הוא כי אצלו אין מסתיר הצמצום והפרסות ולפניו נגלו כל תעלומות כי אפילו בבחינת כלים דעשיה אשר איך למטה מהם עצמותו יתברך נגלה בהם בלי הסתר כלל לא כפי הנגלה לנו ואצלו יתברך הן הן הכלים דאצילות והן הן הכלים דעשיה בלי הבדל כלל כי אם אצלינו הוא ההבדל שלגבי דידן אינו נגלה לנו כי אם באופן העשיה מצד ההסתרה שאין כח במקבלים לקבל הגילוי שבאצילות ואפילו דבריאה ודיצירה מטעם הנזכר לעיל כי אם כל עולם מקבל בבחינת כלים שהם כלים לגלות יחודו יתברך בבחינת מקבלים שבבחינת כל עולם לכן אצל המקבלים הוא במעין ודוגמא אבל אצלו יתברך הם הכל אחד:

והכל הוא על פי כלים דאצילות אשר שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש בבחינת אין סוף כנזכר לעיל וכמבואר לעיל בשער הספירות אשר לטעם הזה לא נמנו רק עשר ספירות ולא ארבעים מצד שהם ארבע עולמות אך מה שהם בחינת ארבע עולמות הוא מבחינת הסתרה שלגבי דידן אבל לגביה יתברך כאשר הם אצלו אינם כי אם עשר בלבד כי הן הן הספירות דאצילות והן הן עשר ספירות דבריאה ולכן הקו שהוא המשכת אור עצמותו ברוך הוא מסתיים באצילות דהיינו שאינו מגלה בגילוי אור המשכת עצמותו ברוך הוא בכל כלי הנבראים כי אם באצילות דהיינו כל בחינות הכלים כאשר הם אצלו יתברך אשר שם כל בחינות הכלים מה שמתגלים בעולמות בריאה יצירה עשיה הם בבחינת יחוד אחד ולכן אור עצמותו ברוך הוא נגלה בהם בלי הסתרה כלל מצד כחו הפלא המייחדם לאחד כמבואר לעיל אבל בבחינת בריאה יצירה עשיה שהם כלים הנגלים בבחינת המקבלים הרי אינו נגלה בבחינת המקבלים אור עצמותו ברוך הוא כי אם בבחינת הארה והארה דהארה כמבואר לעיל שהוא מה שכתוב באורך נראה אור שאינו נגלה לנו אור העצמי כי אם בבחינת הארה והארה דהארה מאורו ולכן אין גילוי הקו נגלה בבריאה יצירה עשיה כי אם הארתו וכל זה הוא בבחינה הנגלה לנו אבל שלא בבחינה הנגלה לנו כי אם בבחינת חיותם והתהוותם וקיומם של כל העולמות בריאה יצירה עשיה כאשר נגלו אצלו ברוך הוא הכל הוא מהקו שהוא המשכת אור עצמותו ברוך הוא ואלו היה הסתלקות הקו שהוא המשכתו יתברך אפילו רגע אחד היה העולם חוזר למקורו ולא היה קיום לעולמות אפילו רגע והיו כלא היו כי אפס בלעדו אשר

התהוות כל העולמות הכל הוא מעצמותו ברוך הוא בלי הבדל ושינוי כלל כי אם השינוי הוא אצל המקבלים מצד ההסתרה:

ועוד זאת שאפילו בחינת הסתרה שהיא לגבי דידן שהיא להסתיר ולהדמות הכלים בבחינת כל עולם בבחינתו הכל הוא מעצמותו ברוך הוא כי בחינת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון אין להפרידה חס ושלום מכחו יתברך כמאמו הכתוב אני הוי"ה הוא שמי ואדרבה שורשה מאוד נעלה שהוא מבחינת כחו יתברך אשר לא נחית לבחינת המשכה כלל שלא בערך ידיעה והשגה כלל לכן יש יכולת בכח הזה להסתיר ולהדמות אפילו בבחינת כלי הנבראים כמבואר בשער הספירות נמצא עצמותו ברוך הוא הוא דייקא אפילו בבחינת הסתר אך כח עצמותו זה הוא שלא בבחינת גילוי וכמאמר רעיא מהימנא אנת הוא מלגאו כל עלמין ומלבר כל עלמין ואסחר כל עלמין אך חס ושלום שיהיה אצלו שום שינוי בבחינת הסתרה הזאת ואין הבדל אצלו כלל אפילו בבחינת הסתרתו בכלי עשיה:

וכמשל הנזכר לעיל מהחכם אשר מצמצם שכלו בערך המקבל שמוכרח לצמצם ולהסתיר במשל ודמיון במעין חכמתו הלא אצלו אין המשל מסתיר כלל אפילו בעת צמצומו בה נגלה לפניו עיקר המכוון אפילו מרבה בצמצום אחר צמצום ובמשל דמשל אין מסתיר לגבי חכמתו העיקרית המשל דמשל ונגלה לפניו אפילו בבחינת משל הנזכר לעיל העצם כאשר הוא על פי חכמתו אבל אף על פי כן אין המשל מהחכם המשפיע דומה להנמשל כי בבחינת החכם הרי הגם שמבין עיקר המכוון ונגלה אליו אפילו בעת צמצומו בהמשל אף על פי כן עצם המשל נתפס אצלו בבחינת מהות אחר ומרגיש באותיות המשל למהות אחר רק שאין המשל מסתיר לכוונתו אבל חיצוניות המשל נתפס אצלו למהות אחר ומרגיש במוחו מהות נבדל מחכמתו מטעם שהוא מהות נבדל מהמשל וחכמתו נבדלת בגדרה מחכמת המשל שממשיל בה כי הם בחינות נבדלים אבל אצלו יתברך אשר אין מהות נבדל ממנו ואין דבר שחוץ ממנו הרי אפילו ההסתרה בבחינת חיצוניות בבחינת כלי עשיה הכלים אינם תופסים בו כלל לאיזה דבר נבדל חס ושלום הגם שהוא כביכול מתפשט בהם אף על פי כן אין תופסים בו כלל לאיזה שינוי חס ושלום שיהיה מרגיש בבחינת צמצום זה איזה מהות אחר חס ושלום כמאמר רעיא מהימנא איהו תפיס בכולהו עלמין דהיינו שהוא כביכול מתפשט בכל הצמצומים בבחינת כל עלמין ולית מאן דתפיס ביה שיהיו העלמין תופסין בו לאיזה מהות ובחינת הרגשה חס ושלום כמבואר לעיל כי אפילו העלמין והמקבלים הכל הוא עצמותו ברוך הוא באין הבדל כי אם השינוי הוא מצד הגילוי לגבי דידן ודבר זה אין בכח שום נברא

להשיגו איך יהיה שני הפכים כאלו כמו שאין כח בשום נברא להשיג מהותו כן אין בכחו להשיג אופן צמצומו והתפשטותו בעולמות ואף על פי כן יהיה באין הבדל ועל זה כתיב נפלאים מעשיך:

פרק ח

והנה העולה מכל הדברים הנזכרים לעיל אשר חיות כל העולמות נערכים בשלשה הערכות הערכה אחת הוא חיות כל העולמות וקיומם אשר חיים וקיימים הכל מכח עצמותו ברוך הוא ובחינת חיות זה הוא בדרך כלל שלא בבחינת התגלות כי אור עצמותו יתברך אינו בערך גילוי כלל וחיות וקיום העולמות הוא הנקרא בשם קו והקו הזה נמשך ממלכות דאין סוף ברוך הוא דהיינו מכח הגילוי שבאין סוף ברוך הוא והגילוי נקרא בשם מלכות על דרך השאלה כי אין לתאר מלכות באין סוף ברוך הוא מצד עצמותו אשר אינו בערך התגלות כלל:

והערכה שניה הוא התגלותו יתברך בכלים דאצילות דהיינו שיהיה נגלה אור עצמותו ברוך הוא בבחינת דרגין בבחינת כל הפרטים ואף על פי כן הוא מתייחד בהם וראשית הגילוי הזה הוא מצד רצונו יתברך שיהיה נגלה אלקו"תו יתברך בכל הפרטים והרצון הזה המשכתו הוא ממלכות דאדם קדמון כי אדם קדמון הוא מחשבתו הקדומה הכלולה בכחו יתברך בבחינת המשכת הקו אשר בחינת המשכת הקו כלול בה כל פרטי העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין אשר לזה היה ההמשכה מצד שעלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו לכן המשיך מכח עצמותו ברוך הוא המשכה זו כי כל המשכה קדם לה רצון.

אך מאחר שאין לתאר לו רצון מצד עצמותו ברוך הוא אשר הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין זולתו לכן נקרא רצון זה רצון פשוט אשר ברצון זה אין להעריך כל בחינות העולמות אפילו בבחינת התכללות מאחר שאינו בערך דרגין כלל כי אם גילוי סתם שהוא מלכות דאין סוף אבל מאחר דנחית להמשכה בבחינת קו שהוא פרט כמבואר לעיל אזי מעריכין אנו בכח המשכה זו כח כל העולמות בהתכללות נפלא דהיינו שאין לשער העולמות שם בערך חילוקי דרגין או כלים חס ושלום כי אם הכל הוא המשכה פשוטה וכח כל הדרגין המה שם בבחינת השוואה גמורה והתכללות כח הדרגין והשוואתם נקרא בשם מחשבה קדומה ואדם קדמון ומחשבה קדומה זו אינה בערך התגלות כלל ועצמות המאציל ברוך הוא נמשך בבחינת מחשבה קדומה זו באין הבדל כי אם שבהמשכה זו הוא התכללות כל העולמות בהעלם דהעלם מאחר שעיקר מחשבה זו היא בשביל התגלות העולמות ומבחינת מלכות דאדם קדמון הזה שהוא הגילוי של

המחשבה קדומה מזה עלה ברצונו יתברך לגלות מחשבה הקדומה והוא הרצון הקדום לאצילות ומבחינת הרצון הזה נאצלו כל הכלים דאצילות:

והנה הרצון הזה המשכתו הוא בבחינת פלא מצד כי גילוי הזה מאחר שהוא מהמאציל ברוך הוא אשר אין לתאר לו רצון כלל אך תואר הרצון הוא מצד שהמחשבה הקדומה הוא עיקר בשביל העולמות כי אם שהם מתכללים ומשתוים בכחו יתברך ואשר עיקר ההמשכה בשביל הגילוי נקרא גילוי הזה רצון לכן הגילוי הזה שהוא מלכות דאדם קדמון נקרא עתיק יומין ורישא דלא אתיידע שבחינת גילוי הזה הוא נעתק מיומין שאינו בערך יומין שהם המשכתו יתברך בכלים ונקרא רישא דלא אתיידע כי לא אתיידע איך יהיה נערך אצלו גילוי אשר הוא אינו בערך גילוי אך אף על פי כן מוכרח להיות גילוי כי לזה היה עיקר כוונת המשכתו יתברך נקרא בחינת גילוי הזה המתמשך רצון והרצון הוא בחינת פלא ומהרצון זה נאצלים כל כלי האצילות דהיינו חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד דהיינו שיהיה נגלה המכוון של כל העולמות בכחו יתברך וכל פרטי חילוקיהם ובאיזה אופן יהיה המשכתם מגילוי אור אין סוף ברוך הוא והם נקראים כלים דאצילות כמו כלי ביד האדם אשר על ידי הכלים פועל רצונו בהם כן על ידי הכלים האלו פועל בהם רצונו יתברך שיהיה התגלות אלקו"תו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת לכן רצון הזה שהוא כתר הוא ראש לנאצלים ונערך גם כן בבחינת אצילות כמבואר לעיל ומחמת רצונו יתברך בבחינת פלא מתייחדים כל הכלים שיהיה נגלה בהם יחודו יתברך בבחינת אין סוף באופן שלא יהיו הכלים מסתירים לגילוי אין סוף ברוך הוא הנמשך בהם ואיהו וחיוהי וגרמוהי הוא חד בהון:

והערכה השלישית הוא בחינת מלכות דאצילות דהיינו גילוי כלי האצילות הנערכים בכחו יתברך דהיינו כח כל פרטי העולמות אשר בכחו יתברך לגלותם בבחינת כלים נפרדים שיהיה נגלה בפועל ממש בכל פרטי הנבראים גילוי אלקו"תו יתברך על ידי הכלים דבריאה יצירה עשיה בבחינת כל פרט ופרט אשר לזה היה עיקר הכוונה והגילוי הזה שהוא מלכות דאצילות הוא נקרא סוף דבר שעל ידי הגילוי הזה הוא הנגלה בפועל ממש ובגילוי הזה הוא השלמת חפצו ורצונו הקדום ראשית הגילוי הנקרא מלכות דאין סוף ועל בחינת מלכות דאצילות נאמר סוף מעשה במחשבה תחילה כי זה התחלה מהמחשבה קדומה שהוא גילוי מלכות דאין סוף ברוך הוא ובבחינת גילוי זה בבחינת הנבראים נקרא הגילוי בבחינת הארה כנזכר לעיל כי גילוי האצילות שהוא בחינת מלכות התגלותה הוא על ידי הסתרה על ידי פרסות המפסיקים כמבואר לעיל באורך דהיינו שמסתיר הגילוי דאצילות בהם בכדי שיהיו נגלים כל פרט בבחינתם לבדם ועל

ידיהם יהיה גילוי עצמותו ברוך הוא לכן מצד ההסתרה אינו נגלה בהם אור אין סוף ברוך הוא המתייחד באצילות כי אם במעין ודוגמא בבחינת זיו ואור כנזכר לעיל:

פרק ט

והנה על כל השלשה הערכות האלו מקיף וסובב עצמותו ברוך הוא לבדו כי כל הערכות האלו המה הכל מצד ההמשכה אבל עצמותו ברוך הוא אין בערך המשכה כלל כי אם שהוא נמצא בכל ההמשכות בעצם ונושא אחר אשר אין דבר זולתו ואפס בלעדו ועצמותו ברוך הוא נקרא מקומו של עולם והוא סובל כל ההמשכות בין לעילא בין לתתא והכל הוא עצמותו ברוך הוא אשר אינו בכלל ידיעה והשגה ושאלתא ביה כלל ואין דבר שחוץ ממנו כביכול כי כשתעיין היטיב כל התמשכות העולמות מראשית הקו שהוא המשכת עצמותו ברוך הוא עד תחתית כל דרגין שהוא בחינת יש ועשיה דעשיה אשר אין למטה הימנו הכל הוא כחו ועצמותו ברוך הוא שיהיו קיימים בבחינתם כל בחינה ובחינה באופנה ועל עצמותו נאמר שהוא סובל עליונים ותחתונים והוא מקומו של עולם וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה הארץ על מה עומדת על המים וכו' עד על העמודים והעמודים על מה עומדים בזרועו של הקדוש ברוך הוא שאין להמשילו חס ושלום לבשר ודם שיתמשך לאיזה דבר הרי הדבר מהות בלעדו רק שהוא מתמשך לשם אבל קיומו של הדבר הוא קיים בקיום שחוץ ממנו אבל אצל הקדוש ברוך הוא הרי אין דבר שחוץ ממנו ואין מהות בלעדו והרי הדבר עצמו וכל הנמצא הכל הוא כחו לבדו:

וכמו כן מצינו בקיום האדם בכל המשכתו כי בדרך פרט נערך לכמה בחינות דהיינו כח החיות המחיה את הגוף שאינו בערך התגלות כלל כי אם עצם חיותו שהוא חי ממנו בכל בחינות הגוף ובחינה שניה הוא התפשטות החיות בבחינת התגלות בשכלו ומדותיו אשר הגוף מלא מהם אשר בבחינה זאת מתייחדת חיות הנפש ובהם הוא התגלות החיות מהנפש ובבחינת חיות הוא הרגשת החיות וגילויו ובחינה שלישית הוא התפשטות החיות במחשבה ודיבור ומעשה אשר שם אינה מתגלה הנפש עצמה כי אם הארתה כי התגלות זו היא בכלי הגוף ממש ונתגלים למהות נבדל שהוא בחינת אותיות המחשבה הרי האותיות נרגשים למהות נבדל כי אם שמתפשט בהאותיות הארת הנפש וממחשבה לדיבור הרי הדיבור הוא במהות נבדל יותר ממחשבה שהוא על ידי כלי הגוף הנרגשים בבחינת גוף וחיות הנפש המתמשך בהדיבור נגלה בבחינת גשמיות יותר והארת הנפש המאיר בהדיבור נקרא הארה דהארה ובבחינת מעשה מלובש יותר בגשמיות כלי הגוף והוא לבוש עב יותר אשר אינו נגלה בבחינת מעשה כי אם העשיה הגשמיות ואף על פי כן מתמשך גילוי הנפש בהם בבחינת הארה דהארה דהארה:

וכל זה הוא בבחינת המשכה הוא נערך לבחינה הזאת אבל בכלל האדם הוא כולל הכל דהיינו שהוא המשכיל ומבין והוא החושב והוא המדבר כי המחשבה והדיבור אינם באים מצד התפשטות ההשכלה בהם בבחינת חיות מאחר שאינם בגדר אחד כלל ההשכלה הוא בחינת כח רוחני והמחשבה הוא בחינת כלי גשמיות וכל שכן כלי הדיבור ואם ירצה לדחות ממחשבתו הרי הוא דוחה שכלו ממחשבתו וכל שכן שלא לדבר ושלא לעשות אלא כח האדם הכולל כל המחשבות הוא סובל כל הבחינות בנושא אחד וכח האדם עצמו הוא כח נסתר שאינו בערך התגלות שהוא עצם האדם אשר הוא כולל כל החיות וכל איברי הגוף בנושא אחד ובחינת כח האדם זה נקרא מקיף וסובב את כל בחינת האדם לא שהוא בחינת מקיף על בחינת הגוף ולא בתוך הגוף אדרבה כל כחות הגוף ומה שבתוך הגוף הכל הוא מבחינת מקיף הזה והגם שנקרא מקיף הוא מצד שהוא סובל וסובב את כל החיות לכן נקרא מקיף אבל לא תדמהו לבחינת אור מקיף שמצד הכלים כי מצד הכלים הכל הוא בבחינת אור שהוא ההתגלות ומה שלא נתגלה בתוך הכלים נקרא מקיף אבל לבחינה זו לא יקרא בשם אור כלל כי אם עצם הסובל את כל החיות אשר אינו בערך גילוי כלל לא מצד האור ולא מצד הכל וזכור זה וכל עיקר קיומו בכל הפרטים הכל הוא מבחינת כח הזה כי אם שנקרא מקיף מצד כחו הנסתר אשר אינו בערך שום גילוי כלל כי אם שהוא כח הנושא והסובל כל הגוף והחיות שבתוכו ובכח הזה כל כחותיו הנגלים ושאינם נגלים הכל הוא עצם אחד ואין מקום פנוי מכח הזה הן מצד החיות הן מצד הכלים הכל הוא מצד כח הזה:

כן הוא כביכול בבחינת התגלותו יתברך בעולמות הם כל הערכות האלו דהיינו התפשטות הקו שהוא חיות המתמשך בכל העולמות בבחינת חיות העולמות והתהוותם בכח נסתר שאינו בערך גילוי ובחינה שניה הוא התגלותו יתברך בבחינת כלים דהיינו בבחינת גילוי החיות שהוא הקו בבחינת כלים דאצילות כנזכר לעיל בחכמה בינה דעת ובחסד גבורה תפארת ובנצח הוד יסוד ומתייחד בהון ביחוד אחד כמבואר ובחינה השניה הוא התפשטותו יתברך הנגלה בבריאה יצירה עשיה שהם מחשבה דיבור ומעשה וכל הערכות האלו המה הכל מצד התגלות העולמות בבחינת התמשכות הנגלה לנו אבל מקור כל אלו ההערכות הסובל את כל אלו הבחינות הוא עצמותו ברוך הוא לבדו שנושא הכל וסובלם בבחינת כח אחד במהותו אשר לא נודע ולכן לית אתר פנוי מיניה לא בעילאין ולא בתתאין דהיינו בחינות עילאין הם המשכות הקו באצילות ולא בתתאין הם העולמות בריאה יצירה עשיה הכל הוא עצמותו ואין מקום פנוי ממנו דהיינו בחינתם הכל הוא עצמותו ברוך הוא:

אבל כח זה הוא שלא בבחינת נגלה כלל לכן נקרא כחו זה סובב כל עלמין דהיינו כח עצמותו ברוך הוא סובב לכל הבחינות ונקרא סובב מצד שאינו בערך גילוי כלל כנזכר לעיל והוא סובל כל המשכות האלו והוא מקומם של כל ההתהוות ואדרבה דייקא כח היש שאין למטה הימנו אשר לבחינת כח היש אנו מעריכים כל ההמשכות הוא דייקא מכח עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך גילוי כלל ועל זה נאמר ומתחת זרועות עולם והוא מקומו של עולם ושורש כל כלי היש הגשמים הוא נערך דווקא אצל עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך גילוי כלל ושורשם הוא ממלכות דאין סוף ברוך הוא שלא בבחינת המשכה כלל שהוא בחינת עצמותו ברוך הוא אשר לא נחית להמשכה וכמבואר בעץ חיים ששורשן של הכלים גבוה במעלה מהאור ונתבאר יותר בביאור של יביאו לבוש מלכות אשר נתנלה מפה קדוש אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן והוא אצלי בכתובים: והנה כבר הקדמתי שאין המשל מאדם דומה לנמשל מכל צד כי באדם הגם שכח האדם הוא סובל כל בחינת הגוף הן בפנימיות והן בכליו החיצונים אך אף על פי כן מצד הרכבותיו אשר המה מהותים נבדלים בבריאה כידוע מרגיש בהם אפילו כח האדם בעצמו דהיינו באיזה צער או היפוך הכל נוגע למהות ועצם האדם בעצמו כנראה בחוש אבל אצל הקדוש ברוך הוא הרי אין מהות נבדל ממנו כלל ואין תופסים בו העולמות כלל לאיזה מהות בבחינת הרגש כלל בבחינת עצמותו:

פרק י

נמצא כאשר תעיין מצד העצם הכל הוא עצמותו ברוך הוא ואין עוד מלבדו אבל אינו בערך גילוי כלל ונקרא סובב כל עלמין והוא עיגול אין סוף המקיף את כל העולמות בבחינת ריחוק דהיינו שכולל בכחו התהוותם וקיומם וכח התהוותם וקיומם הכל בדרך נסתר בבחינת מקיף וכל בחינת הריחוק הוא לגבי ההתגלות לגבי דידן וכל זה הוא בבחינת כחו יתברך בעצמותו שלא בערך המשכה אבל בערך המשכה כביכול בחינת אין סוף הוא מוקף מכולם כי ראשית הקו הוא המשכת אור עצמותו ברוך הוא בבחינת חיות הנמשך מאור אין סוף ברוך הוא בעצמותו ומחובר אליו כמבואר בעץ חיים בכמה מקומות דהיינו שנגלה אור עצמותו יתברך בבחינת המשכה דקה:

ובחינת הקו ההוא ראשית ההתגלות הוא באדם קדמון בעיגוליו וביושרו כי עיגוליו המה כח הכולל ההמשכה והיושר הוא ההמשכה בעצמה דהיינו המשכתו יתברך הנגלה בבחינת עולמות בבחינת מחשבה קדומה אשר אין לתאר במחשבה הקדומה זו שום כח התחלקות כלים חס ושלום כי אם מצד התכללות כל העולמות הנכללים ומשתווים בבחינת המשכה זו ומדברים בבחינת אדם קדמון הזה בחינת אורות וכלים בהשאלה

דהיינו מצד שכל עיקר התמשכותו הוא מצד העולמות שהמה כלים להתגלות אלקו"תו יתברך שיומשך בהם אור אין סוף בהתגלות אפילו גביה כביכול מתארים אנו כח הכלים האלו במחשבתו הקדומה בבחינת כלים דאדם קדמון אבל חס ושלום לתאר שם כלים באדם קדמון הזה אשר הוא בחינת מאציל ברוך הוא כי אם מצד העולמות והאור העובר בתוך הכלים דהיינו המשכתו יתברך בבחינת המתמשך בהתכללות כלים אלו הוא נקרא פנימיות אדם קדמון לכן מבואר בעץ חיים אשר בפנימיות דאדם קדמון הזה אסור לדבר כלל כי הוא המשכות המאציל אין סוף ברוך הוא לבדו אשר לא תליא שאלתא ביה כלל ואין להעריך מצד המאציל ברוך הוא שום בחינה ושום השגה ושום שאלתא כלל כמבואר לעיל בשערים הקודמים כי אם מצד הכלים דאצילות בריאה יצירה עשיה אשר הכל הוא מצד עצמותו ברוך הוא מוכרחים אנו לתאר כח הכלים האלו במאציל ברוך הוא בבחינת מחשבה קדומה לכן מדברים באדם קדמון כלים דרך השאלה שמשאילין להם שם כלים מצד התכללותם כנזכר לעיל אבל לא מצד העצם:

ומבחינת המשכה זו בבחינת מחשבה קדומה מתמשכים ההמשכות לצורך גילוי העולמות והם נקראים הארות שהם ההבלים המתגלים דרך עינים ואזנים חוטם פה דאדם קדמון והמשכות האלו המה נמשכים מאור אין סוף המתמשך במחשבה קדומה זו להתמשך בגילוי העולמות כי בחינת אדם קדמון הזה דהיינו מחשבה קדומה בעצמה אינו בערך גילוי כלל כי בחינתו הוא המאציל ברוך הוא לבדו אשר אינו בערך עולמות הגבול והיש כלל כי אם על ידי מחשבתו הקדומה זו כביכול אנו מתארים שהם נקראים כלים בהשאלה דהיינו איך להמשיך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת גבולים נמשכו המשכות מאור אין סוף הנמשך בבחינת כלים דאדם קדמון להמשיך גילוי מכחו יתברך לעולמות ובחינות אלו הכלים דאדם קדמון הם המסתירים להתגלות המשכתו באור עצמותו כי אם להמשיך דרך הארות שהם הבלים אבל האדם קדמון בעצמו דהיינו אפילו מה שמתארים בשם כלים דאדם קדמון אינם בערך גילוי כלל כי הוא המאציל ברוך הוא כנזכר לעיל כי אם שאנו מתארים כלים באדם קרמון שהם כלים להסתיר המשכתו להתמשך בבחינת הארות שנקראים הבלים:

והמשל בזה לאדם שיש לו מחשבה עמוקה לאיזה דבר הרחוק ממהותו מטעם הכמוס אצלו והנה מצד בחינת גילוי הדבר אשר הוא רחוק מגדרו בכמה מיני ריחוק אינו ערך כלל להתמשך בבחינת הדבר הרחוק ממנו כי אם מצד טעמו הכמוס וההסכם שהוסכם אצלו כח התמשכות זו יתגלה מכח מחשבתו העמוקה המשכות ממנו בבחינת הארות להתמשך להתגלות להדבר והנה התמשכות ההוא אינו מערך עצמו ומהותו אך מצד

שעלה אצלו במחשבתו הקדומה ההסכם להתמשך בה לכן על ידי ההסכם הזה נמשך ממנו המשכה שאינו בערכו אך הגם שההמשכה ההיא אינה בערכו אך אף על פי כן המשכה הזו נמשך מהמשכתו הנמשך במחשבה הקדומה הזו נמצא בחינת ההסכם נעשה בחינת כלי להמשכתו וההמשכה היא פנימיות אבל אף על פי כן בחינת גוף המחשבה אינו בערך גילוי כי בחינת המחשבה הוא בערכו אבל ההמשכה שבתוך המחשבה הגם שהוא יותר פנימיות מבחינת המחשבה עצמה אבל מאחר שנעשה אצלו ההסכם להתמשך מתמשך יותר והנה התמשכות הזה היוצא מן ההסכם זה מצד שהמשכה זו אינו בערכו נקרא הארה אבל מצד שהוא נמשך בה בעצמו הוא ממש המשכת עצמותו של אדם הנמשך בה כי מאחר שנמשך בה הרי נמשך בה בעצם חיותו: כן הוא כביכול בהבדל למעלה דהיינו אדם קדמאה זה הוא מחשבתו הקדומה להתמשך לעולמות וגבולים והנה מצד שהגבול הוא אינו בערך לגבי עצמותו בכמה מיני ערכים לאין קץ הרי אין להעריך גילוי הזה כאשר הוא במחשבתו הקדומה שיתגלה באיזה התגלות. והנה בחינת כח מחשבה קדומה זו שנכללין בה כל העולמות בהעלם ובדקות גדול בבחינת השוואה נקראת בחינת גוף המחשבה ונקרא גוף האדם קדמאה בהשאלה והתמשכות אור הנמשך בה הוא אור עצמותו בחינת אין סוף ברוך הוא[21]

והנה בחינת גוף מחשבתו שהוא הסכם שבכח המאציל ברוך הוא אינו בערך הגילוי כלל אך מצד שעלה במחשבתו הקדומה להתמשך ממשיך עוד יותר בגילוי דהיינו שנגלו גילויים מצד בחינת ההסכם זה אשר במחשבתו הקדומה אשר הוא ראש לכל ההמשכות והמשכה זו נקראת בחינת הארה היוצאת מנקבי אוזן חוטם פה דהיינו שכל התמשכותו כביכול עיקרו הוא בבחינת מחשבתו הקדומה אך מצד שעיקרו הוא להתמשך נבקע כביכול מתוך בחינות כלים דאדם קדמון אור המשכתו יתברך מצד אור עצמותו ברוך הוא אשר בתוך בחינת האדם קדמאה הזה להתמשך עוד המשכות בבחינת הארות הנקרא הבלים דאדם קדמון: [הגה"ה ובחינת הסכם זה שאנו מבארים הוא גם כן דרך השאלה כי אל תדמהו חס ושלום לאדם אשר ההסכם שלו נעשה על ידי חכמה ובינה בבחינת כלים ומתיישב על ידי החכמה ובינה ומדות אשר חס ושלום לתאר כל אלה בהמאציל ברוך הוא אשר הוא פשוט בתכלית הפשיטות והוא לבדו ברוך הוא אין נופל בחינת הסכם כי אם על דרך השאלה לשכך האוזן אנו קורים למחשבה קדומה בבחינת הסכם כמו שההסכם אצל אדם הוא ראש לכל ההתמשכות וכל הפעולות הוא הכל כפי שנגמר במחשבתו כן אנו קורים הראשית לכל המשכותיו יתברך בבחינת הסכם אבל באמת שרש ההסכם הזה אינו בערך השגה וידיעה כלל וזכור זה:

[21] **ובחינת** הסכם זה שאנו מבארים הוא גם כן דרך השאלה כי אל תדמהו חס ושלום לאדם אשר ההסכם שלו נעשה על ידי חכמה ובינה בבחינת כלים ומתיישב על ידי החכמה ובינה ומדות אשר חס ושלום לתאר כל אלה בהמאציל ברוך הוא אשר הוא פשוט בתכלית הפשיטות והוא לבדו ברוך הוא אין נופל בחינת הסכם כי אם על דרך השאלה לשכך האוזן אנו קורים למחשבה קדומה בבחינת הסכם כמו שההסכם אצל אדם הוא ראש לכל ההתמשכות וכל הפעולות הוא הכל כפי שנגמר במחשבתו כן אנו קורים הראשית לכל המשכותיו יתברך בבחינת הסכם אבל באמת שרש ההסכם הזה אינו בערך השגה וידיעה כלל וזכור זה:

בחינת הסכם כי אם על דרך השאלה לשכך האוזן אנו קורים למחשבה קדומה בבחינת הסכם כמו שההסכם אצל אדם הוא ראש לכל ההתמשכות וכל הפעולות הוא הכל כפי שנגמר במחשבתו כן אנו קורים הראשית לכל המשכותיו יתברך בבחינת הסכם אבל באמת שרש ההסכם הזה אינו בערך השגה וידיעה כלל וזכור זה:]:

פרק יא

והנה בחינת בקיעה זו היא מבחינת פנים דאדם קדמון כביכול כי בחינת פנים הוא התגלות הפנימיות הנגלה על ידי הכלים נקרא בחינה זו פנים אשר לזה היא בחינת האדם קדמאה הזה בכדי להתגלות כמו למשל בהבדל מאדם שמראה פנים להתגלות כך בחינת המחשבה קדומה זו עיקרו הוא להתגלות אבל מצד בחינת האדם קדמון הזה מצד בחינתו בעצמו אינו בערך התגלות כי אם מצד הארות פנים שעיקרו הוא להתגלות כנזכר לעיל נבקעו מתוך כליו הארות פנימיותו להתמשך למטה ובחינת בקיעה זו הם העינים ואוזן חוטם פה:

דהיינו כמו למשל באדם הגשמי הרי גופו מסתיר לחיות נפשו ואינו נגלה כלום ממנו וחיות הנפש מוסתר בהגוף רק מהפנים שלו נגלה המשכת נפשו בהתגלות על ידי בחינת ראיה שמיעה וריח ודבור והנה כל המשכות האלה הוא להתמשך לדבר הרחוק ממהותו ונבדל ממנו כנראה בחוש הראיה להביט הדבר הרחוק ממנו וכן השמיעה לשמוע מהזולת והדבור הוא גם כן לגלות מהותו על ידי כלי הדבור וכדומה לזה והנה הגם שהתפשטות זה אינו עצם נפשו כי עצם נפשו אינה בערך התגלות ואינו נגלה מעצם הנפש כלל כי אם התפשטות זה ונקרא הארת נפשו בבחינת הבל כידוע עם כל זאת בבחינת הבל הזה והארה זו נתגלה בו עצם הנפש כי נגלה על ידי המשכות אלו רצון הנפש כי על ידי ראיה רואה מה ששייך לנפשו וכן על ידי השמיעה וריח ודבור הכל הוא מעצם הנפש המתקשרת בהמשכות אלו מצד רצון הנפש להתמשכות אלו:

כן הוא כביכול בבחינת אדם קדמון הזה דהיינו שעלה במחשבה הקדומה כח כל העולמות כאשר הם אצל המאציל ברוך הוא ובחינת מחשבה זו הוא מסתיר להמשכת אור עצמותו ברוך הוא שהוא הקו שלא יתמשך בבחינת גילוי כי אם היה מתמשך בבחינת גילוי הלא אין מקום להתגלות עולמות כלל כי המשכה זו היא מאור אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך עולמות כלל לכן על ידי כלי האדם קדמון הזה הוא מסתיר אור המשכתו יתברך וכלי האדם קדמון הזה המה כח כל הכלים שנגלו בעולמות כאשר הוא בבחינת המאציל ברוך הוא אשר אין לתארם בבחינת כלים כנזכר לעיל כי אם מצד ההתגלות ובחינת כח הכלים האלו המה המסתירים לאור המשכתו יתברך כי אם

שנבקעו מתוך הכלים המשכות על ידי בחינת ראיה שמיעה ריח ודבור הגם שאין לתאר אצלו חס ושלום בחינות אלו מצד המאציל ברוך הוא אשר אצלו הכל בהשוואה ואין זולתו אף על פי כן לשכך את האוזן קוראים להם שמות אלו דהיינו ההתגלות מתוך המחשבה זאת נקראים בבחינות אלו ואשתמודען עילאי מתתאי כמו שכל בחינות אלו נגלים בבחינת אדם ונמשכין ממנו בבחינת הארה כן אנו מתארין ההמשכות הנמשכין מתוך מחשבה קדומה זו בשמות אלו כי הם כח ומקור לכל ההתגלות הנגלה בעולמות:
והנה ההמשכות אלו הם הבלים דהיינו שנמשך מאור עצמותו ברוך הוא המוסתר בתוך בחינת מחשבה קדומה הארה מעין המשכתו יתברך והתגלותם הוא מצד רצונו הקדום להמשכות האלו שהוא רצונו הפשוט שעיקרו הוא בשביל הגילוי לעולמות אשר על כן בבחינת מחשבתו הקדומה שהוא נקרא אדם קדמון נתגלה הרצון קדום הנזכר לעיל להתגלות והנה הרצון הזה אינו בבחינת המשכה כי אם שהוא רצון להתמשכות דהיינו התגלותו להתמשך בעולמות לכן נקרא בחינת רצון הזה מצחא דאדם קדמון כמו שבמצח של אדם אינו יוצא ממנו התגלות כלל כי אם עצם הגלגלתא רק שהוא פנוי משערות לכן ראשית גילוי הפנים של אדם מתחיל ממצחא אבל כל ראשו הוא מוסתר בלי התגלות כן כביכול גילוי זה אינו נגלה ממהות פנימיות המחשבה קדומה כלל כי אם המשכה פשוטה המגלה פנימיות המשכתו בבחינת רצון סתם דהיינו רצון להמשכתו לכן אינו נגלה מהמצח שום הבל שהוא סתום כי לא נגלה עדיין מפנימיות מחשבתו הקדומה כי אם רצון סתם אבל ברצון זה אין נגלה המשכה עדיין ולכן נקרא ראשית הפנים דהיינו ראשית להתגלות פנימיותו ועל ידי בחינת רצון זה נגלה מפנימיותו אלו ארבעה בחינות הבלים דהיינו המשכות מעין המשכתו יתברך בבחינת הקו והם נקראים הבלים והארות מהמשכתו אך הגם שהם הארות לגבי עצם הגילוי אף על פי כן המה נמשכו ממהות הפנימיות כי אם שעצם המשכתו היא מוסתרת בבחינת מחשבתו הקדומה שלא יהיה נגלה כאשר הוא בעצם כי אם מעין המשכתו לכן נקרא הארה:
והנה לגבי הגילוי נקרא הארה אבל לגבי ההמשכה הרי עצמותו נמשך בהארה זו וכמו למשל מאדם המסתיר חכמתו אצל המקבל וממשיך לו מעין חכמתו אך אף על פי כן עצמיות חכמתו נמשך בזה כי אם בהנגלה אין לתאר כי אם בחינת הארה ככה כביכול לגבי הגילוי הנגלה מתוך מחשבתו הקדומה נקראו המשכות האלו הארות כי אינו נגלה המשכת עצמותו מצד הסתרת כלי אדם קדמון הזה כנזכר לעיל אך אף על פי כן המשכות אלו הם מהמשכת עצמותו ברוך הוא הנמשך בהמשכות אלו והנה בהמשכות האלו אשר כל עיקרם הוא להתגלות כח הגבול הרי נכלל בהמשכות אלו כח הכלים

אשר לזה היה רצונו הקדום ביותר התגלות מצד שההמשכות המה דייקא לבחינת כלים דהיינו להתגלות גמורה כביכול לכן בבחינת המשכה זו נרשמו הכלים בהעלם וכאשר נתרחקו ההמשכות האלו מבחינת מחשבה קדומה דהיינו כביכול שמרחיק המשכות אלו מערך ההמשכה שבבחינת מחשבה הקדומה בכדי שיתמשך יותר בבחינת התגלות למטה כי ההמשכות האלו שהם הבלים הגם שהם מעין מחשבה הקדומה אף על פי כן מצד שנמשכים ממחשבה הקדומה הרי אין ערך עדיין להתגלות בבחינת כלים בבחינת עולמות לכן מרחיק כביכול בחינת המשכות האלו מערך המשכתו בבחינת כלי מחשבתו הקדומה ואז בהסתכלות העיניים בהמשכה זו דהיינו כביכול הסתכלותו ברוך הוא בהמשכה זו מה יולד מהמשכות האלו מבחינת הסתכלות זה נגלים הפרטים בהמשכה זו והעיניים הם אצל המצח דהיינו שעיקר הרצון היה דווקא להתגלות הפרטים:

והנה ההמשכות בבחינת אוזן חוטם פה המה המשכות סתם מאור עצמותו ברוך הוא דהיינו המשכה פשוטה וההמשכה זו מצד שהיא לבחינת הכלים ממילא יש בכח המשכה זו כח הכלים אבל הם הכל בבחינת המשכה אחת וכל זמן שההמשכה הזאת היא קרובה אל מחשבתו הקדומה דהיינו שנמשך ממחשבתו הקדומה עוד המשכה אבל מחמת שאדם קדמון הזה אינו בערך גילוי ככה ההמשכה הנמשך ממנו עדיין אינה בערך גילוי אבל כשנתרחקה ההמשכה דהיינו שנתפשטה להתמשך בבחינת התגלות יותר אז על ידי בחינת ראיה שהם העיניים דאדם קדמון שהוא כביכול השגחתו יתברך בבחינת מחשבתו הקדומה בבחינת המשכה בבחינת פרטים שיתגלו מתוך המשכה זו כי הראיה מתגלה דווקא בבחינת ריחוק וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד דהיינו מה שיולד מזה ההתגלות לבסוף כך כביכול בחינת הבל העיניים הוא התגלות מתוך המשכת אור אין סוף ברוך הוא אשר עיקרה הוא דייקא לבחינת כלים וגבול כי אם שבחינת ההמשכה בעצמה אינה בערך התגלות הגבול רק מצד שכל עיקרה הוא בשביל התגלות נמשך מהמשכה זו על ידי בחינת כלי העיניים התגלות איך ובאיזה אופן יהיה הגילוי:

ולכן העיניים המה מתגלים תיכף אחר המצח דהיינו כביכול מצד שהתגלות רצונו הקדום הוא דייקא בשביל הכלים אשר מזה נמשכו העיניים דהיינו שיהיה נמשך הארה מאור עצמותו ברוך הוא בבחינת ריחוק להשגיח בבחינת המשכתו מה יהיה נולד מהמשכתו זה ואז נתגלו פרטי כח הכלים והגבולים ואז לא היה כח בכלים לקבל אור המשכתו יתברך כי האור הוא נמשך מאור עצמותו אשר הוא בבחינת אין סוף ברוך הוא

והכלים הם בבחינת היפוך דהיינו שיהיה נגלה דווקא ולכן נמשך מזה בחינת שבירה כמבואר לעיל בכמה מקומות:

ואז מאיר בהם מצחא דאדם קדמון שהוא עצם רצונו יתברך אשר אינו בכלל המשכה כלל כי אם רצון קדום אשר הוא מבחינת רצונו הפשוט כנזכר לעיל אשר הוא קדם לכל ההתמשכות ואינו בערך המשכה כלל כמבואר לעיל שעצמותו אינו בערך המשכה כי אם שהוא ברוך הוא סובל הכל אשר אצלו שוין אורות עם הכלים וכח הגבול עם למעלה מהגבול המה אצלו בהשוואה גמורה לכן מצד עצמותו יתברך כל יכול לחבר האורות עם הכלים ולייחדם ביחודא חד האור עם הכלי הגם שאינו בערך אחד וממש הם שני הפכים אבל מצד עצמותו ברוך הוא מתייחדים האורות עם הכלים באופן שיהיו כלים ואף על פי כן לא יהיו מסתירים לאור אין סוף שבתוכם והוא הנקרא כלים דאצילות דהיינו שיהיה בחינת חכמה שהוא כלי אבל הוא חכים ולא בחכמה ידיעא הגם שהיא בחינת כלי אבל החכמה עצמה אינה ידיעא ומושגת מצד התדבקות והתייחדות אור אין סוף בהם ונעשה הכל גילוי אחד מעצמותו ברוך הוא וכן הוא בבינה וכן הוא בכל המדות עד שמצד התגלות אור אין סוף ברוך הוא בהם אינם נגלים לכלים פרטים כי אם הוא וחכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו וכו' הכל אחד בלי שום שינוי ופירוד חס ושלום כי הכל הם המשכה אחת מעצמותו ברוך הוא כי אם שבבחינת המשכה זו הרי נכללו בה כל פרטי הכלים של בריאה יצירה עשיה אבל הכל המה ביחודא חד מצד התגלותו ברוך הוא בהם והתגלותו בבחינת הכלים האלו והתייחדותו בהם הוא על ידי גילוי מחשבתו הקדומה בבחינת הכלים האלו והתגלותו הוא נקרא מלכות דאדם קדמון דהיינו הגילוי ממחשבתו הקדומה:

פרק יב

והנה בערך הגילוי אשר אין לתאר אצלו יתברך בחינת כלים נקרא גילוי הזה ממחשבתו הקדומה עתיק לבחינת אצילות הכלים שהמה מקור להגבולים אבל מצד רצונו יתברך שהוא נמשך מעצמותו ברוך הוא מצד רצונו זה מתקשרים הכלים בבחינת יחוד אחר ממש ובבחינת רצון הזה כלולים כל הכלים בהשוואה אחת לכן בחינת רצון הזה נקרא אריך אנפין דהיינו כח כל כלי האצילות המתקשרים ברצונו יתברך אשר בבחינת רצון הזה המה כל הכלים בכח אחד כמבואר לעיל:

ומצד בחינת הכלים בעצמם דהיינו בחינת חכמתו ובינתו ודעתו יתברך שהמה מקורים לבחינות גבולים בפני עצמם נקראו זעיר אנפין שהם בחינת קטנות לגביה יתברך דהיינו שנחית לצמצומים וזהו מצד בחינתם דהיינו כשתבחין מהותם נקראו מהות הכלים

בחינת קטנות לגבי המשכת אור אין סוף ברוך הוא המתמשך אבל בעצם ההמשכה הכל הוא עצמותו ברוך הוא ולכן הוא עתיקא הוא זעיר אנפין בלי שינוי כלל כי אם מסטרא דילן שניא דהיינו לגבי הערכתינו ולגבי התפשטותו יתברך בבריאה יצירה עשיה נגלה השינוי אבל לא לגביה יתברך:

כי מאחר שנמשך בהכלים האלו ומתאחד בהם הכל הוא המשכה אחת מעצמותו ברוך הוא כמשל המבואר בהבדל מהחכם המתמשך בבחינת המקבל הגם שחכמת המקבל אין ערך לגביה ולקטנות תחשב לו אבל מצד התקשרותו והתאחדותו בבחינת חכמת המקבל הרי כל עצמותו נמשך בהן באין הבדל ככה כביכול ויתר על כן התגלותו יתברך והתמשכותו בבחינת העולמות הגם שכח העולמות המה אינם ערך לגבי גילוי עצמותו ברוך הוא והמה בחינת קטנות אבל מצד רצונו יתברך והתקשרותו ויחודו בהם הרי עצמותו ממש נמשך בהם באופן שאין להבדילם ולכן בבחינת אצילות הקו שהוא אור עצמותו ברוך הוא נגלה בהם התגלות אין סוף בבחינת אצילות באין הבדל כלל אך הגם שבערך המשכתו יתברך בהם הכל הוא המשכת עצמותו בהם אבל אם תעריך הגילוי כאשר הוא בעצם להגילוי שנתגלה בכלי האצילות הרי אין להעריך הגילוי שמצד עצמותו ברוך הוא לערך גילוי הכלים אשר אינם נערכים באיזה ערך כלל ולגביה יחשב הגילוי הזה להארה דהיינו מעין המשכתו יתברך וזהו בערך הגילוי אבל מצד רצונו יתברך אשר אינו בערך גילוי כלל הכל הוא המשכתו יתברך לבדו בלי שום הבדל ואין הכלים מסתירים לגביה כלום מצד כחו הכל יכול והבן זה מאוד:

פרק יג

והנה כל הערכות האלו הוא מצד הבריאה הנגלית לנו מוכרחים אנו לתאר כל אלו הבחינות אשר לזה ההתגלות מוכרח להיות רצון קדום לגילוי הזה והרצון זה אינו בערך ידיעה והשגה כלל מצד פשיטותו אך אף על פי כן מוכרחים אנו לתאר רצון אך שהוא פשוט כמבואר לעיל בשערים הקודמים דהיינו רצון להמשכתו ומצד ההמשכה זו שהיא בבחינת התגלותו לעולמות אשר המה אינם נערכים אפילו כטיפה מן הים לגבי עצמותו ברוך הוא נקרא המשכה זו קו כלומר המשכה דקה מן הדקה בערך עצמותו ומצד שהמשכה זו היא המשכה מאור אין סוף ברוך הוא אשר אין להעריך בבחינת המשכה זו ערך העולמות כלל מוכרח להיות מחשבה קדומה איך ובאיזה אופן תהיה ההמשכה זו: והנה המחשבה קדומה זו אשר היא מבחינת עצמותו ברוך הוא היא עדיין אינה בערך גילוי כלל בבחינת כלים אך מצד שהמחשבה קדומה זו היא בשביל העולמות הרי נמשך ממחשבה זו עוד המשכות בבחינת הכלים כנזכר לעיל דהיינו מעין המשכתו יתברך

בבחינת אין סוף על ידי מחשבתו הקדומה שמסתיר המשכתו יתברך שלא יגלה ממנה כי אם המשכות דקות בבחינת הסתרה מעין המשכתו יתברך בכדי שבהמשכות האלו יהיה כח להתגלות בחינת כלים להמשכותו יתברך בעולמות:

והנה מצד התגלותו יתברך הגם שמתארין אותם למעין ואור אבל אף על פי כן התגלותו בבחינת אין סוף והכלים המה בהיפוך דהיינו להתגלות לגבול ולכן בכדי שישתוו האורות עם הכלים הוא על פי שבירה ותיקון דהיינו השבירה הוא בשביל התגלותם של הכלים שמצד התגלות אור אין סוף בהם לא היו יכולים להתגלות הכלים שהם כלים לגבול לכן היה בחינת שבירה בכדי שיהיה התגלות להכלים והתיקון הוא לחבר האורות עם הכלים בבחינת יחודא חד אבל כשמתיחדים הרי כל הבחינות נעשים לאחדים שהוא הכל התמשכות עצמותו דהיינו חכמת הנבראים ובינתם וחסדם וגבורתם הנגלה בהם אשר הוא החכם והוא המבין בכל פרטי הנבראים והנה מאחר שאינו בערך חכמה לכן אנו מתארים כל הבחינות המוכרחים עד שתוכל לתאר אצלו חכמה ובינה מצד הבריאה ובוודאי מוכרחים להיות כל הבחינות האלו אבל איך הוא ובאיזה אופן הוא אצלו לא ידיעא ומושג כלל כי אם שהכלים נגלים מצד הבריאה אבל באמת הכל הוא המשכתו יתברך לבדו והנה בבחינת בריאה כל הכלים המה בהתגלות גמור אשר כל עיקר כוונתו יתברך היה בשביל גילוי גמור בפועל ממש וגילוי הזה הוא על ידי מלכות דאצילות דהיינו הגילוי שיתגלו הכלים דאצילות בבחינת בריאה דהיינו בשביל שיתגלה יחודו יתברך בבחינת כלים גמורים.

והנה הגילוי הזה אין לתארו מצד אור עצמותו ברוך הוא לבדו אשר אינו בערך גילוי כלל לכן הגילוי הזה אין לתארו כי אם מצד הכלים דאצילות שהם חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו וכו' והנה מצד שהכלים דאצילות היא המשכתו יתברך בבחינת אין סוף כנזכר לעיל אבל מצד שעיקר רצונו הקדום הוא בבחינת התגלות עולמות לכן כביכול הסתיר המשכתו יתברך בבחינת אין סוף בכדי שיהיו נגלים בבחינת כלים נבדלים מצד הסתרת אור אין סוף ברוך הוא על ידי המסך כמבואר לעיל והנה מצד שעיקר הכוונה הוא בשביל הגילוי לכן הגילוי בוקע המסך לגלות הכלים במעין ודוגמא דהיינו להסתיר הגילוי העצמי כי אם בבחינת זיו ואור והארה והוא הנקרא אור של תולדה דהיינו מעין התגלותו בבחינת אצילות ומצד ההסתרה מאיר בבחינת כלים איך להסתיר האור ואיך יהיה נמשך בהם:

והנה בבחינת הסתרה הזו הם שני בחינות הסתרות דהיינו להסתיר בחינת כלים דאצילות בבריאה דהיינו שיהיו כלים גמורים בבחינות נבדלים בבחינת בריאה דהיינו

להסתיר בחינת כלים דאצילות אשר אצלו יתברך הם בבחינת יחוד גמור להסתיר יחודו בהם ולגלותם בבחינת כלים דבריאה והוא כמשל המבואר לעיל ממשל החכם המסתיר כלי השפעתו להמקבל להיות כלים בערך המקבל ובחינת הסתרה זו הוא על ידי כלים דמלכותו יתברך שהוא בחינת גילוי ואשר בבחינת גילוי הזה מוכרחים להיות כלים איך לגלותם והכלים האלו המה נערכים גם כן בבחינת אצילות ועל ידי הסתרת המסך בוקעים כלי המלכות לגלות בחינת כלים בבריאה יצירה עשיה ובתוך הכלים האלו עוברים גם כן כלי האצילות שהיא מגלה כלי האצילות באופן הבריאה דהיינו חכמה וחסד דאצילות שמתייחדים אצלו אשר בבחינת אצילות הוא חכים ולא בחכמה ידיעא להיות נגלה בחינת חכמה זאת בבריאה וכן הוא בחסד וכל המדות והוא על ידי הסתרת כלי המלכות שהיא בחינת דמיון שנותנת דמיון לכלים דאצילות בבחינת בריאה ובחינה שניה הוא האור העובר בתוך הכלים המאיר מהארת הקו שבאצילות דהיינו לגלות המשכתו במעין ודוגמא להיות מאיר בערך כלים דבריאה:

פרק יד

והנה בבחינה אחת גדלה מעלת הכלים מן האור ובדבר אחד גדלה מעלת האור מהכלים דהיינו בדבר זה גדלה מעלת הכלים שבחינת כלים המה בחינת עצמותו ברוך הוא דהיינו כביכול שנותן מקום לבחינת כלים בבחינת בריאה אשר מצד ההמשכה בבחינת אור אין סוף אי אפשר להתגלות הבעלי גבול כי אם מצד כחו הגדול אשר אינו בערך המשכה כל יכול להסתיר לעשות כלים בבחינת גבול גמור ויש וכמשל מחכם גדול שכל מה שהוא יותר חכם יכול להסתיר אור חכמתו יותר להלבישו במשל אחר משל שמצד עיקרית חכמתו המשתווה בכל הבחינות יכול להסתיר התגלותו בבחינת משל ומשל דמשל נמצא המשל ההוא שרשו ממקור חכמתו אשר אינו בערך המשכה כלל ועל פי עצם חכמתו ממשיל משל זה ולכן מוכרח מקודם להמציא משל בכדי להסתיר לפי ערך המקבל ואז מאיר חכמתו בערך כלי המשל:

והנה המשכת גילוי חכמתו בבחינת משל הזה אינו אלא הארה מעין חכמתו והנה בזה גדלה מעלת המשל מהאור העובר בתוך המשל כי המשל הוא על פי עצם חכמתו והאור הוא הארה מעין חכמתו אבל בדבר אחד גדלה מעלת האור מהמשל כי אמת הוא שהמשל הוא מעיקרית חכמתו אבל זהו מצד עצם שרשו הוא גבוה אבל מצד הגילוי המשל בעצמו אינו ערך כלל לגילוי חכמתו והמשל בעצמו בבחינת נגלה הרי הוא כגוף בלי הנשמה שאינו נראה רק הכלים של הגוף בלי המשכת החיות הרי בחינת הגוף במה נחשב הוא ואדרבה מצד כלי הגוף מסתיר החיות להיות נגלה בבחינת בשר גשמי כן

הוא המשל בלי התמשכות האור בו מחכמתו אבל כשמאיר בו מעין עצם חכמתו אז על ידי זה נגלה התגלות חכמתו הגם שהיא רק במעין:

כן הוא כביכול בבחינת המשכתו יתברך לבחינת כלים בבריאה יצירה עשיה דהיינו שיהיו נגלים בבחינות כלים וגבולים אשר שורש הכלים שרשם גבוה שהוא מכח שלימותו הרב מצד עצמותו כל יכול לעשות כלי הגבול מצד שהגבול ולמעלה מהגבול משתוים בכח שלימותו מצד עצמותו וזה נקרא הוא מקומו של עולם שהוא יתברך כח הכלים בבחינת כח הסתרתם בבחינת העולם שהוא בחינת גבול ומצד זה גדלו מעלות הכלים מן האור כי האור הוא רק הארתו המאיר והכלים הם מעצמותו ברוך הוא אבל בזה גדלה מעלת האור מהכלים כי על ידי הארתו מתגלה המשכתו יתברך בבחינת העולמות כי מצד הכלים אדרבה הם המסתירים להתגלות בבחינת יש ונפרד אשר המה כגופא כו' וכל שני הבחינות האלו הערכתם הוא מצד הגילוי אשר מצד הגילוי הכלי הוא כלי להגילוי והאור הוא הגילוי הנגלה בבחינת הכלים אבל מצד החיות בין בכלים בין באורות הכל הוא המשכת אור עצמותו בהם ואלו היה חס ושלום הסתלקות החיות היו כלא היו הכלים עם האור כי בשני הבחינות הכל הוא המשכת אורו יתברך בבחינת חיות בין בבחינת אורות בין בבחינת כלים וכמשל התפשטות המשפיע להמקבל בערך צמצומו נקרא הצמצום כלים וההתגלות שנתגלה בבחינת הצמצום נקרא אור אבל בדרך כלל עצם חיותו הוא המתפשט במחשבתו ודבורו שהם הכלים אבל אם היה מסלק ההתפשטות שבהם שלא להתמשך בהמשכה הזאת הלא לא היה מחשב ולא מדבר כלל וכו':

כן כביכול אלו היה מסתלק המשכתו אפילו רגע לא היו נגלים כלל בחינת אורות וכלים והיו מתבטלין במקורם הנה שורש האור המתגלה בהכלים והכלים בעצם שורשם הוא הכל מרצונו הפשוט אשר מצד רצונו הפשוט הקדום נתהוו הכלים והאורת כי רצונו הפשוט היה לגלות שלימותו ומבחינת הרצון הזה היה הצמצום בין בכלים בין באורות דהיינו מצד רצונו הפשוט להתגלות שלימותו מצד זה היו כל הצמצומים בכדי לגלות שלימותו יתברך בבחינת התגלות גמור עד שיהיו נראים לגבול ויש גמור ויהיה נמשך בהם גילוי הארתו נמצא בין הכלים ובין האורות המה הכל מצד רצונו הפשוט הקדום וכמו למשל בהבדל כמה הבדלות מאדם כל מה שיש לו רצון עמוק לאיזה דבר מצמצם מהותו יותר לדבר הקטן בכמה מיני ואופני צמצומים ומתחכם בזה בכמה מיני חכמות אם ממשפיע להמקבל כל שרצונו מאוד להשפיע מתצמצם יותר להמקבל עד שממציא אופנים ומשלים על פי חכמתו לפי ערך המקבל שיהיה יכול לקבל הן במשל מאב עם

בנו כל שחפצו ורצונו יותר להתאחד עם בנו מתמשך ומשפיל עצמו בערך בנו להשתוות אליו דהיינו להתגלות בערכו ולהמשיך על ידי צמצום הזה רצונו וחכמתו כן הוא כביכול מצד רצונו הקדום להתגלות בשמים ממעל ועל הארץ מתחת בבחינת גבול דייקא שיהיה נגלה שלימותו בכל הדרגין מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין נעשו אלו הצמצומים בבחינות כלים ויהיה עובר בהם הארתו:

פרק טו

והנה כשתסתכל בבחינת הצמצומים האלו שבבחינת בריאה יצירה עשיה התגלותם של הכלים והאורות שבתוכם הוא על ידי מלכות דאצילות שהוא הגילוי לגלות יחודו יתברך שבאצילות בבחינת כלי הבריאה ובחינת גילוי הזה נקרא כתר מלכות דהיינו מצד כתר שבאצילות שהוא רצונו יתברך להתגלות מזה בא הגילוי הוא המלכות להתגלות בנבראים שלא בערך השתלשלות בבחינת דילוג דהיינו לגלות המשכתו יתברך שבבחינת אצילות אשר שם התגלותו בעצמו יתברך בבחינת אין סוף לבחינת כלי הנבראים בעלי גבול בבחינת יש גמור אשר הם באין ערך דערך לבחינת אין סוף ורחוקים בגדרם אך מצד רצונו יתברך שאינו בערך גילוי כלל שהוא מבחינת עצמותו ברוך הוא נמשך הגילוי לבחינת בריאה לכן הגילוי בעצמו נקרא עתיק דבריאה דהיינו שנעתק מהשגה והתגלותו יתברך בבריאה להוותם ולקיימם נקרא כתר דהיינו מצד רצונו יתברך שאינו בערך גילוי מתמשך בבחינת נבראים להתגלות הכלים דבריאה יצירה עשיה ולהמשיך הארתו בהם ולכן בין ערך הכלים דאצילות אשר שם הוא נגלה עצם יחודו בבחינת אין סוף לערך הכלים דבריאה אשר המה בעלי גבולים בין שני הבחינות כלים ואורות הפרסא מפסקת בין אצילות לבריאה מצד הבדל וריחוק גדרם אך מצד רצונו להגילוי לכן המלכות בוקעת המסך בבחינת בקיעה כידוע שענין הבקיעה היה שלא בערך המשכה והשתלשלות דהיינו שיהיו נגלים כלים דאצילות בבריאה שלא בערך השתלשלות והמשכה ובקיעה הזו היא מצד רצונו:

וכשתעיין יותר דהיינו לעמוד על שרשם של הכלים דאצילות אשר אין סוף ברוך הוא אינו בערך כלים כלל שרשם הוא ממלכות דאדם קדמון דהיינו הגילוי ממחשבתו הקדומה שבבחינת מאציל ברוך הוא והנה הגילוי הזה הוא נערך גם כן לגבי בחינת כלים דאצילות בבחינת עתיק דהיינו שהגילוי של אדם קדמון מצד שהוא בחינת מאציל ברוך הוא אשר אין לתאר לו כלים כלל אפילו בבחינת יחוד הרי הגילוי הזה הוא עתיק יומין דהיינו שנעתק מערך ההתגלות אך מצד הרצון להתגלות מתמשך ומתאחד בבחינת נאצלים בהתקשרות נפלא ביחוד עצום וכח הגילוי הזה הוא גם כן על ידי גלגלתא דאדם

קדמון שהוא כתר דאדם קדמון שהוא רצונו יתברך שבבחינת מחשבה קדומה שעיקרו הוא לגלות שלימותו מצד רצונו הקדום והתגלות הרצון הזה הוא במצחא דאדם קדמון: וכשתעיין יותר לחקור על שורש התגלותו יתברך בבחינת אדם קדמון הזה הוא הנקרא מלכות דאין סוף ברוך הוא דהיינו ראשית הגילוי להמשכתו יתברך מאין סוף ושורש הגילוי הזה הוא מרצון הפשוט לכן מלכות דאין סוף נעשה כתר לאדם קדמון ובחינת עצם הגילוי מאין סוף ברוך הוא אין להעריכו אפילו במחשבה קדומה אשר אין להעריך אצלו אפילו בחינת מחשבה קדומה מצד עצם פשיטותו [22]

ולכן נקרא אדם קדמון בשם אדם דבריאה מטעם שהמחשבה קדומה היה בשביל הגילוי בבחינת בריאה ולכן קדמו לבחינת מחשבה קדומה זו עולמות עד אין קץ אך לגודל העלמם לא שלחו בו יד לבארם כמבואר בעץ חיים כי בערך עצמות המאציל ברוך הוא אשר הוא מושלל מבחינת התגלות הכלים אשר אין לתאר אליו כח הכלים אפילו בהעלם דהעלם מוכרחים לתאר כמה צמצומים וכמה מעלות עד אין קץ עד שנתאר אליו בחינת מחשבה אפילו בבחינת קדומה ואפילו בבחינת השוואת הדרגין כי מצד פשיטותו אין להעריך בחינת מחשבה כלל אשר מורה על איזה מהות אך כדי שלא יבינו חס ושלום הצמצומים כפשוטם אשר באמת חס ושלום לדבר בערך המאציל איזה צמצומים כי

[22] **והנה** בין בחינת אדם קדמון ובין בחינת האצילות אין פרסא מפסיק כי הכל הוא גילוי האין סוף בלי הסתרה כי אם מצד ההערכה נבחן בחינת האצילות לכלים וגילוי המאציל ברוך הוא שאינו בערך כלים אשר אינם בערך אחד אבל מצד עצם המשכתו יתברך הכל הוא בחינת אין סוף לכן בבחינת התגלות זאת לא נאמר בקיעה שאין כלים דאצילות מסתירים לגביה יתברך כמבואר לעיל אבל בערך הנבחן בבחינת אצילות הכלים דהיינו שנערין אליו כלים וכל ההשתלשלות הוא גם כן הכל על ידי בחינת בקיעה והבקיעה שבבחינת אדם קדמון הוא מעיניים ואוזן חוטם פה שהמה נבקעו מבחינת פנים דאדם קדמון שהוא הגלגלתא שהוא רצון האדם קדמון להתגלות המשכתו יתברך בבחינת כלים נקרא גם כן בבחינת בקיעה לפי ערך הדרגין והוא מצד גילוי רצונו שבמצחא כמבואר לעיל וכן מלכות דאין סוף שהוא גילוי דאין סוף ברוך הוא הנגלה להתמשך הוא גם כן בבחינת בקיעה כמבואר בזוהר בקע ולא בקע וכמבואר בלימודי האצילות מתלמידי האר"י זכרונו לברכה אשר יו"ד דס"ג בקע אויר הטהירו ובחינת הבקיעה הזאת אינו מצד הגילוי וההסתרה כמו ממלכות דאצילות בבריאה כי שלא בבחינת בריאה אין הסתר כלל כי הכל הוא התגלותו יתברך בלי הסתר כלל כי אם כשנבחין שורשם ולעמוד על עיקרם הרי אין להעריך ערך כלים דאצילות לגבי מלכות דאדם קדמון וכן בחינת מחשבה קדומה לגבי מלכות דאין סוף לכן בחינת התמשכותם זה מזה אין להעריך כי אם בבחינת בקיעה כי בבחינת המשכה על פי הסדר לא היה באפשר להתגלות שום גילוי אפילו בחינת מחשבה קדומה כמאמר הזוהר כתרא עילאה אף על גב דאיהו אור צח ומצוחצח אוכם הוא קדם עלת העלות וכתרא עילאה נקרא אדם קדמון בערך העולמות כידוע וכל הבקיעות המה מצד ההבחנה אבל לא מצד הגילוי לכן לא נזכר בחינת בקיעה בין בגילוי מלכות דאדם קדמון בין בגילוי מלכות דאין סוף וזהו מאמר הזוהר בקע ולא בקע דהיינו מצד בחינתם כנזכר לעיל אין להעריך כי אם בבחינת בקיעה אבל בהתגלות אינו בבחינת בקיעה לכן לא נזכר הבקיעה בבחינת מלכות אלא בבחינת אדם קדמון נזכר הבקיעה בבחינת פנים ששם הוא בחינת מוחין וכן יו"ד דס"ג הוא על דרך זה שהוא רק מצד בחינתם המחולקים בבחינת הבחנה אבל לא ממלכות בין דאין סוף בין דאדם קדמון שהוא בחינת הגילוי ממש ששם הכל הוא גילוי אחד ודוק והבן והמבין יבין אבל בבחינת מלכות דאצילות היא הגילוי לבריאה היא הבקיעה בבחינת ההתגלות ממש כי בבחינת גילוי האין סוף בבחינת בריאה הרי יש מסך מפסיק לכן התגלותם בבחינת בקיעה גמורה מצד ההסתרה ודי למבין:

אם בערך מבחן להבחין ריחוק ערכו מערך בחינת בריאה מוכרח להיות ההבחנה לזו אשר כל ערך העולמות אינם בערך כלל לגביה אך איך ובאיזה אופן הוא אסור בו העסק ועל זה מבואר במופלא ממך בל תדרוש וכו' וכאשר מבואר בשער הראשון כי אם מצד העולמות בשביל היחוד מוכרחים אנו להעריך אלו הצמצומים בבחינת התגלות אין סוף ברוך הוא בכדי שעל ידי זה יובן יחודו יתברך ומוכרחים למצוא שרשם של העולמות בכח המאציל ברוך הוא בבחינת מחשבה קדומה והתמשכותו יתברך בבחינת אין סוף על ידי רצונו הפשוט בכדי שעל ידי זה יובן קישור העולמות לאין סוף ברוך הוא וזה נקרא מה שהורשית אבל מרצון המחשבה קדומה ולמעלה אין לנו עסק בזה כלל כי אם להבין שהמחשבה קדומה הוא מגילוי אין סוף ברוך הוא בעצמו ונקרא מלכות דאין סוף בבחינת השאלה כי אין לתאר אליו שום שם ומדה חס ושלום כי אם בהשאלה וכמבואר לעיל:

והנה כל זה הוא בבחינת הבחנה לעמוד על שורשם בכדי להעלות כל העולמות על ידי בחינת הבנה לאין סוף ברוך הוא אבל בדרך כלל כל הבחינות שהם אינם בבחינת הנגלה בבריאה הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו רק שהמשכת עצמותו הנמשך בבריאה יצירה עשיה להחיותם ולהוום ולקיימם נקרא אצילות לגבי בחינות הנגלה בבריאה אשר כל הבריאה הוא על ידי בחינת חכמה ובינה וחסד וגבורה וכו' לכן מוכרחים אנחנו לתאר החכמה אצלו ברוך הוא כי הוא החכם והוא המבין ובכדי שלא נייחס אליו חס ושלום חכמה ומדות בעצמותו ברוך הוא אשר מורה על שינויים וריבויים מוכרחים לחקור אחר מוצאם של בחינת הכלים ולהבין השלילה איך הוא מושלל מכל הבחינות האלו ועל התמשכותו בהם ועל יחודו יתברך בהם שיהיה הוא וחכמתו וחסדו וגבורתו אחר בלי שינוי ופירוד חס ושלום אבל בעצם כל מה שהוא קודם הבריאה הכל הוא אין סוף ברוך הוא לכן אסור להסתכל מה לפנים דהיינו קודם הבריאה כי אינו בערך השגה כלל כי הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו ודי בזה למבין:

פרק טז

והנה כשתעיין היטיב תבין שמלכות דאצילות היא ראשית הגילוי מאין סוף ברוך הוא הגם שכשתעריך בכל הבחינות היא סוף כל הבחינות בערך המאציל ברוך הוא בבחינתו אבל בערך ההמשכה נקרא עצמותו ממש הקדוש ברוך הוא שהוא זעיר אנפין ומלכותו יתברך שנקרא שכינה בחינת נוקבא דזעיר אנפין שהיא הגילוי מאין סוף ברוך הוא לבחינת בריאה לכן שורש הגילוי הזה הוא מרצון הקדום כאשר מבואר לעיל שהגילוי הזה כאשר נערך בבחינת נבראים נקרא מלכות דאצילות וכאשר תעמיק יותר דהיינו

בהבחנת הדרגין בבחינת אצילות נקרא הגילוי הזה מלכות דאדם קדמון וכשתעמיק יותר נקרא מלכות דאין סוף ברוך הוא אבל בדרך כלל הוא הגילוי בבחינת בריאה ולכן שורש הגילוי הזה הוא גבוה מאוד ועל הגילוי הזה נאמר כד סלקת סלקת עד אין סוף וכד נחתת נחתת עד אין תכלית ושורש הגילוי הזה הוא מרצונו הפשוט והנה כל עיקר כוונת הגילוי הזה הוא שיהיה נגלה שלימותו יתברך בכל בחינות הנבראים דייקא שיהיה נגלה יחודו יתברך אפילו בעולמות תחתונים אשר לזה הכוונה נתגלו בחינת כלי הנבראים בכדי שעל ידי הכלים האלו יהיו כלים להתגלות יחודו יתברך בהם:

והנה הגילוי הזה תלוי בעבודת התחתונים כשהתחתונים מייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה כי כל עיקר העבודה הוא לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו לחבר כל בחינת הגילוי הנגלה בבריאה יצירה עשיה לייחד אליו יתברך שלא יהיו נגלים לבחינות נפרדים חס ושלום כי אם להבין על ידי הכלים האלו יחודו יתברך אשר אין עוד מלבדו ולבטל כל העולמות אליו יתברך כל אחד ואחד על ידי ביטולו ומסירת נפשו לאחד דהיינו לבטל היש הגמור שלו וכלים שלו הנגלים לבחינת יש ולקשרם אליו יתברך ביחודו על ידי קריאת שמע ותפילה כאשר יבואר אם ירצה השם בחלק העבודה ולהמשיך רצונו יתברך על ידי תורה ומצות ובזה הם מייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו גילוי המשכתו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא לבחינת המשכתו בבחינות גבולים כי מצד יחודם זה מעוררים רצונו יתברך שהוא התגלות עצמותו ברוך הוא ועל ידי גילוי רצונו שהוא בחינת פלא מתייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו קודשא בריך הוא הוא המשכתו יתברך עם שכינתיה שהוא התגלותו יתברך בעולמות וגם נתייחדו האורות וכלים כי האורות הם המשכתו יתברך בבחינת אין סוף והכלים הם נגלים בבחינת גבול ויש בבחינת הסתרה ואז נתחברו האורות עם הכלים דהיינו שיהיה עובר התגלותו בבחינת הכלים בהתחברות יחודו יתברך:

והנה הגם שבחינת יחוד הנגלה בבחינת נבראים הוא בבחינת הארה והארה דהארה כי עצם יחודו לא נגלה בכלים כי אם היה נגלה יחודו יתברך ממש בבחינת הנבראים לא היה מקום להתגלות הכלים בבחינת נבראים והיו בטלים ונכללים במקורם כי אם הארתו מאיר במעין יחודו יתברך על ידי מדת מלכותו יתברך אשר על ידי מדת מלכותו יתברך עוברת הארה בבחינת דמיון להדמות צורה ליוצרה בבחינת כלי הנבראים והגם שבבחינת נבראים לא נגלה כי אם בחינת הארה אבל הארה זו שורשה ממקור רצונו הפשוט הנגלה בהמשכתו בבחינת אצילות אשר במקור הרצון הוא שורש הכלים והאורות כמבואר לעיל אשר מצד רצונו הוא עצמותו ברוך הוא שהוא שלא בבחינת

המשכה אשר משם שורש הכלים כל יכול להאיר בכלים הארת יחודו יתברך כי על ידי יחודם של התחתונים מעוררים רצונו להתגלות עצמות רצונו ברוך הוא ובזה יש כח להתגלות יחודו אפילו בבחינת כלים ואז מתחברים הפנימי עם המקיף כי הפנימי הוא הארה הנמשך בכלים והמקיף הוא על הכלים דהיינו עצם הכלים מצד שורשם הגבוה מהאורות אשר בתוכם כי האורות הם נמשכים מהתגלות המשכתו בהם והכלים הם מבחינת עצמותו ברוך הוא:

והנה בבחינת המקיף יש שני בחינות מקיפים מקיף הכללי ומקיף הפרטי דהיינו מקיף הפרטי הוא המקיף מצד האור המאיר בהכלי ומה שנתגלה בכלי נקרא אור פנימי ומה שלא יכול להתגלות בהכלי נקרא אור מקיף ומקיף הכללי הוא מכח עצמותו ברוך הוא הכולל את הכלי והאור ועיקר המקיף הזה הוא מצד הכלי כי בחינת הכלי הוא מצד כח עצמותו כמבואר לעיל אשר הוא מקומו של עולם כו' עיין שם אבל שורשו אינו נתגלה בבחינת הכלים כי אם בכח נסתר מצד שורש עצמותו ולכן נקרא שורש הכלים ועצם התהוותם בבחינת מקיף ומצד יחודם מעוררים שורש המקיף ועל ידי יחודם זה מתחברים אור מקיף עם אור פנימי שיהיה יכול להאיר בבחינת הכלי שלא יהיה הכלי מסתיר האור אלא יהיה כלי מחזיק ברכה דהיינו התוספות אור וזהו על ידי שמתעורר המקיף שמצד הכלי אשר זהו מצד עצמותו ברוך הוא אשר כל יכול לחבר הכלי עם האור ולהכיל האור בכלי בתוספות מרובה ולהתחבר זה בזה האור עם הכלי על ידי בחינת המקיף שהוא מצד עצמותו ברוך הוא ומאירים זה בזה מצד כחו השוה ברוך הוא:

והנה הגילוי הזה והתחברות זה ההתגלות הוא בבחינת כחו יתברך בבחינת אצילות אשר אצלו הוא היחוד הגמור אבל אצלינו בבחינת בריאה אינו נגלה כי אם ההארה בבחינת דמיון אבל לא בעצם אבל מצד כחו יתברך הרי הכלים עם האורות ביחוד עצום ונגלה ההתגלות הזאת ביתר שאת כי הגם שאצלו יתברך הכל ביחוד אבל אף על פי כן אין להעריך יחודו יתברך שבבחינת הכלים דאצילות ליחוד הנמשך מרצונו הקדום כמו למשל בהבדל מאדם שהגם שנמשך לאיזה דבר הקטן ומתייחד עם הדבר הזה ביחוד גמור והתקשרות אין לדמותו כאשר מתייחד במדותיו בערכו כן כביכול הגם שמתייחד בבחינת כלים דאצילות ביחוד גמור אין להדמות יחודו שבבחינת כלים ליחוד הנמשך מצד עצמותו ברוך הוא בהם כי אז נתוסף יחוד בהכלים מצד עצמותו ברוך הוא בהם והתגלות זה הוא מצד הנבראים ואם חס ושלום לא נשלם כוונתו בבחינת המשכתו אזי הגם שנמשך עצמותו בהם ומתייחד בהם ביחוד גמור אבל ההמשכה היא בבחינת

חיצוניות ואחוריים ולא נתגלה בבחינת כלי המשכתו התגלות רצונו יתברך בבחינת הכלים:

פרק יז

והנה כל זה הוא מצד הנגלה לנו בבריאה אשר מצד התגלותו בבחינת נבראים מוכרח להיות כל כחות וכלי הנבראים אשר מתמשך בהם בכחו יתברך לכן בכח כוונתו בבחינת כלי הבריאה כאשר הם בכחו יתברך בבחינה זו המה התוספות והגירעון אבל בעצם המשכתו יתברך אין בהמשכתו תוספות וגירעון כלל כי אם בבחינת כוונתו בהמשכתו בזה יש תוספות וגירעון שכשהתחתונים מטיבים מעשיהם נותנין כביכול עוז וכח לבחינת המשכתו זה בבחינת כלים אשר המה כלים לגלות אלקו"תו יתברך ועל זה בא המאמר ישמעאל בני ברכיני והיה לך ליישר כחי ומאמר הכתוב תנו עוז לאלקי"ם דהיינו על ידי עבודת התחתונים בבחינת יחודם מוסיפין כח בבחינת המשכה זו על ידי הכלים דווקא ולהיפוך חס ושלום נאמר צור ילדך תשי חלשת חילא דלעילא דהיינו כחו יתברך בבחינת כוונתו בבחינת כלי התמשכותו בכחו הנמשך בבריאה יצירה עשיה:

אבל בעצם המשכתו יתברך הכל הוא עצמותו יתברך בלי שינוי כי כבר הקדמתי לעיל שכל הכלים הם לגבי דידן ומסטרא דילן שניא ולגבי דידן נקראו כלים אבל לגביה אינם כלים כלל כי העלמין אינם תופסים בו כלל לאיזה מהות או לאיזה דבר נוסף חס ושלום ועל זה נאמר אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו כי קמיה כלא חשיבין מצד עצם המשכתו אך אף על פי כן עיקר כוונתו בבחינת בריאת העולמות הוא להטיב לברואיו ולהיות נגלה בהם יחודו אשר לזה היה עיקר כוונתו בבחינת כלי הנבראים הרי בבחינת מעשיהם מעוררין רצונו הקדום בבחינת עצמותו או להיפוך חס ושלום הסתלקות רצונו יתברך מבחינת הכלים ואז נגלים בחינת הכלים כגוף בלא נשמה דהיינו שאין מאיר הארת התגלותו יתברך על ידי הכלים ואינו נראה כי אם ההסתרה לבד וכן אנו מתארים כח של הכלים אצל כחו יתברך אשר לא נגלה בכח המשכתו על ידי הכלים כי אם חיצוניות ההמשכה ולא נגלה פנימיות המכוון וכל זה הוא מצד המשכתו אנו מתארין זה ואשתמודעין עילאי מתתאי אבל בעצם המשכתו הרי התהוותם של הכלים הכל הוא המשכת עצמותו יתברך הנקרא בשם קו ולגביה אין מסתירים הכלים:

ועל זה מבוארים הפסוקים אשר קריאתם בוי"ו וכתיבתם באל"ף שהם לא אנחנו ולא צר ולא נתכנו עלילות שכתיבתם הוא באל"ף דהיינו לא דהיינו שבחינת העולמות אין נוגעין אליו יתברך מצד עצמות המשכתו והקרי הוא בוא"ו שמצד כוונת המשכתו יתברך בהם בבחינה זה לו נתכנו עלילות ולו צר כביכול ולו אנחנו שכשמטיבין מעשיהם מוסיפין

כח וכו' ושני בחינות אלו שהם הפכים המה אצלו בנושא אחד מצד כחו השוה אבל הגם שאין הפגם נוגע למהותו כביכול בבחינת התפשטותו לעולמות כי אינו מקבל שינויים חס ושלום אבל אף על פי כן מצד שכל עיקר ההמשכה מצד עצמותו ברוך הוא הוא דייקא בשביל גילוי אלקו"תו יתברך אפילו בבחינת כלים בזה הוא הפגם שעל ידי מעשיו גורם הסתלקות רצונו יתברך וכוונתו אשר הוא מבחינת עצמותו יתברך אשר אינו בערך המשכה כלל:

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה בחגיגה (דף ה':) התירוץ על הקושיא על מה שכתוב במסתרים תבכה נפשי והא כתיב עוז וחדוה במקומו ותירצו הא בבתי גוואי הא בבתי בראי אשר הקושיא מפורסמת אם לפי גירסת רש"י זכרונו לברכה שהוא גורס ובבתי בראי ליכא שמשמע שלפי התירוץ הבכייה היא בבתי גוואי יקשה הכתוב עוז וחדוה במקומו דמשמע אצלו יתברך ואם לפי גירסת הילקוט שגורס ובבתי גואי ליכא דמשמע שהתירוץ הוא שהבכייה היא בבתי בראי אם כן יקשה הכתוב במסתרים תבכה נפשי שמורה שהבכייה היא במסתרים אבל לפי המבואר לעיל יבואר הכל ודוקא כגירסת רש"י זכרונו לברכה דהיינו שהבכייה היא דוקא בבתי גוואי שהוא בבחינת הסתר דהיינו בכח עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת המשכה דהיינו שכביכול לא נשלם כוונת רצונו הקדום בהמשכתו ואיך היא הבכייה בשם אין לתאר ולהעריך באיזה ערך ודמיון דהיינו מצד רצונו הגנוז והנעלם אשר אינו בערך השגה כלל והוא הנקרא בתי גוואי שהם עשר ספירות הגנוזות בכחו יתברך בבחינת עצמותו שלא בבחינת המשכה אבל בערך ההמשכה לעולמות הוא עוז וחדוה במקומו:

וכמו למשל ממלך בשר ודם אשר נאבד אצלו דבר שהוא שוה פרוטה ושיש לו רצון נסתר ועמוק בדבר הזה מטעם הכמוס וגנוז אצלו אשר מצד הדבר ההוא בהתגלותו אין שייך כלל לומר שאבידת הדבר הזה אשר הוא שוה פרוטה נוגע אליו אשר אינה נחשבת למאומה לגבי גדולתו ולכן מצד הגילוי אין ערך לומר שהוא נוגע לו אבל מצד כוונתו וטעמו הכמוס וגנוז אשר יש לו בבחינת הדבר שנאבד מצד זה נוגע הדבר לעצמותו אבל איך נוגע זה הדבר אליו זהו נסתר מכל רעיון ואינו בבחינת השגה להשיג טעם לרצונו בהדבר הזה כן ויותר על כן הם העולמות שאינם נערכים לגבי אין סוף ברוך הוא לאיזה מהות להיות נערכים לאיזה בחינה שיהיו נוגעים לו כביכול בהתגלותם או בהיפוך שממש כלא חשיבין לגביה אבל מצד עצם רצונו יתברך בבחינת גניזו וסתימו אשר לזה היה עיקר הרצון בבריאות העולמות מצד התגלות שלימותו יתברך בבחינה זו

היא כביכול הבכייה וכן בהיפוך השמחה והעונג בהשלמת רצונו יתברך על ידי בחינות הנבראים:

וזהו המבואר במדרש אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא גנאי הוא שיבכה ארי לפני שועל ומלך לפני עבדיו אמר להם אלך לי אל מקום שאין לכם רשות ליכנס לשם וכו' כי בחינת מלאכי השרת השכלתם הוא מצד גילוי אין סוף ברוך הוא לכן אמרו גנאי הוא וכו' כי מצד הגילוי הלא אין העולמות נחשבים לאיזה מהות לגביה כביכול אשר כולא קמיה כלא חשיבא ואין זולתו לכן אמר להם אלך אל מקום שאין לכם רשות ליכנס לשם דהיינו בבחינת כח עצמותו ברוך הוא מצד שלימותו שלא בערך גילוי שהוא בחינת רצון הקדום שאינו בערך השגה ושם הוא הבכייה מצד שלא נשלם רצונו כביכול אבל בבחינת המשכת החיות בבחינת העולמות שהוא המשכות אור אין סוף ברוך הוא הרי אין להעריך בחינת העולמות בבחינתם הנגלית שיהיו נחשבים לאיזה בחינה לעורר בהתגלותם או בהעדרם איזה פגם או איזה תוספות וגירעון לגבי אין סוף ברוך הוא ולכן נאמר מצד המשכתו ברוך הוא בבחינת עולמות עוז וחדוה במקומו ודי למבין כי אם בבחינת הכלים מצד שרשם שהוא מצד רצונו הקדום בזה מוסיפין כח כו' ודי למבין:

פרק יח

כלל העולה שמצד עצמותו ברוך הוא בין בבחינת הקו שהוא המשכתו יתברך בבחינת חיות העולמות בין בבחינת העיגולים דהיינו כחו יתברך הסובב כל העולמות בכחו הגדול בבחינת עצמותו ברוך הוא שלא בערך המשכה כי אם כח וקיום של כל העולמות בעצמותו שסובל עליונים ותחתונים והוא מקומו של עולם כמבואר לעיל הכל הוא כחו לבדו באופן שאין העולמות מסתירים לגביה כלל רק שבחינת הקו הוא בבחינת התלבשות העולמות בבחינת חיות העובר בתוך כל העולמות ואין סוף ברוך הוא המקיפו הוא בחינת קיומם של העולמות שלא בבחינת הלבשה אבל הכל הוא כחו לבדו לכן הקו מסתיים באצילות דהיינו שבאצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש באופן שכל העולמות אינם מסתירים לגביה אבל בבריאה יצירה עשיה שהוא התגלות הכלים בבחינת גילוי גמור בבחינת נבדל אין נגלה הקו שהוא המשכת עצמותו ברוך הוא כי אלו היה התגלותו בבריאה יצירה עשיה לא היה גילוי כלל לעולמות כי אם שהיו כל העולמות בטלים לעצמותו ברוך הוא במציאות:

וזהו המבואר בעץ חיים שהקו אינו מגיע לתחתית העיגול של אין סוף כי בחינת העיגול של אין סוף הוא הכולל כל העולמות מריש המשכתו יתברך לתחתית העולמות שהוא ממש קרקע העשיה בהשוואה גמורה וראש העיגול הוא כחו בבחינת אין סוף מריש כל

דרגין ותחתית העיגול הוא כחו מצד תחתית הדרגין אבל אצלו הכל בהשוואה לכן בכחו כל ההשתלשלות בהשואה גמורה מצד כח השואתו ברוך הוא באין הסתר כלל ואלו היה הקו מתחבר עם תחתית העיגול דהיינו שהיה המשכתו יתברך בבחינת עצמותו נגלה אפילו בסוף הדרגין דהיינו בבחינות העולמות בבחינת יש כאשר המה בכחו שנקרא תחתית העיגול והיה התגלות השוואתו יתברך נגלה בכל הדרגין נמצא לא היה נגלה מעלה ומטה כי אם המשכתו של הקו שהוא מבחינת עיגול אין סוף ברוך הוא היינו מראש העיגול שהוא המשכת עצמותו בבחינת כחו השוה מצד ראשית הדרגין שהוא בחינת עולמות עליונים שהם כלים דאצילות ושם נגלה באצילות כח השוואתו ולכן כלים דאצילות אינם מסתירים לגביה אבל בבחינת תחתית העיגול שהוא בחינת העולמות שהוא גילוי היש בבחינת כלים גמורים ונבדלין אשר לזה היה עיקר כוונתו יתברך בבריאת העולמות שיתגלה אלקו"תו יתברך בבחינת יש שם אינו מתגלה ההמשכה מאור אין סוף ברוך הוא שהוא גילוי כח השואתו שהוא הקו. וזהו שהקו מסתיים קודם שמגיע לתחתית העיגול לכן יש מקום להתגלות בחינת בריאה יצירה עשיה גם בבחינת ריחוק זה מהקו להעיגול יש מקום להתגלות שיהיה נגלה מהות ההיפוך אשר לזה היה הכוונה בכדי לאכפייא ולהפכם כמבואר לעיל ולכן בבריאה יצירה עשיה דהיינו לגבי הסתרת הנבראים אינו נגלה הקו כי אם הארתו שמאיר בהם במעין כנזכר לעיל.

וכל זה מצד הגילוי שהוא לגבי דידן אינו נגלה אבל לגביה שהוא בחינת חיות כל העולמות כאשר הם לגביה בחינת הקו הזה הוא מחיה את כל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשואה גמורה כי כל חיות העולמות והתהוותם אפילו בעשיה דעשיה הכל הוא מהקו כי כל החיות כאשר המה נגלים לגבי כחו יתברך זה נקרא אצילות והגילוי הנגלה לגבי דידן הוא נקרא בריאה יצירה עשיה ודי למבין:

פרק יט

והנה כשתסתכל תמצא שאין סוף ברוך הוא הוא מקיף את כל העולמות ומוקף מכולם דהיינו כשנבחין בערך העולמות הרי הקו הוא פנימיות כל העולמות שהוא נמשך בבחינת חיות העולמות וכח הסובל בחינת הכלים והעולמות בבחינת קיומם בבחינת כח נסתר שלא בבחינת המשכה הוא מקיף וסובב את כולם והן בבחינת הקו שהוא הפנימיות והן בבחינת המקיף שהוא עיגול אין סוף בחינת העולמות האלו שוכני ארץ הלזו הם רחוקים בתכלית הריחוק שבערך פנימיות שהוא בבחינת הלבשה הרי עולם הזה הגשמי הוא לבוש יותר החיצון כי העשיה מלביש את היצירה ובחינת היצירה לפנימיות תחשב להעשיה ובחינת יצירה מלביש לבריאה ובריאה לבחינת נוקבא

דאצילות ונוקבא דאצילות מלבשת לזעיר אנפין דאצילות וזעיר אנפין דאצילות לאבא ואמא ואבא ואמא לאריך ואריך לאדם קדמון ובתוך האדם קדמון הוא המשכת הקו ובבחינת העיגולים היא הפנימיות מכולם כי עיגולים הוא כח המקיים בבחינת כלי העולמות עיגולי יצירה מקיפים לעיגולי עשיה דהיינו כחו יתברך הנגלה בבחינת יצירה הוא סובב כל בחינת כלי העשיה ומקיימם וכן על דרך זה עיגולי בריאה מקיפין וסובבים לבחינת יצירה וכן על דרך זה כולם כל בחינה הגבוה מעגלת ומקפת את כולם ועיגול אין סוף ברוך הוא מקיף את עיגולי אדם קדמון וכן בכל עולם ועולם העשר ספירות שלו הם בבחינות עיגולים ויושר:

והעיגולים של כל עולם ועולם הם נקראים היכלות כמו שההיכל מסבב את כל בחינת האדם והאדם דר בתוכו וקיומו של האדם עם כל ההצטרכות ותשמישיו ההיכל הוא סובלם כי האדם בלתי הבית אין לו קיום כנראה בחוש והבית בעצמו אינו בערך חיות כי הבית הוא מעצים ואבנים אף על פי כן הוא עיקר קיומו של האדם כן המה היכלות של כל עולם אשר בתוך ההיכלות המה כל התגלות העולם כי ההיכלות הם כח הקיום של כל העולם שהוא מכחו יתברך שאינו בערך התגלות כי אם בבחינת סובל עולמו והגוף והחיות שבתוך ההיכלות המה הכלים והאורות שבתוכם דהיינו בהיכלות שבעשיה בארץ התחתונה המה הגופים של בני אדם ובהמות וחיות והצומחים כולם והרקיעים סובבים ומעגלים סביבות העשיה וכן בין רקיע ורקיע הם הכוכבים וצבא השמים וביצירה המה גם כן הסובלים כל בחינת כלים ואורות דיצירה והם הרוחין והנפשין שבבחינת ההיכלות שהם המלאכים וכן בבריאה וכן באצילות יש היכלות ולבושין וגופין שהם הכלים ונפשין ורוחין ונשמתין הם האורות העוברים בתוך הכלים והיכלות הוא כחו יתברך הסובל את כל הבחינות כי בלתי כחו הסובלם לא היה מקום להתגלות כל אלו הבחינות אבל באצילות הכל הוא כח אחד שהוא בחינת אין סוף ברוך הוא כידוע ומוזכר לעיל שבאצילות הכל הוא עצמות אין סוף ברוך הוא ובאין סוף ברוך הוא אין לחלק חס ושלום לכחות מובדלים רק מה שאנו מתארים כל הבחינות באצילות הוא הכל מצד הבריאה מצד בחינתם אשר הוא הכל מכחו יתברך מוכרחים להיות כל הבחינות האלו אצלו יתברך אך אצלו יתברך הכל הוא כח אחד מצד כחו הפלא ואצלינו נגלים כל הכחות האלו מצד ההסתרה כאשר נתבאר לעיל כמה פעמים להבין אלו העניינים[23]

[23] **והנה** לא אחריש מלגלות כל אלו הבחינות המבוארים בפנים דהיינו בחינות עיגולים ויושר והיכלות ולפתוח פתח קטן להבין מתוך הפתח הזה כמה השכלות בעץ חיים ועל ידי זה יובן כח יחודו והתקשרותו יתברך בכל העולמות והנה להבין זה הענין בטוב טעם הנה אסביר לך על דרך משל מאדם כשרוצה להמשיך שכלו לאיזה דבר ומהות שאינו ממהותו מוכרח מקודם לצמצם שכלו בעצם ולהסתירו בכדי שיהא יכול להמשיך שכלו ומהותו

לאיזה מהות אחר הרחוק ממהותו ואחר צמצומו והסתרת מהותו מוכרח מקודם לכלול הדבר ההוא אשר רצונו להיות נמשך בה בדרך כלל ואחר כך מתמשך בו בחיות נפשו ושכלו ומדותיו דהיינו החכם בחכמתו או האומן באומנתו דהיינו החכם כשרוצה להשפיע מחכמתו לנער קטן מוכרח לצמצם חכמתו ולהסתירה ולכלול מהות הנער דרך כלל עם כל שכל ומדות של הנער איך שהוא בחיצוניותו ואחר כך ממשיך חכמתו בערכו וכן האומן כשרוצה לעשות איזה כלי מוכרח לצמצם כל שכלו שיש לו באומנות כמה מיני אופנים מוכרח מקודם להסתיר שכלו בכלל ואחר כך להבין דרך כלל בחינת הכלי שרצונו לפעול אותה מהותה בחיצוניותה ואחר כך ממשיך חכמת אומנתו באיזה אופן לעשותה: והנה כשתעיין בכללות שכולל בשכלו מהות הדבר הלא מהות הדבר אינו בערכו ומובדל ממהותו בריחוק גדול אבל ההמשכה שממשיך חכמתו בחיות נפשו הלא הוא מעצמותו ביחוד בלי הבדל כי מאחר שנמשך בעצם נפשו הרי הם ביחוד גמור בלי הבדל כמו שנמשך חיותו ומהותו בעצם חכמתו בכח הזה ממש ונמשך להבהינה הנמוכה אבל מהות הדבר שמתמשך בה היא רחוקה מערכו אבל הגם שמהות הדבר הוא רחוק מערכו אף על פי כן גם הכללות שכולל אותה הוא כוללה בשכלו בבחינת חיות ממש אבל אף על פי כן כשתעריך ערך חיות עצמותו וערך מהות הדבר שכוללה הרי הדבר לזר יחשב לנגדו במהות נבדל כי מוכרח לכלול בשכלו הדבר בבחינת דיחוק גדול ממהותו כדי שעל ידי זה יהיה יכול להמשיך עצם שכלו וחיותו בזה ובחינת התכללות הדבר נקרא עיגול שכולל הדבר מכל צד בדרך כלל וכולל אותה במהותה החצוניות ועל ידי התכללות זה ממשיך שכלו בהדבר בבחינת פרט ובחינת התמשכות שלו בשכלו איך לעשותה ובאיזה אופן זה נקרא יושר כי בזה ממשיך חיותו ושכלו ומדותיו בהדבר מצד העצם ומתייחד בה בעצם נפשו בכל הפרטים והנה בחינת עיגול הוא הכולל את הדבר והוא נותן מקום להתמשכות שכלו ומדותיו שיהיה באופן הדבר שעלה בדעתו לפעול פעולתו כח ההתכללות נעשה היכל לגילוי שכלו ומדותיו ועל פי זה תבין מעט ענין עיגולים ויושר ונבאר בקיצור דרך כלל בבחינת עיגולים ויושר דאדם קדמון דהיינו כשעלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו היה הצמצום הידוע כמבואר לעיל בכמה מקומות ואז היה עיגול אין סוף מקיף את כל החלל הזה בהשוואה מכל צד לקיים את בחינת כל העולמות בכחו יתברך ובחינה זו נקרא סובב כל עלמין בדרך כלל בכחו הגדול בבחינת אין סוף ברוך הוא כאשר מבואר בפנים והנה מצד שכחו יתברך הוא בחינת אין סוף ברוך הוא אינו ערך כלל לערך העולמות לכן היה בחינת הרחק מבחינת עצמותו ברוך הוא בכדי שיהיה מקום להתגלות בחינת מחשבתו הקדומה בדרך כלל אשר מחשבתו הקדומה היא מצד העולמות בדרך כלל בערך בחיות העולמות הקיף אותה מכל צד בערך מהותם של העולמות בכללות בבחינת חיצונית בערך גדר מהות העולמות בבחינת ריחוק מהעיגול הראשון אין סוף ברוך הוא כי עיגול אין סוף ברוך הוא הוא כולל הכל בכח האין סוף ברוך הוא אבל עדיין אינו בערך בחינת עולמות כלל אבל מחשבתו הקדומה נערכת בבחינת העולמות לכן מוכרח להיות בחינת ריחוק מעיגול אין סוף ברוך הוא שבחינת מחשבתו הקדומה הנערכת בערך העולמות בבחינות התכללות העולמות נקרא כתר דאדם קדמון דהיינו בחינת רצונו ברוך הוא בבחינת עולמות וכדי להתגלות בחינת חכמה של כל העולמות אשר אינם ערך לבחינת רצונו מוכרח להיות הריחוק גם כן על דרך הנזכר לעיל וכן הוא עד מדרגה התחתונה שבמחשבתו הקדומה שהיא בחינת מלכות דאדם קדמון דהיינו התגלות מחשבתו הקדומה שיתגלו העולמות בפועל ממש כי בבחינת מחשבתו הקדומה הנקראת אדם קדמון אנו מתארים בבחינת כח העולמות שבאין סוף ברוך הוא ממש כידוע שאדם קדמון הוא מעולמות אין סוף ברוך הוא אשר אין להעריכם חס ושלום לבחינת התחלקות ובחינת ריחוק והבדל כלל כי הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו ואף על פי כן מוכרחים אנו לתאר מצד שורשם של העולמות אשר בכחו יתברך אשר מוכרחים להיות הכל מכחו יתברך כי הוא יתברך הפועל את כל אלו מוכרחים להיות כל הבחינות בכחו ומצד שאין סוף ברוך הוא מצד עצמותו אין לתאר אליו העולמות אפילו בבחינת כח ושרש מצד שאינם בגדר אחד כלל מוכרחים לתאר כל אלו בחינת הצמצומים ובחינת ריחוקים אלו בכחו יתברך אבל איך הם בכחו בבחינת אין סוף ברוך הוא אשר הוא מושלל מכל אלו הבחינות אין לדרוש כי הוא מושלל הידיעה לכן אסור בזה הדרישה והחקירה כי אם כל ההערכות האלו המה הכל מצד העולמות כנזכר לעיל ולכן נקרא אדם דבריאה כי בחינותיו המה מצד הבריאה: והנה בחינת העיגולים האלו שהם בחינת הריחוקים כנזכר לעיל המה בחינת מקום להמשכת אור אין סוף ברוך הוא בהם בבחינת עצמותו ברוך הוא דהיינו להתמשך בבחינות כל פרטים שבכח העולמות והמשכות אלו המה דייקא בבחינת קירוב דהיינו בבחינת התכללות ממש בבחינת המשכתו יתברך הנמשך בהם להמשיך אור אין סוף בהם בכל הפרטים בהתכללות עצום ובחינת התמשכות זו נקרא בחינת יושר וזה נקרא כמראה אדם כמו למשל אדם שכולל כל ההמשכות בחיות נפשו הכל בכח אחד בכל הפרטים והכל הוא חיות אחד כן נקרא כל ההתמשכות מאין סוף ברוך הוא בכל פרטי העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהתכללות עצום והנה בחינות העיגולים המה נותנים מקום להתמשכות זו מאין סוף ברוך הוא כי אם לא היו בחינות התכללות בבחינת ריחוקים האלו לא היה מקום להמשיך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת פרטי העולמות כי היה הכל בחינת אין סוף לבדו נמצא המה כמו היכל שאדם דר בהם אבל בבחינת אדם קדמון הזה חס ושלום

לתאר איזה היכל אשר באמת הכל הוא עצם אחד כי אם כל הבחינות האלו המה נערכים מצד העולמות שקורין לבחינת היושר בחינת אדם בבחינת נוף ונפש ואורות וכלים אבל הכל הוא על דרך השאלה כמבואר לעיל כמה פעמים: והנה בכדי שיהיה בחינת גילוי בבחינת עולמות אשר גילויים הוא על ידי מלכות דאדם קדמון מתארים כל בחינות האלו באצילות ובבריאה יצירה עשיה הכל הוא על דרך הנזכר לעיל דהיינו שמוכרח להיות בחינות העיגולים שהוא בחינת ההתכללות בבחינת כלל בבחינת חיצוניות ובהם נמשך חיות מאור אין סוף ברוך הוא בבחינת כל פרטי העולמות והנה עיקר גילוי העולמות בפועל הם הנגלים בבריאה יצירה עשיה ועיקר הפעולה בבחינת גילוי גמור הוא בעשיה והתגלות הנגלה בבחינת עולמות המה הכל בדרך הנזכר לעיל ולכן בכל עולם ועולם נקראים העיגולים היכל דהיינו בחינת הכולל כל העולם במהותו בבחינת חיצוניותו מוכרח להיות בבחינת ריחוק מעצם ההמשכה בכדי שיהיה התגלות מהות נבדל מהגבוה ממנו נמצא בחינת ההיכלות המה בריחוק גדול ממהות ההמשכה הנמשך בהם כי ההמשכה הוא הכל אחד מכחו יתברך כי אם הגילוי הוא בערך המקום והעולם שנמשך בתוכו כמו למשל מאדם שהמשכתו בשכלו ומדותיו הוא לפי בחינת דבר שנמשך בה אם המשכתו הוא בדבר חכמה נמשך נפשו בבחינת חכמה ואם מתמשך באיזה מלאכה או באיזה עסק נמשך בה כפי אופן המלאכה או העסק נמצא ההשתנות הוא הכל מצד מהות הדבר הנמשך בה אבל בענין עצם ההמשכה הכל הוא מהות האדם הנמשך בה בעצם חיות נפשו באין הבדל כן הוא כביכול בחינת ההיכלות המה כח כולל כפי כל בחינות העולם הן בכללות העולם הן בכל פרטיו לפי ערך מהות הכולל כל העולם מההמשכה שנמשך בה מחיות אין סוף ברוך הוא המה התגלות החיות בערך כל עולם והשתנות התגלותם הוא מצד ההיכלות אבל בערך המתמשך בהם הכל הוא אור אין סוף ברוך הוא והתגלות החיות שבערך ההיכלות המה הנקראים בחינות נפשין ורוחין ומצד שהבחינות היכלות המה בבחינות נפרדים לכן גם כן התגלותו יתברך בבחינת חיות שהם הנפשין ורוחין נראים בבחינות נפרדים אבל התגלותו יתברך בעצם הוא על ידי הכלים והאורות אשר כחו יתברך בעצמו הוא המתגלה בהם הם הנקראים עשר ספירות שהוא אלקו"ת גמור שהם ממש עשר ספירות דאצילות כמבואר לעיל: ונבאר מתחא לעילא דהיינו בעשייה גשמית בארץ הלזו התחתונה הארץ הגשמי היא הנקרא עיגול ובחינת היכל והיא החיצוניות בלי התגלות חיות כלל כי אם בבחינת דומם ובתוך הארץ הלזו הגשמית יש כמה מיני התגלות בבחינת צמחים וגם יש בחינת בריות בבחינת הארץ כמבואר בזוהר הקדוש שבארץ הזו המה כגלדי בצלים זה בתוך זה ובין עיגול לעיגול מהארץ יש כמה בריאות והמה נקראים שבע ארצות תבל ארץ ארקא וכו' ויש בהם בריות מינים ממינים שונים והוא התגלות חיותו יתברך שבהם ועל הארץ הזאת מעגלים בחינות רקיעים והרקיעים המה גם כן בבחינת דוממים ובין עיגול הרקיע לעיגול הארץ המה כל הברואים הנגלים לעין וגם כן יש בריות שאינם נגלים כי אם בבחינת אויר שלא נתגלו בבחינת הלבשה וכן הוא בין רקיע לרקיע כוכבים וצבא השמים ויש גם כן בחינת שבע רקיעים שמתעגלים זה בתוך זה והנה בפרטיות אי אפשר לבארם כל זה הוא בבחינת גשמיות הנראה לעיני בשר כן יש בבחינת יצירה ההיכלות ובתוכם הרוחין ונפשין שהם גוף המלאכים דיצירה ודרך כלל נקראו נפשין ורוחין וכן הוא בבריאה מוכרח להיות כל הבחינות דהיינו היכלות שהם מקום להתגלות שבתוכם והתגלותו בבחינת חיותו בתוכם בבחינות נפשין ודוחין הוא על ידי כלי הבריאה בבחינת התגלות החיות על ידי הכלים שהוא המשכתו יתברך בכחו יתברך אשר כחו בעצמו נמשך בהם שהם עשר ספירות דבריאה יצירה עשיה שהם אלקו"ת גמור כמו בבחינת אדם בבחינת התקשרות החיות ואי אפשר להאריך כל הפרטים אשר יש בזה פרטים לאין שיעור נמצא דרך כלל נקראו ההיכלות בחינת דוממים בבחינת מקום להמשכת החיות בתוכם והשתנות החיות שנמשך בתוך היכלות הוא לפי בחינת המקום שהוא ההיכל כנזכר לעיל: והנה מצד שבבריאה יצירה עשיה המה נגלים לנפרדים גמורים כן הרוחין ונפשין שבתוכם נראים בבחינות נפרדים והנה הגם שנגלים לנפרדים הכל הוא לפי בחינות העולמות שהם ההיכלות שהם בחינת מקום להתגלות שבתוכם ולפי ערך המקום כן הוא ההתגלות חיות התמשכותו בבחינת פרטי כל המשכות שבכל היכל והיכל והנה בבחינת ההתגלות השינוי הוא לפי ערך המקום הסובל כל ההמשכות אבל בעצם הכל הוא חיות אין סוף ברוך הוא כי אם השינוי הוא מצד ההיכלות וכמבואר במשל הנזכר לעיל והשינוי הנגלה הוא הנקרא הלבשה שאור אין סוף ברוך הוא מתלבש בהם לפי אופן המקום וההיכל ככה הוא ההלבשה בהם דהיינו בבריאה שהוא עולם המושכל יש בהם היכלות מבחינת מושכל בבחינת ריחוק כל מושכל ומושכל בבחינתו על דרך שמבואר לעיל: נמצא יש בזה שני בחינות בחינות עיגולים ויושר בחינות עיגולים הם ההיכלות דהיינו שיהיה נגלה עצם מהות השכל אשר מהות השכל בעצם נקרא ממש עשיה גשמיות לגבי אין סוף ברוך הוא שבבחינת אצילות אשר אינו בערך שכל מוכרח להיות בחינת ריחוק מבחינת אצילות שיהיה נגלה מהות המושכל והוא נקרא היכל שבתוכו נמשך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת הלבשה בבחינת השכלה זהו דרך כלל וכן דרך פרט יש בהמושכל שבעה בחינות מושכלים מצד החסד והגבורה והתפארת כו' דהיינו כח השכלת החסד במהותו וכן בתוך מהות השכלת החסד אחר שנמשך בבחינת ריחוק מבחינת מהות החסד הוא השכלת מהות הגבורה וכן בבחינת ריחוק מהגבורה נתגלה כח השכלת מהות התפארת וכן עד כולם

ובכלל הם שבעה שהם שבע מדות שהם עיקר הבנין כידוע והם הנקראים שבעה היכלות דבריאה אשר בתוך בחינת היכלות אלו עובר המשכת אור אין סוף ברוך הוא בהמשכות חיותו יתברך בבחינת התגלותו בכל הפרטים שבכל היכל ומתלבש בערך התגלות ההיכל נמצא ההיכל נקרא כמו בית והתלבשות החיות הנגלה בהיכלות אלו נקראים בחינות רוחין ונפשין ועצמותו יתברך שהוא אור אין סוף המתמשך בהם הוא נקרא נשמה כמבואר בעץ חיים והם עשר ספירות שבתוך הבריאה שהם אלקו"ת גמור ומבריאה תבין בבחינת יצירה שבבחינת יצירה שם המה נגלים בבחינת מוטבע שהם המדות בעצם שהוא בחינת הנהגת העולמות על ידי חסד וגבורה בבחינת מדה ממש יש גם כן היכלות על דרך זה ואור אין סוף ברוך הוא המתמשך בבחינת היכלות בבחינת מדות נתלבש גם כן בערך ההיכלות שהוא המקום להמשכות האלו לפי ערך המקום ככה הוא ההלבשה בזה האופן עד שבא לכלל עשיה המה הרקיעים והארץ הלזו שהמה גם כן שבע בחינות והם בחינת גשמיות גמורה כן בא ההלבשה בבחינת נבראים שבתוך העשיה שבחינת התגלות חיות אור אין סוף בהם בבחינת התלבשות העשיה בבחינת גשמיות הנראים לעין בשר אשר הם בלבוש עב שכפי התגלות העולם כן נגלה חיות אין סוף המתמשך בהם בבחינות הפרטים בהתלבשות בערך העולם וההתלבשות הוא מבחינת אוירים שבכל עולם כי האויר הוא דבר שאינו נתפס לבחינת התגלות כי אם הוא כחו יתברך הנמשך לפי בחינת עולם ההוא כמו במשל הנזכר לעיל מהאדם המתמשך לאיזה מהות התמשכותו הוא בבחינת מהות ההוא אם הדבר הוא בחינת השכלה מתמשך מהותו בערך השכלה ואם הדבר הוא בחינת מעשה המשכתו הוא נגלה בערך המעשה והגם שהתמשכות ההוא הכל הוא עצמותו של האדם המתמשך על ידי ההסתרה כי עיקר המכוון היה שיהיה נגלה באופן הכלי דייקא בבחינת חיותה הגם שאור הכלי הוא גם כן נמשך מהמקיף כידוע אך אף על פי כן מצד זה יש להם יניקה ומבדילין בין בחינת המקיף לפנימי לכן נגלה יש גמור ועיקר העבודה להסיר ההסתרה על ידי התעוררותו בבחינת יחודו יתברך על ידי זה מעורר בחינת המקיף להתחבר בבחינת הפנימי להיות עובר הארת יחודו יתברך בבחינת התגלות הכלי וכאשר יתבאר יותר אם ירצה השם בחלק העבודה ועבודה זו היא על ידי קריאת שמע כי על ידי קריאת שמע הוא התעוררות יחודו מתתא לעילא ומסירת נפשו לדבקה ביחודו יתברך בזה מעורר כח רצונו יתברך בבחינת התקשרות העולמות בבחינת רצון הקדום ומזה ממשיך אור אין סוף ברוך הוא להאיר בנפשו יחודו יתברך על ידי מדת מלכותו יתברך דהיינו כח התחברות אורות עם הכלים שלא יהיו מסתירים הכלים ליחודו יתברך על ידי התגלות רצונו יתברך ועיקר היחוד בעצם נתגלה בבחינת אצילות ומבחינת אצילות עובר הארתו על ידי מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון להמשיך התחברות זה בבחינת הארה בבחינת כליו ממש שיהיה נתפס בהם יחודו יתברך בבחינת הארה ויחוד זה נעשה בתפילה כידוע וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כי שכינתיה היא המתגלה בעולמות בבחינת הסתרה בבחינת גילוי העולמות כנזכר לעיל לחברה מבחינת המשכתו הכללית הנקרא אויר והאויר זה נקרא מקיף להלבוש שנתלבש בו כי הוא מכח המשכת עצמו הכללית הנגלה בה ובתוך כל הבחינות האלו הוא המשכת עצם חיותו ממש שנמשך בהם על ידי כלי רצונו וחכמתו ממש שמתיחד בהם שהוא עצם החיות: מזה יבין המשכיל בבחינת התגלותו יתברך בעולמות אשר יש השלשה בחינות אלו דהיינו כח מהות העולם בערך של כל עולם הוא הנקרא עיגולים והיכלות כנזכר לעיל וכחו יתברך המתמשך בתוך בחינות ההיכלות כל אחד לפי ערכו נקרא בחינת אויר שהוא המשכתו יתברך הנמשך בהעולם דרך כלל בערך התגלות העולם הוא הנקרא אויר של העולם ואינו נתפס בשום מהות אבל הגם שההמשכה שנמשך בה הוא ממנו יתברך אף על פי כן אין ההמשכה בהתגלותו יתברך כי אם בערך העולם כמשל הנזכר לעיל ועל ידי כח המשכה זו פועל רצונו יתברך וחכמתו בכל פרטי הנהגת העולם ההוא ומלביש בה רצונו וחכמתו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא על פי התלבשות עולם ההוא בבחינת המשכתו הכללית הנקרא אויר ולפי התמשכותו יתברך בבחינות העולמות האלו ככה הוא נגלה ההלבשה בבחינת פרטי הנהגת העולמות: והנה נמצא כי בחינת המשכה הכללית נקרא מקיף לבחינת הלבשה כי המשכה הכללית הגם שהיא לפי ערך העולם אף על פי כן היא נמשכה מאין סוף ברוך הוא כי אם שלא נגלה כי אם בערך עולם הוא ועל פי המשכה זו הוא הלבוש לכן המשכה הכללית נקרא מקיף על הלבוש וזהו המבואר בעץ חיים שהמקיף שורה על הלבושים דייקא ודי למבין: **והנה** בתוך כל אלו הבחינות נמשך אור אין סוף בעצמו ברוך הוא על פי רצונו יתברך בבחינת התגלות כל העולמות ומרצונו יתברך הם כל פרטי ההתגלות כל אחד לפי בחינתו כי אם שבאים מלובשים כנזכר לעיל אבל באמת הכל הוא בשביל לגלות אלקו"תו יתברך בבחינת רצונו יתברך וכוונתו בבחינת אין סוף ברוך הוא והנה בבחינת אלקו"תו יתברך בבחינת כוונתו יש גם כן שני בחינות בחינה אחת הוא פנימיות העולמות שהוא אור אין סוף השוכן בתוכם תמיד מעצמותו בכל פרט ונקרא אור פנימי ושניה הוא עצם כוונתו יתברך שלא נתגלה בתוך הפרטים האלו והוא הנקרא אור מקיף והוא בחינת אור פנימי ואור מקיף מצד הכלים במהותם בכל פרטיהם שלא בערך התלבשות כי אם בערך עצם כוונתו יתברך בבחינת עצמותו והוא המקיף שעל הגוף והכלים שבכל עולם אשר על כן לא תסתור זה מבחינות המקיפים המבוארים בעץ חיים אשר פעם מבואר שאור מקיף הוא על הכלים דווקא דהיינו האור שלא יכול ליכנס בתוך הכלי נעשה

וכל הבחינות הנזכרים לעיל הכל הוא כחו לבדו יתברך בלי שום שינוי והבדל כלל הגם שכל הבחינות האלו בכל הכללים והפרטים בבחינת הבדלם הכל הוא מכחו יתברך הן בבחינות היכלות והן בבחינות הלבושים והן בבחינות האוירים והן בבחינות אור פנימי ואור מקיף הכל הוא כחו כי אין דבר שחוץ ממנו שהוא הפועל את כל אלו אבל אף על פי כן כל הבחינות האלו כאשר הם לגביה אין בהם שינוי והבדל אך אף על פי כן מעריכים אנו כל הבחינות אצלו ברוך הוא כי הוא יתברך הנמשך בכל העולמות האלו בכל פרטיהם וכח העולמות כאשר הם לגביה נקרא בחינת אצילות ולכן יש כל הבחינות בכחו יתברך דהיינו היכלות ולבושין וכלים ואורות הוא אור אין סוף יתברך המתמשך בתוך כל הכלים וההיכלות שבאצילות נקרא בחינת יש שבאצילות כי בחינות היכלות הם העגולים שהוא בחינת התגלות מהות העולם הנבדל ממהותו ורחוק ממהותו כי אם גילוי המהות שיהיה נמשך בהם כנזכר לעיל והלבושים הם שמתלבש בהם אור המשכתו יתברך הנמשך בערך ההיכלות דהיינו מהותו של כל בחינת היכל הנמשך בו הוא מתלבש בבחינת אויד היינו כח המשכתו בכלל בערך ההיכל ההוא וגוף הוא הכלים דאצילות והאורות שבתוכם הוא המשכת עצם אור אין סוף ברוך הוא בבחינות הפרטים הנקראים כלים והמשכתו יתברך בדרך כלל בבחינות היכלות האלו שהוא המבואר לעיל שהוא בחינת עצם חיות העולמות בבחינת אין סוף ברוך הוא הנמשך מצד רצונו יתברך הוא הנקרא בחינת יושר כמראה אדם הכולל כל הבחינות ביחוד אחר כי ההמשכה שנמשך בתוך בחינות ההיכלות הוא ממש עצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו יתברך בכל הפרטים שהם הכלים להמשכתו יתברך בדרך פרט והכלים האלו עם האור שבתוכם הכל הוא אין סוף ברוך הוא מצד עצמותו יתברך כי אם שבכלים מתלבש בערך בחינת אויר ההיכל שנמשך בתוכו אשר על כן מצד הכלים והאורות שהוא בחינת

מקיף על גבי הכלי ופעם מבואר שהמקיפים הם על הלבושים כי זה מדבר בבחינת התלבשות הנגלה על ידי בחינת המשכתו הכללית הנקרא אויר וזה מדבר מעצם התמשכותו יתברך הנמשך מבחינת רצונו יתברך בהם ודי למבין בעומק: (והם הם הרקיעים והאוירים הנזכרים בזוהר כי הרקיעים המה העיגולים כנזכר לעיל והאוירים הוא כחו יתברך הנמשך בבחינת כל עולם אשר ממנו הוא ההלבשה לכל בחינות הנבראים שבהם בערך עולם ההוא ועל זה מבואר כי קלין דאורייתא וצלותא בקעין רקיעין ואוירין הגם שההתלבשות הוא בבחינת עשיה גשמיות בבחינת אויר העשיה אך מצד שעיקר רצונו יתברך הוא דווקא מעבודת התחתונים לכן בעבודתם מעוררים רצונו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא ועל כן הם בוקעין רקיעין ואוירין האלו עד שמתחברים ומתייחדים בעצם המשכתו יתברך שלא בבחינת הלבשות האוירין ולכן מבואר שהתפלה עוברת דרך ההיכלות ובכל היכל יש ממונה לקבל התפלה ולהעלותה להיכל הגבוה ממנו עד אין סוף ברוך הוא ודי למבין והבן): והנה כבר ביארתי כמה פעמים שכל בחינות העולמות הנגלים בבחינות נפרדים הוא הכל מסטרא דילן כי מסטרא דילן שניין שמצד ההסתרה נגלו כל אלו הבחינות הנזכרים לעיל לבחינות מחולקים ונבדלים בערכם בבחינת נבדל ממש כל עולם ועולם בבחינת התגלותו והבדלו בבחינת גדרים מחולקים ונבדלים באלו הבחינות המבוארים לעיל והם הנקראים היכלות ואוירים ולבושים וכלים פרטים בבחינת נפרדים בכל עולם ועולם בערכו וכל ההבדלות הם בערכינו אבל לגביה יתברך אין צמצום מעלים לפניו:

המשכתו יתברך בבחינת אין סוף בכל פרטי העולמות הכל הוא אין סוף ברוך הוא ממש ביחוד עצום כי הוא המשכת אור עצמותו ברוך הוא הנמשך בהם אבל בחינות ההיכלות והלבושים הם נערכים למהות נבדל ממהות המשכתו יתברך הנמשך בהם כמבואר לעיל באריכות אשר על כן מבואר בזוהר וברעיא מהימנא איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד דהיינו מצד המשכתו יתברך בבחינת כלים דאצילות הכל הוא המשכת אור אין סוף ברוך הוא בבחינת יחודא ממש אבל על ההיכלות ולבושים לא נאמר שהם חד כי הם נערכים למהותים נבדלים ממהותו יתברך כנזכר לעיל: אבל כל זה ההערכה הוא מצד ההתגלות לגבי דידן שהמה נתגלים בבחינת הבדל ממש מצד ההסתרה לכן מצד הנגלה היכלות ולבושין המה מהותים נבדלים בעצם ומבחינתם הם כל השינויים המתגלים בעולם אבל חיותו המתמשך בבחינת היכלות ולבושים הוא המשכת חיותו יתברך בבחינת הנבראים הכל הוא המשכתו יתברך לבדו בכל הפרטים כמו שכתוב כולם בחכמה עשית ויוצר הכל הוא ומגיד לאדם מה שיחו ועתה צעדי תספור וכדומה לזה מקראות הרבה רבו מלספור המורים על המשכתו יתברך ממש בכל הפרטים שהם בחינת כלים להמשכתו יתברך והוא מתמשך בהכלים שהם הפרטים ביחוד גמור כי אם השינוי הוא מצד העולמות והלבושים מבחינות האוירים כנזכר לעיל וכמבואר בזוהר דמסטרא דלבושין אשתני אשר על כן מעריכים אנו גם כן בחינות האלו באצילות שהוא לגביה יתברך אבל באמת לגביה יתברך אפילו ההיכלות והלבושים הכל הוא כחו לבדו יתברך כי אין זולתו ואין דבר נבדל ממנו ואצלו יתברך אין לתאר שום הבדל ושינוי חס ושלום הגם שהכל הוא מכחו יתברך ואיך הוא האופן שיהיו כל הבחינות בבחינות מחולקים בכחו יתברך זהו מצד כחו שהוא כל יכול ואינו בערך השגה כי העולמות אין תופסים בו כלל להיות משתני על ידיהם כמבואר לעיל כמה פעמים: והנה כל אלו הבחינות היינו היכלות ואוירים ולבושים ואורות וכלים הערכתם הם הכל מצד התגלות העולמות וכמו שהם נגלים לגבי דידן בבחינת הסתרה נקרא בריאה יצירה עשיה וכל אלו הבחינות כאשר המה לגבי דידיה כביכול אשר הכל הוא מכחו כי הוא הבורא ויוצר ועושה ואין דבר שחוץ ממנו נקרא בחינת אצילות כמו שהם אצלו יתברך בחינות האלו אבל כשתעריך כל ההמשכות האלו מעצמותו ברוך הוא בכח המאציל ברוך הוא שלא בבחינת התגלותו בעולמות כי אם כאשר הוא מצד עצמותו ברוך הוא הכל אצלו בהשואה גמורה ממש אשר אין להעריך לגבי עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת התגלות שום בחינה מאלו הבחינות לא היכלות ולא לבושין ולא כלים כלל כי אם הכל הוא לבדו יתברך הגם שכל הבחינות האלו הם הכל מכח המאציל ברוך הוא אשר אין זולתו אבל

הכל הוא בהשוואה בפשיטות גמורה בלי שום חילוק וכח נבדל כי איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה להיות בו חס ושלום איזה חילוק והבדל כלל וכל הבחינות האלו נסקרים אצלו בסקירה אחת אך מצד שכל הבחינות האלו בודאי המה הכל בכח המאציל ברוך הוא לכן מדברים כל אלו אצלו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא והוא הנקרא אדם קדמון ומעריכין בשם עגולים ויושר העגולים הם בחינות הריחוקים ובין כל עיגול ועיגול בחינת אוירים וכמבואר בעץ חיים שבין כל עיגול ועיגול יש עולמות לאין מספר דהיינו בין עיגול הכתר לעיגול החכמה אשר עיגול החכמה הוא בבחינת ריחוק מעיגול הכתר ממילא בבחינת הריחוק הזה דהיינו ההמשכה שלא היה יכול להתמשך בבחינת חכמה והוא נסתר מהחכמה בכח הנסתר הזה יש עולמות לאין מספר והמה נקראו מקיפים של העגולים ובתוך העיגולים הוא היושר של האדם קדמון אשר מתארים את היושר כמראה אדם בבחינת כלים ואורות דהיינו בהמשכתו יתברך בכל אלו הבחינות: ויש בבחינת היושר זה גם כן אור פנימי ואור מקיף: אור פנימי הוא הנגלה בבחינת חיותו יתברך שבבחינת כלים והמקיף הוא עצמותו יתברך שאין נגלה בתוך הכלים אבל כל אלו הבחינות הכל הם מצד העולמות מתארים כל אלו הבחינות אצלו יתברך כאשר הם בכחו בבחינת המאציל אבל באמת כל אלו הבחינות אצלו יתברך הוא הכל כח אחד בלי התחלקות כלל בבחינת השואה גמורה ואיך הם כל הבחינות האלו בכחו יתברך זה נעלם ונשגב מכל רעיון כי הוא יתברך סובל כל אלו הבחינות בהשואה גמורה לכן הגילוי של בחינת אדם קדמון הזה שהוא הנקרא מלכות דאדם קדמון הוא הנקרא עתיק דאצילות שנעתק מהשגה כי אם מצד עיקר רצונו יתברך שיהיה דייקא כל הבחינות האלו בבחינת גילוי אשר לזאת היה עיקר הכוונה בבריאות העולם לכן מצד רצונו זה כביכול מתמשך בכלים גמורים בבחינת אצילות שהוא להמשיך כל הפרטים האלו בבחינת בריאה הם בחינת כלים איך שיהיו כל אלו הבחינות בבחינת גילוי והם הכלים דאצילות איך שיתגלו בבחינת בריאה אבל הכלים האלו הכל הם לגבי דידן אך הגם שהם כלים להתגלות אף על פי כן הם לגביה הכל ביחודא חד ואיך הם ביחוד הוא על ידי הכתר הנקרא פלא שהוא פלא שיהיו כלים לגילוי עולמות ואף על פי כן יהיה הכל ביחוד והתגלות בבחינת יש גמור הוא בבחינת עולמות שהם לגבי דידן והנה כמו שיש היכלות בסטרא דקדושה כמו כן יש היכלות בסטרא אחרא והוא גם כן באופן שנתבאר לעיל בביאור היכלות דקדושה שההיכלות המה עיגולים שהם בחינת התגלות מהות ההיפוך בבחינת כלל ובחינת המשכתו יתברך בבחינת עגולים הוא נקרא אויר וגם יש בחינות כלים ואורות ולבושים אבל בבחינת סטרא אחרא המה הכל ההיפוך

מסטרא דקדושה כי בסטרא דקדושה הוא התגלות אלקו"תו יתברך בבחינות כל הדרגין שיהיה נגלה כבודו יתברך בבחינת ביטול הנבראים אליו יתברך כמאמר הזוהר למהוי אשתמודע עילא ותתא דהיינו שיהיה היחוד אפילו בבחינות נבראים בבחינתם בכל עולם ועולם בבחינתו דהיינו בבריאה נמשך יחודו יתברך בבחינת מושכל וביצירה נמשך יחודו יתברך בבחינת מדות שהם בחינת מוטבע ובעשיה להיות נגלה יחודו יתברך בבחינת מעשה אבל בבחינת סטרא אחרא עיקר הכוונה שיהיה נגלה דייקא ההיפוך בבחינת יש ונפרד ממש בכדי לאכפייא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתיקא אשר בזה יהיה הגילוי בכל סטרין גם מצד ההיפוך ויש בו גם כן אורות וכלים דהיינו חכמה בינה דעת ומדות בבחינת יש ומנגד לסטרא דקדושה דהיינו להשכיל חכמת החיצוניות ומדות מחיצוניות תאוות עולם הזה ומעשים אשר לא טובים ולכן יש בבחינת סטרא אחרא גם כן כל הבחינות המבוארים בהיכלות ומדות דקדושה: ואין רצוני להאריך בפרטות כי יובן למשכיל מתוך המבואר לעיל: **והנה** התגלות היכלות דסטרא אחרא בבחינת רע הוא דייקא בשבא לבחינת בריאה נגלה בחינת סטרא אחרא מצד ההסתרה אבל באצילות אין לתאר חס ושלום סטרא אחרא כי לא יגורך רע כתיב ופירשו רבותינו זכרונם לברכה לא יגור במגורך רע כי מגורו כביכול הוא באצילות אשר אצלו יתברך חס ושלום לתאר איזה מהות נבדל ממנו ומכל שכן ההיפוך הגם שמוכרח להיות כל הבחינות אצלו יתברך אך אצלו יתברך אין מסתיר להיות נגלה חס ושלום מהות אחר בלעדו כי כל הנראה למהות אחר הכל הוא לגבי דידן מצד ההסתרה אבל לגביה אין מסתיר לפניו כביכול וכמבואר לעיל ממשל מאדם כאשר רצונו להתמשך לאיזה דבר מוכרח מקודם להיות הדבר בשכלו ומדותיו לאיזה דבר יתמשך ובאיזה אופן אשר בעודינו בחכמתו הכל הוא מהות אחד שהוא האדם בלי שום הבדל כלל והכל הוא כח נפשו לבד: והנה כמו שעולה ברצונו וחכמתו למשוך לדבר החפץ בה ושייך לנפשו כמו כן יש ברצונו לפעמים להתמשך לדבר המנגד וההיפוך לכוונה וטעם אשר יש לו בבחינת ההיפוך אשר מצד ההיפוך יושלם רצונו יותר והכל הוא בכח נפשו ביחוד אחד כי בעצם נפשו לא יתואר לבחינות שונות כי הכל הוא רצון הנפש הנמשך בחכמתו ביחוד אחד כי אפילו בדבר ההיפוך הכל הוא הרצון הנמשך מנפשו ונתגלה בכל הכלים דהיינו בחכמה ומדות והכל כח אחד להם שהוא האדם אבל כאשר מגלה את כוונתו ודעתו לחוץ אז בבחינת התגלות המה מהופכים ומנגדים זה לזה כן הוא כביכול בענין רצונו להתמשך בעולמות יש בחינת רצון וחכמה ומדות בבחינת סטרא דקדושה דהיינו לגלות יחודו על ידי בחינת פעולות העולמות ויש בכחו בחינת רצון וחכמה ומדות

להתגלות יחודו יתברך וכבודו מצד ההיפוך והכל הוא כחו יתברך לבדו בלי שום הבדל ושינוי כלל: וכבר הקדמתי שאין המשל דומה לנמשל כי באדם הגם שבזה הוא משל ששני הבחינות הם מכח האדם אבל אף על פי כן מצד שהוא נברא ומורכב מרגיש שינוי הבחינות בנפשו גם כן אבל אצלו יתברך הגם שיש שני הבחינות האלו בכחו יתברך הכל הוא כחו לבד בלי שום שינוי כלל כי אם גילוי שינוייהם הוא מצד ההסתרות בפרטות שהם הצמצומים בבחינת התגלות הנבראים כאשר באו לגילוי בפועל והוא סוד יעקב ועשו אשר בכח האצילות הם אחים ממש ולכן נאמר והנה תומים בבטנה כי אם אחר גילויים בפועל אז נתפרדו ויהי עשו איש כו' ויעקב איש תם: והנה אף על פי כן מצד כחם שבאצילות שהוא כחם של הנבראים כאשר הם לגביה מתארים כחה של סטרא אחרא באצילות ויש בהם כל הארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה ודי למבין. וגם מתארין יניקת הסטרא אחרא מבחינת זעיר אנפין דאצילות שהוא עץ הדעת טוב ורע אבל ברצונו יתברך בבחינת כתר שהוא בחינת יחידה אשר בבחינת רצון הוא רצונו יתברך בפשיטות שהוא אינו בערך לתאר בו כח לבחינת הסטרא אחרא כי מצד אצילות אשר המה בחינת כלים דהיינו חכמה בינה דעת ומדות מתארין חכמה בינה דעת ומדות מצד הקדושה וחכמה בינה דעת ומדות מצד ההיפוך אבל רצונו יתברך שאינו בערך כלים כלל אין לתאר אליו כלל כח ההיפוך כי הכל הוא רצון אחד לבר הגם שבבחינת רצונו יתברך כלול הכל אשר לזה הכוונה היה הרצון שיהיה נגלה כח הסטרא אחרא בכדי לגלות רצונו יתברך דייקא מכל סטרין אך אף על פי כן אין לתאר חס ושלום איזה כח להסטרא אחרא בבחינת רצונו יתברך שלא בבחינת כלים אשר הכל הוא רצון אחד וכמו שנתבאר בהגה"ה בשער האנפין (פרק לו) מאמר האידרא יתיב על כורסייא דשביבין לאכפייא לון אשר הגם שבחכמה סתימאה שברצון כלולים כל סדרי בחינות העולמות בפעולתם אפילו בחינת סטרא אחרא אך שם הם נכפין כי הוא סתום עיין שם: ולכן אין בחינת הקליפות נוגעים כביכול בבחינת רצון ואין לתאר שם בחינת יניקת הסטרא אחרא מצד כח עצמותו ברוך הוא כי אם היניקה הוא מבחינת כלים דאצילות שהם זעיר ונוקבין כידוע אך אף על פי כן חס ושלום לתאר סטרא אחרא בפועל בבחינת אצילות כי אם מצד כחם בבחינת התגלותם בבריאה יצירה עשיה שיונקים משם כנזכר לעיל: **והנה** כל אלו הבחינות בבחינת סטרא אחרא הוא הכל מצד הבריאה הנגלית על ידי בחינת הסתרה מתארים כל הכחות סטרא אחרא כאשר הם בכחו יתברך אשר בבחינת אצילות יש להם אחיזה מצד בחינת הכלים ובבחינת רצונו יתברך אין להם אחיזה אבל מתכפיין בבחינת רצונו יתברך בכח אחד אשר אין לתאר אותם בבחינת אחיזה כי אם

שברצונו יתברך הכל היא טוב העצמי אפילו מצד הסטרא אחרא ואף על פי כן יש להם שורש ברצונו יתברך אך ברצונו אין לתאר שם בבחינה נבדלת כי אם הכל הוא טוב והוא מה שכתוב מפי עליון לא תצא הרעות רק הטוב שברצונו הכל הוא טוב וכידוע שעליון נקרא כתר דאצילות ודי למבין וכל הבחינות הם הכל מצד העולמות כאשר הם בבחינת גילויים בפועל אשר פעולתם מכחו יתברך הנמשך בהעולמות על ידי חכמה בינה דעת ומדות והכל הוא על ידי רצונו יתברך הנמשך בחכמה בינה דעת כו' אבל שלא בערך הנגלה בהעולמות לגבי דידן כי אם כאשר העולמות הם נערכים בערכו כביכול בבחינת מחשבתו הקדומה שהוא אדם קדמון אין לתאר את כל הבחינות הן בבחינת סטרא דקדושה והן בבחינת סטרא אחרא בשום בחינה כלל הגם שכל ההתמשכות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בכל הבחינות הכל הוא ממחשבתו הקדומה אבל כל הבחינות אצלו בהשוואה גמורה ועל זה נאמר גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה ולפניו יתברך נגלו כל תעלומות בכחו השוה ועל זה נאמר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אשר כביכול בכל התמשכות העולמות אין עוד שיהיה עוד איזה דבר אשר מצד בחינות העולמות נגלו הבחינות לעוד איזה דבר ומהות כביכול אפילו מצד אצילות הגם שהכל הוא ביחודא חד בבחינת כחו אף על פי כן מצד תואר היחוד בבחינת התאחדות הרי מוכרחים לתאר שני בחינות כי אם שהם ביחוד אחד כידוע כי תואר אחד הוא מצד שני בחינות המתאחדים לאחד כמו כן מצד הנגלה בעולמות לכחות היש בבחינות נבדלים אף על פי כן מצד כחו הפלא המה מתאחדים ואפילו בתואר יחיד שהוא בחינת רצונו יתברך מוכרחים גם כן לתאר איזה בחינת המשכה לאיזה דבר כי אם שהוא יחיד בהמשכה זו וכמו שמבואר בשער כללות היחוד וכל זה הוא מצד הנגלה בעולמות בבחינת יש מצד בחינת הפירוד הנגלה מצד הסטרא אחרא אשר עליה נאמר אני ואפסי עוד שהם נגלים לעוד אך מצד היחוד מבטלים העוד שלא יהיה נגלה לבחינת יש כי אם ליבטל ליחודו יתברך ואף על פי כן יש בחינות עוד כי אם שהוא בטל מצד יחודו יתברך וזהו אזמרה לאלק"י בעודי ודי למבין וכל זה בערך הנגלה לנו כנזכר לעיל אבל לגבי עצמותו ברוך הוא המתמשך בכל העולמות בכחו הנשגב ונעלה בכח האין סוף שהוא בחינת מחשבתו הקדומה אשר אין העולמות תופסין בו כלל לאיזה מהות שיאמר עליהם עוד חס ושלום כי אין זולתו כלל על זה נאמר אין עוד וזהו המבואר במדרש יתרו נתן ממש בעבודה זרה שאמר כי גדול הוי"ה מכל האלקים נעמן הודה במקצת שנאמר כי אין אלקים בכל הארץ כי אם בישראל רחב שיירה בחללו של עולם שנאמר כי הוי"ה אלקי"כם הוא אלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אבל משה אמר כי הוי"ה הוא

האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפילו בחללו של עולם: והפירוש הוא דהיינו יתרו נתן ממש להיש שהוא בחינת הצימצום הנגלה בבחינת עולמות דהיינו אשר כח היש בבחינת עולמות הנמשך מצד הצמצום שהוא בחינת אלקים אחרים שהם כח התנהגות העולם המתנהג על ידי השבעים שרים על זה אמר יתרו כי גדול הוי"ה מכל האלקי"ם שבחינת הוי"ה ברוך הוא שהוא התנהגותו יתברך בבחינת פנימיות הוא גדול מהתנהגותו יתברך שמצד החצוניות ובטלים אליו ונכנעים לעיקר פנימיותו ואין הפירוש שיתרו האמין שיש איזה כח ומנהיג אחר חס ושלום כי בזה הודה שהכל הוא כחו לבדו אבל בזה חשב שבבחינת התגלותו יתברך בהעולמות תופסים בו העולמות אפילו מצד חיצוניותם בבחינת התנהגותם ממש וכח הממשלה הניתן להם מכחו יתברך ויש לו כוונה בבחינת החיצוניות בבחינות כחות השבעים שרים ומזלות כי אם שהם בטלים לפנימיותו שהוא הוי"ה ברוך הוא שהוא עיקר כוונתו יתברך בבחינת היחוד והביטול וזהו העיקר וכל כחות אלקים מצד היש הם נכנעים להפנימיות אבל אף על פי כן הם איזה ממש אשר יש בהם גם כן כוונה מאתו יתברך אבל נעמן הודה במקצת היינו שהודה שכל עיקר כוונתו יתברך בפועל העולמות הוא רק בשביל ישראל וכל הגילויים מבחינת אין סוף על ידי חכמה ומדות וכל הצמצומים שבבחינת גילוי בבחינת ארץ הכל הוא רק בשביל ישראל בכדי שיתגלה כבודו יתברך ואלקו"תו דייקא בבחינת ארץ על ידי עבודת ישראל ולא היה כוונתו יתברך בכל הבחינות הנפעלים בבחינת עשייה כי אם בשביל ישראל לכן הודה במקצת שעיקר הגילוי היה בבריאת עולם הזה בשביל ישראל ולא בשביל גילוי בחינת החיצוניות אבל בזה לא הודה שיהיה אפילו בשמים דהיינו התגלותו יתברך בבחינת המשכתו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא מצד בחינת ישראל כי העולם הזה הוא בודאי אין ערך לגבי גילוי אין סוף ברוך הוא בבחינת למעלה מהגבול כי אם מצד רצונו יתברך שיהיה נגלה כבודו ואלקו"תו יתברך אפילו בתחתונים וזהו שאמר נעמן כי אין אלקים בארץ דייקא כי אם בישראל אבל בבחינת שמים שהוא מצד התגלותו יתברך בבחינת בלי גבול הם בחינות המשכות וכוונות שאינם בבחינת העולם הזה כי העריך בחינת ארץ לבחינה נבדלת באין ערך לגילויו מצד עצמותו ברוך הוא וכמו למשל מלך בשר ודם שנתגלה בכבודו לכפר אחד מצד רצונו להשלים חפצו להתגלות בכפר ההיא ובנה באותה כפר כמה בניינים ועשה כמה פעולות הכל בכדי שעל ידי הבניינים והפעולות האלו ישלים חפצו ורצונו שבאותה כפר דהיינו לגלות מלכותו באותה כפר נמצא שבערך התגלות הכפר ההוא כל הפעולות והנהגות שבאותה כפר אם אינם באים כי אם להשלמת גילוי מלכותו וכוונתו להתגלות באותה כפר נמצא

שבערך התגלות אותה כפר כל עיקר פעולותיו הוא בשביל דבר ההתגלות שהיה בזה רצונו אבל בערך מדינות הגדולות שיש אצלו הלא הכפר הזה אין ערך למדינות גדולות שיש לו ושם הוא עיקר התגלות כבודו כי אם שיש לו רצון להכפר הזאת גם כן כן אמר נעמן כי אין אלקים בכל הארץ בכל הארץ דייקא כי אם בישראל שכל פעולת חיצוניות העולם הוא רק בשביל ישראל שהם המגלים אלקו"תו יתברך ויחודו יתברך אפילו בבחינה התחתונה בבחינת ארץ ולזה היה עיקר כוונתו בבריאות העולם בכדי לגלות גילוי זה אבל העריך מדרגת התחתונים באין ערך לגבי הדרגתו בבחינת עולמות עליונים שהם בבחינת בלי גבול ולכן הודה במקצת בבחינת בריאת העולם שהוא בכוונה מאתו עמו יתברך דייקא בבחינת ארץ בשביל ישראל אבל לא הודה בהשוואתו יתברך בבחינת שמים לבחינת ארץ ממש בלי הבדל כלל ורחב הודית שאפילו בשמים ממעל הוא הוי"ה אלקי"ם ממש דהיינו שהודית בהשוואתו יתברך מצד כחו הגדול בבחינת אין סוף יתברך אשר שוה אצלו הגבול עם בלי גבול בהשוואה אחת מצד כחו הכל יכול שמים וארץ הכל הם אצלו לכח אחד בלי שום שינוי ולכך אפילו בבחינת המשכתו יתברך בבחינת בלי גבול הכל הוא בשביל ישראל אבל שיירה בחללו של עולם דהיינו שאמת הוא שמצד עצמותו ברוך הוא שוין אצלו שמים וארץ עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגליא והכל הוא עצמותו ברוך הוא מצד כחו יתברך השוה אבל בבחינת הגילוי הרי אין ערך גילוי שבבחינת שמים שהוא התגלות יחודו מצד גילוי אין סוף בבחינת בלי גבול להגילוי הנגלה בבחינת ארץ בבחינת גבולים ולכן יש חלל בין שמים לארץ מצד הגילוי אשר אינם ערך זה לזה ולכן בבחינת הגילוי שבין השמים להארץ שיירה דהיינו שהבינה בדעתה שבבחינת גילוי אינו נגלה עצמותו יתברך כי אם על ידי צמצומים והסתרות אשר אינם בערכו יתברך עד שיהיה נגלה בבחינת ארץ והעריכה הצמצומים לבחינה אחרת ממהותו בבחינת נפרד ממהותו ולכן שיירה בחללו של עולם: אבל משה אמר כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דהיינו שאין עוד שאפילו בבחינת הצמצומים הכל הוא עצמותו ברוך הוא בבחינת השוואה גמורה כמבואר לעיל ולגבי דידן נראה ההתגלות אשר בעולמות למהותים נבדלים בבחינת חילוקי דרגין אבל לגביה יתברך הכל הוא בהשואה גמורה ועוד זאת שאין לך דבר בעולם שלא נמשך בה מצד עצם כוונתו ומחשבתו הקדומה בכל פרט ופרט כמו שכתוב כל פעל הוי"ה למענהו אך אף על פי כן עצמותו ממש מתמשך בהם כביכול וממנו הם כל הפעלים אבל אצלו יתברך הכל הם בהשואה גמורה אשר על כן אפילו בבחינות צמצומים כביכול בבחינות כלים דהיינו שיהיה ההתגלות בבחינות עולמות שהוא הנקרא אצילות גם כן

לא אשתני מצד הכלים אפילו בבחינת התגלותם בערך עולמות כמאמר הרמב"ם זכרונו לברכה הוא היודע וכו' וכמבואר בשערים הקודמים דהיינו שאפילו בבחינת מדע שהוא בבחינת פעולות העולמות והנהגתם בערכם גם כן לא אשתני כלל כי כבר מבואר לעיל שאין להמשילו לאדם בהתמשכותו לאיזה דבר שחוץ ממנו שמשתנה בהמשכתו ונעשה בו ריבוי ושינוי מצד שיש דבר שחוץ ממנו בבחינת מובדל מערכו מצד הבריאה הרי יש עוד דבר זולתו לכן משתנה כו' אבל לגבי עצמותו ברוך הוא הרי אין דבר שחוץ ממנו ואין זולתו כלל אפילו בחינת הצמצום הכל הוא כחו לבדו בכל הפרטים ולכך אמר משה כי הוי"ה הוא האלקי"ם כי הוי"ה הוא מצד עצמותו כידוע ואלקי"ם שהוא מצד עולמות וצמצומים הכל הוא מצד עצמותו ברוך הוא לבדו לכן אמר משה בשמים ממעל וכו' אין עוד ודי למבין: אבל רחב בזה הודית שמצד עצמותו הוא שוה בכל בשמים ובארץ אבל בכדי שיהיה התגלותו יתברך מבחינת שמים לבחינת ארץ אשר מצד ההתגלות הוא חלל שהוא הסתרה כי אם לא היה הסתרה לא היה בחינת ארץ נגלה כלל ולכן הוכרח להיות הצמצום בבחינת התגלות ושיערה הצמצום למהות נבדל כביכול ממהותו כמו בהבדל מאדם המתמשך מבחינת מהותו לדבר נמוך שבהנמוכים מצד שהדבר נמוך נוגע לעצמותו בבחינת נסתר אבל בבחינת התגלות מוכרח לצמצם מהותו ולהלביש חכמתו באופנים שונים ממהותו כו' נמצא ההתלבשות הוא דבר נוסף עליו ונבדל ממהותו וכו' כן שיערה בענין התגלותו יתברך בעולמות לכן לא אמרה אין עוד כי לפי שיעורה בדעתה הרי הבחינת עולמות הם עוד איזה מהות נבדל מהתגלות העצם ודי למבין אבל באמת אפילו מצד ההתגלות אין עוד כי אם לגבי דידן נגלה לבחינה נבדלת וכל עיקר הכוונה שיהיה אפילו בבחינות התגלות אין עוד והוא על ידי עבודת ישראל אשר ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שישראל עלו במחשבה דהיינו בבחינת מחשבתו הקדומה דהיינו כמו שאצל עצמותו ברוך הוא כל הבחינות המה בהשואה מצד כחו הנסתר כן יש בבחינות ישראל בכחם בבחינות הגילוי להדמות הצורה ליוצרה ביחודם ומסירת נפשם אליו יתברך לבטל כל בחינות העולמות הנגלים בבחינת יש ולמסוד נפשם באחד למעלה מבחינות העולמות. בהתעוררותם לצאת מן הכלים למעלה מן הדעת ולכך נאמר בזוהר דקלין דצלותא ודאורייתא בקעין רקיעין ואוירין אשר בחינות רקיעין ואוירין הנגלים בבחינות צמצומים המה המבדילים בין התגלותו יתברך בבחינת אין סוף ובין התגלות הנגלה בבחינת הצמצום אבל כל זה הוא מצד הצמצום אבל באמת כאשר הם מצד עצמותו ברוך הוא אין הבדל כלל לכן בקעין רקיעין ואוירין עד שיעוררו ויעלו ויגיעו בהתעוררותם עד אין סוף ברוך הוא והנה כל זה הוא מצד ההתעוררות

שיהיה יכול לעלות האתערותא דלתתא להאתערותא דלעילא בבחינת אין סוף ברוך הוא בעצמותו אבל בבחינת גילוי לא נגלה התגלותו יתברך בבחינת התגלות גמור מצד שעדיין לא נתעבר רוח הטומאה שהוא ההסתרה שמצד היש והסטרא אחרא להיות נגלה כחו יתברך בהתגלות (כמו שמבואר בפנים) לכן עבודה הזאת היא בבחינת בקיעה הרקיעין ואוירין אבל אף על פי כן ההתגלות הנגלה בעולמות הוא בבחינת התגלות הרקיעין ואוירין כי עדיין לא מטא זימנא דאוירא דכיא להתפשט בעלמא כמבואר בזוהר בענין המתים שהחיה יחזקאל טעם אשר עמדו בגופם ממש ולכן יש ממונים על התפילות להפשיטם מבחינות התגלות הנגלה בבחינת האוירים הנגלים בצמצום בחינות התגלות העולמות עד שיהיה נגלה התגלותו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא מצד כי אמת שהמסירות נפש והיחוד של כל אחד מצד שורשם הוא מאין סוף ברוך הוא ממש אבל התגלות של עבודה של כל אחד ואחר היא חומריות לכן יש ממונים על התפלות שהם המלאכים ושלוחים להעלות התפלה מהיכל להיכל ולהפשיטם מחומריותם עד שיתגלו בבחינת יחוד גמור בבחינת אצילות ומבחינת אצילות תעלה התפלה לעצם כח השוואתו ברוך הוא: והנה יש בחינות צדיקים גמורים גדולי הנפש כמו בזמן הקדמונים בנביאים ותנאים ואמוראים וכן בדורות האלו ימצאו גדולי הנפש המזככים ומפשיטים אותם מגשמיותם הנגלה עד שיעלו ויגיעו להתגלותו יתברך שבבחינות היכלות רוחניות לא כמו הנגלה בבחינת גשמיות ליש גמור ונפרד גמור כי משיגים אלקו"תו יתברך בהשגה הנגלית בבחינות היכלות ואוירים בבחינת רוחניות גמור יש מהם שמשיגים אלקו"תו יתברך בהיכלות דקדושה דעשיה הרוחניות ויש מהם שמשיגים אלקו"תו יתברך בבחינת התגלותו בהיכלות דיצירה ויש מהם שהשגתם בבחינת אלקו"תו בהיכלות דבריאה כמו השגת משה רבינו עליו השלום שהיה משיג אלקו"תו על ידי התלבשותו יתברך בהיכלות דבריאה אבל בבחינת אצילות לא השיג אדם מעולם כי בבחינת אצילות שם התגלות אין סוף ברוך הוא בעצמו בלי הסתרה אשר אינו נגלה בבחינות התגלות בבחינת הכלים בבחינות נבראים כידוע כי אם היה התגלות בחינת אצילות לא היו נגלים בחינות חילוקי הדרגין כלל בבחינת בריאה ועדיין לא נשלם הבירור מכח היש לכן מוכרח להיות כח היש בבחינת התגלות מצד היש: אבל לעתיד כשיעביר רוח הטומאה מן הארץ ויהיה הבירור בשלימות יהיה נגלה כבוד הוי"ה שהוא גילוי השוואתו ברוך הוא אפילו בבחינות כלים דהיינו אפילו בבחינת גילוי שמצד העולמות יהיה נגלה השוואתו ברוך הוא כמו שכתוב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים שהוא רגליו דאדם קדמון שהוא בחינת כח השוואתו ברוך הוא ואז יתגלה אוירא דכיא דהיינו התגלותו יתברך

כאשר הוא מצד עצמותו ברוך הוא בלי שום הסתרה כלל ולכן כל עבודתינו כעת לטהר האוירים בתורה ומצות ובתפלה ועל ידי עבודתינו אנו מסירים הצמצום שמצד ההסתרה אבל לא בפועל כי עדיין הוא בבחינת הסתר כי אם לעתיד יהיה הגילוי גמור אפילו בהיש על ידי בחינות עבודתם של ישראל בעולם הזה בביטולם שמצד הגילוי בבחינת עולמות יתגלה אז בבחינת השואה כמו שכתוב כי עין בעין יראו ודי למבין והבן היטב: ואתה המעיין שים עיניך ולבך על הגה"ה הזאת ויתגלה לך תעלומות חכמה וממוצא הדברים תבין יחודו יתברך והתקשרותו יתברך בכל העולמות בבחינת קישור ויחודו יתברך בבחינת העולמות בכלל ובפרט שאין עוד מלבדו ברוך הוא ברוך ומבורך שמו הגדול תמיד לעולמי עד אמן: ע"כ הגה"ה:

פרק כ

והנה בפרטיות התלבשות ובחינות העגולים והכלים יכלה הזמן ויכלה הנייר לבארם כאשר תעיין בעץ חיים כמה מיני אופנים פרטים לזה עד אין קץ באופנים שונים הכל לפי הבחינות בערך הבחינה הזו הסדר הוא באופן זה ובערך הבחינה הזו סדרם הוא באופן אחר והכל הוא אחת ואין אנו עתה בביאורם ובמקומם יתבארו אם ירצה השם מעט מהענינים האלו בפרט אבל עתה עיקר הכוונה הוא להורות שכח כל הכלים של הנבראים כאשר הם בכחו יתברך אשר כביכול אין סוף ברוך הוא הוא חיות של כולם וקיומם של כולם חיות של כולם שהוא בחינת הקו והוא בחינת התפשטות המשכתו יתברך בכל העולמות בבחינת חיותם והתהוותם וקיומם של כל העולמות שיהיו מתקיימים בכל הבחינות הן בכלים הן בחיות הנמשך בהם הוא הנקרא עיגול אין סוף ברוך הוא:

והנה הן בבחינת המשכתו יתברך שהוא בחינת הקו והן בבחינת העיגול אינו בערך התגלות כלל כי מצד היושר הוא פנימיות לכל המתגלה בעולמות אשר חיות התמשכותו נסתרת מכל בחינת השגה והתגלות עד שעולם הזה הגשמי הוא הלבוש היותר עב אשר הוא בתכלית הריחוק מגילוי הקו ובערך כח קיומם של כל העולמות אשר הוא בבחינת סובב כל עלמין הארץ הלזו הגשמי היא פנימיות מכל העגולים ואין סוף הוא בבחינת חיצוניות מכל העגולים דהיינו שכחו יתברך הסובל את כל העולמות הוא אינו בערך התגלות כלל וכח הזה הוא כח המשוה את כל העולמות בהשוואה אחת וסובל את כולם אבל הוא בבחינת ריחוק גדול כמו למשל אצל חכם ששכלו הגדול כולל שכל הקטון ממנו והשכל הגדול הזה סובב את שתחתיו ומקיפו וכוללו מכל צד כי קיום השכל הקטון הכל הוא משכלו הגדול ושכלו הקטון נמשך לשכל יותר קטן ממנו נמצא השכל

שאחר השכל הגדול סובל ומקיף את שכל הקטון ממנו וכן כולם עד שיגיע להתגלות שכל המקבל מכח השכל של המשפיע הקטון שבקטנים לפי ערך המשפיע וסובב כל שכל המקבל ולהמקבל אינו נגלה כי אם שכל הקטן שבקטנים של המשפיע הכוללו והסובבו וכח שכל הקטן של החכם סובבו השכל הגבוה ממנו וכן בכל הדרגות עד שכח שכלו הגדול סובל את כל הדרגות שבשכלו ואף על פי כן אינו בערך לאמר שהוא כולל להשכל הקטון אשר אינו בערכו:

כמו למשל מי שהוא בכח שכלו למדן גדול אינו נופל לומר שהוא כולל שכל של צירוף האותיות מאחר שאינו בערך אחד הגם שכל ההתמשכות עד שנתגלה לשכל של צירוף האותיות הכל הוא שכלו הגדול רק מצד שאינם בגדר אחד והם בתכלית הריחוק אין שייך לומר שכוללו כי אם על שכלו הקדום לזה שייך לומר שהוא מקיף וסובב כל כח השכל וסובלו ככה ויתר על כן עד אין קץ ואין ערך בענין כחו הסובל העולמות וסובבם מכל צד בכל כוחם אשר אין להעריך אשר הוא כח הכולל והסובב כח ארץ הלזו הגשמית אשר בבחינת התגלות כי אם על ידי המשכתו יתברך בבחינת ריחוק לעיגול כתר דאדם קדמון וכתר דאדם קדמון מעגל את חכמה דאדם קדמון וכן כולם עד בחינת מלכות דאדם קדמון אשר היא כביכול בחינה התחתונה שבמחשבתו הקדומה ובחינה תחתונה זו היא מעגלת כתר דאצילות הכל בסדר הזה עד שבא לכלל עיגולי יצירה הסובב ומעגל את העשיה ורקיעים דעשיה מעגלים את הארץ הזו התחתונה הגם שכל בחינות העיגולים האלו הם מכחו הגדול והוא סובל את הכל ומסבב לכל הנמצאים אבל מצד שאין להעריך את גשמיות העשיה באיזה ערך דערך לכח אין סוף ברוך הוא בערך הגילוי הנגלה בעשיה הגשמיות מוכרחים אנו להעריך את כל הערכות אלו בערך העולמות וכן הוא בבחינת חיות העולמות הגם שראשית הקו הוא מתמשך בכל העשיה אבל בערך הגילוי מוכרחים אנו להעריך כמה הלבשות לאין קץ עד בחינת העשיה הגשמיות אשר היא רחוקה בכמה מיני הרחקות לאין קץ:

וכל הגילוי המתגלה בבחינת חיות ממש בערך העשיה הוא בחינת אור פנימי וחיות שאינו נגלה נקרא בחינת מקיף וכן צריכים אנו להעריך בבחינת פנימי ומקיף כל אלו הערכות דהיינו דרך משל בעולמות הוא חיות העשיה הוא בבחינת התגלות היצירה וחיות היצירה שאינו נגלה בעשיה מצד כלים המסתירים לגילוי היצירה נעשה בחינת מקיף דהיינו הגם שבוודאי חיות היצירה עצמה בעשיה אבל אינה בבחינת גילוי מצד חומריות כלי העשיה המסתירים לחיות הנגלה ביצירה ובחינת המקיף הוא על הכלי ומקיף את כלי העשיה מכל צד כאשר ביארנו לעיל שכח הכלים בבחינת חיצוניות

שורשם הוא מכח עצמותו ברוך הוא והאור אשר בתוכם הוא מהארה הנמשך לכן המקיף הוא על הכלי דהיינו התמשכות עצמותו ברוך הוא בבחינת כוונתו אשר אין נכנס בפנימיות נשאר על הכלים בבחינת מקיף עם כל זה הגם שבחינת המקיף הוא מאור המשכת עצמותו ברוך הוא אין לתאר שהמקיף הוא עצם המשכתו ומקיפו מצד שאין להעריך מצד ריחוק גדר העשיה הנגלית לנו לומר שמקיפו אשר המשכתו יתברך אינה בערך דערך לומר שמקיפו וכמבואר במשל דלעיל:

כי אם שהתגלותו יתברך בבחינת המשכתו בכלי היצירה מקיף את כלי העשיה וכן מבריאה ליצירה וכן מאצילות לבריאה וכן באצילות מוכרחים אנו לתאר את כל הבחינות דהיינו זעיר אנפין לבחינת נוקבא ואבא ואמא לבחינת זעיר אנפין ואריך אנפין לבחינת אבא ואמא ועתיק לבחינת אריך אנפין הכל הוא באופן זה אבל למעלה מבחינת עתיק אין לתאר בחינת פנימים ומקיפין אלו כי למעלה מן האצילות אינו בגדר כלים כלל כי הוא עצמיות המאציל ברוך הוא לבדו ואין שייך לומר פנימי ומקיף כי כל פנימי ומקיף הוא מצד הכלים בבחינת עולמות מה שנתגלה בבחינת הכלי נקרא פנימי ומה שאין יכול להתגלות בהכלי נקרא מקיף אבל שלא בבחינת הכלים אין לתאר זה כי הכל הוא כחו השוה בתכלית ההשוואה הגם שבעץ חיים מבואר פנימים ומקיפים בבחינת אדם קדמון בעיגוליו ויושרו על סדר הנזכר לעיל:

כל זה הוא מצד השאלה שמשאילין לו שמות אלו מצד התכללות כל העולמות בכחו השוה בבחינת מאציל אשר מצד מחשבתו הקדומה כי כל הבחינות האלו המה הכל ממהות המאציל ברוך הוא וממנו נפעלו כל הבחינות לכן מתארים שם בדרך השאלה שמשאילין לו יתברך שמות אלו בחינת כלים ואורות ומקיפין ועיגולים ויושר מצד הנפעלים אבל באמת הכל הוא כח המאציל ברוך הוא אשר אין להעריך אליו חס ושלום כלים ואורות כלל כי אם הכל הוא בהשואה גמורה אבל בבחינת אצילות שהוא כחו יתברך הנמשך לחיות העולמות בוודאי בענין החיות הזה המתפשט אין להעריך המשכת עצמותו יתברך בלתי כלים להמשכתו יתברך ואורות הנמשכים בהכלים כי מאין הם כלי הבריאה הנגלית לנו אשר הכל הוא כחו יתברך מוכרח להיות כל בחינות הכלים אצלו ועוד זאת איך יהיה שייך המשכת אור עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך עולמות כלל כי ההתמשכות הוא מעין הנמשך בהם לכן בבחינת חיות של העולמות שהוא הנקרא אצילות בזה יש כלים ואורות כי אם מצד כחו הפלא מקשרם ומייחדם לאחדים באופן שהכל הוא חד הגם שעיקר האצילות הוא זעיר אנפין ובבחינת זעיר ונוקבין המה כל הכלים כי המה הבחינות המצמצמים בכלי הבריאה אבל באריך ובעתיק שהוא המשכת

כחו יתברך בבחינת המשכת המאציל בהכלים אין לתאר כלים אבל מצד שעיקרם הוא בבחינת קישור הכלים ויחודם בו הוא על ידי בחינת אריך ועתיק לכן אנו מתארים אצלם כלים בהעלם בבחינת מקור להכלים ודוק והבן הטיב בעיון כל המבואר לעיל וזכור זה שמזה יובן הטיב שורש יחודו יתברך:

פרק כא

והנה כל המבואר לעיל בכל הבחינות הן בבחינת הקו הן בבחינת העיגול בבחינת ריחוקם הכל הוא בערכינו מצד ההתגלות כפי בחינת כלים הנגלים אשר המה בבחינת ריחוק עצום מבחינת כלי העולמות ובפרט מכלי העשיה החומרית הלזו הגשמיות הגמור הנגלה אבל מצד כחו יתברך אין ריחוק כל בחינות חס ושלום והוא משתווה הן מצד המשכתו מצד הקו שהוא כחו יתברך המתמשך בכל פרטי העולמות והן מצד כחו הכולל אין ריחוק ואין הבדל כלל דהיינו שמתמשך בבחינת כל הפרטים בכחו האין סוף ברוך הוא בכח הנסתר שאינו בערך השגה כלל אשר קמיה אין העולמות מסתירים לפניו כלל כי הוא מקיימם ומהווים בכל פרט ופרט מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין אפילו בבחינת עשיה דעשיה הנגלה לנו ואף על פי כן הוא בלי ריחוק כלל מצד כחו הכל יכול ולא באופן הנגלה בבחינת אצילות כי בבחינת אצילות הרי הם בחינת כלים כי אם שמתייחד עמהם בערך הכלים מצד כחו הפלא ובבחינת אצילות הוא התגלותו יתברך בבחינת כלים ביחודו בבחינת גילוי המשכתו ושם הוא ההתגלות על פי אופן הכלים כי אם שהם ביחודא חד מצד כחו הפלא בבחינת רצונו יתברך שכל יכול אפילו להתגלות בבחינת הכלים ואף על פי כן לא יהיו הכלים מוסיפים בו ריבוי ושינוי:

לכן בחינת גילוי זה הוא רווקא בבחינת אצילות שם הוא גילוי המשכתו בבחינת יחוד אפילו בבחינת כלים אבל בבחינת בריאה יצירה עשיה שם אינו נגלה המשכתו יתברך כי אם בבחינת הארה והארה דהארה אבל בבחינת כחו הנמשך בכל פרטי העולמות בבחינת המשכתו מצד עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי כלל דהיינו כמבואר לעיל שאפילו כח כל ההסתרות וכל הפרטים של הכלים בבחינת הסתרתם של כל אחד ואחד ואופן הסתרתם וכליהם הכל הוא מצד כח עצמותו ברוך הוא אשר הוא המהווים ומחיים ומקיימם בכל הפרטים אבל זה הוא בערכו יתברך בכח אין סוף אשר לא מושג בשום גילוי כלל כי אם בבחינת אין סוף ולכן כח המשכתו זה והשתוותו שלא בבחינת נגלה הוא מתפשט אפילו בקרקע העשיה ובחינת כח השוואתו זה נקרא אדם קדמון אשר אדם קדמון זה הוא עובר בתוך כל העולמות עד עשיה שבעשיה אשר אין למטה הימנו כמבואר בעץ חיים אשר רגליו מסתיימין בקרקע העשיה ממש מריש כל דרגין עד סוף

כל דרגין כי בחינת האדם קדמון הזה הוא מחשבתו הקדומה בענין בריאות העולמות ובבחינת מחשבה קדומה זו הרי נכללו כל העולמות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין מה דהוי ומה דעתיד למהוי הכל בכחו בבחינת אין סוף דהיינו מה דהוי היינו כח כל העולמות כאשר נכללין בכח המאציל ברוך הוא מצד השוואתו ומה דעתיד למהוי הוא בבחינת בריאות העולמות הנגלים בפועל בבחינת הסתרתם ואופנם ובחינות גילויים של כל אחד ואחד נקרא מה דעתיד למהוי הכל משתווים וכלולים בכח המחשבה קדומה זו באין הבדל כלל כי באמת כל הנפעלים בבחינתם בכל פרטיהם הכל הוא כחו לבדו אבל לא באופן ידיעה והשגה כלל ונקרא רגליו כי ראש האדם קדמון הזה הוא בחינת כח כל העולמות כאשר הם בכחו מצד המאציל ברוך הוא ורגליו הם כח כל העולמות בבחינתם דייקא בבחינת הסתרתם והבדלם הכל הוא משתווה בכח האין סוף ברוך הוא בבחינת מחשבתו הקדומה זו לכן רגליו מסתיימים בקרקע העשיה דייקא דהיינו תחתית כל הדרגין בבחינתם דייקא ועל ידי כח זה הוא התהוותם וכוונתם ואופנם הכל הוא בכח הזה אבל לא בבחינת גילוי וכמבואר לעיל שגוף האדם קדמון הזה אינו בערך גילוי כי גוף האדם קדמון הוא הערכת כח כל העולמות בבחינתם בערך המאציל ברוך הוא בבחינת מחשבתו הקדומה ובחינת מחשבתו הקדומה אינו בערך גילוי בעולמות אף על פי כן מכח זה הוא התהוותם של כל העולמות כאשר הם בכחו יתברך אבל אינו בבחינת גילוי כלל ועל בחינה זו נאמר לפניך נגלו כל תעלומות דהיינו כאשר הם לפניו יתברך בבחינת אין סוף אין העולמות בערך שום הסתר לפניו מצד כח השוואתו ברוך הוא ועל בחינת אדם קדמון הזה נאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה כולם נסקרים בסקירה אחת באין הבדל כלל ועל זה מבואר ברעיא מהימנא שהובא לעיל איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה דהיינו שהוא יתברך תופס בכל פרטי העלמין בבחינת כל פרט ואין העלמין תפסין ביה כלל לאיזה מהות:

וגם על זה בא מאמר רבותינו זכרונם לברכה הכל צפוי והרשות נתונה שבכח זה הם כל הפרטים וכל הבחינות מה דהוי ומה דעתיד למהוי מצד כחו הנסתר בבחינת אין סוף אשר אינו בערך גילוי באופן שלא נודע כלל והרשות נתונה מצד התגלות כל העולמות בבחינת בחירה בערך הגילוי כי העיקר שיהיה התגלות כחו זה אפילו בבחינת עולמות בבחינת התגלות גמורה כאשר יתבאר לקמן וזה תלוי בעבודת התחתונים כמבואר לעיל בביאור הבחירה והידיעה [24]

[24] ב' **הגם** שהביאור המבואר לעיל בענין הבחירה והידיעה נתבאר על בחינת אריך אנפין שהוא כתר דאצילות כי שם נתבאר שבבחירת האדם תלוי להמשיך כחו הנכלל ברצונו יתברך ובחינה זו הוא דווקא מצד כחו יתברך הנמשך באצילות בבחינת רצון זה כי מצד כחו הנגלה בבחינת כלים דאצילות לקשרם ולייחדם שם תלוי עבודת

וגם על בחינת אדם קדמון הזה מבואר בזוהר חדש בשיר השירים (דף ב':) כד סליק ברעותא למיברא עלמא אתגלי חד רעותא ונקרא מחשבה סתימא וכליל בהאי מחשבה מה דהוי ומה דיהוי וממהוא מחשבה סליק ברעותא למברי עלמא דהיינו אתגלי חר רעותא הוא בחינת אדם קדמון הזה הנקרא כתר בכלל העולמות ואקרי מחשבה סתימא דהיינו שבבחינת מחשבה כולל כל העולמות מה דהוי ומה דיהוי כמבואר לעיל ומהוא מחשבה סליק ברעותא למברי עלמא שהוא בחינת כתר דאצילות שהוא רצונו יתברך הנמשך באצילות סליק ברעותא הוא מצחא דאדם קדמון הנקרא רצון כי מצד בחינת אין סוף בעצמותו יתברך אינו בערך עלמין מצד כחו שלא בערך עולמות כי אם מצד מחשבתו הקדומה הכולל כל העולמות בכחו מזה סליק ברעותא למברי עלמא שיהיו כל הכחות בהתגלות העולמות וזהו גם כן מאמר רבותינו זכרונם לברכה שהראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו מבואר לעיל שהוא על אדם הראשון ובדרך נסתר נרמז על אדם קדמון זה ודי למבין ובאמת שורש אחד להם כאשר יתבאר לקמן:

והנה כל זה הנדבר הוא שלא בערך גילוי אבל בבחינת גילוי מחשבתו הקדומה מלכותו נעשה עתיק לאצילות וכל האצילות מלביש לזה הגילוי כי אינו מתגלה כי אם בבחינת לבוש אריך וכל האצילות כולו מלביש לבחינת אריך כי בבחינת גילוי אינו בערך גילוי כלל ולכן אינו נגלה בבחינת עולמות בבחינת בריאה:

פרק כב

והנה עיקר כוונתו בבחינת רצונו הפשוט לגלות שלימותו יתברך אפילו בערך הנגלה לנו בערכינו דייקא דהיינו שיהיה הגילוי בכלי העשיה החומריות דייקא אשר לזה באו

התחתונים להעלות אתערותא לשם אבל בבחינת אדם קדמון הזה שהוא המאציל ברוך הוא שאינו בערך המשכה כלל שם אין בכח האדם להעלות אתערותא דלתתא כי אם כל ההתעורדות היא בבחינת אצילות דהיינו לבחינת כחו הנמשך בבחינת אצילות אבל ממילא יגיע האתערותא אליו יתברך כאשר יתבאר לקמן לכן בארתי שם על בחינת רצון וכן ביאור הזוהר חדש גם כן ביארתי על זה האופן מזה הטעם אבל בכאן היא הכוונה לבאר כח של כל העולמות שבכח המאציל ברוך הוא כחם בעומק יותר הוא בכח זה אבל כשתעמיק בזה הכל הוא בחינה אחת כי כח רצונו שבאצילות נמשך מבחינת מלכות דאדם קדמון הזה וחסד דעתיק שהוא מלכות דאדם קדמון מתלבש בגלגלתא וגבורה דעתיק במוחא והכל כח אחד להם וכח גילוי האדם קדמון הזה גילויו הוא באצילות בבחינות גילוי זה הכח וביאור דכאן הוא בבחינת כחו הנסתר שלא בבחינת התגלות והבן הטיב וגם יתורץ גם כן קושיא אחת בעץ חיים והיא קושית מהר"י צמח אשר פעם מבואר בעץ חיים כי רגלי אדם קדמון מסתיימין בסוף עשיה ופעם מבואר שרגלי אדם קדמון מסתיימים בחצי עיגולי עתיק שחצי עיגולי עתיק המה בבחינת אצילות דהיינו חציים העליון סובב בבחינת אצילות וחציים התחתון הוא הסובב עולמות התחתונים אך בזה יתורץ כי מצד גילוי הנגלה באצילות בבחינת גילוי מסתיימין שם רגליו שהוא סוף המשכתו בבחינת השוואת הדרגין בבחינת סוף העולמות גילוי זה אינו נגלה כי אם באצילות אבל לא בעולמות התחתונים כידוע ומבואר לעיל אבל בכחו השוה הנסתר שאינו בערך גילוי דהיינו כחו הכולל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואתו בכח מחשבתו הקדומה מסתיימין בקרקע העשיה והבן וכן הוא כל האופנים בעץ חיים אשר נראים כסותרים דהיינו בהתלבשות העולמות ובסדרם באופנים שונים והכל לפי הנבחן באיזה אופן הוא מדבר אבל באמת הכל אל מקום אחד הולך: ע"כ הגה"ה ב'

כל בחינות הכלים וכל ההמשכות בבחינת אצילות לגלות דווקא בבחינת עשיה גשמיות להיות נגלה כח התחברותו בהם בבחינת יש גמור לא בערך כחו השוה כי אם בערך המתגלה שיהיה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דייקא בבחינת תחתית העשיה דייקא בבחינתה וכל עיקר הכלים המה בבחינת עשיה דייקא כי בעשיה המה נגלים לכלים גמורים כי ביצירה הוא כח הצטיירות הכלים ובבריאה הוא כח המושכל של הכלים איך ובאיזה אופן יהיו בחינת כלים נגלים השכלתם הוא בבריאה והצטיירותם הוא ביצירה אבל עיקר הכלים המה בעשיה ועל עשיה זה נאמר סוף מעשה במחשבה תחילה ולא עוד שכל בחינות האצילות נקרא אדם דעשיה מצד זה כאשר מבואר בשער הספירות שהוא ממש אדם דעשיה עיין שם:

ובבחינת העשיה זו המה כל הכלים המבואר לעיל ששורשם הוא מבחינת עצמות אין סוף ברוך הוא ולכן נברא אדם כדי לחבר בחינת עשיה ולייחדם ביחודו יתברך ולהמשיך גילוי אלקו"תו בבחינת גילוי גמור אפילו מצד הגילוי בבחינת עשיה כי על בחינת אדם זה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כביכול כי כמו שבבחינת מחשבתו הקדומה הנקרא אדם קדמון נכלל כל כח העולמות בכל פרטיהם בכח המאציל ברוך הוא בהשוואה גמורה אבל כח התחברות כל הדרגין הוא בכח השוואתו ברוך הוא ככה הוא שנברא אדם זה התחתון שיהיה בכחו לחבר כל העולמות מצד הגילוי דייקא והכל הוא מצד כחו האין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך ידיעה והשגה כלל כל יכול שיהיה התחברותו יתברך אפילו בבחינת גילוי לכן בחינת אדם זה כולל עילאין ותתאין ולכן בכח האדם לעורר ולחבר העולמות ולייחדם אפילו מצד הנגלה באופן שיהיה נגלה אור אין סוף ברוך הוא בבחינת נגלה והכח הזה של כח האין סוף מצד הגילוי ניתן באדם לדמות צורה ליוצרה כמו שאצלו יתברך כל הדרגין בהשוואה אחת כן הוא באדם התחתון יש בבחינתו לחבר אפילו בחינת הצורה הנפעלת בבחינת התגלות כח הכלים להדמותה בהתחברותה בערך הגילוי לכן בכח האדם לייחד כל העולמות דהיינו בהתבוננותו בעיקרא ושרשא דכולא ובכח יחודו יתברך אשר אצלו מתייחדים כל הכלים עם האורות ביחודא חד בבחינת אצילות אשר נקרא יחודא עילאה כן יהיו מתייחדים בבחינת גילוי בכח יחודא תתאה בזה הוא מעורר בחינת המקיף להתחבר עם בחינת הפנימיות אשר כל עיקר הנתגלה בעולמות בבחינת נפרד הוא מצד ההסתרה הגמורה והוא כח הסטרא אחרא שהם המקור להתגלות היש בבחינת נפרד ובחינת הסטרא אחרא מקומה הוא בין מקיף לפנימי ועיקר יניקתה היא מהפנימיות כי בבחינת מקיף אין לה יניקה כי בחינת מקיף רוחה החיצונים כידוע כי בחינת מקיף הוא כחו יתברך

מצד עצם רצונו בבחינת הכלים ובחינת מקיף זה הוא מצד כח השוואתו יתברך הנתגלה על הכלים דווקא כמבואר לעיל:

ולכן אין להם משם יניקה כי אם מצד פנימיות דהיינו הארה וחיות הנמשך בבחינת חיות הכלים להחיותו בבחינת יש על ידי ההסתרה כי עיקר המכוון היה שיהיה נגלה באופן הכלי דייקא בבחינת חיותה הגם שאור הכלי הוא גם כן נמשך מהמקיף כידוע אך אף על פי כן מצד זה יש להם יניקה ומבדילין בין בחינת המקיף לפנימי לכן נגלה יש גמור ועיקר העבודה להסיר ההסתרה על ידי התעוררותו בבחינת יחודו יתברך על ידי זה מעורר בחינת המקיף להתחבר בבחינת הפנימי להיות עובר הארת יחודו יתברך בבחינת התגלות הכלי וכאשר יתבאר יותר אם ירצה השם בחלק העבודה:

ועבודה זו היא על ידי קריאת שמע כי על ידי קריאת שמע הוא התעוררות יחודו מתתא לעילא ומסירת נפשו לדבקה ביחודו יתברך בזה מעורר כח רצונו יתברך בבחינת התקשרות העולמות בבחינת רצון הקדום ומזה ממשיך אור אין סוף ברוך הוא להאיר בנפשו יחודו יתברך על ידי מדת מלכותו יתברך דהיינו כח התחברות אורות עם הכלים שלא יהיו מסתירים הכלים ליחודו יתברך על ידי התגלות רצונו יתברך ועיקר היחוד בעצם נתגלה בבחינת אצילות ומבחינת אצילות עובר הארתו על ידי מדת מלכותו יתברך הנותנת ציור ודמיון להמשיך התחברות זה בבחינת הארה בבחינת כליו ממש שיהיה נתפס בהם יחודו יתברך בבחינת הארה ויחוד זה נעשה בתפילה כידוע וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כי שכינתיה היא המתגלה בעולמות בבחינת הסתרה בבחינת גילוי העולמות כנזכר לעיל לחברה עם יחודו יתברך שהוא המשכת עצמותו ברוך הוא להאיר הארת אין סוף ברוך הוא בבחינת הכלים ואז מצד התחברות אורות עם הכלים עיקר ההמשכה היא על ידי הכלים דייקא להיות נגלה יחודו בבחינת כלים גשמים ממש אשר שורשם הוא מצד עצמותו ברוך הוא כמבואר לעיל:

אבל בבחינת נגלה הרי הם הפכים בבחינת נפרדים אבל על ידי בחינת יחוד אשר מאיר בהכלים הארת אור אין סוף ברוך הוא ומתייחד עם הכלים ואחר שנעשה יחוד הזה בבחינת אורות וכלים אז נגלה אין סוף ברוך הוא דייקא מצד הכלים ובזה נגלה יחודו יתברך בבחינת גילוי ממש דהיינו שבארץ הזו הגשמיית נגלה עצמיות רצונו ברוך הוא והוא על ידי התורה והמצות שבהם נגלה עצם רצונו דייקא בכלים דעשיה וכמו שהיה בעת מתן תורה שנאמר וירד הוי"ה על הר סיני דהיינו שהיה התגלות אלקו"תו יתברך בגילוי גמור על הר סיני שהיא עשיה גשמיית וכמאמר הכתוב של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא המקום דייקא:

וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה שהיה הקול יוצא מארבע רוחות העולם דייקא וכמאמר הכתוב וכל העם רואים את הקולות והיה התגלותו יתברך בבחינת עשיה והיה הדיבור נגלה בבחינת קול ממש כמאמר הכתוב מבין שני הכרובים וידבר אליו שהיה נגלה הקול מבין שני הכרובים שהם היו מזהב ובהם היה מתלבש הקול וכן היה בזמן הבית שהיה גילוי שכינתו בקודש הקדשים בבחינת גילוי ממש בארון וכרובים דהיינו מצד התחברות כלי העשיה בשורשם אז נגלה יחודו יתברך אפילו בבחינת הנגלה בבחינת נבראים בבחינת יש גמור וכן כל זמן הבית לא נפסקו נביאים אשר היה הדיבור נגלה עליהם בבחינת גופם ממש על ידי הזדככות גופם ביחודם וביטולם ומסירת נפשם להוי"ה על ידי זה היו מעוררים רצונו יתברך ובחינת רצונו זה הוא רצונו הקדום אשר מכח עצמותו אשר על ידי הרצון הקדום מתחברים הגבול עם למעלה מן הגבול על ידי בחינת רצונו יתברך הנמשך באצילות לייחד אורות וכלים וכל עיקר הרצון הוא כדי שיתגלה אלוקו"תו יתברך ושלימותו דייקא מצד העולמות הנגלים בבחינת בריאה יצירה עשיה וכבר ביארנו לעיל שאפילו בחינת הסתרה שיהיה נגלה ליש גמור הכל הוא כחו בבחינת עצמותו ברוך הוא אשר לפניו היש והאין שוים בכח השוואתו יתברך.

כן יהיה נגלה השוואתו זה אפילו בבחינת הסתר הנבראים כמו שנתיחדו הגבול שהם הכלים עם האורות ונתגלה על ידי הכלים אור אין סוף ממש ביחודא חד כן יהיה נגלה כח התחברות זה אפילו מצד הנבראים בבחינת כלים דעשיה דייקא הנגלים לנו וזהו מצד המקיף על הכלים שהמקיף הוא מצד עצמותו ברוך הוא בכחו הנסתר בבחינת צמצום הכלים כמבואר לעיל ששורש הכלים נלקחים מעצמותו ברוך הוא אז בבחינת התעוררות המקיף נמשך ההתגלות בפנימיות ונתחבר המקיף עם הפנימי ואז מאיר התגלות עצמותו יתברך אפילו בבחינת כלים:

פרק כג

והנה הגם שהגילוי הזה הוא בחינת הארה כי אינו נגלה כביכול באופן האצילות ממש אשר שם הוא ביחודא חד ממש בבחינת התגלות גמור אבל התגלות זו היא על פי אופן הכלי אבל שורש זה ההארה הוא מצד עצם רצונו לכן כל יכול להתגלות אפילו בבחינת כלי הגבול להיות מאיר הארת אור אין סוף בהם ובחינת גילוי זה נגלה בזמן הבית כשישראל שרויין על אדמתם אבל כעת בבחינת גלות נאמר אותותינו לא ראינו אין עוד נביא כו' עם כל זה השכינה שורה גם בגלות על ידי התעוררות העבודה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כל מי שעוסק בתורה שכינה שרויה עמו וכן בכל מעשה המצות כי אם שאינו נגלה לנו בבחינת התגלות וכן אכל ביה עשרה שכינתא שריא וכן בבתי

כנסיות ובבתי מדרשות שורה הקדושה וכן בקריאת שמע ותפלה הארתו מאיר בבחינת התפעלות האדם ביחודו להיות נתפס בבחינת גופו ונפשו יחודו בבחינת הרגשה ממש כל חד וחד לפום שיעודיה דיליה והכל הוא מצד התעוררות הנזכר לעיל אשר מעוררין רצונו הקדום אבל לא נגלה בגילוי גמור כי אם בבחינת סתר המדרגה בבחינת כח נפשו של כל אחד ואחד אבל לא התגלות גמור בבחינת כלים:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה משחרב בית המקדש אין הקדוש ברוך הוא שורה אלא בארבע אמות של הלכה בלבד כי בחינת הלכה היא חכמתו ורצונו יתברך ממש הנגלה בבחינת חכמה ורצון ומעשה בעשיה גמורה והתגלות הזה הוא גם כן על ידי עבודת האדם בבחינת יחודו וביטולו ומסירת נפשו מעורר כוחו יתברך שבבחינת הסתרת היש אשר בכוחו בבחינת עצמותו אשר עלה ברצונו הפשוט ובזה מעוררים רצונו יתברך על ידי התורה והמצות אשר על ידי התורה ומצות הוא גילוי עצמותו ברוך הוא ממש כי איהו ורצונו חד כי אם גילוי עצמותו שבהכלים בבחינת תורה ומצות לא נגלה לנו ההתגלות הזאת בגילוי גמור אבל בוודאי באמת הוא התגלות גמור כי אם שנסתרת ממנו מצד שעדיין לא נתבררה הקדושה מתוך הקליפות אשר מצידם היא ההסתרה להבדיל בין התגלות יחודו וכחם עדיין לא נתבטל לגמרי הגם שבעת היחוד מסירים הקליפות שלא יסתירו זהו בכח הארותם ויחודם של כל אחד ואחד שמעוררים יחודו יתברך אבל מצד שעיקר גילוי העולם בבחינת נפרד מצד כוחם הגם שבעת היחוד מעוררים יחודו אבל התעוררות זה הוא בכח אבל לא בבחינת התגלות:

כמאמר הזוהר הקדוש כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד אוף הכי אתייחדת איהי לתתא ברזא דאחד דהיינו שיחוד בחינת שכינה שהיא מלכותו יתברך המתגלית בבחינת יחוד הנבראים בבחינתם בחינת יחודה היא בבחינת הסתר וסוד דהיינו יחודם של ישראל על ידי עבודתם ותורתם הוא בבחינת רזא כי עדיין לא הגיע זמנם של הקליפות לבערם מן העולם והכל הוא בכוונה מאת המאציל ברוך הוא שיהיה יחודו יתברך נגלה אפילו מצד ההיפוך מצד ההסתרה גמורה אפילו בבחינת התגלות הסטרא אחרא יתגלה יחודו יתברך על ידי לאכפייא סטרא אחרא ולהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למיתקא דייקא לכן מוכרח להיות כח הסתרה שלא יהיה נגלה יחודו יתברך בבחינת גילוי גמור כי אם היה הגילוי בבחינת יחוד אז לא היה מקום להתגלות הסטרא אחרא והיו מתפרדים כל פועלי און:

ולזה הוא סיבת הגלות בשביל הסתרה זו בבחינת סטרא אחרא כדי להוציא בלעם מפיהם על ידי כפיית הסטרא אחרא והפיכתה ועל ידי יסורי הגלות תחת ממשלתם

אשר לזה היה כל כוונת בריאות העולם בשביל בירור הזה כמאמר הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כידוע אשר על כן אינו נגלה יחודו בבחינת התגלות כדי שיהיה נגלה ההיפוך ועל ידי בחינת התגברות נגד ההיפוך בזה מעוררין בחינת המקיף משרשא דכולא אשר מצד התגלות בבחינת פנימיות לא היה ההתעוררות כי אם בבחינת השגה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה בבחינת הארה אבל להעלות מיין נוקבין ואתערותא דלתתא לעצמותו ברוך הוא הרי אינו בערך השגה ואיך יעלו ההתעוררות לשם אשר לית מחשבה תפיסה ביה כלל ועיקר ההתעוררות הוא לאין סוף בעצמו אשר על כן הנשמה כשהיא בגן עדן העליון קודם בואה לגוף אשר שם מאיר הארת אור אין סוף בגילוי וגם המלאכים אשר ביטולם מצד התגלות אורו יתברך עליהם אין מעוררים בביטולם על פי השגה אתערותא דלעילא כי כל ההתעוררות הוא בדומה לו למשל חכם מעורר בחכמתו את הגדול ממנו בחכמה מטעם שהם מסוג אחד אבל מי שאינו בגדר חכמה אין שייך לומר שמעורר חכמתו של החכם אשר אינם בסוג אחד כמו הכפרי לא יעורר בחכמתו ושכלו אשר בערכו את החכם בחכמתו בהשכלות גדולות או החכם באיזה אומנות לא יעורר את החכם בעמקות הפשט ומאחר שאין סוף ברוך הוא אינו בגדר השגה איך יעלה התעוררות הביטול על פי השגה לעצמותו ברוך הוא אשר מושלל מערך השגה בכמה ערכים עד אין קץ אשר אפילו חכמה עילאה נחשבת כעשיה לגביה אבל עיקר ההתעוררות הוא מצד ההיפוך מצד התגברותו נגד ההיפוך אשר מצד ההתגלות נראה העולם ליש גמור בבחינת נפרד בבחינת הסתרת האור אשר אינו נגלה.

יחודו ויש לו רצון ומדות להיפוך ובכל השכלתו אינו משיג כי אם היש בבחינת נפרד ואף על פי כן מבטל רצונו ומדותיו ומתבונן ביחודו יתברך אשר ביטולו זה אינו בבחינת השגה והביטול הזה במסירת נפש הוא מצד בחינת המקיף של כל אחד ואחד לכן בזה מעורר המקיף שהמקיף גם כן אינו בבחינת השגה בבחינת שרשו לעורר עצמותו ברוך הוא שאינו בערך השגה כלל ובזה יש להם התחברות אור מקיף עם אור פנימי להאיר אור אין סוף בבחינת נפשו אבל לא בהתגלות גמורה מטעם הנזכר לעיל וכידוע שירידת הנשמה בגוף הוא לצורך עליה אשר בגן עדן העליון לא השיגה כי אם בבחינת זיו ואור אבל על ידי בחינת הגוף שהוא בחינת ההסתרה וגם על ידי בחינת כלי הגוף אשר בשרשם הם גדולים מהאור לכן בחינת מקיף הוא על הגוף דייקא לכן על ידי זה מעורר את בחינת המקיף ועל ידי זה נתעלית הנשמה ליבטל ולהדבק בעצמותו ממש ברוך הוא שאינו בבחינת התגלות אבל התעוררות זו היא הכל מתתא לעילא אבל התגלות האתערותא דלעילא בבחינת המשכת מיין דוכרין הוא כעת בגלות בבחינת הסתר:

פרק כד

ולכן מבואר בעץ חיים כי ההתעוררות שעל ידי עבודה שבזמן הגלות הכוונה היא רק להוסיף אורות באצילות דהיינו כי על ידי התעוררות זה מוסיף אור והתגלות בכלים דאצילות דהיינו בכחו יתברך בבחינת חיות העולמות אשר כל התמשכות חיות הנבראים שנתמשך בבחינת הנבראים הוא על ידי הכלים דאצילות שהוא חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו וכו' שעל פי כלי חכמתו וכוונתו יתברך ממשיך אור אין סוף המשכתו לבחינת חיות והתגלות של העולמות והכלים האיך ובאיזה אופן יהיה ההתמשכות אם לחסד או לגבורה ובאיזה אופן יהיה התגלות יחודו יתברך אשר בשביל זה הכוונה הוא מתמשך להעולמות בבחינת רצונו הפשוט הקדום לכל ההתמשכות ולזה היה מחשבתו הקדומה ומצד מחשבתו הקדומה מתמשך בכלים דאצילות שהם חכמתם של כל הנבראים והתמשכותו בחסד ובגבורה ובכל המדות בכדי שיתגלה אלקו"תו בכל הפרטים:

וכאשר התחתונים פועלים בכוונתו ובחכמתו ובינתו ודעתו וכו' חפצו ורצונו דהיינו על ידי עבודת התחתונים ויחודם בזה מעוררים רצונו יתברך להשפיע בכלים דאצילות שהוא חכמתו ובינתו וכו' תוספות הארה והתגלות יתירה ממקורא דכולא מעצמותו ברוך הוא ונעשה היחוד בתוספות אור דהיינו התחברות אור עם הכלי אשר באמת שורשם הכל הוא מעצמותו ברוך הוא כי אם מצד ההתגלות הכלי אין ערך להאור אבל כשנשלם בהם רצונו יתברך אז נתגלה כח האין סוף בהם בבחינת גילוי ממחשבתו הקדומה אשר בבחינת מחשבתו הקדומה הכל הוא בהשוואה גמורה והשוואתו זה מתגלה גם כן בבחינת חיות כל העולמות שהוא בחינת אצילות ובחינת התגלות זה נקרא הארת עתיק שהוא כח התכללותו יתברך מצד מחשבתו הקדומה בבחינת המאציל ברוך הוא ואז נתגדל בחינת זעיר ונוקבין שהם כח הכלים דאצילות אשר בבחינת כליהם מתמשך בנבראים ומתגדל כליהם ביתר שאת ויתר עז וזהו תוספות אור באצילות אבל בבחינת כלי הנבראים לא נתגלה כח התחברות זה בבחינת גילוי כי אם בבחינת הסתרה אשר לזה אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי שהוא בבחינת רזא דאחד שהגם שבעצם נמשך בהם יחודו אבל לא בבחינת התגלות:

וכמשל האב המסתיר פניו מבנו וכל העיקר הסתרתו הוא רק בכדי לנסותו ולבחון התדבקותו אליו אם עושה רצון אביו אפילו בבחינת הסתרה ולא עוד שאפילו עומד נגד תאותו של מעשה נערות ונגד ההיפוך ומהפך מדותיו להתדבק לאביו בזה מעורר התקשרות אביו עמו בתוספות התקשרות ונתעוררה אהבתו ביתר שאת אך הגם

שנתעוררה האהבה אצלו מתאפק ומסתיר אהבתו ואינו מגלה לבנו בכדי שלא יתגלה לו התקשרות אביו עמו ואף על פי כן יהיה מתעצם להדבק בו ולעשות רצונו אשר עיקר כוונת ההסתרה עד שיתבחן אצלו בכל הפרטים ואופנים אשר עלה בדעתו ומחשבתו לנסותו בזה אז כשנתבחן בכל הפרטים שעלה במחשבת אביו אשר בשביל זה המה ההסתרות אז נתגלה אהבתו והתקשרותו אליו ביתר שאת ויתר עז ומגלה כל ההתקשרות אשר היתה נסתרת אצלו בעת הסתרתו בבחינת התקשרות נפש אחד ובהתאחדות גמורה בלי הסתרה:

והנה בעת ההסתרה הגם שמסתיר עצם אהבתו אף על פי כן איזה גילוי מעין עצם אהבתו נגלה ממנו בעת חפצו בהתקשרותו אל אביו ובעת התגברותו נגד ההיפוך וכשעשה רצונו אך הגילוי אינו בהתקשרות והתאחדות גמורה כאשר הוא בפנימיותו כי אם מעין ומעין דמעין בכדי שלא יסתיר על פי התגלותו זה מהות בחינתו בערכו וכדי שיהיה אצלו הבחירה לילך בדרכיו ואף על פי כן יבחור בטוב כו' כן הוא כביכול בזמן הגלות הוא הסתרת גילוי עצמותו ברוך הוא בבחינת יחודו בבחינת עולמות ובחינת התגלות יחודו בישראל הוא הכל בשביל הנסיון גם בשביל לעמוד נגד ההיפוך ולהפכו אשר בשביל זה היה ההסתרה כנזכר לעיל לכן אפילו כשישראל עושין רצונו ומהפכים מדותיהם להדבק אליו אשר בזה מעוררין רצונו ביחודו כביכול אשר במעשיהם ובעבודתם בזה מעוררין כביכול תענוג ורצון בחכמתו ובינתו ודעתו בבחינת התמשכותו בעולמות ונתגדלו ונתרבו אורות בכלי התמשכותו אשר על ידיהם הוא מתקשר בעולמות אבל אינו מגלה כביכול יחודו וחפצו זה בבחינת התגלות גמורה בבחינת עולמות בגילוי גמור.

אך אף על פי כן מאיר הארתו במעין ומעין דמעין והארה זו מאירה בעת התבוננותו של אדם בתפלה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה וגם בעת עסקו בתורה ומצות מאיר בנפש האדם הנותן דעתו ולבו בזה בכוונה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה וגם בזמן הגלות נמצאו יחידי סגולה צדיקים גדולים אשר אצלם הוא הגילוי כמו בזמן הבית אבל לא בכללות העולם כי אם דרך כלל אינו נגלה יחודו יתברך כי אם העולמות נגלים ליש גמור בבחינת הסתרה בכדי שיהיו נגלים ליש ונפרד וישראל על ידי עבודתם ותורתם יהפכו אותם ויתגברו נגד הסטרא אחרא בכל אופני הפרטים ולבררם בכל האופנים אשר היתה כוונתו בבחינת הסתרתו זה ואם היה יחודו נגלה לא היה היש מתגלה בבחינתו והיה מתבטל הסטרא אחרא לגמרי ועדיין לא נתבררו כל פרטי אופני היש אשר עלה במחשבתו הקדומה לכן מוכרח להסתיר גילוי יחודו בכדי שיהיה נגלה בחינת הפירוד עד שיושלם להתברר כל הפרטים אז יעביר רוח הטומאה מן הארץ שהוא כח המפריד

שיהיה נגלה היש בבחינת נבדלת ויתקשר ויתייחד עם כל הכלים בהתאחדות גמורה אפילו בבחינת הנבראים באופן שמתגלה ומתייחד בבחינת חכמתו ובינתו שהם כלי האצילות אשר אצלו הם ביחודא חד כן יהיה נגלה אפילו בבחינת כלי הנבראים דהיינו שיהיו כלים דייקא בבחינת נבראים אבל יתיחד עם הכלים ביחודא חד בלי הסתרה דהיינו שעל ידי כלים ישיגו אין סוף ברוך הוא בלי הסתרה כמו שכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר שממש יתגלה עליהם כבוד הוי"ה בלי הסתר כלל וכמו שכתוב ולא יכנף עוד מוריך שלא יתכסה בכנפיים ומלבושים כי אם עין בעין יראו ואיך יהיה התגלות הזה אשר יהיו שני הפכים כאלו דהיינו שיתגלה אין סוף ברוך הוא אשר אין לתאר אליו כלים וגבול ואף על פי כן לא יתבטלו הכלים למקורם זהו אינו בערך השגה כלל כי זהו התגלות שלימותו יתברך אשר אצלו יתברך הכלים עם האור והגבול עם למעלה מן הגבול בהשוואה ויתגלה כח השוואתו זה בגילוי:

וזהו מה שכתוב ועמדו רגליו ביום ההוא וכו' כי רגליו הם רגלי אדם קדמון שהוא כח השוואתו יתברך בבחינת מחשבתו הקדומה אפילו בבחינת תחתית הדרגין אפילו בבחינת כלי העשיה דייקא כמבואר לעיל שרגלי אדם קדמון מסתיימין בקרקע העשיה אבל כל זמן שלא נתברר בחינת הגילוי בבחינת הנבראים לא נתגלה כח השוואתו זה אבל אחר הבירור נתגלה כח השוואתו הזה בכל הפרטים אפילו בבחינת עשיה גשמיות והוא בהתגלות רצונו הקדום שהוא עצמותו ברוך הוא שאינו בבחינת המשכה אשר בזה הוא התחברות והשוואות כל הדרגין וכמו שכתוב עין לא ראתה אלקי"ם זולתך יעשה למחכה לו דהיינו כח השוואתו ברוך הוא אשר בכה עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך גילוי כי אם אצלו ברוך הוא יעשה דייקא ודי למבין:

פרק כה

והנה על זה האופן היו כל הגליות והגאולות כי הגליות היו בשביל לברר בחינת ההסתרה שהוא בחינת התגלות היש אשר לזה המכוון היה הגלות בבחינת הסתרה דייקא שהיה בבחינת כוונתו יתברך לברר הבחינות ההם ואחר שנשלם הבירור של הבחינות שהיה בכוונתו יתברך היה הגאולה דהיינו גילוי יחודו יתברך בבחינה הזו דהיינו בגלות מצרים היה הגלות בבחינת בינה דהיינו שיתגלה בינה דקדושה על ידי בחינת ההיפוך דייקא שהוא בחינת בינה דקליפה כמו שכתוב יתרון לחכמה מן הסכלות וכו' שעל ידי ההיפוך יהיה התגלות הבנתו יתברך בבחינת אין סוף לכן היה הגלות במצרים בכדי שעל ידי הגלות בבחינת ההיפוך יתגלה בינה דקדושה שהוא הבנת יחודו ואחדותו בעולמות כי מצרים היו בינה דקליפה כידוע:

וכמו שמבואר בכתבים שהוא הבינה בבחינת ההיפוך אשר לכן היו חרטומים וחכמים במצרים שהבינו כל התגלותו יתברך בעולמות בבחינות הכחות בפרטי הבחינות והיו מבינים הכחות שעל ידיהם הוא הנהגות עולמות אבל כל הבנתם היה דייקא בבחינת יש וכו' שהיו מבינים כל התקשרות העולמות בבחינת כחות נפרדים כי זהו בחינת בינה להבין כל בחינה ובחינה בפרטות ולהבדיל בין בחינה ובחינה ולהבין שורשם אך מצד הסטרא אחרא הבינו זאת דייקא בבחינת הבדל ובבחינת יש דהיינו שהבינו שההתגלות הוא בשביל היש וכו' וישראל על ידי עבודתם היו מבררים בחינת בינה זו דהיינו להבין מקורא ושרשא דכולא איך שהוא אינו בערך העולמות ואף על פי כן נמשך בכל הפרטים בבחינת יחוד לכן אחר צאתם ממצרים נתגלה אליהם כביכול בבחינת כל פרט וזהו מתן תורה כי בתורה הוא גילוי רצונו וחכמתו דייקא בבחינת היש בכל הפרטים כידוע ומבואר במקום אחר:

ולכן כל הגלות היה בכדי לברר בינה דקדושה דייקא מתוך ההיפוך כי יתרון החכמה נגלה דייקא מתוך הסכלות לכן היה הגלות רד"ו שנה נגד מנין יו"ד פעמים אהי"ה כמבואר בעץ חיים שאהי"ה הוא בבינה וגם מבואר בזוהר ובעץ חיים שבעת הגלות היו משוקעים במ"ט שערי טומאה וביציאת מצרים נתבררו מ"ט שערי טומאה ונתגלו מ"ט שערי בינה דקדושה ובעת מתן תורה נתגלה שער הנו"ן אשר ידוע שנו"ן שערים המה הכל מצד הבינה לכן היה הגאולה מסטרא דיובלא שהיא הבינה כמבואר בזוהר ולכן אחר בירור בחינה זו נגלה עליהם יחודו יתברך באופן הבינה: וכן היה בגלות בבל כי עיקר גלות בבל היה לברר שבע מדות שהוא בחינת זעיר אנפין מצד ההיפוך לכן היה הגלות שבעים שנה כידוע שגלות בבל היה בבחינת זעיר אנפין דקליפה אשר הוא בחינת הצלם דקליפה כמו שכתוב אנת הוא רישא דדהבא שנבוכדנאצר היה בחינת חכמה בינה דעת דזעיר אנפין דקליפה וכו' וזעיר אנפין הם בחינות שבע מדות כידוע ליודעי ח"ן ואז אחר התבררות זו היה עלייה שנייה בבית המקדש שני דהיינו התגלות יחודו יתברך עליהם בבחינת המדות לכן לא היה ההתגלות כמו בבית ראשון כי אינו דומה התגלות יחודו כמו שהוא בבינה כמו התגלות היחוד כמו שהוא במדות ולכן פסקה הנבואה בבית שני מישראל כי עיקר הנבואה היא מבינה כי בינה עד הוד אתפשטת ומשם היה יניקת הנביאים מבחינת נצח הוד כי אם היו משתמשין ברוח הקודש ובבת קול כידוע שרוח הוא בזעיר אנפין וגם קול הוא בזעיר אנפין ועיקר גילוי הזעיר אנפין הוא על ידי הנוקבא וביאור הדברים ארוכים מארץ מדה ולקצר אני צריך כי אם לבאר מה שנצרך לענייננו:

והנה הגם שההתגלות היה בזמן בית המקדש אף על פי כן לא היה התגלות גמורה בבחינת גילוי יחוד האצילות ממש כי כלי היש בבחינת גילוי בחינתו עדיין במקומו היה עומד כי לא נתבטלו בבחינת חיצוניות הכלים כי אם שביטולם היה בבחינת ביטול היש על פי התבוננות ועל ידי בחינת ביטול המדות אבל עיקר גילוי היש בחיצוניותו לא נתבטל כי עדיין לא נתברר רוח הטומאה לגמרי והיה העולם נראה ליש גמור לכן היה הכל בבחינת גשמיות כי אם שהיו מבטלין ומייחדים אותם בבחינת בינתם ומדותם לאין סוף לכן הגילוי שנגלה עליהם היה גם כן באופן היש בבחינת התלבשות בבחינת היש וגילוי זה עדיין אינו הגילוי בעצם בהתגלות גמור בבחינת גילוי עצמותו ברוך הוא כי אם על ידי התלבשות היש בבחינת הארה אבל עם כל זה בהארה זו היה נגלה יחודו מצד העצם אבל בבחינת העולמות לא נגלה כי אם ההארה מצד ההסתרה כנזכר לעיל לכן היה התגלות הקול בבחינת קול גשמי רק שהיה מתגלה בבחינת היש גם הגילוי שהיה בקודש הקדשים בארון וכפורת וכרובים לא נשתנה בגילוי ממה שהיה דהיינו שהיה מתגלה בזהב גשמי רק שהיה בהם חיות אלק"י ולא שהיה אצלו יתברך שינוי בבחינת התגלותו בבחינת יש כי אצלו יתברך אין מסתיר היש אפילו בבחינת הסתרתו כי אם בבחינת מקבלים לא נגלה עצם יחודו כי אם הארתו שמתלבש בבחינת יש:

פרק כו

והנה בגלות האחרון הזה עיקר הגלות הוא בבחינת מלכותו יתברך שהיא בחינת נוקבא דאצילות. כי נוקבא דאצילות עיקרה היא בבחינת גילוי גמור בבחינת יש ועיקר הכוונה הוא שיתגלה אין סוף ברוך הוא אפילו בבחינת כלי היש לא בבחינת ביטולו על ידי בינה ומדות אשר מצד הבינה והמדות בבחינת יחוד הרי אין הביטול נגלה מצד מהות היש בעצמו דהיינו שיהיה נגלה אלק"ותו יתברך אפילו מצד גילוי היש כי אם הביטול הוא על ידי התבוננות גדולתו יתברך ויחודו אשר מצד גדולתו יתברך אין היש תופס מהות אבל עיקר הכוונה הוא להיות בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דהיינו שיהיה הביטול אפילו בבחינת היש שהוא על הארץ מתהת ויהיה הביטול דייקא בבחינת היש. ולכן כל הגלות הוא עיקר מצד אימא תתאה בבחינתה לבדה כי הגם שבכל הגלות היה בחינת אימא תתאה בגליות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה גלו לבבל שכינה עמהם כי כל הבחינות אינם מתגלים כי אם על ידי מלכותו יתברך אבל בגלות בבל היה כביכול בחינת זעיר אנפין גם כן עם בחינת אימא כי היה מאיר יחודו יתברך אפילו בגלות כי אם שאף על פי כן היה בגלות כי שלטה סטרא אחרא בבחינת מדותיו לבלבלם ולבטלם אבל בעת העבודה היה נגלה כביכול יחודו יתברך ולכן נאמר למענכם שולחתי בבלה:

אבל בגלות הזה הגלות הוא רק בבחינת אימא תתאה שהיא התגלותו יתברך בבחינת ביטול היש בבחינתו דייקא ועיקר הכוונה הוא שיבורר הגילוי בבחינת היש דייקא והוא הנקרא עול מלכות שמים דהיינו שיהיה הביטול דייקא מצד עול וביטול הרצון אצלו יתברך בלי שום הבנה ומדות הגם שבביטול הזה מוכרח גם כן להיות התבוננות ביחודו יתברך ועל ידי התבוננות יהיו מולידים בחינת ביטול המדות כי באמת לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא לשכינתיה אשר מצד האמיתות הכל הוא ביחודא חד אך אף על פי כן בבחינת גילוי אינו נגלה לכן הביטול על ידי השכל והבנה ועל פי מדות הם גם כן בבחינת התגלות מלכותו מה שאין כן בגליות הנזכרים לעיל היה יכול להתגלות הביטול בעצם אבל התגלות הביטול דכעת אפילו בבחינת הבנה ומדות הוא הכל במעין והארה אבל הכל באופן היש דווקא ומאיר יחודו יתברך באופן היש כי אם ליחידי סגולה גדולי הנפש יכול להיות התגלות העצם אפילו בזמן הזה אבל דרך כלל הוא במעין.

ואחר שיתברר היש בבחינת גילוי גמור על ידי עבודתם של ישראל בבחינת נסיונות ובבחינת ביטולם דייקא בבחינת היש ואף על פי כן מבטלין ומוסרין נפשם להוי"ה בעבודתם ותורתם על פי התגלות זו בזה נגלה יותר העצם בבחינת ביטול העצמי מביטול שעל ידי הבנה ומדות כי זה אין חידוש כל כך שהביטול הוא מצד גילוי אחדותו אבל כשהביטול הוא מצד ההסתרה נגלה יותר בחינת ביטול העצם מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו אפילו בבחינת היש ובזה מעוררין יותר הביטול שלא בבחינת התגלותו בעולמות:

ועל זה נאמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים דייקא שמדת מלכותו יתברך נקראת אחרית הימים שהוא סוף התגלות מכחו יתברך שהוא התגלותו בבחינת יש גמור אז ושבת עד הוי"ה אלקי"ך ואז כשיתברר היש אפילו מצד הגילוי אז יעביר רוח הטומאה שהוא הסתרת יחודו להתגלות בבחינת יש ונפרד ואז יהיה גילוי יחודו יתברך שלא בבחינת הלבשה כלל כי אם יהיה גילוי גמור דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך מצד היש בלי הסתרה כלל מצד כחו השוה כמבואר לעיל ואז יתחברו כל הבחינות הכלים עם האור והגבול עם למעלה מן הגבול בהתחברות אחד ואז יהיה אור הלבנה שהיא הגילוי בבחינת היש שהוא מבחינת מלכותו יתברך שנקראת לבנה שמקבלת מן השמש בבחינת גילוי בחינת הארה ואז יהיה הלבנה כאור החמה שהוא קודשא בריך הוא בחינת זעיר אנפין ואז יהיה הוי"ה אחד ושמו אחד בגילוי גמור ולא ברזא דאחד כאשר עתה וכאשר היה אפילו בזמן הבית שהיה גם כן ברזא כי עדיין לא נגלה יחודו בגילוי גמור ולכן מבואר בזוהר שבימי שלמה המלך עליו השלום הות קיימא סיהרא

באשלמותא כי היה הגילוי בבחינת סיהרא שהוא בבחינת מעין ודמיון כי איהי דמיון דכולא כמבואר לעיל כי אם שהגילוי היה בשלימות אבל לעתיד יהיה הגילוי בבחינת חמה שהוא גילוי גמור:

וזהו המבואר בעץ חיים שכל הגלות דכעת הוא לברר מיין נוקבין דבינה ודמלכות אשר עדיין לא נתבררו הגם שמבואר לעיל שבחינת בינה נתבררה בגלות מצרים זהו ההתבוננות שלא בבחינת גילוי כי אם הביטול מצד הבינה בבחינת אין סוף אבל בחינת בינה זו דהיינו להבין שאפילו בבחינת היש הגמור הוא בחינת עצמותו ברוך הוא בלי הסתרה בחינה זו לא נתבררה בבחינת יציאת מצרים כי בבחינת בינה יש שני בחינות הבנה דהיינו הבנה אחת היא לחקור ולהבין מוצאן ושורשן של כל העולמות מאין נתהוו כמו שכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שהוא בחינת לשאלא ולא למנדע ועל ידי בחינת בינה זו נמשך בחינת ביטול העולמות לשרשן. והבנה השנית להבין פעולתם של העולמות בהתגלותם בבחינת יש דהיינו להבין התגלותו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת היש ויהיה הביטול מצד היש אפילו בבחינת גילוי לכן בחינת בינה זו שהיא הבנת הביטול לאין סוף מצד היש דייקא זה לא נתברר ולכן תרין ההי"ן אזלין כחדא אימא וברתא כחדא אזלין כי כל בחינותיהם הם לבטל היש דייקא וביטול היש הוא על ידי העלאת מיין נוקבין כידוע ליודעי ח"ן ובחינות מיין נוקבין אלו לא נתבררו עדיין והבן מאד:

פרק כז

לכן כל היחוד והעבודה דכעת הכוונה הוא להוסיף אורות באצילות ואפילו בבחינת התפילה שהיא בחינת המשכת אלק"ותו בבחינת התגלות מעילא לתתא הוא גם כן הכוונה להמשיך אורות בכלים ולייחדם ולייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה כי קודשא בריך הוא נקרא בחינת זעיר אנפין שהוא המשכת עצמותו יתברך הנמשך על ידי כלים דאצילות ושכינתיה הוא בחינת גילוי עצמותו ברוך הוא בבחינת שם שהוא התגלות יחודו יתברך בבחינת המשכתו יתברך בבחינת כלים דאצילות להתגלות בחינת יחודו שבבחינת הכלים בבחינת התגלות אשר על ידי בחינת תפלה מייחדים זה לקודשא בריך הוא שהוא בחינת העצם דהיינו כחו בבחינת כלים מצד עצמותו ברוך הוא כידוע ששם הוי"ה ברוך הוא נקרא שם העצם ושם הוי"ה הוא בזעיר אנפין דהיינו הגם ששם הוי"ה ברוך הוא נקרא מצד הכלים כידוע שאותיותיו מורים על בחינת כלים יו"ד הוא חכמה ה"א בינה וכו' כידוע עם כל זה הכלים עצמם הם מצד עצמותו ברוך הוא:

והנה הכלים דאצילות הוא הנערך בכחו יתברך כמו למשל מאדם שהוא חכם ומבין בכחו כל זמן שאינו בא לידי גילוי חכמתו הרי החכמה היא בכחו כן הכלים דאצילות שהוא חכמה בינה דעת וחסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד דאצילות שהם הכלים לגלות אור אין סוף כל זמן שהם אינם בבחינת גילוי הרי הם נערכים בכחו יתברך מצד כחו אבל כשנגלה יחודו יתברך על ידי הכלים אז נגלה המשכתו יתברך שבבחינת כלים האלו והגילוי הזה נקרא שכינתיה דהיינו למשל מאדם שבכח נפשו המתפשטת בגוף יש בה כל המדות כאשר הם אצלו מצד עצמו ובכח חיות נפשו המתפשטת בגופו יש לו שכל ומדות וזהו נקרא עצם אדם ומהותו הממולא מכל אלו הבחינות ויש בו גם כן בכחו בחינת הגילוי דהיינו לגלות חכמתו ומדותיו וההתגלות שעל ידי אותיות מחשבתו ודבורו וכלי המעשה שלו:

והנה כשיש לו איזה התעוררות רצון וחכמה להתגלות אז נתגלה כח הגילוי שבנפשו ומתייחד עם כלי הגילוי באופן מהותו בלי שינוי דהיינו שדרך כלל הוא אדם אחד בין מצד עצם חכמתו ומדותיו הכלולים בנפשו בין מצד גילוי חכמתו בכלי הדיבור הכלולים בנפשו נתגלה הכל למהות אחד אבל כשאין לו התעוררות רצון להגילוי אז כלי הגילוי מצד עצמם אין לתאר אותם אל מהות חכמתו ומדותיו הכלולים בבחינת חיותו מצד מהותו ואינו מתייחד עם הגילוי שלו ואינו נגלה ממנו כלום כי אם שנגלה בכלל שהוא אדם ויש בו נפש החיונית המחיה אותו בכלל אבל כליו שמצד ההתגלות המה בטלים וכן אפילו כלים שלו שבבחינת הנפש שהם חכמה ומדות שבכחו גם כן אינם נערכים אצלו בבחינת מהות מאחר שעיקר החכמה ומדות הוא בשביל הגילוי כי לעצם חיותו אין צריך חכמה ומדה כי אם כל החכמה ומדות הכל הם לבחינת הזולת דייקא נמצא כל בחינת החכמה והמדות המה בטלים בלי שום התפשטות ואינו נגלה כי אם הכלי בלי אור המתפשט בהם ממש כמו שנגלו כלי הדבור והמעשה בבחינת גוף לבד מצד שלא נגלה על ידיהם גילוי מהותו כן כל הכלים שמצד נפשו שהם לצורך הגילוי המה נגלים כגופא בלא נשמתא שאינו נגלה אור וחיות העובר בתוך הכלים האלו אבל בדרך כלל חיים כל הכלים מעצם חיות נפשו המתפשט בהם כן הוא בנמשל אשר כל עיקר אצילות הכלים שהם חכמתו ובינתו ודעתו וכו' הוא רק בשביל הגילוי שיהיה נגלה על ידי הכלים האלו יחודו דהיינו על ידי מדת מלכותו יתברך הנקרא שכינתיה ונקרא בחינת דבר הוי"ה שהיא בחינת דיבור כמו שעיקר גילוי חכמתו ומדותיו של האדם גילויים הוא על ידי הדבור כן כביכול גילוי חכמתו ומדותיו יתברך שהמה הכלים לגלות יחודו יתברך התגלותם הוא על ידי בחינת מלכותו יתברך שנקרא דבר הוי"ה:

והנה גילוי הזה הוא על ידי עבודת התחתונים שעל ידי התעוררותם בביטולם ובמסירת נפשם להוי"ה ובאהבתם ויראתם בהתעוררותם זה הם מעוררים אתערותא דלעילא כביכול להתגלות ולהמשיך יחודו יתברך שבבחינת כלים הם חכמתו ומדותיו יתברך לגלותם בבחינת הנבראים לייחדם אליו ולהתגלות יחודו יתברך אפילו בבחינת העולמות לכן בבחינה זו הם שני בחינות יחוד ואתהדרו לחד דהיינו שבאמת הכל הוא יחוד אחד ושני הבחינות של היחוד שבחינה אחת הוא שמתייחד עם הכלים דאצילות מצד מהות הכלים בעצמם דהיינו שנמשך אור אין סוף בהכלים ומתייחד בהם ביחוד עצום ויחוד השני הוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו כביכול שמתייחד עם בחינת הגילוי שבכחו שהוא בחינת דבר הוי"ה דהיינו שיהיה ממשיך בחינת הכלים עם אור אין סוף המתייחד בהם להתגלות עולמות הנבראים וכשתעיין בזה הכל הוא בחינת יחוד אחד כביכול שמצד התעוררות התחתונים שהם בבחינת התגלות העולמות מעוררים כביכול אצלו הגילוי שיהיה נגלה בעולמות והגילוי הוא דייקא על ידי הכלים כי שלא בבחינת כלים אינו בערך התגלות לכן על ידי זה נמשך אור אין סוף ברוך הוא בכלים האלו דהיינו בחכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו וכו' בכדי לגלות על ידיהם רצונו יתברך בבחינת התגלות נמצא הכל הוא בחינת יחוד אחד וכל היחוד הזה הוא על ידי רצונו יתברך אשר מצד רצונו יתברך שהוא בחינת כתר דאצילות על ידו הוא כל בחינות היחוד:

אבל חס ושלום כשאין התחתונים מעוררים בהתעוררותם דלתתא אזי כביכול אינם מעוררים ברצונו יתברך להתגלות אלק"ותו יתברך בחינת אין סוף ברוך הוא בבחינת הגילוי לעולמות ואז כביכול אינו מתייחד עם הכלים להמשיך יחודו על ידיהם כמבואר לעיל אשר עיקר הכלים הם בשביל גילוי יחודו יתברך ואז הוא כביכול אינו מתייחד עם שכינתיה שהיא בחינת הגילוי לעולמות נמצא גורמים בזה שני פגמים כביכול בענין המשכותו יתברך לעולמות אחד הוא בבחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה והשני הוא בבחינת יחוד אורות עם הכלים שגורמים בחינת הסתלקות אורות מהכלים ובחינת הכלים נראים בטלים כגוף בלא נשמה אשר אינו נגלה מהגוף כלום כן אינו נגלה כלום וכמאמר אליהו זכור לטוב וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא וכידוע ששמהן הם הכלים דאצילות כי שם הוא בחינת הגילוי והכלים הם עיקרם לגילוי וכשאין רצונו יתברך בבחינת הגילוי הרי הכלים אין פועלים כלום וזהו כד אנת תסתלק מנייהו שהוא כתר דאצילות שעל ידו הוא יחודו יתברך בהכלים:

אבל כשמעוררין רצונו יתברך אז מתחבר אור אין סוף בהבלים ומתייחד בהם על ידי רצונו יתברך וזהו אנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכולהו ועוד זאת שנעשה

תוספות אור בהבלים על ידי התגלות חפצו בביבול בבחינת תענוג לגילוי המשכתו יתברך הנגלה מכח השוואתו יתברך שהוא בחינת עתיק כמבואר לעיל מעט ויתבאר עוד לקמן בעזרת השם וכל זה הוא מצד העולמות שהם בבחינת אורות וכלים הם התוספות והגרעון אבל בבחינת חיותו יתברך המחיה את העולמות הוא המחיים בלי הפסק כי חיותם של העולמות שהוא חיות אין סוף ברוך הוא הנמשך בהעולמות לחיות אותם ולקיים אותם הנמשך מעצמותו ברוך הוא בבחינת קו זה לא נפסק אפילו רגע ומצד עצם החיות אין לתאר כל אלו הבחינות כי כל אלו הבחינות הם נאמרים הכל מצד הגילוי מצד בחינת עולמות כמבואר לעיל שאין העולמות תופסים בו לאיזה מהות שיהיה מצד העולמות איזה שינוי אצלו ברוך הוא כי אם מצד הגילוי בבחינת העולמות הם כל השינויים ואם התחתונים מייחדים למטה בעבודתם אזי מעוררים יחודו יתברך בבחינת הכלים ומתייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה ונתגלה פנימיותו על ידי הכלים ואם חס ושלום אין מעוררים רצונו אזי אינו נגלה כי אם חיצוניות הכלים בבחינות חיצוניות ואחוריים כמבואר לעיל:

והנה בעת הגלות נאמר נאלמתי דומיה שבחינת שכינתיה הוא הדבור הוא בבחינת אלם שאינו נגלה בעולמות יחודו בגילוי ממש והגם שאפילו בגלות מעוררים יחודו יתברך בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ואורות עם הכלים אבל היחוד הזה הוא הכל בבחינת אצילות דהיינו כאשר הם בכחו יתברך שמתייחד בכחו יתברך ונמשך בהתגלות בבחינות הכלים ובבחינת כח הדיבור שהוא הגילוי אבל אלינו לא נגלה בגילוי ממש וכמשל המבואר לעיל מאב עם בנו וגם ממשל מאדם שמעוררים אצלו הגילוי וחפץ מאד לגלות חכמתו לזולתו על ידי הדבור וחפץ לדבר אך מצד איזה טעם ומניעה שיש לו נותן מעצור לרוחו שלא לדבר נמצא בכחו מתייחד עם כח הגילוי שהוא שכינתיה אבל הוא מצד כוונת ההסתר כמבואר לעיל:

פרק כח

ובזה תבין כי המשכת אור עצמותו ברוך הוא בבחינת חיות העולמות הנקרא בשם קו לא נפסק אפילו רגע אחת ואלו היה חס ושלום הסתלקות אור עצמותו ברוך הוא שהוא הקו אפילו רגע אחד היו העולמות בטלים לגמרי והיו כלא היו כי כל עיקר התהוות העולמות וחיותם וקיומם הכל הוא על ידי הקו הזה והוא המבואר בעץ חיים שזיווג אבא ואמא בבחינת חיצוניות שהוא לחיות העולמות לא נפסק אפילו דגע אחד וזיווגייהו תדיר דלא מתפרשין לעלמין דהיינו שתדיר נמשך כחו יתברך בבחינת הבנה להתמשך תמיד בעולמות בבחינת חיותם וקיומם והוא מצד רצונו יתברך להתהוות העולמות נמשך

תמיד השכלה והבנה להמשיך אור עצמותו ברוך הוא בבחינת העולמות כמו למשל בהבדל באדם בשר ודם הנמשך לאיזה דבר אשר נמשך חיות נפשו להדבר ההוא לדבר או לעשות מוכרח להיות נמשך תמיד אצלו השכלה והבנה איך להתמשך בהדבור או בהמעשה ואלו לא היה נמשך אצלו השכלה והבנה להיות נמשך להדבור או המעשה לא היה מדבר ועושה כלל כי לא היה נמשך בחיות נפשו להדבור הזה והשכלה והבנה זו נמשך מצד רצונו וחפצו להדבור ועל ידי רצונו והשכלתו והבנתו נמשך חיותו בהדבור והחכמה והבנה המה כלים להמשיך חיות נפשו:

כן הוא כביכול מצד רצונו יתברך להתגלות עולמות להתמשך בבחינת עולמות בבחינת חיות אור אין סוף בהם מוכרח תמיד להיות נמשך כביכול השכלה והבנה היאך להתמשך ועל ידי בחינת השכלה והבנה זו הנמשך מרצונו ברוך הוא נמשך תדיר אור עצמותו ברוך הוא והמשכתו בעולמות ואלו היה חס ושלום הסתלקות כח השכלתו והבנתו מבחינת חיות העולמות היו העולמות בטלים לגמרי שהם מתגלים על ידי בחינת מלכות שנקראת דבור כידוע:

וכל זה הוא בבחינת חיות העולמות והתהוותם להיות חיים תמיד בבחינת חיצוניותם אבל עיקר כוונתו יתברך ופנימיות רצונו הוא בשביל לגלות שלימותו בעולמות התחתונים דהיינו שיהיה נגלה שלימותו יתברך על ידי הכלים דייקא מצד הצמצום וההסתרה שהם לגבי דידן בזה יש תוספות או גרעון והמשכת רצונו יתברך והסתלקותו חס ושלום והם פנימיות אבא ואמא אשר אין זיווגייהו תדיר כי פנימיות אבא ואמא עיקרם הם להמשיך ולגלות עיקר כוונתו יתברך מפנימיות רצונו יתברך שהוא עצמותו ברוך הוא ממש אשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו יתברך שאינו בערך המשכה כלל כי בבחינת התגלות העולמות בחיצוניותם הגם שהוא כביכול המהוום ומחיים ומקיימם על ידי המשכת אור עצמותו ברוך הוא ממש אבל בבחינת התמשכות הזאת לא נגלה שלימותו ברוך הוא בהם כי כל העולמות הם רק פרט קטן שבקטנים עד שלא ניתן לשער אפילו כטפה מים אוקיינוס לגבי כח עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך המשכה כלל ולכן נקרא ההמשכה מכחו יתברך בעולמות בבחינת המשכה דקה מן הדקה שהוא בחינת קו וחוט כי לא ניתן להעריך המשכתו יתברך שמצד חיות העולמות לגביה כי אם בשם קו וחוט הגם שהכל הוא המשכת עצמותו ברוך הוא ואצלו אין הבדל כלל כידוע כי אצלו יתברך אין לתאר שום הבדל ושינוי מצד העולמות כי העולמות אין תופסים כלל אצלו אף על פי כן מצד הערכתינו בבחינת התגלות כחו וחיותו יתברך לגבי דידן אין להעריך המשכתו רק בבחינת קו וחוט שהוא המשכה דקה מן הדקה:

אבל בבחינת התגלותו יתברך מצד הכלים שהוא ההסתרה כמו שהמה נגלים לגבי דידן כאשר נגלה על ידי הכלים יחוד וביטול כל בחינות העולמות אליו יתברך דהיינו כשישראל מבטלים עצמם אליו יתברך ומבטלים העולמות אליו יתברך דייקא מסטרא דתתאין בזה נתגלה שלימותו העצמי אשר אינו בערך המשכה כלל דהיינו שנגלה כחו הנשגב אשר כל יכול כביכול להתגלות אפילו בבחינת כלים שהם בחינות גבולים בבחינת יש ונתגלים ליש גמור בבחינת הסתרה לאור אין סוף הנמשך בהם שהוא בלתי בעל גבול ואף על פי כן יהיה נגלה על ידיהם רצונו יתברך בזה נגלה עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך המשכה אשר קמיה כחשיכה כאורה ממש ואצלו יתברך הגבול ובלתי בעל גבול הכל בהשוואה גמורה על ידי כחו הנשגב והנעלה שרשא דכולא הסובב כל עלמין בהשוואה גמורה:

פרק כט

וזהו המבואר בעץ חיים שבשורש הכלים הם גבוהים מהאורות כי הכלים שורשם הם מהרשימו ושורש האורות הם מהקו כי שורש הכלים הם מעצמותו ברוך הוא שלא בערך המשכה כי אם מצד רצונו הפשוט אשר הוא דייקא מצד גילוי כח הגבול אשר בכחו בתכלית ההשוואה מצד רצונו לגלות שלימותו נשאר הרשימו הגם שהאור נסתלק שהוא בחינת הצמצום בכדי ליתן מקום להמשכת אור עצמותו ברוך הוא בבחינת חיות העולמות עם כל זאת נשאר רשימו מצד רצונו הקדום ורשימו זה הוא מכח הגבול שבכחו יתברך המשתווה אליו בהשואה גמורה והאורות שהוא חיות העולמות הנמשך מעצמותו ברוך הוא לחיות הכלים האלו הוא מבחינת הקו שהוא המשכת אורו יתברך בבחינות חיות פרטי העולמות בבחינת קו כי אם היה גילוי עצמותו ברוך הוא שלא בערך העולמות לא היה מקום לגילוי עולמות כלל לכן בזה שרש הכלים האלו גבוהים במעלה מן האור: וכל זה הוא מצד השורש אבל מצד ההתמשכות בבחינות העולמות הרי אין ערך הכלים להאור כלל וכל חיותם ומציאותם של הכלים הכל הוא מצד אור אין סוף הנמשך בהם לחיותם בלי הפסק כלל ועל ידי בחינת המשכות אורו המה חיים וקיימים ואלו היה הסתלקות האור לא היו נגלים הכלים במציאות כלל וכל מציאות הכלים הם על ידי המשכת הקו וכמבואר בעץ חיים שהקו בירר מהרשימו לצורך הכלים:

ויובן זה על פי משל בהבדל מחכם הנמשך להשפיע להמקבל שבערך ההמשכה מחיות נפשו להמקבל אשר אינו בערכו הרי אין לתאר המשכה זו אצל החכם המשפיע כי אם פרט קטן מכח נפשו כי בכח נפשו להתמשך בכמה מיני אופני השכלות והשפעות אבל בכדי להסבירה להמקבל בערך שכלו מעצם חכמתו מוכרח להמציא משלים ואופני

הסברים בכדי שעל ידי הסבר זה יסביר באופן המקבל ועל ידי ההתחברות לחכמת המקבל להשפיע אליו נמשך בחיות נפשו בההסבר הזה ומשפיע אליו מעצם חיות נפשו: והנה כבר מבואר לעיל כי כל אשר חכם יותר יכול להמשיל משלים יותר נמצא שורש כליו שהם ההסבר הם גבוהים מערך המשכתו בחיות נפשו להמקבל כי ההמשכה בחיות נפשו הוא רק בערך המקבל אבל ההסבר הוא מעצם חכמתו שעל ידי עצם חכמתו אשר נגלו אליו כל הבחינות בעצם ושורש אחד יכול להמשיך ולהסביר באופן המקבל אבל אף על פי כן אם לא יומשך אל המקבל בחיות נפשו הרי לא יומשך מאתו שום התגלות להמקבל ואלו היה מסתלק המשכתו להמקבל לא היה נגלה מהשפעתו שום בחינה כלל:

כן הוא כביכול בערך המשכתו יתברך לעולמות הרי נקרא המשכה זו בשם קו וחוט מצד שאין להעריך העולמות לגבי כחו יתברך כי אם פרט קטן שבקטנים כנזכר לעיל אך מצד שעיקר רצונו יתברך לגלות שלימותו בבחינת עצמותו ברוך הוא מזה נמשכו כלים איך לגלות שלימותו יתברך על ידי הכלים האלו להיות נגלה גילוי עצמותו ברוך הוא דייקא בהעולמות ושיהיה עלמא תתאה כגוונא דעלמא דלעילא ושורש הכלים האלו הם מכח עצמותו ברוך הוא אשר אצלו כח הגבול עם למעלה מן הגבול בהשוואה גמורה לכן כל יכול להסתיר בבחינת הסתרה ודמיון במעין בבחינת בריאה יצירה עשיה שנקראים משלים מעין כח השוואתו כנזכר לעיל. אך כל הכלים האלו התהוותם הם על ידי המשכת עצמותו ברוך הוא בהעולמות.

ומצד התמשכות אור אין סוף ברוך הוא כביכול מברר בבחינת המשכתו ברוך הוא מכח הרשימו כנזכר לעיל שהוא מצד עצמותו ברוך הוא איך להתמשך ובאיזה אופן וכל זה הוא בבחינת התמשכותו יתברך שמתמשך על ידי בחינת הכלים האלו אבל אם היה חס ושלום הסתלקות המשכות אור עצמותו ברוך הוא מהעולמות הרי לא היו העולמות במציאות כלל ולא היו מתהוים הכלים כלל לאיזה מציאות כי הכלים המה נגלים על ידי המשכתו יתברך בהעולמות אז נתהוו הכלים דהיינו חכמה ובינה וכו' באיזה אופן יהיה המשכתו בעולמות ומצד בחינת המשכתו יתברך הנקרא בשם קו נתגלו הכלים מכח עצמותו ברוך הוא איך להמשיך אורו יתברך ובאיזה אופן ואיך להסתיר המשכתו יתברך על ידי הכלים האלו.

והנה הכלים בהתגלותם בבחינת חיצוניות הרי אין הכלים תופסים לאיזה מהות לגבי האור ונערכים לגבי דידן כגופא לגבי נשמתא שהוא חיותו יתברך ואורו וכל התהוותם וחיותם הכל הוא על ידי האור ולגבי המשכת עצמותו ברוך הוא בהם הרי הם כלא נחשבו

ואין תופסים בו כלל אבל בהתגלות פנימיות כוונתו יתברך וכחו יתברך שבהכלים שהוא על ידי עבודת התחתונים שיהיה נגלה שלימותו יתברך דייקא בבחינת היש בזה נגלה כח עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן ההמשכה כי אם כחו לבדו יתברך ואז הוא תוספות אור בהכלים מערך גילוי המשכת אורו יתברך בבחינת הכלים כי גילוי זה הוא מכח עצמותו ברוך הוא אבל עם כל זה התהוות הכלים ומציאותם וחיותם הכל הוא על ידי אור המשכתו יתברך בבחינת חיות דוקא ולכן אל יטעו המעיינים בעץ חיים בשורשם של הכלים אשר גדלה מעלתם מן האור אשר יהיה להם איזה חיות וקיום בלתי האור שהוא המשכתו יתברך חס ושלום להעלות על הדעת כי אם כן אתה מסלק חס ושלום המשכות עצמותו ברוך הוא מן הכלים ויכולים לחיות בלתי המשכת חיותו ברוך הוא חס מלדבר ומלהרהר חס ושלום כי אם היה מסתלק אור המשכתו אפילו רגע מן העולמות כל הכלים והעולמות מצד חיצוניות בטלים ממש לגבי אור עצמותו ברוך הוא ואין להם מציאות כלל בלעדו כי אם בבחינת המשכת אורו יתברך וחיותו המה כלים איך להמשיך אורו יתברך ובהתגלות פנימיות כוונתו מצד הכלים בזה נגלה עצמותו ברוך הוא שלא בערך המשכה ודי למבין והבן היטב:

שער חמישי

פרק א

שער קטנות וגדלות שער החמישי

והנה אחר שנתבאר לעיל ביאור אורות וכלים בחינתם ושרשם דרך כלל עתה נבאר אופנם וסידורם על סדר התקשרותו יתברך בעולמות הנקרא כמראה אדם שהוא בחינת זעיר אנפין ונוקבא דרך פרט בבחינת הקטנות והגדלות בבחינת פנימיות וחיצוניות הכלים והאורות הנה כבר נתבאר שיש בבחינת חיות אין סוף ברוך הוא הנמשך בעולמות שני בחינות דהיינו בחינת עצם החיות הנמשך בעולמות בבחינת חיות והתהוות העולמות שאינו בערך גילוי כלל ובחינה שניה הוא ההתגלות מה שנגלה מכחו יתברך על ידי בחינות כלים מכלים שונים בכדי לגלות על ידי הכלים אורו בבחינת התמשכות החיות העובר בתוך הכלים ונגלה בבחינת כלים.

והנה דרך כלל כחו יתברך הנגלה בבחינת עולמות על ידי בחינת כלים הוא הנקרא זעיר אנפין ובבחינת זעיר אנפין הם בחינות הכלים שהתגלותו יתברך הוא על ידי הכלים דייקא והוא בחינת האצילות דהיינו שהאציל מכחו יתברך בחינות כלים שהם חכמה ובינה וחסד וגבורה ונצח הוד יסוד שהם כלים להתגלותו יתברך על ידי החכמה והבינה

והחסד אשר הם כלים להמשכתו יתברך בבחינת עולמות בבחינת גילוי ועיקרו של זעיר אנפין הם המדות כי על ידי המדות הם כל הנהגתו יתברך והתגלותו הכל על ידי המדות והם נקראים שבעת ימי הבנין שמהן נבנו העולמות כמו שכתוב עולם חסד יבנה ובחינת חסד הוא ראשית שממנו מתחיל בחינת התגלות והחסד הוא הכלי להמשיך אורו והתגלותו בעולמות וכלי הגבורה הוא להסתיר התגלות החסד שלא יומשך יותר מדאי ותפארת הוא כלי המיצוע בבחינת פעולות העולמות לחבר בחינת חסד עם הגבורה באופן המיצוע ויש בהם כמה אופני המשכות עד אין קץ שהוא לצורך הנהגת העולמות וכן הנצח הוד יסוד הם גם כן כלים לבחינת הנהגות עולמות בבחינת נצחון והודיה והתקשרות שיהיה דווקא באופן זה בבחינת נצחון כמו למשל באדם שכל הנהגתו הוא באהבה והיפוך:

והנה מאחר שיש לו אהבה הגם שהאהבה אינה בהתגלות נגמר הדבר על פי בחינות נצחון שיהיה דייקא בזה האופן ושיומשך להדבר שהיה לו אהבה בבחינת נצחון לכן בחינת הנצח הוד יסוד כחם הוא נגלה בבחינת המעשה בלי התגלות בהם אהבה או היפוך כי אם עצם המעשה בלבד ובחינות התגלות החיות אלק"י הנגלה על ידם הוא גם כן בערך המעשה ואינו נגלה בהם חיות המדות:

והנה כל המדות נקראו בשם בנין כי על ידי המדות הוא בניינו של עולם כי הם הם עיקר תיקונו של עולם אשר עלה ברצונו יתברך להתמשך בעולמות בבחינת התגלות והתגלותו יתברך הוא על ידי כלי החסד והגבורה ודומיהם כי מצד עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי ועל ידי הכלים האלו מתגלה בהם כביכול והכל הוא מצד חפצו ורצונו כמאמר הכתוב כי חפץ חסד הוא אשר נאמר על החסד הנמשך בעולמות שהוא מצד כי חפץ בהאי חסד דהיינו מצד חפצו ורצונו הנעלם בחכמה סתימאה שבאריך אנפין וכמו שיתבאר ובדרך כלל הם החסד גבורה תפארת והנצח הוד יסוד אשר הם כלים להתגלותו יתברך בעולמות בבחינת התגלות ולכן הם עיקר הבנין וכמאמר הזוהר בחסד וגבורה אתברי עלמא כי הם כוללים לכל המדות והנצח הוא ענף החסד והוד הוא ענף הגבורה ובחינת מיצוע שהם תפארת יסוד הם המקשרים את אופני הכלים שהם החסד והגבורה להיות התגלותו יתברך בעולמות על ידי כליהם:

והנה יש עוד כלים שהם חכמה בינה דעת דהיינו איך יהיה אופן החסד וטעם להחסר הזה וכן טעם להגבורה ובאיזה אופן תהיה הגבורה וגם בבחינת המיצוע איך יתמצע ובאיזה אופן יהיה המיצוע ולבחינות הכלים האלו יקרא חכמה בינה דעת שהם המנהיגים המדות ונקראים ראש להמדות אשר על פי חכמתו ובינתו ודעתו יתברך המה

מתנהגים וחכמה בינה דעת המה נערכים גם כן לבחינת המדות כי החכמה בינה דעת הם הכל לצורך המשכת חיותו הנמשך בעולמות בבחינת סדר ותיקון ובהם הם כל הנהגות העולמות ועל ידם הוא כל הנפעלים בכל עולם ועולם כמו הנפש המתפשטת בגוף להחיותו שמתפשטת בכלי הגוף דהיינו מוח לב וכבד וכל הנהגת הגוף הוא על ידיהם אשר בתוכם מתפשטת הנפש בבחינת חכמה ומדות אשר בכלים הללו הם גילוים של החכמה והמדות כי שלא על ידי הכלים הלא עצם הנפש אינה בערך התגלות:

כן כביכול בבחינת חיות אין סוף ברוך הוא המתפשט בבחינות עולמות בבחינות נבראים אשר הכל הוא על פי חכמה ובינה ומדותיו יתברך בחינות האלו הם הכלים דאצילות אשר על ידם הם התנהגות כל העולמות כי שלא בבחינת הכלים האלו כי אם בבחינת אור אין סוף ברוך הוא לבדו אינו בערך גילוי כלל ולכן בבחינת חיות והנהגות העולמות שמתפשט בהם ומחיים בכל פרטיהם הנקראים כלים ממש וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה בעשרה דברים נברא העולם וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה בעשרה לבושים נתלבש הקדוש ברוך הוא שעל ידי הכלים האלו נמצאו ונפעלו כל המציאות הנמצאים בעולם אבל החיות שבהם הוא אין סוף ברוך הוא. ועוד זאת שאפילו בבחינות כלים בבחינתם דהיינו בבחינת חכמה ומדות הכל הוא חיות אחד בעצם אחד כמו למשל באדם שהגם שבחינת התגלות החיות שבאדם הוא על ידי החכמה ובינה והמדות הנמשכין במוח ולב וכבד אבל אף על פי כן עיקר חיותו של אדם מתמשך בהם בעצם נפשו בלי הבדל כלל הגם שלגבי הגילוי של עצם הנפש יחשבו לכלים והחיות שבתוכם נערך להארה אך אף על פי כן עיקר החיות של האדם מתמשך בהם בלי הפסק ובלי הבדל כלל:

כן הוא כביכול שבחינת החיות המתמשך בעולמות לחיים ולהנהיגם הרי אין להעריכו כי אם בבחינת כלים וההתגלות שבהם להארה יחשב לגבי אור עצמותו ברוך הוא בבחינת אין סוף ברוך הוא ואף על פי כן הכל הוא אור אין סוף ברוך הוא בלי הבדל כלל והתקשרותם ויחודם עם אור אין סוף ברוך הוא בלי הבדל כלל הוא מצד רצונו יתברך שהוא בחינת פלא הוא מתקשר עמהם ביחודא חד והרצון הזה אינו בבחינת השגה רק שהוא מקור לכל הכלים עם האורות להתייחד בהם בבחינת אין סוף ממש:

ולכן כל אלו הבחינות שמצד התגלותו יתברך בבחינת חיות העולמות הם כלים לגבי אור עצמותו בבחינת אין סוף ונתחלקו לשלשה בחינות דהיינו נפש רוח נשמה והנפש שבהם הוא בחינת נצח הוד יסוד ורוח הוא חסד גבורה תפארת ונשמה הוא חכמה בינה דעת וכל זה נקרא בחינת חצוניות דהיינו בבחינת הנהגות העולמות ולכן נקראו כלים לגבי אור אין סוף ברוך הוא ועיקרם הוא בחינת מדות שהם חסד גבורה תפארת ונצח הוד

יסוד שכל חיות העולמות הוא הכל על ידי המדות האלו וחכמה בינה דעת נקראו ראש להמדות האלו בבחינת גבוה מהם וחסד וגבורה אלו דהיינו התגלות חכמתו בבחינת חסדו וגבורתו להיותם מתנהגים על פי חכמה ותבונה בחינה זה הוא נובע מעצם המכוון שברצונו יתברך אשר עיקר המכוון הוא שיתגלה בהם רצונו יתברך ורצונו יתברך הוא לגלות כח השוואתו ברוך הוא אפילו מצד העולמות:

ושורש הגילוי הזה הוא ממחשבתו הקדומה הנקרא בחינת אדם קדמון דהיינו כח השתוותו יתברך בבחינת גבול ולמעלה מהגבול וזה אינו בערך גילוי כלל ולכן בכח המחשבה זו הוא אופן התקשרותם בקישור נפלא עד שאינם נקראים כלל בשם כלים ואיך הוא לא קיימא לאתיידע כלל אשר מגילוי כח זה נמשך רצונו יתברך לגלות כח השוואתו ובבחינת רצון הזה כלולים הכלים בהעלם כי עיקר רצונו יתברך הוא בשביל התגלות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ובכח הרצון הזה נכללים כל מה דהוי ומה דעתיד למהוי כל הפרטים דהיינו מה דהוי הם ההתגלות בבחינת כלים דאצילות בעת אצילותם ומה דעתיד למהוי היינו המשכות אלקו"ת שמתמשך אחר אצילותם בכל שיתא אלפי שנין בכל התהוות הנבראים אשר יומשכו על ידי בחינת הכלים ובהולדות נשמות חדשות וכל הגילויים שעלו במחשבתו הקדומה בכח השוואתו ברוך הוא נכללו בכח הרצון הזה:

פרק ב

והנה הגם שנכללים בבחינת רצונו יתברך כל פרטי הכלים בבחינת עולמות אף על פי כן הוא כח אחד לבד בבחינת יחיד בלא שותפו דתניינא דהיינו שבכחו יתברך בבחינת רצונו אין לתאר יחודו כמו שאנו מתארים היחוד בכלי אצילות דהיינו חיות אין סוף הנמשך בעולמות בבחינת גילוי שהוא דייקא על פי כלים שהם בחינות גבולים שבכלים כל ההתמשכות הוא במדה וגבול להחיות האלק"י אך שאין סוף ברוך הוא הוא מתייחד בהם נמצא כביכול שאין לתארו בבחינת יחיד בבחינת אצילותו ברוך הוא כי בחינת הכלים ובחינת אור אין סוף המה שני הפכים מנגדים כי הכלים המה כח הגבול דייקא בבחינת התחלקות ואין סוף ברוך הוא הוא למעלה מהגבול בפשיטות גמור אך מצד כחו הפלא הוא מתייחד בהם כמו למשל גוף עם הנפש שהגם שאין להבדילם והמה הכל מהות אחד אף על פי כן בבחינתם המה בחינות נבדלים כי זהו בשר וזהו רוח אשר המה ממש שני הפכים מנגדים אך בבחינת הפלא הוא מקשרם ונעשו לאחדים כן הם בחינת כלים דאצילות עם אור אין סוף המתייחד בהם:

לכן בחינת יחוד זה אינו נקרא יחיד כי אם אחד שהוא לשון התאחדות שני מהותים וכמבואר בזוהר בראשית (דף כ"ב) שבחינת אחד הוא בשיתוף דכר ונוקבא כי דרך כלל הכלים נקראים בחינת נוקבא ואור אין סוף הוא בחינת דכורא דהיינו אפילו בבחינות כלי הזעיר אנפין כל הכלים שלהם הוא מבחינת מלכיות שבכל מדה כי המדה בעצמה תקרא בשם אור והגילוי של המדה הוא כלי להתגלות המדה כמו למשל באדם שיש לו אהבה:

והנה עצם האהבה הוא כח התפשטות מהנפש בדרך כלל בלי מוגבל באיזה אופן אך הגילוי של האהבה באיזה אופן יהיה ולאיזה דבר ולאיזה תועלת היא אהבתו הוא הגילוי של המדה כן הוא כביכול כי כל המדות מצד המשכתם הם מאור אין סוף ברוך הוא בלתי מוגבל כי אם המשכה מאור אין סוף הנמשך לחיות העולמות אך הגילוי של ההמשכה איך יהיה אופן ההמשכה הן בחכמה הוא בחינת גילוי ההשכלה לאיזה אופן ולאיזה תועלת ואיך יהיה ההשכלה כו' וכן הוא בחסד וכן הוא בכל המדות ואין צריך להאריך כי המבין יבין בכל הכלים כנזכר לעיל אשר הכל הוא מצד הגילוי שהוא בחינת מלכותו ברוך הוא שהם מלכיות של המדות והם הכלים לכן כל השבירה והתיקון היה דווקא בבחינת מלכיות של המדות שהם בחינת שם ב"ן אבל לא בבחינת שם מ"ה שהוא בחינת מהות ועצם חס ושלום וכמבואר בשער הספירות עיין שם:

והתקשרות אור אין סוף ברוך הוא הנקרא בחינת מ"ה הוא בחינת דכר שהוא השפעתו בעולמות והכלי היא נקרא בחינת נוקבא בחינת ב"ן שמקבלת השפעתו כביכול ומצד כחו הפלא מתייחדים ומתקשרים לאחדים וזהו פירוש הזוהר שאחד הוא בשיתוף דכר ונוקבא הגם שידוע שבחינת אחד הוא בחינת זעיר אנפין וידוע שזעיר אנפין הוא דכר ואיך אמר שאחר הוא בשיתוף דכר ונוקבא אבל באמת הוא כנזכר לעיל וכמבואר בזוהר בלא איהי לא אקדי אחד אבל בבחינת רצון שהוא בחינת כתר הנקרא אריך אנפין הוא בחינת יחיד שהכלים כלולים בו בקשר נפלא אשר אין לתאר כלים הללו למהות נבדל כלל מצד כחו השוה ברוך הוא אשר אין זולתו כלל והן מצד האור הן מצד הכלים הכל הוא עצמותו ולכן אין להעריך בחינת נוקבא בבחינת אריך אנפין כמו שכתוב ואין אלקי"ם עמדי וכמבואר בעץ חיים שבבחינת אריך אנפין מצד עצמו אין לו בחינת מלכות כי אם המלכות שלו הוא מרישא דלא אתיידע ודי למבין:

ואיך ובאיזה אופן הוא ההתקשרות באמת הוא פלא ועל זה נאמר במופלא ממך בל תדרוש ואף על פי כן אין להעריך בחינת רצון זה שמצד אצילותו ברוך הוא לבחינת אדם קדמון כי בבחינת אדם קדמון אין לתאר כלים אפילו מצד ההתכללות כי אם כח

השוואה ממש אשר עדיין לא נחית בבחינת מחשבתו הקדומה לכלים כי הוא מבחינת המאציל ברוך הוא אשר אינו בערך כלים וכמבואר לעיל אבל ברצון שמצד אצילות הרי כביכול נחית ברצונו זה לבחינת התהוות והתגלות הכלים כי עיקר הרצון הוא בשביל גילוי אין סוף ברוך הוא בכל הבחינות בבחינת עולמות והגילוי הזה אי אפשר להיות שלא בבחינת כלים ומאחר שרצון הזה כולל כל ההשתלשלות בכחו הרי מוכרח להיות כח הכלים בכחו אך אף על פי כן אין הכלים תופסים בהרצון הזה למהות נבדל כי אם שהוא יחיד בהמשכת הרצון הזה אשר אין לתאר הכלים בבחינת שיתוף דכר ונוקבא כנזכר לעיל:

וכח היחוד הזה הוא מצד גילוי כח השוואתו יתברך אשר משוה הכל שהוא בחינת אדם קדמון ומחמת בחינת גילוי זה מתכללים ומשתווים הכלים עם האור בעצם ונושא אחד בלי הבדל וכאשר יסד הפייטן הכל יכול וכוללם יחד השוה ומשוה קטון וגדול ולכן על כח הרצון הזה שהוא אריך אנפין נאמר אני אני הוא ואין אלקי"ם עמדי דהיינו שאני הוא מצד האור ואני הוא מצד הכלים בלי הבדל כלל ואין אלקי"ם עמדי כי אלקי"ם הוא בחינת נוקבא כידוע שהיא בחינת הצמצום בבחינת כלים ודי למבין ולכן נקרא כתר הזה לגבי כל ערך אצילות בשם יחידה:

והנה מכח הרצון הזה נאצלו כל הכלים דאצילות שהוא בחינת זעיר אנפין שהוא לגלות רצונו יתברך בבחינות העולמות ואופן אצילותם נתבאר לעיל מעט מזה בשערים הקודמים ובכח הרצון הזה מתבררים ונתקנים הכלים שנפלו בשבירה דהיינו שיתגלו הכלים במהותם בבחינת הבדל ועל ידי בחינת הרצון מתתקנים שיתייחדו עם אור אין סוף ברוך הוא בבחינת יחוד והתקשרות אחד מצד כח הרצון שהוא בחינת פלא שהוא להמשיך אור אין סוף בבחינת חסד וגבורה ודומיהן והם נקראו גופא לגבי בחינת רצונו יתברך המתמשך בהם ומתאחד בהם כנשמתא בגופא להיות על ידיהם כל התגלות העולמות:

פרק ג

והנה כח הצטיירותם של הכלים האלו באופנם ומהותם בפעולתם והתנהגותם הם הנקראים אבא ואמא הנובעים מרצונו יתברך ועליהם נאמר כי בי"ה הוי"ה צור עולמים אשר על ידי חכמה ובינה הנובעים מהרצון הזה מצטיירים כל אופני המשכות וקישורי העולמות המתנהגים על פי כלים כי בחינת רצון הזה הגם שבכוחו נפעלים המדות והכלים אבל כח רצון הזה אשר הוא כח יחיד אין לתאר שמצד הרצון הזה יהיו הכלים בבחינת כח הגבול כי הרצון הזה הוא בבחינת אין סוף ברוך הוא אך אף על

פי כן מצד שהרצון הזה עיקרו הוא להתגלות הכלים וכל הכלים כלולים בכח הרצון הזה בהתכללות נפלא באופן הסתום והתכללות סדרם של הכלים האלו בכל פרטיהם בבחינת התגלותם הוא הנקרא חכמה סתימאה שברצון זה והרצון בעצמו הוא רצון אחד בבחינת יחיד שאינו בערך השגה כלל כי אם מצד כחו השוה ברוך הוא נמשך רצון הזה בדרך רצון סתים ונקרא גלגלתא כמו הגולגלת שהיא בחינת עצם בלבד ואינו נגלה ממנה שום התגלות ובתוכה יש מוח כן הרצון הזה הוא בחינת המשכה בלי שום השגה כי אם רצון שלמעלה מן השכל:

ובתוך הרצון יש מוח הסתום הנקרא מוחא סתימאה דהיינו התכללות כל סדרי הכלים והתגלות העולמות שבכח הרצון הזה נקרא מוחא סתימאה דביה לכן מבחינת רצון הזה שהוא התמשכות סתם מאין סוף ברוך הוא בלי שום טעם ודעת מרצון הזה נאצלו מדות הטבעיים שהם חסדו וגבורתו יתברך שהם בחינת התמשכות גם כן בלי שכל והבנה איך ובאיזה אופן ולאיזה תועלת ולאיזה סדר כי אם התמשכות סתם כמו למשל באדם שיש לו אהבה ומדות בטבע שיהיה נמשך באהבתו וכו' אבל הוא שלא על פי סדר ואינו משיג באיזה אופן ולאיזה תועלת כן הם כביכול מדותיו חסדו וגבורתו המתמשכים בבחינת חיות העולמות שורשם הם מהרצון הזה וממוחא סתימאה דביה שהוא התכללות כל סדר הנבראים ואופנם וטעמם של הכלים וכוונתם לאיזה תועלת וחפץ ורצון הנגלה על ידי הכלים הכלולים בכח הרצון הזה הנקרא מוחא סתימאה שהוא אינו בערך התגלות כלל כידוע ומבואר לעיל ממנו נובעים בכח ההעלם בחינת חכמה ובינה בכדי לגלות כוונתו של רצונו יתברך והם הנקראים חכמה ובינה הנעלמים שבכח חיות העולמות שאינם נגלים בכלים כלל והם הנקראים אבא ואמא שהם המולידים כל בחינת כלים דאצילות הנקרא בשם זעיר אנפין בבחינת התגלות חיותם של העולמות שהם על ידי הכלים כנזכר לעיל בבחינת סדר והנהגה בכלים באיזה אופן יהיה התגלותו יתברך ובאיזה אופן יהיו הכלים שהם החסד וגבורה ותפארת ודומיהן שהם עיקר הבנין:

והנה בבחינת המשכה הזאת ממוחא סתימאה דביה הגם שאין לתארם עדיין בבחינת כלים כי אם כח המשכה בלבד מכח הרצון כנזכר לעיל אשר הכל הוא בחינת אין סוף לבדו בבחינת יחיד כנזכר לעיל אך אף על פי כן מצד שההמשכה היא בשביל הכלים מוכרח להיות בכח המשכה זו שני בחינות דהיינו כח ההשתלשלות והמכוון שנמשך מהרצון הזה וגם כח הכלים שעל ידם יושלם המכוון לכן כח המשכה זו נתחלקה לשני בחינות כח הכוונה שנמשך מרצונו יתברך נקרא חכמה כי בחינת הכוונה הוא כחם בבחינת ביטול סתם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ובחינה השנייה נקרא בינה דהיינו

הבנת ביטולם ובאיזה אופן יהיה ביטולם והוא כחם של בחינת הכלים בהבנתם בטעם ודעת לביטולם ואיך יהיו כלים להתגלות ובאיזה אופן יהיה הכלי וזהו מצד הבחינה דהיינו להבחין בחינתם אבל באמת הוא כח אחד הנמשך מעצמות רצונו יתברך בבחינת אין סוף אך שנמשך לשני הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו ליחוד אור אין סוף ברוך הוא הנמשך בבחינת הכלים דוקא שיבא לידי התגלות נערכה ההמשכה הזאת לשני בחינות והם הנקראים אבא ואמא המולידים סדר האצילות על ידי המשכה זו ולכן מבואר באדרא זוטא אבא ואמא כחדא נפקין וכחדא שריין ממש בלי פרודא:

פרק ד

והנה בחינת אבא ואמא הם נחלקים לשני בחינות דהיינו חיצוניות ופנימיות דהיינו בחינת חיצוניות הוא לתקן סדרי הכלים דאצילות באופנם והנהגתם בבחינת כלים באיזה אופן יהיה התגלות המדה ולאן תתמשך וכח המדידה לכח התמשכותה בבחינת גבול וקצבה וכל פרטי אופנים אשר הכל הם במדה ומשקל בבחינת חיות העולמות בכל פרטי הנבראים ולהמשיך השכלה בבחינת מדות בכל פרט ופרט ובחינה זו נקרא חיצוניות דאבא ואמא שעל ידי זיווגם מתנהגים כל העולמות בהתמשכות חיות אין סוף ברוך הוא בבחינת הכלים לפעול על ידם כל התהוות החיות של העולמות והם נקראים תרין ריעין דלא מתפרשין אשר זיווגיהם הוא תדיר לצורך חיות העולמות אשר נמשך מרצונו יתברך הנמשך לחיות העולמות בבחינת התהוותם וחיותם אשר הכל הוא חיות אין סוף ברוך הוא ועל ידי בחינת אבא ואמא נמשך כביכול חיות אין סוף ברוך הוא להתקשר בכל פרטי העולמות בבחינת כלים:

ואלו היה הסתלקות בחינת זיווג הזה דהיינו המשכה זו מרצונו יתברך היה העולם חוזר למקורו ולכך זיווגייהו תדיר דלא מתפרשין לעלמין הגם שמבואר לעיל שטבעיות המדות שהם הכלים שרשם מרצון שבחינת גלגלתא הוא בבחינת המשכתם הטבעית בבחינת ההמשכה שיהיה דרכם בהמשכה דהיינו בחינת חסד שהחסד טבעו הוא להתמשך טבע זה נמשך מרצון שלמעלה מהטעם והבנה דהיינו למשל באדם שיש בהיות נפשו טבעיות מדותיו להתמשך אך אף על פי כן אם לא יבא בשכלו לאיזה דבר יתמשך ולאן תהיה המשכתו לא יתגלה בחינת הטבעיות שבו כי אם אחר שמבין בשכלו הדבר מתעורר הטבע להתמשך לאותו הדבר לאהוב או להתגבר והטבע הזה הוא נמשך מרצון הנפש המקשר הנפש עם הגוף אשר עיקר הרצון הוא להתמשך מכח זה נגלו אחר התקשרות הגוף עם הנפש טבעיות אלו מצד הכלים אשר מצד חכמה והבנה בלבד אם לא היה בטבעו אהבה וגבורה לא היו החכמה והבנה פועלים בזה כלל אבל אף על פי כן אם לא

ישכיל בשכלו להבין מה שיאהוב לא יתעורר כחו בטבעו כלל כי אם היה הטבע מוסתר אצלו בכח:

כך הוא כביכול בבחינת התמשכותו בעולמות בבחינת חסדו וגבורתו ותפארתו כח החסד הזה אשר דרכו להתמשך בבחינת חיות שורשו הוא מכח רצונו יתברך שמצד האצילות אשר עיקרו הוא להתגלות בלמעלה מן השכל ולכן יש בכח הכלים האלו אפילו בבחינתם שהם חסדו וגבורתו להמשיך אורו יתברך על ידי הכלים האלו נמצאו המדות האלו שורשם מהרצון הכללי אשר עיקרו להמשכה כנזכר לעיל אבל אף על פי כן אם לא היה נמשך חכמה ובינה בבחינת חסדו וגבורתו איך להתמשך ובאיזה אופן או להשכיל התועלת של המשכתם לא היו הכלים בבחינת הטבעתם פועלים המדות.

ועל זה מבואר באדרא זוטא זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותלייא אבא ואמא מהאי מוחא נפקין ובמזלא אתכללין כי עיקר זעיר אנפין הם המדות שורשם הוא מהרצון שהוא כתר הנקרא גלגלתא אשר אינו בערך חכמה והבנה כלל כי אם רצון למעלה מחכמה והבנה ובחינת רצון זה הוא למעלה מחכמה סתימאה דביה כי חכמה סתימאה הוא איך לפעול הרצון באיזה אופן אבל רצון זה אינו בערך חכמה והבנה כלל כי הוא כח הנסתר שאין להעריך טעם ושכל לזה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה שתוק כך עלה במחשבה כו' אבל בחינת אבא ואמא מהאי מוחא נפקין שבחינתם הוא איך לגלות הרצון ולכן על ידי בחינת אבא ואמא הם כל התעוררות זעיר אנפין והתנהגותו הכל על ידי חכמה ובינה אשר מצד חכמה ובינה מתמשך כביכול בבחינת חסדו וגבורתו בכל אופני סדרי הכלים לגלות חיותו יתברך בעולמות לכן מוכרח להיות זיווגיהו תדיר בכדי לחיות העולמות על ידי כלי חסדו וכו' ובחינת אבא ואמא שהם לצורך החיות הם נקראים בחינת חיצוניות אבא ואמא דהיינו שעדיין לא נגלה על ידי חכמה ובינה שהם אבא ואמא עצם כוונתו יתברך בבחינת כלים דאצילות ויש בחינת אבא ואמא מצד הפנימיות דהיינו בבחינת התגלות רצונו יתברך בפנימיות כוונתו אשר הכוונה היה לא בשביל חיות העולמות בבחינתם כאשר הם בבחינה נגלית כי אם עיקר הכוונה היה שיהיה התגלותו יתברך בבחינת יחוד עצום אפילו בבחינת הכלים ולא שיהיו הכלים מסתירים לגבי אין סוף ברוך הוא כי אם שיהיה נגלה דוקא אפילו על ידי הכלים אשר אין עוד מלבדו ויהיה נגלה השוואתו יתברך אפילו בכלים ואדרבה על ידי הכלים דייקא יהיה התגלותו יתברך אשר אין עוד באופן שעל ידי הכלים יהיה נגלה עצם רצונו אשר הוא למעלה מחכמה והבנה ושיומשך על ידי הכלים התגלות חדשות מעצמותו ברוך הוא אשר על ידי האור לא היה יכול להתגלות כי אם דוקא על ידי הכלים כמו למשל באדם אומן אשר אין יכול

להפיק עיקרית רצונו וחכמתו כי אם על ידי הכלים ויש בזה שני בחינות אחד לתקן הכלי באופנה בכל בחינתה אשר יתוקן לפי ערך בחינת חפצו ורצונו כדי שעל ידה יכול לפעול אומנתו בה וכן החכם בחכמתו כשירצה להשפיע לזולתו הוא מסדר בחכמתו אופן צמצום הסדר שיהיה כלי להמשכת חכמתו העיקרית:

והנה בחינת חכמה שמסדר בחכמתו היא כלי לפעול על ידה חכמתו מוכרח הוא לסדר בחינת חכמה מעין חכמתו בכדי שיהיה כלי להשפעת עצם חכמתו ואז ממשיך על ידי הכלי עצם חכמתו ואז כאשר ממשיך על ידה עיקר חכמתו אז העיקר היא עצם חכמתו ואז גם הכלי תתרבה ותתרחב לפי ערך עצם חכמתו כן הוא כביכול בחינת זעיר אנפין הנקרא בחינת כלים להתגלות אלקו"תו יתברך בבחינת עולמות מוכרח להיות חכמה ובינה לזה איך ובאיזה אופן יהיו הכלים כדי שעל ידי הכלים יומשך עצם כוונתו יתברך בבריאת עולמות:

והנה תיקון הכלים בבחינת מדות דזעיר אנפין מוכרח להיות באיזה אופן יהיה חסדו וגבורתו ותפארתו בכדי שעל ידם יומשך גילוי אין סוף ברוך הוא ובחינת אופנם הוא על ידי התגלות חכמתו הסתומה בבחינת נביעו שהם אבא ואמא והוא לצורך תיקון הכלים מעין כחו בעצם כוונתו ואז כאשר נשלמו סדרם וכוונתם בבחינת כלים שלהם אז כביכול מגלה עצם כוונתו על ידי חכמה ובינה הנעלמים להמשיך על ידי גילוייהם עצם רצונו וכוונתו ובחינה ראשונה נקרא חיצוניות אבא ואמא ובחינה שנייה נקרא פנימיות אבא ואמא ודי למבין:

פרק ה

והנה בבחינת אבא ואמא חיצוניות הוא הנקרא ישראל סבא ותבונה אשר על ידם הוא התכוננות זעיר אנפין בבחינת כלים דהיינו בהמשכת חיותו יתברך בבחינת התגלות העולמות ובחינתם לא חסר לעולם מבחינת זעיר אנפין אפילו כשהכלים הם בבחינת קטנות מוכרח להיות חכמה ובינה בבחינת הנהגתו יתברך אפילו בבחינת חיצוניות דחיצוניות כי אם שבבחינת קטנות אינם בהתגלות אבל בחינת פנימיות אבא ואמא אשר הם נקראים אבא ואמא עלאין התגלותם הוא לא בתמידות כי אם כאשר נשלם זעיר אנפין בבחינת פלא בכל האופנים אז נגלה כוונתו יתברך בבחינת פנימיות ואז התגלותו יתברך על ידי הכלים בבחינת עצם כוונתו וזהו המבואר בעץ חיים שנצח הוד יסוד דאבא ואמא מתלבשין במוחי זעיר אנפין:

הנה לבאר כל אלו האופנים בעניינים אלו בכל הבחינות שיש בענין המוחין האלו הנמשכים בזעיר אנפין מצד אבא ואמא ומישראל סבא ותבונה אין די באר כי ארוכה

מארץ מדה וכמבואר בעץ חיים הפרטים מזה בענייני קטנות וגדלות ומוחין ובחינת צלם אשר יש בזה בחינות אין קץ בבחינת המשכות אלו הנמשכים מאבא ואמא לצורך מוחין דזעיר אנפין כי בבחינת ישראל סבא ותבונה יש כמה בחינות אין קץ פעם מתגלית מלכות דתבונה במוחין דזעיר אנפין ופעם בנצח הוד יסוד דתבונה ופעם בחסד גבורה תפארת דתבונה ויש כמה בחינות מיני תבונות כמבואר בעץ חיים שיש שלשה בחינות בתבונה וכולם נקראים תבונות דהיינו שהם הכל מצד מוחין דזעיר אנפין בבחינת הגדלתו באופני המדות דזעיר אנפין בבחינת כלי הזעיר אנפין וכל זה הוא מצד הכלים בבחינת חיצוניותם וכן כמה מיני אופנים במוחין דגדלות שני הנמשכים אליו מאבא ואמא עלאין בבחינות פנימיות:

וכאשר תבין זה על פי משל מאדם אשר יש כמה אופנים בבחינת נפשו המתפשטת בגוף הגם שבבחינת נפשו יש בו מדות ושכל כל אחד לפי בחינתו אך אף על פי כן יש בהתגלות נפשו כמה אופנים פעמים אין לו התגלות מדה כלל כי אם התגלות הנפש בבחינת חיות בלבד וכל התנהגותו הוא על פי הבנה שבמוחו שמבין שנצרך לו זה הדבר ופעמים נולד מבינתו מדה לאותו הדבר שמבין והמדה המתגלית פעמים אינו נתגלה כי אם בבחינת הסכם בנפשו שיעשה הדבר הזה ויש לו בזה נצחון והודיה והתקשרות לאותו דבר ופעמים יש לו אהבה ומרגיש בלבו אהבה בבחינת טבעית להתמשך לאותו דבר ולאהוב אותו. ופעמים נגלה ממנו להמשיך אהבתו בטעם ודעת ולהתנהג בהם בתבונה ונגלה בהם השכלת והבנת המדות והכל תלוי כפי דעתו שהוא העמקה בדבר בהתקשרות ככה נגלה ממנו באיזה אופן אם אינו נותן דעתו בהעמקה מתנהג במדותיו כמו שהם בטבעיות וכשיתן דעתו בהתקשרותו ומעמיק בדבר אז יתגלה בו ההבנה יותר והמדות שבו מתגדלין. ואין צריך להאריך באלו הפרטים אשר זה כל אינש ידע בנפשיה בבחינת התנהגותו אשר יש כמה אופנים שונים:

והנה כל אלו הבחינות חלוקיהם המה מצד ההתגלות בכח חיותו פעם מתגלה בו אופן זה ופעם מתגלה בו אופן זה. אבל בבחינת כלל יש בבחינת חיותו כל הבחינות כל אחד לפי בחינתו אשר נמשך בו החכם בחכמתו והאומן באומנתו והעוסק בעסקיו כפי אשר הוא יש לו חכמה בינה דעת ומדות בכל האופנים כי אם החילוק הוא בהתעוררות מנפשו פעם הוא בקטנות ופעם בגדלות וכל זה הוא בבחינת חיותו המתמשך בו תדיר על פי כליו דהיינו חכמתו ובינתו ומדותיו החכם בחכמתו והעשיר בעשרו ואומן באומנתו אבל כשירצה להוסיף על בחינת מהותו כמו החכם כאשר ירצה להתחכם יותר ולעמוד על עיקרית הדברים אשר לא נתגלו בבחינת כליו אזי מוכרח לסלק חכמתו המורגלת אצלו

ולהעלותם בבינתו איך להמשיך חכמה חדשה ועמוקה מזה אשר הורגל בה ולשנות מדותיו וטבעותיו הרגיל בהם ויתנהגו מדותיו על פי עיקרית כוונת החכמה שבו הגם שהמשכתו על פי טבע אבל הטבע היא אינה מתנהגת בבחינתה בטבע עצמו כי טבעו הוא לאהוב או לשנוא והם כוללים אצלו כי אם מה שעלה בשכלו לאהוב הדבר או לשנוא מתעורר טבעותיו לאותו הדבר וכאשר הוא על פי חכמתו המורגל בה כן מתנהג טבעו על פי החכמה ותבונה ואם ישנה חכמתו להעמיק מזה החכמה כן יתנהגו מדותיו הטבעים בבחינת החכמה הזאת ועוד שיתחדשו הטבעית להוליד עוד טבעית. ואין צריך להאריך בזה כי הכל מובן למבין:

כן הוא כביכול בענין בחינת כחו יתברך הנמשך בבחינת חיות העולמות כי בדרך כלל כל התנהגות העולמות הוא על פי חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ותפארתו ונצח הוד יסוד שלו כמו שכתוב כולם בחכמה עשית ועולם חסד יבנה והם כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא שעל ידי הכלים האלו מתמשך בעולמות:

והנה בדרך כלל נקצב בבחינת אצילות הכלים כל פרטי הנהגות עולמות והכל נמשך בכח הכלים האלו שמתמשך בהם ומתייחד בהם בבחינת כח אחד. ובחינת הכלים האלו המה שנבררו ונתקנו להיות מתנהגים בם כל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין ועל זה נאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דהיינו כמראה אדם שכולל חכמה ומדות הכל בבחינה אחת והוא נקרא זעיר אנפין. וכל זה הוא דרך כלל בחיות העולמות. אבל דרך פרט בבחינת הגילוי הנגלה בהעולמות יש בהם חלוקים שפעמים אין ההתגלות כי אם על ידי נצח הוד יסוד ולא נגלו מדותיו יתברך כי אם הנצח הוד יסוד.

ופעם נגלה מדותיו יתברך ופעם נגלה התעוררותו יתברך בבחינת חכמה בינה דעת. וזה תלוי בעבודת התחתונים כאשר יבואר למטה וכל זה הוא בבחינת חיותו יתברך הנמשך בכלי אצילות בבחינת חיות העולמות והנהגתם וכל הכלי זעיר אנפין המבואר לעיל הכל הוא מצד רצונו יתברך הנמשך בבחינת הכלים האלו ועל פי רצונו הם כל סדר הכלים דאצילות שהוא בחינת זעיר אנפין.

והנה רצונו יתברך שהוא כתר אינו בבחינת כלים כי אם רצון סתם ובכח הרצון הזה כלולים כל הכלים בהעלם בכח רצון אחר בבחינת יחוד לכן הוא סתום. אך מחכמה סתימאה שברצונו יתברך נובעים כל תיקוני הכלים בהעלם גדול עד שיתנהגו באופן רצונו יתברך והוא אבא ואמא הנובעים ממנו בהעלם גדול להתגלות בחכמה ובינה שבזעיר אנפין לתקן כל הכלים שיתנהגו על פי חכמה ובינה הנזכר לעיל:

פרק ו

והנה כבר ביארנו לעיל שבחינת חכמה ובינה הנובעים מרצונו יתברך הם בשני אופנים דהיינו בחינה אחת הוא בחינת חיצוניות דהיינו בבחינת חיות העולמות ובחינת הנהגתם ועל ידי החכמה ובינה הנובעים מרצונו יתברך שהוא אריך אנפין אשר בו כלולים כל סדר השתלשלות העולמות בכחו הפלא בבחינת יחוד עצום ולכן נקרא אריך אנפין שהמשכתו ארוכה שבחינת רצון הזה מתארך עד תחתית כל דרגין בכח רצונו יתברך בבחינת יחוד עד שנקרא יחיד ממש בלי שום שותפו כי העולמות אינם מהות נבדל ממנו כביכול ובכדי להתגלות רצונו יתברך נמשך חכמה ובינה איך לתקן כלים להמשכתו בבחינת צמצום בבחינת כלים פרטים איך לפעול רצונו יתברך בהם ובחינה זו היא התתקנות הכלים שעל ידם יהיה פעולת רצונו יתברך ולכן נקרא זעיר אנפין שבבחינת כלים מתצמצם ומתקטן המשכתו יתברך בבחינת רצונו שיהיה חכמה כלי להמשכתו וכן חסדו כו' לתקן בחינת החכמה והחסד שיהיו כלים להתמשך רצונו יתברך בהם וכל זה הוא בבחינת חיצוניות וזהו בחינת חוק הנקצב בבחינת אצילות שהוא חיות כל העולמות ועל פי הכלים מתנהגים כל העולמות כמו אברי הגוף המתנהגים על פי חיות הנפש המתפשט בכלי הגוף בכל הפרטים:

והנה תכלית כוונתו יתברך שיתגלה פנימיותו יתברך בעולמות שהוא רצונו יתברך ויוסיף בהכלים גילוי מכח האין סוף ברוך הוא כי עיקר כוונת הכלים אינו בשביל הכלים עצמם בבחינת חיות העולמות כי עיקר קריאתם בשם כלים כמו שעל ידי הכלי למשל על ידי זה פועל פעולת רצונו בזה נמצא עיקרם של הכלים אינו כי אם בשביל הפעולה כן כביכול כל כלי הזעיר אנפין הם רק בחינת כלים שעל ידם יהיה גילוי אין סוף בהם בבחינת רצונו יתברך דהיינו על ידי חכמה ומדות יתגלה פנימיותו נמצא על ידי התגלות הפנימית אזי הכלי בבחינת ביטול לרצונו יתברך המתמשך בהם.

ועוד זאת שאפילו בחינת חכמה שהיא נקרא כלי להתגלות עצם רצונו על פי חכמה סתימאה אשר החכמה סתימאה הוא בחינת אין סוף יתוסף בבחינת חכמה חכמה ובינה יתירה אשר אינה בערך חכמה זו ויתוספו בהכלים עצמם המשכות חדשות שהם נשמות חדשות על ידי אבא ואמא הנמשכים ממזל העליון הנובע ממוחא סתימאה שברצון על ידי גילוי רישא דלא אתיידע שהוא בחינת גילוי כח השוואתו המתגלה ממחשבה קדומה מבחינת אין סוף בעצמו ברוך הוא כמו שיתבאר לקמן בעזר השם והם הנקראים תוספת מוחין בזעיר אנפין וגם על ידי אבא ואמא האלו יכולים לשנות הכלים להתנהג באופן אחר לא כמו שנסדר בהם והם הניסים הגלויים אשר משתנה הטבע בבחינת חוק הניתן

בה להתנהגות האלו. והנה בכדי להתגלות החכמה ובינה הנעלמים הנקראים בשם אבא ואמא עלאין להיות בבחינת גילוי בחכמתו ובינתו ודעתו הנמשך בבחינת התמשכותו בעולמות נצרך להיות עיבור גם כן וקטנות וגדלות כמו שהיה בבחינת תיקון הנמשך באצילות בבחינת התייחדותו בבחינת כלים האלו להתקשר בהם אשר הכלים האלו המה נתבררו מתוך השבירה היו מקודם בחינת עיבור במעי אמא:

דהיינו כמו למשל מאדם קודם התמשכותו לאיזה דבר מוכרח להיות הדבר מוסתר בבינתו באיזה אופן יתמשך ויתנהג ועל ידי כוונתו זה נולדו המדות בהתפשטות בתוך הלב ובבחינת התגלותם בתחלה המה לא גלו כי אם בבחינת הסכם הדבר איך לעשותו וכו' והם הנקראים נצח הוד יסוד ואחר זה נמשך אהבה להדבר וכל התנהגות האהבה על פי התבוננותו ויונקים המדות מבינתו עד שנתקנו המדות בבחינת חכמה בבחינת התנהגות זאת להיות מתנהג על פי השכלה ואין צריך להתבונן איך לעשות כו' מצד הדעת שבו הנגלה בהמדות לידע כל דבר על בוריו כו':

כן כביכול היה בבחינת בריאת העולמות אשר היה הבירור כביכול על פי כוונתו הנמשכת מרצונו יתברך איך ובאיזה אופן יהיו מתקשרים ומתחברים בחינת הכלים להמשיך בהם בבחינת חיות והתנהגות על פי הכלים זהו הנקרא בחינת עיבור ואז נתגלו בחינת הנצח הוד יסוד בבחינת התנהגות ואחר זה נגלו מדותיו יתברך בחינת חסדו להתמשך בעולמות על ידי המדות נקרא אז בחינת יניקה כי כל המדות הם מתנהגים על פי בינתו יתברך אבל כשנגדלו המדות דהיינו שנגלה במדותיו יתברך החכמה בינה דעת בבחינת הנהגת עולמו אז נקרא גדלות שאין צריך לאמו שהיא הבינה כי אם תמיד נמשך על פי חכמה כו' וכל זה הוא בחיצוניות העולמות בבחינת התגלות החיות שבהכלים בבחינת חיות העולמות אבל בכדי שיתגלה פנימיותו יתברך כח כוונתו שהוא התגלותו יתברך בבחינת אצילות בהם מוכרח להיות גם כן כל אלו הכלים המתנהגים בבחינת חיצוניות להיות גם כן בבחינת עיבור במעי אימא עלאה איך יהיה התנהגותם בבחינת פנימיות ואז מוכרח להתעלות אלו הכלים במעי אמא בכדי להולידם באופן היותר נעלם דהיינו התגלות בבחינת אין סוף ברוך הוא בבחינת רצונו יתברך:

פרק ז

והנה כל בחינות האצילות שהוא כחו יתברך המתמשך בעולמות נבחן בחמש בחינות שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה ויש בהם דרך כלל ודרך פרט כי דרך כלל מלכות נקרא נפש דאצילות וזעיר אנפין נקרא רוח וישראל סבא ותבונה אשר בכלל הוא בחינת בינה דאצילות הוא נשמה של האצילות ואבא ואמא עלאין אשר בכלל נקרא חכמה הוא

בחינת חיה דאצילות ואריך אנפין הנקרא כתר דאצילות הוא יחידה דאצילות לכן בכלל האצילות נחלק לחמש פרצופים ובדרך פרט יש בכל פרצוף החמש בחינות נפש רוח נשמה חיה יחידה הנזכרים לעיל:

ונבאר מקודם דרך פרט בזעיר אנפין כי הוא עיקר האצילות כי שלשה בחינות פרצופים הראשונים הגם שנערכים בבחינת אצילות המה מקורים להכלים דאצילות ועל ידי השלשה הראשונים כל התנהגות הכלים ובחינתם אינם בבחינות התגלות ולכן אסור בהם החקירה כמבואר בזוהר שהבאתי לעיל בשער הראשון (פרק ה') על פסוק בטחו בהוי"ה עדי עד עין שם אשר שם מבואר כי בבחינת י"ה שהם דרך כלל חכמה ובינה אסור לאסתכלא ובחינת נוקבא דזעיר אנפין שהוא מלכות הגם שבחינת נוקבא היא גם כן מבחינת עיקר האצילות אף על פי כן אינה אלא בחינת גילוי הכלים דאצילות כמו שמבואר בזוהר ובעץ חיים דלית לה מגרמה כלום אלא מה דיהבין לה מלעילא אבל בחינת זעיר אנפין כליו הם עיקר האצילות דהיינו המשכת חיות אין סוף ברוך הוא בבחינת העולם המתנהג על פי מדותיו יתברך אשר עיקר בנין העולמות הם על ידי המדות כמבואר לעיל ולכן נקרא זעיר אנפין קודשא בריך הוא שהוא המנהיג עולמו ומתמשך בעולמות והוא עיקר חיות העולמות וכל סדר העולמות והנהגתם בכל פרט ופרט הכל הוא על ידי בחינת הזעיר אנפין שהם הכלים דאצילות כי עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת העולמות אינו בערך התגלות כלל ואין בו תפיסא כלל כי אם שנודע מצד פעולותיו שהם הכלים ועל ידי הכלים נודע מציאותו כביכול אבל מהותו בעצמו כביכול שלא בערך העולמות אינו בערך ידיעא והשגה כלל: והנה עיקרו של הזעיר אנפין הוא בעל שש קצוות שהם ששה מדות שהם חסד גבורה תפארת ונצח הוד יסוד כי הם עיקר המדות שבהם הקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו כידוע בזוהר ובכל המקובלים ובפרט בספר יצירה כמבואר שם וחתם בהם ששה קצוות פנה למזרח וכו' עיין שם והתורה מתחלת בראשית ברא שית כמו שכתוב ששת ימים עשה הוי"ה ובחינת המלכות היא השביעית שהיא מגלה השש מדות ומקבלת מהם ועל ידי השש מדות מתגלים העולמות כידוע:

והנה הגם שעיקרו של זעיר אנפין הם שש מדות אף על פי כן יש בו כל הבחינות דהיינו כתר חכמה בינה אבל הם באים בסוד תוספת להנהיג המדות האלו בבחינת סדר ולגלות רצונו כביכול בבחינת המדות האלו על ידי חכמה ובינה העיקרית:

והנה נצח הוד יסוד דזעיר אנפין נקרא נפש דזעיר אנפין וחסד גבורה תפארת דזעיר אנפין נקרא רוח וחכמה ובינה אשר בכלל נקרא בינה שעל ידי בינה זו הוא הנהגת המדות

דזעיר אנפין הוא בחינת נשמה דזעיר אנפין וחכמה ובינה עלאין שהם חכמה ובינה הנעלמים אשר מהם נמשך חכמה ובינה בגילוי המדות אשר בכלל נקראו חכמה ובינה עלאין בשם חכמה הוא בחינת חיה דזעיר אנפין ורצונו יתברך הנמשך בכלים דזעיר אנפין שהם המדות שהוא בחינת הפלא הנקרא כתר דזעיר אנפין הוא בחינת יחידה דזעיר אנפין וכל הבחינות האלו המה הכל מצד הכלים שהם בחינת התגלות שהם עיקר הנהגת העולמות שהוא בחינת זעיר אנפין:

והנה בינה דזעיר אנפין הנקרא נשמה דזעיר אנפין היא נערכת בבחינת כלים כי בינה דזעיר אנפין היא המנהגת בחינת המדות אשר בלתי החכמה ובינה המדות אינם פועלים מצד עצמם כידוע למשל מהאדם שבכל המדות אפילו בקטן שבקטנים מוכרח להיות איזה שכל לזה מה לאהוב ומה לשנוא כו' כך כביכול להנהגות מדותיו יתברך מוכרח להיות חכמה ובינה אשר בכלל נקרא בינה ולכן יש כלים נגד בחינת הבינה אבל בבחינת חכמה ובינה דזעיר אנפין הנקרא חכמה שהוא בחינת חיה ובבחינת כתר שהיא נקראת בחינת יחידה אין לבחינתם כלים כי המה רק בחינת מקודים להנהגת המדות שהם נעלמים: והנה שלשה בחינות האלו הם הנקראים כלים פנימים והם כלים דנפש רוח נשמה והם נצח הוד יסוד וחסד גבורה תפארת וחכמה בינה דעת אשר בהכלים האלו נמשך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת חיות העולמות ושלשה כלים האלו נקראים מוח ולב וכבד דהיינו בחינת נצח הוד יסוד נקרא כבד שהוא בחינת נפש שהוא התגלותו יתברך בבחינת חיות סתם ולב הוא כלי להתגלות מדותיו יתברך בבחינת מדות חסד גבורה תפארת ומוח הוא כלי לבינתו יתברך הנמשך באלו המדות:

פרק ח

והנה יש בבחינת זעיר אנפין בחינת כלים חיצונים שהוא בשר גידין ועצמות ועליהם עור המקיים ומחבר כל אלו הכלים ובחינת חיצונית הכלים הם התגלות מדותיו בכל הבחינות בבחינת חיצונית הכלים ובשר הוא לגבי נצח הוד יסוד שהם עיקרם בבחינת ההתגלות וגידים הם לגבי חסד גבורה תפארת שהם המקשרים את הבשר ועל ידם עובר המשכת קישורי הכלים בבחינת חיצונית ועצמות הם לגבי בחינת חכמה בינה דעת:

דהיינו שבכלל העולמות יש בהם פנימיות וחצוניות חיצונית הוא התגלות כל הנבראים כמו שהם נגלים בלי חיות דהיינו הרקיעים הנראים בהתגלותם בבחינתם הנגלה וכן הארץ הנגלה בבחינתה הנגלה לעין כל וכן כל הברואים כפי התגלותם בממשם וזה נקרא בחינת בשר כמו בשר האדם אשר אינו נגלה מהות חיות ממנו רק בשר לבד כן אינו נגלה בהרקיעים והארץ והברואים רק התגלות חיצוניותם ויש בהם אופן הצטיירות כל אחד

ואחד בבחינת טבעם דהיינו טבע הדומם שהוא קר ויבש וטבע הצומח בבחינת גידולו וטבע הרקיע בסיבובו וכמו כן כולם בבחינת טבעם בהתגלותם החיצונית בבחינת גוף ממש ויש בהם גם כן מושכל בחיצוניותם דהיינו השכלתם בבחינת סדרם שסדר הארץ הוא בכבידות וטבע הרקיעים הוא בקלות התנועה וכן הכוכבים סיבובם ומהלכם הכל הוא על פי השכלה וכן בכל הנבראים יש השכלה דהיינו בצומח מה טעם יהיה גידולו באופן זה ועריכת סדר גוף הצומח וכן בחינת החי עריכת גופו וסדרו וכן בבחינת מדבר וכן בכולם אשר על פי השכלה נעשה כל פרטי סדרם וההשכלה היא גם כן בבחינת גופם של הנבראים והתגלות סתם של הנגלים בממשם נקראו בשר והטבעים של כל הנבראים הם נקראו גידים כמו שעל ידי גידים הוא המשכת הדם והרוח בהבשר בבחינת קיומם כן הטבע הוא המשכת וקישור הגילוי הנגלה בכל אופן וסדר הברואים:

וההשכלה של בחינת חיצוניותם בסדרם ואופנם נקראו בחינת עצמות כמו שהעצמות הם עיקר בניינו של אדם וגם יש בכל עצם מוח כידוע שמוח הוא השכלה אבל במוח הזה לא נגלה ההשכלה כמו במוח הפנימי שבגלגלתא דק שאף על פי כן מוכרח להיות במוח הזה השכלה אבל ההשכלה הנמשך בו הוא כדי לסדר בניינו של הגוף וכן הדם הוא בחינת מדות הטבעים כידוע שכל הטבעים הכל מצד הדמים כי ברתיחת הדמים יש לו אהבה ותשוקה או בהיפוך הוא כעס ובהמשכתם יש בהם המשכת חיות של הטבעיות כידוע בספרי הרופאים אשר כל עיקר הנהגות הטבעיות של האדם הכל הוא על פי הדמים אבל הדמים הנמשכים בבשר לא נגלה מהם שום מדה ואף על פי כן מוכרח להיות בהם טבעיות אבל הטבעיות הוא בערך קיומו של הכלי:

כן הוא בדרך כלל הנבראים ודרך כלל נקרא ההתגלות שבבחינת בשר חיצונית העשיה וההתגלות הנקרא בשם גידים נקרא חיצונית היצירה וההתגלות הנקרא בשם בחינת עצמות נקרא בשם חיצונית הבריאה וכל אלו הבחינות נקראו בשם גוף ממש ויש בכל השלשה בחינות אלו החיות הנגלה בהם דהיינו החיות הנגלה בעשיה אשר כל הנבראים יש להם חיות המחיה אותם ומקיים אותם כמבואר לעיל בשער הראשון (פרק א') שאפילו בבחינת דומם מוכרח להיות חיות ונקראת נפש הדוממת וכן בצומח יש בו חיות גידולו המגדלו תמיד וכן בחי ומדבר החיות הנגלה בהגוף שהוא חי זה נקרא נפש ובחינת החיות שבהם המה גם כן בחינת הכלים שבבחינה זו יומשך החיות באופן זה ובבחינה זו יומשך באופן אחר המה הכל על פי כלים ויש בהם גם כן שלשה בחינות דהיינו החיות הנגלה בהם שהוא כח החיות הנגלה בכל הבחינות שהם חיים תמיד והוא בחינת נצח הוד יסוד שהוא החיות הנגלה בעשיה ויש בהחיות הזה גם כן הנגלה בבחינת

מדות דהיינו הנהגת החיות של כל הנבראים בחסד וגבורה ובכל המדות והוא בחינת חסד גבורה תפארת שהוא החיות הנגלה ביצירה ויש בהחיות הזה השכלה לכל נברא וטעם מכוון לבריאתו וכל הנבראים המה מתנהגים על פי השכלה והוא בחינת חכמה בינה דעת שהוא חיות הנגלה בבריאה וכלים אלו בבחינת חיות דרך כלל נקראו בבחינת כלים של נפש רוח נשמה. והם כלים הפנימים שהם בחינות מוח לב כבד ומוח הוא החיות בבחינת השכלה ולב הוא החיות הטבעיות בחינת רוח. וכבד הוא החיות אשר נגלה בבחינת קיום של העולם בכל הנבראים אשר המה חיים:

והנה כמו שהם בכללות העולמות כן הם בפרטיות ופרטי פרטיות עד אין קץ כמו שמבואר בשער הספירות בענין מורגש מוטבע מושכל אשר בכל בחינה נמצאו כל הבחינות הנזכרים לעיל עיין שם וזהו בענין הכלים במהותם בחצוניות נקראו בשם בחינת בשר וגידים ועצמות ובכלים פנימים מוח ולב וכבד והם כחות משונות זה מזה וכח התחברותם של כל אלו שהם ההתחברות של כל אלו הבחינות נקרא בשם בחינת עור דהיינו ברקיעים יש בהם שלשה הכלים האלו דהיינו כח החצוניות הנגלה וכח הטבעיות שבחצוניותם והשכלת אופנם ומהותם מצד החצוניות אבל דרך כלל נגלו הרקיעים בהתגלות אחד ובהתגלות זו יש שלשה בחינות האלו וכח התגלותם בכלל נקרא בחינת עור והוא כח המחבר הנגלה לעין כל הן ברקיעים הן בארץ הן בכל נברא וכל הנזכרים לעיל נקראו בחינות כלים מצד החצוניות המה בחינת ראש תוך סוף וכן בכלים הפנימים המה ראש תוך סוף כנזכר לעיל:

ועצם החיות המתפשט בהם הוא אור אין סוף ברוך הוא המתפשט בהם בבחינת כלים האלו אשר אין להעריך אל אור אין סוף ברוך הוא בחינת כלים כלל כי אם כחו יתברך בעצמו הנמשך בהעולמות בבחינת הכלים אשר להאור אין לתאר כלי ולא שום גוון כי אם אור פשוט ואור אין סוף הנמשך בבחינת הכלי הוא מצד רצונו יתברך אשר הוא מקור להמשיך האור בהכלים האלו ורצונו יתברך הוא המקשר אור אין סוף בהכלים האלו והוא מקור להכלים האלו עם האור העובר בתוכו אשר מצד התגלות אין להעריך התפשטות אורו יתברך בבחינת כלים ואין להעריכם אליו כלל כי אם מצד רצונו יתברך בבחינת פלא נאצלו ונבראו הכלים האלו והוא יתברך נמשך בהם בבחינת כלים האלו:

פרק ט

והנה כבר נתבאר לעיל שכל הכלים דבריאה יצירה עשיה הן בחצוניות הן בפנימיות הכל הוא כחו יתברך ולגבי דידן נגלו ונראו לכלים גמורים בבחינות מחולקים מצד ההסתרה אבל לגביה יתברך הכל הוא כחו יתברך לבדו בלי שום שינוי. אך אף על פי כן מוכרחים

להיות כל הכחות האלו בבחינת כלים שלהם אצלו יתברך וכמו שמבואר לעיל בכמה מקומות מזה.

והנה עיקרם של הכלים כאשר הם באצילות הוא בחינת זעיר אנפין דאצילות אשר לכן יש בבחינת זעיר אנפין בחינת כלים חיצונים שהם בשר גידין ועצמות שהוא כחו יתברך שמצד חצוניות העולמות כמו שהם לגביה ויש בו בחינת כלים פנימים שהם נצח הוד יסוד וחסד גבורה תפארת וחכמה בינה דעת: נצח הוד יסוד נקרא בחינת כבד חסד גבורה תפארת בחינת לב חכמה בינה דעת הוא המוחין דהיינו שכל כח הנהגות העולמות הם על ידי בחינת כלים האלו ואור אין סוף הנמשך בכלים האלו הוא הנקרא נפש רוח נשמה. ונפש היא המתגלה בכלי הנצח הוד יסוד שהוא בחינת כבד ובחינת הרוח הוא הנגלה בכלי החסד גבורה תפארת שהם בלב ונשמה מתגלה בכלי החכמה ובינה אשר הם המוח דהיינו חיות אור אין סוף ברוך הוא הנגלה על ידי הכלים האלו כי הגם שנתבאר שהכלים הם התגלות חיותו יתברך היינו שהם כלי החיות כי הנצח הוא הנצחון והחיזוק לגלות החיות על ידי בחינת הנצח וכן החסד וכן החכמה הם כלים לגלות חיות אין סוף ברוך הוא:

כמו למשל באדם שיש לו נצחון בהסכם חזק הנה הנצחון הוא הנגלה בבחינת חיות ואף על פי כן מדת הנצחון הוא כלי להמשכת חיות נפשו על ידי בחינת הנצחון וכן האהבה היא כלי להמשכת נפשו בבחינת אהבה וכן החכמה שהוא המושכל הוא כלי להמשכת החיות בבחינת חכמה זו והנה החיות הוא בחינת חיות אחד אשר לא נתחלק לחלקים כי הוא עצם חיות אחד אך אף על פי כן מחלקין להחיות גם כן בבחינת נפש רוח נשמה מצד הכלים וגם מצד המשכת החיות בכלים אלו מוכרח להיות בהמשכה זאת גם כן כח הכלים ומוכרח להיות איזה התקשרות באורח סתים האור עם הכלי וכח התקשרותם זה הוא מצד רצון הנפש שהוא בחינת פלא אשר שם הוא קישורם בבחינת מפליא לעשות לקשר הגשמיות עם הרוחניות מצד כחו יתברך אשר קמיה שוין האור עם הכלי ומרצון הנפש הזה נובע כח חיות להתמשך בבחינת כלים כל אחד לפי כוונתו להתמשך באופן הכלי וכח הנביעה זו נקראת חכמה נעלמה שבנפש אשר היא עיקרית לכל ההמשכות שנמשכים מהנפש והראיה שנופל במחשבתו חכמה ומתגלית במוחו ועל פי החכמה הנגלה במוחו מתנהגים ומתמשכים בכל הכלים בלב ובכבד ואם לא יפול חכמה במוחו אזי אין נגלה בכליו שום התגלות כי אם חיות בדרך כלל שהוא חי כמו בשינה הגם שאפילו בעת שינתו חיים כל האברים אבל מצד הסתלקות חכמתו

אין מאיר ומתגלה החיות בכליו ומאין נגלה החכמה במוחו הוא מכחו הנעלם הנובע מחכמה סתימאה שברצונו.

כן כביכול כל בחינות מדותיו יתברך הנמשכים בבחינת העולמות דהיינו נצח הוד יסוד וחסד גבורה תפארת אשר מתנהגים בבחינת חכמה הם נקראים כלים להתגלות חיות עצמותו ברוך הוא הנקרא אור ובחינת זה האור הגם שמצד האור אין לחלקו כביכול לבחינות שונות כי הכל הוא המשכה אחת מאור אין סוף ברוך הוא אף על פי כן מצד הכלים נערכים גם כן לבחינות מחולקים והם בחינת נפש רוח נשמה:

ועוד זאת אשר באמיתותו מוכרח להיות שייכות וקישור וחיבור האורות עם הכלים כי אם לא היה קישור וחיבור להכלים עם האורות בשרשם הלא הם אינם בגדר אחד כי הכלים המה בבחינת גבולים בבחינת התחלקות ואור אין סוף ברוך הוא אינו בערך גבול והם בבחינתם רחוקים מערכו וכל דבר הנמשך נמשך בערכו כידוע ואיך יומשך אורו יתברך בבחינת הכלים כל אחד ואחד לפי בחינתו אלא באמת כח הכלים עם האור בשרשם הם אחד ומתקשרים בקישור נפלא ושורש קישורם זה הוא רצונו יתברך שהוא בחינת כתר דאצילות הנקרא אריך אנפין אשר בבחינת אריך אנפין שהוא רצונו יתברך כלולים ומתקשרים הכלים עם האורות בעצם ונושא אחד מצד כח השוואתו ברוך הוא שהוא מחשבתו הקדומה שהוא בחינת המאציל ברוך הוא הנקרא אדם קדמון כמו שמבואר לעיל ומגילוי כח השוואתו ברוך הוא שהוא הנקרא מלכות דאדם קדמון מזה נמשך רצונו יתברך לגלות השוואתו ברוך הוא על ידי בחינות הכלים לכן בבחינת רצון הזה מתקשרים הכלים עם האורות בעצם אחד באופן שלא לחלקם כלל כי הכל הוא המשכה אחת מהמאציל ברוך הוא:

ולכן נקרא כתר יחיד כי המשכת רצונו זה הוא יחיד בלי שיתוף כלל כי הכל הוא המשכה אחת וכח הרצון זה אינו בערך התגלות כלל כי כל ההתגלות אינו נגלה אלא על ידי הכלים הנגלים ומאחר שברצונו הם מתקשרים בקישור נפלא אשר אין לתאר בחינת רצונו כי אם בבחינת יחיד אינו בבחינת גילוי כלל רק שהוא שורש להגילוי ולכן מרצון זה מחכמה סתימאה שבו שהוא כח התכללות כל סידורי הכלים והתחברותם עם האור אשר בכח רצונו יתברך נובע בבחינת חכמה ובינה הנעלמים איך להמשיך האור בכלים בבחינת גילוי:

והנה שורש הכלים בבחינתם דהיינו להיות מדת חסד וגבורה ותפארת ונצח הוד יסוד מעצמותו ברוך הוא אשר אינו מערך מדות כלל שורשם הוא מרצונו יתברך שהוא למעלה מחכמה והבנה כי אם בבחינת הפלא הנמשך מכחו השוה ברוך הוא וכך עלה

ברצונו יתברך ולכן מבחינת הרצון הזה נאצלו הכלים מאין ליש להתהוות בחינת חכמה שהיא כלי להנהגות העולמות להיות נמשך אור אין סוף דרך מדות חכמה וכן בינה וכן חסד וגבורה כו' שהם כלי הזעיר אנפין שגם החכמה ובינה המה בבחינת מדות שורשם הוא מרצונו יתברך שלמעלה מן החכמה והבנה ושורש שורשם הוא אשר עלה ברצונו הפשוט אשר אינו בערך המשכה כלל כי אם כח עצמותו ברוך הוא ואור הנמשך בכלים שהוא המשכתו יתברך שיהיו מתחברים ומתמשכים בהכלים כל אחד לפי הכלי שלו היא החכמה הנעלמה הנובעת מחכמה סתימאה שברצון איך לחבר אור אין סוף ברוך הוא עם הכלים להתאחד ביחודא חד אשר לכן חכמה זה היא חיות כל הכלים הנעלם בכחו יתברך:

לכן בבחינת חכמה זאת יש שני בחינות אחד בחינת כחו יתברך הנמשך בהכלים בבחינת כח מ"ה ובחינה שנית היא ההשכלה הנקרא בינה איך יתגלה המשכתו יתברך בבחינת התגלות כוונתו יתברך בבחינת המשכתו יתברך על ידי הכלים האלו אשר זה היה תכלית כוונתו שיתגלה אלקו"תו יתברך בכל הבחינות אבל בדרך כלל הם בחינה אחת שהוא כח הנעלם הנובע מחכמתו הסתומה אך כשתעיין בהם תמצאם לשני בחינות והם נקראים אבא ואמא שהם כחדא נפקין וכחדא שריין כי הם הנובעים מכח התקשרות הכלים עם האורות בכח רצונו יתברך אשר שם הכל כח אחד לבד בקישור נפלא לכן הם בחינה אחת אך אף על פי כן אינם בבחינת יחיד כמו שהם ברצונו יתברך כי רצונו יתברך הוא כח התקשרות נפלא אשר לא נחית לגילוי כלל אבל בחינת נביעו הוא התגלות מכח הרצון בכדי לקשר ולחבר האורות עם הכלים לכן נערכים לשני בחינות אך מצד שהמה רק בחינת כח הנעלם להתחברות לכן כחדא נפקין וכחדא שריין כי בכחם הם כלולים הכלים עם האורות בכח אחד והנה כח הכלים שבכח זה נקרא בינה וכח האור שבכח זה הוא נקרא חכמה והבן זה היטב:

ומבחינת כח זה שהם אבא ואמא הוא הולדת זעיר אנפין שהם המולידים כל התקשרות האצילות בבחינת התקשרות הכלים עם האורות לכן נקראים אבא ואמא המולידים כל האצילות אשר בכח זה נקשרים כל בחינות האצילות ובחינת חכמה זו שנחלקה לשני בחינות הנקראים אבא ואמא אשר בכלל נקרא חכמה היא הנקראת חיה לכן אין כנגד בחינת חיה כלים בזעיר אנפין כי בכח חכמה זו הוא קישור וחיבור אורות עם הכלים בבחינת נעלם לכן נקראת חיה שהיא חיות כל האצילות בכלל כמו שכתוב והחכמה תחיה והנה מחמת כי שם חיה אינו נופל לומר על עצם אחד כמשל הנפש של האדם בעצם היא בחינת כח לבד ונקראת נפש חיה מצד שהגוף חי ממנה כי כלי הגוף בלי

הנפש הוא מהות גשמי בלי חיות לכן בהתפשטות הנפש בגוף הגוף הוא גם כן חי מהנפש נמצא כל עיקר קריאתה בשם חיה הוא מצד הגוף ולכן נקראת נפש חיה בכלל מצד החיות המתפשט בהגוף כן כביכול כח החכמה זו מצד שבכחה התחברות אורות עם הכלים ומצד החכמה הזו מתפשט החיות בכל כלי הזעיר אנפין לכן נקראת החכמה הזאת בחינת חיה אפילו בכחה שלא בבחינת התגלותה בבחינת הכלים אבל בחינת אריך אנפין שהוא כחו יתברך בבחינת רצונו שאינו בערך התגלות בהכלים כי אם שהוא בחינת רצון שאינו בערך חכמה והבנה כלל נקראת בשם בחינת יחידה בלי שום שותפו כלל כי רצונו יתברך נקרא יחיד והוא נקרא מקור חיים שממנו נובע החיות כמבואר לעיל:

פרק י

והנה בחינת חכמה הנקרא חיה שהוא בחינת אבא ואמא עילאין נחלקין לשני בחינות בחינה ראשונה היא בבחינת כח הנעלם שהיא בבחינת מקיף לכל הכלים עם האורות דאצילות ובחינה שניה מה שמתפשט מחכמה זו לבחינת חיות של הזעיר אנפין שהוא בחינת הכלים ומחיות הזה מתנהג כל האצילות שהוא כחו יתברך הנמשך בבחינת חיות העולמות בכל פרטי הנהגות העולמות ובחינה המתפשט בכלים האלו הוא הנקרא ישראל סבא ותבונה הנמשכין במוחין דזעיר אנפין שהוא חכמה ובינה דזעיר אנפין דהיינו השכלת והבנת של המדות שהם חסד וגבורה אשר הם חסדו וגבורתו יתברך אשר בהם מנהיג עולמו כמאמר הזוהר בחסד וגבורה אתברי עלמא והשכלתו יתברך בבחינת חסדו וגבורתו באיזה אופן יהיו נמשכים החסד וגבורה האלו אשר המדות מתנהגים על פי חכמה ובינה וחכמה ובינה אלו נקראו כלים ובתוך החכמה הזו נמשך אורו יתברך בבחינת חיות והחכמה והבינה אלו נקראו ישראל סבא ותבונה הנמשכים מכח החכמה הנעלמה:

והנה החכמה ובינה שהם המוחין הגם שנערכים בבחינת כלי הזעיר אנפין מצד שהם עיקרים להנהגת המדות אף על פי כן עיקרם הוא מבחינת חכמה ובינה הנעלמים והם הם כלי המוחין מהאור הנמשך בהם בכח ההתחברות אשר בכח החכמה אבל מצד שעיקר החכמה והבינה הם לצורך מדותיו יתברך נערכים בבחינת כלי הזעיר אנפין ולכן הם באים בסוד תוספת שהוא בחינה נוספת על מהות הכלים המתגלים מבחינת חכמה הנעלמה ולכן כלי המוחין פעמים שהם נחשבין מבחינת הזעיר אנפין ופעמים שהם נערכין ממהות הבינה כאשר יעויין בעץ חיים כמה אופנים שונים בזה כי מצד שעיקר התמשכות אורו יתברך בהמדות להיות נמשך בחסדו וגבורתו הוא על ידי הבינה אשר

היא המחברת אור אין סוף בכלי המדות ועל ידי בחינת נביעו הנובע מרצונו יתברך שהוא התקשרות האור עם הכלי בבחינת פלא כמבואר לעיל נמצא עיקר הנהגות המדות וקישורם עם האור הוא על ידי הבינה לכן נחשבת בחינת הבינה זו המתפשטת בהמדות ופועלת בהם לבחינת כלי המדות ומצד שהבינה היא בחינת תוספת המדות הנמשך מכחו יתברך שבבחינת רצונו בבחינת השכלה וטעם להמדות נקראו בבחינת נצח הוד יסוד דבינה:

ויובן זה על פי משל מאדם הנמשך בחיותו לאיזה מדה דהיינו אהבה וכו' הנה האהבה היא רק טבעית אבל בכדי שיהיה נמשך בחיות נפשו להמדה מוכרח להשכיל ולהבין אופן הדבר שנמשך בה והשייכות אשר יש לו להדבר מצד רצון הנפש בה והנה כאשר בא לבחינת הבנה הרי יש בבחינת הבנתו כמה מיני אופני התמשכות אשר אינם בערך המדה ואם יהיה נמשך עם חיות נפשו בבחינת הבינה לא יהיה נמשך בפרט המדה הזאת ולכן מוכרח לסלק חיות נפשו הנמשך בהבנה זו ויהיה נמשך בבינתו להתבונן מצד המדה בעצמה ועיקר חיות נפשו נמשך דוקא להמדה בפרט אשר לזה היה עיקר כוונתו ולא להתמשך בחיות נפשו הנמשך בההשכלה כי אם דייקא להתמשך בחיותו בהמדה ובה יהיה עיקר התקשרותו על ידי בינתו זו הנמשכה מחכמתו הנעלמה הנובעת מרצונו בבחינת התקשרות המדה עם האור.

והנה בחינת הבינה הזאת מוכרחת היא להתפשט בכל המדות הן בבחינת חסדו הן בבחינת נצחונו וכו' שכל התנהגותם והתקשרות נפשו בהם הכל הוא על ידי הבינה הנזכר לעיל. והנה בכל הבחינות יש בהם ראש תוך סוף דהיינו בהאהבה עצמה יש שלשה בחינות דהיינו בחינת הראש שבהמדה הוא כוונתו שבהמדה והתוך שבהמדה היא המדה עצמה בעצם טבעית מהותה ובחינת הסוף הוא התקשרותה להדבר שאוהב וכן בבינה עצמה יש בה גם כן ראש תוך סוף כנזכר לעיל דהיינו ראש הוא השכלתה העיקרית בבחינת השכלה להשכיל מהות העיקרית והתוך הוא המדות שבהשכלה דהיינו שמשכיל שזה טוב ונצרך אליו והסוף הוא ההסכם חזק שבשכלו להמשיך עצמו לזה והנה בבחינת המדה בעצמה בלי השכלה הרי לא נגלה הבחינת ראש שהוא הכוונה של המדה אך בהתגלות הבנתו אז נתגלה גם כן בהמדה בעצמה כוונת אהבתו ורצונו שבהמדה אשר הראש שבבינתו שהוא השכלתו מתחבר עם ראש של המדה ונעשה מהות ובחינה אחת בבחינת כוונתו וחפץ האהבה שיש לו והתוך של הבנתו מתחבר עם התוך שהוא עצם המדה שהוא בחינת האהבה בעצמה ונעשים גם כן בחינה אחת דהיינו שמבין עצם האהבה וכן הסוף של המדה נתגלית גם כן על ידי הסוף שהוא הסכם

המדה ונעשה הכל אחד ובכלל התגלותה היא רק מדה כי אם שנתגלית אופנה ומהותה על ידי הבינה לכן אפילו הבינה נחשבת לגוף המדה:

והנה מזה המשל יובן הנמשל למשכיל למעלה כי עיקר בניינו של העולם הוא על ידי מדותיו יתברך שהם חסדו וגבורתו ותפארתו וכו' והנה המדות אינם כי אם כלים סתם להמשכת אורו יתברך בבחינת חסדו וכו' לצורך בריאות העולמות אבל בכדי שיומשך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת מדותיו אשר הם אינן ערך מצד הכלים כי אצלו לאו מכל אילין מדות כלל אך מצד שרשם אשר הם מצד רצונו יתברך שלמעלה מן החכמה והבנה כי אם מצד שעלה ברצונו יתברך וברצונו יתברך מתקשרים בקשר נפלא בבחינת פלא לכן בכדי שיומשך אור אין סוף בהמדות שהם הכלים ויתייחד בהם ביחודא חד נובע מרצונו יתברך חכמה ובינה הנעלמים ומתמשכים בבחינות המדות בכדי שעל ידי הבינה הזו הנמשכת בהמדות שהוא מכוונתו יתברך ורצונו בהמדות נמשך אור אין סוף ברוך הוא בהם בבחינת הנהגות כל העולמות ולכן מוכרח להיות מקודם המשכתו יתברך בבחינת השכלה והבנה הנמשך מרצונו יתברך ואחר התמשכותו יתברך בבחינת חכמה ובינה אז בבחינת נצח הוד יסוד של החכמה ובינה דהיינו ההשפעה שיושפע מחכמה ובינה לצורך התגלות מדותיו יתברך נמשך בבחינת השכלת והבנת המדות בבחינתם איך יתמשך בחסדו ובאיזה אופן יהיה החסד ועל ידי הבינה זו נתעוררו כביכול חסדו וגבורתו.

והנה מצד שעיקר הכוונה מאתו יתברך דייקא בבחינת המדות שהם עיקר הבנין מוכרח כביכול לסלק התמשכותו יתברך בבחינת אור אין סוף בבחינת נצח הוד יסוד דבינה כי אם יומשך אורו יתברך בבחינת כלי הבינה מצד בחינת השכלתו הלא יש בבחינת השכלתו המשכות עד אין קץ בבחינת אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך מדות כלל כי בחינת הבינה היא הבנת קישורי הכחות עם אור אין סוף בקשר נפלא מצד כחו הפלא ואם לא היה כביכול הסתלקות האור מערך בינה כביכול לא יתמשך בערך המדה לכן מוכרח להיות ההמשכה מאור אין סוף ברוך הוא דייקא בהמדה וכל התמשכותו אפילו בבחינת הבנתו יתברך עיקרו הוא להחסד וכו' רק שעל ידי הבנה הזו מתמשך בהחסד דייקא נמצא נצח הוד יסוד דבינה נעשו כלי לאור המשכתו יתברך בבחינות המדות אשר על כן נצח הוד יסוד דבינה נערכים מכלי הזעיר אנפין:

ועל זה מבואר בעץ חיים שכאשר נצח הוד יסוד דבינה נעשו מוחין לזעיר אנפין מסתלק אור הנצח הוד יסוד דבינה ונמשך בבחינת נצח הוד יסוד דבינה אור המוחין דזעיר אנפין בסוד וראיתן על האבנים שירכין דבינה מצטננין והאור המסתלק מנצח הוד יסוד דבינה

נעשה להבינה נצח הוד יסוד חדשים כי אמת הוא שנצח הוד יסוד דבינה מצד כלי הזעיר אנפין נערכין מצד הזעיר אנפין ואור אין סוף ברוך הוא הנמשך בהנצח הוד יסוד הוא אור המדות שהם הזעיר אנפין אבל אף על פי כן מוכרח להיות אור אין סוף גם כן בבחינת השפעת הבינה להתמשך בבחינת הבינה הזאת בכדי לחבר אור אין סוף עם הכלים בקישור אחד על ידי עצם הבינה שלמעלה מן המדות אבל ההתמשכות הוא למעלה מן הכלים דזעיר אנפין ונעשה בחינת כתר עליהם ועיין בעץ חיים בשער הצלם בענין הלמ"ד אשר בחינתו מנצח הוד יסוד דבינה החדשים והבן היטב.

והנה הנצח הוד יסוד דבינה המתמשכים בזעיר אנפין ומתחברים עם כלי המדות נעשו ממש בחינת מדות שהם בחינת זעיר אנפין כי בבחינת מדות דהיינו בבחינת חסד יש בהחסד הזה גם כן בחינת ראש ובחינת תוך ובחינת סוף בחינת ראש החסד הוא כוונת חסדו יתברך ובחינת התוך הוא עצם חסדו יתברך ובחינת הסוף הוא השפעת והתקשרות חסדו יתברך להיות נמשך בעולמות על ידי מדת החסד הזה אבל כל זמן שלא נמשך השכלת והבנת החסד הנמשך מרצונו הרי לא נגלה במדת חסדו כי אם מדת החסד בלבד דהיינו שיש בכחו יתברך בחינת החסד אבל כאשר נגלה מכחו יתברך הבנת החסד הזה וכוונתו אז נתגלה גם כן כוונתו שבבחינת חסד בעצמו ומתחבר עם ההשכלה וההבנה ונעשה חסד אחד:

והנה בבחינת נצח הוד יסוד דבינה יש גם כן בחינת ראש תוך סוף והם הנקראים תלת פרקין דבינה דהיינו עצם ההשכלה והבנה הנמשך מרצונו יתברך בהשפעתו יתברך לבחינת חסדו כו' והבנת החסד מצד עצמו להבין עצם החסד אשר בכחו יתברך ויש בהבנה זו גם כן להבין השפעת חסדו זה להתגלות ולכן בהתמשכות הנצח הוד יסוד דבינה מתחבר ההשכלה של הבינה שהוא פרק העליון עם פרקים העליונים דחסד ונעשה ראש החסד וגם כן פרק האמצעי עם בחינת עצם החסד שהם שני פרקים האמצעים ונעשה גוף החסד וכן פרק התחתון דבינה עם בחינת ההשפעה של החסד ונגלה בחינת ההשפעה כי שלא בבחינת הבינה לא היה מתגלה בחינת כוונת החסד וגם לא היה מתגלה בהעצם שהוא התוך כי אם רק בחינת כח המדה בעצמה וכן בהשפעה לא נתגלה כוונת ההשפעה:

לכן המדות שהוא הזעיר אנפין לא היו כל בחינותיו כי אם ששה מדות וראש תוך סוף שבו לא נתגלית בו ההבנה כי אם כלי המשכה בלבד ולכן בכל הבחינות לא היו רק שני פרקין כי היה חסד התגלות הבנה אבל בהתגלות ההבנה אז נתחברו ונגלו בכל בחינות ההבנה שבהחסד ונעשה בעל תשע ספירות באופן התחברות הנזכר לעיל כי

בכל בחינות המדות הן בראש ובתוך ובסוף מוכרח להיות התגלותם דייקא על ידי הבינה כנזכר לעיל ולכן מבואר בעץ חיים שבעת ההגדלה מתחבר פרק עליון דבינה עם שני פרקין העליונים דחסד ונעשו כלי חכמה דזעיר אנפין ופרק אמצעי דבינה נתחבר עם שני פרקים האמצעים ונעשה מזה כלי חסד דזעיר אנפין ופרק התחתון דבינה נתחבר עם שני פרקין תתאין ונעשו כלי נצח דזעיר אנפין וכן בקו שמאל וכן בקו אמצעי והמבין יבין:

פרק יא

והנה הבחינת נצח הוד יסוד דבינה מוכרח להיות אפילו בבחינת קטנות דזעיר אנפין שהם רק בחינת גילוי המדות לבד מוכרח להיות בזה הגילוי חכמה והבנה דהיינו בבחינת גילוי המדה נגלה לאיזה דבר היא המדה ובאיזה אופן כו' כמו שאנו רואים בחוש שאפילו בקטן שבקטנים כל הנהגתו הוא רק על פי מדותיו הנה נראה בזה שיש לו איזה השכלה למדותיו ואפילו בבהמה שכל מהותה אינה רק מדות ואף על פי כן אנו רואים שיש לה איזה דעת והשכלה מה שתאהוב ומה שלא תאהוב ולברוח מדבר המזיק אותה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ידע שור קונהו שאפילו הבהמה מכרת רבונה ומכרת מקומה ודירתה ויש בהם גם כן חילוקים בהשכלתם כמאמר רבותינו זכרונם לברכה האי תורא פקיחא הוא ויש שור חרש שוטה וכו' אך אף על פי כן אינם נערכים בבחינת דעת וחכמה כלל מצד שעיקר הנהגתה הוא רק על ידי טבעה וכן בקטן עיקרו הוא הטבעית לאהוב וכו' וההשכלה טפילה להמדה הטבעית דהיינו שיבין אהבתו כו':

כן הוא כביכול אפילו בעת קטנות זעיר אנפין דהיינו שאינם נגלים מכחו יתברך בהנהגות העולמות כי אם החסד והגבורה לבד ולא נגלה כוונתו יתברך בבחינת החסד והגבורה אף על פי כן כל הנהגות חסדו יתברך וגבורותיו כו' הוא על בחינת סדר העולמות בכל פרט רק שאינו נגלה כי אם חיצוניות המשכתו יתברך בעולמות ולא נגלה על ידי העולמות כוונתו יתברך ובינתו בבחינת ההנהגה כי אם נגלה רק בבחינת טבע העולמות ולא נגלה רק הטבעית של כל בחינה ובחינה שבעולמות אבל ההשכלה וההבנה והדעת שהוא התגלות יחודו יתברך בהעולמות ואשר כל הנבראים אינם מתנהגים על פי הטבע כי אם על פי מכוון מאתו יתברך כדי שעל ידי העולמות יהיה נגלה יחודו יתברך בהם אשר לכוונה זו נבראו ועל ידי הכוונה זו נמשכים כל ההטבעות של כל הנבראים כמו שכתוב כולם בחכמה עשית וכמו שכתוב כל פעל הוי"ה למענהו בחינת כוונתו זו לא נגלה בבחינת המשכת מדותיו יתברך:

וכאשר לא נגלה התגלותו יתברך כי אם בבחינת הטבעה שהוא על פי מדות נקרא התגלות הזעיר אנפין בבחינת קטנות בלבד בבחינת שש קצוות בלי התגלות הראש שהם

חכמתו ובינתו ודעתו יתברך שבבחינת העולמות אבל כשנגלה חכמתו ובינתו יתברך בבחינת התגלות העולמות דהיינו שנגלה כח התקשרותו יתברך בהעולמות אז נתגדלו המדות שהם הנהגות טבעיות העולם בבחינת חסדו וגבורתו ונגלה בהם בחינת חכמתו בינתו דעתו וכוונתו יתברך אז נתגלה ראש המדות שהם בחינת הנהגתם כו':

והנה כבר נתבאר לעיל שיש בבחינת התגלות חכמתו ובינתו יתברך בבחינת עולמות גם כן שני בחינות בחינת חיצוניות ופנימיות ולכן יש שני בחינות הגדלות המדות דהיינו הגדלה אחד הוא להבין התקשרותו יתברך ויחודו בכל פרט בבחינת הנבראים אשר נמשך בהם אור אין סוף מצד יחודו בהם ומתייחד בהם בבחינתם הנגלים בבחינת עולמות:

והגדלה השנייה הוא התגלות פנימיותם של העולמות אשר מצד הפנימיות הרי אין הכלים נערכים כלל לבחינה ומהות נבדל כי אם שהכל הוא עצמותו ברוך הוא לבדו ואפילו מצד הכלים נגלה שאין עוד מלבדו ויש בבחינה הזאת כל בחינות ההתגלות שבבחינת התגלות חיצוניות העולמות בבחינת כלים שלהם הנגלים למהות נבדל רק שהם מתקשרים ביחוד כמו הנפש בגוף אשר יש בזה קטנות וגדלות כן יש בבחינת הפנימיות גם כן בחינת קטנות וגדלות דהיינו התגלות המדות בלי התגלות ההשכלה בהם ויש בהם התגלות ההשכלה והתגלות המדות שבבחינת פנימיות ונקרא בחינה זו בחינת אהבה רבה אשר אהבה הזאת היא לצאת מגדרי הכלים ונקראת בהמה רבה שלפני אצילות כמבואר בספר הקדוש ליקוטי אמרים מאדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן ויש בזאת האהבה בחינת ראש שהם החכמה בינה דעת להבין ולהשכיל עצמותו ברוך הוא בבחינת הבנה שלמעלה מן הכלים. והנה בבחינה הראשונה המוחין הם מנצח הוד יסוד דישראל סבא ותבונה ובבחינה שנייה שהוא מצד הפנימיות המוחין המה מנצח הוד יסוד דאבא ואמא עילאין:

וכן בבחינת רצונו יתברך המתמשך בבחינת הכלים אשר מצד רצונו יתברך הוא כל הנהגות העולמות יש גם כן שני בחינות הנזכרים לעיל בחינת חיצוניות הרצון ובחינת פנימיות הרצון כי על ידי בחינת רצונו יתברך נמשכים כל המוחין הן מצד הפנימיות והן מצד החיצוניות ובתוך כל הבחינות הנזכרים לעיל ועל ידיהם נמשך אור אין סוף בבחינת זעיר אנפין שהם בחינת הכלים שהם מדותיו יתברך אשר המה בניינו של עולם והתקשרותו וסדרו אשר סידר המאציל ברוך הוא לצורך חיות העולמות וכוונתו יתברך בהם:

פרק יב

והנה בהתמשכותו והתקשרותו יתברך בבחינת התגלות העולם תמצא חמשה בחינות אחד הוא מצד כוונתו יתברך בבחינת התגלות אלקו"תו בעולמות בדרך כלל מוכרח להיות כל בחינת העולמות בדרך כלל כביכול בהסכם בבינתו יתברך הנובע מרצונו יתברך בבחינת כתר אשר בבחינת בינה הוא הבנת התקשרות האורות עם הכלים כמבואר לעיל והוא הנקרא בחינת עיבור במעי אימא ואז נקרא כל בחינת הזעיר אנפין שהוא בחינת כלים לגלות אלקו"תו יתברך בבחינת נצח הוד יסוד ואז הוא תלת כלול גו תלת דהיינו שעדיין אינו גילוי למדותיו יתברך וחכמתו ובינתו יתברך כי אם מוסתר בבינתו בבחינת נצחון בלי התגלות אחר ואחר זה הוא הולדה ממעי אימא דהיינו שנתגלה חסדו וגבורתו ותפארתו בבחינת מדה להתמשכות וזהו נקרא בחינת יניקה שהמדות מתנהגים על ידי הבינה ויונקים ממנה באיזה אופן יהיה החסד או ההיפוך שהוא הגבורה:

ואחר התגלותם של המדות נתגלה בחינת כוונתו יתברך בהמדות והוא חכמתו ובינתו ודעתו יתברך ושיהיה מתנהג בחסדו על פי החכמה והבינה ונצח הוד יסוד דבינה שהוא ההשפעה מבינתו יתברך לצורך המדות בהנהגתם באיזה אופן יומשך אורו יתברך בהכלים האלו ושיתקשרו ויתאחדו על פי חכמה והבנה בכל פרטי המדות וההשפעה הזאת שמבינתו אינה כי אם לצורך הנהגות עולמו בבחינת המדה בבחינת הבנה והשכלה בבחינת החסד והגבורה כו' וכל זה הוא השכלה בערך הנהגת סדרי העולמות בבחינת חכמה והבנה ואז מאיר ונמשך חכמה בהמדות מצד העצם ובעיקר כוונתו יתברך שלא מצד המדות כי אם מצד העצם של הכוונה שלא בערך הנגלה בהמדות אזי נגלה רצונו יתברך שלמעלה מן החכמה והבנה כי אם רצון ובתוך כל הבחינות האלו נמשך אור עצמותו ברוך הוא בבחינת המדות האלו שהם הכלים להמשיך אור אין סוף בהם על ידי בחינת הלבושים האלו נמצא בענין התקשרותו יתברך בבחינת הכלים הם חמשה בחינות נפש רוח נשמה חיה יחידה.

ראשונה הוא בחינת נצח הוד יסוד שהוא בבחינת עיבור נקרא נפש ובחינת התגלות המדות נקרא רוח ובחינת התגלות השכלת המדות נקרא נשמה. ובחינת התגלות השכלתו והבנתו מצד עצם כוונתו יתברך הנמשך מצד רצונו יתברך בבחינת כוונתו יתברך העצמית שהוא כח כל הכלים עם האורות נקרא בחינת חיה ואז נמשך רצונו יתברך שלמעלה מן ההשכלה כי אם בבחינת פלא והוא בחינת יחידה וזהו המקשר כל הבחינות האלו להיות עובר אור אין סוף ברוך הוא בבחינות כלים האלו שהוא זעיר

אנפין ולהתייחד בהם בבחינת המשכת אור עצמותו ברוך הוא בלי שינוי והבדל כלל וכל הבחינות האלו המה הכל מצד מדותיו יתברך אשר הם עיקרם בבחינת כלים להמשיך ולגלות אלקו"תו יתברך על ידם בהעולמות.

והנה החמשה בחינות הנזכרים לעיל מוכרחים להיות בקטנות ובגדלות אך בקטנות נמשך מכלי התבונה מבחינת חיצוניותם וגם מכלי הבינה גם כן מצד חיצוניותם ומבחינת נצח הוד יסוד שבנצח הוד יסוד שלהם אשר מצד חיצוניות הכלים הם נתגלו בבחינת נפש ומכלי אמצעים שבנצח הוד יסוד דנצח הוד יסוד שלהם הנזכר לעיל נתגלו בחסד גבורה תפארת בבחינת רוח ומהפנימיות שלהם נתגלים בבחינת נשמה וזהו מבחינת תבונה שבתבונה וכן כיוצא בזה בבחינת חיה שהוא השכלה שמצד העצם הם גם כן באופן זה מנצח הוד יסוד דנצח הוד יסוד שלהם וכן מרצונו יתברך הוא מחצוניות נצח הוד יסוד דנצח הוד יסוד וכשנתגדל יותר נתגלה מהתבונה דהיינו מנצח הוד יסוד דתבונה שנייה ואי אפשר לבאר כל הפרטים כי המבין יבין מעצמו אשר יש בזה כמה בחינות לאין קץ וכאשר תעיין בעץ חיים בדרושי הזעיר אנפין בחינות לאין קץ אבל דרך כלל נצח הוד יסוד שבזעיר אנפין נקרא בחינת נפש וחסד גבורה תפארת בחינת רוח וחכמה בינה דעת בחינת נשמה הנמשכת מבחינת ישראל סבא ותבונה שהם הבנתו יתברך בבחינת התגלות האלו מצד המדות כנזכר לעיל:

לכן יש כנגד זה כלים והכלים הם מבינה דהיינו מנצח הוד יסוד דתבונה שמתחברים עם המדות דהיינו שליש עליון דנצח דבינה נתחבר עם שני פרקין עילאין דחסד ונעשה כלי חכמה וכן פרק עליון דהוד דתבונה עם שני פרקין עילאין דגבורה ושליש תחתון דחסד עם שליש עליון דנצח עם פרק אמצעי דנצח דתבונה נעשה כלי חסד וכן פרק תחתון דנצח דתבונה עם שני פרקין דנצח לקישור כלי נצח זהו בקו ימין וכן הוא בקו שמאל וכן הוא בקו אמצעי וכמו שנתבאר לעיל בכל הפרטים:

ובחינת נצח הוד יסוד דאבא ואמא עלאין שהוא התגלות כוונתו יתברך כאשר הוא מצד עצם כוונתו יתברך בבחינת רצונו מתלבשים בבחינת נצח הוד יסוד דתבונה גם כן על דרך הנזכר לעיל כי אם שהם אינם מתגלים בבחינת כלים כמבואר לעיל ונצח הוד יסוד דאריך אנפין שהוא רצונו יתברך מתלבש בבחינת נצח הוד יסוד דאבא ואמא ובתוך כולם עובר אור אין סוף ברוך הוא בבחינת הכלים האלו להתקשרות יחודו יתברך בבחינת העולמות על ידי בחינות האלו כמו שידוע כי התגלות ההשפעה מהמדריגה הגבוה לבחינה שתחתיה הוא על ידי נצח הוד יסוד שהם ירכין לבר מגופא דהיינו להשפיע ממהותו בבחינת המקבל אבל עצם הגוף של הגבוה ממנו אינו מתגלה בבחינה שתחתיה

אשר מצד העצם אין ערך כידוע שכל בחינה תחתונה שבעליונה אינו ערך לגבי בחינה הנמוכה ממנה ולכן אינו נמשך מבחינת תבונה כי אם הנצח הוד יסוד אבל גופא שהוא התפארת נעשה כתר לזעיר אנפין שהוא למעלה מן הזעיר אנפין וכן הוא בנצח הוד יסוד דאימא עילאה וכן הוא בנצח הוד יסוד דאריך אנפין אשר עצם מהותם אינו בערך ההלבשה וההשפעה כי אם כל התחברותם על ידי הנצח הוד יסוד ולכן אפילו בנצח הוד יסוד דבינה היה הסתלקות האור דבינה מהם כי אם נשארו בחינת כלים שהוא כלי התחברות בחינת זעיר אנפין עם הכלים:

הנה הגם שפעמים עולה זעיר אנפין עד החסד גבורה תפארת ופעמים יותר כי בבחינת עליה נעשה החסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד וגופא של בינה נתעלית במעלה יתירה כמשל מהחכם המשפיע להמקבל הרי אינו משפיע מעצם חכמתו אשר אינה בערך להמקבל כי אם המשכה והשפעה מחכמתו העצמית בערך המקבל אבל כאשר הוא על פי עצם חכמתו לא יוכל המקבל לקבל וכאשר המקבל מתעצם ומשיג יותר כוונת רבו אזי מבונן רבו אליו חכמתו היותר גדולה וממשיך אותה אליו והנה כמו כן יובן זה כביכול בעליות העולמות שהוא בחינת זעיר אנפין כפי העלייה אשר עולה דהיינו בבחינת ביטול ויחוד יותר מתגלה מכח עצמותו יתברך שבבחינת חכמה ובינה השכלות יתירות ובחינת גילוי חכמתו ממש שבבחינה התחתונה נעשה בחינת נצח הוד יסוד ודי למבין והנה בבחינת גדלות זעיר אנפין יש בחינות לאין מספר כפי עבודת התחתונים ועלייתם כך הוא ההתגלות כביכול כמו שיתבאר לקמן בעזר השם:

פרק יג

והנה בבחינת גדלות זעיר אנפין הגם שעיקר הגדלות הוא בכלים הפנימים בהמשכת אור אין סוף בהם על פי לבושים דחכמה בינה ודאריך אנפין כנזכר לעיל נמצא שכל עיקר הגדלות הוא מצד שנגלה חכמתו ובינתו יתברך ביתר שאת בהכלים כמו כן אפילו הכלים מתגדלים בערכם הן בפנימיות הכלים הן בחצוניות הכלים:

ויובן זה על פי משל מהחכם המצמצם חכמתו להשפיע להתינוק אזי הוא מדבר בערך התינוק והנה בחינת הדבור הוא חצוניות הכלי אשר על ידו ממשיך חכמתו וכו' והנה בבחינת דיבור יש גם כן בחינת הכלים שמצד החצוניות דהיינו אותיות הדיבור וצירוף הדבור לתיבה וצירוף התיבות באופן הנאות והנה כאשר אינו נגלה כי אם הדבור בחצוניות ואינו נגלה מתוכו כוונת המשפיע וחכמתו בזה הנה הדבור הוא בתכלית הקטנות אבל כשנתגלה כוונתו וחכמתו בזה אזי הדבור בבחינת חצוניותו מתגדל גם כן דהיינו שעל ידי החכמה הנתגלה מבין דיוק הדברים וצירופיהם וצירוף התיבות ומבינים

שהכל הוא בדיוק ואז נתגדל אפילו החצוניות להתגלות המכוון בהחצוניות ואדרבה מבחינת החצוניות כשתדייק בכל כוונת הצירוף יכול להשכיל מזה יותר חכמה:

כן הוא כביכול כידוע ומבואר לעיל שחצוניות הכלים הנקראים בשם גידין ועצמות שהוא התגלות הנגלה בעולמות בבחינת חיצוניות והתחברותם בבחינת חיצוניות בטבעם והשכלתם וכמו שמבואר לעיל עיין שם כשאינו מתגלה על ידם כביכול מדותיו יתברך וחכמתו וכוונתו בהם אזי נראים לחיצוניות גמור בבחינת קטנות אבל אם יתגלה כביכול אלקו"תו יתברך על ידי הכלים ובחינת יחודו בהם אז אפילו בחיצוניות שנתגלו פרטי כוונת סדורם וכחותיהם והרכבתם וגידולם וסיבובם מזה יושכל כוונת הבורא ברוך הוא בהם דייקא מצד חצוניות כמו שכתוב כי אראה שמיך כו' וכמו שנאמר בשלמה המלך עליו השלום וידבר על העצים ועל האבנים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר בקיר כי מחמת גדולת חכמתו נגלה לו כל פרטי ההתגלות אפילו מצד חיצוניות גידולם ואופנם מחמת השכלת פנימיות החכמה נגלה אליו גם כן כל פרטי החכמה שמצד החיצוניות ממש:

ולכן מבואר בעץ חיים שבבחינת גדלות דזעיר אנפין האמיתי נתגדלו כל פרטי אברים החצונים של זעיר אנפין ופרטי אברים הפנימים עד שנעשו רמ"ג כלים וחמשה חושים המתגלים באברים נשלם רמ"ח ומהכלים האלו הם רמ"ח מצות עשה כאשר תעיין בשער פרקי הצלם אשר אברים החצונים נתגדלו באורך וברוחב ונעשו כל אחד כ"ז כלים ושלשה פעמים כ"ז הוא פ"א וכו' עד שנשלמו לשלש פעמים פ"א ונעשו רמ"ג והיינו כידוע מאמר הזוהר שבאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ולכך לא יש בחינה בעולם בבחינת ברואים הנגלים שאין לו כביכול כוונה מיוחדת וטעם מכוון בבריאותו בכדי שיתגלה על ידו רצונו יתברך שהוא בחינת התורה נמצא יש בכל פרט טעם ידוע מאת הבורא ברוך הוא בכדי שעל ידו יתגלה התקשרותו יתברך על ידי התורה והמצות אבל כשהתגלותם של העולמות בבחינת קטנות שהוא בחינת חיצוניות ולא נגלה יחודו יתברך בהם והתקשרותו בבחינת כוונתו יתברך שהוא בחינת רצונו וחכמתו יתברך שבבחינת הכלים שהם בחינת העולמות אז נגלים העולמות בבחינת קטנות גמור:

אבל כשנגלה על ידי הכלים יחודו יתברך וכוונתו ורצונו אז נגדלו כל הכלים בכל פרטיהם אפילו בבחינת חיצוניות להיות נגלה על ידם רצונו יתברך דהיינו שכל בחינת התקשרותו יתברך הנקרא בבחינת אדם שהוא כח קישור העולמות בכחו יתברך על ידי בחינת הכלים כמבואר לעיל נגלה על ידי כלים החיצונים רצונו יתברך ויש מצות שתלוים בעין ויש מהן שתלוים באזן ויש מהן שתלוים בפה ויש בבחינת ידים ויש

בבחינת רגלים והכל בבחינת חיצוניות ויש מהן שתלויין בלב ויש מהן בכבד שהם בחינת כלים הפנימים וכן בכל האברים נתגלה רצונו יתברך כי בכל בחינת פרטי העולמות הן בפנימיות הן בחצוניות כולם פעולתם על ידי רצונו יתברך בכל הפרטים וברצונו המה הכל אחד בבחינת יחוד ממש המתקשרים בכח רצונו יתברך בבחינת פלא ואיהו ורצונו חד והתגלות זה הוא על ידי הכלים ויש בבחינת המצות חיצוניות המעשה והוא הנקרא בשר ויש בזה בחינת קישור המצוה שיהיה דוקא באופן זה והכל הוא בבחינת חיצוניות והוא בחינת גידין וגם כן עצם המצוה והשכלתה הוא הנקרא עצם מצד עצם המצוה וכן יש בהם כוונת המצוה שהוא החיות אלק"י הנמשך בהם על ידי כלים הפנימים וכן יש גם כן על דרך הנזכר לעיל מצות התלויות בפנימיות הכלים עם כוונתם שהוא החיות האלק"י הנמשך בהם מאור אין סוף ברוך הוא שהם פנימיות הכלים אשר בתוכם נמשך אור אין סוף על ידי רצונו ואי אפשר להאריך בכל הפרטים והמבין יבין מעצמו ודי למבין:

ולכן על ידי עבודת ישראל ויחודם ומסירת נפשם מתגלים התורה והמצות וכידוע שלבחינת תורה ומצות נצרך מסירת נפש למסור נפשו על התורה ובזה יגלה עצם חכמתו וכוונתו יתברך ורצונו והוא עיקר גדלות האמיתי כאשר היה במתן תורה אשר אז היה בגדלות אמיתי שנתגלה שער הנו"ן שהוא כתר אמיתי הוא רצונו יתברך שנתגלה בבחינת כתר שהוא רצונו יתברך בבחינת הכלים ובמקומם יתבאר ביותר ביאור:

והנה דרך כלל נתבאר דהיינו שיש לזעיר אנפין בחינת הכלים חיצונים שהם בחינת בשר גידין ועצמות ויש גם כן בחינת פנימיות הכלים שהם נקראים מוח לב וכבד ובתוכם מתגלים נפש רוח נשמה חיה יחידה ועל כל הבחינות הוא בחינת עור דהיינו כח המחבר לכל בחינות הכלים בקישור אחד בבחינת התגלות כל בחינות הכלים שהוא כחו יתברך שבבחינת העולמות בהתקשרות והתגלות אחד שהוא בחינת עור ונקרא חשמ"ל והוא בחינת מלכות של הכלים שהוא גילוי כל הכחות בגילוי אחד והוא הנקרא זעיר אנפין דאצילות דהיינו כחו יתברך שבבחינת העולמות כאשר הם בכחו יתברך אשר באמת הכל הוא כח אחד שהוא אין סוף ברוך הוא המתקשר ומתייחד בכל אלו בחינות הכלים שמבחינת זה הכח הוא הנגלה בבחינת העולמות ובחינה זו היא מצד העצם דהיינו שבבחינת עצמותו הנערך בהעולמות כל אלו הבחינות הכל הם בכחו יתברך:

פרק יד

והנה תכלית הכוונה שיתגלה כחו יתברך של כל אלו הבחינות המבוארים לעיל בבחינת גילוי גמור ולכן יש בכח הזה בחינת גילוי דהיינו שיש בכחו זה כח הגילוי לכל אלו

הבחינות ובחינת גילוי זה שבכחו הוא הנקרא בחינת מלכותו יתברך ושכינתיה ונוקבא דהיינו בחינת קבלת כל הכחות האלו לגלותם כי כל הבחינות האלו הם נערכים מצד כחו יתברך שלא בבחינת גילוי כי אם בבחינת כח לבד אך בכדי שיצאו מכח אל הפועל בבחינת גילוי אשר לזה היה תכלית הכוונה בבחינת התגלות הכחות האלו דהיינו על ידי בחינת הסתרתה דהיינו להסתיר כל הכחות האלו בבחינת עולמות דהיינו שיתגלו בפועל ממש בבחינת כלים גמורים כפי אשר נגלו לגבי דידן כל כח בפני עצמו בבחינת התחלקות גמור בכדי שיהיה נגלה בפועל ממש התקשרותו ויחודו יתברך בכל הבחינות.

והנה בבחינת נוקבא דזעיר אנפין שהיא בחינת שכינתיה יש גם כן כל אלו הבחינות המבוארים לעיל בבחינת הגילוי ואין מהצורך להאריך בפרטיהם כי ילמוד המבין מהמבואר לעיל וכמו למשל באדם הרי יש בכחו כל הבחינות חכמה ובינה ומדות ונצח הוד יסוד וכלים החצונים כאשר הם בערך עצמם אשר בחינת האדם ממולא מכל הכחות ויש בו גם כן בחינת הגילוי לגלות שכלו ומדותיו ונצח הוד יסוד שלו על ידי כלי הדבור וכלי המעשה וכו':

והנה כל עיקר גדלות וקטנות הוא תלוי בבחינת הגילוי כמו שכתוב זה השער להוי"ה שהוא תרעא לאעלא ולנפקא שעל ידי בחינת הגילוי הזה נתגלו כחותיו יתברך וכל בחינות הגילוי הוא על ידי עבודת האדם אשר על ידי עבודתו מתגלים כל הבחינות הנזכרים לעיל כמו שכתוב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי שעל ידו הם נגלים כל הבחינות האלו וכידוע מה שכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו דהיינו שבבחינת האדם הגשמי הנברא שהוא בחינת יש יש שני הבחינות האלו דהיינו מכחו יתברך שבבחינת זעיר אנפין שהוא כל בחינות העולמות כמו שהם בכחו יתברך בבחינת יחוד וזהו נקרא בצלמינו שהוא בבחינת כחם של העולמות בבחינת התקשרות ויחוד בבחינת אדם נקרא בחינת צלם כמבואר בעץ חיים וכדמותינו הוא בחינת הגילוי שבבחינת התגלות העולמות שהוא בחינת שכינה שהיא נקראת דמות שהיא נותנת דמיון כח יחודו יתברך בעולמות בבחינת נבראים כמו שנתבאר בשער הספירות:

ולכן נאמר וייצר הוי"ה אלקי"ם את האדם דהיינו שיש בבחינת יצירת האדם מצד בחינת הוי"ה ברוך הוא שהוא בחינת היחוד ויש בו גם כן מבחינת אלקי"ם שהוא הצמצום שהוא בחינת שכינה ולכך כתיב וייצר בשני יודי"ן שהוא שני יצירות יצירה דעילאין הוא בחינת היחוד כנזכר לעיל ויצירה דתתאין שהם בבחינת התגלות העולמות בבחינת היש ובכח האדם המה מתקשרים בקישור אחד דהיינו שכמו שבכחו יתברך כל יכול לייחד שני הבחינות לאחדים דהיינו שהוא יתברך מיוחד בהם אפילו מצד הגילוי כי

כמו שבכחו יתברך מתקשרים עצמות יחודו שהוא הנקרא זעיר אנפין עם כח הגילוי שבכחו יתברך בקישור ויחוד אחד כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא הגם שבבחינתם הם שני הפכים אשר מצד כחו יתברך בבחינת עולמות הוא דייקא בחינת יחוד גמור ובכח הגילוי הוא דייקא בבחינת התחלקות אך אף על פי כן מצד כחו הפלא מתייחדים ביחוד גמור שני הבחינות וכמאמר הזוהר ורעיא מהימנא מסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה כי אם בבחינת העולמות בבחינת התגלות המה כביכול בבחינת מחולקים לגבי דידן ועיקר הכוונה הוא שיהיו מתייחדים אפילו בבחינת הנגלה כן בבחינת האדם אשר המה באים מזווגא דקודשא בריך הוא ושכינתיה יש בכוחם שני הבחינות בכח אחר כי שורש האדם הוא נמשך מרצונו יתברך בבחינת פלא כמאמר ישראל עלו במחשבה אבל בבחינת התגלות המה בחינות מחולקים ומצד כחם שבבחינת יחוד נאמר מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ומצד בחינת הגילוי נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ:

ועיקר עבודת האדם לייחדם אפילו מצד הגילוי לאכפייא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא ולהפך מדות הבהמיות שמצד הגילוי לבטלם אליו בבחינת יחוד במסירת נפש להוי"ה וכל העולם לא נברא אלא בשביל האדם שעל ידי התעוררותם ויחודם דלתתא מעוררים יחודו יתברך אפילו בבחינת גילוי שיהיה נגלה יחודו יתברך בבחינת עולמות וכפי התעוררותם כן נגלה כחו יתברך בבחינת עולמות והם המייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה שהוא הגילוי השוכן בבחינת עולמות להיות נגלה יחודו יתברך על ידם כפי יחודם ככה בבחינת זה נגלה יחודו יתברך בבחינת האצילות אם עבודתם הוא בבחינת קטנות נתגלה יחודו יתברך גם כן בבחינת קטנות ואם עבודתם בבחינת גדלות המוחין נגלה כחו ויחודו יתברך בבחינת גדלות:

פרק טו

והנה בבחינת האצילות שהוא בחינת זעיר ונוקבין יש שני אופנים בענין הקטנות והגדלות דהיינו אופן אחד הוא כאשר היה בעת בריאות העולם אשר בעת בריאת העולם נבררו מתוך השבירה כל בחינות קטנות וגדלות דזעיר אנפין המבואר לעיל והיה הזעיר אנפין בכל בחינותיו בבחינת נפש רוח נשמה חיה יחידה אבל כל בחינות ההמה הם רק מצד בחינת החצוניות דהיינו שנגלה כחו יתברך בכל פרטי בחינת העולמות בבחינת יחוד גמור אבל בחינת היחוד זה הוא מבחינת כלים הנגלים בעולמות בסידורם והנהגתם בכל פרטי סידורי העולמות אשר כולם נעשים בחכמה וכוונה מאתו יתברך וזהו הנקצב בעת הבריאה בשיתא אלפי שנין כל ההנהגות אבל עצם כוונתו יתברך לא נתגלה בעת

הבריאה כי עצם הכוונה היה בשביל תוספת ההתגלות דהיינו שיהיה נגלה כח עצמותו ברוך הוא הנמשך בבחינת רצונו יתברך והוא בחינת אבא ואמא עילאין שהם בחינת כח הנעלם בבחינת התגלות רצונו יתברך הנגלה בכח השוואתו ברוך הוא לא היה אז התגלות בחינה זו כי עיקר התגלות בחינה זו הוא על ידי עבודת האדם שהוא על ידי העלאת מיין נוקבין בבחינת אתערותא דלתתא אז נמשך מיין דוכרין בבחינת תוספת אור מבחינת אין סוף בעצמו ברוך הוא:

וכמו שמבואר בעץ חיים שבעת הבריאה היה הבירור ממלכין קדמאין המובחר נתברר בבחינת האצילות ומה שלא היה יכול להתברר בבחינת אצילות נתברר בבחינת בריאה ומה שלא היה יכול להתברר בבחינת בריאה נתברר בבחינת יצירה וכן בעשיה וכן מה שלא היה יכול להתברר כלל נעשו סיגים והם הקליפות וסטרא אחרא והם נקראים מותרי מלכים שלא נתבררו:

והנה לכאורה הוא תמוה ואינו מובן מה שאמר שלא היה יכול להתברר וכי יש חסרון בחיקו או מניעת היכולת חס ושלום אצלו יתברך הלא הוא כל יכול אשר אין זולתו ואין דבר שחוץ ממנו ואם כן איך אמר שלא היה יכול להתברר אבל הענין הוא היות שעיקר תכלית כוונת הבריאה היה שיתגלה כח שלימותו יתברך מכל הסטרין דהיינו דוקא בבחינת גבול בבחינות מחולקים ואף על פי כן יהיה נגלה בהם יחודו ועוד זאת שיהיה התגלות יחודו ואלקו"תו יתברך מצד הסטרא אחרא דייקא דהיינו לאכפייא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא כו' ולכן בכוונתו יתברך בבחינת שבירת הכלים יש כמה בחינות ואופנים דהיינו אופן אחד הוא שיתגלה יחודו יתברך בבחינת הכלים כאשר הם בכחו יתברך אשר אצלו יתברך אין מסתיר הגבול מצד כחו יתברך בבחינת פלא שהוא כל יכול להתאחד עם בחינות הכלים ביחודא חד ויחודם של בחינת הכלים כמו שהם מתאחדים אצלו יתברך בלי שינוי וריבוי כלל כי הוא אחד בהם זה נקרא אצילות וזהו שהמובחר עלה ונתברר בבחינת אצילות דהיינו בחינת הכלים כאשר נערכים בהתמשכותו יתברך בלי פרודא כלל:

ויש גם כן כוונתו יתברך בבחינת שבירת הכלים באופן שיתגלו הכלים בבחינת מחולקים דוקא ובבחינת נפרדים דהיינו שיהיו נראים בבחינת יש ויהיו בטלים אצלו יתברך דהיינו על ידי ההשכלה ביחודו יתברך אשר אין עוד מלבדו בחינת כוונה זו שבבחינת הכלים לא היה יכול להתברר בבחינת אצילות שהוא בחינת יחוד גמור מאחר שתכלית הכוונה מאתו יתברך שיהיה ביטולם דוקא בבחינת יש על ידי השכלת אמיתותו יתברך ובחינת כוונה זו נתבררה בבחינת בריאה:

ויש בהם גם כן הכוונה שיהיו נגלים בבחינת מדות ובבחינת התחלקות שמצד המדות כדי שיהיה נגלה יחודו יתברך על ידי הביטול שמצד המדות דייקא בבחינת אהבה ויראה טבעים בחינת כוונה זו לא היתה יכולה להתברר בבחינת בריאה כנזכר לעיל ונתבררה בבחינת יצירה:

וכן יש הכוונה בבחינת כלים הנזכרים לעיל שיהיה נגלה דוקא בבחינת עשייה ויהיה נגלה כבודו ויחודו יתברך בבחינת מעשה לכן בחינת כוונה זו לא היתה יכולה לעלות ליצירה כנזכר לעיל ונתבררה בבחינת עשיה ובחינת כוונתו יתברך שיהיה נגלה דווקא בחינת ההיפוך שהוא סטרא אחרא כדי שיהיה נגלה כבודו בבחינת יחודו דוקא מצד ההיפוך בכדי לאכפייא סטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא דוקא אשר מצד כוונתו יתברך בבחינת שבירת הכלים הוא שיהיה התגלות אלק"ותו יתברך דוקא מצד ההיפוך על ידי בחינת לאכפייא ולאהפכא ולא היו יכולים להתברר בבחינת קדושה מצד הכוונה כנזכר לעיל ונקראים סיגים שהם מותרי מלכים שלא נתבררו עדיין והכוונה הוא מאתו יתברך בכדי שיתבררו על ידי עבודת התחתונים כמו שיתבאר לקמן בעזר השם:

לכן כל מה שמבואר שלא היו יכולים להתברר הוא הכל מצד כוונתו ורצונו יתברך שבבחינת הכלים אבל לא שיהיה חס ושלום חסרון בחיקו ומניעת היכולת חס ושלום וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד היה יכול להבראות אלא ליתן שכר טוב לצדיקים וכו' דהיינו שעיקר הכוונה הוא שיתבררו ויתגלה אלקו"תו יתברך מצד בחינת הנבראים בבחינת יחודם וביטולם ולאכפייא ולאהפכא כו' כנזכר לעיל ודי למבין והבן:

פרק טז

והנה כל בחינות הבירורים הנזכרים לעיל נבררו בעת בריאות העולמות דהיינו המשכות אין סוף ברוך הוא הנמשך בבחינת עולמות בבחינת חיותם והתהוותם בכל סדרי הנהגות עולמות בחוק אשר נקצב מאתו יתברך בכל פרטי הנהגות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין על פי כוונתו ורצונו יתברך בבחינת פעולות העולמות שנמשך תמיד בבחינת פעולות העולמות בלי הפסק אפילו רגע אחד כי אם היה חס ושלום הסתלקות רצונו וכוונתו יתברך אף רגע היו העולמות מתבטלים וכו':

ובבחינת בריאת העולמות בבחינת התגלותם יש בבחינתם כאשר הם נערכים בכחו יתברך בבחינת אצילות אשר הם מיוחדים בכחו יתברך נקרא זעיר אנפין דאצילות ויש בבחינת כחו הזה בחינת נפש רוח נשמה חיה יחידה דהיינו בחינת כחו יתברך הנמשך בכלי נצח הוד יסוד שהוא בחינת חיותם של העולמות בבחינת חיות בלבד הוא הנקרא

נפש ויש גם כן בבחינת חיות העולמות כחו יתברך הנמשך בבחינת כלי המדות שהם חסדו וגבורתו ותפארתו יתברך הוא בחינת רוח ויש גם כן בחינת כחו יתברך הנמשך בבחינת השכלה שהם כלי המוחין שהם חכמתו ובינתו ודעתו יתברך כמו שכתוב כולם בחכמה עשית בבחינת הבנת ודעת של כל סדרי העולמות המתנהגים על פי חכמה ובינה הוא הנקרא בחינת נשמה ויש בחינת כחו יתברך הנמשך בעולמות על פי בחינת חכמה נעלמה אשר לא נגלה בבחינת כלים דהיינו מה שלא נגלה בבחינת התהוות העולמות והנהגתם כי אם שמתנהגים על פי חכמתו יתברך בבחינת נעלם ומכח הנעלם הזה נובע תמיד בלי הפסק לבחינת חיות העולמות בהם בבחינת התנהגותם על פי חכמה הנגלה בהם בחינה זו הוא הנקרא בחינת חיה וגם יש בכח הזה רצונו יתברך בבחינת פלא המתקשר בבחינת הכלים האלו על פי רצונו יתברך שלמעלה מן ההשכלה וההבנה כי אם ברחינת פלא ומבחינת פלא הזה נובעים החכמה ובינה הנעלמים כמבואר לעיל שהוא כחו יתברך שנמשך בבחינת פלא הזה הוא הנקרא יחידה דזעיר אנפין וכל אלו הבחינות המה מתאחדים אצלו יתברך לכח אחד וכל זה נקרא זעיר אנפין דאצילות שהוא כחו יתברך הנמשך בבחינת כלים בבחינת חיות העולמות וכל בחינת הזעיר אנפין הוא נמשך מבחינת רצונו יתברך הכולל על ידי חכמה ובינה הכוללים הנובעים ממוחא סתימאה שברצונו יתברך אשר עיקר רצונו יתברך הוא לגלות יחודו יתברך ושלימותו על ידי הכלים האלו ועל ידי בחינת רצונו שהוא אריך אנפין עובר אור אין סוף בכלי הזעיר אנפין ומתייחד בהם ביחודא חד:

וכל עיקר כוונתו ורצונו יתברך בבחינת הכלים האלו הוא בשביל לגלות שלימותו יתברך בבחינת התגלות גמורה בבריאה יצירה עשיה דוקא ורצונו יתברך שבבחינת גילוי זה הוא הנקרא נוקבא דזעיר אנפין ובחינת שכינה שהוא כח הגילוי שבכחו יתברך לגלותם דוקא בבחינת יחוד העולמות מצד הנגלה מכחו ובחינת גילוי הזה הוא בחינת מלכותו יתברך המסתתרת בבריאה יצירה עשיה להסתיר כחו יתברך ולגלותו בבחינת דמיון בבחינת נבראים כמבואר לעיל בכמה מקומות וכח גילוי זה הוא מסתתר אפילו בבחינת סטרא אחרא כמו שכתוב ומלכותו בכל משלה ועוד כתיב רגליה יורדות כו' לחיות הסטרא אחרא שיהיה נגלה ההיפוך כמבואר לעיל אשר זהו עיקר הכוונה וכל הבחינות האלו הם המתבררים בעת בריאות העולמות וכל זה נקרא חיצוניות כי בבחינת הבריאה לא נגלה עצם כוונתו כי אם הסדר הנקצב בבריאה כדי שעל ידי הסדר הזה יהיה נגלה כוונתו ורצונו יתברך האמיתי:

וכל בחינת קיום העולמות האלו הם על ידי אבא ואמא שהם חכמה ובינה הנעלמים הנובעים מרצונו יתברך שהוא אריך אנפין ממוחא סתימאה דביה לצורך חיות וקיום העולמות וסידורם לכן זיווגם תדיר בלי הפסק דהיינו שמוכרח להיות נמשך כחו יתברך הנעלם בבחינת הבנה להתהוות העולמות וחיותם בלי הפסק.

ובחינת זיווג זה נקרא בחינת זיווג חיצוניות דאבא ואמא והנה תכלית הכוונה שברצונו יתברך בבחינת הכלים האלו שהם בחינת התקשרותו בעולמות הוא בשביל גילוי אלק"ותו יתברך בעולמות בריאה יצירה עשיה דוקא שיתגלה יחודו יתברך דוקא מצד הנגלה ואפילו בבחינת ההיפוך:

פרק יז

והנה בבחינת כוונתו יתברך יש שני בחינות. בחינה אחת הוא שיתגלה יחודו יתברך בבחינת העולמות כמו שהם בכחו יתברך אשר בכחו יתברך הם הכל ביחודא חד כן יהיה נגלה היחוד בעולמות בבחינתם דווקא שלא יהיו בבחינת נפרדים וזהו הנקרא יחודא תתאה דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך בבחינת התחתונים בבחינתם וביטולם כמו שהם מתייחדים אצלו יתברך ביחודא חד בבחינת יחודא עלאה ובחינה השניה הוא בכדי שעל ידי יחודם בבחינת עולמות יהיה נגלה עצם כוונתו ורצונו יתברך בתוספת אור והתגלות אשר לא נגלה בבחינת כלים בעת הבריאה:

ובחינת תוספת אור וגילוי הזה הוא נגלה על ידי מסירות נפשם של התחתונים שמוסרים נפשם להוי"ה ביחודו יתברך לצאת מגדרי הכלים בביטולם ומסירת נפשם דווקא מצד ההיפוך אשר מצד בחינת הכלים מצד ההסתרה נגלה דווקא היפוך היחוד וכשמבטלים ומהפכים מדותיהם שמצד ההיפוך ומוסרים נפשם וגופם להוי"ה אשר בזה נגלה ביטולם מצד עצמותו יתברך אשר אין נערך בבחינת הכלים כי אם מצד רצונו יתברך אשר אינו בבחינת ערך כלים כלל בזה מעוררים תוספת אור בבחינת יחודו יתברך להיות נגלה כח עצמותו ברוך הוא בבחינת העולמות והכלים ועל ידי זה ממשיכין המשכות חדשות מאין סוף ברוך הוא בבחינת התגלות הכלים ולהיות נגלה כח התחברותו יתברך ויחודו בבחינת יחוד עצום על ידי בחינת פנימיות אבא ואמא שהם חכמה ובינה הנעלמים שהוא עיקר כוונתו יתברך הנובעים מבחינת רצונו יתברך מעיקר כוונתו שהוא גילוי אין סוף ברוך הוא בעצמותו בבחינתו כביכול שלא בבחינת המשכה בבחינת כלים והוא הנקרא פנימיות המוחין דזעיר אנפין הנמשך על ידי זיווג אבא ואמא הפנימים והוא הנקרא בחינת גדלות אמיתי שהוא הנקרא בעץ חיים גדלות שני.

והנה בבחינת התעוררות הפנימיות יש גם כן שני בחינות בחינה ראשונה שעל ידי בטולם שמצד ההיפוך להבטל ולצאת מגדרי הכלים בזה מעוררים גם כן כחו יתברך שלמעלה מהכלים כנזכר לעיל ובחינה שנייה הוא שמעוררים שרשם של הכלים הנגלים דווקא בבחינת יש וסטרא אחרא אשר בשורשם המה נעלים מאד כאשר מבואר בעץ חיים ששורש הבריאה הוא גבוה מהאצילות כמבואר לעיל כי התגלותו יתברך שיהיה נגלה דווקא בבחינת גבול ובבחינת ההיפוך הוא נמשך מגילוי עצמותו ברוך הוא שאינו בערך המשכה כלל והוא בחינת מלכות דאין סוף ברוך הוא אשר מצד כחו יתברך הנשגב והנעלה עד אין קץ אשר אצלו יתברך כח הגבול עם למעלה מן הגבול בהשוואה גמורה לכן כל יכול להתגלות אפילו בבחינת הגבול וההיפוך כי קמיה כחשיכה כאורה וכמו שכתוב יהללו את שם הוי"ה כי נשגב שמו לבדו וכו' כי שם הוי"ה שהוא הגילוי בבחינת עולמות הנגלים שרשו הוא נשגב לבדו שהוא עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך שום התגלות והתגלות הנמשך בבחינת הכלים הוא רק בבחינת זיו והוא הנקרא הודו על ארץ ושמים ודי למבין וכמבואר לעיל ממשל שכל מי שהוא גדול ביותר בשלימות החכמה יכול לצמצם יותר חכמתו במשלים וגם להסתיר חכמתו בהיפוך וכו':

אשר על כן בהתעוררותם ומסירת נפשם של התחתונים מעלים מיין נוקבין דהיינו שהם מעוררים שרש הכלים שמצד כחו יתברך הנשגב אשר בכח הכלים האלו ובזה הם ממשיכים מיין דוכרין דהיינו התגלותו יתברך בבחינת פנימיותו יתברך כדי לתקן הכלים האלו דהיינו שיהיה כחו יתברך בהתגלות בבחינת הכלים דווקא שיהיה נגלה רצונו יתברך בבחינת הכלים דוקא ובזה יתגלה עצמותו ברוך הוא ממש בגילוי גמור אשר על ידי יחודו יתברך הנגלה בבחינת כלים דאצילות שהוא כחו יתברך הנמשך בבחינת יחוד הכלים הלא לא נגלה כחו יתברך בעצמותו כי אם התגלותו הוא על ידי הכלים שהם חכמתו ובינתו ודעתו יתברך וחסדו וגבורתו יתברך דהיינו שנגלה אלקו"תו יתברך מצד ההשכלה וההבנה ביחודו יתברך שעל ידי החכמה ובינה נתגלה יחודו בהמשכות חסד וגבורה שהם הכלים להתגלות יחודו יתברך ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון בלי שינוי אבל התגלותו יתברך הנשגב ונעלה מבחינת השכלה והבנה עד שהחכמה נקרא בחינת עשיה אצלו ולכן נקרא החכמה כלי לא נגלה על ידי בחינת כלי החכמה:

כמו למשל שפעולת הנפש נגלה על ידי כלי הגוף מצד יחוד הנפש עם הגוף והנה הגם שעל ידי יחוד זה נתגלית הנפש אבל התגלותו הוא רק על ידי כלי הגוף אבל עצם הנפש אינה בערך גילוי כן התגלותו יתברך על ידי החכמה והמדות הגם שבזה יתגלה כחו יתברך ויחודו בלי שינוי כלל אף על פי כן אינו נגלה עצם האור בבחינת אין סוף ברוך

הוא כי אם על ידי החכמה והמדות לכן הם נקראים כלים ממש אבל בבחינת ביטול העולמות מצד היש רווקא שאין נגלה יחודו יתברך בבחינת יש ומכל שכן בבחינת סטרא אחרא שהוא ההיפוך ואדרבה כל בחינתם הוא להסתיר יחודו יתברך ואף על פי כן מתבטלים במסירת נפשם להוי"ה ומהפכים חשוכא לנהורא וביטול זה הוא למעלה מחכמה והבנה שהם הכלים וכל עיקר הביטול נמשך מצד כחו אשר אין זולתו כלל ואין עוד מלבדו ברוך הוא בזה מעוררים כח עצמותו ברוך הוא אשר אינו בבחינת כלים כלל ומעוררים כח הכלים בשרשם אשר בשרשם הכלים עם האור בהשוואה גמורה מצד כח השוואתו ברוך הוא ובזה נגלה כחו יתברך דייקא בבחינת כלי היש בבחינת ההיפוך מצד כחו הכל יכול להתגלות אפילו בבחינת היש דייקא כי קמיה כחשיכה כאורה והוא בחינת התגלות רצונו יתברך בתורה ומצות אשר התורה והמצות המה נגלים דייקא בבחינת גבול ויש ובבחינת ההיפוך כידוע:

ובזה נגדלו ונתרחבו הכלים שהם חכמתו ובינתו וחסדו וכו' להיות נגלה בהכלים התגלות עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הכלים על ידי גילוי כח השואתו ברוך הוא הנגלה על ידי התעוררות ביטול היש כי כל עיקרם של הכלים דזעיר אנפין שהם חכמה ובינה וחסד וגבורה דזעיר אנפין הוא להסתיר ולהעלים כחו יתברך על ידי הכלים בבחינות עולמות כידוע וכל עיקר צמצומו ברוך הוא בכלים הוא בשביל גילוי העולמות שהוא מדת מלכותו יתברך וכל עיקר כוונתו יתברך הנסתרת בבחינת הכלים בכדי לגלות שלימותו יתברך מצד בחינת העולמות הנגלים בבחינת היש וסטרא אחרא בביטולם ובהתהפכם וכאשר נשלם כוונתו יתברך על ידי עבודת התחתונים בזה נגלה כחו יתברך המוסתר בבחינת צמצום הכלים וכוונתו יתברך ונגלה כח השוואתו ברוך הוא בבחינת הכלים ונגדלו הכלים בתוספות אור ובהתרחבות גדול ועל זה נאמר תנו עוז לאלקי"ם וישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה שהם הכלים בבחינת זעיר אנפין ודי למבין והבן היטב.

והגדלות הכלים הוא על ידי המשכת אבא ואמא הפנימים בהכלים האלו ונתגלה על ידי הכלים האלו המשכות חדשות מעצמות אין סוף ברוך הוא על ידי רצונו יתברך וכל זה הוא על ידי עבודת התחתונים אשר על כן יש בבחינת העבודה גם כן שני הבחינות האלו דהיינו לבטל היש ולייחדו ביחודו יתברך דהיינו לסור מהרע שהוא הנגלה לנפרד גמור מצד ההסתרה ולהתבונן ביחודו יתברך איך שכל העולמות המה בכחו יתברך מיוחדים כי אם התגלותם ליש הוא מצד ההסתרה מצד הנגלה אבל כשמתבונן בכחו יתברך שבהעולמות אשר הכל הוא כח אחד בזה מבטל העולמות וגופו ונפשו להבטל ולהכלל

ביחודו יתברך ובחינה שנייה היא להעלות מיין נוקבין ואתערותא דלתתא במסירת נפשו להוי"ה שלא בבחינת העולמות על ידי שמתבונן בבחינת אין סוף ברוך הוא אשר אין עוד מלבדו ברוך הוא ואשר הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין ומבחינת התבוננות זה מהפך אפילו חשוכא לנהורא דהיינו המדות שיש לו מצד הרע מתהפכים ומתגברים בתוספת התגברות לצאת מגדרי הכלים ולמסור נפשו ממש מצד עצמותו ברוך הוא כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כי אם כלתה נפשי וכו' שהוא כלות הנפש בזה מעלים מיין נוקבין אל פנימיות אבא ואמא הנובעים מפנימיות רצונו יתברך ובזה ממשיכים מיין דוכרין להתגלות בבחינת חיצוניות דייקא שהוא התורה ומצות אשר על ידי התורה ומצות נגלה רצונו יתברך דייקא בבחינת גבול ויש ובזה מוסיפין אור והתגלות בבחינת כלים דאצילות כנזכר לעיל ופרטי העבודה שבשני בחינות האלו יתבאר בחלק העבודה אם ירצה השם:

פרק יח

ואחר כל הדברים האלה תבין שבבחינת האצילות שהוא כחו יתברך מצד העולמות בבחינת כלים ואורות שהם בחינת זעיר ונוקבין יש שני אופנים דהיינו אופן אחד כאשר היה בעת הבריאה שנבררו העולמות בכל פרטי הבחינות דהיינו אצילות בריאה יצירה עשיה דהיינו כל בחינות המשכתו יתברך שנמשך על ידי אורות וכלים שבבחינת זעיר אנפין אשר על ידי בחינת כלים האלו נפעלו כל פעולות העולמות בכללם ובפרטם והוא יתברך מתייחד עם כל בחינת הנפעלים שנפעלו על פי הכלים ביחודא חד כי אצלו יתברך המה מיוחדים בלי שינוי ופירוד כמו שנתבאר לעיל כמה פעמים והוא הנקרא קודשא בריך הוא ושכינתיה הוא כח הגילוי אשר בכחו יתברך לגלות כל הבחינות והוא הנקרא זעיר ונוקבין והוא בחינת האצילות אשר נבררו מתוך כלים הנשברים אשר נגלו ליש גמור ונפרד ובכחו הגדול בבחינת פלא מתקשר ומתייחד בהכלים בכל הבחינות והיה בבחינת הבירור הזה כל הבחינות של עיבור יניקה ומוחין וכל הבחינות נפש רוח נשמה חיה יחידה אשר הכל נקצב מכחו יתברך בבחינות המשכות העולמות בעת הבריאה בכל השיתא אלפי שני בכל הנהגתם וסידורם וחיותם והתהוותם אשר הכל מתנהג על פי סדר וכולם מתייחדים אליו יתברך בלי שינוי כלל מצד כחו הפלא.

והנה בחינה זו נברר הן בקטנות והן בגדלות בכל הבחינות וכח הסדר הזה לא סר מהעולמות אפילו רגע ומוכרח להתמשך תמיד אור אין סוף בבחינת כלים האלו בחכמתו ובינתו ודעתו וחסדו אשר כולם מתנהגים בחכמתו וחסדו כו' וחיות זה הוא הנמשך על ידי זיווג חיצוניות דאבא ואמא הנובעים מרצונו יתברך הנקרא אריך אנפין שהוא

רצונו יתברך לגלות אלקו"תו יתברך בעולמות התחתונים ובבחינת רצון הזה נכללים כל הכלים האלו ומתקשרים בקישור נפלא בכח אחד מיוחד הנמשך מכח השוואתו יתברך שהוא בחינת מחשבתו הקדומה יתברך אשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו יתברך ומבחינת רצונו יתברך נאצלו הכלים האלו כאשר נתבאר לעיל ובכח הרצון הזה כלולים כל סדרי העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בכל פרטיהם והתקשרותם זה בזה:

ובחינת התכללות כל סידורי העולמות והתקשרותם זה בזה הכלולים בכח הרצון דאצילות הוא הנקרא חכמה סתימאה שברצונו שהוא כח סתום אשר אינו בערך התגלות כלל ומבחינת חכמה סתימאה שברצון נובעים אבא ואמא שהם חכמה ובינה הנעלמים בבחינת חיות והתקשרות כל העולמות על ידי הכלים דאצילות אשר מתנהגים כולם בחכמה וכח הנביעו הזה הוא בלי הפסק ולכן מתחברים תמיד דהיינו כחו יתברך הנמשך מחכמה סתימאה שברצון שהוא חכמה דהיינו כח מ"ה שהוא כח מהותם של הכלים הנכללים בכחו להיות נתגלה הכח בבחינת השכלה והבנה בפעולות הכלים האלו להתקשר עם האור הנובע בתוך הכלים האלו והתקשרותם הוא בבחינת יחוד והתקשרות העולמות לכן זיווגייהו תדיר דלא מתפרשין לעלמין ואלו היה חס ושלום הסתלקות חכמה ובינה מהעולמות היו בטלים כל העולמות כי על ידי חכמה ובינה אלו נמשך עצם חיותו יתברך בחיות והתהוות העולמות אשר עצם חיות אור אין סוף הנמשך בעולמות נקרא בשם קו כמו שנתבאר לעיל:

וכמו למשל באדם שמשפיע ממהותו לזולתו אשר כל השפעתו הוא על פי דבורו והנה בעת שמדבר מוכרח להיות נמשך מכח הרצון שבנפשו להשפעה זו בהשכלה והבנה בלי הפסק במוחו ומההשכלה וההבנה מתעוררין מדותיו להשפעה הזו ועל ידי מדותיו נמשך חיות נפשו בהדבור אבל אם לא יהיה נגלה במוחו חכמה והבנה להשפעה זו ממילא לא יהיה לו מדות לזה ויסתלק הדבור נמצא בעת דבורו מוכרח להיות נמשך תמיד במחשבתו בחינת חכמה ובינה בכדי שעל ידי החכמה ובינה יתמשך בחיות נפשו בבחינת הדבור:

כן הוא כביכול בבחינת בריאות העולמות שהוא בחינת התגלות מכחו על ידי דבר הוי"ה מוכרח כביכול להיות דבורו תמיד בהתגלות כמו שכתוב לעולם הוי"ה דברך ניצב בשמים וכמבואר בשער היחוד והאמונה של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן (פרק א') ואלו היה מסתלק הדבור אפילו רגע אחד היו העולמות בטלים לגמרי ובחינת דבר הוי"ה הוא נמשך מבחינת מדותיו יתברך הנמשכים מחכמה ובינה מצד רצונו יתברך ואלו לא

היה התגלות החכמה ובינה מכח רצונו יתברך ממילא היו בטלים המדות והדבור אשר על כן מוכרח להיות תמיד נמשך ההשכלה בבחינת כח הדבור להיות נמשך בבחינת דבורו יתברך שהוא מלכותו יתברך הנקרא דבר הוי"ה:

פרק יט

והנה בחינות אבא ואמא אשר זיווגייהו תדיר הוא בחינת חיצוניות שהוא הערכת סדרי העולמות בבחינת כלים שהם הכנה להיות נגלה על ידי הכלים פנימיות כוונתו יתברך שעיקר כוונתו יתברך הוא שיתגלה שלימותו יתברך בכל העולמות כמו שנתבאר לעיל. אבל בחינת התגלותו יתברך בבחינת כוונתו הפנימיות שהוא פנימיות רצונו המוסתר בתוך בחינת הכלים האלו לא נתברר בעת הבריאה כי זה תלוי בעבודת האדם אשר לכיוון זה נברא האדם אחרון לכל הברואים אשר כל הברואים נבראו בששת ימים שהוא זעיר אנפין וכל הנבראים לא נבראו אלא בשביל האדם כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה כי עיקר תכלית הכוונה היתה מאתו יתברך בכדי לקשר ולייחד בחינות התגלות העולמות אשר נגלו ליש גמור ושיתגלה כבודו יתברך ואלקו"תו דוקא מסטרא דתתאין כי בזה נגלה שלימותו יתברך האמיתי מה שלא נגלה על ידי התקשרותו יתברך בבחינת יחודו יתברך כמו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דהיינו שיתייחד בחינת הוי"ה שהוא יחודו יתברך מצד כחו יתברך אשר אצלו יתברך אין שינוי כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי עם בחינת אלקי"ם שהוא הצמצום שמצד העולמות ועל ידי יחוד הוי"ה עם אלקי"ם בזה נגלה כח השוואתו יתברך דייקא כי מצד יחודו יתברך בבחינת יחוד הכלים המיוחדים אצלו יתברך לא נגלה כבודו ושלימותו מצד היש כי אם שהעולמות בטלים ונכללים ביחודו כמשל יחוד הנפש עם הגוף הנה הגם שהגוף מתייחד עם הנפש ובטל אל הנפש אף על פי כן הוא בבחינתו בחינת מהות נבדל מהנפש רק שעל ידי כח הפלא מתקשרים לכן נקרא הגוף לגבי הנפש בחינת עוד רק שהוא טפל ומתייחד עם הנפש ובטל אל הנפש.

אבל אף על פי כן נגלה לעוד ואיזה מהות כן כביכול בבחינת הערכת יחוד העולמות כאשר אנו מעריכים לגביה הרי אין להעריך בחינת כלים ומדות אליו יתברך ובחינת הכלים המה נגלים למהות נבדל מבחינת האור הנמשך בתוכם אך שמצד התקשרותו יתברך בבחינת פלא מתאחדים ונעשו לאחדים ואור אין סוף ברוך הוא מתייחד בהם בבחינת נפש וגוף ולכן נקראו הספירות בשם גוף כמאמר אליהו זכור לטוב בהקדמת התיקונים חסד דרועא ימינא גבודה דרועא שמאלא תפארת גופא וכו' ואור אין סוף

יתברך הוא נשמתא לגופא כמאמר איהו כנשמתא לגופא לכן בבחינת יחוד זה נגלו בחינת הכלים לעוד ואיזה מהות רק שמתבטלים ומתייחדים אליו יתברך אבל בבחינת התגלותו יתברך דווקא מצד הצמצום בבחינת יש גמור ועל ידי בחינת ההיפוך אשר בטלים אפילו מצד ההיפוך בזה נגלה כח השואתו יתברך אשר אין זולתו כלל אפילו מצד העולמות וכמבואר לעיל ולכן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ובזוהר הקדוש שבחינת הוי"ה אלקי"ם הוא שם מלא והוא נקרא שמא שלים כי בזה נתגלה שלימותו האמיתי וכמבואר לעיל בשערים הקודמים שעיקר השלימות הוא נגלה דייקא מצד הריחוק וההיפוך כמשל מהחכם השלם וכו' עיין שם.

ולכן נאמר באדם וייצר הוי"ה אלקי"ם את האדם שבחינת בריאותו הוא משם מלא בבחינת יחוד הוי"ה אלקי"ם אשר על כן בבחינת יחוד הזה ועבודה זו וביטולם מצד היש דוקא בזה נגלה כוונתו האמיתית ובזה נתוספו אורות בכלים מה שלא נגלה בעת הבריאה אשר נובע בבחינת נביעו משלימותא דכולא על ידי השלמות הרצון מאתו יתברך ומבחינת פנימיות רצונו יתברך נובעים חכמה ובינה הנעלמים להתמשך על ידיהם מאין סוף ברוך הוא המשכות חדשות עד אין קץ ועוד זאת שגם הכלים נתגדלו ונתרחבו להיות נגלה על ידי הכלים עצמותו ברוך הוא לבדו שלא בבחינת יחוד הנפש עם הגוף כי אם שנגלה עצמותו יתברך אשר אין להעריך אליו חס ושלום גוף כי כל הערכת הגוף הוא מצד הנגלה בעולמות מעריכין לכח העולמות כאשר הם אצלו יתברך בבחינת גוף אבל באמת אצלו לאו מכל אילין מדות כלל כי הוא יתברך שוה בתכלית ההשוואה אפילו מצד העולמות ואיך הוא כח השוואתו זה לא נודע ולא מושג ונעתק מההשגה כמו שכתוב עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב דהיינו שהכרסוון הם בחינת בריאה יצירה עשיה רמיו שנתעלו עד שנתגלה בחינת עתיק יומין שנעתק מיומין שהם הכלים ודי למבין וכל עיקר עבודה זו בחיבור שני השמות הוא דוקא על ידי האדם ובעבודה זו מעלה מיין נוקבין למקורו להמשיך מיין דוכרין שהוא התגלות מעצמות אין סוף ברוך הוא על ידי גילוי רצונו בבחינת אבא ואמא עילאין ובהתגלות זה נתייחדו האורות עם הכלים וקודשא בריך הוא ושכינתיה בבחינת יחוד עצום להוליד נשמות חדשות ולהיות שוין פנים בפנים ממש דהיינו שלא יהיו נגלים העולמות בבחינת מהות נבדל כי אם בשוה ממש ודי למבין.

והנה עיקר העלאת מיין נוקבין הוא מבחינות מלכים שלא נתבררו דווקא כשמהפכין חשוכא לנהורא ומרירו למתיקו דייקא מצד ההיפוך בזה מעוררין התגלות שלימות מאד נעלה שהוא מכח עצמותו ברוך הוא לבדו וכאשר נתבאר לעיל בכמה מקומות ומעוררין

בחינת המקיף שהוא דוקא על פי הכלים ועיקר העלאת מיין נוקבין הוא דוקא מצד הבירורין אבל בכדי לברר מצד הסטרא אחרא וההיפוך ולגלות אלקו"תו יתברך אפילו בבחינת היש כנזכר לעיל צריך להיות העבודה מקודם בבחינת היחוד דהיינו לייחד העולמות אליו כאשר המה מיוחדים בכחו יתברך בבחינת יחודא עילאה כן צריך לייחדם בבחינת יחודא תתאה לבטלם אליו יתברך שלא יהיו נגלים ליש ונבדל מצד מהותם כי מצד התגלות העולמות בבחינת יש והתחלקות הרי הם מנגדים ומסתירים אלקו"תו עד שהם נגלים לבחינת נפרדים שהוא על ידי בחינת הסטרא אחרא האומרים אני ואפסי עוד שמתגלים למהות נבדל בבחינת פירוד ומחשיבים עצמם למהות עוד ולכן מוכרח מתחילה לחבר הכלים ולבטלם אל אין סוף ברוך הוא בבחינת יחוד לבטל העוד ולייחדו שיהיה בטל אליו יתברך כמו יחוד הנפש עם הגוף אשר הגוף בטל אל הנפש ומתייחד עם הנפש ביחוד אחד ואין לו שום תנועה והנהגה בפני עצמו כי אם הוא בטל לגמרי לחיות הנפש וזהו אהללה הוי"ה בחיי אזמרה לאלק"י בעודי דייקא ואז כאשר מבטל היש מצד היחוד אז יהיה העבודה לבטל בבחינת כלים דייקא ולאהפכא חשוכא לנהורא דייקא מצד התגברותו על הסטרא אחרא לאכפייא ולאהפכא מצד מסירת נפש שאינו בערך הכלים מצד זה מעלים מיין נוקבין להיות נמשך מיין דוכרין לתקן הכלים להתגלות בהם כח השואתו ברוך הוא בבחינת אין עוד:

פרק כ

והנה מבואר בעץ חיים שלצורך זיווג אבא ואמא בבחינת חיצוניות אין צריך להעלות מיין נוקבין והתעוררות דלתתא הגם שלכל אתערותא דלעילא צריך אתערותא דלתתא כידוע אבל ההתעוררות הוא על ידי רוחא דשביק בה בעלה בעת הבריאה כי כאשר עלה ברצונו יתברך לגלות שלימותו נמשך חכמה ובינה מרצונו יתברך שהם אבא ואמא בבחינות כלים דזעיר אנפין להתייחד ולהתקשר ולגלות יחודו יתברך בבחינת חיות והתהוות העולמות אשר על כן היה יחוד זעיר ונוקבין שהוא התגלות יחודו והתקשרותו יתברך בגילוי בבחינות עולמות בעת הבריאה לצורך חיות והתהוות העולמות וזהו רוחא דשביק בה בעלה בבחינת מלכותו יתברך שהוא הגילוי הנגלה בעולמות להיות תמיד ההתקשרות וכח זה הוא המעורר תמיר להיות נמשך אורו ויחודו והתקשרותו בבחינת חיות העולמות על ידי התקשרותו בבחינת רצונו יתברך לחיות וקיום העולמות בכדי שעל ידי בחינת העולמות יתגלה שלימותו יתברך:

אבל לצורך זיווג הפנימיות שהוא פנימותא שהוא לתוספות התגלות אורו יתברך ושלימותו ולהמשיך נשמות חדשות לזה צריך להעלאת מיין נוקבין מעבודת האדם על

ידי עבודתם ומסירת נפשם ועל ידי ההתבררות שמבררין ההיפוך לאהפכא חשוכא לנהורא בזה מעלים מיין נוקבין לאבא ואמא הפנימיות דהיינו לכוונתו יתברך העיקרית ואבא ואמא מעלים מיין נוקבין לאריך אנפין ואריך אנפין לעתיק עד אין סוף ברוך הוא בעצמותו שהוא רצונו הקדום דהיינו שמעוררין רצונו יתברך האמיתי אשר עלה במחשבתו הקדומה שהוא כח השוואתו ברוך הוא הנמשך ממלכות דאין סוף ברוך הוא שהוא הגילוי דאין סוף ברוך הוא מצד אשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו ועל ידי העלאת מיין נוקבין זה נמשך אור אין סוף ברוך הוא בתוספות אור והתגלות להמשיך אור עצמותו ברוך הוא בבחינת הכלים והעולמות בהמשכות חדשות לאין קץ על ידי זיווג אבא ואמא בבחינת פנימיות שהוא הנביעו מכח פנימיות הרצון הנקרא אריך אנפין כמו שנתבאר לעיל:

ובזה הוא הגדלות אמיתי שנגדל זעיר אנפין שהוא בחינת הכלים דהיינו שנגלו בבחינת הכלים שהוא התקשרותו יתברך בהתהוות העולמות כח עצמותו ברוך הוא מבחינת כחו השוה על ידי בחינת עתיק כביכול שהוא התענוג שמקבל מעבודת התחתונים דהיינו מגילוי שלימותו יתברך כידוע למשל מאדם כי כל בחינת תענוג של האדם נמשך מצד השלמת רצונו בלי חסרון וכל עיקר התענוג הוא דוקא מצד ההיפוך ומצד הריחוק אשר מתחבד אליו בזה נתגלה התענוג מכח הנפש למשל ממלך בשר ודם כשמתפשט מלכותו באיים רחוקים ומנצח שונאיו ואין שום מנגד אליו בזה נגלה שלימות מלכותו ויש בזה כמה משלים אשר אין צריך להאריך בהם כן כביכול מצד שעיקר רצונו יתברך לגלות שלימותו יתברך דוקא מצד העולמות ולמהוי מתכלל עילא ותתא ומכל סטרין ודייקא מצד ההיפוך כמבואר לעיל בזה נתגלה שלימותו יתברך ומתגדלים הכלים שהם חכמתו ובינתו ודעתו יתברך וחסדו וגבורתו ותפארתו בבחינת תענוג והשלמת רצונו יתברך ונגלה כח שלימותו ברוך הוא על ידי הכלים ובחינה זה הוא גדלות שני דזעיר אנפין ובבחינות גדלות זה ניתנו התורה ומצות דהיינו שנגלה רצונו יתברך דייקא מצד הכלים בעולמות התחתונים דוקא בבחינת גבול אשר שורשם הוא נעלה מאד כמו שנתבאר לעיל ויתבאר אם ירצה השם עוד בחלק העבודה:

והנה הגם שנתבאר שלצורך הזיווג אבא ואמא חיצוניות אין צריך להעלות מיין נוקבין מבחינת התחתונים זהו בבחינת המשכתו יתברך לחיות העולמות אשר העולמות הם חיים וקיימים תמיד מכחו יתברך ומהווה אותם בכל רגע בכל פרטי העולמות על ידי התקשרותו יתברך בבחינת רצונו יתברך בעת בריאות העולמות להיות נמשך בכל שיתא

אלפי שני בבחינת התקשרות יחודו יתברך בבחינת הכלים אבל כדי לגלות יחודו יתברך בפועל דהיינו לגלות חסדו וגבורתו וחכמתו ובינתו זה תלוי גם כן בעבודת התחתונים: אשר על כן מבואר בזוהר ובעץ חיים שכל עליות העולמות ויחודם הכל תלוי בעבודת התחתונים אשר הם מגלים יחודו יתברך כי שלא בבחינת עבודת התחתונים הגם שמתייחד ומתקשר תמיד בעולמות אבל הוא בבחינת סתימו שלא נתגלה יחודו בעולמות כי אצלו הוא תמיד ביחוד כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא ומסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה כמו שכתוב כל כבודה בת מלך פנימה וכמבואר בזוהר על פסוק יונתי בחגוי הסלע כמו שהיונים אין מתפרשים דכר מנוקבא כך כנסת ישראל לא מתפרשא מקודשא בריך הוא לעלמין אבל מצד הגילוי נגלה כביכול שכינתא בפרודא דהיינו שנגלו העולמות ליש גמור ועיקר הכוונה שיהיה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה אפילו מצד הגילוי:

וגילוי זה תלוי בעבודת התחתונים וכל הגדלות והקטנות דזעיר ונוקבין בבחינת גילוי הוא תלוי בעבודת התחתונים כפי הגילוי הנגלה בבחינת התחתונים בבחינות התעוררותם דלתתא כן נגלה התעוררות היחוד דלעילא בכחו יתברך בבחינת אצילות בבחינות גילוי אם בקטנות נגלה אליהם כביכול בבחינות קטנות ואם בגדלות נגלה יחודו יתברך בבחינת גדלות וכאשר מגלים יחודו יתברך בבחינת העולמות אז מעוררין גילויו בתוספת אור על ידי מסירת נפש מההיפוך דוקא כמו שנתבאר לעיל ודי למבין:

פרק כא

והנה דרך כלל יש בבחינת גילוי אור אין סוף ברוך הוא שני בחינות חיצוניות ופנימיות בחינת חיצוניות הוא מה שנגלה יחודו בבחינת יחוד שמצד העולמות והכלים ובחינת פנימיות הוא התגלות אין סוף ברוך הוא שמצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הכלים הגם שהגילוי הזה מוכרח גם כן להיות על ידי הכלים שהם חכמה ובינה וחסד וגבורה אך הכלים עצמם מתעלים ביתר שאת ויתר עז בתוספות יתירה להיות נגלה על ידם עצמותו ברוך הוא כי נגלה כחם של הכלים כאשר הם בעצמותו ברוך הוא ולכן יש כח בכלים לקבל אור אין סוף ברוך הוא דהיינו מצד בחינת המקיף אשר הוא בכח הכלים ועל גביהם ובזה יתחבר אור המקיף עם אור הפנימי בהשוואה מצד האור ומאיר בכלים תוספות הארה יתירה מאור אין סוף ברוך הוא והנה בכל בחינה מאלו שני הבחינות יש בחינות לאין קץ בבחינת קטנותם וגדלותם דהיינו למשל מחכם המשפיע לנער יש גם כן בההשפעה קטנות וגדלות דהיינו מדות והשכלה כנזכר לעיל:

אבל ההשכלה הזאת היא נמשכת מחצוניות דחצוניות חכמתו שנקרא נצח הוד יסוד דנצח הוד יסוד וכשמשפיע למבין יותר יש בו גם כן אלו הבחינות אבל בזה נמשך יותר בגילוי מחכמתו ולפנימיות תחשב לגבי השפעתו להנער וכן תדין מזה כמה אופנים והכל הוא לפי ערך המקבל או לפי העת וכל זה נקרא חיצוניות דהיינו על פי חכמתו הסדורה אצלו בבחינת רגילות וסדרו אשר הכין להשפעה וכמו כן אם ירצה להוסיף מחכמתו בעיקר ועצם חכמתו להשכיל יותר יש בזה גם כן בחינות לאין קץ ככה כביכול יש כמה בחינות אופני קטנות וגדלות לאין קץ מצד החצוניות שהוא בבחינת יחודו הנמשך על ידי הכלים יש בבחינת נצח הוד יסוד דנצח הוד יסוד דתבונה הנזכר לעיל:

ויש בבחינת נצח הוד יסוד דתבונה ויש בבחינת חסד גבורה תפארת דתבונה ובכל בחינה יש בחינות לאין קץ וכן יש בבחינות גדלות וקטנות הפנימים גם כן בחינות לאין קץ והן הם כל הבחינות הגדלות והקטנות המבוארים בעץ חיים בשער הזעיר אנפין והעיקר בשער המוחין ודרושי הצלם אשר אי אפשר לבאר כל הפרטים.

אך בהקדמה הזאת יהיה נקל להמעיין בעץ חיים להבין כל הפרטים והכל תלוי בעבודת התחתונים ויש בזה דרך כלל ודרך פרט כי דרך פרט יש בחינות ומדרגות לאין קץ כמבואר בזוהר שיש כ"ה אלף דרגין לצדיקייא וכן יש כמה בחינות לאין קץ בבחינת הבינונים כפי השכלתם ובינתם ביחודו יתברך ככה נגלה בכח נפשם בשרשה בבחינת זעיר ונוקבין דאצילות להיות נגלה אור אין סוף להמשיך בבחינת פרט נשמתם אור אין סוף ברוך הוא על ידי הכלים דאצילות הן בבחינת יחוד שמצד העולמות הנקרא בחינת חצוניות והן בבחינת יחוד שמצד עצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות כנזכר לעיל ויש בזה גם כן דרך כלל שבכלל הגילוי יש גם כן כמה בחינות על ידי קריאת שמע ותפלה ותורה ומצות ושבתות וימים טובים ובזמן שהיה בית המקדש בנוי ובבחינת החורבן ואחר החורבן ויש בזה בחינות לאין קץ כאשר תעיין בעץ חיים:

ודרך כלל דכלל יש בבחינת הקטנות והגדלות אשר הכל נמשך מבינה נחלקה בחינת בינה לארבע בחינות ושלשה בחינות נקראו תבונות ובחינה הרביעית נקרא עצם בינה עילאה וכן לפי בחינת הבינה כן הוא החכמה כי אין חכמה בלא בינה ואין בינה בלי חכמה כידוע הגם שיש בחינות הנמשכין מהבינה הנקרא אימא ויש הנמשך מהחכמה הנקרא אבא הוא בערך הגילוי כשהביטול הוא מצד הבינה והשכל נקרא מוחין דאימא עיקר ומוחין דאבא הם בבחינת הסתר בתוך נצח הוד יסוד דבינה וכשהביטול הוא מצד העצם שלא בבחינת הבנה מוחין דאבא עיקר ומוחין דאימא המה טפלים להביטול אבל באמת אפילו הביטול הנמשך על ידי הבינה הוא מבחינת אבא והביטול שהוא מצד

העצם שלא בבחינת הבנה שהוא בחינת אבא גם כן אי אפשר להיות שלא על ידי הבנה כי אם שהבינה טפילה ובחינת מעבר להביטול כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין וכחדא נפקין כו':

אבל דרך כלל יש בבחינת ביטולם בבחינת השכלתם והבנתם ארבע בחינות ושלש מהם נקראים תבונות כמבואר לעיל בהג"ה בשער הראשון (פרק ה') אשר יש שני מיני התבוננות דהיינו להתבונן בהעצם מצד בחינתו ויש בחינות התבוננות מה שיולד מהתבוננות זו דהיינו התבוננות הראשון הוא להתבונן ביחודו יתברך אשר אין זולתו מצד כח העצמי ולא יתבונן השייך לנפשו מהתבוננות הלזו דהיינו שעל ידי התבוננותו ביחודו יומשך הביטול בנפשו להתכלל ביחודו כי אינו מחשיב עצמו לאיזה מהות נגד יחודו יתברך והביטול נמשך ממילא מצד התבוננותו בעצם יחודו ובחינה השניה הוא להוליד מבינתו אהבה ויראה דהיינו שההתבוננות הוא מצד נפשו דהיינו שמתבונן ביחודו יתברך כדי להמשיך הביטול בנפשו מצד הבנת יחודו לבטל גופו ונפשו הנגלים בבחינת יש ולקשרם ביחודו יתברך ובחינה ראשונה נקראת בחינת בינה ובחינה השנייה נקראת תבונה שהוא אותיות ב"ן וב"ת שהוא ההולדה להוליד מבינתו אהבה ויראה להבטל אליו ולהכלל ביחודו ואהבה ויראה נקראו בן ובת.

וכן יש בבחינת הגדלות שמצד העולמות גם כן שני בחינות דהיינו בינה ותבונה כנזכר לעיל ויש גם כן שני הבחינות מצד גדלות הפנימיות גם כן כנזכר לעיל דהיינו בינה מצד עצמותו ברוך הוא שאינו מחשיב כל העולמות ונפשו כלום לגבי עצמותו ברוך הוא כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שאדי ולבבי והם הצדיקים הגדולים כמו משה רבינו עליו השלום ודוד המלך עליו השלום ורבי שמעון בר יוחאי זכרונו לברכה ודומיהם אשר ביטולם היה מצד הבנת עצמותו מצד העצם אשר הוא לבדו ברוך הוא ולא בכדי לקשר נפשו אליו יתברך בלבד כי היו בטלים למקורו יתברך באופן שלא יהיו נערכים בעצמם וגם כל העולמות לאיזה מהות כמו שאמר משה רבינו עליו השלום ואם אין מחני נא וכו' וכמבואר בזוהר שביטולו היה יתיר מגרמיה ורוחיה ונפשיה ואילו הוו כל עלמין תחות רשותו הוה יהיב לון בכדי לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה ולכן אמר ונחנו מה ודוד המלך עליו השלום אמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי ורבי שמעון בר יוחאי עליו השלום אמר בחד קטירא אתקטרנא שהוא רק ביטול מצד עצמותו ברוך הוא:

ויש בחינת תבונה שמצד התבוננות בפנימיות מצד הבנת עצמותו יגיע לו אהבה רבה וביטול עצום אליו יתברך ולקשר נפשו בהתכללות ויחוד עצום אליו יתברך ויהיה יכול

לאהפכא חשוכא לנהורא וכפי התעוררותם של עבודת כל אחד ואחד ככה הוא כביכול התעוררות דלעילא להיות נגלה מכחו יתברך לפי התעוררות כל בחינה ובחינה:
והנה הבינה שמצד יחוד העולמות שמתקשר בבחינת יחודו יתברך מצד עצם יחודו נקרא בינה לגבי תבונה שהוא ההתבוננות בכדי לקשר נפשו ביחודו יתברך ולדבקה בו על ידי אהבה ויראה אבל באמת שני הבחינות הם רק בבחינת תבונה כי ההתבוננות שמצד היחוד אפילו מצד עצם היחוד עדיין לא בא לעיקר ההבנה באין סוף ברוך הוא מצד העצם כי אם על ידי הגילוי הנגלה בעולמות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה נודע מצד פעולותיו כי אם ההבנה הוא שכל העולמות המה בטלים ומתקשרים ביחודו וכל ההתבוננות הוא בענין ביטול העולמות ונפשו בכלל ולכן נקרא בחינת הבינה הזאת גם כן בשם תבונה לגבי ההבנה שמצד עצמותו ברוך הוא שהיא בחינה הפנימית:
ולכן יש שלשה בחינות תבונות דהיינו שני בחינות המה מצד היחוד ובחינת התבונה שמצד הפנימיות שכולם נקראו תבונות לגבי עצם הבינה כאשר תעיין פרטיהם בעץ חיים אך אף על פי כן צריך לילך ממטה למעלה דהיינו מתחילה להתבונן ביחודו יתברך בכדי אשר מזה יגיע אליו האהבה והיראה וביטול היש ולקשר נפשו ביחודו יתברך ואחר זה יהיה בחינת התבוננות מצד עצם היחוד וכן מזה יעלה ויגיע להתבוננות מצד בחינת הפנימיות שהוא מצד עצמותו ברוך הוא כנזכר לעיל ויהיה גם כן תחילה בבחינת תבונה ואחר זה יהיה ביטולו בעצם מצד עצמותו ברוך הוא וכל פרטי האופנים יתבארו בעזר השם בחלק העבודה:

פרק כב

והנה כל בחינות המבוארים לעיל בבחינת גדלות וקטנות הן בחיצוניות הן בפנימיות הכל תלוי בעבודת האדם כפי התעוררות התחתונים בעבודתם ככה יהיה נגלה יחודו יתברך מכחו יתברך והגם שמבואר בעץ חיים שהבאתי לעיל שבבחינת חיצוניות אבא ואמא אינו נצרך להעלאת מיין נוקבין ואתערותא דלתתא כן הוא באמת כי לכח התקשרותו ויחודו יתברך בכל פרטי חיות העולמות וסידורם וקיומם בכל פרט אין צריך להעלות מיין נוקבין להמשיך על ידי העלאת מיין נוקבין כחו יתברך בבחינת קישור ויחוד העולמות כי נמשך ובא מאליו תדיר בלי הפסק בלי התעוררות התחתונים אשר כן נקצב בעת הבריאה כל פרטי הגדלות והקטנות אשר סידרם המאציל ברוך הוא בעת הבריאה כמבואר לעיל אבל ההעלאת מיין נוקבין ואתערותא דלתתא הוא בשביל הגילוי לגלות כח יחודו יתברך והתקשרותו בבחינת גילוי בהעולמות אשר לזה היתה כוונתו

ולכן צריך להעלות אתערותא דלתתא לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה ובזה מעוררין מיין נוקבין לאבא ואמא להמשיך יחודו יתברך בבחינת יחוד העולמות בבחינת גילוי:
ולכן מבואר בעץ חיים שההתעוררות הוא רק לאבא ואמא בבחינת חיצוניות אבל בחינת אבא ואמא עצמם אינם צריכים להעלות מיין נוקבין לאריך עד אין סוף ברוך הוא מצד שבבחינת יחוד החצוניות שמצד העולמות אין בבחינת המשכה זו המשכה חדשה כי הכל נכלל בבחינת אבא ואמא כי אם ההתעוררות הוא בכדי להתגלות יחודו יתברך והוא לחדש נשמות הישנות אבל בבחינת אבא ואמא בבחינת הפנימיות שהם באים בסוד תוספת והמשכות חדשות מהמאציל ברוך הוא לזה ההמשכה נצרך דייקא העלאת מיין נוקבין על ידי עבודת התחתונים בבחינת בירורים דייקא כמבואר לעיל ולכן בכדי להמשיך המשכות חדשות צריך שאבא ואמא בעצמם יעלו מיין נוקבין לבחינת רצונו יתברך ורצונו יתברך יעלה מיין נוקבין לעתיק ועתיק עד אין סוף ברוך הוא בכדי להמשיך המשכות חדשות מעיקרא ושרשא דכולא דהיינו שעל ידי עבודת התחתונים והעלאת מיין נוקבין מתעורר כחו יתברך שבבחינת חכמה ובינה הנעלמים לכח עצמותו ברוך הוא להמשיך המשכות חדשות ודי בזה למבין בעומק:
ועיקר התעוררות התחתונים הכל הוא על ידי שכינתיה שהוא כח הגילוי שבכחו יתברך שהוא להקימה מנפילתה ולגלותה מהסתרתה בבחינת עולמות ולייחדה בבעלה שהוא קודשא בריך הוא הנקרא זעיר אנפין ועל ידה המה כל הבירורים והעלאות מיין נוקבין וכל העבודה הכל הוא מצד הגילוי שהוא לגלות יחודו יתברך בגילוי גמור ועל ידי זה המה כל התעוררות דלעילא בבחינת קטנות וגדלות בבחינת חיצוניות ופנימיות וכל עליות הזעיר אנפין הכל על ידי שכינתיה שהוא כח הגילוי בהתייחדותה והתחברותה לכחו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא הנמשך בעולמות כי כל הבחינות המבוארים לעיל הכל הוא מצד הגילוי ומצד בחינת הגילוי המה כל היחודים ותוספות אורות אבל בבחינת כחו יתברך שלא בערך בחינת הגילוי הכל הוא כחו יתברך לבדו כי אפילו בבחינת זיווג אבא ואמא בבחינת פנימיות שהוא להמשיך המשכות חדשות הוא גם כן מצד הגילוי דהיינו שיהיה נמשך המשכות חדשות בבחינת העולמות בבחינת גילוי כאשר נגלו לגבי דידן בכדי לגלות כח המשכתו יתברך מכח אין סוף ברוך הוא ועל ידי הגילוי מעוררין כחו יתברך לגלות התגלות יתירות בבחינת עולמות על ידי כח הכלים אשר בכחו יתברך המה הכל כח אחד לבד אבל על ידי התעוררות התחתונים ויחודם מעוררים לגלות כחו יתברך בבחינת הגילוי בעולמות והגילוי אי אפשר לתאר כי אם מצד הכלים שבכחו יתברך:

ולכן מעריכים כל הגדלות והעליות הכל מצד זעיר אנפין שהם הכלים אשר בכחו יתברך שהם חכמתו ובינתו ודעתו יתברך וחסדו וגבורתו אשר נגלים מכחו יתברך ובחינת כלים אלו אינם מתייחסים לכלים כי אם מצד הגילוי כמאמר אליהו זכור לטוב ואינון אתקריאו מדות כפום עובדיהון דבני נשא אבל מצד כחו לבדו אין לתאר אליו מדות כלל כמו שכתוב והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם דהיינו שמסיבות הם הכלים המתגלים המה הכל לפעלם דבני נשא וכמבואר בזוהר פרשת וירא כהאי טיקלא דאסחר וכו' אסחר לימינא וכו' ובחינת הטיקלא נקראת מדת מלכותו יתברך וכח התחברותו יתברך בבחינת גילוי הוא הנקרא זעיר אנפין וקודשא בריך הוא:

ולכן בכל מקום שנאמר הקדוש ברוך הוא מורה על עצמותו ברוך הוא אך אף על פי כן מכנים לקודשא בריך הוא זעיר אנפין כי אין לתאר התחברותו יתברך ויחודו בעולמות בבחינת הנגלה כי אם בבחינת הכלים אבל באמת כח הכלים שבכחו יתברך הוא עצמותו ברוך הוא בלי הבדל כלל וכבר נתבאר לעיל שכח הכלים שאנו מתארים בכחו יתברך המה בחינת המלכיות שבו והן הם הכלים אבל בבחינת כחו יתברך שלא בבחינת הגילוי אין לתאר שום בחינה וכלי כלל וזהו המבואר באדרא הוא זעיר אנפין הוא עתיקא לא שנא ולא שני ולא ישתנה כי הכל הוא מסטרא דילן שהוא בחינת הגילוי:

פרק כג

והנה הגם שהוא יתברך מתגלה בעולמות בבחינת הגילוי בערך העולמות כמו שהם נגלים לגבי דידן ולגבי דידן הוא השינוי בבחינת תוספות וגרעון אף על פי כן מתארין אנו כל הגילויים וכל בחינת הגדלות והעליות בכחו יתברך ושורש כח הגילוי הזה נעלה מאד שהוא בחינת רצונו יתברך שהוא בחינת הכתר לכן נקרא בחינת המלכות כתר מלכות והרצון הזה הוא בחינת פלא דהיינו שבאמת הכל הוא כחו לבדו ואף על פי כן יהיה נגלה בבחינת עולמות זהו פלא גדול ושורש הפלא הזה הוא מרצונו הקדום והפשוט שהוא עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת המשכה אשר נעלם ונשגב מכל רעיון ולכן בחינת הרצון הוא ממוצע לכל ההמשכות ולכן נקראו הספירין עשרה כתרין דמלכא כי כח הכלים הכל הוא בבחינת פלא אבל בבחינת המשכתו יתברך מצד המשכת אור עצמותו ברוך הוא אין לתאר שום בחינה כי אם הכל הוא כח אחד לבד ולכן כל הגדלות ועליות הכל הוא על ידי עבודת התחתונים המעוררים רצונו יתברך בבחינת פלא וכמבואר לעיל בענין הכתובים שכתיבתם באל"ף וקריאתם בוי"ו נמצא כל התוספות והגירעון הכל הוא מצד הגילוי אבל מצד אמיתותו יתברך עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע כי אם כל התוספות

והעליות הן רק מצד מלכותו יתברך שהוא הגילוי והגילוי הוא על ידי עבודת התחתונים לפי ביטול ועבודה של התחתונים ככה נמשך ממנו הגילוי בבחינת התגלות העולמות:
והנה עיקר הגילוי הוא רק מצד העולמות כי אצלו יתברך אפילו בחינת כח הגילוי מתייחד עם כחו יתברך ביחוד גמור כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל שהוי"ה ברוך הוא הוא בחינת עצמותו ברוך הוא המיוחד בכח העולמות ושמו הוא בחינת ההתגלות הנקרא שכינתיה מתייחדים בכח אחד כי כבר הקדמתי שאין להמשילו יתברך להתאחדות הנפש עם הגוף ומכל שכן להמשפיע להמקבל שהתחברותם הוא מצד שהם מהותים חלוקים ונבדלים מצד הבריאה לכן יש שינוי בהגילוי שלהם הן בבחינת גילוי הנפש באברי הגוף נרגש הגילוי בהנפש בערך הגוף וכן מהמשפיע להמקבל מצד שהם מהותים נבדלים נשתנה הגילוי באופן המקבל אבל לגביה יתברך אשר אין זולתו ואין נמצא בלעדו וכל הנמצאים נמצאים מאמיתיות המצאו אשר אין לחלקו חס ושלום למהותים נבדלים ובחינות שונים כי אם שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ולכן אין להעריך בו שינוי חס ושלום ותוספות וגירעון:
והנה הגם שכח הגילוי הוא הכל מכחו יתברך שיהיו נגלים העולמות לבחינות מחולקים ונבדלים בכל פרטיהם ושיהיה נגלה כבודו ואלקו"תו יתברך דייקא בבחינת פרטי העולמות זהו באמת על ידי כחו הפלא שהוא רצונו יתברך. וכבר ביארנו שבחינת רצונו יתברך שהוא בחינת כתר הוא כח הסובל שני הפכים בנושא אחד כי הוא מכח השוואתו ברוך הוא ועל כן הוא כל יכול להסתיר ולהעלים בבחינת התגלות הנבראים ואף על פי כן לא יהיו מסתירים לגביה יתברך אשר לכן נקראת מדת מלכותו יתברך שהיא כח הגילוי בעולמות כתר מלכות שהוא מצד הפלא כנזכר לעיל ושורש הפלא הזה הוא ממלכות דאין סוף ברוך הוא.
וכשתעיין היטב תבין כי עיקר בחינת רצונו יתברך בבחינת פלא הוא רק מצד הגילוי כי כל בחינת הכתרים המה הכל מצד הגילוי כי מלכות דאין סוף ברוך הוא נעשה כתר לאדם קדמון ומלכות דאדם קדמון נעשה כתר לאצילות ומלכות דאצילות נעשה כתר לבריאה וכן מלכות דבריאה נעשה כתר דיצירה ומלכות דיצירה נעשה כתר דעשיה.
אך אף על פי כן אין להעריך הפלא שמצד העשיה להפלא שמצד היצירה וכן הפלא שמצד יצירה להפלא שבבריאה וכן כולם כי פלא שבעשיה הוא רק בחינת פלא איך נפעלת העשיה הגשמיות מרוחניות היצירה אשר אינם בגדר אחד וכשתחקור ותבין יותר שהיצירה עצמה שהם מדותיו יתברך נמשכין מבחינת השכלתו יתברך בבחינת עולמות ותבין שהמשכת המדות שביצירה הוא פלא כי שכל ומדות אינם בבחינה אחת

וכשתחקור יותר השכלתו יתברך בכל הנבראים אשר אין לתאר השכלה אצלו ברוך הוא בבחינת התחלקות אשר אינו בערך התחלקות כלל ומושלל מערך ההשכלה תבין שההשכלה ההיא הנמשך מכחו יתברך היא מבחינת התגלות האצילות שהוא יחודו יתברך המתאחד עם כל כחות העולמות ושאצלו הכל הוא ביחוד אחד וכשתחקור יותר תבין שהאצילות הוא גם כן פלא כי איך לתאר כח הגבול באין סוף ברוך הוא אפילו מצד היחוד אשר אין סוף ברוך הוא אינו בערך גבול וכלים מזה תבין שכח האצילות הוא גם כן פלא הנמשך ממחשבתו הקדומה שהוא השוואתו ברוך הוא וכשתחקור יותר אשר אין לתאר אצלו מחשבה כלל אפילו בבחינת השוואה תבין שבחינת מחשבה קדומה הוא גם כן בחינת פלא הנמשך מגילוי אין סוף ברוך הוא עצמו ואיך יומשך הגילוי מאין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך גילוי כלל הוא ממקור הפלא שהוא רצונו הפשוט והקדום נמצא כל מה שתחקור יותר תבין מזה יותר רוממותו יתברך בערכים עד אין קץ ובשלילות רב עד אין קץ מבחינת העולמות וגם תבין התקשרות עצמותו יתברך ממש בעולמות על ידי בחינת הפלאים האלו כי על ידי בחינת הפלאים האלו נמשך עצמותו ברוך הוא ממש בכל העולמות ומתייחד בהם ביחוד עצום:

וכל החקירות האלו הוא מצידינו ולגבי דידן מוכרחים אנו להעריך כל הפלאים האלו אבל אצלו יתברך אין שייך לומר פלא כלל אשר אין זולתו כמו שכתוב היפלא מהוי"ה דבר ונאמר הממני יפלא כל דבר כמו שנתבאר בשערים הקודמים כי תואר הפלא אין שייך לומר כי אם על שני מהותים הרחוקים בגדרם והם שני הפכים שיהיו בנושא אחד אבל בבחינת עצמותו ברוך הוא הרי אין דבר זולתו ואין דבר שחוץ ממנו להיות מסתיר לגביה כביכול נמצא שכל הבחינות פלאים הם רק מצד הגילוי כמו שהם לגבי דידן:

פרק כד

והנה הגם שנתבאר שכל עיקרם של העליות והירידות ותוספות וגרעון הוא רק לגבי דידן אמת הוא שלגביה יתברך מצד המשכתו בבחינת עולמות הלא אין העולמות תופסים בו יתברך כלל מצד מהות עצמם של העולמות כי אין זולתו ואפס בלעדו ואין מסתיר לפניו כלום וכל בחינת העולמות הם רק מצד ההסתרה אך אף על פי כן מצד שעיקר רצונו יתברך היה דוקא להיות נגלה כבודו ושלימותו יתברך דוקא מצד הגילוי כאשר הוא לגבי דידן ולכן כשהתחתונים מייחדים יחודו יתברך בעולמות ומוסרין נפשם להוי"ה בביטול היש הנגלה לגבי דידן ועושין רצונו כביכול בזה מעוררין רצונו יתברך בעולמות מצד עצמותו ברוך הוא שאינו בערך המשכה והוא הנקרא בחינת סובב כל עלמין שאינו נמשך בעולמות כי אם סובב עליהם בכחו העצמי הנשגב והנעלה אשר אין לתאר אליו

יתברך שום פעולה והמשכה כי אם שנקרא מקורא דכל מקורין ושרשא דכל שרשין והתגלות עצמותו ברוך הוא הוא באמת פלא אשר בעצמותו הוא רם ונשגב מכל בחינת פעולה והמשכה ואף על פי כן יהיה נמשך דייקא בכלים מכלים שונים ולהיות נגלה רצונו יתברך והוא על ידי רצונו הקדום והפשוט הנקרא רעוא דכל רעוין דהיינו משורש הרצון הזה שהוא כחו יתברך הנשגב מכל רעיון מזה נמשך כל הרצונות בבחינת הפלאים שבכל בחינה ובחינה ובכל העולמות שכל התהוות העולמות כולם הם על ידי בחינת הכתרים כמבואר לעיל.

אבל אם חס ושלום התחתונים אין עושים רצונו של מקום אזי גורמים בחינת הסתלקות רצונו יתברך מבחינת הגילוי כאשר נגלה לגבי דידן ונשארים הכלים שהם בחינות המסתירים לבחינת גילוי העולמות כמו שהם לגבי דידן כגופא בלא נשמתא שאין נגלים הכלים כי אם כמו שנגלים לגבי דידן בבחינת חיצוניותם בבחינת הסתרה ואדרבה מסתירים לגבי דידן אור המשכת עצמותו ברוך הוא בבחינת עולמות אבל לגביה כביכול הנה כבר הקדמנו שאצלו אין מסתירים הכלים והעולמות כלל ואין תופסים בו לריבוי ושינוי כלל.

והנה על זה נאמר שיחת לו לא בניו מומם ועוד נאמר ורבו פשעיך מה תעשה לו ואם צדקת מה תתן לו דהיינו בערך המשכתו יתברך מצד עצמיות המשכתו ברוך הוא כמו שהעולמות הם לגביה יתברך אבל בבחינת רצונו יתברך שלא בערך ההמשכה כי אם מצד עצמותו ברוך הוא שהוא דייקא מצד הגילוי לגבי דידן שהוא בחינת שכינתיה ששוכן בתוך העולמות להוותם בבחינת הסתרה בבחינת העולמות מצד בחינתם הוא תלוי דייקא בעבודת התחתונים כי ביחודם ועבודתם וביטול רצונם אליו יתברך בזה ממשיכין תוספות אורות בכלים דייקא להיות נגלה עצמותו ברוך הוא ומוסיפין כח בפמליא שלמעלה שהם בחינת הכלים שנגלו שורשם של הכלים והעולמות אשר שורשם מאד נעלה מצד עצמותו ברוך הוא וכמבואר לעיל בשער אורות וכלים על מאמר רבותינו זכרונם לברכה הא בבתי גוואי הא בבתי בראי עיין שם:

כי שורשי הכלים המה גבוהים מבחינת האור שהוא אור המשכתו יתברך הנקרא קו כי ההמשכה בבחינת חיות העולמות והתהוותם נקרא קו וחוט דהיינו המשכה דקה מן הדקה הנמשך מעצמותו ברוך הוא כי כל בחינת המשכתו בעולמות אינו נערך כי אם פרט קטן שבקטנים אשר אין לשער כל בחינת המשכתו יתברך בעולמות אפילו כטיפה מן הים אוקיינוס לגבי עצמותו ברוך הוא בחינת אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך העולמות ואין לתאר בעצמותו ברוך הוא מצד עצמו ברוך הוא בחינת המשכה

כלל כי אם שמקיף וסובב עליהם ומקיים כל העולמות בכחו הנשגב שלא בערך המשכה כלל כמבואר לעיל בשער אורות וכלים אבל שורש הכלים נמשך דייקא מצד עצמותו ברוך הוא לבדו שלא בערך המשכה כלל כמבואר בעץ חיים ששורשי הכלים נמשכין מהרשימו שהרשימו הוא מצד עצמותו ברוך הוא והאור שהוא החיות נמשך מהקו וכמבואר לעיל בשער אורות וכלים בסופו עיין שם:

פרק כה

והנה כל עיקר הכלים הם רק לגלות שלימותו מסטרא דתתאין מצד רצונו הקדום והפשוט וכאשר עושין רצונו של מקום בזה מעוררין כחו יתברך שבבחינת הכלים על ידי השלמת רצונו ברוך הוא ואז ניתוסף אור המשכתו כביכול בבחינת הכלים בתוספת אור וחיות הנמשך מעצמותו ברוך הוא ממש אך אף על פי כן אל תאמר שיש שינוי חס ושלום אצלו יתברך כי חס ושלום לתאר אליו איזה שינוי וריבוי ותוספת וגרעון מצידו וכל התוספת והשינוי הוא רק מסטרא דילן אבל אצלו יתברך שמגלה עצמותו ברוך הוא בתוספת התגלות אינו בערך השגה כלל איך יהיו שני אופנים האלו אשר הם שני הפכים והוא באמת פלא כי כמו שלא נודע מהותו כן כביכול לא נודע פעולתו ושינוי הרצון כי כל יכול להיות סובל שני הפכים כאחד וכמו שנתבאר לעיל על פסוקים שקריאתם בוא"ו וכתיבתם באל"ף לכן כל עיקר התוספת הוא הכל מצד התחתונים בתוספות אור בהכלים על ידי זיווג אבא ואמא הפנימים הנמשכים מפנימיות רצונו שהוא ממש התגלות כח עצמותו ברוך הוא מאין סוף בעצמותו ובזה נגדלו הכלים וכל ההערכות האלו המה לגבי דידן הגם שגם בכחו יתברך מוכרחים לתאר תוספות כמבואר לעיל אך איך הוא בכחו לא נודע כלל:

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה היה לך לעזרני וישמעאל בני ברכני שהוא כחו יתברך שבבחינת הכלים שהוא הנקרא קודשא בריך הוא כביכול בחינת זעיר אנפין שהעיקר הוא מצד הכלים דייקא והוא מורה על עצמותו ברוך הוא וכל עיקר הגילוי הזה הוא על ידי יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ועיקר הוא שכינתיה שהוא בחינת הגילוי כאשר הם מצד העולמות דייקא כי היא תרעא לאעלא ובה עאלין ובה נפקין ובה סלקין ובה נחתין וכד סליקת סליקת לעילא עד אין סוף וכד נחתת נחתת עד אין תכלית והיא נקראת אספקלרייא דמחזייא כל גווני דלעילא ולית שלימו אלא בה והיא משלמת כל עשר ספירן ואיהי אחזי יחודא דיליה וכל רעותא דיליה לגבה וכל שלימו דיליה בה כביכול וכאשר מלא מזה בזוהר ובפרט בתיקונים וברעיא מהימנא וישראל בעבודתם מקשטין למטרוניתא ומתקנין לשכינתיה שהוא כח הגילוי כמו שנגלה לגבי דידן לגביה כביכול

שהוא קודשא בריך הוא כמבואר לעיל ובה תלוי כל עליות וירידות וגדלות וקטנות ותוספות אורות וגילוי שלימותו ברוך הוא והמבין יבין כל אלו הבחינות מהמבואר לעיל. ובזה תבין עד היכן מגיע התעוררות התחתונים בעבודתם ויחודם ועשיות רצונו יתברך על ידי תורה ומצות ולהיפך חס ושלום עד היכן מגיע הפגם:

והנה הגם שמבואר לעיל כי כל עיקר הפגמים המה הכל מסטרא דנוקבא אבל בבחינת זעיר אנפין אינו גורם רק להסתלקות השלש ראשונות ממנו ופשיטא למעלה מן הזעיר אנפין אבל באמת היא עיקרית לכל ההמשכות. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה שכינה בתחתונים צורך גבוה כי באמת אין לתאר שום פגם כי אם מסטרא דמלכות שהוא בחינת הגילוי כמו שהוא לגבי דידן אבל בבחינת המשכתו יתברך שלא בבחינת הגילוי אין לתאר שום פגם כי אין העולמות תופסין בו כלל לאיזה שינוי חס ושלום כמבואר לעיל אבל אף על פי כן מצד שעיקר רצונו יתברך וכל עיקר המשכתו יתברך הוא בשביל בחינת הגילוי דייקא מצד זה נוגע הפגם עד אין קץ ואיך לתאר שם פגם חס ושלום זהו אינו בערך ידיעה ועל זה מבואר בתיקונים (תקון שתין ותשע קט"ו:) עד כאן לא ידענא חובה דאדם היכי הוי עילאה רמטי לאתר עילאה דכל עילאין עיין שם כל המאמר ותראה פלאות ותבין המבואר שם ודברינו הנאמרים בכאן וכן בבחינת תוספות והשפעות אורות בבחינת גילוי עצמותו ברוך הוא הוא גם כן על ידי בחינת מלכותו יתברך שהוא הגילוי ולכן נקראת ברכה ודי למבין והבן היטב.

ואתה המעיין אחרי העיון היטב בהשכל בשערים האלו יגלו לך שערי היחוד והאמונה האמיתיות ויהיו לך מבוא ודרך בשערי העץ חיים להבין דברים הסתומים. הגם שכולו לא תשורנו עין בכל הפרטים הנמצאים שם עד אין קץ ועד אין חקר אבל בדרך כלל הוא פתח גדול להבנה.

ודי בזה למשכיל להבין שורש היחוד ולהבין רוממותו יתברך אשר אין קץ לשער בשום שכל והשגה. וגם להבין התקשרותו יתברך ויחודו העצום בעולמות בכל הפרטים ועיקר ההבנה הוא בכדי להעלות נפשו אליו יתברך על ידי הבנה זו ולקשרה ביחודו יתברך בהתלהבות ותשוקה בכלות הנפש לצאת מנרתקה מבחינת הסתרת היש בבחינת עולמות והגוף ולצאת מגדרי כלי הגוף באהבה ותשוקה לדבקה למקורו.

גם מזה יגיע לו היראה והפחד והבושה לירא מפניו יתברך ולהתבושש מגדולתו יתברך אשר אין זולתו כלל וכל העולמות בטלים נגדו והוא יתברך נמצא בכל העולמות לבדו כמו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ תחת אין עוד ועל ידי בחינת היחוד והביטול ואהבתו ויראתו אשר מגיע לו מהבנה

זו יבטל רצונו מפני רצונו יתברך על ידי קיום תורתו ומצותיו ברוך הוא אשר על ידי התורה ומצות נגלה שלימותו יתברך בהתגלות רצונו יתברך דייקא בגבול ויש וכאשר מבואר בשערים האלו ויתבאר עוד בחלק העבודה בעזר השם.

ועל זה באה עיקר הקבלה וכל ההשתלשלות בכדי שעל ידי הידיעה זו יגיע הביטול האמיתי ויחודו יתברך בעולמות בהתכללות הנפש ביחודו יתברך בבחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כי זה כל האדם וכל העולמות לא נבראו אלא בשביל האדם לקשרם ביחוד אליו יתברך על ידי עבודתו ובלא בחינת היחוד מצד עבודת האדם אין לתאר אליו יתברך עולמות כלל ולא שום בחינה כלל כאשר יבין המעיין מתוך הדברים הנאמרים בשערים האלה ועל זה נאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי כי בריתי הוא ההתקשרות יומם ולילה דהיינו המשכת עצמותו ברוך הוא שהוא קודשא בריך הוא בבחינת העולמות הדומים ללילה שהם מבחינת שכינתיה שהם מצד ההסתרה ובשביל ההתקשרות זה המה כל בחינות העולמות ועל ידי התורה ומצות מתקשרים באמיתותו יתברך כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ודי בזו ההערה לעורר לב החפצים להתקשר אליו יתברך ולידע שמו יתברך ועל זה נאמר אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו וכו':

ויהי נועם הוי"ה עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ליטע בלבינו אחדותו ואהבתו ויראתו לעבדו באמת ובלב שלם ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה וברוך השם אשר עזרני עד כה בביאור יחודו יתברך כן יעזרני השם בחסדו הגדול לגמור עוד כאשר עם לבבי בעיקרים ופינות יחודו ועבודתו יתברך ברוך הוי"ה לעולם אמן אמן: